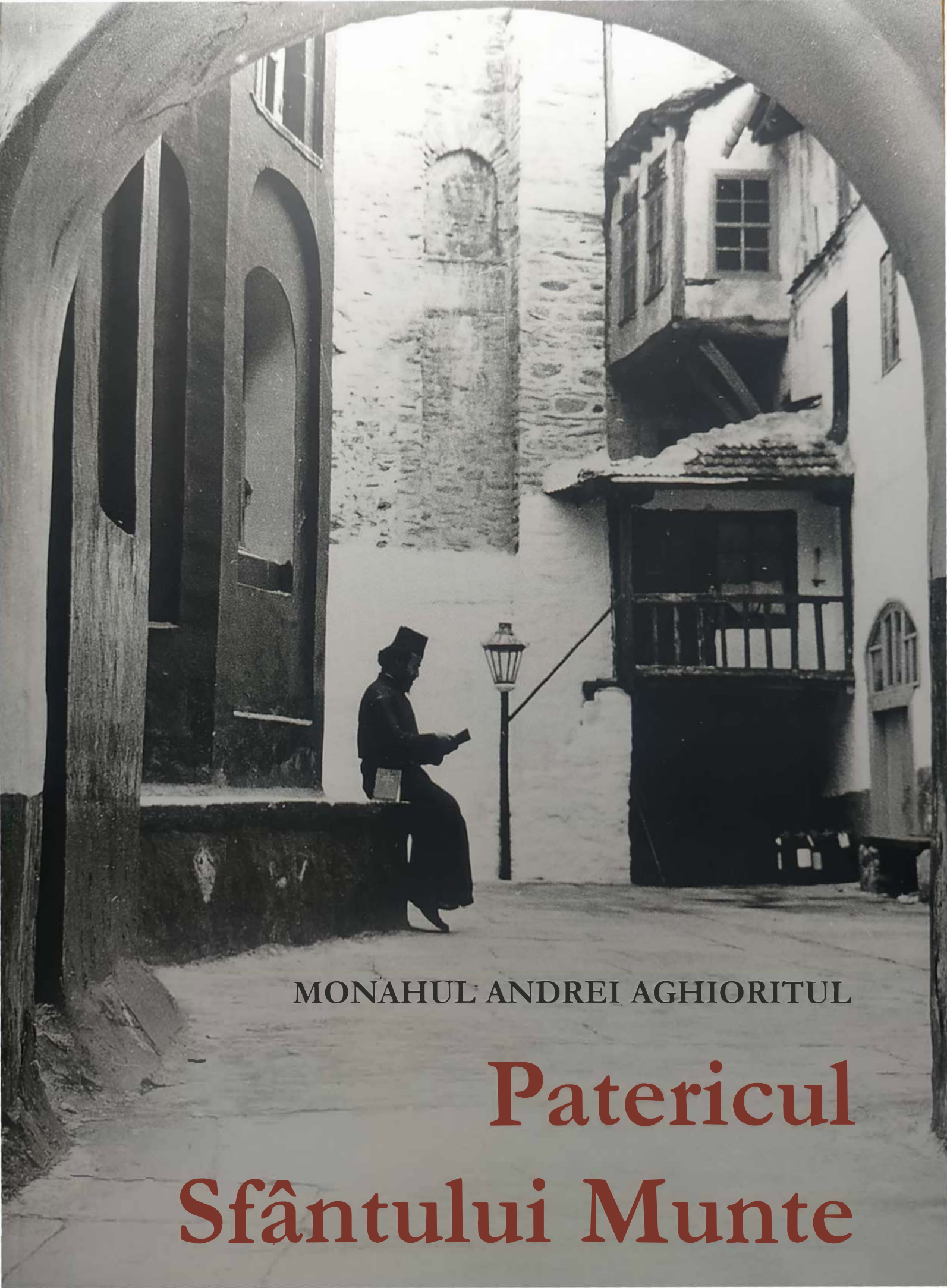

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

Traducere din limba neoelenă de
pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă

Studiu introductiv și note de
pr. dr. Gabriel Mândrilă

editura
Σοφία

București

Redactor: Florin Caragiu

Corector: Diana-Cristina Vlad

First published as „Τὸ Γεγοντικὸ τοῦ Ἁγίου Ὁρους” / Ἀνδρέας Μοναχός by
Athos Publications Ltd. Athens, Greece – 1st edition,
© 2018 All rights reserved.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

© Fotografii coperti: Sfânta Chilie a Sfintei Ana, Karyés, Sfântul Munte

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ANDREI AGHIORITUL, monah

**Patericul Sfântului Munte / Monahul Andrei Aghioritul; trad. din limba greacă de
pr. dr. Gabriel Mandrilă și Laura Mandrilă. – București: Editura Sophia, 2013**

ISBN 978-973-136-380-6

I. Mandrilă, Gabriel (trad.)

II. Mandrilă, Laura (tra

Termenii vocabularului monahal atonit

Începuturile monahismului atonit, prezent mai întâi sub formă anahoretică și eremitică, iar ulterior cenobitică¹, sunt străvechi. În pofida diferitelor opinii care fixează ca termen *ad quem* pentru monahismul atonit pe rând secolele al IV-lea, al V-lea sau al VI-lea², primele informații incontestabile privitoare la stabilirea definitivă a monahilor pe brațul nord-estic al Peninsulei Chalcidice datează din secolul al IX-lea³ *d.Hr.*; aceste informații nu implică absența cu desăvârșire înainte de această dată a monahismului din Sfântul Munte, ci mai degrabă desemnează momentul în care spațiul acesta a fost consacrat exclusiv viețuirii monahale⁴ – „martiriul conștiinței”, elementul laic și, în special, cel feminin încetând a mai fi întâlnite aici.

¹ La aceste forme de ascetism trimit și termenii *κοινόβιον*, *ὁμότροποι* și *μονότροποι* (*ἀδελφοί*), folosiți de Diadoh al Foticeii (*Capetele gnostice* 53).

² Informațiile care susțin înființarea unor Mănăstiri aici încă din secolul al IV-lea de către împărații Constantin cel Mare și Teodosie sunt considerate astăzi ca neîntemeiate istoric (Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, 2003, p. 638).

³ Prima Mănăstire atonită a fost întemeiată în secolul al IX-lea, înainte de 883, de Ioannis Kolovós, ucenicul lui Eftimie.

⁴ Istoricii Antichității (Herodot, *Istorii* 7, 22 și Tucidide, *Istorii* 4, 109) menționează existența unor orașe în perimetrul actual al Sfântului Munte. Deși este dificilă localizarea lor cu exactitate, *Olófyxos* (*Ὀλόφυφος*) s-ar fi putut afla acolo unde astăzi există Mănăstirea Esfigmenu, *Akróthooi* (*Ἀκρόθωοι*), în Kerasiá, *Dion* (*Δῖον*), în locul Mănăstirii Vatoped, *Thysos* (*Θύσος*), în locul Mănăstirii Kostamonitu, *Kleonai* (*Κλεωναί*), în Dafne și în locul Mănăstirii Xiropotamu, *Skólos* (*Σκόλος*), unde se află arsanaua (portul) Mănăstirii Zografos (cf. Monahul Doroteu, *Sfântul Munte. O inițiere în istoria și viața acestuia*, Ed. Tertsios, Katerini, f.a. ed., vol. I, p. 18).

Acest moment de răscruce pentru viața duhovnicească a fost determinat de venirea aici a Sfântului Atanasie, care în jurul anilor 963-964 a întemeiat, cu ajutorul împăratului Nichifor Fokas (963-969), Mănăstirea Marii Lavre, alcătuind la câțiva ani statutul ei – *Tipikon*-ul sau regulamentul de ordine interioară –, după modelul *tipikon*-ului Mănăstirii Studion din Constantinopol. După moartea împăratului Nichifor Fokás, Sfântul Atanasie a căzut în dizgrație, iar noul împărat Ioan Tzimiskís l-a trimis în Athos pe Eftimie, egumenul Mănăstirii Studion, care i-a convocat la Protaton în Karyés, capitala administrativă a Sfântului Munte, pe toți egumenii atoniți, pentru a redacta în jurul anului 972 primul *Tipikon* al Sfântului Munte, numit *Trágos*, întrucât a fost scris pe o piele de țap; acesta este documentul care păstrează până în zilele noastre cea mai veche semnătură autografă a unui împărat bizantin alături de semnăturile celor 55 de egumeni atoniți (incluzând semnătura autografă a Sfântului Atanasie Atonitul).

Zona monahală a Sfântului Munte se bucură de o anume auto-guvernare, fiind organizată asemenea unei republici monahale în limitele constituționale impuse de autoritatea statului grec, care respectă străvechile drepturi câștigate de comunitatea de călugări în cei peste 1000 de ani de existență.

Instituțiile monahale specifice Sfântului Munte se împart în Mănăstiri chiriarhe (autonome, independente) și forme de organizare monastică anexe, de natură anahoretică, subordonate Mănăstirilor pe teritoriul cărora se află: Schitul, Chilia, Coliba, Sihăstria și Cathisma. Unele dintre acestea (precum *Cathisma*) nu sunt întâlnite în alte spații monahale ortodoxe, altele (precum Schitul), deși nu lipsesc din alte spații monahale, au un sens diferit de cel întâlnit în cadrul așezămintelor aghiorite. Atât Constituția Greciei, cât și Statutul Sfântului Munte în funcțiune nu permit modificarea ordinii ierarhice existente între Mănăstiri¹ și nici transformarea instituțiilor monahale inferioare în forme superioare (a Schitului în Mănăstire, a Chiliei în Schit ș.a.m.d.)².

¹ Art. 105 § 2 din Constituția Greciei și art. 3 din Statutul Sfântului Munte (așa cum a fost formulat în 1931).

² Art. 133 din Statutul Sfântului Munte.

A. Din cele câteva sute de Mănăstiri menționate în diferite cronici și, în special, în actele Mănăstirilor de-a lungul secolelor¹, în Sfântul Munte au supraviețuit până în prezent 20 de Mănăstiri cu atributele de *împărătești* (înființate de împărați sau membri ai caselor imperiale, cu suportul financiar al acestora și prin emiterea unui hrisobul), *stavropegice* și *patriarhale*² (care nu se află sub autoritatea episcopului local, ci sub autoritatea directă a Patriarhului Ecumenic pe care-l pomenesc la sfintele slujbe). Administrativ, aceste Mănăstiri se împart în cinci tetrade, fiecare Mănăstire din fruntea unei tetrade deținând dreptul ca delegatul ei la Sfânta Comunitate să ocupe poziția de *Protepistat* (care astăzi se numește *epistat*) – întâi-stătător al Sfântului Munte; prin urmare aceste douăzeci de Mănăstiri se împart în cinci mari și cincisprezece mici. *De facto*, Sfântul Munte este un gen de mitropolie, Mănăstirile funcționând ca episcopii, dar fără ca *Protepistatul* (*Epistatul*, întâi-stătătorul sau *Protosul*³ Sfântului Munte) să fie mitropolit și nici egumenii episcopi.⁴ Distingându-se ca Mănăstiri idioritmice sau cenobitice, legislația canonică permite transformarea unei Mănăstiri idioritmice în Mănăstire chinovială, nu și invers,⁵ astfel că în decursul timpului toate Mănăstirile atonite, în majoritate idioritmice, au devenit chinoviale. Fiecare Mănăstire este condusă și administrată în afară de egumen, de două organe colective: Consiliul Mănăstirii și Sinaxa bătrânilor sau a întâi-stătătorilor (*Γερωντία*), care sunt îndrituite în anumite situații să suspende autoritatea egumenului, dispunând înlocuirea sa. Întâi-stătătorii sunt aleși pe viață și într-un număr hotărât de regulamentul de ordine interioară al fiecărei Mănăstiri care variază între șapte, nouă

¹ Pentru un catalog nesistematic al acestora, dar bogat în detalii, *vezi* Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte. Așezământul monastic – istoria, arta și viața acestuia*, Ed. Epop-teia, Athena, 1987, pp. 56-77.

² Mănăstirile au câștigat acest drept în urma intervenției Patriarhului Nifon (1382) care, pe temeiul hrisovului emis de împăratul Andronic al II-lea, le-a luat sub protecția sa directă, în urma atacurilor jefuitoare catalane la care au fost supuse.

³ *Protos-ul* sau „egumenul Sfântului Munte” este funcția similară lui γενικός ἀββάς din sistemul pahomian (Panaghiotis Panaghiotakos, *Expunere sistematică a Dreptului Bisericesc în vigoare din Grecia*, vol. IV, f. Ed., Atena, 1957, p. 433), fiind atestat încă de la începutul secolului al X-lea (Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, ²2003, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, p. 638).

⁴ Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte...*, *op. cit.*, p. 332.

⁵ Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, ²2003, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, p. 655.

sau unsprezece. Consiliul Mănăstirii este ales de Sinaxa bătrânilor, în număr de doi sau cel mult trei membri.

B. Așezămintele monahale secundare.

Nefiind independente, așezămintele monahale secundare sunt proprietatea Mănăstirilor, care le cedează unuia sau mai multor monahi (în funcție de tipul lor), în schimbul unei sume modice, aproape simbolice. În ordine ierarhică acestea sunt: Schitul, Chilia, Coliba, Sihăstria și Cathisma. Persoana căreia îi este cedat așezământul printr-un act de comun acord (numit *Ὁμολόγιον*) și care are obligația de a ține un registru al evidenței monahilor (*Μοναχολόγιον*) din obștea sa (în cazul Schiturilor și al Chiliilor) se numește *Γέρων* (în traducere, Stareț sau Bătrân¹). Fiecare schimbare de persoane sau a funcției ierarhice a celor care alcătuiesc obștea acestor așezăminte secundare implică acordul Mănăstirii chiriarhe.

1) *Schitul* (*Σκήτη*), amintind de modul de viață al călugărilor din Pustia egipteană a Nitriei sau a Sketei (de la această localitate provine, de altfel, și termenul de „schit”), este un ansamblu de Chilii, Colibe și clădiri locuibile mai mici (precum Sihăstriile sau Cathisme), care inițial a fost construit după modelul Lavrei², în jurul sălașului unui nevoitor mai vechi, având în centru un locaș de cult – Kyriakón-ul³. Schitul este, prin excelență, idioritmic, dar

¹ Pentru a face diferență și a evita confuzia între Starețul sau egumenul de Mănăstire (care, onorific, mai este numit, de altfel, și Categumen – titlu întâlnit chiar în scrierile Sfântului Vasile cel Mare) și Starețul unui așezământ monahal secundar, am optat pentru termenul Bătrân, pe care am ales să-l transcriem prin aglutinare (*d. ex.*, Bătrânul-Daniil, Bătrânul-Ioasaf *etc.*). În același timp, termenul de *Γέρων* este un titlu onorific, atribuit din reverență monahilor, indiferent de statutul lor *stricto sensu*.

² *Λαύρα* (lat. *vicus*) este un termen apărut și folosit cu precădere în Palestina secolului al IV-lea, pentru a desemna spațiul sau așezarea unde monahii conviețuiau. Inițial desemna cărarea sau drumul ce separa locuințele asceților, care se aflau foarte aproape unele de altele (Monahul Doroteu, *Sfântul Munte...*, *op. cit.*, vol. al II-lea, p. 51). Ulterior, a ajuns să fie alcătuită din mai multe Chilii autonome, aflate la distanță unele de altele, cu un singur locaș de cult comun pentru săvârșirea dumnezeieștii Liturghii. În opoziție cu Mănăstirea, unde viața este comună, viețuitorii Lavrei sunt semi-eremiți sau anahoreți, fiecare fiind socotit egumen la Chilia sa. Cu timpul, în spațiul bizantin, prin adoptarea sistemului chinovial de viață și autoadministrare, termenul *Lavra* a devenit sinonim cu cel de Mănăstire (*Enciclopedia moral-religioasă*, Atena, 1966, vol. VIII, p. 156). Schiturile din zona Karyés au fost organizate sub forma Lavrei până la 1661, când, din cauza datoriilor acumulate, au fost vândute Mănăstirilor, care inițial au devenit proprietate ale clădirilor, iar ulterior și ale spațiului din zona respectivă.

³ Inițial, termenul definea locașul creștin de cult din catacombe.

se întâlnește, ca o excepție „paradoxală”¹, și sub forma cenobitică. Fiind organizat sub forma unui sat, Schitul nu deține autonomie teritorială, ci se află în limitele Mănăstirii chiriarhe. Colibele care alcătuiesc Schitul nu dețin o suprafață geografică cultivabilă, în afară de o curte și o grădină restrânse ca dimensiuni, dar sunt construcții mai extinse și de altă calitate materială în comparație cu Colibele de sihaștri de sine-stătătoare, la care ne vom referi în continuare. În clipa de față în Sfântul Munte există 12 Schituri idioritmice și patru chinoviale². Schitul este condus de un Dicheu³ (care la Schiturile idioritmice se schimbă anual, la cele chinoviale fiind ales pe viață), alături de consilieri și Sinaxa Bătrânilor. Numărul viețuitorilor este hotărât de prevederile regulamentelor de ordine interioară ale fiecărui Schit în parte.

2) *Chilia* (Κελλίον) este o locuință rustică spațioasă, cu multe camere și dependințe, cu un locaș de cult și o suprafață de teren relativ vastă și cultivabilă, unde se nevoiește un monah, Starețul Chilie, care trebuie să fie familiarizat cu viața monahală de obște, fiind supus încercărilor vieții monahale, ca frate al comunității mănăstirești, de obicei pe teritoriul căreia se află Chilia, păstrând calitatea de frate al respectivei Mănăstiri și după stabilirea sa la Chilie. Acesta poate fi urmat de doi monahi, numiți *ucenici* (ὑποτακτικοί)⁴, care alcătuiesc obștea sa, la care se mai pot adăuga cel mult doi frați începători, ucenici, astfel încât numărul celor care se sălășluiesc la o Chilie nu poate fi mai mare de șase. De obicei, aceștia se ocupă cu agricultura, dar în același timp practică diferite arte (muzica,

¹ Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte...*, op. cit., p. 342; acestea provin din Chilii extinse în scopul ridicării lor la rangul de Mănăstiri exponente ale unei singure națiuni, „cu intenția anulării caracterului etnic al Sfântului Munte”.

² Schitul românesc Prodromu (aparținând de Marea Lavră), Schitul rusofon Sfântul Andrei (aparținând de Vatoped), Schitul bulgarofon Bogorodița (aparținând de Sfântul Pantelimon) și Schitul rusofon Prorocul Ilie (aparținând de Pantocrator).

³ „ὁ τὰ δίκαια φέρων” – cu alte cuvinte, cel investit de Mănăstirea chiriarhă să exercite autoritatea.

⁴ Monahismul atonit distinge două categorii de ucenici: ucenicul care nu a fost tuns în monahism, putând fi rasofo (poate purta rasă în urma unei rugăciuni speciale care i se citește de către egumen sau Stareț), este numit δόκιμος (termenul provine de la verbul δοκιμάζω – a încerca, a testa). Monahul care este deja tuns în monahism, putând avea și un grad ierarhic, dar care alege să se supună de bunăvoie unui monah îmbunătățit, pentru a se nevoi și spori în virtute, făcând ascultare de acesta, se numește ὑποτακτικός (termenul provine de la verbul ὑποτάσσω – a se supune).

iconografia) sau confecționează diferite lucruri de mână. În cazul decesului Starețului sau Bătrânului, actul de comun acord (numit Ὁμολόγιον) este preluat cu toate drepturile și îndatoririle respective de membrul obștii imediat următor ca vechime ierarhică, conform sistemului succesiunii.

3) *Coliba* (Καλύβα)¹ este o locuință de tip rural, de dimensiuni îndeobște mai mici decât Chilia, având încorporat un locaș de cult², dar fără a beneficia de o suprafață de teren cultivabilă. Aici se practică îndeobște o asceză mai aspră decât la *Chilii*. În cazul decesului Starețului sau Bătrânului se aplică sistemul succesiunii ca și în cazul Chiliei. De obicei sunt grupate asemenea unei așezări rurale, dar fără ca între ele să existe vreo legătură organizatorică.

4) *Sihăstria* (Ἠσυχαστήριον – loc de aflare a liniștii sau isihiei)³, ca așezământ monahal de mai mică importanță decât Mănăstirea și Schitul, asemenea Colibei sau Cathismei, găzduiește îndeobște un singur monah alături de un ucenic, practicând o formă de asceză foarte riguroasă, și este situată în locuri pustii, defavorizate, pe stânci sau locuri greu de ajuns, în crăpături de stânci sau peșteri.

5) *Cathisma* (Κάθισμα) este un așezământ asemănător Colibei, dar de mai mici dimensiuni decât aceasta, unde se sălășluiește de obicei un singur monah, cu un nivel duhovnicesc foarte sporit, căruia îi sunt asigurate cele necesare subzistenței în principal de către Mănăstirea pe teritoriul căreia se află, fiind în același timp scutit de îndatoririle față de aceasta, pentru a se afierosi cu totul rugăciunii. Caracterul șederii aici este temporar.

Întreg Sfântul Munte este asemenea unei Mănăstiri uriașe, în care funcționează o varietate impresionantă a formei sociale bază instituite aici. „Pentru că Schitul în forma sa tradițională primară nu este altceva decât o grupare de Colibe, iar Schitul chinovial nu este decât o Chilie extinsă. Pe de altă parte, Cathisma și Sihăstria nu sunt decât aspecte particulare ale Colibei”.⁴ În esență, monahismul, organizat pe fundamentul structurii mănăstirești, imită și urmea-

¹ Se mai numesc și Ἀσκητήρια (locuri de asceză și nevoință).

² Colibele care nu au încorporat un locaș de cult se numesc Ξεροκαλύβα (Xerokalýva).

³ Mai sunt numite și ἐρημητήρια (ermitaj, loc de ședere al unui pustnic sau eremit).

⁴ Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte...*, op. cit., p. 339.

ză instituția familiei, având în centru nașterea și paternitatea spirituală, în cadrul mai larg de factură matriarhală, asigurat de viața bisericească. De altfel, la tunderea în monahism, călugărul își pierde numele de familie, devenind „frate” al acesteia și dobândind numele Mănăstirii în care se închinoviază: spre exemplu, monahii călugăriți la Lavra poartă numele de „Lavriotul”, cei de la Vatoped de „Vatopedinul” ș.a.m.d. Astfel, Mănăstirea este noua sa familie, care funcționează pe principii exclusiv duhovnicești, iar relația cu Mănăstirea de metanie (unde monahul și-a depus voturile) – asemenea relației de familie –, este definitorie pentru profilul spiritual al acestuia, neputând fi înlocuită și nici îngăduindu-se mutarea arbitrară a unui monah de la o Mănăstire la alta de către episcopul sau chiriarhul locului. Însă înrudirea dintre monahism și instituția de familie este mai evidentă în cazul așezămintelor monahale secundare, precum Chilia sau Coliba.¹

Ca loc de pocăință, Mănăstirea e socotită locaș al renașterii spirituale și de aceea raportarea la Mănăstirea „de metanie” este definitorie pentru evoluția duhovnicească a monahului. Noua ordine pe care o instituie monahismul și Mănăstirea ca forma cea mai completă a viețuirii bisericești presupune renunțarea celui care se dedică acestui ideal la toate funcțiile și privilegiile dobândite anterior în viață. Spre exemplu, episcopul care se retrage la Mănăstire devine în mod automat simplu monah, neputându-și păstra calitatea ierarhică în absența turmei peste care a fost pus păstor și unde-și exercita prerogativele ierarhice.

Ca părinte duhovnicesc, fără a avea în mod obligatoriu preoția, egumenul deține puterea și responsabilitatea asupra problemelor spirituale din Mănăstire, sub aspect pastoral, coordonator, preventiv și arbitral, ca supraveghetor și îndrumător al obștii sale. Egumenii care-și dau prin libera lor alegere și din diferite motive demisia se numesc *ante-egumeni* sau *pro-egumeni*.

¹ Spre exemplu, Sfântul Vasile cel Mare cere ca egumenul să se îngrijească de monahi „așa cum se îngrijește un tată de copiii săi născuți dintr-o căsătorie legitimă (ὡς πατήρ παίδων γνησίων ἐπιμελούμενος)” (PG 31, *Constituțiile ascetice* 1417B), rânduind totodată ca monahul ce se arată atașat peste măsură de o altă persoană (monah, frate, rudă ș.a.m.d.), nedreptățind astfel obștea (τὸ κοινόν), „să fie supus mustrării, orice motiv ar invoca” (PG 31, *Marele cuvânt ascetic* 880A).

Egumenul poate fi asistat și supliniți în slujirea sa, atunci când nu se află în interiorul Mănăstirii, de *Iconom* (monahul responsabil de administrarea economică a Mănăstirii) sau de ieromonahul *duhovnic* (preotul care administrează Taina Pocăinței fraților Mănăstirii, inclusiv egumenului). Alături de aceștia, la buna funcționare a Mănăstirii contribuie: *eclesiarhul* (cel ce supraveghează desfășurarea slujbelor bisericești), care, la rândul său, este ajutat de *pareclesiarh* (suplinitorul său) și *sacristier* (σκευοφύλαξ¹ – persoana responsabilă de odorele bisericești). Persoana care se îngrijește de aprinderea candelor și, în general, a luminilor în Mănăstire se numește *κανδηλανάπτης*, acesta fiind ajutat la pregătirea celebrării dumnezeieștii Liturghii de către *ἐξυπνιστής* (cel care îi deșteaptă pentru serviciile latreutice pe frați), *ἐπιστημονάρχης* (cel care îi adună pe frați la intrarea în biserică în vederea rugăciunii), *ταξιάρχης* (cel care se îngrijește de buna rânduială și curățenia din biserică) și *τυπικάρχης* (tipicarul, cel care rânduiește în detaliu desfășurarea slujbelor zilnice). La aceștia se adaugă *canonarhul*, *paramonarul*, *ajutorul de iconom*, *iconomul responsabil de metoacele Mănăstirii*, *dohiarul*, *chelarul*, *ajutorul de chelar*, *bucătarul* și *ajutoarele sale* (*brutarul*, *vinarul* și *responsabilul de fructe și supraveghetorul de masă*), *secretarul* (asistat de *notar*, *hartular*, *arhivar* și *bibliotecar*), *arhondarul*, *bolnicerul*, *asistentul medical sau infirmierul*, *responsabilul de haine* (βεστιάριος), *stratornicul*, *portarul*, *orologierul*, *apocrisierul* și *epitropii* (reprezentanți ai Mănăstirii în fața puterii civile, care se ocupau de administrarea proprietăților și metoacelor Mănăstirii).

Astfel, fugind de lume, în căutarea desăvârșirii duhovnicești și a unirii cu Dumnezeu printr-o iubire absolută, odată cu secolul al III-lea, Mănăstirile au înțesat munții, iar Pustia s-a făcut sălașul monahilor, care au părăsit toate bunurile pământești, pentru a se înscrie și a deveni, pe calea martiriului conștiinței și a jertfei de sine, cetățeni ai Împărăției Cerurilor, punând în timp și spațiu temelile cetății celeste eterne, într-o simbioză absolută dintre divin și uman.

Monahismul se prezintă astfel ca o realitate dinamică, supratemporală, coexistând firesc și totodată într-o contradicție maximă cu fiecare epocă istorică în parte, iar prezentul volum, rodul unei

¹ Numit și *ιεροφύλαξ* sau *κειμηλιάρχης*.

investigații de mulți ani a preacuviosului autor, reușește să decrip-teze și să analizeze prin exemple vii câteva dintre tainele esențiale ale vieții duhovnicești pe temeiul experienței monahale diacronice. Printre aceste lămuriri de ordin practic se numără detalii extrem de importante care privesc în primul rând canonul de rugăciune al monahilor, în ansamblul orientării spirituale ascetice monastice determinate de importanța covârșitoare a ascultării – transformată de conștiința ascetică într-o condiție *sine qua non* a restabilirii stării paradisiace a sufletului uman – sau semnificația și calea atingerii stării neptice de supraveghere a minții și gândurilor, aflarea isihiei prin supunerea sinelui mereu amăgit de capcanele egoismului sau înfruntarea căderilor de-a stânga și a celor de-a dreapta.

Lucrarea de față înfățișează nu doar reușitele, ci și zbuciumul și drama vieții duhovnicești și mai ales continuitatea vieții și experienței monastice zămislite de primele secole creștine până în contemporaneitate, din perspectiva relației cu adevărat sacre dintre Stareț/ Bătrân și ucenic – o fenomenologie cotidiană a paternității spirituale, prin încordarea în lupta nevăzută cu puterile care domină această lume și, înainte de toate, prin lupta cu sine a fiecărui aspirant la frumusețea absolută a prieteniei și părtășiei cu Dumnezeu.

Aceste narațiuni și relatări cu caracter istoric, povestite însă într-o manieră subiectivă, dincolo de cadrul estetic, de imagistica și fervoarea cu care imaginația construiește sau reconstruiește un univers vizual-auditiv la care omul obișnuit are acces astăzi, din nefericire, doar pe calea tehnologiei artificiale – se reduc în esență la dezbaterea și cercetarea virtuții ascultării. În centru se află prezentarea într-o manieră atemporală a invaziei și pătrunderii eternității în timp, la care aspiră atât ascetul atonit, cât și fiecare dintre noi, care neîndoielnic, la un moment sau altul al vieții, aude din partea lui Hristos cuvântul: „Fiule, dă-Mi inima ta!”

PATERICUL SFÂNTULUI MUNTE

Documente istorice

ATHENAGORA I

Prin mila lui Dumnezeu

Arhiepiscop al Constantiopolului-Noua Romă și
Patriarh Ecumenic

Prin bunăvoirea Preabunului Dumnezeu, la sărbătorirea a 1000 de ani de la ctitorirea Muntelui cu nume sfânt de către părintele nostru Atanasie Atonitul, cel trimis de Dumnezeu, Preasfânta și Marea noastră Biserică a lui Hristos a socotit vrednic de cuviință cu prilejul acestei comemorări îndrituite a prăznui cu veselie, arătându-și bucuria într-un chip nepieritor.

Astfel, am hotărât să emitem această cruce comemorativă și să o decernăm fiecăruia dintre cei care, cu credința în Hristos, au participat plini de râvnă la această mare celebrare, slujind cu devotament Bisericii Mame, sau ni s-au alăturat de pretutindeni, stăruind prin efort și trudă să prăznuiască dimpreună cu noi.

De aceea, prețuind contribuția considerabilă a profesorului de la Seminarul Teologic Atoniada [din Sfântul Munte] – monahul Andrei Simonopetritul – care a luat parte cu zel la această binecuvântată sărbătorire, am hotărât, la recomandarea și prin bunăvoința noastră patriarhală, să-l cinstim, să-i conferim Crucea de Aur emisă cu ocazia comemorării a 1000 de ani de la ctitorirea Sfântului Munte, căreia îi alăturăm, spre adevărire, prezenta noastră gramată patriarhală, și să-i oferim toate privilegiile care decurg de aici, spre a avea parte de toată binecuvântarea.

În anul mântuirii 1963, în 25 ale lunii iunie.

SFÂNTA COMUNITATE A SFÂNTULUI MUNTE

Nr. crt. 20/K

Cuviosului între monahi, domnului Andrei Simonopetritul,
Secretarul-șef al Sfintei Mănăstiri Simonopetra
Mănăstirea Simonopetra

Cuvioase,

Sfânta noastră Comunitate, având în vedere serviciile pe care le-ați împlinit cu vrednicie, în calitate de:

a) Secretar al Biroului Sfintei Comunități în care ați activat cu râvnă și abnegație inegalabile vreme de treisprezece ani neînterupt, din 1953 și până în 1966, sporind prin strădanie și muncă susținute rezultatele în toate domeniile acestui complex așezământ.

b) Secretar al Magistraturii, unde, încă de la înființare, ați contribuit cu multă pricepere în chip hotărâtor la apărarea drepturilor jurisdicționale din Sfântul Munte, în vederea aplicării corecte a dispozițiilor referitoare la limitele teritoriale în această zonă.

c) Secretar responsabil cu situația materială precară a monahilor din Sfântul Munte, unde, în vremea respectivă, prin eforturile cuvenite și acțiunile dumneavoastră s-a reușit generalizarea acestei măsuri pentru toată comunitatea noastră aghioritică.

d) Suplinitor al Secretarului-șef, unde, de-a lungul timpului, aducând prețioase servicii pentru Sfântul Munte, din punctul de vedere spiritual și național-religios, mai ales în momentele de criză, nu numai ați apărut, ci și luptat de nenumărate ori, în calitate de Consilier experimentat al Sfintei Intendențe [a Sfântului Munte], împotriva tuturor celor care, din rea voință, au prigonit acest Loc Sfânt și așezămintele sale, subminând funcționarea lor.

e) Profesor de Muzică Bizantină al Seminarului Teologic Atoniada, unde ați arătat calități și o râvnă vrednice de invidiat și prin lecțiile pe care le-ați susținut ați format din toți ucenicii domniei voastre cântăreți bisericești de valoare și frați de încredere.

Pentru aceasta,

Spre bucuria noastră sufletească, Sfânta Comunitate Monahală în Ședința oficială (din 14/13-3-67) într-un cuget a hotărât să-și ara-

te și să-și exprime în scris recunoștința și nenumăratele mulțumiri în fața mult iubitei voastre persoane. Și, pentru a-i impulsiona și pe alți frați aghioriți spre a vă urma exemplul și spre a-și aduce cu stăruință serviciile, după puterea fiecăruia, în slujba Sfintei Comunități, vă acordă prin prezentul act Mențiunea de onoare și Îndrituita Laudă, atât a Sfintei Comunități, cât și a întregii comunități a acestui Loc Sfânt, pe care, ca un frate aghioritic adevărat, l-ați slujit cu atâta jertfă și dăruire, urându-vă ca și în noul stadiu al slujirii cu care ați fost investit, în ciuda intenției de a vă retrage, să propășiți și să aveți spor în toată virtutea, întru Hristos Iisus, spre folos. Întru iubirea de frați a Sfintei Comunități și a întreg Sfântului Munte, ai domniei voastre toți Delegații și Stareții celor douăzeci de Sfinte Mănăstiri din Sfântul Munte Athos adunați în Sinaxa comună în Karyés, la 20-3-1967.

Nr. crt. 718

Preacuviosului monah Andrei Theofilopoulos,
iubit fiu întru Hristos al smereniei noastre,
har și pace de la Dumnezeu-Tatăl.

Am avut parte de multă bucurie, la primirea lucrării preaiubitei voastre cuvioșii *Patericul Sfântului Munte*, pe care în semn de prețuire ni l-ați trimis din preaplinul inimii.

Prin răspunsul nostru, așadar, sub imboldul dragostei părintești, ne exprimăm caldele mulțumiri pentru darul trimis, împreună cu felicitările pentru râvna dumnezeiască și nevoința adusă spre promovarea idealului monastic.

În afară de acestea, dorindu-vă cu această scrisoare atât pentru acum, cât și pentru vremurile viitoare, rodire duhovnicească din belșug, chemăm să vă întărească în tot lucrul și în toată vremea harul nesfârșit și binecuvântarea Preasfântului și de viață Dătătorului Mormânt al Mântuitorului nostru Iisus Hristos și încheiem, adăugând binecuvântarea noastră patriarhală.

În Sfântul Oraș Ierusalim, la 19 august, în anul 1980
Benedict, Patriarhul Ierusalimului,
fierbinte rugător către Domnul

SFÂNTA MĂNĂSTIRE IVIR
Sfântul Munte Athos, 29 ianuarie 1980
Nr. crt. 15

Preacuviosului monah Andrei Theofilopoulos,
Scriitor-muzicolog
Graviás 30, Tesalonic

Prin prezenta noastră scrisoare mănăstirească vă aducem cu bucurie la cunoștință că am primit epistola domniei voastre datată 2/15-I-1980, precum și cele cinci exemplare din cartea dumneavoastră *Patericul Sfântului Munte*, de curând apărut.

În primul rând, ne exprimăm mulțumirile noastre mănăstirești pentru cinstea și dragostea arătate față de Mănăstirea noastră prin trimiterea lucrării mai sus pomenite și totodată vă felicităm pentru această lucrare de suflet ziditoare, socotită de o importanță deosebită pentru Sfântul Munte, pentru că până astăzi, în pofida atâtor secole de viață monahală, acesta a fost lipsit de o astfel de comoară duhovnicească și, prin mijlocirea acestei opere atât de prețioase, vestitul Munte Athos va avea parte de o strălucire și mai mare pe întreg pământul, spre folosul și mântuirea multor făpturi omenești, dintre care cele mai multe nu cunosc nimic despre bogăția spirituală ascunsă în Grădina Maicii Domnului.

Ne rugăm ca Stăpâna noastră Maica Domnului „Portărița” – adevărata Ocrotitoare și Purtătoare de grijă a Sfântului Munte – să vă dăruiască sănătate și putere, astfel încât să vadă lumina tiparului și alte scrieri ziditoare, pentru ca Sfântul Munte să fie făcut cât mai bine cunoscut, mai ales în aceste vremuri consumiste pe care le înfruntă umanitatea întreagă.

Cu multă dragoste frățească în Domnul și cu fierbinți rugăciuni părintești,

Epitropii Sfintei Mănăstiri Ivir

SFÂNTA MĂNĂSTIRE KARAKALU
Sfântul Munte Athos, 18/31 ianuarie 1980
Nr. crt. 14

Preacuviosului părinte monah Andrei Theofilopoulos,
Scriitor & literat
Tesalonic

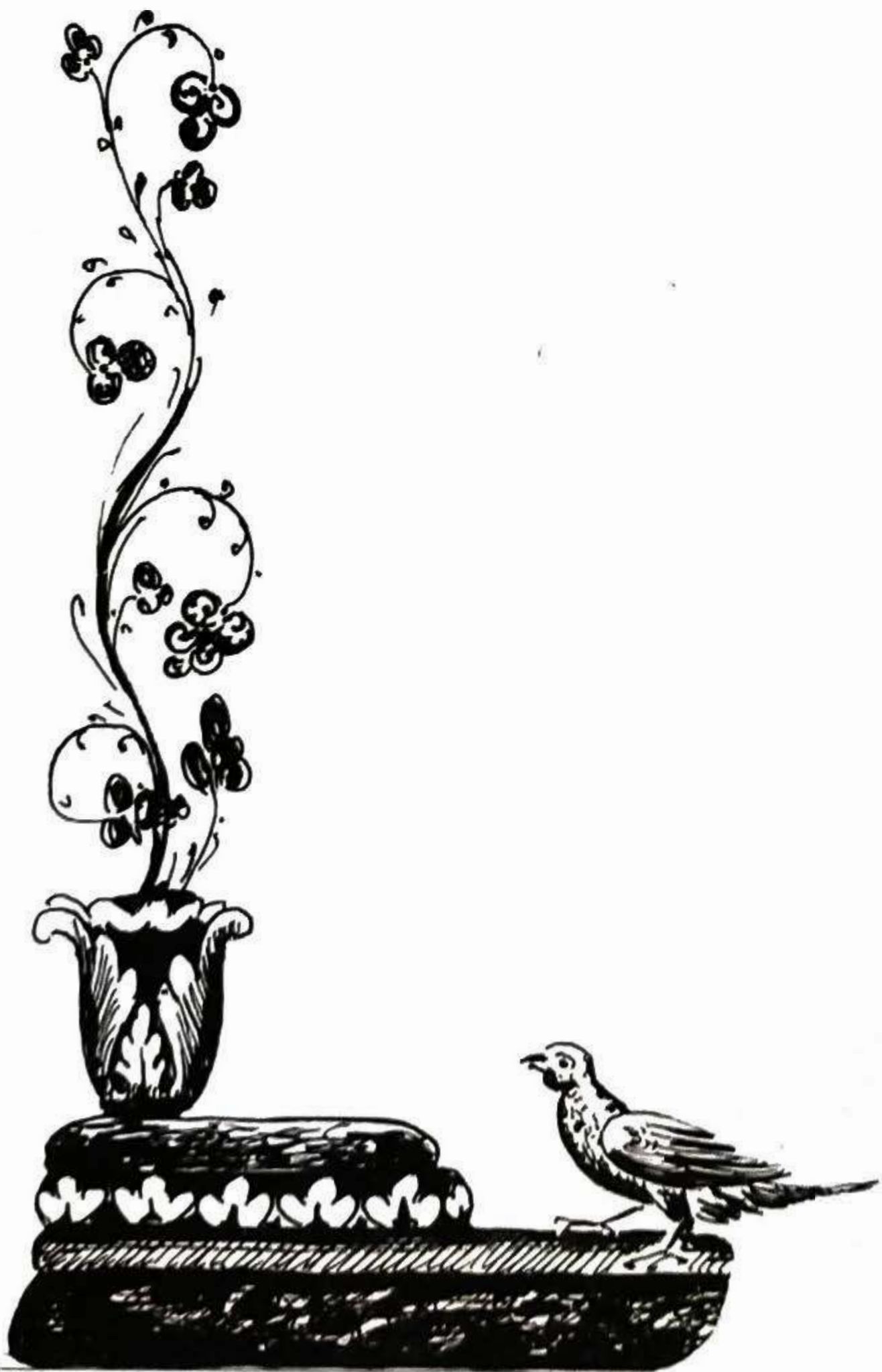
Preasfinte părinte, bucură-te în Domnul!

Am primit cele cinci cărți cu titlul *Patericul Sfântului Munte*. Este o carte minunată, necesară pentru orice bibliotecă aghioritică și, în general, pentru oricare monah din Sfântul Munte.

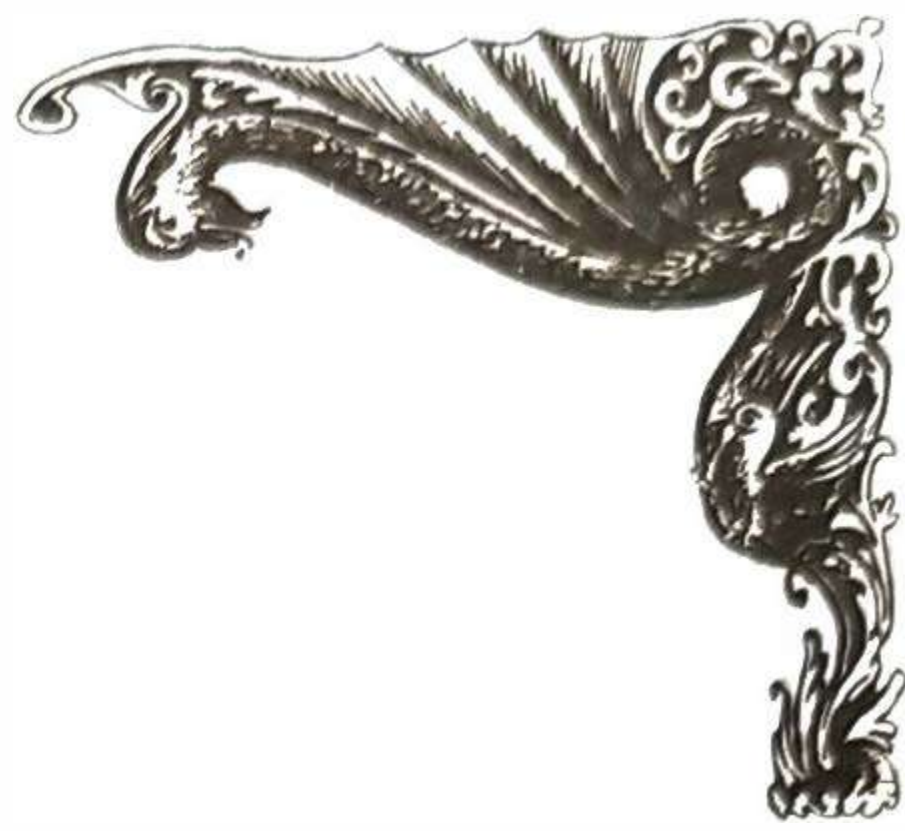
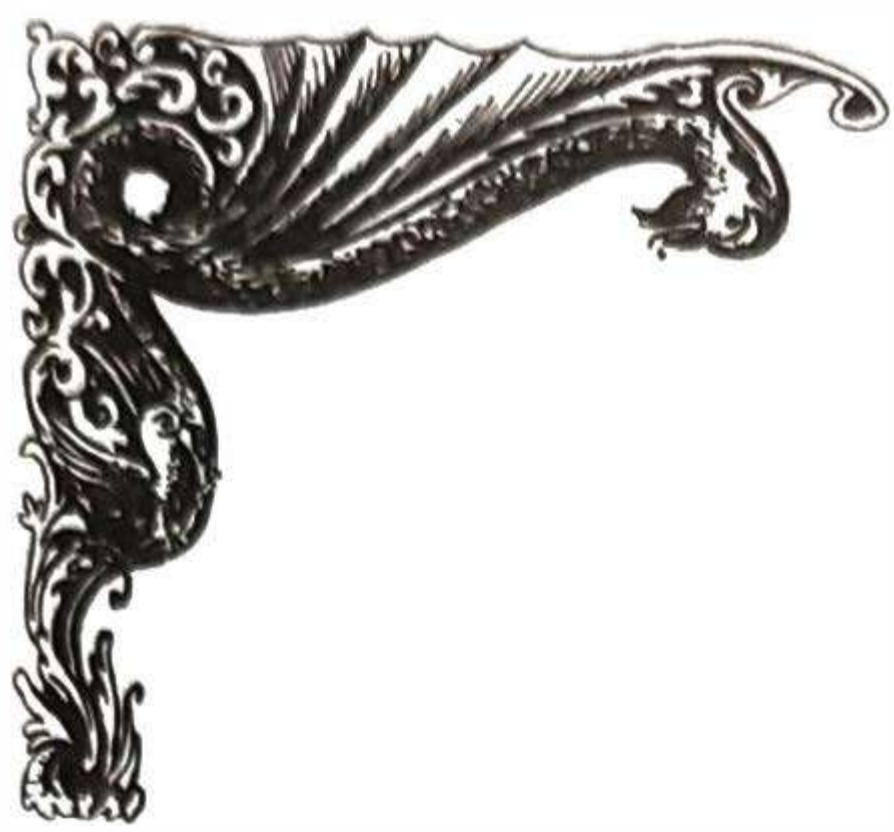
Vă felicităm, iubite frate în Hristos și părinte Andrei, pentru această deosebită scriere a dumneavoastră despre Sfântul Munte și ne rugăm Preasfintei Maici a Domnului să vă dea putere pentru a vă duce mai departe lucrarea voastră, care este de o mare însemnătate și cere multă trudă.

Cu dragoste și într-o iubire frățească,

Arhim. Nichifor,
egumenul Sfintei Mănăstiri cu viață de obște Karakalu,
dimpreună cu frații cei întru Hristos.

Prolog

la cea de-a II-a ediție

Părintele Andrei – Haralamb Theofilopoulos după numele de mirean –, fiul lui Ioan și al Stathoulei, s-a născut în satul Longanikos din Lakonia la 16 februarie 1916.

În 1933 (la vârsta de 17 ani) părintele a intrat în Sfântul Munte, acolo unde se afla deja fratele său după trup, monahul Panteleimon, la Kerasiá, mai sus de Katunákia; aici, la Chilia Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan, a și fost tuns în monahism. A rămas acolo aproape 10 ani, până în 1942. În această perioadă și-a îmbogățit cunoștințele „la picioarele” părintelui Gherasim de la Schitul Sfânta Ana Mică.

„Mai târziu s-a dus să viețuiască alături de părintele Ioachim (care a fost tuns în monahism de către părintele Onufrie Diavastis la cunoscuta Chilie Panagúda¹)” și de fratele său în Domnul Teodor Iviritul la Chilia Sfinților Teodori², care se află la o oră distanță de mers pe jos față de Karéea (astăzi, din păcate, dărâmată). Își câștigau existența, asemenea tuturor monahilor viețuitori la Chilia, din cultivarea viței-de-vie și din rucodelia lor ce consta din confecționarea de piulițe de lemn la un strung manual.

Concomitent, părintele Andrei progresa în copierea caligrafică a Sfintelor Slujbe, și, prin preocuparea sistematică de teoria și practica muzicii eclesiastice bizantine, a ajuns să fie căutat nu numai pentru dulceața interpretării sale psaltice, ci și pentru talentul de dascăl în arta muzicală.

¹ Unde mai târziu s-a nevoit și Cuviosul Paisie Aghioritul (*n. trad.*).

² Teodor Tiron și Teodor Stratilat (*n. trad.*).

Faptul că părinții Antim Iviritul – recunoscut de toată obștea monahală ivirită ca unul dintre cei care reușea să împlinească cu succes măsura și exigențele psaltice ale privegherilor de la Katholikón-ul [Mănăstirii]¹ – și diaconul Sofronie – care se nevoia la Chilia aparținând de Mănăstirea Cutlumuș a Sfântului Spiridon (din Kerkyra) și care era admirat pentru califonia sa de toți viețuitorii la Chiliile din vecinătate și nu numai – erau ucenici ai părintelui Andrei, fără ca să li se poată reproșa vreo scădere sub aspect artistic, a făcut să i se ducă vestea și l-a consacrat ca profesor de muzică în toată zona aceea a Sfântului Munte. Din momentul în care, prin decizia Sfintei Comunități [aghioritice], a fost angajat ca secretar al ei (1953-1966) și apoi ca psalt lampadar² la Protaton în Karyés – la strana din dreapta fiind diaconul Iannis [Kareotul], renumit de câteva decenii pentru califonia sa –, a fost recunoscut și acesta de toată lumea ca aflându-se la același nivel...”.³ După aceea a fost numit și secretar al Mănăstirii Simonopetra.

Încă de foarte tânăr a învățat strămoșeasca artă a muzicii bizantine de la ieromonahul Ioasaf și de la părinții Evghenios Rallidis și Maxim. În afară de nenumărate cărți duhovnicești, care au avut parte de numeroase reeditări, precum a) *Sfânta Mănăstire Simonopetra*, b) *Sfântul Munte. Ghid istoric și turistic* (1969), c) *Îndrumătorul duhovnicului*, d) *Adevărul. Îndrumător de orientare duhovnicească* (1991), e) *Alfabetul înțelepciunii* (1984), f) *Antologie de poezie* (1980), g) *În dialog cu lumina*, h) *Povestiri needitate*, i) *Apostolul Petru nu a fost niciodată la Roma ș.a.*, a scris sau mai degrabă a compus și editat un număr important de cărți de muzică bisericească, precum *Teoria generală a muzicii bisericești* (1969), *Vecernia, Utrenia* (1973), *Sfintele cântări ale dumnezeieștii Liturghii* (1992) – în care sunt prezente multe creații proprii, *Anastasimatarul lui Ioan Protopsaltul* (1983), *Antologie sacră* (1990), *Florilegiu muzical ș.a.* În 1979 s-a ocupat de îngrijirea celui de-al treilea volum al *Antologiei* (*Ταμείον Ανθολογίας*), publicat de Editura V. Rigopoulos din Tesalonic. De asemenea, a înregistrat diferite casete cu exerciții și cântări bisericești extrase din cărțile sale de muzică. Printre ucenicii săi se numără și Apostol Papadopoulos, protopsaltul catedralei

¹ Katholikón-ul este locașul central de slujbă al unei Mănăstiri (n. trad.).

² La strana din partea stângă a unei biserici (n. trad.).

³ Din amintirile Episcopului de Rodostolos Hrisostom Lavriotul.

mitropolitane a Atenei. Întreaga sa operă se află la Muzeul Muzicii din Tesalonic. Multe dintre compozițiile sale au rămas needitate.

Spre sfârșitul vieții, în 1995, a fost hirotonit diacon de către Constantin, Mitropolitul de Nea Ionia, în Biserica Sfintei Eftimia din Chalcedon, iar apoi preot la Biserica Sfântul Gheorghe din Herákleio. A primit și oficiul de duhovnic la Biserica Sfânta Parascheva din Nea Ionia. Adormirea sa, în urma unei insuficiențe cardiace, petrecută la 12 martie 2004, într-o zi de vineri, în jurul amiezii, în cea de-a doua săptămână din Postul Mare, ne-a umplut inimile de tristețe, dar și de nădejdea odihnei sale în Domnul. Slujba de înmormântare a avut loc în ziua următoare, în biserica cinstului Proroc Ilie din Attiki, după dumnezeiasca Liturghie a Darurilor mai înainte Sfințite.

Patericul Sfântului Munte a fost editat pentru prima oară în 1978 și de atunci, datorită importanței sale, a cunoscut cel puțin șase ediții până la cea din 1998. Întâlnirea mea cu moștenitorul drepturilor de autor asupra lucrării părintelui Andrei, d-l Alexandru K. Pantazis, care a fost unul dintre ucenicii săi la Seminarul Teologic Atoniada din Sfântul Munte și care a avut parte de binecuvântarea de a-i purta de grijă din 1991 și până în 2004, viețuind alături de el în N. Herákleio (Atena), a devenit pretextul pentru a reedita această scriere într-o nouă formă și de a organiza cuprinsul în funcție de rânduiala ierarhică a celor douăzeci de Mănăstiri, Schituri și locuri de retragere atonite. O minimă simplificare a frazelor și câteva corecturi gramaticale s-au impus, de asemenea, ca „necesare” pentru lectorul contemporan, dimpreună cu eliminarea unor repetiții cauzate de împărțirea anterioară în două volume. Bineînțeles, nu a avut loc nici o modificare cât privește evenimentele și persoanele la care se face referire în lucrarea de față în vremea când autorul era încă în viață. [...]

Îmi doresc ca prezenta ediție, prin descrierile minunilor și nevoințelor ascetice ale părinților, prin valoroasele elemente istorice și itinerariile sale contemplative, să contribuie la revigorarea sufletelor noastre și la păstrarea și sporirea alesei moșteniri duhovnicești și culturale a iubitului Sfânt Munte Athos și a neamului nostru ortodox. Amin!

*Preot Chrysovalántis Theodorou,
Lakedaimon.*

*La 15 iunie, în anul mântuirii 2010,
Sfântul Ștefan, Attiki.*

Introducere

Istorisiri din tradiția vie a vieții eremitice

Primii monahi, locuitori și pustnici ai Sfântului Athos aveau ca deviză și scop al vieții lor „trăiește în ascuns”¹ o viață tainică și ferită de fața oamenilor, dar descoperită și curată în ochii lui Dumnezeu, ochiul cel neadormit, așa cum spuneau și vechii greci: „există un ochi al judecății care le vede pe toate”; și aceasta, deoarece credeau profund într-o existență, prezență și sălășluire a lui Dumnezeu, Care nu Se limitează în timp și spațiu, ci „pretutindenea este și pe toate le plinește” și Care a ales ca pe un vrednic sălaș al Lui inima omului.

Prin urmare și aceia au iubit să fie singuri, în fața ochiului Dumnezeirii celei una și singură, în Trei Ipostasuri și în Trei Sori: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, spre a convorbi, a se ruga pretutindenea și întotdeauna, a se simți foarte aproape de El și de părtășia Sa și a spune împreună cu Profetul David: „Binecuvânta-voi pe Domnul în toată vremea, întotdeauna lauda Lui în gura mea” (Ps. 33, 1-3).

Trăiau ferindu-se de lume, departe de ea și de bunurile ei părelnice: slava deșartă sau semeția vieții, iubirea de arginți și iubirea de plăceri – aceste trei rele uriașe. Și în locul lor, cu ajutorul sărăciei, ascultării și neîntinării vieții, au căutat să afle isihia, seninătatea și curăția minții, care nu se găsesc decât în apropierea lui Dumnezeu, după ce mai întâi s-au slobozit de grijile și frământările cu care viața lumească este întrețesută și împovărată.

¹ Λάθε βιώσας (Epicur, frag. 551).

S-au afierosit cu totul rugăciunii, postului și privegherii, cu puterea cărora și-au curățit inimile și au primit de la Preabunul Dumnezeu darul și harismele luminării dumnezeiești, după care vin discernământul [duhovnicesc]¹, clarviziunea și preștiința, care toate împreună alcătuiesc bogăția duhovnicească a tainicei luminări lăuntrice a minții și a inimii, și astfel s-au învrednicit să vorbească cu Dumnezeu, asemenea Profetului Moise, față către față (ἐνώπιος ἐνωπίω), la fel cum vorbește un prieten cu prietenul său.

Au fugit de lume pentru a-L afla pe Dumnezeu, la Care jinduiau cu ardoare și pe Care-L doreau duhovnicește. S-au îndepărtat de oameni pentru a se putea apropia mai mult de îngeri. Au lăsat bunurile vremelnice ale acestei vieți pentru a câștiga bunurile nemuritoare și veșnice ale vieții viitoare, după cuvântul Domnului care spune: „oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică” (Mt. 19, 29).

Dar pentru ca să se petreacă toate acestea au îndurat cu o îndârjire de neînchipuit războiul trupului și al patimilor și, după Sfânta Scriptură, „au murit pentru lume și au trăit în Hristos și Hristos în ei”, așa cum spune și Apostolul Pavel: „și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine Însuși pentru mine” (Gal. 2, 20), pentru a se face următori întru toate Sfinților.

Au luptat cu înverșunare și cu răbdare nesfârșită împotriva ispitelor diavolului. Se războiau mereu cu duhurile hulii, pe care le învingeau cu slavoslovie cea de zi și de noapte, și înfruntau biruitor pe „stăpânul lumii și stăpânitorul întunericului acestui veac” și toate duhurile răutății, nimicindu-le capcanele cu ajutorul rugăciunii continue și neîncetate a inimii și a minții, pentru că neînterupt rosteau cu inima, cu mintea și cu buzele rugăciunea concisă, simplă și teologică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” și cu aceasta, după cum spune Sfântul Ioan Scărarul, „biciuiește-i pe vrăjmași cu numele lui Iisus”, locuitorii Pustiei îi loveau pe vrăjmașii și dușmanii de obște ai neamului omenesc, pe demonii cei atotvicleni, repetând neîncetat numele dumnezeiesc al Dom-

¹ Scil. deosebirea duhurilor (n. trad.).

nului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Acesta este în esență războiul nevăzut al fiecărui creștin.

Cei care-și caută sfârșitul vieții în singurătatea Peșterilor au fugit, după cum am spus, de însoțirea cu oamenii, nu pentru că îi urau, ci spre a ajunge la convorbirea cu sfinții îngeri. Se sileau pe sine prin diferite neajunsuri și strâmtorări și își chinuiau trupul ca să-l supună duhului și ca dimpreună, atât trupul, cât și duhul, să se supună voii lui Dumnezeu, după cum spune și Apostolul neamurilor: „Ci îmi chinuiesc trupul meu și îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic” (*I Cor.* 9, 27). La fel și aceștia au refuzat orice dorință și voie a lor, pentru a se supune desăvârșit voii lui Dumnezeu, în acord cu Sfânta Evanghelie care spune: „Că cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde; iar cine își va pierde sufletul pentru Mine îl va afla. Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?” (*Mt.* 16, 25-26). În sens metaforic „sufletul” desemnează însăși voia și dorința omului, care se ridică asemenea unui zid între Dumnezeu și om și ține departe mântuirea sufletului. De aceea și acești locuitori ai Pustiei, credincioși cuvântului lui Dumnezeu, și-au dat trupul și au primit duh, au fugit de tulburare pentru a-și afla isihia, s-au îndepărtat de marea turbată cu valurile înspumate ale vieții pentru a-și găsi seninătatea dumnezeiască și limanul mântuirii, și în felul aceasta au descoperit și au aflat fericita viață pe care au avut-o protopărinții în grădina Edenului, în Paradis.

Astfel de îngeri pământești și oameni cerești au trăit în Sfântul Athos, în Muntele cu nume sfânt – Grădina Preasfintei –, o viață „în Hristos” ferită de ochii oamenilor. S-au adus și se aduc ca jertfă pe ei înșiși nu doar pentru câștigarea vreunui folos personal, ci ca prin rugăciunea lor zilnică să aducă cereri și rugăciuni întotdeauna pentru aproapele, pentru toată lumea, pentru pacea întregii lumi și pentru mântuirea sufletească a tuturor oamenilor cu lacrimi fierbinți – lucru pe care în lume nimeni nu-l face fără a fi mânat de vreun interes, după cum spune troparul Sfântului Antonie – cel dintâi pustnic: „Asemănându-te obiceiurilor râvnitorului Ilie și urmând Botezătorului pe drepte cărări, Părinte Antonie, te-ai făcut locuitor Pustiului și ai întărit lumea cu rugăciunile tale...”

Acești oameni au urât lumea pentru a dobândi ca prieteni pe Dumnezeu, pe îngeri și pe toți dreptii și cuvioșii dimpreună care, de la facerea lumii, prin viața lor în virtute au ajuns bineplăcuți lui Dumnezeu. Prin cuvântul „lume” nu ne referim la oameni, ci la ornamentele false ale vieții de lume care într-o zi vor fi desființate, adică la podoabele aparente, la înfățișarea încărcată cu diferite „zorzoane”, la îmbrăcăminte deșănțată care, toate laolaltă, duc la o viețuire dezordonată și provoacă nimicirea veșnică a omului.

De-a lungul timpului, în diferite locuri din Sfântul Munte, au trăit oameni cu o voință și suprafirească lepădare de sine, a căror viață a fost descoperită de Bunul Dumnezeu, după moartea lor, în chip minunat.

O parte dintre cele pe care, din vreme în vreme, ni le-au făcut cunoscute părinți cuvioși și monahi virtuoși din Sfântul Munte, din a căror viață ne-am învrednicit a ne împărtăși, lucruri auzite de pe sfintele lor buze și care alcătuiesc tradiția vie a monahilor din Sfântul Munte, vom încerca să le istorisim și să le descriem, ca pe unele ce sunt bune și folositoare, dar și utile pentru monahii mai tineri, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu rugăciunile sfinte ale acestor monahi binecuvântați, dintre care unii, cu toată vârsta lor înaintată, se mai află pe sfântul câmp de luptă al acestei vieți.

Venirea în Sfântul Munte

Era aprilie 1933, când am plecat din portul Kalamata pe corabia cu aburi „Naukratousa” spre Sfântul Munte, cu scopul de a-l vedea după trei ani pe fratele meu mai mare Teofil, singurul meu frate după trup.

Am străbătut trecătoarea Kavo-Maleas¹ pe vreme de furtună și am ajuns la Gytheio, unde am poposit câteva ceasuri pentru descărcarea mărfurilor.

După trei zile și trei nopți am ajuns în Pireu. Acolo am zăbovit șase ore. Pentru prima dată am mers cu tramvaiul și am vizitat Atena: nu împlinisem încă 17 ani. Atena nu mi-a plăcut. Ne-am întors

¹ Promontoriu în partea de sud-est a Peloponezului (*n. trad.*).

în Pireu și spre seară am plecat spre Halkida. Acolo am așteptat șase ore refluxul apelor, pentru a ni se deschide podul ca să putem trece. De acolo am intrat în Golful Pagasitic și am ajuns la Volos, unde am rămas o jumătate de zi.

Îmi amintesc cum pescarii prinseseră mult pește, plaja fiind inundată de nenumărate pălămide vrednice de jinduit. Pentru prima dată vedeam atât de mult pește. Echipajul corabiei, căpitani și marinari, le cumpărau și le găteau pe cărbuni sau prăjite și beau vin din belșug.

Unul dintre șefii echipajului, dacă a văzut că mă retrăsesem în cabina mea și stăteam singur, a venit și mi-a zis:

– Vrei, flăcău, să-ți pregătesc ceva de mâncare, să-ți gătesc niște pește proaspăt și să bem un vin dulce?

Rudele mele, care m-au însoțit până în portul din Kalamata și m-au urcat pe vapor, mi-au dat atât merinde, cât și cele trebuincioase pentru întreaga călătorie, ca să nu cobor de pe vapor în fiecare port și să mă pierd, ca un băiat de la țară ce eram, dar și porunca clară să-mi port de grijă. Iar pe corabie urma să nu permit nimănui să intre în cabina mea, deoarece cu vaporul călătorește multă lume și de tot soiul și există primejdia de a întâlni oameni răi, și de aceea nu spuneam nimănui locul unde mergeam și scopul călătoriei mele. Astfel că nu am acceptat invitația marinarului de a mânca împreună.

Când am ajuns în Tesalonic, corabia era atât de... nouă, încât a trebuit să i se repare motoarele și pentru aceasta am rămas în docurile Golfului Termaic două zile și două nopți.

Lumea care călătorea intra și ieșea de pe corabie, eu însă rămăsesem în cabina mea și n-aveam de gând să mă urnesc din loc. Citeam o carte și mă gândeam când va ajunge corabia în Dafne (portul central al Sfântului Munte), ca să-mi văd fratele și pe vărul tatălui meu, ieromonahul Onufrie Moustákis, care se afla cu fratele meu și care este și astăzi¹ în viață, fiind părinte duhovnic la Biserica Sfântul Constantin a Sfântului Mormânt din Ierusalim.

Atunci a venit iar la mine același marinar, Panaghiotis era numele lui, și mi-a propus să ieșim împreună în Tesalonic, ca să vedem orașul și să bem un *ouzo*.² Eu am găsit astfel prilejul de a-l

¹ La momentul scrierii cărții (*n. trad.*).

² Băutură alcoolică aromată, numită și mastică (*n. trad.*).

întreba când vom pleca din Tesalonic și când vom ajunge la Dafne, portul Sfântului Munte. După ce mi-a lămurit aproximativ ziua și ora, am coborât de pe vapor și i-am trimis fratelui meu o telegramă pentru a-l informa că în ziua următoare, spre seară, aveam să ajungem în Dafne.

Înfățișarea Tesalonicului, cu multele sale biserici vechi bizantine, precum cea a Sfintei Înțelepciuni a lui Dumnezeu¹, a Icoanei [Maicii Domnului] Nefăcute de Mână Omenească², a Sfântului Dumitru, a Sfintei Ecaterina și multe alte străvechi biserici, cu Fortificațiile lui și cu Turnul Alb și cu alte monumente istorice, precum Arcul de Triumf al lui Galeriu aflat în *Kamara*, palatul imperial din perimetrul Hipodromului ș.a., m-a cucerit.

Corabia noastră cu aburi, o ruginitură, după o călătorie chinuitoare, a avut nevoie de șapte zile pentru a ajunge în Dafne.

În Dafne mă aștepta starețul fratelui meu, monahul Ioachim, care m-a întâmpinat cu multă bucurie. Ne-am lăsat lucrurile la prăvăliile din Dafne și ne-am dus pe jos în capitala Sfântului Munte, Karéea, pentru a rezolva problema permisului de ședere.

După două ore și jumătate de mers pe jos am ajuns la casa (Chilia) starețului și duhovnicului, unde mă aștepta fratele meu. După cei trei ani de când nu-l mai văzusem, mi s-a părut înalt, așa cum era îmbrăcat în rasă. Cu puținele fire de barbă, la cei 21 de ani ai săi, avea o înfățișare dulce și atât de frumoasă, încât mi se părea că văd chipul Stăpânului Hristos, mi se părea că văd un înger, și nu un om, atât de încântător era.

Am așteptat trei zile până să-mi fie rezolvată problema actelor, ca să mă pot odihni după călătoria care durase atâtea zile.

Starețul fratelui meu, Ioachim, era un monah cu un ten mai întunecat, serios, cu o înfățișare aparent sălbatică, dar senin, vesel, blând, delicat în maniere și plin de bunătate; cuvintele sale erau într-atât de pline de înțelepciune și povețe (vorbea adesea în parabole), încât te vrăjea, te impresiona și te cucerea strălucirea duhovnicească a sufletului său (numele lui de mirean fusese Ioan Bálasis și era de origine din localitatea Dafne, aflată în zona Kalávryta).

¹ Sau Sfânta Sofia; în vechime bisericile care purtau acest nume, fiind închinată Mântuitorului Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu, prăznuiau de Înjumătățirea Praznicului (*n. trad.*).

² Ἀχειροποίητος.

La Chilia Nașterea Domnului, unde am rămas vreme de trei zile, l-am cunoscut pe Starețul părintelui Ioachim, monahul Onufrie, care vreme de mulți ani a fost Tipicar¹ și Anagnost la străvechea biserică a Protatonului. Era plin de bunătate și avea un glas dulce, răsunător asemenea tunetului și foarte melodios, care atingea cu ușurință pe scara muzicală sunetele acute și baritonale. I-am cunoscut și pe ceilalți frați duhovnicești ai părintelui Ioachim, pe părintele Andrei, pe părintele Dionisie și pe părintele Cosma, toți în vârstă, cu bărbi albe, venerabili la înfățișare și nobili în purtări, care m-au primit cu bucurie.

În cea de-a treia zi, împreună cu părintele Ioachim și cu fratele meu, monahul Teofil-Pantelimon, ne-am întors în portul Dafne ca să ne ducem la Chilia unde locuiau, aflată în cea mai sălbatică parte a Athosului, în fața vârfului Atonului, acolo unde se află Chiliile din Kerasiá.

Din portul Dafne nu plecau curse maritime regulate. Am găsit un barcagiu, pe nume Moș-Gheorgáchis, care s-a arătat dispus să ne ducă până la Néa Skiti² pentru 25 de drahme.

Din fericire, marea a fost liniștită și, după șase ceasuri de vâslit, încet-încet am ajuns cu Moș-Gheorgáchis la Noul Schit.

De pe mare priveam stâncile care-mi păreau a fi fost sculptate de o mână dumnezeiască, vedeam vârful gigantic al Atonului cum se ridica din mare năprasnic, ajungând până la cer. Vedeam clădirile uriașe ale Mănăstirilor zidite pe stânci și aproape de țărm și mă cuprindeau frica, venerația și extazul. Socoteam că nu era cu puțință ca acestea să fi fost făcute numai de mână omenească, ci că trebuia să fi mijlocit ajutorul și puterea lui Dumnezeu. Vedeam feluritele Colibe care, asemenea unor cuiburi de vulturi, sunt presărate între Dafne și Simonopetra, și mă cuprindea uimirea la gândul că în acele locuri, pustii și fără apă, s-au sălăsluit oameni!

Când am trecut prin dreptul Mănăstirii Simonopetra, uimirea mea a ajuns la culme, de parcă Mănăstirea uriașă, zidită pe acea stâncă abruptă, era o fortăreață sau un pod plutitor care, între cer și pământ, muta sufletele de pe un tărâm pe altul, întrucât creștetul

¹ Oficiul persoanei care se ocupă de rânduiala tipiconală ce trebuie respectată la sinaxele liturgice, cu precădere la praznice (*n. trad.*).

² *Scil.* Noul Schit (*n. trad.*).

Mănăstirii, de la înălțimea mării, mi s-a părut că ajunge până la nori – un lucru minunat, sublim și înfricoșător.

Puțin mai încolo am întrezărit Mănăstirea Sfântului Grigorie¹, zidită și aceasta pe o stâncă neclintită pe care o lovesc zi și noapte valurile înspumate ale Mării Egee: o construcție măreață, impunătoare și minunată, pe țărmul mării, este această Mănăstire care ferește sufletele să nu le nimicească diavolul întru mânia sa ucigătoare de oameni, asemenea unui far ce apără corăbiile de naufragiu.

Cum barca noastră avansa încet-încet, au început să ni se înfățișeze înaintea ochilor priveliști – una mai atrăgătoare decât alta – pe care le formau stâncile de pe țărmuri.

După [Mănăstirea] Grigoriu, la o jumătate de ceas de mers cu barca, în fața noastră a apărut, asemenea unui leviatan, o altă Mănăstire: a Sfântului Dionisie. Cu statura ei înaltă și povârnită, ivită din mare pe neașteptate și abruptă, cu frumoasele-i grădinițe de parcă ar fi pictate și ireale, suspendate sus pe stânci, te face să crezi că a răsărit chiar dintre stânci.

După Mănăstirea Dionisiu am văzut cum strălucea la orizont, departe de mare, dar nu la mai mult de doi kilometri, la poalele stâncilor și mai jos de piscurile înzăpezite ale Atonului, asemenea unui diamant colosal, Mănăstirea tăiată în marmură a Sfântului Pavel, cu multele și întinsele ei grădini, cu livezile de măslini și viță-de-vie, pe o costișă nesfârșită.

Un mare laborator al virtuții și sfințeniei: sufletele care intră în ea sunt arămite și făurite pe nicovala răbdării cu ciocanele ascultării, pentru a ajunge cu totul dalbe și auroase și spre a se ridica – cele care se învrednicesc să-și afle sfârșitul acolo – spre culmile Atonului, iar de acolo, mult mai ușor, spre înălțimile cerești.

Fericiți cei care locuiesc în casa Domnului și în lăcașurile Sale iubite!

Nu după multă vreme am zărit Noul Schit. Era atât de măreț cu frumoasele Colibe ale nevoitorilor, rânduiește fiecare cu câte o

¹ Denumirile unor Mănăstiri din Sfântul Munte au fost preluate în limba română păstrându-se forma substantivală a cazului genitiv: astfel „Grigoriu” este forma de genitiv a substantivului propriu Grigorie (Γρηγορίου = a lui Grigorie), în speță fiind vorba de Mănăstirea Sfântului Grigorie sau, dacă optăm pentru cazul nominativ, de Mănăstirea Sfântul Grigorie; la fel se petrece și în cazul Mănăstirilor Dionisiu (a Sfântului Dionisie), Esfigmenu, Karakalu sau Xiropotamu (*n. trad.*).

bisericuță proprie, cu măslinii și cu copacii săi roditori, cu florile, ierburile și frumusețile sale naturale, de-am crezut că am intrat în Rai. Ne-am apropiat de debarcader, i-am dat lui Moș-Gheorgáchis, care ne-a adus cu barca din Dafne până la Néa Skiti, cele 25 de drahme – suma asupra căreia ne-am învoit – și ceva în plus. În tot acest răstimp Moș-Gheorgáchis n-a scos un cuvânt: se pare că spunea [în sinea sa] rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” Am tras această concluzie deoarece, câte-odată, din încordare, rugăciunea, pe care o spunea în sinea sa, o rostea și cu glas tare. Admiram simplitatea acestui om pentru că, de îndată ce a luat banii, a făcut metanie în fața Starețului și, după ce ne-a spus o mie de „mulțumesc”, l-am auzit zicând în timp ce se îndepărta: „Slavă Ție, Dumnezeule, slavă Ție, Dumnezeule, slavă Ție, Dumnezeule! Măi Gheorgákis, ai scos astăzi un câștig însemnat, ai luat treizeci de drahme, ce altceva mai vrei? Măi Gheorgákis, să fii mulțumit, copiii tăi o să mănânce din belșug, slavă Ție, Dumnezeule!” Lucrul acesta m-a mișcat profund. După aceea ne-am adunat și noi lucrurile, ne-am pus desagile pe umăr și am început să urcăm spre Schitul Sfânta Ana.

Pe la apusul soarelui ajunseserăm deja la Coliba¹ de nevoitori sihaștri a cărei biserică era închinată Buneivestiri, aflându-se în partea cea mai înaltă a acestui Schit².

Acolo un Bătrân cu barbă albă, ca un personaj biblic, cu chipul și întreaga făptură strălucind de bucurie și curăție, părintele Gavriil, semăna mai mult cu un patriarh și cu un înger, decât cu un om. Părintele Gavriil, care era pentru Starețul nostru Ioachim și prieten și frate [duhovnicesc], ne-a primit cu multă bunătate. Asemenea patriarhului Avraam ne-a rugat să rămânem la săraca, dar mult-primitoarea lui Colibă. Dar ce Colibă? Mai bine i-am spune clădire cu trei etaje. Dar în Schituri, casele, oricât de mari ar fi, se numesc „Colibe”.

¹ Coliba, pentru spațiul Sfântului Munte, este o casă de dimensiuni variabile, care include în același ansamblu, în afară de spațiul și dependențele necesare locuirii, o biserică sau un paraclis; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

² Schitul este un ansamblu de Colibe, care în afară de biserică sau paraclisul existent la fiecare dintre acestea, implică prezența unui locaș de cult central numit *Kyriakón*, unde se reunesc toți viețuitorii Schitului duminică și în sărbătorile mai importante de peste an; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

Am rămas la acea Colibă primitoare în seara respectivă, unde pentru prima dată am auzit sfaturi duhovnicești și istorii despre monahi și părinți îmbunătățiți și sporiți duhovnicește de la Schitul Sfânta Ana.

În ziua următoare am început să urcăm pe drumul abrupt care duce spre vârful Atonului, unde, după o oră și jumătate, am ajuns pe coama unde se află culmea Muntelui Carmel. Acolo este locul unde se încrucișează toate drumurile ce duc spre vârful Aton: apucând în stânga, atât în sus, cât și în jos drumul duce la vechiul Schit Sfântul Vasile și puțin mai spre dreapta duce la Katounákia, Karoúlia și Sfânta Ana Mică. Pretutindeni în aceste locuri sunt risipite, departe unele de altele, Sihăstriile, Colibele și Peșterile fraților duhovnicești isihăști, care se liniștesc, petrecând „în Pustie”.

Iar noi, odată ce am ajuns aici, după ce ne-am închinat la o cruce mare de lemn, așezată acolo de părinți, am început să coborâm pe un teren înclinat, unde se află răsfirate nouă Chilii care au propriile lor biserițe și o întindere cultivabilă, cu grădini, vii, măslini și alți pomi fructiferi, într-o margine, undeva mai jos, aflându-se trei Colibe care se aseamănă cu niște peșteri.

Aceasta este, mi-au spus, zona Kerasiá, care se află între câteva redute naturale: la răsărit șirul montan Castrul de fier, la nord-vest vârful Atonului, și la sud-vest Muntele Carmel și marea, unde mai demult se găsea portul Kerasiá. La vremea respectivă (1933) la Kerasiá viețuiau aproximativ cincizeci de monahi.

În acest ținut, care aparține jurisdicțional Marii Lavre, am rămas cu Starețul meu, părintele Ioachim, mai mult de 10 ani, iar apoi, în perioada ocupației germane, am plecat împreună în Karéea.

Cât am stat la Kerasiá, am cunoscut îndeaproape toate Schiturile dimprejur, de la Néa Skiti ce aparține de Mănăstirea Sfântul Pavel până la Marea Lavră – zona Sfântului Munte ce, în acord cu mărturia comună a tuturor celor care au trecut și au locuit aici, este partea cea mai duhovnicească a întregului Sfânt Munte; aici au avut loc cele mai importante evenimente duhovnicești și sfinte descoperiri. Dacă am asemăna metaforic Sfântul Munte cu o biserică desăvârșită, atunci această zonă este altarul spiritual al acestei biserici a Athosului.

În toată această zonă am cunoscut părinți vrednici de respect și [mari] duhovnici, care trezeau admirația și cutremurul spiritual numai la simpla lor vedere și nimeni n-ar fi pregetat să se plece în fața lor, să le sărute mâna, ca să primească rugăciunea și binecuvântarea lor.

Ce a oferit Sfântul Munte Ortodoxiei

Sfântul Munte, un loc atât de spiritual și de sfânt, din vremea în care a fost locuit de [cei dintâi] monahi promotori ai idealurilor creștine, plini de credință și dragoste de Dumnezeu și de aproapele, a primit și găzduit la sânul său, în decursul vieții, evoluției și activității sale de mai bine de o mie de ani, bărbați erudiți și înțelepți în toate privințele.

Acești creștini credincioși, ca simpli monahi, diaconi, prezbiteri, egumeni, stareți, duhovnici, arhierei și chiar patriarhi, cu credința arzătoare, cu pregătirea, cu înțelepciunea și deprinderile lor dumnezeiești, cu smerenia, cu viețuirea lor virtuoasă și curată și, în general, prin pilda vieții lor sfinte, au dau Bisericii Maice un ajutor foarte însemnat. I-au fost de mult folos și prin harul lui Dumnezeu au păstrat, salvat și dat mai departe sfintele Tradiții, mărturisirea credinței ortodoxe, și au asigurat autoritatea Bisericii celei una, sfântă, sobornicească¹ și apostolică, așa cum a fost întemeiată de Sfinții Apostoli și transmisă mai apoi de urmașii acestora.

Însă pentru ca toate acestea să reușească, s-au ridicat, cu abnegație și jertfă, la vremea potrivită, împotriva diferitor dușmani ai Credinței Ortodoxe, văzuți și nevăzuți, atei, adepți ai materialismului și eretici cu nume rău, care din vreme în vreme au apărut în Biserică asemenea unor ciuperci otrăvitoare.

În afară de sfintele lor scrieri, poeme, slujbe sfinte, biografii ale Sfinților și diferite alte cărți moralizatoare lăsate Bisericii noastre, s-au dăruit pe sine asemenea unei arderi de tot și asemenea unor jertfe sfinte de bunăvoie aduse Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Cărui viață au urmat și au încercat, pe cât cu putință, să o imite și, prin harul lui Dumnezeu, au împlinit cuvintele Sfin-

¹ *Scil. catholică*, universală (*n. trad.*).

tei Scripturi și ale Profeților, după cum spune și Pavel, Apostolul neamurilor: „le-au socotit pe toate ca pe niște gunoaie, [numai și numai] pentru a-L câștiga pe Hristos” (cf. Filip. 3, 8).

Sfinți aghioriți

Sfântul Athos, în afară de nenumărații Sfinți ale căror nume nu le cunoaștem – o parte vor fi menționați în acest studiu –, a adus Bisericii o mulțime de alți Sfinți, Cuvioși Mucenici și Cuvioși Părinți de Dumnezeu purtători, cunoscuți și vestiți precum cei de la:

Marea Lavră

Sfântul Petru Atonitul, Sfântul Atanasie, ctitorul acestei Mănăstiri. Sfântul Ioan Cucuzel. Sfântul Grigorie Domesticul. Sfântul Grigorie Palama. Sfântul Grigorie Bizantinul. Sfântul Maxim Kavsokalivitul. Sfântul Nifon, Sfântul Nil Izvorătorul de Mir, Sfântul Acachie cel Nou – întemeietorul Schitului Kavsokaliviei, Cuviosul Mucenic Pahomie, Cuviosul Mucenic Roman, Cuviosul Mucenic Nicodim, Cuviosul Mucenic Damaschin, Cuviosul Constantin preotul din Moshovo, Cuviosul Gherontie – întemeietorul Schitului Sfânta Ana, Cuviosul Sofronie, a cărui viață este asemănătoare cu cea a lui Alexie „omul lui Dumnezeu”. Cuviosul Mucenic Macarie, Cuviosul Mucenic Nicodim de la Sfânta Ana, Cuviosul Mucenic Cosma, Cuviosul Mucenic Luca, Cuviosul Mucenic Ilarion, Cuviosul Mucenic Nichita, Cuviosul Mucenic David, Cuviosul Mucenic Pavel, Cuviosul Mucenic Nectarie, înțelepții dascăli ai Pustiei: ieromonahii Dionisie Retorul și Mitrofan, primii sălășluitoari la Sfânta Ana Mică și ultimul Sfânt Sava, care a adormit în Insula Kalymnos în 1948, a viețuit în Sfântul Munte la Sfânta Ana și a fost ucenic al Sfântului Nectarie, Episcopul Pentapolei.

Vatoped

Cei trei frați ctitori ai acestei Mănăstiri: Atanasie, Nicolae și Antonie, originari din Adrianopole. Cuviosul Ghenadie, Cuviosul Neofit, egumenul Ioanichie. *Vimatarul*¹ Diákonos, egumenul

¹ Paraclisierul însărcinat cu îngrijirea Sfântului Altar, care poartă asupra sa și cheile de la raclele Sfintelor Moaște (*n. trad.*).

și Cuviosul Mucenic Eftimie dimpreună cu cei 12 ucenici care au fost spânzurați de adepții latino-cugetători ai unirii mincinoase a lui Bekkos, Cuviosul Nicodim Starețul – dascălul Sfântului Grigorie Palama –, Cuviosul Evdochim sau Sava, ale cărui sfinte moaște au fost aflate nestricate, răspândind o mireasmă negrăită, Cuviosul Agapie, Cuviosul Maxim Grecul.

Ivir

Cuvioșii Ioan, Eftimie și Gheorghe, ctitorii Mănăstirii Ivir, Cuviosul Gavriil, ivirit și acesta la origine. Egumenul și cei 13 monahi care au mucenicit pe vremea latino-cugetătorilor lui M. Paleologul și a lui I. Bekkos. Sfântul Ieroteu cel Nou din Insula Kalymnos. Cuvioșii Mucenici Iacov, Iacov diaconul și Dionisie Monahul. Cuviosul Mucenic Procopie. Cuviosul Mucenic Eftimie. Cuviosul Mucenic Ignatie, Cuviosul Mucenic Acachie. Cuviosul Mucenic Onufrie. Sfântul Kallistos, ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul și Patriarh al Constantinopolului.

Hilandar

Sfinții Sava, mai târziu Mitropolit de Peci (Serbia) și tatăl său Simeon, ctitorii Mănăstirii, domnitori sârbi.

Dionisiu

Cuviosul Dionisie, ctitorul Mănăstirii. Cuviosul Dometie. Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului. Cuvioșii Mucenici Macarie și Ioasaf. Cuvioșii Macarie și Leontie Izvorătorul de Mir. Cuviosul Filoteu. Cuvioșii Mucenici Hristofor, Ghenadie și Iosif.

Cutlumuș

Cuviosul Mucenic Ciprian. Cuviosul Mucenic Gherasim. Cuviosul Mucenic Gherasim din Hydra.

Pantocrator

Sfântul Theonas, Mitropolitul Tesalonicului. Cuviosul Teofil Izvorătorul de Mir.

Xiropotamu

Sfântul Pavel – ctitorul Mănăstirii, de stirpe împărătească.

Zografu

Sfântul Cosma Bulgarul. Cei 24 de mucenici pe care latino-cuge-tătorii i-au ars în turnul Mănăstirii.

Dohiariu

Sfântul Eftimie, ctitorul acestei Mănăstiri. Sfinții Neofit și Eftimie. Sfântul Teofan din Ioanina.

Karakalu

Cuviosul Mucenic Ghedeon.

Filoteu

Cuviosul Teodosie, Mitropolit de Trapezunt. Cuviosul Mucenic Damian. Cuviosul Dometie. Cuviosul Simeon cel Descult. Sfântul Cosma Etolianul, cel întocmai cu Apostolii.

Simonopetra

Sfântul Simon Izvorătorul de mir și ctitorul acestei Mănăstiri.

Esfigmenu

Cuviosul Atanasie cel Nou, Patriarhul Constantinopolului. Cuvioșii Mucenici Agatanghel și Timotei, Cuviosul Damian sihas-trul și Izvorătorul de mir.

În jurul *Karei* s-au desăvârșit prin asceză sau martiriu cuvioșii: Filoteu și Nectarie, ucenicul său, de la Chilia *Iágari*. Cuvioșii Mucenici „Protos”¹ și alți 13 părinți și Stareți de la Chiliile din preajmă, care au mucenicit de pe urma latino-cugetătorilor, în vremea lui Bekkos. Cuviosul Nichifor, care a fost latin² și a devenit ortodox și a scris o metodă privitoare la rugăciunea minții.³ Cuviosul Teoclit al Filadelfiei – dascălul Sfântului Grigorie Palama în privința rugăciunii minții.

¹ *Protos*-ul, funcție păstrată și în zilele noastre sub numele de *întâiul-epistat* sau *protepistat*, este egumenul onorific al Sfântului Munte (*primus inter pares*) și președintele Sfintei Intendențe, având dreptul de fi ales numai din rândul delegaților la Sfânta Comunitate, care vin din partea primelor cinci Mănăstiri în ordine ierarhică din Sfântul Munte: Marea Lavră, Vatoped, Ivir, Hilandar și Dionisiu (*n. trad.*).

² *Scil.* romano-catolic (*n. trad.*).

³ *Filocalia* (ediția greacă), p. 869.

Contribuția Sfântului Munte

În afară de Sfinții pe care Sfântul Munte i-a dat Bisericii, la fel de mare este contribuția sa în ceea ce privește:

a) Societatea umană, prin regimul democratic de guvernare și prin modul remarcabil de alternare, într-o bună și cuvenită rânduială, a celor care dețin puterea. În felul acesta se arată societății un exemplu viu de cărmuire și administrare politică valabil pentru toate popoarele lumii, în absența oricăror polemici și dispute (*vezi Statutul Sfântului Munte, Administrarea și Schimbarea Sfintei Intendențe*¹).

b) Neamul nostru: contribuția aceasta, atât sub aspect spiritual, cât și material, este importantă [pentru următoarele motive]:

1. Sfântul Munte a fost socotit, încă din perioada precreștină, un „munte sacru”; mulți filosofi studiau astrele de pe culmea lui, cercetau natura, învățându-i lucruri foarte folositoare pe ceilalți oameni, după întoarcerea în mijlocul lor.

2. Într-una din întinsele așezări din zona Marii Lavre, acolo unde astăzi se află Chiliile din Kerasiá, pe care la vremea respectivă o numeau Uranópole², exista o școală de vestale. La această școală erau trimise din toate orașele grecești, care fiecare în parte constituia un [mic] regat, fecioare, care erau instruite să-i ajute pe preoții idololatri la ceremoniile lor, să aibă grijă de templele lor, devenind preotese; era un fel de școală pregătitoare cu caracter religios. Aceste preotese, după stagiul de pregătire, erau trimise să slujească la templele de pe teritoriul statului elin.

Acest oraș se afla sub autoritatea [exclusivă] a femeilor și nici un bărbat nu intra aici. Dacă se întâmpla, din greșeală, să intre în acest loc vreun bărbat, el trebuia sacrificat idolilor.

3. Așa cum în vremea aceea Sfântul Munte furniza templelor preotese, în același fel de la începutul sălășluirii monahilor care s-au afierosit adevăratului Dumnezeu, a monahilor cultivați și formați

¹ Organ de conducere, executiv și judecătoresc al administrației atonite, alcătuit din patru delegați – intendenți ai Mănăstirilor aghiorite cu mandat anual, care se ocupă de problemele economice și de corespondența Sfintei Comunități; fiecare dintre aceștia este posesorul unuia dintre cele patru elemente, din care este alcătuită ștampila cvadripartită a Sfintei comunități, necesară validării oricărui document emis legal de aceasta (*n. trad.*).

² Οὐρανόπολη – Orașul Cerului (*n. trad.*).

spiritual, a oferit și oferă Bisericii, nu doar celei din Grecia, ci și celei din alte zone geografice, dascăli înțelepți, preoți, arhierei, clerici și preoți de orice grad, oameni virtuoși și sfinți.

4. Aportul material al Sfântului Munte față de neamul și poporul nostru constă în asistența și sprijinul oferite în vremurile de răscruce din viața statului grec. Sfântul Munte a fost și este gata în orice clipă să ofere prin jertfe sfinte și ajutor material asistență duhovnicească sfintelor lupte naționale pentru eliberarea neamului nostru de sub jugul cuceritorilor păgâni și împotriva campaniilor celor de alt neam și ale cruciadelor papale.

5. În anuarul Kalavritelor (manuscrisul 1703) se menționează că după 963 un împreună-nevoitor al Sfântului Atanasie Atonitul a plecat din Sfântul Munte și a ridicat în apropierea localității Kalávrita Mănăstirea Sfintei Lavre, acolo unde a fost înălțat pentru prima dată stindardul Revoluției de la 1821 și au fost binecuvântate armele ce au adus poporului, cu ajutorul lui Dumnezeu, libertatea. Dar și numai ca simplă instituție, Sfânta Lavră – sora duhovnicească a Marii Lavre din Sfântul Munte –, prin contribuția sa deosebită face cinste Bisericii, pentru că prin eforturile sale formează tineri care devin stâlpi de susținere ai acesteia.

6. Sfântul Munte a adus lumina asupra neamului nostru prin intermediul misionarilor săi, așa cum a făcut Sfântul Cosma Etolianul, care prin predică înflăcărată și prin viață virtuoasă a vegheat asupra creștinilor și i-a ajutat să rămână fideli credinței creștine și conștiinței patriotice elene. A înălțat biserici, a înființat peste 300 de școli primare și 16 școli de învățământ mediu pentru copiii eleni, care să învețe limba greacă și să aibă parte de educație religioasă și, prin predicile sale luminate, care acum au ajuns cărți, ajută, hrănește și îi îndeamnă pe creștini până în ziua de astăzi să păzească poruncile lui Dumnezeu și să-și cunoască îndatoririle față de Dumnezeu și față de semenii.

7. Prin intermediul *kollyvazilor*¹ Sfântul Munte a ajutat duhovnicește neamul elen subjugat, pentru că aceștia s-au răspândit în insulele Mării Egee și în diferite locuri din țară și au întemeiat centre spi-

¹ Mișcare de redescoperire a tradiției creștine, născută în Sfântul Munte, între ai cărei conducători se numără, printre multe alte personalități ale sec. al XVIII-lea- al XIX-lea, și Sfântul Nicodim Aghioritul; pentru mai multe detalii vezi cartea lui Elia

rituale, Sfinte Mănăstiri și diferite școli unde au absolvit mulți dintre scriitorii, poeții, romancierii și folcloriștii eleni, precum Alexandros Moraitidis, Alexandros Papadiamandis și mulți alții, care au lăsat în urma lor nemuritoare romane și scrieri de etnografie și folclor.

8. În afară de cei cunoscuți, au existat și mulți alți părinți aghioriți asemenea lui Cosma Etolianul, ale căror nume ne sunt necunoscute și care, „pentru Hristos și pentru sfânta credință” și pentru apărarea neamului nostru de pervertire și distrugere, și-au vărsat sângele și s-au jertfit, ca noi să avem parte de mult-dorita de lumea întreagă libertate și moștenire duhovnicească, prin învățăturile înțelepte și scrierile lor cu conținut moral.

Renumiți dascăli aghioriți plini de înțelepciune

După un îndelung și anevoios studiu am reunit câteva dintre numele cunoscute, pe care le vom descrie succint, spre a-i cunoaște cât mai multă lume pe părinții aghioriți care s-au străduit de-a lungul vremilor ca dascăli plini de înțelepciune și bărbați virtuoși.

Din această prezentare vom cunoaște o parte din marea contribuție spirituală și materială a Sfântului Munte adusă întregii lumi și mai ales propriei patrii.

1. Sfântul Atanasie Atonitul, ctitorul Marii Lavre, cel care prin testamentul, învățăturile și viața sa virtuoasă a fost multora de folos.

2. Toți ctitorii celor 20 de Mănăstiri, 12 sfinte Schituri și 150 de Chilii și Colibe de nevoitori sihaștri din Sfântul Munte, prin intermediul urmașilor și prin aceștia tuturor până la noi, au lăsat învățături și porunci duhovnicești asemenea celor ale Sfântului Atanasie Atonitul, pe temeiul cărora au fost consemnate Tradițiile și s-au păstrat rânduielile tipiconale care au conservat șirul de sfinte slujbe în fiecare Mănăstire, și astfel Sfântul Munte s-a putut păstra neschimbat până astăzi, în pofida atâtor veacuri de viață duhovnicească înnegurată, ajutând Biserica ce se lupta cu diferite erezii și învățături străine. Toți acești ctitori au lăsat ca pilde luminoase vie-

Citterio, *Nicodim Aghioritul. Personalitatea, opera, învățătura ascetică și mistică*, trad. lb. rom. Maria-Cornelia și diac. Ion I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2001, pp. 49-56 (n. trad.).

țile lor sfinte și, prin cuvântul viu al învățaturii și scrierilor lor, au adus folos duhovnicesc întregii lumi.

3. Simenon cel întru toate virtuos, Categumenul Sfintei Mănăstiri Xenofont.

4. La Chilia Mănăstirii Ivir Sfântul Govdelaás¹, monahii Govdelaás, Ilarion și Calist au luat parte la revolta din Creta² ca predicatori.

5. Monahul Isaac de la Mănăstirea Xiropotamu, în vremea lui Mihail Paleologul (1259), fost candidat la tronul Mitropoliei de Smirna, a făcut bine la foarte multă lume.

6. În 1246, monahul atonit Iacov a ajuns Arhiepiscop al Bulgariei și a scris numeroase cărți bisericești.

7. În 1250 monahul atonit Arsenie a alcătuit o foarte importantă colecție de Sfinte Canoane.

8. La sfârșitul secolului al XIII-lea, monahul atonit Atanasie, Patriarhul Constantinopolului, a ajutat și a izbăvit multe suflete.

9. Teodosie monahul, preasfântul egumen al Sfintei Mănăstiri Filoteu, ca Mitropolit de Trapezunt a scăpat foarte multă lume.

10. Nicodim Vatopedinul, un monah minunat atât prin faptele, cât și prin viața sa contemplativă.

11. Grigorie Bizantinul, un om de litere aghiorit, un vestit sihastru inițiat în tainele contemplației neptice.

12. Monahii Sava și Ghermanos, prin viața și faptele lor, au făcut cunoscut Athosul pretutindeni.

13. Monahul atonit Isidor a ajuns Patriarh al Constantinopolului; viața sa a fost scrisă de un alt monah atonit care și acesta a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

14. Grigorie Sinaitul, după mărturia ucenicului său Calist Xantopulos, s-a nevoit mulți ani în Sfântul Munte.

15. Sfântul Atanasie cel Nou, din Adrianopol, Patriarh al Constantinopolului, a fost tuns în monahism la Chilia Sfântul Atanasie a Mănăstirii Ivir și a dus o viață ascetică.

16. Calist și Nichifor Xantopol (1310) au trăit ascetic în zona Lavrei și au scris multe capete despre rugăciunea minții (*vezi Filocalia*). Calist a fost unul dintre străluciții Patriarhi care a urcat pe tronul Constantinopolului.

¹ Prăznuit la 29 septembrie (*n. trad.*).

² Desfășurată între anii 1866-1869 (*n. trad.*).

17. Grigorie Kardamis, egumen al Mănăstirii Vatoped (secolul al XIV-lea), a fost un [monah] cărturar și inițiat în cele dumnezeiești.

18. Gherasim, preasfântul egumen al Marii Lavre (1325), alături de contemporanul său Isaac, care a ajuns „Protos” al Sfântului Munte.

19. La începutul secolului al XIV-lea monahul Teolipt, ucenicul Sfântului Grigorie Palama, care a viețuit în locurile cele mai retrase ale Athosului, s-a nevoit și a ajuns un mare luminător aghiorit și, prin voia dumnezeiască, Mitropolit al Filadelfiei.

20. Monahul Filoteu, de la Mănăstirea Născătoarei de Dumnezeu a Vatopedului, a scris multe tratate ascetice dintre care unele s-au păstrat.

21. Monahul învățat Iosif Kalothetis, cel care împreună cu Sfântul Grigorie Palama a luptat împotriva ereziarhilor monahi din Calabria Varlaam și Achindin.

22. Ioanichie, fost egumen al Mănăstirii Vatoped, care a ajuns Mitropolit de Peritheorion (1330).

23. Sava, înțeleptul monah al Mănăstirii Vatoped, care a devenit prieten al împăraților prin renumele vieții și nevoinței sale ascetice virtuozitate. Ioan Cantacuzinul a cerut monahilor de la Vatoped să i se pregătească monahului Sava câteva odăi aparte de reculegere isihastă.

24. Macarie, egumenul Marii Lavre, a fost hirotonisit la 1342 Mitropolit al Tesalonicului.

25. Monahul Isaia, din zona Marii Lavre și contemporan al lui Macarie, a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

26. Sfântul Grigorie Palama, stâlpul Bisericii, și-a petrecut cea mai mare parte a nevoinței sale ascetice la Marea Lavră. A fost un părinte neptic și unul dintre cei mai sfinți dascăli ai Ortodoxiei. În biografia sa se menționează că la vremea în care se nevoia în Sfântul Munte trăiau mulți părinți vestiți prin *filosofia*¹ cea după Dumnezeu, care erau [totodată] monahi cărturari și înțelepți.

27. Monahul Nichifor, dascăl al practicii și contemplației neptice.

28. Monahul aghiorit Filoteu, care în anul 1347 a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

¹ Scil. iubire de înțelepciune (*n. trad.*).

29. Preasfântul Patriarh Ecumenic Isidor (secolul al XIV-lea) a fost monah aghiorit (*vezi* Viața sa din *Proloage*).

30. Nil Sikeliotis, Ilie, Atanasie Patriarhul Constantinopolului, Gavriil și Atanasie au fost cu toții binecuvântați monahi aghioriți. Toți au avut parte de harul profeției și au adus multă lume pe calea lui Dumnezeu.

31. În aceeași perioadă Ioan s-a arătat vrednic monah aghiorit și a alcătuit multe răspunsuri la diferite întrebări de suflet folositoare.

32. Un monah aghiorit plin de virtuți a fost de asemenea și Grigorie, Patriarhul Alexandriei, pe care împăratul Ioan Paleologul l-a cercetat spre folosul său duhovnicesc.

33. Grigorie, preasfântul egumen al Sfintei Mănăstiri Simono-petra, ale cărui epistole se află la Ierusalim.

34. Patriarhul Constantinopolului Iosif, care a luat parte la Sinodul de la Florența-Ferrara (1438-1439), a fost monah aghiorit de la Mănăstirea Sfântului Alipie – astăzi Chilia Sfinților Apostoli a Mănăstirii Cutlumuș.

35. Eruditul monah vatopedin Ghenadie a luat parte la Sinodul de la Florența și a fost candidat la tronul Patriarhiei de Constantinopol.

Toți aceștia au trăit înainte de căderea Constantinopolului. Au ucenicit și au fost adăpați cu apa duhovnicească a virtuții și a sfințeniei Sfântului Munte, care – după cum menționează preasfântul Patriarh al Constantinopolului Isidor – a fost o „școală sfântă a monahismului și un laborator al virtuții” (Manuel Ghedeon, p. 205). Acest laborator al virtuții nu a încetat odată cu căderea Constantinopolului, ci a continuat și după aceasta să dea poporului nostru aservit monahi înțelepți și îmbunătățiți duhovnicește.

36. Preasfântul Nifon a fost tuns monah la Mănăstirea Dionisiu, a viețuit pentru scurt timp la Mănăstirile Vatoped și Pantocrator și, cu o cultură și pregătire duhovnicească uriașe, a devenit Mitropolit al Tesalonicului și apoi Patriarh Ecumenic. După aceea a ajuns în Valahia, pe care a luminat-o și împodobit-o cu obiceiuri creștine și virtuți duhovnicești. Câtă lume nu a ajutat! Câtă lume nu a izbăvit!

Acest monah binecuvântat spunea: „Cel care va dobândi smerenie își zidește casa sufletului pe piatra care este Hristos. Acela care, cultivând egoismul, crede că este virtuos, acela este gol de orice virtute și plin de toată închipuirea: tot ceea ce face zidește pe nisipul

mândriei, care este satana. Smerenia va aduce și va întări toate virtuțile și omul care o dobândește va fi întotdeauna luminat. În timp ce egoismul luciferic va alunga orice urmă de bunătate, va aduce năruirea minții și omul acela va fi întotdeauna înnegurat, după cuvântul Scripturii care zice: «Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har»” (*Proverbele lui Solomon* 3, 34)¹.

37. Contemporan al Sfântului Nifon a fost și învățatul monah aghiorit Zaharia, propovăduitor și duhovnic al lui G. Skenderbei², care a păstorit pe tronul Ohridei între 1464 și 1465, urmându-i Arhiepiscopului Nicolae.

38. Înțelepții dascăli Mitrofan Critopol, Patriarh al Alexandriei și Silvestru, Patriarh al Antiohiei, au fost monahi aghioriți.

39. Spre sfârșitul secolului al XV-lea, ieromonahul Gavriil Dionisiatul, model de virtute și smerenie, a ajuns „Protos” al Sfântului Munte. Semnătura sa ca „Protos” se află în actele din anul 1527 ale Mănăstirii Esfigmenu. Acesta a scris viața Sfântului Nifon, Episcop și Patriarh al Constantinopolului (de asemenea, monah dionisiat), al cărui ucenic a fost.

40. Contemporan lui Gavriil a fost și eruditul ieromonah Teodosie, care a scris o deosebit de frumoasă relatare despre Sfânta Mănăstire Ivir.

41. Aceleiași perioade îi aparține și arhimandritul Teofil, înțeleptul Notar³ al Patriarhului Ecumenic Pahomie I, care la sfârșitul secolului al XV-lea, la porunca Sfântului Nifon Patriarhul Constantinopolului, s-a dus în Alexandria și a fost martorul minunii „Dur Dag” – așa cum o descriem în lucrarea de față. A fost un monah preasfânt, care s-a nevoit mai întâi la Mănăstirea Vatoped, apoi la Ivir, unde a copiat caligrafic toate cărțile bisericești, și în cele din urmă și-a aflat cuviosul sfârșit în Domnul la Chilia Sfântul Vasile, din Kapsála, ce aparține de Mănăstirea Pantocrator. Pentru viața sa curată și sfântă s-a învrednicit să ajungă izvorător de mir.

42. Între anii 1450 și 1550 a trăit nevoindu-se monahul Serafim, care a ajuns „Protos” al Sfântului Munte, despre care Sfântul Nico-

¹ În LXX (*n. trad.*).

² G. Skenderbei (1405-1468), erou al rezistenței albaneze împotriva turcilor (*n. trad.*).

³ Notarul (νοτάριος) este asistentul întâiului secretar (χαρτοφύλαξ), ocupându-se de stenografierea și ulterior transcrierea oficială a actelor (*n. trad.*).

dim Aghioritul afirmă că a scris istoria icoanei Maicii Domnului „Axion estin”¹. În urma unei hotărâri a Sfântului Munte s-a dus în Valahia spre a aduna milostenii și ajutor pentru Mănăstirile aflate în lipsuri și suferință cumplită de pe urma jugului turcilor barbari. Odată ajuns acolo, a ajutat multă lume cu harul cuvântului dumnezeiesc și viața sa virtuoasă.

43. Spre sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea a trăit ieromonahul Chiril, ucenicul ieromonahului Dionisie din Furna (Ágrafa²). Ieromonahul Chiril a fost un om plin de virtuți și un deosebit zugrav de icoane.

44. Contemporan cu ieromonahul Chiril a fost și înțeleptul monah Pahomie Rousános, care a alcătuit o scrisoare parenetică și câteva *Canoane* adresate monahilor de la Stavronichita despre felul în care se poate spori în viața duhovnicească.

45. Sfântul Teonás, Mitropolitul Tesalonicului, Starețul Sfintei Mănăstiri Pantocrator, cel care a sprijinit și a ajutat foarte multă lume.

46. La Sfânta Mănăstire Ivir a petrecut în nevoiețe monahul Teofan Elavúlkos Notarás.

47. Cei doi monahi ai Sfintei Mănăstiri Vatoped, Anania și Teofan, care au scris stihuri iambice pe pereții fântânii unde s-a păstrat icoana Maicii Domnului de la Vatoped.

48. Cuviosul Dionisie, care a zidit Mănăstirea, astăzi închinată lui, în Muntele Olimp, a fost ucenic al lui Serafim, „Protosul” Sfântului Munte. Cuviosul Dionisie a ajutat foarte multă lume.

49. La sfârșitul secolului al XVI-lea a trăit nevoindu-se cu multă evlavie la Mănăstirea Ivir diaconul Simeon Cabasilas.

50. La sfârșitul aceluiași secol, în Pustia Schitului Sfânta Ana Mică trăiau, ca primii sălășluiți acolo, sfinții părinți și dascăli nepetici Dionisie Ritorul și Mitrofan Duhovnicul. Amândoi au fost înaintați în virtute și au ajuns povățuitorii și călăuzele duhovnicești în viața de sihastriu pentru toți viețuitorii din împrejurimile Sfântului Munte și ale întregii Peninsule Chalcidice.

¹ Cuvine-se cu adevărat sau Axionița (n. trad.).

² Localitatea Furná se află în zona montană de nord-vest a Greciei continentale, numită Ágrafa (n. trad.).

Acești monahi au venit în Sfântul Munte de la vestita Mănăstire a Studiților și, după cum se vede, pentru viața lor sfântă au ajuns izvorători de mir. În Peștera în care au trăit, preacuviosul părinte Gherasim, imnograful Bisericii celei Mari a lui Hristos, dimpreună cu obștea sa au ridicat un paraclis minunat care, întotdeauna când merg pelerinii să se închine, răspândește o aromă de mir, fapt care arată că undeva în apropiere trebuie să se afle ascunse și sfintele lor moaște.

51. Aghioritul monah Teocritos, dascăl virtuos și înțelept al monahismului și Ortodoxiei, a tradus într-o limbă simplă lucrarea *Manual [de legi] îmbunătățit* (*Ἡὺξιμένον Πρόχειρον*)¹ al [împăratului] Vasile [Macedoneanul] și al lui Constantin [Armenopoulos], care, încă needitată, se află la biblioteca națională din Paris.

52. Monahul Constantin, ucenic al lui Nicolae Cabasila, a oferit ajutor la foarte multă lume.

53. Daniel Kastitsios și Pahomie din Tyrnovo (Thessalia) au fost monahi aghioriți.

54. Ioasaf Logothetul și Nicolae Koúrsoulas, Atanasie Comninelul și Petru Stavrinós – monahi atoniți învățați și sporiți în virtute.

55. Monahul aghiorit rus Timotei, cunoscător al limbii grecești, a avut grijă să se înființeze la Moscova Academia Elină, unde a fost numit director.

56. În secolul al XVII-lea a trăit monahul aghiorit Cosma, un bun cunoscător al limbilor elină și slavă și traducătorul *Patericului* care conține diferite vieți ale Părinților de Dumnezeu-purtători ce s-au nevoit și au strălucit în Lavra Pecerska din Rusia.

57. În secolul al XVII-lea, mulți monahi aghioriți și-au împlinit duhovnicește lucrarea lor și cu harul lui Dumnezeu și prin viața curată au fost de folos multora. Numele lor se află răspândite în manuscrisele Sfintelor Mănăstiri, Schituri și Chilii și corespondența lor vădește vastitatea lucrării lor duhovnicești la diferite Metoace și posesiuni ale Mănăstirilor aflate [pretutindeni] în lume, în calitate de iconomi, duhovnici, stareți și slujitori. Va fi nevoie de nenumărate tomuri și de timp îndelungat pentru a aduna și inventaria numele și apoftegmele acestora.

¹ Lucrarea *Ἡὺξιμένον Πρόχειρον* este o variantă îmbogățită a *Colecției de Sfinte Canoane* editată de Constantin Armenopoulos (1320-1380) și publicată la 1345, sub numele *Hexabiblos* (n. trad.).

58. La 1668 arhimandritul Dionisie Iviritul a scris *Istoria genezei poporului rus, a descendenței conducătorilor lor și când și cum au primit Botezul și au devenit creștini, precum și despre sfintele moaște ale Apostolului Andrei, cel întâi-chemat* (Manuel Ghedeon, pp. 215-215).

59. Monahul atonit cărturar și înțelept Antim Koutalianós din Efes a ajuns Patriarh al Constantinopolului și a transcris *Tâlcuirea la Psaltire* a lui [Eftimie] Zigabenu.

60. Manuel Ghedeon în cartea sa *Sfântul Munte*, pp. 199-200, scrie că „Fericit va fi cel ce va putea alcătui un catalog al numelor de arhierei și patriarhi, preoți și monahi aghioriți, care au fost promovați în administrația și ierarhia bisericească” și enumerarea noastră continuă.

61. Chiril Lucaris, vestitul ierarh martir și Patriarh Ecumenic, a mers de multe ori în Sfântul Munte și a studiat iubirea monahală de înțelepciune la renumita Academie a Sfântului Munte.

62. Ieromonahul Ieremia de la Schitul Ivirilor, ca înțelept și cărturar, a continuat istoria Mănăstirii Ivir, începută de Teodosie Iviritul în secolul al XVII-lea.

63. În aceeași epocă a trăit și însemnatul dascăl plin de virtuți Agapie Lándos din insula cea mare a Cretei. Și-a petrecut viața ascetică, duhovnicească și plină de înfrânare într-o Peșteră aparținând de Schitul Sfânta Ana, acolo unde astăzi se află Coliba de nevoitori isihăști Sfinții Arhangheli. De mult folos au fost pentru creștini cărțile lui pline de evlavie și îndemn la pocăință: *Mântuirea păcătoșilor, Vremea potrivită*¹, *Raiul, Noul Rai, Culegere de texte*² ș.a., care sunt scrise într-o limbă simplă și ușor de înțeles pentru lectorul acelei epoci.

64. Mitropolitul de Imvros Atanasie (1619) a fost monah atonit.

65. Sfântul Macarie al Corintului, a cărui *pateriță* în care se sprijinea și cu care își făcea rugăciunea se află la Schitul Ivirilor, la Coliba Sfântul Pantelimon. Sfântul Macarie a fost un mare dascăl și luminător al Bisericii.

66. Patriarhul Ecumenic Calinic al II-lea din Akarnania a fost monah aghiorit.

67. Sfântul Cosma Etolianul, aghiorit luminat, mare dascăl și binefăcător al Creștinătății și al neamului nostru, a plecat de la Sfânta Mănăstire Filoteu și a ajuns apostol al neamului și martir.

¹ Καλοκαιρινή; *ad litteram*, „vreme bună” sau „vreme de vară” (n. trad.).

² Εκλόγιον.

Prin predicile sale dumnezeiești și înflăcărare i-a păzit pe creștinii din Grecia continentală până în Epirul de Nord să se musulmanizeze și să-și schimbe credința și, după ce a înființat 300 de școli primare și 16 secundare, și-a aflat sfârșitul pentru dragostea de Hristos printr-o moarte martirică.

68. Predicatorul mirean ortodox Ioan Lindios și scriitorul *Mrejei Apostolice* și a altor cărți folositoare de suflet, frate al Sfintei Mănăstiri Xiropotamu, și-a aflat sfârșitul în nevoină la Schitul Ivirilor, după ce a fost de mult ajutor Creștinătății.

69. Cărturarul esfigmenit Zosima, scriitor a nenumărate cărți, a dăruit o mare și bogată colecție de carte orașului Volos, spre a se afla la îndemâna publicului.

70. Mitropolitul Iosif de Tyrnavos a ajuns la sfârșitul vieții, având parte de un sfârșit cuvios, la Marea Lavră.

71. Monahul Chiril de la Marea Lavră, originar din Patra, a fost un aghiorit învățat și autor a multe cărți.

72. Primul ucenic al Cuviosului Acachie cel Nou de la Kavsokalivia, monahul Iona, a scris viețile unor mucenici de curând arătați.

73. Ieroteu din Kalamata, un înțelept, cu o cultură deosebită și plin de înfrânare, a ajuns la sfințenie nevoindu-se la Sfânta Mănăstire Ivir.

74. Meletie, ucenicul Sfântului Ieroteu la Mănăstirea Ivir, a fost un monah virtuos și însemnat.

75. Chesarie Daponte, monah al Sfintei Mănăstiri Xiropotamu, dascăl și poet, a ridicat o Mănăstire în locul său natal, Skópelos, dar și în alte părți ale Greciei și a scris multe cărți folositoare (*vezi Ghidul Mănăstirii Xiropotamu*).

76. Dionisie Zagoréos, monah aghiorit și dascăl, a devenit cunoscut în lume ca artist zugrav [de icoane].

77. Patriarhul Ecumenic și martir al neamului Grigorie al V-lea din Dimitsána a studiat la academia atonită a nevoițelor ascetice și a vieții virtuozase, având ca merinde duhovnicești răbdarea și apele preadulci ale virtuții creștine. A iubit atât de mult Sfântul Munte, încât a păstrat pentru mulți ani cheia de la camera și Sihăstria sa, aflate la Mănăstirile Lavra și Ivir.

78. Teoclit Karagea, din Bizanț, dascăl învățat și înțelept, s-a nevoit în tot felul de virtuți la Schitul Kavsokalivia. Acolo a tradus

într-o limbă simplă *Cuvintele ascetice* ale Sfântului Vasile cel Mare și a scris o *Constituție* alcătuită din legi bisericești și civile.

Monahi aghioriți și dascăli erudiți

Următorii binecuvântați erudiți atoniți și dascăli înțelepți, prin învățături duhovnicești și exemplul vieții lor virtuozose, au adus folos lumii și neamului nostru.

Ieromonahul Antim și Drósos Bryenios – monahi ai Mănăstirii Xiropotamu. Govdelaás – ascet vestit. Matei monahul, care a ajuns Mitropolit de Libia și Patriarh al Alexandriei, frate atonit. Monahul Veniamin de la Mănăstirea Pantocrator, dascăl din Kydonies (Asia Mică). Arhimandritul Grigorie de la Mănăstirea Cutlumuș. Iosif Arhimandritul și dascălul împreună cu ieromonahul Arsenie din Zakynt de la Mănăstirea Vatoped. Monahul aghiorit Dionisie, care se nevoia mai sus de Schitul Sfânta Ana, ieromonahul Gherasim Giannoulis, din Zakynt, care cunoștea foarte bine limba greacă clasică și a scris slujbe bisericești în cinstea multor sfinți. Ieromonahul Dionisie din Siátista, frate vatopedin, care a slujit în afara Mănăstirii, la diferite metoace, înțelept și cu talent muzical. Andrei, de la Néa Skiti, vestit prin erudiție și virtute. Ghenadie, Mitropolit de Alep. Visarion din Rapsáni, Dionisie Zagoréos, traducătorul operei Sfântului Simeon Noul Teolog [în demotică]. Hrisant și Anania din Akarnania, cel care a alcătuit două dicționare, greco-turc și turco-grec. Iacob Milios. Ciprian, dascăl la Atoniada. Chiril din Furná (Ágrafa). Damaschin, Mitropolit de Tesalonic, care a format și pregătit dascăli și propovăduitori [drept-credincioși] ai Evangheliei.

Frații Ștefan și Neofit Skourtéos care l-au îngrijit pe Sfântul Nicodim până la sfârșitul vieții sale și au editat cele mai multe dintre scrierile acestuia spre folosul credincioșilor. Neofit din Smirna care s-a nevoit în zona Marii Lavre. Paisie Kallidáhos, din Insula Creta și frate al Mănăstirii Vatoped, a fost dascăl la casele oficialilor din Constantinopol, iar între 1827 și 1831 a predat la Arýsion și apoi în Nicomidia; și-a încheiat viața în Sfântul Munte. Monahul vatopedin Grigorie Byzantinul a ajuns Mitropolit de Strumnița și apoi de

Adrianopol. Dorotei Polyklavstos, Mitropolit de Korytsa¹. Gherman Esfigmenitul, predicator renumit, a compus slujba Noului Mucenic Agatanghel și a editat *Trâmbița evanghelică*². Neofit Zaharópulos, esfigmenit, dascăl și diacon, între 1821 și 1830 a fost secretar la Patriarhia Ecumenică. Paisie de la Stavronichita – egumen între 1806 și 1808, a fost epitrop al Sfântului Munte în Tesalonic. Chiril Dohiaritul, protosinghel al Bisericii celei Mari a lui Hristos și apoi Mitropolit de Argolida. Leontie, preot și dascăl, în 1839 a predat la Școala teologică din Fanar și a adormit somnul cel de veci la Mănăstirea Xenofont. Benedict, dascăl la Școala teologică din Poros, a scris slujba în cinstea icoanei „Axion estin”, alcătuind encomii și slujbe și în cinstea altor sfinți. Procopie Dendrinós, frate al Sfintei Mănăstiri Sfântul Pantelimon, a fost dascăl la Școala pe care a înființat-o în Poros Ioan Kapodistria³. Un dascăl apreciat a fost și Bartolomeu de la Cutlumuș, care a predat limba greacă în [insula] Imvros, la Comunitatea din Salonic și la Școala Flanginiană⁴ din Veneția. Între 1827 și 1834 a ocupat funcția de director, succedându-i lui Typáldos. A tipărit multe cărți bisericești: *Carte de rugăciuni, Mineele, Pentecostarul, Ceaslovul Mare ș.a..* Ulterior, Patriarhul Ecumenic Grigorie al VI-lea l-a numit director la Școala teologică din Halki și la Școala națională de Comerț. În cele din urmă s-a întors la Mănăstirea lui de metanie, unde „și-a aflat odihna în Domnul”.

Ieromonahul Macarie Trigónis, sacristierul de la Marea Lavră, a scris *Ghidul Marii Lavre* pe care l-a editat la Veneția. Iacov Grigoriatul, cu o cultură și educație profunde. Dionisie din Furnás, dascăl aghiorit, cel care a scris despre canoanele și specificul picturii bisericești. Ieromonahul Hrisostom de la Xiropotamu a tipărit hrisoavele lui Roman Paleologul și Andronic Paleologul și alte acte ale Mănăstirii, precum și imne închinare Cinstitei Cruci. Macréos, cleric din Furnás, ucenic și dascăl la Atoniada și scriitor atonit. Eftimie, monah la Marea Lavră, un scriitor foarte înzestrat. A scris un *Ghid*

¹ Astăzi localitatea albaneză Korçë (*n. trad.*).

² Ἐκκλησιαστικὴ σάλπιγξ – cel mai vechi periodic neoelen cu caracter religios (*n. trad.*).

³ Ioan Kapodistria (1776-1831), reputat om politic grec, ministru de externe al Rusiei și guvernator al Greciei (*n. trad.*).

⁴ Înființată cu ajutorul moștenirii lăsate de comerciantul Thomas Flanginis (1578-1648) la Veneția (*n. trad.*).

al Marei Lavre, viața Sfântului Atanasie și un poem foarte întins „Împotriva inovațiilor latinilor”. Ieromonahul Matei de la Mănăstirea Cutlumuș a ajuns Patriarh al Alexandriei. Rigas Feréos Velestinlis¹ a stat pentru multă vreme la Sfânta Mănăstire Pantocrator, unde a învățat multe despre credința în Dumnezeu și patrie și a fost pregătit pentru lupta de eliberare.

Nicodim din Insula Naxos, aghiorit, monah cu totul sfânt, dascăl înțelept și cel mai mare dintre toți scriitorii atoniți. Scrierile sale, pline de reverberațiile unei contemplații înalte, de expresii teologice și de harul Sfântului Duh, compuse într-un dialect purist și cu o sintaxă simplă, pot fi înțelese chiar și de cei neștiutori de carte. La cele mai multe dintre scrierile sale se fac referiri în cărțile noastre, precum *Sfântul Munte* și celelalte. Biserica Maică, printr-o hotărâre a Sfântului Sinod, l-a așezat în ceata Sfinților spre a fi sărbătorit la 14 iulie, ziua adormirii sale petrecută la 1809.

Neofit Mavromátis, Mitropolit de Náfpaktos și Arta, și-a petrecut ultimii ani din viață la Mănăstirea Ivir. Arhimandritul Teodoret, egumen al Mănăstirii Esfigmenu, a scris cărți și și-a aflat sfârșitul undeva în hotarele Marii Lavre. Medicul lavriot Hristofor, dascăl și scriitor al cărților *Biciul dumnezeiesc* și *Pavilionul de carantină*. Neofit Cavsocalivitul, dascăl și director la Atoniada. Evghenie Vúlgaris, din Kerkyra, dascăl al neamului și unul dintre primii directori ai Atoniadei. Calinic Esfigmenitul a fost mai întâi cleric, scriitor și dascăl la Atoniada, apoi predicator și a editat o parafrază a *Cuvintelor ascetice* ale avei Isaac Sirul și multe altele. Rafail Cavsocalivitul, dimpreună nevoitor și contemporan cu înțeleptul Neofit. Ioasaf din Vlovoká, Cavsocalivitul, un monah învățat. Atanasie Pariul, dascăl la Atoniada.

Toate sfintele așezăminte ale Sfântului Munte au fost pline de monahi înțelepți și virtuoși, care s-au jertfit pentru dragostea lui Dumnezeu și aproapele. Fiecare dintre noi ar trebui să se gândească ce a oferit de-a lungul vieții în atâtea veacuri Sfântul Munte și ce suntem datori să facem și noi, la rândul nostru, pentru acesta!

¹ Rigas Feréos (1757-1798), om politic, de litere, unul din predecesorii vizionari ai Revoluției de la 1821 (*n. trad.*).

Karéza

Capitala Sfântului Munte

Străvechiul Schit al Karéii¹, alcătuit din nenumăratele sale Chilii, este sediul autorităților administrative ale Sfântului Munte și este locuit de monahi chilioți², viețuitori ai Chiliilor din jur.

În Karéea își au sediul:

a) Sfânta Comunitate sau Sfatul monahal³ – cel mai important organ administrativ al celei mai vechi democrații din lume care este Sfântul Munte. Este alcătuit din douăzeci de reprezentanți egali ca număr cu cele douăzeci de Mănăstiri imperiale, patriarhale și stavropegice⁴.

b) Sfânta Intendență⁵, alcătuită din Primul-epistat și alți trei reprezentanți ai Sfintelor Mănăstiri. Această tetradă, care se schimbă în fiecare an, reprezintă Consiliul Ministerial și organul executiv al hotărârilor Sfintei Comunități. Exerciță îndatoriri de primar și administrează zona Karéii și [a portului] Dafne. Achită datoriile și asigură remunerarea angajaților Sfintei Comunități și duce la îndeplinire orice ordin sau decizie a acesteia, adoptată în mod legal. Se întru-

¹ Karéea sau Karyés.

² Scil. locuitori la Chilii (*n. trad.*).

³ *Ἱερά Κοινότητα* este organul suprem administrativ, legislativ, executiv și judecătoresc, fiind alcătuită din cei douăzeci de delegați ai Mănăstirilor chiriarhe atonite și condusă de primul-epistat sau protepistatul Sfântului Munte; este organul echivalent, la nivel politic, senatului sau parlamentului (*n. trad.*).

⁴ Mănăstire care nu se află în ascultare juridică față de episcopul local, ci este dependentă direct de Patriarhul Ecumenic, al cărui nume și este pomenit la toate Rânduielile liturgice (*n. trad.*).

⁵ *Ἱερά Ἐπιστοσία* (*n. trad.*).

nește ca Tribunal și adoptă hotărâri de extrădare a oricărui element lumesec nedisciplinat. Cu participarea autorității polițienești, efectuează inspecții medico-civile, verifică respectarea legislației comerciale și impune taxe unităților comerciale din Karéea și Dafne.

c) Administrația politică este alcătuită din reprezentantul guvernului grec, numit de Ministerul de Externe, care alături de secretar și personal exercită activitatea de supraveghere a păstrării Statutului Sfântului Munte și a Regulamentelor de ordine interioară ale Sfintelor Mănăstiri. Administrează de asemenea și inspectează serviciile publice ale Statului grec aflate în Sfântul Munte. Acest reprezentant al Statului are gradul de Prefect, se numește Guvernator și, atunci când lipsește, este suplinat de secretarul său, după cum prevede Legea referitoare la Sfântul Munte.

d) Autoritatea polițienească – secția de poliție – cu șase sau șapte avanposturi și stații în întreg Sfântul Munte. În Karyés există, de asemenea, și un serviciu de poliție pentru cetățenii străini.

e) Serviciul de poștă și telecomunicații din Karéea și Dafne, pentru deservirea întreg Sfântului Munte.

În Dafne există un punct vamal central și alte patru posturi vamale în tot restul Sfântului Munte.

În afară de Mănăstirea Cutlumuș, aflată la cinci minute distanță de Karyés, celelalte 19 Mănăstiri dețin clădiri în Karyés – sediile delegațiilor acestora –, unde locuiesc delegații Mănăstirilor care dimpreună cu delegatul Mănăstirii Cutlumuș alcătuiesc Corpul Sfintei Comunități Monahale Atonite. De asemenea, și în jurul Karéii există mai mult de treizeci de Chilii, adică de Mănăstiri mai mici, care au biserici și diferite suprafețe de pământ cultivate cu viță-de-vie, alune, măslina și alți pomi fructiferi sau legume, pentru că în zona Karéii se află resurse bogate de apă curgătoare.

Alături de posesiuni și vii, viețuitorii de la Chilii au un profund sentiment religios și, nu de puține ori, mulți dintre ei se află la un nivel duhovnicesc foarte înalt. Se disting prin credința lor aprinsă, prin dragostea de patrie și idealurile spirituale ale acesteia. Odată cu vestitul sinod pseudo-ecumenic de la Basel au venit trimișii papei, latino-cugetători și susținători ai falsei uniri din așa-zisele Biserici, alături de alți adepți ai împăratului cu cuget latinesc Mihail

Paleologul și ai trădătorului Ortodoxiei – Patriarhul Ecumenic de atunci Ioan Bekkos – și au încercat să impună și în Sfântul Munte unirea lor mincinoasă.

În vremea aceea, în zona Karéii, în afară de cei 13 chilioți care împreună cu protepistatul [Sfântului Munte] au fost decapitați în fața [bisericii] Protatonului de către cruciații papei, s-au arătat și mulți alți credincioși, cuvioși martiri și neomartiri, care s-au luptat pentru Ortodoxie și sfânta credință a lui Hristos.

Marele întru cuvioși dascăl și Sfânt al Ortodoxiei Nicodim Aghioritul, în sfânta slujbă a Părinților Aghioriți, compusă de el însuși, dar întregită, completată și îmbunătățită de către innograful Marii Biserici a lui Hristos, contemporanul nostru, părintele Gherasim de la Schitul Sfânta Ana Mică, menționează numele părinților și noilor mucenici de Dumnezeu purtători care au mărturisit și s-au sfințit în chip cuvios în Karyés, precum Cuviosul Filotei, Nectarie, ucenicul său, noul mucenic Constantin din Hydra, Sfântul Teofil izvorătorul de mir și mulți alții, care sunt menționați cu numele în cartea noastră de istorie și în albumul color *Sfântul Munte*; însă, după cum se va vedea din lucrarea de față, există o mulțime de alți cuvioși care și-au aflat obștescul sfârșit în această sfântă țărână a Sfântului Munte.

Baldachinul cuvioșilor mucenici

Cei 13 [monahi] chilioți dimpreună cu protepistatul Sfântului Munte au mărturisit chiar în fața locașului Protatonului, acolo unde astăzi se află un izvor, lângă scările de marmură ale clădirii Sfintei Comunități, unde cândva se afla o mică [piatră de] marmură asemenea unei mese. Pe această marmură oamenii adeptului latinilor Bekkos, după ce l-au spânzurat pe protepistat, le-au tăiat capetele mărturisorilor și noilor mucenici care se nevoiau la Chiliile din preajmă.

În semn de cinstire a sângelui sfinților mucenici cu care a fost înroșită această marmură neînsuflețită, niciodată pe timp de iarnă zăpada, oricât de multă ar fi căzut – iar de multe ori depășea un metru de la pământ în jurul blocului de marmură –, nu se prindea de ea, ci se topea imediat. Trupurile acestor cuvioși martiri au fost îngropate acolo, lângă locașul Protatonului.

În 1954, când au avut loc reparații la biserica Protatonului, pentru a îndepărta umezeala care intra în pereți de jur împrejur și pentru a-i feri de coroziunea naturală și degradare, au fost deschise niște rigole – canale – în care au fost găsite câteva dintre osemintele cuvioșilor mucenici îngropați acolo, și printr-o hotărâre a Sfintei Comunități a fost construit Baldachinul din fața intrării în locaș – un mormânt gol – care împrejmuește osemintele pururea-pomeniților cuvioși martiri și mărturisitori ce s-au împotrivit pseudo-unirii Bisericii Răsăritene cu cea Apuseană.

Sfânta Comunitate și toți monahii Sfântului Munte, în semn de cinstire, respect și evlavie față de acești pururea-pomeniți Părinți, țin aprinsă în acest baldachin o candelă neadormită, astfel încât toți cei care intră în biserica Protatonului să-și plece cucernic genunchiul și să se închine la acești cuvioși mucenici care, pentru dragostea lui Hristos și sfânta noastră credință, și-au adus ca jertfă însăși viața. Veșnică să le fie pomenirea! Lângă acest Baldachin a fost așezată și marmura pe care s-au vărsat cinstitele și cuvioasele sânghiuri ale acestor martiri.

Locașul Protatonului

În centrul Karéii se află locașul cel sfânt al Protatonului. Și-a primit numele de la faptul că aici venea *Protosul* Sfântului Munte; astăzi protepistatul dimpreună cu membrii Sfintei Intendențe și toți monahii chilioți din jur au datoria de a veni aici pentru rânduiala tuturor slujbelor bisericești, așa cum se petrecea, de altfel, în anii de început, când Karéea se numea „Lavra chilioților”.

După tradiție, acest sfânt locaș este cel mai vechi din Sfântul Munte, fiindcă inițial a fost ridicat de Sfântul Constantin cel Mare. În secolul al X-lea spațiul a fost mărit puțin de către împăratul Nichifor Fokas și urmașul său Ioan Tsimiskis, care au trimis bani prin fratele împăratului Nichifor Fokas, Leon Patricianul. În secolul al XIII-lea a fost din nou extins de către împăratul Andronic al II-lea Paleologul.

Este un monument preasfânt, cu o pictură murală de o frumusețe desăvârșită și de neîntrecut a minunatului zugrav în frescă Emanuel Panselin, întemeietorul Școlii Macedonene de pictură bisericească.

Icoana făcătoare de minuni *Axion estin*

Pe tronul din biserica Protatonului, destinat episcopului, se află din anul 980 *d.Hr.* icoana făcătoare de minuni a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare care poartă numele de *Axion estin*.

A primit acest nume deoarece pentru prima dată în fața acestei icoane, care până atunci se afla la o Chilie din jurisdicția Protosului, undeva în locul în care astăzi se află Chilia simonopetrită¹ Bunăvestirea Maicii Domnului, s-a arătat Arhanghelul Gavriil sub chipul unui monah și a cântat acest minunat imn de laudă: „Cuvine-se cu adevărat să te fericism pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururi fericită și preanevinovată și Maica Dumnezeului nostru”, iar în continuarea acestui imn Arhanghelul a adăugat imnul compus de Sfântul Cosma imnograful și Episcopul de Maiuma: „ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim”.

Arhanghelul a cântat de multe ori în fața acestei icoane imnul în forma aceasta întregită, ca să învețe a-l psalmodia și monahul care locuia la acea Chilie și, întrucât atunci nu exista hârtie, a întipărit imnul cu degetul său pe o placă de marmură ce a fost dusă la Patriarhia Ecumenică, prin hotărârea căreia acest imn se cântă în toate bisericile creștine.

Această icoană sfântă a fost mutată și a rămas pe tronul sfânt, destinat episcopului, din locașul sfânt al Protatonului, și în fiecare luni a Săptămânii Luminate se cântă slujba în cinstea ei și se face o procesiune cu icoana Maicii Domnului, în decursul căreia se înalță rugăciuni pentru toți monahii de la Chiliile din Karéea și din Sfântul Munte și pentru întreaga lume.

Mai multe detalii despre icoana aceasta, precum și despre icoana *Portaitissa*² de la Sfânta Mănăstire Ivir, se pot găsi, pentru cei care doresc, în cartea noastră cu titlul *Sfântul Munte*.

¹ Care aparține de Mănăstirea Simonopetra (*n. trad.*).

² Sau *Portărița* (*n. trad.*).

Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan tămâia

La conacul – sediul delegației – Sfintei Mănăstiri Dionisiu din Karyés, a cărei biserică a fost ridicată în numele Întâiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan, se prăznuiește în fiecare an hramul acesteia, asemenea tuturor Chiliilor care sunt sedii ale delegațiilor [celor 20 de Mănăstiri], cu priveghere de toată noaptea.

În anii 1959-1960 delegatul Mănăstirii la Sfânta Comunitate a fost monahul Dometie, care îi chemase, după obicei, pe toți cei din apropiere, printre care se afla și părintele Meletie Sikeótul, care a avut bunăvoința de a-mi povesti următoarea minune petrecută în acel an, de sărbătoarea Sfântului Ștefan.

Părintele Meletie mi-a spus că rânduiala Utreniei a început în mod obișnuit, după tipicul din Sfântul Munte, iar el era psaltul de rând. Ca preot slujitor l-au invitat să slujească pe delegatul Mănăstirii rusești Sfântul Pantelimon, ieromonahul Nicostrat, care a venit la prăznuire și urmărea slujba din afara bisericii. Când însă a venit vremea să se cânte oda a VIII-a, la „Să lăudăm, bine să cuvântăm și să ne închinăm Domnului”, ieromonahul Nicostrat, un nevoitor plin de virtute, foarte evlavios, smerit și un om sporit duhovnicește, a văzut în biserică un diacon tămâind și, cum stătea în afara bisericii și-i asculta pe psalți, s-a ridicat și s-a dus întristat la părintele Dometie care, după ce i-a urat: „Bine-ați venit!”, i-a spus: „Haideți, preacuvioase, intrați în biserică, să faceți rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie!”¹ Însă el i-a spus părintelui Dometie:

„Părinte, ce să fac eu acolo, de vreme ce ați chemat alți preoți și diaconi? Nu face nimic, să slujească ei, care au făcut deja rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie!” Atunci părintele Dometie i-a spus părintelui Nicostrat: „Părinte, pe dumneavoastră v-am chemat să săvârșiți dumnezeiasca Liturghie, nu am alt preot și vă așteptam pe cuvioșia voastră.” La aceste cuvinte ieromonahul rus i-a răspuns părintelui Dometie, delegatul Sfintei Mănăstiri Dionisiu: „Dar cum mă așteptați pe mine și-mi spuneți că nu aveți alt preot, când deja s-a făcut rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie? Iată-l și pe diaconul care tămâiază! Cum ar fi cu puțință să tămâieze diaconul,

¹ *Ἀκολουθία τοῦ καιροῦ* – este rânduiala pregătitoare în vederea dumnezeieștii Liturghii, pe care o săvârșesc doar liturghisitorii (*n. trad.*).

dacă nu s-ar afla înăuntru un alt preot? Cine a binecuvântat tămâia?” Și spunea aceasta, pentru că monahul rus Nicostrat vedea în clipa aceea un ierodiacon cu hainele sale sfințite cum îi tămâiază pe cei din biserică și socotea că și ceilalți văd ceea ce numai el însuși vedea, și de aceea repeta: „Iată-l și pe diaconul care tămâiază!” Mai târziu, după ce cu greu părintele Dometie l-a convins pe preotul slujitor rus că nu era nici un alt preot, a intrat părintele Nicostrat în biserică mirându-se că nu există nici preot, nici diacon, și atunci a fost silit să mărturisească în fața tuturor că numai cu câteva clipe înainte văzuse un diac în veșmintele sale tămâind!

Prin această minune, pe care a descoperit-o evlaviosului preot Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan – pentru că el era cel care tămâiasă –, s-a arătat că Sfinților le este bineplăcută cinstirea pomenirii lor și ei înșiși sunt de față și iau parte la cinstirea preaslăvitului și de mare cuviință nume al lui Dumnezeu. De aceea și tămâiasă Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan în vremea în care psalții cântau Doxologia Mare.

Pentru aceea și noi trebuie cu osârdie să cântăm în smerenie și cumpătare și să-L slăvim pe Dumnezeu cu multă evlavie, ca și cum ar fi de față Sfinții, iar noi ne-am afla înaintea tronului slavei dumnezeiești. Așa și noi să înălțăm sfintele noastre cântări și slavoslovii, după cum Arhidiaconul și Întâiul Mucenic Ștefan aducea tămâie lui Dumnezeu, și să spunem și noi dimpreună cu Profetul David: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta” și „Toată suflarea să laude pe Domnul”, „Lăudați-L pe Domnul din ceruri, lăudați-L pe El întru cele de sus, Ție se cuvine cântare” (Ps. 140 și 148).

Conacul *Typikarió* și Chilia *Paterița*

În părțile mai de nord ale Karéii se află Chilia aparținând Mănăstirii Hilandar Schimbarea la Față, cu numele *Paterița*, și puțin mai la sud de biserică Protatonului se găsește vechiul conac – sediul delegației – al Sfintei Mănăstiri Hilandar, cu numele *Typikarió*.

Numele de *Paterița* și *Typikarió* sunt legate de originea istorică a celor mai vechi icoane făcătoare de minuni ale Preasfintei *Hrănitoa-*

rea cu lapte și *Triherúsa*¹, care din vremuri străvechi se află la conacul Mănăstirii Hilandar, numit *Typikarió*.

Sfântul Sava cel Sfințit, aflându-se în Palestina, cu puțin înainte de a adormi somnul cel fericit și veșnic, a spus în chip profetic ucenicilor săi: „După multă vreme va trece pe la Lavra noastră un monah aghiorit, care va fi prinț al Serbiei și va purta numele meu, Sava. Vă las această poruncă: atunci când va veni să se închine la mormântul meu, să-i dați icoana Preasfintei numită *Hrănitoarea cu lapte*. Iar semnul, pentru a-l recunoaște, va fi că, atunci când el se va închina la mormântul meu, paterița mea va cădea peste el. Să i se dea și aceasta, pentru că este vrednic să păstorească poporul creștin.”

Atunci când sfântul melod, ucenic al Sfântului Sava și prezbiter, Ioan Damaschin a auzit acestea de la Starețul său Sfântul Sava, i-a rugat și el pe părinții de la Lavră să i se dea aceleiași persoane, după moartea sa, și icoana Preasfintei care i-a vindecat mâna tăiată, căreia în semn de recunoștință i-a afierosit o a treia mână, de argint aurit, înfășurată într-o manta – fapt pentru care se numește *Triherúsa*².

Spre sfârșitul secolului al XI-lea a venit în Sfântul Munte fiul Marelui Jupân al Serbiei Ștefan Neemania, pe numele său Ratsko. Ratsko, fiindcă era tânăr și celelalte Mănăstiri nu l-au primit, s-a dus și s-a închinoviat la Mănăstirea *Tesalonicianului*, care astăzi se numește *Vechea Mănăstire*³ și se află în pădure, la o oră distanță de Sfânta Mănăstire Pantelimon. Acolo a fost tuns monah și a primit numele de Sava. Monahul Sava, după câțiva ani petrecuți în Mănăstire, pentru mai multă liniștire a plecat la Chilia de sihaștri Schimbarea la Față, aflată în Karyés.

Aflându-se la această Chilie, părintele Sava a voit să-și împlinească un dor dumnezeiesc, acela de a merge să se închine la Locurile Sfinte unde a pășit Dumnezeu, la Ierusalim, și de acolo s-a dus în pelerinaj, după șase veacuri de la porunca lăsată de Sfântul Sava, la Lavra Sfântului Sava cel Sfințit, când – în acord cu porunca acestui Sfânt – i s-au dat cele două icoane ale Preasfintei și paterița Cuviosului Sava, pentru că în clipa în care se închina a căzut peste el, așa cum profețise Sfântul, paterița sa.

¹ *Cea cu trei mâini* (n. trad.).

² *Cu trei mâini* (n. trad.).

³ Παλαιομονάστηρο.

Întorcându-se atunci monahul Sava de la Locurile Sfinte, a adus cu sine sfintele daruri, pe care la început le-a păstrat la Chilia Schimbarea la Față, unde sălășluia, în Karyés.

După câțiva ani a venit și tatăl monahului Sava, rege și mare jupân al Serbiei, Ștefan Neemania, care s-a făcut monah și a luat numele de Simeon.

Acești foști regi ai Serbiei au cerut de la împărații bizantini Isaachie al II-lea și Alexie al III-lea (cel care cu un hrisov de aur le-a dăruit marea Mănăstire ruinată a Intrării în Biserică a Maicii Domnului, pe care au reconstruit-o din temelii, ridicând un ansamblu de clădiri) această Mănăstire cu viață de obște, un așezământ deosebit de mare, care în urma unei întâmplări istorice a căpătat numele de Hilandar.

Mai apoi monahii Sava și Simeon au înzestrat Mănăstirea cu multe proprietăți și metoace sârbești și, pentru că aveau posibilități economice deosebite, au cumpărat de la Protosul Sfântului Munte multe Chilii și Sihăstrie în Karyés, printre care și Chilia Schimbarea la Față – conacul unde locuia delegatul lor la Sfânta Comunitate și care astăzi se numește *Typikarió*, pe care l-au închinat Mănăstirii lor –, Chilia Sfântul Nicolae Burazéri și multe altele.

La conacul *Typikarió*, unde locuia delegatul lor la Sfânta Comunitate, au lăsat cele două icoane, *Hrănitoarea cu lapte* a Sfântului Sava și *Triherúsa* a Sfântului Ioan Damaschin.

A primit numele de *Typikarió*, fiindcă la această Chilie în loc de alte rânduiri se citește zilnic întreaga *Psaltire* și se săvârșește dumnezeiasca Liturghie. La Chilia Schimbarea la Față au lăsat paterița Sfântului Sava și din acest motiv această bogată Chilie a primit numele de *Paterița*.

Sfântul monah sârb Sava, în acord cu profeția Sfântului Sava cel Sfințit, a ajuns episcop de Peci (Serbia) și a păstorit poporul cu nume creștinesc al Serbiei „cu dragoste de Dumnezeu și în chip virtuos”. Asemenea tatălui său, Cuviosul Simeon de la Hilandar și ctitorul acestei Mănăstiri, Biserica Maică a rânduit să fie cinstit și trecut în calendar în rândul Sfinților.

Erezia *onomateiștilor-onomatolatri*

La nord-est de Karéea se află Schitul rusesc al Sfântului Andrei, numit *Serai*. Schitul a fost cu viață de obște și a avut peste o mie de monahi de origine rusă, în afara celor mai mult de o mie de muncitori ruși, care nu erau monahi, ci simpli rasofori și locuiau în camerele sau casele destinate muncitorilor ca [simpli] chiriași. Aceștia erau numiți *cavioți* (καβιώτες), de la cuvântul latinesc *cavia*¹. Nu făceau nici o muncă, ci se întrețineau din milostenia și ajutoarele pe care le ofereau rușii de la Sfântul Pantelimon și din sprijinul venit de la Schiturile rusești Prorocul Ilie și Sfântul Andrei, care împărțeau de două ori pe săptămână la toți, fără deosebire – și cu atât mai mult la *cavioți* –, bani, mâncare și multe alte bunuri.

Și cu siguranță am fi avut până astăzi mulți monahi ruși și *cavioți* în Sfântul Munte, dacă nu ar fi apărut în primul deceniu al secolului trecut (1900-1912) erezia *onomateiștilor* sau *onomatolatriilor*, potrivit căreia în orice loc sau carte s-ar fi întâlnit scris numele Iisus [adeptii ei] erau obligați să se arunce la pământ cu metanie și să i se închine. Alții spuneau că de vreme ce aceasta nu este decât o înțelegere după literă, nu se cuvine să ne închinăm urmând litera și făcând o metanie, într-adevăr, până la pământ, ci, după cum spune Sfânta Scriptură, „Duh este Dumnezeu și cei care I se închină trebuie să se închine în duh și adevăr” (*In. 4, 24*), adică lui Dumnezeu trebuie să-I aducem închinare duhovnicească, și nu literelor și cuvintelor.²

Era așa o ceartă, dezbinare și ură între ei, încât de la cel de-al treilea cat, unde se afla *Synodiconul*³ – încăperile unde aveau loc

¹ Scil. cavernă. După monahul Dorotei (*Sfântul Munte...*, op. cit., vol. al II-lea, pp. 36-37), *cavia* se referă la Chilia sau camera de mici dimensiuni, aflată în interiorul Mănăstirii, dar la subsolul zidurilor de fortificații, destinată fiind nevoinței monahale mai aspre, dar și la construcția alcătuită dintr-o cameră sau cel mult două, care aparține de o Chilie sau Colibă pe care deținătorul le poate închiria unui *caviot*; numărul acestor *cavioți* a fost limitat și în urma hotărârilor luate de comunitatea monahală în 1931, precum și de enciclica Patriarhului Ioachim al II-lea „περὶ καβιωτῶν καὶ ἀλητῶν (referitor la *cavioți* și vagabonzi)” (n. trad.).

² La baza acestei mișcări se află scrierea monahului rus Ilarion, *În Munții Caucaz*, apărută la Batalpasinsk în 1907 în limba rusă și republicată la Kiev în 1910, în care autorul folosește ca argumente principale câteva dintre afirmațiile Sfântului Ioan de Kronstadt, pe care, așa cum s-a demonstrat, le-a înțeles eronat (pentru detalii, vezi Monahul Doroteu, *Sfântul Munte...*, op. cit., vol. I, pp. 174-182).

³ Sala de ședințe, unde se reunesc reprezentanții obștii monahale sau obștea întreagă pentru a lua decizii, hotărâri sau pentru a discuta diferite teme sau probleme (n. trad.).

sinaxele –, se aruncau unii pe alții afară pe geam, căzând pe caldarâm, iar mulți dintre ei și-au aflat sfârșitul!

Lucrul acesta a ajuns la cunoștința țarului Rusiei care, cu corăbiile cu care aducea diferite alimente și bunuri pentru Sfântul Munte de la Odessa (Rusia), i-a luat pe mulți dintre rușii aflați în dispută și i-a dus în Munții Caucaz, unde și-au întemeiat propriile lor Mănăstiri, pe care le-au numit *Athosul Rusesc*. Aceștia au fost ulterior nimiciți de comuniștii care au luat puterea și de regimul sovietelor. Mai mult, când în 1917-1918 țarul a organizat o contra-revoluție împotriva bolșevicilor care au luat puterea, i-a adunat pe toți călugării tineri și pe cei care erau în stare să lupte, *caviotes* și nu numai, i-a dus în Crimeea și de acolo în Rusia și i-a determinat să lupte împotriva comuniștilor atei. Cei care au supraviețuit, fiind în vârstă, cu trecerea timpului au murit și, întrucât nu s-au găsit succesori, din cauza schimbării regimului politic, spre a fi înlocuiți cu alții mai tineri din Rusia, încet-încet au dispărut cu totul. Din acest motiv și Schitul acesta este pustiu¹ și nu are nici măcar un monah rus, ci se află în paza și grija unui monah de la Mănăstirea Vatoped, în jurisdicția căreia Schitul se află de drept.

Pustia Kapsálei²

Întreagă zonă a Karéii, începând cu valea care se formează de la Chilia periferică *Sfântul Gheorghe cel ce s-a arătat*³ și până la hotarul cu Mănăstirile Ivir, Stavronikita și Schitul rusesc al Prorocului Ilie, se numește *Kapsála*.

Kapsála este divizată în două părți, una aparține Mănăstirii Pantocrator, pentru că se află în hotarele și în zona acesteia, iar cealaltă Mănăstirii Stavronikita, pentru că se găsește între granițele sale.

În toată această zonă trăiau (până la 1915) mai mult de două mii de monahi (atunci când în tot Sfântul Munte viețuiau 10-15 mii de monahi, în afară de muncitorii laici și *cavióți*) greci, ruși, români,

¹ Autorul se referă la momentul scrierii cărții, anii '60-'70 ai secolului trecut (*n. trad.*).

² În limba greacă termenul *καψάλα* desemnează trunchiul unui copac ars pe jumătate sau o întindere de pădure distrusă de incendiu (*n. trad.*).

³ *Faneroménos*.

sârbi și bulgari, care se distingeau prin înțelepciune și virtuți. *Kapsála* a dat mulți sfinți asceți, virtuoși și dascăli înțelepți.

Unul dintre cei mai mari sfinți din *Kapsála* este Teofil Izvorătorul de Mir, despre care *Sinaxarul* (8 iulie) ce cuprinde viața sa menționează că a fost arhimandrit, având oficiul de notar (secretar) al Patriarhiei Ecumenice, și un foarte cultivat și înțelept dascăl. Motivul pentru care a venit în Grădina Maicii Domnului a fost următorul eveniment:

În secolul al XVI-lea, în Alexandria a avut loc o mare minune. Biserica alexandrină l-a avut ca Patriarh vreme de 75 de ani pe Ioachim cel Vestit, adică cel Mare. Acesta era virtuos, smerit și simplu, îmbunătățit duhovnicește și, în îndelungata sa perioadă de slujire arhierească, harul lui Dumnezeu a lucrat multe minuni prin el. După ce a păstorit obștea creștinilor într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu, a adormit la vârsta de 135 de ani (A. Ypsilantis, *Evenimentele ulterioare Căderii [Constantinopolului]*).

În zilele acestui binecuvântat păstor al bisericii alexandrine, un ministru al sultanului Egiptului, evreu la origine, i-a acuzat pe creștini că în Evanghelia lor spun multe lucruri neadevărate și îi pervertesc în felul acesta pe musulmani, îndepărtându-i de religia profetului.

„Preamărite”, i-a spus evreul sultanului, „[creștinii] susțin că Hristos Însuși le-a spus ucenicilor Săi: «Dacă veți avea credință și nu vă veți îndoii, veți face nu numai ce s-a făcut cu smochinul, ci și muntelui acestuia de veți zice: Ridică-te și aruncă-te în mare, va fi așa» (Mt. 21, 21) și «Șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma» (Mc. 16, 18).”

Sultanul, care căuta și el pricină [creștinilor], a poruncit patriarhului și Bisericii Alexandriei printr-un firman să facă dovada adevărurilor scrise în *Evanghelie*, hotărând că dacă, în acord cu ceea ce ei propovăduiesc, nu vor muta muntele aflat în apropierea orașului Alexandria, spunându-i să se așeze în altă parte, va ordona masacrarea tuturor creștinilor.

Minunea Dur Dag

Sfântul Patriarh plin de virtute Ioachim, cunoscut pentru credința sa mare în Stăpânul Hristos și în sfintele cuvinte nemincinoase ale

Evangelheliei, s-a dus la locul rânduit de sultan, a făcut o rugăciune aprinsă, s-a închinat Domnului Iisus Hristos, a tămâiat către munte, și-a făcut cruce și a spus: „Mare este numele Sfintei Treimi, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, poruncind muntelui, după cuvintele sfinte ale Evangelheliei: „În numele Domnului Iisus Hristos, ridică-te din locul unde ești și du-te și așază-te pe țărmul din fața portului!” La aceste cuvinte ale Patriarhului muntele s-a ridicat în aer gata să se ducă acolo unde i s-a poruncit în numele lui Hristos.

Sultanul, văzând muntele ridicându-se, a socotit că va cădea peste ei și, de atâta frică și spaimă, a început să strige: „Dur dag, dur dag”, adică „spune-i să se așeze la loc”. Și muntele, la noua poruncă a Patriarhului, s-a despica în trei bucăți și a căzut în mare, chiar acolo unde se află până astăzi, la intrarea în portul Alexandriei.

Apoi, la ordinul sultanului, preasfântului Patriarh Ioachim i s-a dat să bea o otravă foarte puternică, cerându-i-se cu asprime să nu se folosească de acele „semne magice”, adică de „semnul sfintei cruci” pe care îl fac creștinii, când își însemnează trupul sau obiectele pe care le întrebuințează sau de care se folosesc.

Patriarhul Ioachim a luat vasul cu otravă în mâinile sale și, după ce s-a prefăcut că îl cercetează cu atenție, a făcut în sinea sa o rugăciune fierbinte la Bunul Dumnezeu, iar apoi s-a întors spre sultan și l-a întrebat: „Mărite, pe care parte voiți să beau această băutură deosebită? Pe aici? Pe acolo? Pe altundeva? Pe unde vă este vrerea, pe acolo voi bea.” Și așa, în timp ce arăta cu gura spre vas, a făcut cu capul semnul crucii, fără ca sultanul să înțeleagă că, arătând spre cele patru deschideri ale vasului, făcuse de fapt semnul sfânt.

Sultanul i-a răspuns: „Pe unde vrei, pe acolo să bei.” Patriarhul a băut toată otrava, lăsând doar puțină spumă în pahar, și atunci i-a spus sultanului: „Mărite, acum, la rândul meu, vă voi cere o favoare. Vreau, regele meu, ca și acel ministru care a pregătit această cumplită otravă să bea numai resturile din acest pahar.”

Ministrul evreu, care cunoștea puterea otravei, se codea, dar, la ordinul sultanului, a fost constrâns să bea ceea ce rămăsese pe pereții paharului și, de îndată ce a băut, a căzut pe loc mort. În timp ce patriarhul care a băut toată otrava, prin credința și puterea lui Hristos, nu a pățit nimic. Astfel s-au adevărit cuvintele Sfintei Evangelhelii și creștinismul a ieșit învingător.

Arhimandritul Teofil

Patriarhia Ecumenică, pentru a se asigura că această minune, despre care s-a dus vestea, s-a petrecut cu adevărat, a trimis în Alexandria sub autoritatea exarhiei patriarhale pe Episcopul de Dyrrachium Doroteu, iar ca ajutor al acestuia pe arhimandritul și secretarul Patriarhului Ecumenic Pahomie I, Teofil.

Teofil, sub puternica impresie a acestei minuni dumezeiești de care s-a încredințat, a fost într-atât cuprins de frică, încât, după ce a scris darea de seamă și a dat-o episcopului de Dyrrachium, nu s-a mai întors la Constantinopol, ci s-a dus în Sfântul Munte și s-a închinoviat la Sfânta Mănăstire Ivir.

La Mănăstirea aceasta a rămas ani buni și, pentru că era un caligraf desăvârșit, a caligrafiat aproape toate cărțile bisericești și de slujbă ale Mănăstirii, dar pentru a afla mai multă liniștire s-a dus în Pustia Kapsálei, unde cu harul lui Dumnezeu s-a nevoit și a înaintat în rugăciunea minții și smerenie, trecând la cele veșnice în cuvioșenie.

Dumnezeu, pentru răbdarea, multa smerenie și nevoințele sale i-a dat harul sfântului mir, care a început să izvorască după moartea sa, așa cum se menționează în *Viața* sa, umplând până astăzi de bună mireasmă toată biserica acelei Colibe, unde sub Sfânta Masă sunt îngropate moaștele sale, din care, întrucât Coliba unde a adormit aparține de Mănăstirea Pantocrator, s-a luat, așa cum se spune, „spre sfințirea Mănăstirii”, mâna dreaptă a Sfântului Teofil.

Sfântul Gherasim cel Nou

Acest binecuvântat sfânt provenea dintr-o familie renumită de notari din Trikala (Korinthia). A cunoscut de aproape multe așezăminte duhovnicești și locuri sfinte, și aici în Kapsála părinții spun că a trăit în asceză cinci ani, în care nu a mâncat decât dovlecei fierți, fără untdelemn; din Kapsála, de unde a luat multe bunuri duhovnicești, a plecat și s-a dus în localitatea Omalá (Kefalonia), pe care a ales-o ca loc de nevoință, zidind și acolo o Mănăstire de maici.

Acolo l-a rânduit Pronia dumnezeiască să fie de strajă alături de cei asemenea lui, marii Sfinți Spiridon, Episcopul Trimitundei în

Kérkyra și Dionisie, Episcopul de Eghina, în Zákynthos, pentru ca toți trei, în numele Sfintei Treimi, să fie paznicii și străjerii Ortodoxiei creștinilor, locuitori în insulele arhipelagului Ionic și, asemenea unor fortificații dumnezeiești, să nu îngăduie să pătrundă învățăturile rele și ereziile Bisericii Apusene a papei, ale celor numiți catolici *ș.a.m.d.*

Toți acești trei Sfinți au primit harisma de a scoate demonii și de a vindeca tot soiul de boli ale credincioșilor creștini.

De pe urma șederii Sfântului Gherasim în Kapsála, demonii pe care îi scoate din creștini strigă: „ne-ai ars, kapsaliótule!”¹, pentru că, prin rugăciunea și îndrăzneala pe care Sfântul le are în fața lui Dumnezeu, îi pârjolește și-i alungă departe de zidirea Lui.

Sfântul Teonás, Arhiepiscopul Tesalonicului

Luminatul și binecuvântatul Sfânt Teonás din Kapsála a dobândit smerenia bineplăcută lui Dumnezeu și prisosul virtuților. Din Kapsála s-a dus la Mănăstirea Pantocrator unde a ajuns egumen, și de acolo, pentru învățătura și duhovniceasca sa știință după Dumnezeu, Pronia dumnezeiască l-a chemat să-i păstorească pe creștinii Tesalonicului, unde și-a împlinit plăcut lui Dumnezeu menirea, retrăgându-se spre bătrânețe la Mănăstirea Sfintei Anastasia cea izbăvitoare de otrăvire², care se află aproape de Tesalonic, lângă satul Vasiliká. Acolo și-a dat duhul în brațele Domnului slavei și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Cel care a rânduit ca trupul său să rămână întreg și nestricat de atâtea veacuri, spre slava lui Dumnezeu cel în Treime, și să răspândească o bună și negrăită mireasmă.

Sfântul Nicodim Aghioritul

În zona Kapsálei s-a nevoit vreme de mulți ani și ultimul dascăl al Ortodoxiei, Cuviosul Nicodim, care, pentru că a trăit la multe Mănăstiri din Sfântul Munte, a primit numele de „Aghioritul”, întrucât nu aparține unei Mănăstiri anume, ci tuturor părinților aghioriți.

¹ Scil. locuitor al zonei Kapsála (*n. trad.*).

² Prăznuită la 22 decembrie (*n. trad.*).

La Kapsála a viețuit într-o înfrânare suprafirească, s-a nevoit întru toate virtuțile și cel mai mult s-a afierosit rugăciunii minții, pe care sufletul său o râvnea atât de mult. După cum el însuși menționează în cartea sa *Exerciții duhovnicești*, la o mare sărbătoare a plecat de la Sihăstria sa spre Mănăstirea Ivir, unde se făcea priveghere și, fiind pe cale, a trecut pe la Chilia Sfântul Gheorghe, care se afla mai sus de Mănăstire. La această Chilie se nevoiau în jur de zece părinți și făceau și aceștia priveghere, dar ce fel de priveghere?

După citirea pavecerniței, au tămâiat bisericuța Sfântului Gheorghe. Apoi unul câte unul se ridica, se ducea în mijlocul bisericii și cu vocea scăzută și cu multă străpungere de inimă spunea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”. Același lucru repetau în sinea lor și ceilalți frați în strană, în felul acesta trecând pe rând cu toții prin mijlocul bisericii.

Aceasta se petrecea până dimineața, când avea loc dumnezeiasca Liturghie. La rândul său a mers în mijlocul bisericii și Cuviosul Nicodim, care ne mărturisește: „Atâta străpungere a inimii și bucurie duhovnicească am simțit de pe urma rugăciunii și privegherii acestuia, încât nu voi uita niciodată liniștea și rânduiala desăvârșită de acolo. Mi se părea că mă aflam în cer și-L laudam pe Dumnezeu dimpreună cu Sfinții Îngeri și ochii mi se umpleau de lacrimi de fericire. Așa, am rămas la acea priveghere și nu m-am mai dus la Mănăstirea Ivir.”

Cuviosul Nicodim a scris multe din cărțile sale în Kapsála. Într-adevăr, prin prețuirea de către Biserica Maică a lucrării duhovnicești, a virtuților și harismelor acestui luminat cuvios, fiindcă prin lucrările sale a adăpat vreme de 150 de ani obștea cea purtătoare a numelui de creștin și sfințenia acestui cuvios a intrat în conștiința monahilor și a tuturor creștinilor care s-a întâmplat să studieze scrierile sale sfinte, în anul 1956 a fost așezat în ceata cuvioșilor părinți atoniți, rânduindu-i-se pomenirea în calendar ca Sfânt [al Bisericii].

De acest binecuvântat sfânt s-a ocupat pe larg eruditul monah Teoclit Dionisiatul, care a publicat biografia acestuia, bogată în multe informații utile.

Cercetarea vieții, activității și operei scriitoricești a Cuviosului Nicodim se află în grija instruitului și foarte eruditului monah filolog și teolog aghiorit Nicodim Bilális, care s-a nevoit și el în Pustia Kapsálei, și nădăjduim că, prin harul lui Dumnezeu cu care este din belșug

înzestrat acest frate și prin cugetul său smerit, vom vedea curând o lucrare având ca temă viața și opera Sfântului Nicodim Aghioritul.

Sfântul Grigorie Palama

Și marele teolog și apărător al Ortodoxiei Grigorie Palama a trecut pe la școala înfloritoare pe atunci Kapsála, unde a rămas o perioadă de timp.

De la Coliba unde se nevoia în Kapsála a ajuns egumen la Marea Lavră; acolo s-a nevoit pentru mulți ani, lucrând la răspândirea rugăciunii minții alături de marele dascăl al acestei metode de rugăciune, Sfântul Maxim Kavsoalyvitul, de Sfântul Grigorie Sinaitul și de mulți alți mari cuvioși și dascăli ai Pustiei Atonului.

După Lavra a ajuns egumen la Mănăstirile Esfigmenu și Pantocrator și, ulterior, Arhiepiscop al Tesalonicului. A fost motivul pentru care s-a întrunit Marele Sinod în secolul al XIV-lea la Constantinopol, unde a luat parte și a luptat împotriva lui Varlaam și Achindin, care îi defăimau pe părinții neptici ai Bisericii Răsăritene, acuzându-i „că profetesc din burtă și stau cu privirea ațintită la ombilic”. Hulind, numeau lumina aceea de pe Tabor a Schimbării la Față a Domnului creată, afirmând în același timp și alte impietăți, pe care luminatul Grigorie Palama le-a risipit ca pe o pânză de păianjen cu argumente teologice și cu îndemânarea limbii sale retorice, arătând adevărul în privința tuturor acestor probleme dogmatice și profund teologice, așa cum Sfinții noștri Părinți le-au rânduit la cele șapte Sinoade Ecumenice.

Sub semnătura multor teologi, mai vechi și mai noi, care s-au ocupat de viața și scrierile acestui luminător aghiorit, au apărut tomuri întregi. De curând a editat și părintele Teoclit Dionisiatul, un autor cu o operă vastă, un tom cuprinzând viața și scrierile Sfântului Grigorie Palama.

Monahul Ioasaf, starețul Ioasafeilor

În urmă cu aproape 130 de ani a plecat din Cezareea Capadociei evlaviosul creștin Gheorghe, care avea multă evlavie la [sfân-

tul său] protector, Marele Mucenic Gheorghe, dar a voit să vină în Sfântul Munte să se închine și să se facă monah.

Într-adevăr, în anul 1849 a ajuns în Sfântul Munte și, după ce a trecut pe la toate Mănăstirile, în cele din urmă, pentru că mulți dintre compatrioții săi se aflau ca monahi înțelepți și virtuoși la Sfântul Pantelimon, a hotărât să se închinovieze acolo. Ca novice, înainte de a fi tuns în monahism, i s-a încredințat să facă ascultare la Conac, la sediul delegației Mănăstirii [Pantelimon] din Karyés.

La început a arătat multă evlavie și a dat dovadă de disciplină și sârguință în toate îndatoririle sale. După doi-trei ani, în urma hotărârii stăreției Mănăstirii, a ajuns shimonah și a fost trimis iarăși în Karyés, la ascultarea sa. Acolo a rămas pentru mulți ani între cei mai osârduitori, ținându-și cu strictețe canonul, împărtășindu-se și arătând râvnă în privința îndatoririlor sale. Însă după câțiva ani, pe nesimțite, a început să-și negligeze obligațiile și să nu mai arate interes față de îndatoririle vieții sale, atât ca monah, cât și ca creștin. Pierduse fervoarea dintru început și aproape că abandonase cu totul rugăciunea, încât cu greu se mai ducea pe la vreo Liturghie.

Din vreme în vreme își venea în fire și, amintindu-și de evlavia de la început și de rânduiala în care viețuise, îl cuprindea tristețea, amărăciunea și disperarea. Era atât de zbuciumat, încât nu știa ce să facă. Nimeni nu-i dădea nici un sfat. Își făcea toate voile, și bune și rele, și apoi satana îi aducea pe umeri disperarea.

Dar pentru că era bine intenționat și de mic a avut multă evlavie la Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Preabunul Dumnezeu, Care „nu voiește moartea păcătosului, ci vrea ca acesta să vină la cunoștința adevărului, să se întoarcă și să trăiască în veac”, a voit să-i arate multa Sa milostivire, spre a-i aduce mângâiere, a-l face să-și aprindă din nou râvna pentru virtute și evlavie, și a îngăduit să aibă parte de următoarea vedenie [minunată]:

În 1854 monahul Ioasaf se afla în Karéea. De ziua Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, la Conacul Mănăstirii Sfântului Pantelimon aveau priveghere. Ioasaf, sub imperiul nepăsării și al deznădejdiei, s-a dus în Chilia sa să se odihnească înainte de terminarea vecerniei. La utrenie, în clipa în care la biserică se citeau psalmii: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bunăvoire...”,

fratele Ioasaf a ieșit din Chilia sa, s-a dus la biserică, s-a așezat într-o strană din pronaos și a început să se gândească la iconomia Întrupării Stăpânului Hristos, zicând totodată în sinea sa: „Dumnezeu Făcătorul cel Unul și Creatorul tuturor, Care cu înseși mâinile Sale l-a făcut pe om, a primit să Se întrupeze, să Se facă om, să fie batjocorit, pălmuit, să îndure patimile înfricoșătoare și răstignit pe cruce să moară ca om și a treia zi să învie ca un Dumnezeu Atotputernic. Să învie și să slobozească neamul omenesc de cumplitul iad și să-l pună în Rai, în Împărăția Cerurilor. Să-l ducă acolo de unde a căzut. O, cât de mare este iubirea de oameni și dragostea lui Dumnezeu față de om!”

În timp ce cugeta acestea părintele Ioasaf, inima sa i-a fost străpunsă de pocăință și ochii au izvodit lacrimi, gândurile sale s-au înseminat, sufletul i-a fost copleșit de bucurie și veselie, mintea a început să-i salte și cu mult zel să rostească dintr-odată rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!” și alte cuvinte și rugăciuni de pocăință. Și atunci a simțit în inimă dragostea și compasiunea pentru aproapele și întreaga lume.

Aflându-se într-această stare, a fost cuprins de atâta iubire dumnezeiască, încât nu se mai simțea în largul lui pe pământ. Ar fi vrut să-și ia zborul spre înaltul cerului, pentru că era pătruns de o iubire covârșitoare și de îndrăzneală în fața lui Dumnezeu. A simțit cum sufletul îi este inundat de dragoste dumnezeiască și cum flacăra iubirii arde în inima sa.

Sufletul i s-a umplut de smerenie și astfel și-L închipuia pe Dumnezeu foarte aproape de sine, minunându-se și mirându-se de multa și negrăita iubire și smerenie ale lui Dumnezeu față de om.

După toate acestea, a avut impresia că a ieșit din biserică și dintr-odată i s-a părut că sufletul i-a ieșit din trup și se găsea în fața unei câmpii frumoase și nesfârșite. Și așa cum mergea, vede de departe, în zare, o mulțime de oameni fără de număr, purtând veșminte luminoase, în floarea vârstei, frumoși la chip, strălucind asemenea soarelui, care pășeau delicat și foarte ușor.

„În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt”

Monahul Ioasaf a fost cuprins de bucurie și în același timp de mirare: cum de se aflau acolo, a cui să fi fost grădina aceasta atât de

frumoasă, cu pomi minunați și cine să fie acești oameni care locuiesc aici? Și și-a amintit atunci spusa evanghelică: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt” (In. 14, 2).

Cu asemenea gânduri i-a lăsat în urmă pe [acei] oameni și și-a continuat drumul. După puțin vede în acea nemărginită câmpie o mulțime și mai numeroasă de oameni, îmbrăcați în veșminte de oșteni: toți păreau a fi tineri, viteji și strălucitori asemenea soarelui.

Zăbovind îndelung, desfătându-se de frumusețea lor, a simțit multă bucurie și veselie. Atunci a auzit o voce care i-a spus: „Acest frate-al nostru vrea să meargă la Împăratul și, după cum bine știți, cineva dintre noi trebuie să-l conducă.” De îndată a ieșit în față unul dintre acei viteji, care strălucea între ceilalți și se distingea ca luna între stele și părea a fi una dintre căpteneile lor, și i-a spus: „Îl voi conduce eu singur pe fratele la Împăratul, fiindcă îmi poartă o dragoste aparte și zi și noapte îmi cheamă numele în rugăciune, dar și fiindcă de multe ori m-am pus pentru el chezaș la Împăratul.”

Monahul Ioasaf, care asculta acestea, era nedumerit și spunea în sinea sa: „Cine sunt acești oameni, pe care eu nu i-am văzut niciodată și care spun că mă cunosc? De unde mă știu și la care Împărat mă vor conduce?” Având acestea în minte, i-a spus tânărului care s-a apropiat de el: „Frate, cine sunt eu ca să fiu prezentat Împăratului și ce să facă pentru mine Împăratul? Cine este Acesta și de unde mă cunoaște?”

Tânărul de o frumusețe îngerească i-a spus monahului Ioasaf: „Frate, te prefaci că nu știi cine este Împăratul și cine sunt eu? Nu mă cunoști? Eu, pentru că mi-ai arătat dragostea ta și pentru că ai chemat numele meu, am venit să te prezint Împăratului. Urmează-mă acum, să mergem cât mai degrabă la Împăratul nostru.”

Monahul Ioasaf a început să pășească alături de tânărul [acela] și, cum mergea, se gândea în ce fel să-l întrebe cine este el care-i arată atâta dragoste și interes, dar iarăși șovăia și-i lipsea îndrăzneala să-l întrebe, spunându-și în sinea sa: „Poate o să aflu mai târziu.”

După ce au străbătut acea câmpie imensă și au ajuns la capătul ei, au intrat pe-un drum îngust și foarte lung cu ziduri preaînalte, iar locul era atât de sălbatic, încât monahul Ioasaf s-a speriat, s-a tulburat și a început să fie cuprins de frică.

Întotdeauna trebuie să spunem rugăciunea

Atunci călăuza sa i s-a adresat cu chipu-i zâmbitor și vesel: „De ce, frate, te biruie nepurtarea de grijă și-ți lași mintea să fugă în toate părțile și nu ieși aminte la cercetarea numelui dumnezeiesc al Domnului nostru Iisus Hristos? Sau nu știi câtă pagubă are de suferit cel care nu se îngrijește și uită să spună rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!» și nu rostește întreagă rugăciunea cu fiecare respirație a sa, și cât folos câștigă cel ce cercetează numele cel mântuitor de lume al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos?

Omul care spune această rugăciune se eliberează de patimi și de păcate și se face sălaș al Sfintei Treimi, și atunci poate ajunge la dragostea desăvârșită, din care te-ai împărtășit întrucâtva și tu, cel ce ai cunoscut dulceața și roadele milostivirii dumnezeiești. Cât o să mai lăncezești în somnul nepurtării de grijă, fără a te trezi din nevolnicia răutății? Amintește-ți purtarea ta de la început și evlavia pe care o aveai și schimbă-ți modul de viață! Oare Dumnezeu nu ți-a dat harul Său ca să înțelegi ceea ce este drept? Și nu tu însuși ai pus-o mijlocitoare pe Preasfânta Fecioară și de Dumnezeu Născătoare Maria spre a ta mântuire?”

Monahul Ioasaf, pe când călăuza sa îi spunea acestea, s-a smerit foarte în inima sa și a început să rostească rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!” Și, cu cât spunea rugăciunea, cu atât inima i se aprindea de dragostea lui Dumnezeu și au început să fugă toate gândurile ce aduceau tulburare minții lui. Și așa a fost eliberat de lipsa de curaj și fără zăbavă a primit dumnezeiască putere.

Călăuza minunată i-a spus: „Vezi că acum ești mai bine. Dacă îți dorești mântuirea sufletului, să nu lași niciodată să dispară de pe buzele, din mintea și din inima ta rugăciunea aceasta și vei ajunge să ai o minte și o inimă curate, pe care le va umple iubirea dumnezeiască, și vei cunoaște tainele lui Dumnezeu. Ia aminte însă să te învrednicești în fața duhovnicului și a călăuzei vieții tale duhovnicești de o mărturisire curată, amănunțită și zilnică despre tot ce ți se întâmplă sau ți se arată.”

În timp ce călăuza aceea cu chip îngeresc îi spunea toate acestea, înaintând pe drumul acela îngust, cu zidurile pe care erau zugrăvite cruci ce arătau drumul, și-a făcut semnul crucii, spunând: „Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne Hristoase, și sfântă Învierea Ta slăvim”, îndemnându-l și pe monahul Ioasaf să facă la fel.

Puntea ridicată peste înfricoșătoarea groapă

După ce au mai mers o bună bucată de timp și au ajuns la capătul celălalt al drumului, au dat peste niște prăpăstii și stânci abrupte. Frica și groaza te cuprindea doar la vederea acelei gropi întunecate și neguroase, ale cărei adâncime și întindere păreau asemenea unui ocean nețărmurit, iar întunericul ce-o învăluia putea fi prins cu mâna. Mai încolo de acea groapă, foarte departe, se zărea un munte preaînalt, ce ajungea până la cer.

În mijlocul acestei gropi cumplite se afla o punte înfricoșătoare, dintr-un singur lemn rotund, a cărui grosime nu era mai mare de o palmă. Un capăt al punții se sprijinea în partea unde se sfârșea drumul cel îngust, iar celălalt ajungea până la poalele aceluiași munte înalt. Atunci când sufla vântul, puntea se legăna ca frunza pe ram.

Frica și groaza au pus stăpânire pe fratele Ioasaf de cum a înțeles că trebuie să treacă pe această punte, ca să ajungă în cealaltă parte, la poalele muntelui. Atunci minunata călăuză l-a făcut din nou atent asupra rugăciunii pe care o nesocotea și a gândurilor care-i provocau teama și împușinarea inimii. I-a spus, așadar, părintelui Ioasaf: „Frate, dă-mi mâna și spune neîncetat rugăciunea, fără să te gândești la nimic altceva.”

Astfel, ținându-se de mână, pășeau pe punte fără frică, cu toate că aceasta, după cum am spus, se mișca asemenea unei frunze pe ram. Când au ajuns la mijlocul acelei gropi întunecate și înfricoșătoare, călăuza i-a spus părintelui Ioasaf: „Aici fă-ți cruce și cheamă în rugăciune numele plin de har al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria cea plină de dar, pentru că în acest loc preasfântul ei nume are multă putere.”

Fratele s-a însemnat cu semnul crucii și și-a spus în mintea sa: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi mie, păcătosului!” și, o minune, a primit atâta putere și curaj, încât au dispărut frica și toată puținătatea de suflet, în ciuda clătinărilor punții.

După multă vreme au izbutit să treacă puntea și au ajuns la poalele muntelui. Din dragostea ce i-o purta, călăuza încă îl mai ținea de mână și pășeau nedespărțiți.

Când au început să urce muntele, drumul era anevoios și abrupt, dar plăcut, pentru că de-o parte și de alta era împodobit cu pomi frumoși, măslini și nenumărate flori.

Când au ajuns în vârf, au aflat o poartă mare deschisă. Și-au făcut semnul crucii de trei ori și au intrat înăuntru. De acolo fratele Ioasaf a văzut cum se întindea o altă câmpie, mult mai mare decât cea dintâi, care semăna cu tăria cerului. Frumusețea și privesc liștea acestei câmpii erau de nedescris. Nu există cuvinte ca să redea splendoarea acelei câmpii, pentru că nu-și află asemănare cu nici un lucru pământesc, nici pana nu-i în stare s-o descrie, nici mintea nu poate pricepe câte-a văzut monahul Ioasaf, fiindcă pe cât înainta, pe atât era cucerit de armonia și frumusețea locului, încât nu voia decât să rămână acolo.

După ce au mers câtăva vreme, fratele Ioasaf a văzut mulți oameni care purtau veșminte călugărești, dar care nu erau negre: aveau o nuanță roșiatică și sclipeau ca lumina. Iar chipurile lor străluceau asemenea soarelui. Unii erau tineri, alții bătrâni, dar toți deopotrivă erau frumoși la înfățișare.

Când s-au apropiat, i-au întâmpinat cu multă bucurie și dragoste și i-au spus călăuzei: „Bucură-te, Mare Mucenice Gheorghe, cel de Hristos iubit!”, iar călăuza cu chip de înger și atotstrălucitoare le-a răspuns: „Bucurați-vă și voi, cuvioșilor de Hristos iubiți!”

Învățătură despre zădărnicia lumii

Atunci cu toții s-au întors spre fratele Ioasaf și i-au spus: „Frate, dacă cineva va câștiga întreaga lume, dar își va păgubi sufletul, care-i va fi folosul? Dacă vei trăi pe pământ o sută, două sute și chiar o mie de ani și te vei desfăta de toate acele bunuri înșelătoare ale vieții și vei câștiga tot aurul, argintul, pietrele prețioase și mărgăritarele, tot va trebui să înfrunți ceasul cumplit al morții, când sufletul se va despărți de trup. Și atunci ce folos îți vor aduce toate cele pe care le-ai dobândit? Case, palate, averi, titluri și demnități lumești, ostășești, bisericești? Nimic din toate acestea nu poate să te

ajute sau să-ți folosească în ceasul și în clipa în care îți vei da sufletul. Toate acestea vor părea o umbră și o nălucire, care a trecut și s-a risipit, precum spune și Duhul Sfânt, Dumnezeuul nostru: «deși tot pământeanul trece prin viață ca o umbră, se tulbură în zadar, strânge comori și nu știe cui le adună pe ele. Și acum cine este răbdarea mea? Oare nu Domnul? Și ființa mea de la Tine este» (*Ps. 38, 7-9*).

De aceea, frate, lasă nepurtarea de grijă și întoarce-te la viața ta cea dintâi virtuoasă, plină de evlavie, străpungere a inimii și smerenie, ca să fii bineplăcut lui Dumnezeu și să te învrednicești să vii aici pentru totdeauna, la această viață fericită pe care te-ai învrednicit să o vezi, mulțumită ocrotitorului tău, Marele Mucenic Gheorghe, care îți poartă o dragoste atât de mare și te-a adus să vezi aceste frumuseți minunate și pline de desfătare ale cerului și Raiului; pe acestea Stăpânul Hristos le dăruiește celor care din dragoste față de El se lipsesc de amăgitoarele bunuri trecătoare și pământești, pe care într-o bună zi, vrând-nevrând, le vor lăsa în urmă.

Fiu al lui Hristos și frate al nostru, să nu alegi cele trecătoare în locul celor veșnice! Să nu lași să te stăpânească nepurtarea de grijă și trândăvia, părăsind lupta duhovnicească, ce-ți va da ca răsplată dragostea lui Hristos.

Să nu alegi dragostea lumii înșelătoare, care te va duce la păcat, căci păcatul te va prăvăli în iad, în răutate și nimicire, ca să rămâi îmbrățișat cu stăpânul răutății, satana, și să arzi dimpreună cu el în tartar.

N-ai acest drept, nici tu și nici un alt creștin, pentru că pe noi ne-a [răs]cumpărat Stăpânul Hristos prin cinstitul și preasfântul Său sânge, pe care l-a vărsat pe cruce. Să nu aduci întristare Mântuitorului și Izbăvitorului nostru Dumnezeu, aducând bucurie lui satana – nimicitorul de suflete și crudul ruinător al vieții oamenilor.

Dacă vrei ca și noi să nu încetăm să-L rugăm pe Dumnezeu cel în Trei Ipostasuri pentru mântuirea ta și a tuturor oamenilor, îndreaptă-ți viața, adu bucurie lui Dumnezeu și nouă, care iubim lumea întreagă și voim ca voi toți să veniți în Rai, întru Împărăția Cerurilor.”

Apoi s-au întors spre călăuza monahului Ioasaf și i-au spus: „Gheorghe, iubitul lui Hristos și al nostru, îngrijește-te de acest suflet, spre a-l înfățișa Împăratului a toate, pentru că mare este îndrăzneala ta în fața Lui!”

După ce au plecat de acolo și s-au îndepărtat un pic, după [toate] acestea câte le-a auzit, fratele Ioasaf a cunoscut cine este călăuza sa – ocrotitorul și Sfântul Mare Mucenic Gheorghe – și și-a amintit de cuvântul pe care i l-a spus la prima câmpie: „că eu îl voi călău-zi, fiindcă are o dragoste aparte față de mine” și și-a mai amintit că, atunci când a venit în Sfântul Munte, l-a pus în fața Mântuitorului Hristos ca mijlocitor pentru mântuirea sa. În plus, fusese și martor la multe minuni de câte ori chemase numele lui și sufletul său a început să fie inundat de dragoste duhovnicească; nu putea să se mai stăpânească: s-a apropiat de Sfântul Gheorghe, călăuza sa, l-a îmbrățișat și l-a ținut strâns la piept pentru multă vreme.

O treaptă mai înaltă a vredniciei monahale

Au străbătut acea frumoasă câmpie încă destulă vreme, și monahul Ioasaf a văzut și pe alții care purtau veșminte monahale, asemenea celor dintâi, însă aceștia erau mai plini de slavă și mai strălucitori decât cei dinainte, dar și mai puțini decât aceia.

Atunci monahul Ioasaf a întrebat-o pe călăuza sa: „Sfinte al lui Dumnezeu, cine sunt aceștia și care sunt izbânzile din viața lor, de sunt atât de slăviți?” Sfântul i-a răspuns: „Frate, aceștia sunt dintre cei de astăzi, monahi ai acestor vremuri, care s-au nevoit fără nici o călăuză și doar din libera lor alegere au încercat să calce pe urmele vieții monahilor de demult și au bineplăcut lui Dumnezeu asemenea acelor și pentru aceasta Dumnezeu i-a slăvit aici în veci.”

Fratele Ioasaf i-a spus Sfântului: „Astăzi s-a pierdut orice urmă de virtute. Cum e cu putință să se afle în lume oameni aleși asemenea acestora?” Călăuza i-a răspuns: „Frate Ioasaf, astăzi în lume se află foarte puțini astfel de oameni aleși, numai că acela care va pune în practică până și cea mai mică virtute, îndură după putință ceea ce îi face fratele și nu osândește pe nimeni, va bineplăcea lui Dumnezeu și «mare se va chema întru Împărăția Cerurilor».

Pentru că, frate, astăzi exemplul cel bun s-a pierdut și nu se mai află, în timp ce răul, adică egoismul, trufia vieții, viciul și neomenia s-au înmulțit; oriunde te duci, oriunde îți întorci privirea și oriunde te așezi, vezi răul în fața ta.

S-a pierdut adevărul, domnește minciuna, nedreptatea și toată necinstea s-au înmulțit și uneltirile au sporit. Cuvântul lui Dumnezeu a încetat să mai iasă din gurile și inimile oamenilor.

S-au pierdut filantropia, milostenia, dreptatea, grija pentru aproapele, a dispărut dragostea și în locul acestora au crescut printre oameni ura, invidia și alte patimi asemenea lor.

Și, după cum spune Sfânta Scriptură, «Toți s-au abătut, împreună, netrebnici s-au făcut. Nu este cine să facă binele, nici măcar unul nu este». Prin urmare, foarte puțini sunt cei care se nevoiesc astăzi în virtute, iar aceștia fac binele din propria lor alegere și voință. Aceștia sunt răsplătiți veșnic și sunt slăviți de Preabunul Dumnezeu mai mult decât Sfinții de altădată, care nu aveau de înfruntat față către față răul ce astăzi s-a învârtosat peste măsură.

De aceea, toți oamenii doritori ai mântuirii sufletului și cu atât mai mult cei care pentru dragostea lui Hristos lasă lumea și bunurile sale amăgitoare și urmează idealul înalt al monahismului ar trebui să aibă rugăciunea împletită cu aducerea aminte de moarte, iar rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!» să nu lipsească din gura lor, ci să le fie unită cu respirația. De asemenea, ziua și noaptea să se roage Stăpânei de Dumnezeu Născătoare și tuturor Sfinților să mijlocească pentru mântuirea sufletului lor, fiindcă «mult poate rugăciunea Maicii pentru îmbunarea Stăpânului» și «mult poate rugăciunea stăruitoare a Dreptului»."

Acestea i-a spus Sfântul Gheorghe fratelui Ioasaf și apoi și-au continuat drumul spre Împăratul.

Pășind spre răsărit, au văzut de departe o clădire impunătoare, asemenea unui palat măreț, cu fortificații foarte înalte, cu totul de aur, care luminau și străluceau în toată câmpia aceea.

Fratele Ioasaf, orbit de acea dulce și frumoasă lumină, a întrebat-o pe călăuza sa: „Sfinte Gheorghe, ce palat este cel de acolo?” Sfântul i-a spus că acela este palatul „Singurului Împărat”, unde aveau să ajungă în scurt timp.

Când s-au apropiat, îi așteptau la intrare bărbați de diferite ranguri și plini de slavă, cu toții luminoși și asemenea îngerilor la chip, și cu multă bucurie i-au salutat cu îmbrățișarea „în Hristos” și i-au condus într-o sală strălucind de pietre prețioase și aur. Mărgăritare și briliante scânteiau și răspândeau o dulce și limpede lumină. La

dreapta intrării era zugrăvită icoana Domnului nostru Iisus Hristos, iar în stânga cea a Stăpânei de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria șezând pe tron.

În sala aceea se afla o mulțime nenumărată de oameni în haine și veșminte călugărești, care revărsa o lumină orbitoare și o slavă negrăită. Aveau în mâinile lor cruci și ramuri cu o aromă îmbătătoare.

Cu toții, dimpreună cu Sfântul Gheorghe, l-au luat pe fratele Ioasaf pe mâinile lor și au cântat în fața icoanei lui Hristos și a Preasfintei „Cuvine-se cu adevărat...” atât de melodios și frumos, încât părea că nu se va sfârși niciodată, apoi și-au făcut semnul crucii și s-au închinat la sfintele icoane ale lui Hristos și Preasfintei. Atunci acei binecuvântați sfinți i-au spus monahului Ioasaf: „Frate, toate acestea pe care le vezi au loc pentru tine; poartă de grijă să fii bun, vrednic și sânguincios, ca să vii și tu aici cât mai curând.” După aceea s-au retras cu toții și au rămas doar Sfântul Gheorghe și monahul Ioasaf. Atunci s-a deschis o ușă mare și s-a auzit o voce preasuavă dinăuntru: „Mare este îndurarea Ta, Doamne, spre fiii oamenilor!” și fratele Ioasaf a văzut, așa cum scrie și Apostolul Pavel: „Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El.” A văzut o măreață și preafrumoasă biserică, dar cu o întocmire greu de înțeles.

În mijlocul ei se afla un tron preaînalt și foarte slăvit, care părea a fi din cărbuni aprinși și strălucea mai mult decât soarele. Pe tron ședea „Împăratul slavei”, iar în jurul său nenumărați oameni în veșminte de ostași ce scânteiau asemenea fulgerelor. Împăratul era precum e Stăpânul Hristos în icoană. Pe cap purta o coroană cu pietre prețioase și fiecare dintre acestea părea a fi asemenea unui fulger!

Frumusețea chipului Domnului nu se poate descrie: „Cel minunat prin frumusețea Sa mai mult decât fiii oamenilor.” Ah! aceasta nu poate fi pusă în cuvinte. Numai cel care se învrednicește de vederea ei poate să priceapă înțelesul frumuseții Domnului.

Nu are îmbrăcăminte de nuntă pentru a intra înăuntru

Fratele Ioasaf, aflându-se la ușă, nu se mai sătura privind. Atunci a intrat înăuntru Sfântul Gheorghe, a făcut semnul crucii, trei metanii și s-a închinat Împăratului, apoi a ieșit afară ca să-l ia și pe mona-

hul Ioasaf, dar atunci s-a auzit o voce care i-a spus: „Lasă-l pe acesta, nu este vrednic să intre înăuntru, nu are îmbrăcăminte de nuntă!”

Când monahul Ioasaf a auzit acestea, s-a cutremurat, temându-se că Împăratul îl va judeca, dar și-a revenit deîndată și a început să spună cu multă ardoare și râvnă rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă și pe mine cu mila Ta!” Sfântul Gheorghe a intrat iarăși înăuntru, a căzut la picioarele Împăratului și l-a rugat zicând: „Doamne, adu-Ți aminte de sângele vărsat pe Cruce pentru mântuirea oamenilor, Te-ai făcut om ca să vindeci și să-i mântuiești pe păcătoși, de aceea mă rog și Îți cer, Doamne, iartă și acest suflet păcătos și condu-l pe calea mântuirii! Știu, Doamne, că asemenea unui adânc nemărginit este oceanul milostivirii Tale.”

Și Împăratul i-a răspuns: „Gheorghe, cunoști bine dragostea pe care i-am arătat-o și harul pe care i l-am dat spre a cunoaște aceste taine ascunse ale iubirii Mele dumnezeiești, pe care mulți și mari nevoitori le-au cerut, dar nu au avut parte de ceea ce el însuși a primit. Acesta n-a avut în sufletul său dragoste pentru Mine, M-a disprețuit și a ales nepăsarea, și pentru cele înșelătoare ale lumii M-a nesocotit pe Mine și dragostea Mea, de aceea nu este vrednic de iertare.”

Sfântul Gheorghe, continuând să sărute picioarele Domnului, I-a spus din nou: „Da, Doamne, cunosc prea bine că, de-l vei judeca după dreptatea Ta, nu doar nu trebuie iertat, ci este și vrednic de pedeapsă. Cu toate acestea, iarăși Te rog să prisosească milostivirea Ta asupra lui. Ai văzut, Doamne, voia sa și cele ascunse ale inimii sale pururi sunt înaintea Ta, primește cererile inimii lui și mântuiește-l cu puterea Ta, Stăpâne Mult-milostive.

Cunoști, Doamne, că «lumea zace sub puterea celui rău»; astăzi s-a înmulțit răutatea și nu există pildă de bine. S-a înmulțit păcatul, dar să prisosească harul Tău, Doamne, să se mântuiască robul Tău acesta, pentru că voia sa este bună, dar obișnuința răului îl biruie. Te rog, ajută-l și mântuiește-l!”

Îndelungă răbdarea Împăratului Hristos

Și Împăratul i-a spus: „Iubite Gheorghe, văd și cunosc starea lumii, nesocotirea poruncilor Mele, cum virtutea s-a stins și păca-

tul s-a înstăpânit. Lumea prin sodomie, preadesfrânare, desfrânare, nedreptăți și toată necinstea și uneltirea a fost pângărită; nu doar bărbații și femeile din lume mă întristează, ci și monahii, preoții, ieromonahii, arhieriei creștini ortodocși, toți laolaltă străpung în fiecare zi măruntaiele Mele și Mă răstignesc din nou cu fărădelegile lor. Toate acestea le sufăr fără a ține minte răul, le rabd și aștept pocăința și îndreptarea, fie și chiar a unuia dintre ei. Vrerea și dorința Mea este ca toți oamenii să se mântuiască și nimeni să nu fie supus pedepsei. Pentru aceasta Mi-am vărsat sângele pe Cruce și Mă jertfesc în fiecare zi. Dar ei, în loc să se îndrepte, zilnic Mă ocărăsc și Mă hulesc. Iar acesta pentru care Mă rogi n-a încetat până astăzi să-și facă voia. Prin mijlocirea multor duhovnici nu am conținut să-i arăt calea cea dreaptă, spre a se mântui, dar acesta se împotrivește, cade în nepăsare și disprețuiește poruncile Mele, nesocotește, nu ia seamă și nu cunoaște iubirea și jertfa pe care o fac în fiecare zi pentru el și pentru fiecare om în parte, ci toți deopotrivă Mă defaimă.”

Atunci Sfântul Gheorghe a căzut din nou la picioarele Domnului și, îmbrățișându-le, I-a spus cu umilință: „Adu-Ți aminte, Doamne, de sângele meu pe care din dragostea pentru Tine l-am vărsat și dăruiește-mi mie acest suflet. Da, Doamne, iartă-l, mă rog Ție, și învrednicește-l să bea paharul dragostei care este paharul curățirii, pe care și el voiește să-l bea și să facă voia Ta cea sfântă.”

Paharul Mântuirii

Și cu chipul luminos Stăpânul Hristos i-a zis: „Să se facă voia ta, Gheorghe!” Cu dreapta i-a dat un pahar și i-a spus: „Ia paharul cu băutura aceasta și dă-i-l să-l bea tot. Acesta este paharul dragostei Mele. Toți Sfinții din acest pahar au băut, pentru că în viața cea trecătoare acesta se face un pahar plin de chinuri, amărăciuni și suspine, boli, suferințe și necazuri și, în cele din urmă, sfârșește cu martiriul și moartea trupului, pentru ca sufletul să se curățească și acela care cu răbdare și stăruință va bea paharul acesta până la ultima picătură «spre viața de veci» să se veselească pururi dimpreună cu Tatăl, cu Mine și cu Duhul Sfânt.”

Sfântul Gheorghe, cu bucurie, îndrăzneală și veselie, a luat din mâinile Stăpânului Hristos paharul plin cu un fel de vin roșu, pe

care Domnul l-a binecuvântat și i l-a dat fratelui Ioasaf, iar acela, cu multă râvnă, și-a făcut cruce și l-a băut tot. I s-a părut atât de bun și dulce, că de îndată flacăra iubirii s-a aprins într-atât în sinea sa, încât nu-și mai putea stăpâni simțirea. S-a avântat în biserica aceea, s-a dus aproape de tron, și a îmbrățișat cu dor și multă iubire picioarele lui Hristos, și le-a sărutat cu multă bucurie, nevoind să se mai desprindă de Împăratul.

Atunci s-a auzit un glas care spunea: „Gheorghe, ia-l pe fratele Ioasaf ca să se ducă să se nevoiască pentru a dobândi iubirea Mea de la început, pe care a pierdut-o din nepăsare; și când va fi îndeajuns de pregătit, la vremea potrivită îl voi învrednici să bea paharul pe care l-am băut și Eu.”

Călăuza sa, Sfântul Gheorghe, l-a ridicat pe fratele Ioasaf și, după ce au făcut trei mătănii fiecare și s-au închinat preacuratelor picioare ale Domnului, l-au mulțumit fierbinte, au ieșit afară din acea biserică strălucitoare, i-au salutat îmbrățișându-i pe toți cei ce se aflau în pridvorul și în „curțile Domnului” și au început a face cale-ntoarsă.

Fratele Ioasaf i-a spus călăuzei sale: „Sfinte Gheorghe, fratele meu drag, nu este cu putință să rămân aici unde ne aflăm acum și să nu mă mai întorc în lume?”

Sfântul Gheorghe i-a răspuns: „Dragul meu, asta este cu neputință, pentru că voia Domnului, precum ai auzit, este să te duc înapoi, să te nevoiești, să te pregătești în toată virtutea, să păzești toate poruncile Domnului, să fii încercat cu chinuri și să te curățești ca aurul în foc. Astfel te vei căli cu ajutorul lipsurilor și necazurilor vieții și apoi, pe drept, prin mila și voia Stăpânului Hristos, vei veni și vei rămâne aici să te bucuri de slava lui Hristos în veac.”

Ultimele porunci ale Sfântului Gheorghe

Așa au trecut iarăși prin acea frumoasă câmpie și au văzut toate minunățiile descrise mai înainte și, în cele din urmă, au ajuns la poalele muntelui. Atunci Sfântul Gheorghe l-a luat de mână pe fratele Ioasaf și au pășit pe punte. Când au ajuns la mijloc, Sfântul s-a oprit și i-a zis: „Scumpul meu frate, «Împărăția Cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea». Ai văzut milostivirea

lui Dumnezeu, să nu te arăți nerecunoscător și nemulțumitor față de Binefăcătorul nostru Dumnezeu. Luptă-te să câștigi iarăși iubirea de la început și atunci să fii încredințat că harul lui Dumnezeu și acoperământul și ajutorul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare vor fi întotdeauna cu tine, iar eu, la rândul meu, nu te voi lăsa fără sprijin.” Apoi l-a însemnat de trei ori cu semnul Crucii și s-a făcut nevăzut.

Satana nu-l poate vătăma pe creștinul adevărat

Atunci au urmat tunete și tulburare dedesubt în genunea aceea întunecată și se auzeau glasuri care spuneau: „Acum, când călugărul a rămas singur, haideți să-l prăvălim în adânc!” Demonii scrâșneau din dinți, strigau și iscau o mare neorânduială și freamăt, dar nimeni nu îndrăznea să se apropie de monahul Ioasaf. Se năpusteau asupra lui și cu glasuri sălbatice spuneau: „Veniți cu toții acum, înainte de a veni Gheorghe, să-l prăvălim jos!”

Fratele Ioasaf s-a aflat fără de ajutor la mijlocul acelei punți înfricoșătoare și nu putea să meargă nici înainte, nici înapoi ca să scape din mâinile demonilor vicleni. Aflându-se în această stare grea, și-a ridicat ochii la cer și a spus: „Doamne, ajută-mi în clipa aceasta, în care mă paște primejdia de a fi înghițit de demonii cei de sub pământ!” Atunci a venit un glas din cer și i-a spus: „Frate, nu trândăvi. Spune rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase...» și, prin mijlocirea Stăpânei de Dumnezeu Născătoarei, prin fapte bune și credință, când te nevoiești, demonii nu te pot vătăma. Nu-ți fie teamă și-ți vei afla izbăvirea!”

De îndată fratele a început din ce în ce mai fierbinte să rostească rugăciunea și să cheme mijlocirile și ajutorul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și ale Marelui Mucenic Gheorghe și, fără să apuce să se dumirească, și-a venit în sine, așa cum se afla în strănă rugându-se, după încheierea dumnezeieștii Liturghii.

În felul acesta a luat sfârșit această vedenie pe care a avut-o primul stareț și întemeietor al Obștii de iconari a Ioasafeilor din Kavsokalivia, Ioasaf monahul, din Cezareea Capadociei, pe când era încă un monah începător, având grijă de Conacul din Karyés, sediul delegației Mănăstirii Sfântul Pantelimon, înainte de a deve-

ni Mănăstire cu obște de monahi ruși. Puțin după această vedenie a plecat de la Mănăstire împreună cu alți frați și s-a dus în Kerasiá. Acolo a zidit o Chilie în numele Sfântului Gheorghe și s-a afierosit cu tot sufletul practicării rugăciunii minții. Zi și noapte, cu buzele, cu mintea și cu inima spunea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase...”, petrecându-și cea mai mare parte din zi adâncit în dumnezeieștile cugetări prilejuite de această vedenie dumnezeiască. Nu a încetat să povestească obștii sale cele pe care le-a văzut și le-a auzit și, din gură în gură, această istorie folositoare de suflet a ajuns până la Stareții Stareților noștri. Arta de iconar au învățat-o, atât el, cât și obștea sa, la Mănăstirea Sfântul Pantelimon și în jurul anilor 1880 s-au mutat cu toții la Kavsokalivia, acolo unde au construit frumoasa casă a Ioasafeilor, cu o preafrumoasă biserică închinată Sfântului Gheorghe; aceasta este și cea mai veche casă de iconari, unde după câțiva ani, prin harul lui Dumnezeu, fratele Ioasaf a avut parte de un sfârșit cuvios și fericit, spre slava lui Dumnezeu cel în Treime.

Patriarhul Ioachim

Era marele praznic al Maicii Domnului de la 15 august, care în vremurile de odinioară ținea cincisprezece zile în Karyés, și părinți din toate părțile și din Pustie își aduceau spre vânzare rucodelia lor.

În 1901-1903, pe când în Sfântul Munte se retrăsese ca exilat Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea, când s-a întâmplat să ajungă odată în Karyés, lângă biserica Protatonului, lângă bisericuța Sfântul Nicolae, acolo unde este cimitirul laicilor care mor în Sfântul Munte, Patriarhul a zărit un monah în vârstă, cu mătăniile în mână, rostind rugăciunea și vânzându-și rucodelia – mătăniile făcute de el.

Patriarhul s-a uitat la bătrânelul acela și a fost impresionat de înfățișarea demnă și de felul său smerit de a fi. A întrebat și i-au spus că era un duhovnic și că-și vindea rucodelia sa. S-a apropiat, a cumpărat un șirag de mătănii și l-a întrebat: „Cuvioase părinte, mi-au spus că ești duhovnic și aș vrea să vin la Coliba ta să mă spovedesc. Unde locuiești?”

Patriarhul nu purta nici engolpion și nici vreun alt semn distinctiv, pentru a-i fi recunoscut rangul, ci umbla asemenea unui simplu monah.

Duhovnicul nu știa că este Patriarh și, cu toată simplitatea ce-l caracteriza, i-a răspuns: „Sanctitatea Voastră, nu poți intra în Coliba mea pentru că este foarte joasă, iar tu, după cum văd, ești foarte înalt.” Într-adevăr, era foarte înalt, dar duhovnicul nu se referise la acest lucru, ci prin harul Duhului Sfânt a cunoscut lipsa de smerenie și mândria caracterului său.

Patriarhul i-a spus duhovnicului: „Iubite, mă voi pleca și astfel voi încăpea în Coliba ta. La nevoie, voi putea intra și târâș. Este chiar atât de joasă?”

Duhovnicul i-a spus atunci Patriarhului: „Sanctitatea Voastră, dacă ți-ai fi plecat gâtul, acum ai fi fost pe tron!”

Patriarhul Ioachim a fost surprins de aceste cuvinte, iar când a înțeles că duhovnicul nu știa care-i era rangul – așa cum el singur a mărturisit – mult s-a folosit de pe urma acestei lecții de smerenie. Iar duhovnicul, se spune, era vestitul pentru virtutea și harisma sa de a proroci și prevesti părinte Grigorie, care se nevoia la Colibele de sihaștri de la Schitul Sfânta Ana Mică.

Părintele Daniil

La Coliba Sfântul Hrisostom care aparține de Schitul Sfântul Pantelimon al Mănăstirii Cutlumuș se află încă în viață și se nevoiește în asceză monahul Daniil care, așa cum ne-a mărturisit el însuși și cum ne-au adus la cunoștință și alți părinți, este bolnav de mai bine de douăzeci de ani, are dureri de cap, de mijloc, de rinichi, de inimă, de picioare și de multe ori îl doare tot trupul.

S-a dus la mulți doctori, a făcut nenumărate analize, teste radiologice și radiografii, însă rezultatul era întotdeauna același.

Doctorii nu găsesc nici o dereglare sau afecțiune somatică, frațele însă continuă să sufere de pe urma unei inexplicabile boli, căreia nu-i dau de capăt nici doctorii și nici știința.

În urmă cu câțiva ani, pe 27 iulie, la privegherea de Sfântul Pantelimon, fratele Daniil, cu credință multă și cu lacrimi în ochi, l-a

rugat pe Sfântul Pantelimon: „Sfinte al lui Dumnezeu și ocrotitorule al Schitului nostru, tu care ești doctor și pentru dragostea lui Hristos ai mucenicit și ți-ai vărsat sângele, arată-ți iubirea și roagă-L pe Stăpânul Hristos să-mi dea sănătate, ca să pot și eu, sănătos fiind, să-I slăvesc numele și să cânt la privegheri.”

Spunând acestea, monahul Daniil, de durere și oboseală, a ațipit un pic și i s-a arătat în vedenie Sfântul Pantelimon îngenuncheat în fața tronului lui Dumnezeu și rugându-L pentru sănătatea fratelui.

Monahul Daniil L-a auzit pe Stăpânul Hristos spunându-i Sfântului Pantelimon: „Frate al Meu și Mare Mucenice Pantelimoane, oare tu ești mai milostiv decât Mine? Sau îi iubești pe oameni mai mult decât Mine? Știu că din dragoste pentru Mine ți-ai vărsat sângele tău, dar oare Eu nu Mi-am vărsat și nu-Mi vărs în fiecare zi sângele Meu pentru mântuirea sufletelor oamenilor? Află că voia Mea este – și de multe ori cu folos – ca trupul să fie bolnav pentru ca sufletul să se mântuiască. Așa voiesc să se mântuiască mulți oameni.”

La auzul acestora, fratele Daniil s-a trezit și a slăvit numele lui Dumnezeu, i-a mulțumit Sfântului Pantelimon pentru ajutorul și mijlocirea sa, și de îndată, după cum ne-a mărturisit el însuși, a scăpat de povara care-l apăsa și a înțeles că trebuie să poarte cu răbdare, bucurie și mulțumire crucea și starea sa de boală.

Părintele Iosif

La același Schit al Sfântului Pantelimon monahul Iosif a vrut să repare o scândură care putrezise din dușumeaua Colibei.

A curățat putregaiul, a luat măsurile cu exactitate, a tăiat scândura și s-a dus s-o așeze. Când să o pună la locul ei, a văzut că scândura era mai mare. A luat-o, a tăiat ce era în plus și s-a dus iarăși s-o așeze. Atunci a văzut că era mai mică decât trebuia.

Părintele Iosif era de meserie tâmplar. Ia din nou măsurile, taie cu precizie o altă scândură la dimensiunile potrivite, merge s-o așeze la locul ei, dar iarăși, era prea mare. O scurtează, dar când se duce s-o fixeze, era prea mică. Atunci pierzându-și răbdarea și cu mânie a spus: „Haide, la naiba cu tine, diavole! Ce ai? Ce să-ți fac

să te potrivești? Te-am măsurat și te-am tăiat de patru ori. Acum ce dracu' ai de nu te potrivești?"

Bietul monah, în loc să spună rugăciunea și să cheme ajutorul lui Dumnezeu pentru munca sa, a ales să pomenească pe diavolul, care nu a întârziat și nu caută decât asemenea ocazii, de aceea s-a și arătat în fața lui cu înfățișarea sălbatică și i-a spus: „M-ai strigat, părinte? Ce este? Vrei ceva? Eu sunt aici să te ajut.”

Părintele Iosif speriat și-a făcut cruce, a aruncat scândura și a alergat la duhovnic să se spovedească, dar de atunci și până astăzi au trecut mai mult de treizeci de ani și încă nu poate să-și revină. În minte i-au rămas frica și o stare de absență, ca „recompensă” primită de la diavolul.

Aceasta ar trebui să fie o pildă pentru toți, mici și mari: nu trebuie să rostim numele diavolului nici în glumă. Pentru că diavolul îl face pe om să se înfurie și, la furie, îl face să defăimeze sau să hulească cele sfinte. Și dacă nu reușește, îl convinge să spună aproapelui, fratelui, copilului său sau chiar sieși: „Du-te la dracu!” Asta devine o obișnuință foarte rea și [astfel] mulți părinți își trimit copiii „la dracul”.

În timp ce omul poate să dobândească obișnuințe bune și, în loc să zică „să te ia naiba”, ar putea spune „să te ia rugăciunea” sau „mânca-te-ar binele”¹ sau, așa cum obișnuiesc Părinții să spună, „lua-te-ar rugăciunea” sau „Dumnezeu să te miluiască” – cea mai frumoasă rugăciune dintre toate. Așa omul se obișnuiește cu rugăciunea și cu rostirea lucrului bun întotdeauna, potrivit cu Sfânta Scriptură: „binecuvântați și nu blestemați” (*Rm.* 12, 14).

Monahii Kykleftés

Unii monahi au harisma răbdării și, cu ajutorul lui Dumnezeu, iau hotărârea nestrămutată și statornică să rămână toată viața lor în Mănăstirea sau Schitul sau Chilia unde s-au înscris, potrivit cu spusa scripturistică: „Fiecare, fraților, în starea în care-a fost chemat, în aceea să rămână înaintea lui Dumnezeu” (*I Cor.* 7, 24).

¹ Așa cum obișnuia, de altfel, să facă și părintele Cleopa când spunea: „Mânca-v-ar Raiul!” (*n. trad.*).

Alții iarăși, cu acordul duhovnicului, rămân zăvorâți în Peșteri și Sihăstrie, unde sunt desăvârșit izolați de ceilalți părinți și frați; dar „nu toți pricep acest cuvânt, ci aceia cărora le este dat” (Mt. 19, 11).

Există însă încă o categorie de monahi, pe care părinții de demult îi numeau *kykleftés*. Acești monahi, fie din râvna pentru virtute de a învăța multe, fie dintr-o obișnuință rea, fie de pe urma întovăririi cu satana sau din cauza războiului pe care diavolul îl poartă împotriva lor, nu pot să rămână într-un singur loc sau într-o singură stare pe viață. Aceasta nu se întâmplă numai cu monahii, ci și cu mulți laici în viața de familie, care vădesc nestatornicie nu numai în ceea ce privește viața sau serviciul, ci chiar și caracterul.

Unul dintre acești monahi avea obiceiul de a nu putea sta într-un singur loc, ci pleca de la o Mănăstire și se ducea la alta și de acolo altundeva, și așa își petrecea viața trecând pe la toate locurile de ședere monahală atonită.

Într-o zi, pentru a nu știu câta oară s-a pregătit să plece de la o Mănăstire chinovială la o alta idioritmică, când, la ieșirea din Mănăstirea aceea, îl vede în fața sa pe diavolul, care îi spune: „Ava, iar pleci. Oh, părinte, de patruzeci de ani îmi rup picioarele și am obosit să te mai duc dintr-un loc în altul. Nu te-ai plictisit să tot pleci? Stai și tu o dată într-un loc anume!” Monahul i-a răspuns satanei: „Sfinții Părinți ne-au lăsat o tradiție după care, dacă nu putem rămâne într-un loc, putem să ne legăm de Muntele Atonului cu o funie și să umblăm prin tot Sfântul Munte, spre a aduna în felul acesta, de la toți Părinții, mierea virtuții și a vieții duhovnicești. Iar eu, pentru dragostea lui Hristos, fac același lucru. Tu însă ce treabă ai să te încurci printre picioarele noastre? Nu știi că Hristos în cele din urmă va birui? Domnul te-a certat pe tine, duh necurat. Înapoiă-mă, satano!” Este nevoie de multă luare-aminte, deoarece argumentul acesta este foarte riscant, pentru că ajunge un obicei rău, și bine este ca omul, în loc să umble dintr-un loc în altul, să fie statornic, consecvent și pozitiv în cuvintele, faptele, deciziile și în tot felul său de a fi, dacă vrea să sporească!

Minunea de netăgăduit a Preasfintei

La 3 octombrie 1948, în Karyés, capitala Sfântului Munte, aproximativ 800 de rebeli comuniști au atacat jandarmeria și pe guvernatorul politic al Sfântului Munte, d-l Panaghiotákos.

În dimineața acelei zile în care a fost declanșat atacul rebelilor, la Chilia Prorocului Ilie părintele diacon Dionisie prăznuia întru pomenirea Sfântului Dionisie Areopagitul și se săvârșea dumnezeiasca Liturghie în cinstea sărbătorii numelui său. La dumnezeiasca Liturghie veniseră mai mult de cincizeci de monahi. După cum se știe, dumnezeiasca Liturghie începe foarte devreme și se încheie pe la ceasurile 8-9 ale dimineții. Însă rebelii au început să atace, înainte de încheierea dumnezeieștii Liturghii, cu diferite arme de foc, pistoale mitralieră și mortiere. Unul dintre obuze a căzut pe acoperișul Chiliei unde erau adunați monahii, care s-au speriat pentru că nu știau ce se întâmplă.

Din Pronia dumnezeiască și prin ocrotirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, într-un chip cu totul neobișnuit obuzul nu a explodat și astfel nici unul dintre Părinți nu a pățit nimic, pentru că, dacă explozia s-ar fi produs, cu siguranță nimeni n-ar fi scăpat cu viață.

Preasfânta a făcut nenumărate asemenea minuni în Grădina sa în vremea acelor ani negri ai ocupației germane și războiului de gherilă.

Iconarul nepăsător

Unul dintre cei mai buni artiști și iconari din Sfântul Munte, atât de bun încât altul ca el, în arta pictării de icoane, după Emanuel Panselin (secolul al XIV-lea), nu s-a mai arătat, a fost Ioanichie Mavrópulos din Cezareea Capadociei.

A fost inițiat în arta icoanei de către părintele Ioachim Ralidis, la Sfântul Schit Kavsokalivia. Dar, mulțumită străduinței de care a dat dovadă, a ajuns să fie mult mai iscusit decât dascălul său.

Însă pe cât de sânguitor se arăta în arta icoanei, pe atât de insensibil și indiferent era în privința credinței creștine, și cu mult mai nepăsător și disprețuitor în ceea ce privește idealul și viața monaha-

lă. Era atât de necredincios, încât nu admitea nimic, nici măcar faptul că există Dumnezeu și, în general, nu credea în nici una dintre Sfintele Taine ale Bisericii.

Prin urmare nu postea, nu mergea la biserică, nu se ruga, nu se împărtășea și adesea îi lua în râs pe monahi, numindu-i „fasolofagi”¹, în timp ce slobozea și alte acuze împotriva lor.

Se cunoștea cu Starețul meu, monahul Ioachim, și erau oarecum prieteni de pe vremea când viețuiseră împreună la Schitul Kavso-kalivia (1915-1916) și, pentru că avea încredere în el, îi împărtășea de multe ori secretele sale.

În anii 1923-1924, după ce a învățat arta pictării de icoane, a plecat de la Schitul Kavso-kalivia și s-a așezat în Karyés, la Chilia Sfântul Gheorghe, care aparține de Marea Lavră și se află deasupra Karéii, numită „a Skurtéilor”, acolo unde astăzi este ridicată biserica închinată Sfântului Nicodim, care adăpostește capul acestuia. Acolo a continuat să practice rucodelia de iconar.

Când Starețul meu se ducea în Karyés, părintele Ioanichie îl primea și-l găzduia cu multă bucurie, împărtășindu-i cu această ocazie nemulțumirile sale și cerându-i să-i lămurească neînțelegerile legate de credința creștină și de viața de călugăr.

Starețul meu, om credincios și cultivat duhovnicește, cu toate că depunea mari eforturi, nu putea să-l convingă de adevărurile credinței creștine și de rolul important al monahismului pentru Creștinism și Biserică.

Visul de neînțeles al bunicii

Într-o zi Bătrânul-Ioanichie, deja la o vârstă înaintată, i-a spus Starețului meu: „Măi, părinte Ioachim, îmi tot spui că există Dumnezeu și viață după moarte, că există judecată și răsplată, adică pedeapsă veșnică pentru răul pe care îl face omul aici pe pământ și plată veșnică pentru fiecare faptă bună, că există iadul pentru cei răi și Raiul pentru cei buni, că există demoni care îi vor chinui veșnic pe păcătoși și altele asemenea pe care le susțin călugării și popii. Eu socotesc că toate astea sunt basme și că, de există Raiul și iadul, acestea vor fi aici, în viața asta. După moarte, nefericite, nu există

¹ Scil. mâncători de fasole (n. trad.).

nimic. După ce mor eu nu-mi mai pasă de nimic. Ce spuneau elinii: «Pământul să se amestece cu focul»¹. Așa spun și eu: trupul și sufletul despre care-mi spui că există să mi se facă pulbere.

Și de ce nu-mi spui, rogu-mi-te, a continuat părintele Ioanichie, cine a venit de dincolo, din viața cealaltă, de pe lumea cealaltă, să ne dea adevărare că există toate aceste lucruri, că există viață de veci?”

Duhovnicul meu încerca cu mărturii din Sfânta Scriptură și din Sfânta Evanghelie să-i demonstreze adevărul despre toate acestea, dar el nu voia să audă nimic din toate astea. Și asta s-a repetat de mai multe ori.

În decursul unei astfel de discuții, Bătrânul-Ioanichie i-a spus în taină duhovnicului meu: „Părinte Ioachime, un lucru m-a impresionat [cândva] și a rămas întipărit în mintea mea și nu pot să mi-l explic. Eram copil, aveam 12-13 ani, în satul meu natal, împreună cu fratele meu Tănase, cu tatăl și cu bunica mea – mama tatălui meu –, când turcii ne-au alungat din casa noastră din Capadocia, și, după ce mama mea a murit pe drum, am rămas noi patru și ne-am stabilit într-o casă pustie din afara orașului Trapezunt.

Acolo, într-o seară s-a arătat bunicii mele, în vis, un om grav, dar cu înfățișarea plăcută și, cu un ton rugător, i-a spus: „Te rog, bunică, să spui la copiii și la nepoții tăi să nu urineze pe mine!”

Bunica, pentru că eram vânați și îngroziți de turci, s-a gândit că este vorba de un vis obișnuit și nu i-a dat nici o atenție. Însă acest vis, care părea aievea, s-a repetat vreme de trei nopți la rând, dar bunica din nou nu i-a spus nimic tatălui meu. În cea de-a patra noapte omul acela s-a arătat iarăși în vis bunicii mele, dar de data asta foarte înfricoșător la chip, și i-a spus amenințător: „Eu sunt Gheorghe Eleftheriádis. Te-am avertizat de trei ori să le spui copiilor să nu se mai urineze pe mine, iar tu nu le-ai spus nimic. Află, așadar, că de nu le vei spune să înceteze, o să aveți parte de un mare rău.” Bunica s-a trezit speriată, l-a trezit și pe tatăl meu și de frică i-a spus totul.

Ce se întâmplase? „Eu și cu fratele și cu tatăl meu”, a povestit monahul Ioanichie Starețului meu, „ieșeam noaptea pe o ușă dosni-

¹ Fragment din frază atribuită enigmatologului Panárktis (aprox. 450 î.Hr.), care afirma: „după ce voi muri, pământul să fie cuprins de foc” („ἐμοῦ θανόντος γαῖα πυρί μιχθήτω”) (n. trad.).

că, aflată în partea din spate a casei, traversam un gang descoperit și acolo jos, unde se afla un câmp, urinam.

Atunci când bunica i-a spus tatălui meu visul, dimineața, de cum s-au ivit zorile, s-a dus cu bunica mea în locul unde urinam, au săpat adânc, mai mult de 2 metri și ceva, și au aflat un schelet uman într-un mormânt obișnuit. Au luat oasele, care erau curate, și cu multă evlavie le-au spălat cu vin, după obicei, le-au tămâiat și le-au așezat într-o cutie pe care au pus-o pe un raft în casă.”

Visul de neînțeles al tatălui

În seara acelei zile se arată din nou acel serios și grav necunoscut, de data aceasta cu fața veselă, și le spune tatălui și bunicii – pentru că de data aceasta s-a arătat la amândoi: „Vă mulțumesc pentru binele pe care mi l-ați făcut. Îl voi ruga pe Dumnezeu și Cerescul nostru Părinte să vă apere de primejdii în viața aceasta, să vă răsplătească în viața viitoare și să vă dăruiască Împărăția Cerurilor.”

„Lucrul ăsta, părinte Ioachime, nu pot să mi-l explic. Cum este cu puțință să existe Dumnezeu, altă viață, judecată și răsplată. Toate astea nu încap în mintea mea nevolnică și nu pot nici să le înțeleg, nici să mi le lămuresc, însă nici să le uit. Pentru că tatăl meu a făcut cercetări despre numele acesta în Trapezunt și a aflat că a existat o familie bogată cu numele de Gheorghe Eleftheriádis în urmă cu trei sute de ani.

Dacă nu există Dumnezeu, dacă nu există altă viață, dacă nu există Împărăția Cerurilor și plată și răsplată veșnice, atunci omul acela cum ni s-a arătat că există și trăiește și că scheletul său, oasele sale au fost pângărite și murdărite de necurățiile și de urina noastră? Iar când le-am descoperit, a venit și ne-a mulțumit și ne-a spus limpede că Îl va ruga pe Dumnezeu, pe Cerescul nostru Părinte ș.a.m.d., toate câte ni le-a relatat bunica noastră? Nimic din toate acestea nu-mi pot explica. Ce înseamnă oare?”

Judecată și răsplată

„De asemenea, în toată viața mea am băgat de seamă că orice-ar face omul, fie dreptate, fie bunătate, neîndoielnic va primi pla-

tă. Nimeni nu poate tăgădui sau dezminți sau să mă convingă că nu e așa. Adică, de faci o nedreptate, vei fi pedepsit în așa fel, că nu vei fi în stare să pricepi de unde ți s-a tras. După cum spuneți voi, călugării: «într-un fel greșim și în alt fel suntem pedepsiți pentru faptele noastre».

Dacă, de asemenea, faci vreo faptă bună sau milostenie, vei fi răsplătit în ascuns sau pe față. Când cineva, iarăși, se va răzbuna, va fi pedepsit, și într-un fel foarte crâncen.

Astfel, de multe ori, ajung în impas și-mi zic: «De vreme ce nu există nimic, cine este cel care dirijează și îndrumă toate astea?»

Atunci Starețul meu a găsit momentul prielnic și i-a înfățișat parabola pe care o spune Domnul nostru Iisus Hristos în Sfânta Evanghelie despre bogatul nemilostiv și săracul Lazăr (*Lc. 16, 19-31*) și multe altele despre Dumnezeu (*Mt. 5, 14-20; 6, 10-13; 7, 21*), Rai și iad, după cum sunt descrise în diferite pericope evanghelice (*Mt. 5, 22-29; 8, 12; 3, 28; 13, 42; 13, 50; 23, 24-33; 24, 30*) și despre tot felul de pedepse, numite [astfel] de Sfinții Evangheliști: „focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge” (*Mc. 9, 43-44 și 48; Lc. 13, 28 ș. urm.*).

De atunci părintele Ioanichie a început să nu mai stăruie în îndoielile sale și încet-încet a început să se gândească mai serios și să cântărească aceste probleme într-atât, încât Dumnezeu l-a învrednicit, spre sfârșitul vieții, să se spovedească cu o pocăință sinceră și cu o adevărată zdrobire a inimii să creadă și să ceară să se împărtășească cu Trupul și Sângele Domnului, mărturisind și primind toate Sfintele Taine ale Sfintei noastre Biserici. Astfel, a plecat din viața aceasta în pocăință și îndreptare; cu credința fierbinte în viața veșnică și cu nădejdea în mântuirea sufletului s-a dus aproape de Stăpânul Hristos spre a trăi veșnic.

Marea Lavră

Continuându-ne drumul spre răsărit prin Vigla, după aproximativ o oră ajungem la cea mai mare Mănăstire ca ansamblu arhitectural din Sfântul Munte – Marea Lavră –, pe care a zidit-o la 963, cu ajutorul împăraților Nichifor Fokás și Ioan Tsimiskis, Sfântul Atanasie Atonitul.

Mănăstirea Marii Lavre, asemenea unui leviatan de veghe, domină întreaga zonă. Locul este fermecător și, cu cât te apropii de această Mănăstire, cu atât ai impresia că intri în Cetatea lui Dumnezeu.

În biografia Sfântului Atanasie se amintește că planurile și dimensiunile Mănăstirii au fost date de Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, care ea însăși i s-a arătat Sfântului Atanasie și, în felul acesta, s-a născut o cetate adevărată.

Mediul și atmosfera create de locuitorii acestui oraș, adică de monahii evlavioși, te cuceresc. Monahii sunt gata în orice clipă să-ți arate odoarele duhovnicești, sfintele moaște, ofrandele sfinte de preț, biblioteca uriașă, frumoasa biserică centrală, icoanele făcătoare de minuni, mormintele patriarhilor și arhierilor care ca frați ai Mănăstirii și simpli monahi au adormit într-un somn cel de veci. Oricine poate vedea chiparoșii seculari sădiți de Sfântul Atanasie, crucea purtată de el, care cântărește mai mult de 3 kilograme, trapeza obștii monahale și toate cele vrednice de văzut ale Mănăstirii, ce nasc un sentiment religios înalt, stârnesc uimirea, pocăința și evlavie față de ctitori, donatori și monahii continuatori, care prin jertfa lor au păstrat și continuă sfânta tradiție a vieții și a modului de viață monahală.

Nimeni nu poate ști câți arhierei, preoți, diaconi și evlavioși monahi și-au dat ultima suflare în Mănăstirea aceasta, fiindcă cei vechi nu țineau catastife și monahologii¹ sau certificate de deces, pentru a cunoaște exact numărul celor care, nevoindu-se și încercându-se aspru în ascultarea și în războiul împotriva vrăjmașului și potrivnicului nostru de obște satana și rugându-se pentru mântuirea sufletului lor și a întregii omeniri, au trecut prin Mănăstirea aceasta. Mari și înțelepți dascăli și părinți de neam. (Se spune că mai mult de 36 de patriarhi, 144 de arhierei și 164 de egumeni au adormit într-un somn cel fericit în această Mănăstire!)

Din anumite vedenii minunate, pe care în decursul timpului Dumnezeu le-a descoperit aici, putem înțelege evlavia și frica de Dumnezeu a monahilor acestei Mănăstiri.

1. La această Mănăstire, Clement, ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul, adeseori, când monahii Lavrei cântau cu evlavie „Ceea ce ești mai cinstită...”, vedea cum se pogora din cer un „Nor strălucitor...”, care se așeza peste biserică, și când se încheia „Ceea ce ești mai cinstită...” se ridica din nou la cer.

Clement s-a născut și a crescut în Bulgaria, fiind de meserie păstor, dar era curat și nevinovat la suflet și vedea adesea această arătare minunată.

2. Sfântul Ioan Cucuzel, cel cu glas de înger, cânta cu atâta evlavie, străpungere a inimii și armonie, încât la o priveghere a Imnului Acatist, după ce a cântat troparele și canoanele Maicii Domnului, l-a furat în strană un somn ușor în care i s-a arătat Preasfânta Născătoare de Dumnezeu asemenea unei Împărătese cu diademă și aleasă strălucire și i-a zis: „Bucură-te, Ioane, copilul meu; cântă-mi, iar eu nu o să te las!” și i-a pus în mână dreaptă o monedă de aur. Cucuzel s-a trezit deîndată plin de tărie, bucurie și veselie și ținând în mână dreaptă o monedă de aur, pe care a așezat-o la icoana Preasfintei care până astăzi se numește Preasfânta „Cucuzélița”. De-a lungul vremii s-au săvârșit multe minuni prin mijlocirea acestei monede.

Altă dată Preasfânta i s-a arătat lui Cucuzel în somn, i-a vindecat piciorul care putrezise din cauza statului în picioare și i-a spus: „De acum vei fi sănătos.”

¹ Cataloagele în care se ține evidența monahilor închinoviați în fiecare Mănăstire (n. trad.).

Sfântul Ioan Cucuzel a construit o *Cathisma*¹ în apropierea Mănăstirii, cu o biserică închinată Arhanghelilor, unde stătea șase zile pe săptămână, iar în duminicile și sărbătorile mari mergea la Marea Lavră cu multă zdrobire a inimii și evlavie.

La Cathisma aceasta și-a cunoscut de mai înainte sfârșitul, a adormit și a fost îngropat acolo. (Mai multe detalii despre viața sfântului acestuia puteți afla din *Sinaxarul* lui Matei Langhís, la 1 octombrie).

Preasfânta i-a dat un bănuț de aur și Sfântului Grigorie Domes-ticul, fiindcă și el cânta alături de Cucuzel cu multă evlavie și stră-pungere a inimii, ca psalt, în partea stângă (Soborul lor se prăznu-iește la 1 octombrie).

Sfântul Munte este moștenirea Preasfintei

Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, atunci când s-a arătat mai întâi Sfântului Petru (655-681), eremitul de pe Munte-le Atonului, și apoi, după patru-cinci secole, lui Nicolae, egume-nul Marii Lavre, atât unuia, cât și celuilalt le-a spus: „Sălășluirea și odihna voastră în Dumnezeu nu este altundeva decât în Muntele Atonului, pe care l-am primit de la Fiul și Dumnezeuul meu spre a fi moștenirea mea. Și aceia care vor să se îndepărteze de grijile și tul-burările lumești să vină și să lucreze în grădina aceasta, ca să cultive virtutea, curăția inimii și nevinovăția sufletului, care de acum îna-nte se va numi «Sfântul Munte».

Și făgăduiesc cu adevărat să iubesc, să ajut și să-i ocrotesc pe cei care cu inimă fără de vicleșug vor veni să-I slujească lui Dumne-zeu din tot sufletul, să se roage neîncetat pentru ei, să mijlocească în fața lui Dumnezeu pentru Biserica Lui și pentru toată lumea, pe care Domnul să o lumineze și să ajungă turma adevărată și nevino-vată a lui Hristos, Dumnezeuul nostru.

Prin mila și harul Fiului lui Dumnezeu, muntele se va umple dintr-o margine până în cealaltă de monahi evlavioși și ortodocși. Pentru aceea duhul meu se bucură și se veselește, fiindcă toți aceștia

¹ Pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

vor cânta, binecuvânta și slăvi preacinstitul nume și de mare cuviință al Sfintei Treimi. Prin acești monahi, prin semnele și minunile pe care le vor săvârși, prin viața lor curată și sfântă se va slăvi și preamări în toate zărilor, spre răsărit și apus, spre miazăzi și miază-noapte numele lui Dumnezeu în toată lumea!

Din întristarea, suferințele, ispitele, smintelile și lipsurile pe care le vor îndura acești monahi lumea va învăța să fie răbdătoare în clipele grele ale vieții ei!

Pentru acestea toate, pe care monahii și, prin mijlocirea lor, întreaga lume le vor îndura, mă voi ruga Fiului și Dumnezeului meu să ierte lipsurile pe care se va întâmpla să le aibă și să-i învrednicească să aibă parte de harisme dumnezeiești și cerești. Mă voi ruga să le dăruiască pocăință sinceră și luminare, pentru a putea da răspuns bun în ziua aceea mare și de netăgăduit a celei de-a Doua Veniri și la dreapta Judecată viitoare să aibă parte de nemărginită milă. Dar și în viața de acum vor primi din partea mea mult ajutor, fiindcă le voi ușura suferințele, ostenelile, întristările și voi alunga ispitele trupești și sufletești pe care vrăjmașul și vicleanul diavol și potrivnicul neamului omenesc le aduce."

Cu aceste făgăduințe și dumnezeiești chezășii ale Preasfintei, Sfântul Munte, din vremea primilor monahi ai lui și până astăzi, a fost păzit și își continuă viața sfântă și lucrarea duhovnicească, cu toate că locuitorii săi monahi au fost încercați crud de-a lungul vremilor și până astăzi sunt supuși la diferite ispite, văzute și nevăzute. Cu ajutorul lui Dumnezeu și sub acoperământul Născătoarei de Dumnezeu își va continua lupta sfântă spre păstrarea credinței, limbii și tradițiilor național-religioase ale Creștinismului neatinse și neștirbite, așa cum dintru început ni le-au lăsat Sfinții Părinți ai celor șapte Sfinte Sinoade Ecumenice ale Sfintei noastre Biserici.

Preasfânta tămâie

Bătrânul-Teofil, frate al acestei Mănăstiri, într-o convorbire duhovnicească avută împreună acum aproape 40 de ani, mi-a spus următoarele: „Frate și părinte Andrei, pentru că și tu ești frate care

aparții¹ de Sfânta Mănăstire Marea Lavră și aici ai depus metanie² și prin urmare, ca frate în duh al meu ce ești, îți spun că întotdeauna trebuie să fim cu băgare de seamă și cu mintea trează. Rugăciunea trebuie să fie unită cu ascultarea asemenea a două surori, precum sunt aripile păsărilor, pentru ca omul să poată avea parte de sporire duhovnicească și să zboare cu mintea de la cele pământești la cele cerești.

De aceea fii cu luare-aminte, mi-a spus, ca atunci când mergi la biserică spre a te ruga sau psalmodia:

a) să nu iei niciodată tonuri înalte, nici să cânti în neorânduială, și

b) când intri în biserică spre a te ruga, va trebui să lași în afara bisericii tot gândul, toată grija și preocuparea ce te abat și te îndepărtează de rugăciune, dacă vrei ca Dumnezeu să primească rugăciunea și cântarea ta, să ai plată veșnică și să nu fii osândit; căci în loc să te folosești de rugăciunea ta, te vei vătăma din cauza nepurității de grijă. Și ca să fii încredințat că cele pe care ți le spun sunt adevărate, ascultă ce mi-a povestit Bătrânul-Cornel, care și acesta, la rândul lui, le-a auzit de la un Stareț foarte îmbunătățit duhovnicește de la Mănăstirea noastră, părintele Iliodor, care a trăit acum aproape 150 de ani.

Părintele, fost egumen al Mănăstirii, îl slujea pe Nicolae, egumenul de atunci al Mănăstirii, pe vremea când aceasta încă era chinovială. La o priveghere de toată noaptea se afla în altar și pregătea cădelnițele, ca preoții și diaconii să tămâieze, când avea să înceapă cântarea a IX-a, la care se cântă «Ceea ce ești mai cinstită...».

Din locul acela din altar Bătrânul-Iliodor vedea cu ochii sufletului în fiecare zi, când psaltul începea «Să lăudăm, bine să cuvântăm și să ne închinăm Domnului...», o femeie îmbrăcată în negru, plină de măreție, însoțită de doi îngeri cu cădelnițe cu totul de aur în mâini, cum tămâia întreaga biserică. Trecea pe la stranele mona-

¹ Monahul ἐξαρτηματικός este cel care aparține de o anumită Mănăstire, dar este trimis să locuiască și să slujească, îndeplinind diferite sarcini (*d.ex.*, la un Schit, Chilie sau Metoc care aparține de Mănăstire, sau în cadrul unor instituții administrative, precum Sfânta Comunitate sau Sfânta Intendență în cadrul Sfântului Munte) în afara Mănăstirii sale de metanie (*n. trad.*).

² Făgăduința de a fi monah sau voturile monahale (*n. trad.*).

hilor și tămâia până ce se sfârșea «Ceea ce ești mai cinstită...» și cântarea a IX-a.

Într-o zi psaltul a luat la catavasii un ton foarte înalt și atunci această femeie, care nu era alta decât Purtătoarea de grijă¹ și Ocrotitoarea monahilor și a Muntelui cu nume Sfânt, Doamna și Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea și Pururea-Fecioara Maria, nu s-a arătat să tămâieze, ca în fiecare zi, pentru că sunetele înalte alungă cuvioșenia și evlavia.

Într-o altă zi, la privegherea de după pavecerniță, acest binecuvântat Iliodor o vede pe Preasfânta tămâind întreaga biserică. Mergea la stranele în care nu stătea nimeni și tămâia, în timp ce în dreptul stranelor în care se aflau monahi nu tămâia. Lucrul acesta i-a stârnit curiozitatea părintelui Iliodor, și în sinea sa era nedumerit și se întreba de ce oare nu tămâia și stranele în care se aflau monahi, ci numai pe cele unde nu stătea nimeni?

Cu lacrimi în ochi, acest virtuos monah s-a rugat la Preasfânta să-i dezlege nelămurirea. Astfel, după trei zile de rugăciune, Preasfânta i s-a arătat în somn și i-a spus:

«Află, Iliodore, că tămâiez stranele care sunt goale pentru că monahii care stau în ele și urmăresc sfintele rugăciuni și slujbe se află în slujba și ascultarea Mănăstirii, dar acolo unde se află în ascultare și lucrează au mintea neîntrerupt la rugăciunea comună care se face în biserică de către frați și așa, de acolo de unde se află, se roagă și aceia împreună [cu cei din biserică]. Aceștia sunt cei pe care preoții îi pomenesc și spun în rugăciunilor lor: 'și pentru părinții și frații noștri care lipsesc din binecuvântate pricini...'; pe aceștia îi văd cu mintea ca fiind prezenți și îi tămâiez ca și cum s-ar afla în stranele lor. Ei au plată îndoită. În timp ce mulți dintre monahii care sunt cu trupul în stranele lor nu se roagă cu mintea dimpreună cu ceilalți frați, ci uneori flecăresc între ei, alteori se gândesc la lucruri fără nici o legătură cu rugăciunea, câteodată osândesc, altădată pizmuesc pe cei ce cântă și Îi înalță slavoslovii Celui Preaînalt și, în loc să slăvească și ei laolaltă cu aceia preacinstitul și de mare cuviință numele Său, fac pe dos, își acuză frații, iar de multe ori chiar cugeată lucruri viclene și păcătoase. Acești monahi, chiar dacă se află la

¹Εφορος – intendent, purtător de grijă (n. trad.).

locurile lor, nu sunt socotiți ca prezenți, ci ca absenți și, fiindcă nu se roagă curat, nu merită să fie tămâiați, pentru că tămâia înseamnă harul Preasfântului Duh, care însă nu locuiește în acești oameni, pentru că își întoarce fața de la ei.

De aceea, va trebui ca cele pe care le-ai văzut și ți le-am spus să le faci cunoscute tuturor monahilor și creștinilor și să le așterni pe hârtie, ca toți să știe că atunci când intră în biserică, ca și întotdeauna când se roagă, se cuvine să aibă mintea și inima îndreptate numai spre Dumnezeu, pe Care suntem datori să-L slăvim și Căruia trebuie să-I mulțumim pentru cele bune dăruite nouă, dar și pentru cele rele care, din îngăduință dumnezeiască, ni se întâmplă. Avem datoria ca pentru toate acestea să-I mulțumim lui Dumnezeu și să-L slăvim în biserică Sa, precum spune și Duhul Sfânt în dumnezeiasca Scriptură: 'în Biserica Sa – a lui Dumnezeu – tot omul va spune: slavă!'

Este un mare păcat și de neiertat să vorbim în biserică în timpul rugăciunii, pentru că astfel Îl disprețuim pe Dumnezeu în față și întristăm Duhul Sfânt, iar aceasta este aproape totuna cu hula împotriva Duhului Sfânt – păcatul care nu se iartă 'nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie' (Mt. 12, 32). De aceea, ar fi mai bine ca oamenii ăștia să nu se ducă la biserică, decât să meargă, să nesocotească porunca lui Dumnezeu și să ajungă pricină de sminteală în biserică Sa»."

Preasfânta slujea la trapeză

Același părinte Teofil mi-a spus că un alt asemenea părinte duhovnic și văzător cu duhul de la Mănăstirea Lavrei i-a povestit cum, la Praznicele Domnești și la cele închinare Maicii Domnului, o văzuse adeseori pe Stăpâna și de Dumnezeu Născătoarea împreună cu alți doi Sfinți, Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Atanasie Atonitul, pe care îi numea „Cuvioși Stareți”; Stăpâna și de Dumnezeu Născătoarea cu o față veselă dădea porunci privitor la cum să se slujească la masa de obște, unde toți frații mâncau laolaltă cu cei aflați la praznic, pe când cei doi Sfinți cu multă cuviință și ascultare alergau și împlineau poruncile Preasfintei.

Agheasma Sfântului Atanasie

Când Sfântul Atanasie a început să zidească Mănăstirea Lavrei, după câteva luni bunurile necesare, alimentele și celelalte materiale au început să se împruțineze. Nu avea bani să-i plătească pe maiștri și pe muncitori. Nu avea ce să le gătească. Atunci, deznădăjduit, a abandonat lucrarea și a plecat spre Karyés, capitala [Sfântului Munte], ca să vadă ce poate face.

După două ore de mers i s-a arătat pe drum o femeie maiestuoasă, care l-a întrebat pe un ton auster:

„Ava Atanasie, unde te duci? De ce-ai lăsat lucrarea pe care ai început-o? Întoarce-te și continuă lucrarea ta sfântă și bineplăcută lui Dumnezeu.”

Sfântul Atanasie, cuprins de uimire ca urmare a luminii răspândite de înfățișarea ei, a privit-o cu respect și teamă și, la rândul său, a întrebat-o:

„Cine ești tu, Doamna mea? De unde mă cunoști? Cum de-mi știi numele și-mi poruncești să mă întorc înapoi? Și cu ce anume și în ce chip voi continua ridicarea Mănăstirii, de vreme ce s-au terminat toate materialele de trebuință pentru acest scop?”

Atunci femeia i-a spus că este Maica Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și că trebuie să se întoarcă spre a isprăvi ce a început. I-a mai spus de asemenea că va afla toate magaziiile pline, vistieriile înțesate de bani și tot ceea ce va avea nevoie pentru a încheia zidirea Mănăstirii.

Sfântul Atanasie, pentru a se asigura că toate cele pe care i le-a spus acea femeie sunt adevărate, a cerut un semn. Atunci Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea i-a spus Sfântului Atanasie să lovească cu toiagul piatra care se afla în fața lor. Într-adevăr, când a lovit, a țâșnit un șuvoi bogat de apă, foarte plăcut la gust și vindecător de felurite boli. Apa aceasta până astăzi se numește „agheasma Sfântului Atanasie” și lumea care trece pe acolo bea și-i simte minunatul gust. Sfântul Atanasie, crezând în cuvintele Maicii lui Dumnezeu, s-a întors înapoi și a aflat, după cum i-a spus Preasfânta, toate magaziiile și vistieriile pline de bani și toate cele necesare, și până la încheierea întregii lucrări nu i-a lipsit nimic, după făgădu-

ința nemincinoasă a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria.

Acestea și altele asemenea mi-a spus acel fericit Stareț Teofil, pe care Domnul nostru Iisus Hristos l-a luat acum în sălașurile Sale cerești și dumnezeiești spre a se bucura veșnic dimpreună cu Dumnezeu și cu toți Sfinții. Veșnica lui pomenire!

Dacă cineva ar vrea să enumere lucrările făcătoare de minuni pe care de-a lungul vremilor harul lui Dumnezeu le-a înfăptuit în această Sfântă Mănăstire a Marii Lavre, nu-i va ajunge întreaga viață să le povestească, fiind nevoie să se scrie nenumărate tomuri de cărți.

Pentapole-le¹ dimprejurul Marii Lavre

În jurul Mănăstirii Lavrei, în locuri magice și retrase, au fost construite cinci Cathisme, fiecare cu biserica proprie. Se numesc *Cáthisma*, pentru că aici se sălășluiau frații Mănăstirii care își afierosiseră întreaga viață în slujba și ascultările Mănăstirii, și când, la o vârstă înaintată, nu mai puteau oferi un ajutor real Mănăstirii și ascultărilor ei, atunci, cu îngăduința Mănăstirii, se retrăgeau căutându-și liniștea la una din aceste cinci case, rugându-se ziua și noaptea pentru ei înșiși și pentru frații Mănăstirii. Mănăstirea era cea care le asigura alimentele necesare.

Acest lucru a fost statornicit de părinți aproape la toate Mănăstirile, după modelul înfloritoarei Pentapole, unde a locuit Lot, nepotul patriarhului Avraam, despre care Sfânta Scriptură spune: „nu voi pierde cetatea pentru cei cinci”, adică nu avea să distrugă frumoasa și prospera cetate a Sodomei și Gomorei – Marea Moartă de astăzi – dacă se vor fi aflat cinci oameni buni și virtuoși în Pentapole. Astfel și la Marea Lavră, precum și în cazul fiecărei Mănăstiri și al fiecărui așezământ sfânt, dacă există cinci oameni înaintați în virtute care se roagă pentru ea, nu va fi nimicită niciodată de lucrarea și uneltirile satanei.

Câți stareți, monahi sfinți și cuvioși, câți preoți, ieromonahi, arhierei și patriarhi și-au dat ultima suflare la aceste Cathisme! Câte

¹ Scil. cele cinci orașe (n. trad.).

taine și descoperiri ale lui Dumnezeu nu au văzut acești binecuvântați, care s-au învrednicit să aibă parte de această fericită liniștire a virtuții și trezviei!

Rătăcirea Bătrânului-Haralamb

Dumnezeiescul Apostol Pavel spune: [nimeni] „să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înțelept, precum Dumnezeu i-a împărțit măsura credinței” (*Rm.* 12, 3), adică nu trebuie să gândim despre noi înșine mai multe lucruri decât cele pe care Dumnezeu ni le-a hărăzit, ci ne vom acoperi neajunsurile cu ajutorul credinței.

Întrucât mulți au crezut că pot să facă mai multă asceză și să ajungă mai virtuoși decât alți părinți și creștini, au avut de înfruntat și suferit războiul și săgețile aprinse ale celui viclean.

Cei care cu îngăduința și binecuvântarea starețului sau a duhovnicului lor au stăruit mai mult în rugăciune, post și asceză, prin harul lui Dumnezeu, au înaintat în smerenie, s-au arătat mari lucrători ai ascultării, au ajuns pilde de desăvârșire și călăuze neminci-noase ale celorlalți.

Aceia însă care au încercat prin voia lor să se arate deasupra celorlalți, dintr-un duh al egoismului, au căzut în blestemata mândrie și în multe alte ispite, într-atât încât mulți dintre ei s-au pierdut ori s-au rătăcit de la adevăratul drum al virtuții și au ajuns o jucărie în mâinile diavolului.

Astfel, potrivit istorisirii a doi stareți virtuoși și sfinți din Kav-sokalivia, Bătrânul-Ieroteu și părintele Timotei de la Coliba Adormirea Maicii Domnului, acolo unde se află și Peștera Sfântului Acachie cel Nou, la o Colibă mai sus de a lor, Sfântul Haralamb, trăia Bătrânul-Auxentie, care-l avea ca ucenic pe părintele Haralamb.

Părintele Haralamb, de îndată ce Starețul său a murit, a hotărât să ajungă deasupra celorlalți – ceea ce nu era decât un gând de la diavolul pentru a-l duce în rătăcire de la drumul virtuții, așa cum l-au însemnat și l-au statornicit Stareții săi. Voia să facă mai multă înfrânare, post și rugăciune decât făcuse Starețul său, care fusese neîndoielnic un monah virtuos și sfânt.

Bătrânul-Haralamb și-a luat un sac de posmagi și puțină apă, s-a închis în Coliba sa și a hotărât să nu iasă afară decât după ce va trece cel puțin o lună.

N-a făcut nimănui cunoscută această hotărâre, nici nu s-a sfătuit cu cei din vecinătatea lui, care erau monahi buni, virtuoși și mai căliți în viața duhovnicească.

Așadar, Bătrânul-Haralamb s-a închis de bunăvoie în Coliba sa și s-a dedat rugăciunii, metaniilor și privegherilor, astfel că monahii din împrejurimi l-au „pierdut” pur și simplu. Însă ce s-a întâmplat de părintele Haralamb s-a făcut nevăzut?

Vecinul său, părintele Dionisie, de la Coliba Sfântul Acachie, pentru că trecuse mai mult de o lună de când nu-l mai văzuse pe Bătrânul-Haralamb, a pornit înspre Coliba lui, să vadă dacă nu cumva e bolnav.

Când a ajuns în fața Colibei, a strigat: „Frate Haralamb!”, dar nu a primit nici un răspuns. S-a dus mai aproape de ușă, a spus „Pentru rugăciunile...”, dar din nou nu a primit nici un răspuns. Atunci a împins ușa și a intrat.

Ușa era de fapt deschisă, iar părintele Haralamb în pat, învelit într-un colț, tremura ca un pește scos din apă.

Părintele Haralamb nu vorbea, ci continua să tremure, fără să poată scoate o vorbă. Atunci părintele Dionisie s-a apropiat mai mult și i-a spus: „Părinte Haralamb, eu sunt fratele Dionisie, prietenul tău. Ce ți s-a întâmplat? De ce nu vorbești?” I-a dat să bea puțină apă și să mănânce niște posmagi, dar acela speriat l-a privit ca pierdut, fără să spună nimic. După o clipă, ca și cum și-ar fi venit în fire, a sărit brusc, l-a îmbrățișat și i-a spus: „Frate, scapă-mă!” A început să plângă și să-i spună îngrozit: „Au venit demonii să mă sugrume!”

Părintele Dionisie i-a dat curaj și i-a spus: „Și acum, te rog, spune-mi în amănunt ce ți s-a întâmplat și de ce ești atât de speriat.”

Satana îl hrănea cu gândurile lui

Monahul Haralamb și-a recăpătat curajul și a început să-i spună prietenului și fratelui său, Bătrânul-Dionisie: „Frate, am cumpănit în sinea mea să ajung mai bun decât ceilalți părinți și decât voi.

Să ajung zăvorât și postitor. Am luat puțini posmagi, cu care am petrecut o săptămână. Când posmagii s-au terminat, am hotărât să ies și să iau alții, ca să continui această nevoie foarte aspră, fără să mai mănânc nimic altceva. Cum am deschis ușa, am găsit un sac plin de posmagi. Cu multă bucurie și mulțumire l-am luat și mi-am spus: «Se pare că lui Dumnezeu Îi sunt plăcute postul, rugăciunea și, în general, viața asta pe care o duc» și am început în sinea mea să mă semețesc. Am închis ușa și am continuat cu și mai multă râvnă rugăciunea și privegherea.

Atrecut așa o lună și lucrurile au mers bine până ieri, când, aproape de miezul nopții, după săvârșirea metaniilor și a rugăciunii minții, am început să fac Acatistul Maicii Domnului în fața icoanei sale. Eram chiar la icosul care spune: «Zid ești fecioarelor și tuturor celor ce aleargă la tine, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, pentru că Făcătorul Cerului și al Pământului te-a gătit pe tine, Preacurată, sălășluindu-Se în pântecul tău și învățându-i pe toți să-ți cânte ție...» În acel moment am auzit niște bătăi în ușă, am ieșit și am văzut un bătrân cu barbă albă, un pic șchiop, care mi s-a părut foarte sălbatic.

L-am întrebat cine e și ce caută. Acesta mi-a spus: «Fiul meu, eu sunt duhovnic la Sfânta Ana și am auzit de nevoițele tale. După cum vezi, sunt șchiop. Și pentru că îi iubesc mult pe cei care se nevoiesc în ascuns și după voia lor, ca să-i slăvească D... acesta în văzul tuturor (nu a spus cuvântul Dumnezeu), am venit cu multă trudă să-ți aduc posmagii ăștia, și când se vor termina, ia acest coșuleț: înăuntru sunt o sută de lire, ca să cumperi posmagi și să nu ieși din Coliba ta.»

Când a întins mâna ca să-mi dea coșulețul cu banii, i-am văzut unghiile roșii, foarte mari și răsucite într-atât de mult, că-i ajungeau până la cot. M-am speriat și i-am spus: «Dacă vrei să te cred, fă-ți semnul crucii și vino înăuntru să citești tu mai departe Acatistul Maicii Domnului.» La auzul acestor cuvinte, cu mânie și furie mi-a spus: «Mie mi-a fost milă de tine și am venit până aici ca să te ajut să continui *buna* ta nevoie, iar tu nu mă crezi și-mi ceri să spun ăsteia... care ne-a pârjolit, asemenea cuvinte? Niciodată!» Deîndată a avut loc un cutremur. S-au auzit un asemenea bubuit și zgomot asurzitor, încât am crezut că s-a năruit Coliba. Toată casa s-a umplut de fum și de o miasmă nesuferită și *starețul* s-a făcut nevăzut.

De frică mi-am pierdut simțirea, am căzut jos leșinat și nu știu câte ceasuri am rămas inconștient. Când mi-am revenit, m-am târât până aici și de-o zi și o noapte stau tremurând, așa cum mă vezi. Dacă nu ai fi venit, aș fi murit de frică. Te rog, ajută-mă! Nu mai pot să stau singur. Mi-e teamă ca nu cumva demonii să se întoarcă și să mă sugrume. Preasfânta mea [Fecioară], nu mai fac asemenea lucruri!”

Părintele Dionisie, după ce l-a îmbărbătat o vreme pe Bătrânul-Haralamb, l-a dus la părintele duhovnic Simeon, care s-a rugat pentru el și de acolo l-a luat la el acasă, la Sfântul Acachie, unde a rămas o săptămână, fără a se opri din tremurat de pe urma spaimei. Și spunea neîntrerupt: „Este groaznic să-i vezi pe demoni!”

După multe zile, când și-a revenit și s-a liniștit, l-a luat părintele Dionisie dimpreună cu alți părinți și l-au dus la Kyriakón¹, unde, în prezența tuturor părinților Schitului, și-a povestit pățania și a cerut cu multă smerenie iertare de la toți.

De atunci, prin harul lui Dumnezeu, a urmat rânduiala pe care o țineau toți Părinții. Nu făcea nimic, nici măcar o metanie, până nu-i întreba mai întâi pe ceilalți părinți și până nu se sfătuia cu duhovnicul; așa și-a aflat liniștirea în fața tuturor ispitelor satanice și la o vârstă foarte înaintată și-a încheiat viața aceasta pământească și trecătoare, cu nădejdea desfătării de bunătățile cele veșnice.

Bătrânul-Hermolae

Marea Lavră, care are o suprafață foarte întinsă cu păduri și ape îmbelșugate, este supusă la cheltuieli uriașe pentru nevoile zilnice ale Mănăstirii și ale obștii atât de numeroase:

Mai întâi, pentru hrană, îmbrăcăminte, asistență medicală și toate celelalte nevoi ale obștii. În al doilea rând, pentru întreținerea și reparația clădirilor, bisericilor și a dependințelor și, în al treilea rând, pentru găzduirea numărului mare de vizitatori și pelerini de tot felul, pentru colecte și alte binefaceri, precum și pentru cheltuieli neprevăzute.

¹ Biserica centrală a unui Schit, unde monahii se adună duminica și la marile sărbători pentru săvârșirea slujbelor și, în special, a dumnezeieștii Liturghii (*n. trad.*).

Pentru acoperirea tuturor acestor cheltuieli, precum și a altora, în general, de foarte mulți ani Mănăstirea ținea, hrănea și vindea iezi de parte bărbătească, pe care îi cumpăra de mici, îi creștea cu ajutorul unui păstor și apoi îi vindea.

În acest scop avea păstori anume plătiți, care erau păstori de țapi¹.

Acestor păstori, care uneori erau doi, alteori trei, în funcție de numărul de animale ce trebuiau îngrijite – care de multe ori depășea cinci sute – li se dădeau iezi, viței și hemioni, pentru că aceste animale aveau nevoie de oameni puternici și pricepuți.

Ca supraveghetor al acestor păstori de capre Mănăstirea Lavrei l-a numit în urmă cu șaizeci de ani pe monahul Hermolae. Părintele Hermolae avea brațe puternice, fiind un monah lipsit de răutate, simplu și atât de bun, încât punea interesul Mănăstirii deasupra persoanei sale.

Vorbea puțin și avea puțină știință de carte, dar era înzestrat cu multă înțelepciune. Știa să se înfrâneze de la toate și se pusese cu dăruire în slujba Mănăstirii Sfântului Atanasie, de vreme ce cu o credință de nezdruncinat în Dumnezeu și în Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea a primit cu multă râvnă și cu o ascultare fără margini să se ducă acolo unde Sinaxa Bătrânilor și înainte-stătorii Mănăstirii au socotit că este priceput să-și aducă serviciile, în sfântul său loc de pocăință.²

Lavra nu va găsi un căprar mai bun

Între păstori, mai-marele căprarilor – arhicăprarul – era un om aspru, necioplit și ignorant, dar foarte capabil și de neînlocuit în ceea ce privește meseria de păstor. Pe Bătrânul-Hermolae l-au numit supraveghetor al acestuia și, deși ca păstor ce era, arhicăprarul ar fi trebuit să facă ascultare de supraveghetorul său, părintele Hermolae, de cele mai multe ori părintele Hermolae făcea ascultare de acest păstor, care se purta foarte aspru cu el și adesea îl scotea

¹ *Traghiári* (τράγοι = țap) – păstor de țapi, semnificant absent din vocabularul limbii române (*n. trad.*).

² Mănăstirea este socotită prin excelență ca loc de pocăință; prin urmare, după sfintele canoane, cel care intră în Mănăstire trebuie să renunțe la orice funcție, atât civilă, cât și eclesiastică, dobândită anterior, limitându-se la calitatea de monah (*n. trad.*).

să doarmă afară din stână, lăsându-l întreaga noapte în zăpadă și în gerul ascuțit al Atonului. Astfel, Bătrânul-Hermolae a dat dovadă de o răbdare de neînchipuit în fața încercărilor cumplite și nemiloase venite din partea acestui căprar.

Ceilalți părinți, care cunoșteau martiriul și disprețul pe care i-l arăta căprarul, îl îndemnau să aducă la cunoștința Mănăstirii purtarea acestui păstor, ca să-l alunge, dar părintele Hermolae, care, după cum am mai spus, pune deasupra sa interesul Mănăstirii și, într-un anume fel, se obișnuise cu arțăgoșenia căprarului, le răspundea părinților astfel: „Mănăstirea nu trebuie să-l alunge pe acest păstor, pentru că un căprar mai bun decât acesta nu va găsi.” Și cu o răbdare neînchipuit avea grijă ca toate să meargă bine.

Însă diavolul, vrăjmașul care luptă împotriva monahilor și, în general, a tuturor oamenilor, dacă nu l-a putut birui pe Bătrânul-Hermolae, atletul răbdării și al ascultării, cu ajutorul căprarului, s-a apucat el însuși să-l lovească direct în față, în chip satanic.

Astfel, într-o zi când se duceau în pădurea Atonului, i s-a arătat, mergând înaintea lui. Și tot drumul îi vorbea atotvicleanul fără încetare, îi spunea diferite povești și îl întreba diferite lucruri la întâmplare. Și cerea să-i răspundă la toate și fără întârziere. Adică urmarea cu viclenia sa să-l țină mereu ocupat, astfel încât părintele Hermolae să-și întrerupă și să nu mai apuce să-și spună rugăciunea minții, pe care toți monahii și creștinii care-și doresc mântuirea sufletului, înaintarea și sporirea duhovnicească ar trebui să o spună neîncetat: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”

Minuni aparente ale diavolului

După ce satana a reușit în felul acesta să-l facă pe Bătrânul-Hermolae să nu-și mai spună rugăciunea, a început să sară pe stâncile abrupte de acolo. Sărea (având chip de monah, așa cum am spus) de pe o stâncă pe alta, chiar dacă distanța dintre ele era mai mare de 10-20 de metri, și se întorcea iarăși înapoi și-i spunea părintelui Hermolae: „Nu vezi ce fac eu? Că sar de pe o stâncă pe alta? Haide, sari și tu, dacă socotești că ești virtuos. Sari și tu ca mine!”

Bătrânul-Hermolae, în smerenia lui și cu conștiința păcătoșeniei, n-a dat crezare cuvintelor presupusului monah, cum că este vir-

tuos, ceea ce demonul urmărea ca să-l facă să cadă pradă mândriei și să-l arunce cu ușurință jos între stânci. S-a speriat când l-a văzut pe *monahul* cu pricina cum sare cu atâta ușurință de pe o stâncă pe alta și, tresărind, a început să spună din nou cu toată puterea sa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă! Prea-sfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi în ceasul acesta!” Pe dată arătarea drăcească s-a făcut nevăzută de la fața sa și de atunci nu l-a mai ispitit în felul acela.

Bătrânul-Hermolae era foarte milostiv și îl durea sufletul pentru toți frații, că ar fi fost în stare să-și dea și pâinea de la gură pe care o primea de la Mănăstire. Dacă se afla cineva flămând, nu pregeta să i-o dea, iar el rămânea nemâncat.

Preabunul Dumnezeu, răsplătind răbdarea acestui monah, i-a dat milele Sale cele bogate și, ca plată pentru nevoințele și suferințele venite de pe urma ascultării și a lepădării de sine, i-a dăruit încă din viața aceasta puțința de a lucra minuni.

Pentru că părintele Damaschin, care viețuia de pe vremea aceea acolo și care până astăzi locuiește la Coliba de nevoitori Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, în Pustia Sfântului Vasile, a avut nobila bunăvoință și dorință de a-mi povesti toate cele pe care le-am scris mai sus, mi-a istorisit și următoarea minune care s-a petrecut cu el, prin mijlocirea Bătrânului-Hermolae:

„Într-un timp părintele Damaschin suferea cumplit de pe urma unor dureri puternice în tot trupul, dar mai ales de stomac. În acele momente de durere s-a întâmplat să treacă pe la el Bătrânul-Hermolae, care, de îndată ce l-a văzut zvârcolindu-se de durere, a luat niște vată, a înmuiat-o în candela Preasfintei și a însemnat cu semnul crucii fruntea și mâinile părintelui Damaschin. Neîntârziat acele dureri crâncene, de pe urma cărora credea că-și va da duhul, au încetat.”

„De asemenea, când, după cuviosul sfârșit al părintelui Hermolae, i s-a făcut mutarea osemintelor, din ele ieșea o mireasmă de negrăit.” Toate acestea mi le-a mărturisit Bătrânul-Damaschin.

Așa îi răsplătește Preabunul Dumnezeu pe lucrătorii ascultării, răbdării, smereniei și dragostei. Dumnezeuul milei, îndurărilor și al iubirii de oameni, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui, Fiului și Sfântului Duh. Treime Sfântă, slavă Ție!

Sfântul Ioan Cucuzel

Una dintre cele mai înverșunate patimi care îi stăpânește pe psalți este invidia cea stricătoare de suflet. Îmboldiți de această aprigă patimă a invidiei, odată niște psalți, nu mireni, ci monahi, au săvârșit în Sfântul Munte o greșeală cumplită în detrimentul delegatului Sfintei Mănăstiri a Marii Lavre la Sfânta Comunitate, care era Sfântul Ioan Cucuzel.

Sfântul Ioan Cucuzel, pe lângă alte harisme cu care era înzestrat de Dumnezeu, avea o voce de înger și era un cunoscător desăvârșit al artei muzicale.

La sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, când prăznuiește biserica Protatonului, Sfânta Comunitate, la privegherea panegirică cu ocazia acestei sărbători (15 august), i-a oferit lui Cucuzel onoarea de a conduce strana din dreapta a acestei biserici ca protopsalt.

Faptul acesta, că a fost preferat un psalt străin de la Lavra și nu din Karyés, în loc să-i bucure pe psalți, care pe atunci se aflau într-un număr foarte mare, fiindcă li s-ar fi dat ocazia să asculte un ieropsalt strălucit, din zavistia diavolului, l-au resimțit ca pe-o insultă. Astfel, au dat ascultare glasului patimii și, pentru a-l umili pe acest om sfânt, au pus în lumânarea lui Ioan, în loc de fitil, o coadă mare de ridiche.

I-au dat Sfântului Ioan lumânarea cu coada de ridiche în ultima clipă, chiar înainte de începerea anixandarelor, și când a încercat să o aprindă, cum era firesc, nu doar că nu se aprindea, dar a provocat cu trosnetul ei o pauză serioasă în cântare și râsul celor din biserica Protatonului.

Răufăcătorii nu au respectat nici sfințenia locului, nici ora menită rugăciunii, când aveau să-L slăvească pe Dumnezeu și s-o cinstească pe Maica Domnului și Doamna Sfântului Munte.

[Sfântul] Ioan Cucuzel a socotit acest fapt ca pricină de smin-teală și, pentru a nu lăsa loc mâniei, [s-a ridicat și] a plecat la Mănăstirea sa și nu a mai acceptat niciodată să cânte în Karyés și, cu atât mai mult, la biserica Protatonului.

Sfânta Ana

Lăsând în urmă Néa Skiti și mergând spre sud-est, ajungem la o Arcadă de piatră. Aici, după cum spune Tradiția, se află hotarele dintre Mănăstirea Sfântul Pavel și cel mai mare Schit din Sfântul Munte, Sfânta Ana, pentru că în acest punct s-au întâlnit Pavel, egumenul Mănăstirii Sfântul Pavel și Atanasie, egumenul Mănăstirii *Sfatului*¹ și au rânduit hotarele acestor două Mănăstiri, fiecare plecând în același timp [pe jos] de la Mănăstirea sa.

Așa cum mi-au povestit părinți cuvioși, Schitul Sfânta Ana este cel mai vechi, dar și cel mai mare Schit din Sfântul Munte. A avut două perioade de viață: prima, după Tradiție, a început în secolele al VI-lea-al VII-lea, atunci când a fost înființată Mănăstirea chinovială a *Sfatului*. Din cauza nenumăratelor năvăliri ale piraților, nu a supraviețuit decât până în secolele al IX-lea-al X-lea, după care a fost distrus. Urmează cea de-a doua perioadă, care începe odată cu Cuviosul Gherontie, socotit întemeietor al Schitului, care a fost și ultimul (probabil) egumen al Mănăstirii Sfatului. Acest Sfânt a fost contemporan cu Sfântul Maxim Kavsokalivitul. La început a trăit în peșterile din apropierea mării, dar, din cauza neîncetatelor necazuri provocate de pirați, a urcat mai sus, pe niște stânci greu accesibile, acolo unde astăzi se află bisericuța Sfântului Pantelimon, pe care a zidit-o el cel dintâi.

În locul acesta se află o mulțime de *xerokalýve*², și Peșteri, în care, de-a lungul timpului, au sălășluit și s-au nevoit mulți monahi sihaștri și locuitori ai Pustiei.

¹ *Μονή τῶν Βουλευτηρίων* este una din vechile Mănăstiri atonite (sec. al XI-lea), astăzi dispărută (*n. trad.*).

² *Xerokalýva* este o Colibă care nu are încorporat în alcătuirea ei și un locaș de cult; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

După multe ispite și nevoințe aspre, Cuviosul Gherontie, îmbleșugat în zile, și-a dat duhul Stăpânului Hristos, făcându-se jertfă și pildă de neîntrecut în virtute și bunătate pentru ucenicii și dimpreună-nevoitorii săi. Acolo unde a locuit, pentru a le aduce mângâiere fraților, a făcut să izvorască din stânci, cu rugăciunea sa fierbinte, un firicel de apă, asemenea agheasmei.

Cel care i-a urmat a voit să facă o mică grădină în peștera în care a locuit Sfântul Gherontie și aduna agheasma pentru a uda grădina. Dar pentru că apa aceasta a fost dată nu pentru udarea grădinilor, ci pentru ca monahii să nu-și neglijeze îndatoririle lor duhovnicești, ajungând preocupați de cultivarea grădinăritului, Maica Domnului i s-a arătat acestui monah în vedenie și l-a mustrat pentru nesocotința sa duhovnicească, poruncind să înceteze să mai curgă în acel loc agheasma, care, fiind dată numai spre a fi băută, și nu spre stropirea grădinii, a ieșit la suprafața pământului undeva mai jos, risipindu-se peste tot. Până astăzi, această agheasmă, fie vară, fie iarnă, este la fel: nici nu scade, nici nu crește.

Părintele Haralamb cel cu aducerea aminte de moarte

Bătrânului monah Damaschin i-a urmat la această *xerokalýva*, imitându-i viața întru toate, părintele Haralamb, îndelung încercat în nevoințele pustniciei. A ajuns monah și, pe lângă celelalte harisme pe care le-a moștenit de la Bătrânul-Damaschin, avea și harisma gândului neîncetat la moarte.

După rânduiala pavecerniței, se așeza într-un pat asemenea unui mormânt și își pune sub cap o piatră în loc de pernă. Și atunci începea să se gândească și să-și închipuie cum arată moartea.

Se așeza asemenea celor morți, spunându-și: „Haralambe, nefericite, acum te duci, bagă de seamă! Pentru tine bat clopotele de la Kyriakón¹, iar părinții acum zic: S-a dus Bătrânul-Haralamb, nu ne va mai stingheri cu prezența și sporovăiala sa, Dumnezeu să-l ierte și să-i odihnească sufletul! Da! Toate acestea sunt bune și frumoase, dar tu, nefericite moș-Haralambe, ce vei face? Unde te vei duce?

¹ Biserica centrală a unui Schit, ai cărui nevoitori se reunesc duminica (κυριακή) și la sărbătorile mai importante, în vederea săvârșirii dumnezeieștii Liturghii (n. trad.).

Cum te vei arăta așa cum ești, netrebnic și vrednic de plâns, în fața lui Dumnezeu, Dreptul Judecător, în fața tronului lui Dumnezeu? Ce fapte, ce roade ai să-I aduci în față? Ce ai făcut astăzi pentru Dumnezeu, pentru aproapele și pentru tine însuși? Te vei învrednici oare să-i vezi pe Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu? Cetele dumnezeiești de îngeri, mai-marii cetelor cerești? Ierarhiile Sfinților, Patriarhilor, Apostolilor, Profetilor, Ierarhilor, Cuvioșilor, ale Cuvioșilor Mucenici – bărbați și femei –, diferitele cete ale Dreptilor, Împăraților, Ieromartirilor¹, ale Mucenicilor și ale tuturor robilor slăviți ai lui Dumnezeu, ale celor care au fost mântuiți și sfințiți? Te vei învrednici, nefericite și păcătosule, să o vezi pe Mariam, Împărăteasa a toate, Maica lui Dumnezeu, Stăpâna de Dumnezeu Născătoarea, Purtătoarea de grijă² și Ocrotitoarea acestui loc sfânt, Păzitoarea cea osebită și plină de îndrăzneală a creștinilor și singura mângâiere a monahilor aghioriți? Vei putea, bietul de tine, să treci de Vămile văzduhului ale atotviclenilor demoni, care, din turbarea și mânia de care sunt stăpâniți, dar și din dorința pe care o au de a-i răsturna pe toți oamenii în iad, vor vrea să te împiedice și să te prăvălească și pe tine în abisul focului gheenei? Vei putea oare să scapi de ei și să ajungi la tronul slavei lui Dumnezeu și să te învrednicești să te închini Preasfintei Treimi?

Nu te înfricoșează, monahule Haralamb, spusa Sfintei Scripturi: «Și dacă dreptul abia se mântuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos?» (*I Pt. 4, 18*)."

La aceste gânduri și cugetări ochii i se umpleau de lacrimi și rămânea treaz până în zori, când începea din nou rugăciunea, înfrânarea tuturor simțurilor și nevoința aspră a unei alte zile.

Odată cu noua zi își spunea: „Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos Împăratul nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm și să cădem la Însuși Hristos Împăratul și Dumnezeul nostru”, adică se adresa fiecăruia dintre simțuri: mâinilor, picioarelor, ochilor, urechilor, limbii, minții, inimii și tuturor imboldurilor sufletului său: „veniți, toate dimpreună, să ne închinăm lui Dumnezeu și să cădem înaintea Lui.” Și spunea că aceasta trebuie să se petreacă în fiecare clipă,

¹ Martirii din rândul diaconilor, preoților și episcopilor (*n. trad.*).

² *Εφορος* – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

dacă vrei, nefericite, ca Dumnezeu să te ierte și să te primească, să-ți treacă cu vederea greșelile, fărădelegile și toate păcatele să vârsite în această viață a noastră.

În felul acesta a trăit în jur de șaizeci de ani lipsiți aproape cu totul de orice mângâiere și desfătare materială. La o vârstă înaintată, Preabunul Dumnezeu l-a luat în Împărăția Cerurilor, la fericirea cea veșnică.

Părinții de la Schit au jelit pentru pierderea unei pilde vii care reînnoia și în ei înșiși pomenirea neîncetată a morții – frâul cel mai bun care-l poate face pe om să-și biruie neputințele și patimile stricăcioase.

Asemenea părinți, la această înălțime a virtuții sau chiar la măsuri de împlinire dumnezeiască și sporire duhovnicească, sunt nenumărați. Fiecare Colibă de nevoitori, fiecare sălaș de eremit, fiecare Sfântă Sihăstrie, dar chiar și numeroase Peșteri au dat mulți părinți asceți și cuvioși, la măsura și după asemănarea Părinților de demult din Palestina, Libia și Tebaida. De acest lucru ne convinge și ultima descoperire petrecută cu Dicheul¹ acestui Sfânt Schit, așa cum el însuși ne-a istorisit.

Zece Sfinți neștiuți și cu nume necunoscute nouă

Monahul Chiril, Starețul Colibei Cinstita Cruce a artiștilor iconari supranumiți „ananiéii”² și Dicheul Schitului Sfânta Ana, în anul mântuirii 1977-1978, ne-a povestit că în 20 ale lunii septembrie 1977 a venit la Schit un creștin ortodox libanez, care a spus că din cauza stării de război din patria sa a emigrat și s-a stabilit în Cana Galileii.

Libanezul a cerut părintelui Chiril, Dicheul, să-i arate drumul care duce spre vârful Atonului și părintele i l-a arătat. Acest evlavios pelerin a plecat spre culmile Atonului, care atinge 2030 m înălțime și, întrucât era nevoie de mai mult de 4 ore de mers pe jos de la Sfânta Ana până pe culmea muntelui, unde se află și o bise-

¹ Conducătorul spiritual al Schitului, ca ansamblu de organizare monahală subordonat unei Mănăstiri, este Dicheul, care este asistat în activitatea sa de conducere și administrare de către Sinaxa Bătrânilor Schitului și consilieri (*n. trad.*).

² Ucenici ai Starețului Anania (*n. trad.*).

ricuță închinată Schimbării la Față a Domnului, trebuia să plece dis-de-dimineată.

Din acest motiv libanezul a plecat odată cu zorile și s-a întors spre seară la Kyriakón-ul Schitului, unde a fost găzduit și a dormit. În ziua următoare, după terminarea dumnezeieștii Liturghii, s-a pregătit să plece, dar și-a amintit să întrebe ceva ce nu putea să înțeleagă și care l-a impresionat în mod deosebit. Astfel, în prezența și a altor părinți ai Schitului, cu bruma de greacă pe care o știa, a spus că, în timp ce cobora de pe culmile Atonului, în locul numit Vavýlas, acolo unde drumul e foarte abrupt, a simțit o oboseală peste măsură și a vrut să se așeze ca să se odihnească puțin. Căutând un loc potrivit, vede dintr-odată în fața sa o casă, din care au ieșit doi monahi cuvioși care l-au invitat înăuntru, unde i-au oferit smochine proaspete de abia culese și apă rece. Libanezul a mâncat și a băut și, după cum a mărturisit el însuși, a simțit o dulceață și o desfătare de nedescris, dar, în același timp, într-un mod neobișnuit, întreaga oboseală, resimțită mai înainte, dispăruse brusc după tratație.

În Colibă a văzut zece monahi cuvioși, care se sprijineau în toiege dintr-un singur lemn, curbate la mijloc, și se rugau cu ajutorul șiragului împletit de mătânii.

I-a întrebat de câtă vreme locuiesc acolo și i-au răspuns că au foarte mulți ani de când se află în zonă și singura lor ocupație este să se roage pentru întreaga lume. Aceasta i-a trezit libanezului curiozitatea și, de cum a plecat de acolo, s-a gândit tot drumul la ceea ce i-au spus, anume că stau acolo de foarte mulți ani rugându-se. Vârsta lor nu părea a fi foarte înaintată și de aceea i-a întrebat pe Dicheu și pe părinți cum era cu putință să se nevoiască acolo de „foarte mulți ani”.

Părintele Chiril și ceilalți părinți de la Schit au fost surprinși și uluiți la auzirea acestei dezvăluiri, pe care, fără tăgadă, Preabunul Dumnezeu „întru judecățile pe care El Însuși le știe” a arătat-o libanezului, pentru că toți știu că în acel loc nu există nici casă, nici monahi care să locuiască undeva în apropiere. Atunci toți cu o gură și o inimă l-au slăvit pe Dumnezeu și i-au spus străinului pelerin evlavios: „Frate, dă slavă și mulțumire Preamarelui și Atotputernicului Domn și Dumnezeu al nostru Care te-a învrednicit să-i vezi pe robii și Sfinții Săi aleși, fiindcă cei pe care i-ai văzut ieri nu

erau monahi, ci Sfinți și Cuvioși Părinți ai [Sfântului] Munte, pe care nimeni dintre noi nu s-a învrednicit până astăzi să-i vadă, ci în decursul vremilor s-au descoperit unor monahi evlavioși, precum și unor buni creștini și cucernici pelerini, dintre care unul se pare că ești și tu!” Libanezul a plecat binecuvântându-L și slăvind-L pe Dumnezeu, „Cel minunat întru Sfinții Săi”.

Un trup întreg de ascet sub zid de lut

Ieromonahul Simeon de la Coliba Întâmpinarea Domnului, care se află în partea de sus a Schitului Sfânta Ana, ne-a povestit că la o oarecare *xerokalýva* locuia Bătrânul-Dionisie, care era Starețul părintelui Chiril; numit „tăbăcarul”. Bătrânul-Dionisie a încercat odată să repare o bancă de lemn, și acolo, pe când strica vechiul zid de piatră¹, a descoperit întregi sfintele moaște ale unui nevoitor sau pustnic necunoscut.

Bătrânul-Dionisie, cu uimirea și emoția prilejuite de această descoperire, care răspândea o mireasmă negrăită, a început să se roage și să-i ceară acestui Sfânt necunoscut să-i descopere numele său. Se gândea, de asemenea, să se ducă la Kyriakón, să bată clopotele, ca să le dea de știre părinților să vină cu alai și tămâieri pentru a lua sfintele moaște, a le duce la biserica principală a Schitului Sfânta Ana, a li se închina și a le aduce rugăciuni toți părinții Schitului – poate astfel avea să se descopere cărui Sfânt aparțineau aceste binecuvântate sfinte moaște.

Cum se gândea el așa, i s-a arătat în vedenie acest binecuvântat Sfânt ascet și, cu o căutătură foarte aspră, i-a spus Bătrânului-Dionisie să-i acopere de îndată moaștele și cât va trăi să nu vădească nimănui ceea ce Dumnezeu l-a învrednicit să vadă. De aceea, cu puțină vreme înainte de a muri, Bătrânul-Dionisie a istorisit acestea obștii sale, fără să arate locul, reținut fiind de mustrarea acelui sfânt ascet, care și după moarte fuge de slava oamenilor, pentru că s-a învrednicit să aibă parte de slavă de la Dumnezeu în Împărăția Cerurilor. Acest lucru ne-a fost adevărit de mulți alți părinți ai Schi-

¹ Contrafort din piatră ridicat împotriva alunecărilor de teren, folosit totodată ca sprijin pentru bancă (*n. trad.*).

tului, vrednici de respect și crezare întru toate, între care se află și părintele duhovnic și mărturisitor Antim, un ieromonah evlavios și dintre cei mai virtuoși. Astfel, acel sfânt pusnic a rămas necunoscut pentru noi, dar cunoscut și cinstit de Dumnezeu în veci.

Din tâlhar, sfânt cu harismă profetică

Precum mi-a povestit însuși părintele Simeon, în Creta, în vremea stăpânirii turcești, a trăit un tâlhar, haiduc¹ și hoț, care a făcut mari pagube turcilor, ajutându-i într-ascuns pe creștini. Era atât de grozav și înspăimântător pentru tiranii turci, încât pașa acelei zone l-a înștiințat că îi va ierta toate fărădelegile și nedreptățile făcute turcilor, cu condiția să plece din Creta, pentru a scăpa de faptele sale tâlhărești.

Tâlharul acesta era atât de pornit împotriva turcilor, încât nu voia nici măcar să audă de propunerea pașei, dar mai târziu s-a dovedit că, arătându-i-se Sfânta Ana, bunica Domnului și mama Preasfintei, într-o vedenie înfricoșătoare i-a poruncit să primească condițiile și propunerile beiului turc și să meargă degrabă la Schitul ei din Sfântul Munte. Silit de dumnezeiasca vedenie, tâlharul cretan a acceptat să plece din Creta și nu doar atât: după spusa părinților Schitului, beiul turc, pentru a fi sigur că tâlharul va pleca definitiv din Creta, l-a escortat el însuși până în Athos.

Când tâlharul a ajuns în portul din Dafne, a cerut să fie dus direct la Schitul Sfânta Ana.

De cum a ajuns la Schit, nu a primit să se supună nici unui Stareț, ci a cerut să-l facă monah, să-l numească Ana și să rămână în apropierea Bisericii Sfânta Ana.

Părinții Schitului au făcut sinaxă și i-au spus tâlharului că numele Ana este feminin și nu se dă bărbaților. Așadar, l-au făcut călugăr, l-au numit Ioachim și i-au dat o Chilie în apropierea Kyriakón-ului, chiar în spatele cimitirului Schitului; se nevoia singur, îndrumat și sfătuit de toți părinții, față de care arăta acum o deosebită ascultare și multă smerenie.

¹ ἄρματολος - soldat de origine greacă, înarmat, care cu acordul puterii turcești păzea zonele de graniță (n. trad.).

În această Chilie a rămas mai mult de cinci ani. Apoi, pentru mai multă liniște, s-a retras în spatele Schitului, într-o peșteră. Acolo îi duceau părinții pâine și posmagi. În acel loc s-a luptat mult cu ispitele și încercările venite din partea demonilor văzuți și nevăzuți, arătând multă răbdare și stăruință, ca și cum ar fi fost călugăr de mulți ani și foarte încercat.

De asemenea, îndura fără crâcnire frigul, iarna, și căldura, vara. Odată, spun părinții, se așternuse zăpadă mai mult de un metru, acoperind totul. Părinții de la Coliba Întâmpinarea Domnului au frământat și au făcut pâine proaspătă, caldă, și s-au dus la peșteră, ca să-i dea Bătrânului Ioachim, dar nu l-au aflat acolo. Au ieșit să-l caute și, pe când strigau de zor, i-au auzit glasul, au săpat în zăpadă și l-au găsit acoperit sub nămeți, șezând pe o piatră și rugându-se liniștit. Și nu doar atât, ci i-a muștrat pentru că i-au tulburat acea dulce liniște și i-au luat căldura pe care o avea stând sub zăpadă.

A trăit la Schitul Sfintei Ana în multe neajunsuri și vitregii, dar și într-o pocăință sinceră din 1890 până în 1915. Se împărtășea adesea cu Cinstitele Daruri, cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, se ruga și nu lipsea niciodată de la sfintele slujbe și de la rugăciunile obștești.

Se pare că dobândise multe harisme duhovnicești, printre care harisma preștiinței și cea a profeției, pentru că odată, când au trecut pe la Coliba Întâmpinarea Domnului trei ruși, pentru a-l cunoaște și a-i cere binecuvântarea, acesta le-a dat următoarele daruri: celui dintâi trei semințe de bob, celui de-al doilea puțină tămâie și celui de-al treilea o floare.

Când rușii au plecat, părinții l-au întrebat ce înseamnă lucrurile pe care le-a dat acelora. El le-a răspuns: „Celui dintâi i-am dat trei semințe de bob pentru că se va face călugăr; celui de-al doilea i-am dat tămâie pentru că, atunci când se va întoarce acasă, îl va găsi mort pe tatăl său; iar cel de-al treilea, căruia i-am dat o floare, când se va întoarce în lume se va căsători și va da floarea aceasta femeii pe care o va lua de soție.” Și, într-adevăr, după cum a spus părintele Ioachim, așa s-a întâmplat.

După aceasta, nu a trecut mult timp și s-a îmbolnăvit. A știut dinainte că va muri și, la trei zile după ce a fost cuprins de boală,

s-a odihnit „în Domnul”, încununat cu un sfârșit cuvios, pentru a se muta de la sălașurile pământești la cele cerești și pururea fiitoare.

Omul virtuos din Muntenegru

La Coliba Schimbarea la Față a acestui Sfânt Schit a trăit, într-o asceză foarte aspră, ieromonahul Mina. Era din Muntenegru (Serbia¹). Avea o deosebită evlavie față de cele sfinte, multă frică de Dumnezeu și-i iubea pe toți părinții cu o dragoste sinceră, așa cum mi-au mărturisit ei înșiși. Cu binecuvântarea duhovnicului său, făcea pe durata a douăzeci și patru de ore între o mie și trei mii de mătănii mari și între cincizeci și o sută de *comboshinia*². Ca o armă unică împotriva limbuției avea rugăciunea, care nu lipsea din gura sa, de aceea și cuvintele pe care le schimba cu părinții erau foarte puține. Nevoindu-se astfel, a ajuns la adânci bătrâneți și și-a dat Domnului duhul său, primind moartea cu bucurie și cu nădejdea vieții și fericirii veșnice.

Diavolului îi este frică de *comboshini*

La același Schit al Sfintei Ana, monahul Procopie de la Coliba Intrarea în Biserică a Maicii Domnului avea o mare dorință să învețe muzică, pentru a-l slăvi pe Dumnezeu asemenea celorlalți frați. Dar pentru că era un pic fals, părinții se fereau să-l învețe. Fratele Procopie avea de la Dumnezeu harisma de a spune neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!” și în mâna stângă ținea întotdeauna șiragul de mătănii, de care nu se despărțea niciodată.

Într-o zi, fiind foarte trist pentru că nu putea să afle pe nimeni care să-l învețe muzică, cu gândul la acest lucru și copleșit de amărăciunea care pusese stăpânire pe el, încetase să mai spună rugăciunea.

¹ La momentul respectiv statul Muntenegru făcea parte din confederația Iugoslaviei (*n. trad.*).

² Κομποσχοίνοι (κόμπος = nod, σχοινί = funie, ață) este șiragul împletit de mătănii folosit la rostirea rugăciunii inimii; monahii folosesc șiraguri de 300 de noduri, prin urmare 100 de *comboshinia* înseamnă rostirea rugăciunii inimii de 30.000 de ori (*n. trad.*).

Dintr-odată, în fața sa a apărut un Bătrân preacuvios, dar necunoscut lui:

– Frate Procopie, ce ți s-a întâmplat de ești așa de trist? Ce te nelinișește?

– Ce să am, părinte? Iată, vreau și eu să învăț puțină muzică și nu se găsește nimeni să mă ajute, fiindcă spun că vocea mea sună fals.

– De asta ești așa de necăjit, bietul de tine? Eu o să te învăț și o să te fac cel mai bun psalt din Sfântul Munte, vei cânta asemenea celei mai frumoase privighetori! Dar vreau ca și tu să-mi faci un hatâr.

– Ce vrei de la mine? Vrei să-ți plătesc? Îți voi da oricât ceri!

– Plata mea va fi să lași din mână aste *comboshini* și să încetezi să mai spui ceea ce ziceți voi că se numește rugăciune. Și o să te învăț tot ce vrei.

Monahul Procopie, de cum a auzit acestea, a înțeles că arătarea nu era monah, ci un demon atotviclean, care voia să-l facă să înceteze rugăciunea. Și-a făcut numaidecât cruce și a spus: „Înapoia mea, preaviclene satana, nu-mi trebuie mie muzica ta și nici binefacerile tale!” Atunci demonul s-a făcut nevăzut.

De aici aflăm cât se teme diavolul de *comboshini*, despre care bine spun părinții că este arma creștinului împotriva diavolului și rugăciunea care îi arde pe demoni. În timp ce de psalți nu le e atât de frică și nu pun preț pe ei, pentru că prin cântare se îndepărtează ușor de rugăciune și cad în egoism și mândrie.

Cei care îndură ispitele sunt socotiți asemenea mucenicilor

La Coliba Sfânta Treime trăiau în nevoință cinci frați după trup, care s-au făcut monahi și au luat numele Atanasie, Grigorie, Artemie, Filaret și Macarie.

La început trăiau cu aceleași gânduri, în pace, dragoste, ascultare și respect față de schima monahală și călugărie, în acord cu voturile monahale.

Cu trecerea timpului însă, evlavia cea dintâi s-a răcit, câte puțin și-a făcut loc îndrăzneala de frate și voia proprie, pe care diavolul

cu artă și multă viclenie le ațâță, începând fiecare să facă ceea ce vrea, fără să întrebe pe nimeni.

Astfel, fără să prindă de veste, au intrat între ei răceala și înstrăinarea. Au urmat învinuirile și neînțelegerile care s-au încheiat cu incidente grave, certuri, țipete, violență și lovituri atât de serioase, încât ajunseseră să-și spargă capetele între ei, să-și rupă mâna, piciorul sau alt mădular, până când unul reușea să-l supună voii sale pe celălalt. Fratele mai mic nu-l respecta pe cel mare și nici cel mai mare nu pune preț pe cel mai mic.

Certurile și situațiile acestea neplăcute continuau aproape în fiecare zi; rar se întâmpla să treacă o zi fără ca nevoitorii din împrejurimi să nu-i audă pe acești frați certându-se și lovindu-se. Oricare dintre vecinii și părinții din apropiere sau din altă parte încerca să intervină pentru a-i despărți, sau să mijlocească pentru a se împăca și a nu se mai certa, fugea snopit în bătaie, astfel că nimeni nu putea să-i ajute.

Au trecut patruzeci de ani de viață mucenicească în care acești cinci frați s-au certat zi de zi. Părinții de la Schit se obișnuiseră cu țipetele lor și-și spuneau: „Netrebnicii iar se ceartă și se omoară între ei!”

Până într-o zi când țipetele s-au oprit. A trecut o zi, au trecut două, dar în Coliba lor domnea o liniște deplină. Părinții s-au mirat, dar nimeni nu îndrăznea să meargă să vadă ce se întâmplă.

În cea de-a treia spre cea de-a patra zi, Sfânta Ana i se arată în vis Dicheului Schitului și-i spune: „Duceți-vă împreună cu părinții să-i îngropați cu slavă și cinste pe cei cinci Mucenici ai lui Hristos, pe cei cinci frați care pentru dragostea de Dumnezeu s-au făcut călugări și din pizma diavolului se certau fără motiv și în pofida voii lor, dar în fiecare seară, după pavecerniță, se iertau din inimă unul pe celălalt și nu țineau răutatea niciodată mai mult de o zi, pentru că împlineau cu strășnicie spusa evanghelică: «Soarele să nu apună peste mânia voastră; mâniați-vă, dar nu greșiți» (Ef. 4, 26).”

Dicheul – înainte-stătătorul Schitului – auzind acestea de la Sfânta Ana, i-a chemat de îndată pe părinți la Sinaxă și s-au dus cu toții la Coliba unde trăiau cei cinci frați. Au găsit ușa deschisă, au intrat înăuntru și i-au găsit așezați în poziția în care monahii iau iertare [unul de la celălalt] după pavecerniță în biserică. Toți cinci

răspândeau o mireasmă negrăită; s-a împlinit, în ceea ce-i privește, cuvântul Sfintei Scripturi: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați” (Mt. 7, 1-2) și „acolo unde te voi afla, acolo vei și fi judecat”.

Atunci toți părinții, după ce și-au însușit lecția despre neținerea de minte a răului, cu cinstiri și tămâieri i-au însoțit pe Mucenicii lui Hristos și le-au îngropat trupurile la cimitirul de obște dimpreună cu ceilalți părinți, slăvindu-L pe Dumnezeu, Care rânduiește în tot chipul mântuirea oamenilor.

Răspunsul înfricoșător din ceasul morții

La Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului, care aparține de Schitul Sfânta Ana, în jurul anului 1885 a trăit în asceză, ascultare și smerenie desăvârșită monahul Evloghie, care la 95 de ani s-a mutat pentru totdeauna din lumea aceasta la cealaltă – la viața veșnică.

Cunoscându-și de mai înainte și prevestindu-și moartea, mulți dintre părinții Schitului, după cum se obișnuiește în astfel de situații, mergeau să ceară binecuvântarea de la starețul care avea să-și afle curând sfârșitul.

După mărturia lor comună, toți părinții care au fost în preajma sa în acele clipe grele au avut parte de o lecție cu privire la sfânta Judecată și la răspunsul înfricoșător care i se va cere sufletului. Bătrânul-Evloghie, vreme de 24 de ore înainte de a-și da duhul, mișca din cap neîntrerupt, când spre dreapta, când spre stânga, iar părinții îl auzeau spunând:

– Când, unde? Când, unde?

Continuu, fără încetare.

Mulți dintre cei de față au încercat să-i țină capul, să nu-l mai întoarcă neîncetat când într-o parte, când în cealaltă, dar a fost cu neputință să-l oprească.

De multe ori spunea:

– Nu, nu a fost așa, spuneți minciuni. Pentru acel lucru am făcut pocăință.

Și continua:

– Când, unde?

Astfel, fără să le spună nimic celorlalți monahi, și-a dat duhul și a plecat din viața aceasta către sălașurile de veci, fără să dea vreo altă lămurire.

Monahul Ștefan „Americanul”

La Coliba Nașterii Maicii Domnului a trăit asemenea unui ucenic desăvârșit, în lepădare de sine, nevoință și deplină ascultare părintele Ștefan. Acesta a fost ultimul succesor la această Colibă și continuator al vieții și lucrării virtuozose din preacucernica obște a starețului Grigorie, fost monah la Mănăstirea Kostamonitu, și a cuviosului arhimandrit Ioachim, care fusese starețul și duhovnicul monahului Ștefan. Iar pentru că și acesta venise, asemenea starețului Ioachim, din America, toți îl știau cu numele de „Ștefan Americanul”.

Monahul Ștefan, plin de iubire, simplitate și bunătate, după ce l-a slujit cu credință pe starețul său, arhimandritul Ioachim, până în ultimele clipe ale vieții lui și s-a învrednicit să ia binecuvântarea celui cu adevărat sfânt stareț, era fericit că primise această mare întărire duhovnicească de la părintele duhovnicesc și egumenul său.

După cuvioasa adormire a starețului său, monahul Ștefan, pentru că nu mai avea un stareț pe care să-l slujească, se ducea pe la Mănăstiri, de la care cerea milostenii. Tot ceea ce i se dădea – posmagi, orez, zahăr, legume și alte produse și zarzavaturi – el împărțea altor părinți mai în vârstă, de la diferite Colibe de la Sfânta Ana, Sfânta Ana Mică, Katunákia, Karúlia și de oriunde altundeva din Sfântul Munte, care erau bolnavi și zăceau la pat.

Fericitul Ștefan a stăruit în această slujire de-a lungul întregii sale vieți, cu zâmbetul pe buze, cu șiragul de mătânii în mâini, cu rugăciunea în inimă și cu desaga în spate. Era pregătit în toată vremea pentru rugăciune și slujirea fraților aflați în suferințe, asemenea unui soldat al „Bunului Samaritean” și Stăpân Hristos, înzestrat cu toate armele sale.

Astfel, a împlinit cele două mari porunci: dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele, fiindcă avea credință adâncă în

cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus: „De aceste două porunci atârnă toată legea și profeții” (Mt. 22, 40).

Prin urmare, moartea l-a aflat pregătit; a fost bolnav pentru scurtă vreme și a plecat asemenea unei păsări din lumea aceasta, întrarmat cu multele și nenumăratele rugăciuni primite atât de la Starețul său, cât și de la aceia pe care i-a hrănit, ajutat în tot chipul și îngrijit, și s-a dus cu multă îndrăzneală la Domnul și Dumnezeu-ul nostru Iisus Hristos, Dătătorul de biruință, spre a primi cununa izbânzilor și a spune Dreptului Judecător cele câte le-a rostit și dumnezeiescul Pavel: „Lupta cea bună am luptat, alergarea mi-am împlinit-o, credința am păzit-o; acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care în ziua aceea mi-o va da Domnul, Dreptul Judecător” (II Tim. 4, 7-8), bucurându-se încununat și slăvind pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt dimpreună cu toți Sfinții și Părinții aghioriți.

Din această vrednică obște, de unde a primit primele luminări duhovnicești, înfăptuirea virtuții și smerenia se trage și preacuviosul arhimandrit Heruvim Karámbelas, care, prin harul lui Dumnezeu și cu rugăciunile starețului său, a întemeiat obștea duhovnicească „Mângâietorul”, precum și Sfânta Mănăstire din Oropós, de la care evlavioasa turmă purtătoare a numelui lui Hristos a cules și continuă să culeagă multe bunuri duhovnicești și foloase sufletești. Părintele Heruvim, prin cuvântul său vorbit, dar și prin cel scris, a trezit și îndrumat multe suflete pe calea lui Dumnezeu cu harul Mângâietorului, a adus multora mângâiere și ajutor sufletesc, mai ales în ultima vreme, prin prețioasele volume care ne prezintă *Chipuri de monahi aghioriți contemporani*.

Au fugit de slava oamenilor

În jurul anilor 1976-1977, când Dicheu și întâi-stătător al Schitului erau artiștii iconari, și frați după trup, ieromonahii Serafim și Vasile, numiți Voliótes¹, mai-marii Schitului au hotărât să mute osemintele părinților răposați din încăperea de la subsol în osuarul nou zidit.

¹ Scil. din orașul Volos (n. trad.).

La mutarea acestora au luat parte mulți părinți: ieromonahii și duhovnicii Antim, starețul de la Lampes, Gavriil din obștea artiștilor iconari a Karțonéilor, Simeon de la Coliba Întâmpinării Domnului, ieromonahul Haralamb de la Casa de artiști iconari a Ananiéilor, monahul Grigorie de la Casa de artiști iconari Sfânta Treime și mulți alți părinți și frați, care mărturisesc dimpreună că toate osemintele răspândeau o mireasmă negrăită și suprafirească.

Însă pentru a admira și în același timp a ne minuna de cugetul smerit al acestor fericiți asceți și pentru a cunoaște toți părinții cât urau și fugeau de slava oamenilor și de faptul de a fi vădiți, vom înfățișa o întâmplare vrednică de luat în seamă, istorisită de cei care au mutat aceste oseminte.

Când unul dintre frați a luat din grămada de oase un craniu și l-a pus în sacul său, în momentul în care a trecut prin fața celorlalți frați și părinți, cu toții au simțit cum acel craniu răspândea o mireasmă aparte și o aromă deosebită.

Atunci toți părinții au alergat să vadă care este acel craniu ce răspândește o aromă atât de intensă, pentru a-l separa de celelalte oseminte și a-l așeza în biserică alături de alte sfinte moaște. Însă acea deosebită mireasmă s-a ascuns, s-a pierdut și a dispărut cu totul. În zadar au căutat părinții în fiecare sac, scoțând unul câte unul osemintele. Nici o diferență nu se putea face între ele.

Aceasta este pildă importantă pentru noi toți, spre a cunoaște cât de mult acei adevărați monahi fugeau de slava lumii, pe care n-au primit-o nici după moarte, fiindcă le era prea-îndeajuns slava dobândită de la Împăratul Cel fără de moarte și Dumnezeuul nostru.

Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea

Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea, disprețuind titlurile și demnitățile de onoare și preamărirea și orice fel de slavă deșartă, a părăsit cele lumești și a intrat ca ucenic și simplu monah în obștea Colibei Sfinților Apostoli, aflată mai jos de Kyriakón-ul Schitului.

Această Colibă deținea o livadă de măslini mai jos, la țărmul mării, pe care părinții o cultivau, pe de o parte, pentru nevoința și

mortificarea trupului, iar, pe de alta, în vederea micului venit necesar pentru întreținerea fraților.

Patriarhul Chiril, în ciuda vârstei sale înaintate, se pornea cel dintâi la livadă, pentru a-i ajuta și încuraja pe frați să lucreze cu râvnă. Dar fiindcă drumul era foarte abrupt și la urcare și la coborâre, istovitor pentru tineri și cu atât mai mult pentru vârstnici, cu îngăduința Starețului Colibei, patriarhului i s-a dat un asin, care să-l ducă și să-l aducă de la livadă acasă.

Într-o zi foarte călduroasă de vară, în toiul caniculei, măgarușul plin de sudoare îl aducea acasă pe patriarh de la livadă. În partea cea mai greu de urcat a drumului, patriarhul a văzut doi tineri cum ștergeau sudoarea de pe fețele celor care treceau pe acolo. Când s-a apropiat măgarul care-l ducea pe patriarh, tinerii au șters sudoarea de pe dobitoc. Patriarhul, de cum i-a văzut pe acei tineri luminoși ștergând numai sudorile măgarului, s-a supărat că nu i-au șters și lui transpirația și, plângându-se în sinea lui, și-a spus: „Ciudat lucru, au șters transpirația animalului și pe a mea nu: oare sunt mai de lepădat decât măgarul?” Atunci cei doi tineri strălucitori s-au făcut nevăzuți și s-a auzit un glas care i-a zis: „Noi ștergem sudoarea numai celor care transpiră din cauza ostenelilor muncii, și nu celor care transpiră odihnindu-se sau de pe urma zăpușelii.”

După această întâmplare, patriarhul nu s-a mai folosit de măgar, ci, când putea, se ducea pe jos, ca să aibă și el aceeași plată, asemenea celorlalți părinți.

După ce a renunțat la toate demnitățile sale, așa cum am mai spus, a trăit asemenea unui bun ucenic, a zidit Biserica Sfinților Apostoli și a renovat din temelii Coliba, care până astăzi se numește „A patriarhului”. Cunoscându-și dinainte și prevestindu-și moartea, a adormit somnul cel veșnic plin de zile. A plecat din lumea aceasta având parte de o moarte cuvioasă, pentru că o zi întreagă fața i-a strălucit de bucuria vederii și venirii la el a Sfinților Îngeri și a cuvioșilor Părinți Aghioriți, în fața cărora și-a dat Făcătorului și Ziditorului și Dumnezeuului nostru sfântul și fericitul său suflet. Acești ierarhi vrednici trăiesc veșnic în apropierea lui Dumnezeu.

Bătrânul-Artemie și Peștera

Starețul Colibei Sfânta Treime, monahul Zaharia, ne-a istorisit următoarea întâmplare: Era primăvara anului 1920. Bătrânul-Artemie de la Schitul Sfânta Ana, pe atunci tânăr monah, se îndrepta, din porunca Starețului său, spre Mănăstirea Marii Lavre. Înainte de a ajunge la Sihăstria lui „Kyr Isaia”, s-a rătăcit, a luat-o pe o cărare necunoscută și s-a trezit în fața unei Peșteri.

Era încă dimineață. Din curiozitate, a intrat în Peșteră și acolo a zărit urme de om. A spus cunoscuta rugăciune „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi” și a așteptat să audă, după cum obișnuiesc părinții să zică, „Amin”, dar n-a primit nici un răspuns.

Înaintând, a zărit în colț un mic urcior cu puțină apă. S-a gândit că undeva pe acolo, prin apropiere, trebuia să se afle vreun pustnic. A așteptat un pic, timp în care i s-a părut că a simțit o mireasmă asemenea tămâii, dar om nu se vedea nicăieri. Atunci a strigat din nou „Pentru rugăciunile...”, dar iarăși n-a primit nici un răspuns. S-a gândit să mai aștepte un pic, apoi a ieșit afară din Peșteră, s-a uitat în jur, și la dreapta, și la stânga, dar n-a putut să-și dea seama de nimic, doar a auzit un mic zgomot. A plecat de acolo și, când a ajuns la Lavra, le-a povestit părinților întâmplarea. Părinții de la Mănăstire, care cunoșteau bine acele locuri, i-au spus monahului Artemie că în afară de Peștera „lui Pahomie”, acolo în apropiere alta nu mai există.

În ziua următoare, s-a reîntors acolo împreună cu alți trei frați de la Mănăstire, ca să vadă și ei acel loc, dar n-au reușit să găsească nimic. Numai într-un loc anume au simțit cu toții mireasmă cerească și aromă de tămâie, care i-a făcut să înțeleagă că în acel loc al binecuvântatului Sfânt Munte se afla ceva mai presus de fire.

Peștera Sfântului Pantelimon

În urmă cu 43 de ani, în 1936, s-a întâmplat ceva asemănător la Schitul Sfânta Ana. Mai sus de Schitul acesta se află o bisericuță a Sfântului Pantelimon cu o Peșteră. Acolo în apropiere există și alte Peșteri, despre care am auzit lucruri minunate, astfel că în

urmă cu mulți ani am hotărât dimpreună cu Starețul meu, monahul Ioachim, să ne ducem și noi acolo. Am ajuns cu greu la Peșteră, am intrat înăuntru și am văzut urme care trădau faptul că un oarecare binecuvântat om trebuia să locuiască acolo. Înaintând, am văzut un mic urcior cu apă și mai sus, la un stat și jumătate de om, încă o Peșteră, mai mică decât cea dintâi. Am încercat să aflăm o cale ca să urcăm acolo, dar n-a fost cu puțință, pentru că locul era foarte abrupt. Atunci în fundul Peșterii am zărit o scară improvizată. Se pare că pustnicul care locuia în această Peșteră cu ajutorul ei urca și cobora din adăpostul său retras, ca să nu-l tulbure eventualii vizitatori și, cu harisma prevederii pe care Dumnezeu i-a dat-o ca răsplată pentru renunțarea la sine și pentru nenumăratele nevoițe ascetice, presimțea venirea vizitatorilor și urca imediat în Peștera sa secretă, trăgând scara după el, ca să nu poată nimeni altcineva să urce acolo. Am spus cu Starețul de trei ori „Pentru rugăciunile...”, dar nu am primit nici un răspuns. Atunci am început Acatistul Preasfintei și spre sfârșit, când spuneam „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi! O, prealăudată Maică, ceea ce ai născut pe Cuvântul Care este mai sfânt decât toți sfinții...” și am făcut trei mătânii mari, a ajuns până la noi o mireasmă foarte intensă de tămâie și toată Peștera s-a umplut de o aromă negrăită. Am așteptat un timp, poate că Preabunul Dumnezeu avea să binevoiască să iasă acel binecuvântat pustnic, care, fără îndoială, se va fi aflat în acea mică Peșteră, dar n-am văzut nimic, și, fiindcă începuse să se întunece, am făcut trei mătânii slăvindu-L pe Dumnezeu și am plecat, socotindu-ne nevrednici de vederea unui om atât de sfânt. Judecățile lui Dumnezeu sunt mai presus de înțelegerea noastră. „O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu!” (*Rm.* 11, 33), pentru că atunci când am încercat altădată să trecem din nou pe la aceeași peșteră, n-am aflat nimic din cele pe care le văzuserăm atunci. Negreșit, cel care se sălăsluise în acea peșteră a înțeles că niște oameni i-au dat de urmă și a hotărât să-și schimbe locuința. În felul acesta acei părinți binecuvântați au fugit de slava oamenilor, ca să afle slavă și îndrăzneală în fața lui Dumnezeu, pentru Care „dorința dumnezeiască li s-a făcut neîncetată”.

Sfinți de la Schitul Sfânta Ana

Sfântul Schit al Sfintei Ana a dat Maicii Biserici paisprezece Sfinți, Cuvioși și neomartiri¹:

1. Cuviosul Gherontie Ctitorul;
2. Cuviosul ieromonah Sofronie, a cărui viață se aseamănă întru totul cu viața Sfântului Alexie, „omul lui Dumnezeu”;
3. Cuviosul Mucenic Nicodim, cel care a mărturisit în Elvasán (Epirul de Nord);
4. Cuviosul Mucenic Macarie din Kios (Bitinia), care a mucenicit în Bursa;
5. Cuviosul Mucenic Cosma, care a mărturisit în Constantinopol;
6. Cuviosul Mucenic Luca din Adrianopol, care a mărturisit în Mytilene;
7. Cuviosul Mucenic Ilarion, care a mucenicit în Constantinopol;
8. Cuviosul Mucenic Nichita din Trapezunt, care a mucenicit în Serres;
9. Cuviosul Mucenic David, din Kydonies (Asia Mică), care a mucenicit în Tesalonic;
10. Cuviosul Mucenic Pavel din Sopotós (Peloponez), care a mucenicit în Tripoli;
11. Cuviosul Mucenic Nectarie, cel care a mucenicit în Vurlá (Asia Mică);
12. Cuviosul Gherasim;
13. Cuviosul Nifon și
14. Cuviosul Sava, ucenic al Sfântului Nectarie, Episcopul de Pentapole, care a adormit somnul cel veșnic în anul mântuirii 1948 în insula Kálymnos, unde până astăzi se află trupul său sfânt, întreg și nestricat, răspândind o mireasmă negrăită, spre slava lui Dumnezeu, dar și spre rușinarea celor duși în rătăcire de diavolul, care hulesc, îndoindu-se de sfințenia marelui luminător al Bisericii Maice – Sfântul Nectarie Făcătorul de Minuni.

¹ Neomartirii sunt mucenicii care au pătimit în ultimele secole, din perioada turcocrăției până în zilele noastre (*n. trad.*).

În afară de acești Cuvioși și Cuvioși Mucenici, cărora le cunoaștem numele, Sfântul Schit al Sfintei Ana a dat o mulțime de Sfinți și Cuvioși, care dintr-o smerenie fără măsură nu au vrut să fie cunoscuți oamenilor. Precum vom vedea de la începutul și până la sfârșitul acestei cărți, în tot Sfântul Munte vom afla mai mulți sfinți necunoscuți decât cunoscuți.

O pildă de ucenic curat și adevărat

Starețul Colibei Sfinților Arhangheli care aparține de Schitul Sfintei Ana, Anania ieromonahul, l-a trimis la Dafne pe ucenicul său, monahul Mihail, pentru o treabă urgentă, cu porunca lămurită de a se întoarce până seara la Colibă.

Legătura dintre Dafne și Sfânta Ana se făcea pe atunci cu ajutorul bărcilor cu vâsle, pentru că motoarele încă nu fuseseră inventate. De aceea, toate Colibele de nevoitori aflate în zona țărmului aveau propriile lor bărci de pescuit, cu care se duceau în Dafne.

Monahul Mihail, care era unul dintre cei mai buni și mai de încredere ucenici, a plecat de dimineață cu barca părintelui Gheorgăki, care, pentru că nu avea altă rucodelie, asigura cu barca legătura dintre Dafne și Sfânta Ana. A ajuns în Dafne, și-a făcut treaba pentru care venise, dar între timp vremea s-a stricat, a început să bată pe mare un vânt puternic și s-a pornit o furtună cu valuri uriașe. Dintre părinții care se duseseră în Dafne, pentru că era cu neputință să se întoarcă la Colibele lor, unii s-au dus la Mănăstirile din vecinătate, Simonopetra și Xiropotamu, iar alții au plecat pe jos spre Karyés. Aceasta se întâmpla periodic și părinții erau învățați să poarte crucea acestei suferințe în plus și așa, încărcăți cu desagi-le de cumpărături, se întorceau pe jos fără să crâcnească. Cu șiragul de mătânii în mâini, cu rugăciunea pe buze și în inimă și-au dus la capăt treburile până după 1933, când au fost inventate motoarele și motorașele și au scăpat de acest martiriu în plus.

Fratele Mihail, un monah simplu, bun și fără de răutate, stătea în apropierea coastei maritime, în portul Dafne, și aștepta ca marea, care se învolbura cu valurile ei uriașe, să se liniștească, fără să-i treacă prin minte să se îndepărteze, deși era necăjit, pentru că

avea poruncă de la starețul său să se întoarcă neapărat acasă în acea seară. Pe când se gândea la aceste lucruri, vede în fața lui doi tineri în veșminte luminoase, care l-au întrebat de ce este întristat. Iar el le-a răspuns:

– Am poruncă de la Starețul meu să mă întorc negreșit în seara asta, fără să rămân nici măcar o seară în afara Colibei noastre de nevoie.

Tinerii i-au spus:

– Vrei să urci în barca noastră și să te ducem noi la Starețul tău?

Fratele Mihail a primit cu bucurie propunerea tinerilor, a pășit în barca lor și unul dintre tineri a luat vâslele, le-a mișcat de două-trei ori și de îndată s-au aflat în portul Sfintei Ana (să nu uităm că în ziua de azi motorașele cu petrol fac din Dafne până la Sfânta Ana aproape două ore, iar la vremea respectivă pentru o barcă cu vâsle era nevoie de mai mult de cinci ore).

Monahul Mihail, aflându-se sub acoperământul ascultării, nu a priceput nimic din acea întâmplare mai presus de fire și, de bucurie că a ajuns devreme, după ce au ieșit la țărmul Sfintei Ana, le-a mulțumit celor doi tineri luminoși pentru bunătatea arătată și a urcat aproape în goană panta, ca să ajungă degrabă la Starețul său.

Pe drum l-a întâlnit pe părintele Gavriil, așa cum i s-a părut, de la Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului și, după ce s-au salutat călugărește – „Blagosloviți”, – „Domnul”, părintele Gavriil l-a întrebat pe ucenicul Mihail de unde venea și de ce era atât de grăbit. Părintele Mihail i-a răspuns monahului că Starețul îl trimisese în Dafne pentru merinde, poruncindu-i să se întoarcă până seara, dar, fiindcă vremea se stricase și pe mare se dezlănțuise furtuna, barca Bătrânului Gheorgáki, care asigură legătura, nu putuse să plece la drum. Și așa, luându-l doi tineri, l-au adus din Dafne cu barca lor și acum aleargă să ajungă iute la stareț ca să nu-l certe și să-i dea canon – rugăciune și post aspru.

Atunci, cel care părea a fi monahul Gavriil l-a întrebat pe ucenicul Mihail unde sunt acei tineri care l-au adus cu barca lor, și el i-a răspuns că au rămas jos la țărm, dar, pentru că a plecat în grabă, nu i-a întrebat unde aveau să rămână. Monahul Gavriil i-a spus bunului ucenic: „Frate, ia aruncă tu o privire spre mare!” Când s-a întors a văzut că marea se albise de spumă și valurile acopereau nu doar

micul port, ci și întreaga plajă, până și pietrele de pe țărm. Nicăieri nu se aflau nici barcă, nici țipenie de om.

Părelnicul monah Gavriil s-a făcut nevăzut dinaintea ochilor ucenicului Mihail, care și-a revenit din euforie. Ascultarea oarbă față de Starețul său îl ținuse sub acoperământul ei până în clipa aceea și numai atunci a înțeles că cei doi tineri erau – cel dintâi, care a apucat vâslele bărcii în Dafne și le-a mișcat de trei ori, Arhanghelul Mihail, iar cel de-al doilea, care i s-a arătat sub chipul monahului Gavriil de la Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului, Arhanghelul Gavriil.

Ochii bunului monah ucenic Mihail s-au umplut de lacrimi de bucurie și recunoștință față de Arhangheli și, cu toată puterea sufletului și a trupului, a alergat să ducă vestea minunii Arhanghelilor Starețului său.

Când a ajuns la Colibă, l-a găsit pe Starețul său, ieromonahul Anania, îngenuncheat în fața icoanei Arhanghelilor, rugându-se stăruitor lui Dumnezeu și Arhanghelilor, care în mijlocul icoanei Îl au pe Stăpânul Hristos. Cu lacrimi în ochi le cerea să-l ajute pe ucenicul său Gavriil să se întoarcă. Și iată că Atotbunul Dumnezeu, ascultând degrabă și împlinind voia celor care se tem de El, n-a trecut cu vederea rugăciunea Starețului și „cuvântul odată [spus], deîndată [se face] faptă”, prin mijlocirea Sfinților și a robilor Săi.¹

Bunurile ascultării

Un alt ucenic, un monah (al cărui nume nu-l menționăm, deoarece se află încă în viață), mi-a istorisit următoarea minune înfricoșătoare, petrecută în zilele noastre:

Acest frate s-a aflat oarecând la praznicul unei mari Mănăstiri, la acele sărbători unde, după obicei, vine o mulțime de pele-

¹ Vedeți, așadar, fraților, că nu numai ucenicul era cu frică de Dumnezeu și credincios îndatoririlor sale, dar și Starețul era treaz, mijlocind și rugându-se la Dumnezeu să-l ajute și să-l apere pe ucenicul său de tot răul. Așa vin harul și luminarea lui Dumnezeu la Stareț, dar și încredințarea pentru ucenic că trebuie să asculte orbește și să aibă încredere absolută în starețul și îndrumătorul său duhovnicesc. Nu trebuie să cerem ca toate să fie la ucenic desăvârșite, ci la aceasta contribuie și educația duhovnicească venită din partea Starețului, egumenului și a întâi-stătătorului răspunzător pentru acesta, după cum spune și Apostolul Pavel: „Ascultați pe mai-marii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă” (Evr. 13, 17).

rini, monahi și mireni. Pe la mijlocul privegherii din noaptea praznicului, monahul a simțit nevoia să meargă la toaletă. Cum a ajuns acolo, un mirean s-a năpustit asupra lui, cu intenția de a-și satisface pofta animalică sub amenințarea armei.

Monahul, luat prin surprindere și îngrozit, cu durere în suflet și cu o credință nezdruncinată în Dumnezeu și în ascultare, cu toată puterea sa, a strigat: „Preasfânta mea, pentru rugăciunile Starețului meu, scapă-mă!”; și într-o clipă, fără să înțeleagă cum și când, ucenicul s-a trezit în fața Chiliei Starețului său, care se afla la o oră și jumătate distanță. Atunci Starețul și ucenicul au dat slavă și mulțumire lui Dumnezeu și Stăpânei de Dumnezeu Născătoare, pentru că l-au ocrotit și izbăvit pe frate de atacul neașteptat al acelui răufăcător.

Acest fapt minunat ne arată că și în zilele noastre au loc minuni asemănătoare celor care se petreceau în primele secole creștine, în primele veacuri ale înfloririi monahismului eremitic și ascetic, în Orientul Mijlociu și în alte părți, așa cum citim în *Everghetinos* și în *Patericul egiptean*, deoarece, potrivit lui Pavel, fericitul și dumnezeiescul Apostol al neamurilor, „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același” (Evr. 13, 8), fiind îndeajuns credința și dragostea față de El și Evanghelia Sa.

Roadele neascultării sunt cumplite

La una dintre Colibele Schitului aflate pe țărmul mării, în urmă cu aproape 90 de ani, se nevoiau cinci monahi: Starețul, ieromonah și duhovnic, un ieromonah – al doilea pe scara ierarhică –, doi monahi și un ucenic rasofo, care se pregătea să devină monah.

Viața lor, într-un tot al călugărească, urma toate rânduielile sfintei tradiții ale monahismului răsăritean. Încercau în orice chip să se supună voii Domnului și să trăiască, precum părinții de la Schit, în acord cu tipicoanele și tradițiile Sfinților Părinți.

Ucenicul rasofo a ajuns monah și a primit numele de Sava. După mulți ani petrecuți în ascultare, duhovnicul a murit și, după rânduială, la conducerea obștii a ajuns ieromonahul, care fusese anterior al doilea pe scara ierarhică, și, cu ajutorul lui Dumnezeu, viața lor duhovnicească mergea înainte.

Sava, cel mai tânăr monah al acestei obști, fiind bun și simplu, a sporit în ascultare și în viața duhovnicească, dar diavolul urător al binelui a pizmuit sporirea sa și a început să semene vrajbă în mintea lui. La început și-a dorit să ajungă pe culmea Muntelui Athos, ca să se închine acolo, pentru că îi auzea pe ceilalți monahi spunând: „am urcat pe culmea muntelui și a fost frumos, ar trebui să mergi și tu, altceva este să-ți spunem noi și altceva să vezi cu ochii tăi.” La auzul acestora, fratele Sava s-a lăsat convins că trebuie să meargă și el să vadă cum arată Sfântul Munte de pe culmile vârfului Athos. A ajuns să creadă, așa cum l-a amăgit diavolul, că acolo sus locuiește un preacuvios Stareț sfânt și lumea i se închină și de aceea spuneau „mă duc și eu să mă închin «bătrânului Athos»”.

I-a mărturisit Starețului gândul și îl tot ruga să-i îngăduie să-și îplinească această dorință bună – după cum socotea el.

Starețul său era de altă părere, spunându-i că nu a venit încă vremea să se ducă pe culmea muntelui, dar și că nu e cu putință ca acest lucru să-i aducă vreun folos sufletesc, și de aceea a refuzat să-i dea binecuvântarea.

Monahul Sava, sub îmboldirea gândului viclean venit de la diavolul, fiindcă nu-și găsea liniștea, a hotărât să nesocotească ascultarea și să meargă pe culmea „bătrânului Athos”. Așadar, după ce a luat cu de la sine putere hotărârea, a plecat pe ascuns de la Coliba lui de nevoință, s-a dus în Kerasiá, a rămas la Chilia cu viață de obște a Tuturor Sfinților pentru câțiva ani și, așa cum ne-a povestit mai târziu Starețul acestei Chilii, Bătrânul-Grigorie – pe când el însuși era încă foarte tânăr –, într-o dimineață de primăvară, fără îngăduința și binecuvântarea Starețului său, ieromonahul Grigorie, a plecat la drum spre culmile „bătrânului Athos”. Nimeni din obște nu știa încotro avea să se îndrepte părintele Sava, care, după ce a mers pe jos destulă vreme și a ajuns în locul numit „Hairi”, l-a întâlnit pe satana sub chipul unui duhovnic, după cum ne-a relatat Bătrânul-Grigorie în continuare:

La o cotitură a drumului s-a arătat un bătrân cu barbă albă și foarte cuvios la înfățișare, care părea foarte obosit, și cu o prefăcută bunăvoință i-a spus monahului Sava: „Unde mergi, copilașul meu, care pari atât de ostenit și întristat? Ce ți s-a întâmplat?” Monahul Sava, de îndată ce l-a văzut pe acest stareț necunoscut în fața sa, apro-

piindu-se, de altfel, foarte mult de el, de frică s-a încurcat și nu știa ce să răspundă. N-a putut să spună decât: „Vreau să mă închin «bătrânului Athos».” Atunci părelnicul stareț a început să-i spună mios: „Eu sunt, copilul meu, «Bătrânul-Athos». Tu unde stai? De unde vii?” Monahul Sava și-a revenit un pic din frică și i-a spus: „Eu, părinte Stareț, sunt de la Schitul Sfintei Ana, stau în Kerasiá și merg pentru prima dată pe vârful Atonului ca să mă închin.” Părelnicul bătrân cu barbă albă l-a întrebat pe monahul Sava: „Spui că ești de la Sfânta Ana, dar cum de eu nu te știu? La ce Colibă stai? De ce nu te știu? Eu îi știu pe toți, dar pe tine te văd prima dată și mi se pare ciudat să nu te știu. Se pare că ți-ai încălcat ascultarea.” Monahul Sava i-a răspuns: „Eu am stat mai întâi la Sfânta Ana, dar acum câțiva ani am plecat și m-am dus în Kerasiá, la Chilia Tuturor Sfinților. Sunt la călugărie de mulți ani, dar în urma unei neînțelegeri cu frații mei m-am dus în Kerasiá, și de doi ani m-am întors la primul meu loc de metanie, Coliba Sfântului Dimitrie. Nici eu nu te știu și mi se pare destul de ciudat să zici că-i știi pe toți! Cine ești tu și cum de nu mă știi?”

Părelnicul stareț i-a răspuns: „Copilul meu, eu, după cum ți-am spus, sunt duhovnic și toți ucenicii care capătă curaj și vor să-și facă voia vin și-mi fac mie metanie. Pe tine se pare că până acum te acoperea ascultarea, pe care o făceai față de Starețul tău, și de aceea nu te știu, dar nu mai contează, de acum nu mai e nevoie să te ostenești, am văzut intenția și gândul tău și am venit eu singur la tine. Haide să mi te închini și nu te mai trudi să ajungi pe culme! Fă-mi metanie și întoarce-te acasă și la voia ta, iar eu o să-ți port de grijă.”

Monahul Sava, din dorința de a-și face voia și cu mintea întunecată din cauza neascultării, a uitat de rugăciunea minții pe care fiecare monah o are întotdeauna în inimă și pe buze, și, fără să se gândească ce face, s-a aplecat, a făcut o metanie în fața lui, și în clipa în care săruta mâna părutului bătrân cu barbă albă, i-a văzut unghiile care ajungeau până la cot și mâna acoperită de solzi mari. Atunci a înțeles că părelnicul stareț nu era altul decât bătrânul-diavol viclean și satana. Însă era prea târziu când a înțeles înșelarea; diavolul, care făcuse răul, i-a spus: „Acum ești al meu și într-o zi o să vin să te iau.” Spunând acestea, s-a făcut nevăzut.

Nefericitul și sărmanul Sava, de îndată ce a sărutat mâna satanei, a amețit, a căzut jos fără simțire și, după multe ceasuri, niște

monahi în trecere l-au găsit într-o stare jalnică. La început nu putea scoate nici o vorbă, l-au luat și l-au dus la Coliba unde stătea la Sfânta Ana, adevăratul lui loc de pocăință.

Și-a revenit după trei zile și cu lacrimi în ochi a povestit cele ce se petrecuseră. A cerut de multe ori iertare de la Starețul și frații săi. Aceia, cu durere în suflet și cu lacrimi în ochi, l-au iertat din inimă și se rugau lui Dumnezeu zi și noapte să-l ierte și să-i treacă cu vederea greșeala celui care, de vreme ce nu era în toate mințile, se închi-dea în sine și plângea nemângâiat.

La Schitul Sfintei Ana a rămas aproape opt ani, dar nu putea să-și afle liniștea și, cu îngăduința Starețului său, a plecat la Mănăstirea Ivir, unde se află icoana Preasfintei „Portărița”. A rămas acolo alți cincisprezece ani, după care s-a întors iarăși la Starețul său de la Sfânta Ana.

Pronia dumnezeiască, spre pilduire și folosul celorlalți, îl pedepsește pe om, pedepsește trupul ca să se mântuie sufletul, după spusa Apostolului Pavel: „Să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus” (*I Cor. 5, 5*), însă acestui frate i s-a întâmplat ceva cumplit. Monahii de la Coliba aceasta de nevoitori, precum și alte Colibe aflate la țărmul mării aveau o barcă cu care mergeau adesea la pescuit. La trei ani după întoarcerea monahului Sava, l-au luat cu ei și s-au dus cu barca la pescuit. Chiar la ceasul din zi în care făcuse metanie în fața satanei, un vârtej de vânt (tornadă) a învăluit barca și l-a luat de sub ochii fraților pe Sava cu tot cu trup, fără ca de atunci să-l mai fi văzut cineva, adică, după cum au spus și alți părinți, l-a luat satana cu tot cu trup din fața ochilor lor.

Din nefericire, acestea sunt roadele neascultării cu toate urmările lor nefaste, pentru că, după Apostolul Pavel: „prin [unele ca] acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării” (*Col. 3, 6*). Această înfricoșătoare pățanie să ne fie spre învățătură și să fim cu băgare de seamă în fața uneltirilor satanei, care nu mănâncă, nu bea, nu doarme, „ci ca un leu răcnind” caută pe cine ar putea să sfâșie și să înghită.

Osteneala în scop duhovnicesc este răsplătită

La Sfânta Mănăstire a Sfintei Ana și-au afierosit viața mulți creștini evlavioși, din toate colțurile Greciei, ca și din alte țări creștin-ortodoxe, precum ruși, români, sârbi și bulgari. Mai ales la Schitul Sfintei Ana s-au nevoit mulți frați după trup, întru virtute și sporire duhovnicească, precum frații Karțonéi, patru frați după trup – toți patru duhovnici, Leontéii, părintele Haralamb și părintele Teodosie, Gavriil și Ioan din Mytilene, cinci alți frați la Coliba Sfânta Treime și nenumărați alții despre care am auzit, dar pe care nu ne-am învrednicit să-i cunoaștem și de aceea nu le pomenim aici numele.

Pentru întărirea credinței acestor părinți și frați și pentru statornicia lor până la sfârșitul vieții pe aceste stânci, Atobunul Dumnezeu, prin diferite semne și minuni, le sporea credința și dragostea pentru aceste locuri sfinte și sfințite ale Sfântului Munte.

În diferite locuri din Sfântul Munte întâlnim pe marginea drumurilor locuri de închinăciune (troițe), mici icoane sau cruci, fiecare dintre ele avându-și istoria sa. Despre acestea consemnăm aici ceea ce ne-au spus părinții: la Sfânta Ana, drumul de la mare până la Schit este abrupt și istovitor. Părinții, în perioada lunii august, urcau grâul și tot ce aveau nevoie pentru hrana și întreținerea lor cu spatele, cu trudă și greu încărcăți, pentru că în urmă cu 50-60 de ani nu îi era îngăduit nimănui să aibă animale de povară¹.

În puțini ani, credința noastră s-a împușinat, firea noastră a slăbit sau, pe nesimțite, ne-am însușit confortul și comoditățile vieții? Nu știu ce anume dintre toate acestea a făcut ca acea tradiție frumoasă, austeră, dar și foarte grea și anevoie de purtat, care nu permitea folosirea animalelor de povară pentru transportul de bunuri, să nu mai fie continuată, dar să vedem mai departe cum prin mijlocirea diferitelor intervenții miraculoase ale Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și ale Proniei dumnezeiești credința și lepădarea de sine a părinților noștri se aprindeau și se întăreau.

Într-o zi un tânăr ucenic, în timp ce căra cu spatele un pachet cu alimente, dinspre mare la o Colibă a Schitului, s-a așezat să se odihnească. Atunci satana, fără a pierde vremea, a început să-l ispi-

¹ Măgari, asini etc. (n. trad.).

tească, încolțindu-i în minte gândul că se trudește în zadar și eforturile austere se vor pierde, deoarece sunt pentru trup, și nu pentru suflet, chinuindu-i mintea cu alte gânduri asemenea. Aceste gânduri i-au slăbit zelul și i-au adus neliniște și întristare sufletească. Chiar în acea clipă a auzit un glas, despre care a aflat că era glasul Preasfintei, spunându-i: „De ce te întristezi și te necăjești, copilul meu? Ostenelile tale nu sunt fără rost, sudoarea, pe care o verși când urci cu tragere de inimă acest drum abrupt și mergi cărând în spate această povară la Schit, Fiul și Dumnezeuul meu, Stăpânul Hristos, o va primi asemenea sângelui de martir. Și ceea ce-ți spun eu acum să spui tuturor fraților, ca fiecare să-și ducă povara fără crâcnire și să aibă parte de răsplata veșnică.”

Monahul, însuflețit de chezășia cuvintelor Preasfintei, s-a dus plin de bucurie la Kyriakón și le-a adus la cunoștință pe acestea părinților, care acum își duc cu bucurie și râvnă poverile de la mare la Schit pe umerii lor.

În amintirea acestei minuni, părinții au ridicat în locul unde s-a auzit acel glas o troiță cu icoana Doamnei de Dumnezeu Născătoare, mulțumindu-i pentru că le-a arătat astfel că ostenelile monahilor, ca și ale fiecărui om, săvârșite din dragoste de Dumnezeu și pentru Fiul ei, sunt recunoscute și răsplătite.

De curând, imnograful Bisericii celei Mari a lui Hristos, părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică, a consemnat această întâmplare pe sfânta troiță de la Sfânta Ana.

Ostenelile ucenicului

La puțină vreme după această întâmplare, un alt ucenic, care venea dintr-o familie bogată și se afla la o vârstă fragedă, în timp ce ducea și el de la mare o povară cu spatele, din cauza ostenelii și-a arătat nemulțumirea rugându-l pe Starețul său să-i îngăduie să folosească un animal de povară, pentru transportul alimentelor de trebuință de la mare la Coliba lor. Starețul, cunoscând neputința ucenicului, i-a îngăduit să ia un măgar.

Într-o zi, în timp ce-și urca povara cu măgarul, la o cotitură – locul cel mai anevoios al drumului – vede un tânăr strălucitor

ținând în mână un burete, cu care ștergea transpirația de pe frunțile părinților care treceau, și îi tămâia. Atunci s-a apropiat și el, așteptând să i se șteargă fruntea, dar tânărul, în loc să-i șteargă fruntea lui, a șters-o pe cea a măgarului. Când ucenicul s-a plâns, părelnicul tânăr i-a spus: „Eu, frate, șterg, tămâiez și răsplătesc doar pe cei care se ostenesc și transpiră, și nu pe cei care caută înlesniri.” Și după aceste cuvinte s-a făcut nevăzut.

După această lecție, tânărul monah nu s-a mai slujit niciodată de animalul de povară, ci cu mare bucurie purta el însuși în spate povara sa, asemenea celorlalți părinți.

Glăsul din troiță

Urcând spre dreapta de la țărmul Schitului Sfânta Ana pentru a ajunge mai repede la Sfânta Ana Mică, apucăm pe un drum foarte anevoios și abrupt, numai trepte. În locul cel mai greu al acestui urcuș, un monah de vârstă mijlocie, care înainte de a se face călugăr fusese ofițer în armată, s-a sprijinit de un trunchi de copac ca să se odihnească. Amărât din cauza oboselii, și-a spus în sinea sa: „Oare o să avem vreo plată aparte că ne cărăm merindele până sus și nu stăm să ne ospătăm din ele pe țărm, ci le urcăm așa de sus? Oare ceea ce facem nu este un lucru necugetat?” Ca răspuns la gândul său, a auzit un glas care i-a spus: „Toate ostenelile sunt primite și pașii pe care îi faceți pentru dragostea lui Hristos sunt măsurăți și răsplătiți.” După această înștiințare, fratele, cu o stare sufletească plină de avânt, trecea adesea prin acel loc fără a mai simți oboseala. Iar părinții, pentru a-și aminti de minunea aceasta, au așezat în acel loc o icoană, iar mai demult aprindeau și o candelă, spre slava lui Dumnezeu.

Troița Sfintei Ana

Pe drumul dintre Schitul cel Mic și cel Mare ale Sfintei Ana, sub o stâncă în care s-a format o peșteră, există o altă troiță cu sfinte icoane și candelă, de care părinții trecători pe acolo au grijă să rămână mereu aprinsă, pentru faptul că în acel loc s-au întâmplat de-a

lungul timpului multe lucrări satanice, pe care le înfățișăm mai jos, așa cum ni le-au povestit cuvioși părinți și frați:

a) Una dintre ele, cunoscută și nouă, este aceea că monahul Arsenie, ucenicul Starețului Auxentie de la Coliba Sfântului Gheorghe, aflată acum în paragină, a plecat de la Coliba sa fără îngăduința Starețului, pe care l-a lăsat foarte întristat, dar nici el nu a fost lipsit de tulburare pe drumul care duce la Sfânta Ana Mică. S-a sprijinit de trunchiul unui copac, acolo unde până astăzi se află așezată o cruce de lemn, la care se închină în trecere, cu evlavie, monahii și pelerinii. A stat puțin în acel loc, gândindu-se că ceea ce face nu este bine. Și-a spus pentru o clipă că se întoarce la Starețul său, dar egoismul l-a biruit și a mers mai departe. Când însă a ajuns în fața Peșterii unde astăzi se află troița, a auzit un zgomot puternic și atâta freamăt, încât a crezut că este urmărit de demoni. De frică s-a întors de îndată din drum și atunci a auzit glasuri în văzduh care-i ziceau: „Ce să-ți facem!?! Să ai har în fața Starețului tău.” De groaza care l-a cuprins, monahul Arsenie nu a priceput când și cum a ajuns înapoi la Coliba sa, unde l-a găsit pe Starețul său rugându-se cu lacrimi în ochi și mijlocind la Dumnezeu. I-a făcut metanie și a primit iertarea. După cum ne-a adevărit el însuși, cât a trăit a trecut prin acel loc cu multă frică și cutremur. El este, de altfel, cel care a pus pe trunchiul acelui copac Crucea [de care am amintit mai sus].

b) Părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică ne-a povestit că pe când era tânăr, trecând odată în zori prin locul acela cu părintele duhovnic Dionisie, pe atunci ucenicul Teodosie, spre a merge la Sfânta Ana, în fața Peșterii au văzut cum stăteau trei țapi, unul mai mare și doi mai mici.

Cei doi monahi au plecat de la Coliba lor cu șiragul de mătănii în mâini și rostind Acatistul Preasfintei. Când au ajuns în fața Peșterii, țapii i-au pironit cu o privire sălbatică și nu s-au mișcat din loc. Monahii și-au făcut cruce în fața troiței și cum au mai făcut câțiva pași, țapii s-au făcut nevăzuți. Neîndoielnic este vorba de demoni sub formă de țapi, care aveau sigur intenția de a-i vătăma pe monahi, dar pentru că aceia spuneau Acatistul Macii Domnului, nu au îndrăznit să se atingă de ei.

c) Altădată, monahul Meletie de la Chilia Danieléilor i-a povestit Bătrânului-Gherasim de la Sfânta Ana Mică cum într-o zi, pe când

aducea niște lămâi în desagă de la Sfânta Ana și când a trecut prin fața Peșterii, s-a auzit o așa tulburare și un vuiet făcut de demoni, încât de frică s-a împiedicat, a căzut și toate lămâile s-au rostogolit pe jos, dar fiindcă el avea în mâini șiragul de mătănii și spunea neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, nu a suferit vreun alt rău din partea demonilor, care, după cum mărturisesc părinții de acolo, provocau neîncetat astfel de întâmplări neplăcute din următoarea pricină:

d) Acolo unde începe Schitul numit Sfânta Ana Mică, pe un delușor există o Colibă de părinți sihaștri cu o bisericuță ce are ca hram Învierea Domnului. Aici, în urmă cu mulți ani, s-a distins prin nevointă vestitul și cunoscutul părinte duhovnic Sava, despre care se spune că a fost un mare lucrător al virtuții și un părinte duhovnic înzestrat cu darul deosebirii duhurilor. La el s-a spovedit oarecând un vrăjitor dintr-un sat din Peninsula Chalcidică, care, după ce s-a pocăit sincer și a hotărât să-și schimbe viața devenind un creștin bun și credincios, i-a dat părintelui duhovnic Sava o carte cu titlul *Solomonie*, cu care făcea diferite vrăji și farmece. Părintele duhovnic Sava n-a voit să primească această carte, ci i-a spus vrăjitorului Ilarion, care se pocăise, că este o carte demonică și trebuie să o ardă. Așadar, a adunat lemne și crengi uscate, a făcut focul, a aruncat cartea în foc și, după cum el însuși a spus duhovnicului și părinților, din limbile de foc pestrițe ieșeau glasuri nearticulate, ca și cum ar fi plâns mii de copii, mari și mici.

De atunci au început în acel loc lucrări demonice și de aceea părinții au făcut agheasmă, aducând și sfinte moaște, au făcut troița cu candela aproape întotdeauna neadormită, și abia apoi lucrările diavolești au încetat și puterea dușmanului a fost nimicită.

Stareța Olimpia

Un părinte duhovnic cuvios, părintele Haralamb, de la Coliba Sfinții Haralamb și Modest, mi-a povestit următoarea istorie adevărată, pe care el însuși a auzit-o din gura unei călugărițe virtuoză.

În părțile localității Pýrgos din Ilia¹ trăia o maică pe nume Olimpia, care sporise mult în virtute și în frica de Dumnezeu.

¹ Capitala districtului Ilia (Ηλεία) din nord-vestul Peloponezului (n. trad.).

Atunci când am vizitat acea zonă ca părinte duhovnic și mărturisitor, la una dintre acele Mănăstiri am cunoscut-o pe preacuvioasa Stareță, care m-a impresionat prin modul ei de a fi smerit și prin evlavia neprefăcută, care se distingea prin frica de Dumnezeu și credința adâncă în El, în judecata și în răsplata vieții veșnice și a pedepsei veșnice.

Cu discreție și respect am întrebat-o pe Stareța Olimpia cum a luat hotărârea și care a fost cauza ce a convins-o să se facă monahie.

Stareța Olimpia, cu o simplitate de copil, a spus: „Părinte Stareț, în copilăria mea am avut un tată cumpătat și sfânt, care cea mai mare parte a vieții a fost bolnav și n-a reușit să adune nici o avere, nici materială, nici spirituală. Singurul lucru bun a fost că nu cărtea și nici nu se revolta pentru nici una din greutățile din viața sa, ci dădea dovadă de o răbdare extraordinară.

O viață întreagă a suferit, și în ziua morții sale a căzut o ploaie năprasnică, cu tunete și fulgere, de credeai că lumea se va prăpădi. În toiul verii a avut loc un așa potop, că l-am ținut neîngropat acasă trei zile și trei nopți la rând.

Dar ca să nu înceapă să se descompună în casă – caz în care n-am mai fi putut locui în ea –, în cea de-a treia zi, chiar dacă ploaia continua să cadă potop, am reușit să-l ducem la cimitir cu multă greutate și să-l îngropăm. Lumea, revoltată la vederea acestor semne, spunea că omul acesta, care nu putea fi îngropat din cauza vremii atât de urâte pe timp de vară, trebuie să fi fost un om foarte rău și să fi făcut multe păcate și nedreptăți, deși el a fost un om nevinovat și fără de răutate din turma lui Hristos și un creștin foarte credincios.

Am avut, de asemenea, o mamă care era cu totul opusă felului de a fi al tatălui meu. Adică era bârfitoare, se văicărea și se certa cu el și cu toată lumea. Spunea multe minciuni, cuvinte urâte și foarte adesea se însoțea cu oameni neînfrânați și lipsiți de evlavie. Bea vin și diferite alte băuturi, încât de multe ori venea acasă beată, și din această pricină casa noastră se afla în neorânduială.

Cu toate acestea, mama mea trăia o viață în veselie, nu s-a îmbolnăvit niciodată și era foarte robustă și sănătoasă, fără să aibă parte de nici un necaz și fără să simtă vreo întristare. Nu-i păsa ce spune lumea de ea, își trăia viața în desfătări și plăceri.

După mulți ani, s-a îmbolnăvit pentru o scurtă vreme și, fără durere și chinuri, a murit și a avut parte de o așa de frumoasă înmormântare, că o invidiau toți cei care au însoțit-o la groapă.

Oricine ar fi putut crede că toate, până și elementele firii, au contribuit ca să aibă loc o înmormântare atât de măreață. Pe timp de iarnă, vremea era caldă și plăcută. Soarele strălucea și toate erau atât de pline de veselie, ca și cum ar fi dat mărturie că o mare sfântă femeie a adormit somnul cel de veci.

În sfârșit, când am crescut, la vârsta adolescenței, am început să mă gândesc la toate astea și diferite idei îmi treceau prin cap. Am ajuns într-adevăr la o dilemă: ce viață să aleg și ce drum să urmez? Ce să prefer și ce să resping? Să urmez viața tatălui meu, care a fost numai mizerie, boală, supărare și soartă nefericită, sau viața mamei, care a fost numai petreceri, veselie, distracție, chefuri și desfătare, fără boală, fără întristări și suferințe?

Așadar, mă gândeam că pentru a urma viața tatălui meu trebuie să fiu cumpătată, virtuoasă, cu băgare de seamă, fără însoțiri și distracții, petreceri și desfătări, ci întreaga mea viață va însemna post, rugăciune, biserici, Liturghii și toate îngrădirile. Și care ar fi, mă rog, câștigul? Ce folos îmi va aduce viața tatălui meu? Tata, prin viața pe care a dus-o, nu numai că nu s-a bucurat de nimic în lumea asta, ci, dimpotrivă, a fost chinuit de boli și lipsuri și în cele din urmă a murit și, pentru că n-am putut să-l îngropăm din cauza vremii urâte, toți aveau impresia că până și Dumnezeu l-a blestemat. Oare lui Dumnezeu nu-I plăcea viața pe care a dus-o tatăl meu? Căci și la moartea sa a îngăduit ca atât el, cât și noi toți, care l-am condus pe ultimul drum, să avem parte de suferință!

Un alt gând îmi spunea: dacă viața tatălui meu a fost plăcută lui Dumnezeu, de ce l-a lăsat să se chinuie într-atât și să treacă prin atâtea amărăciuni și rele și nu a arătat nici măcar un semn de mângâiere, fie și în ceasul morții sale?

Pe de altă parte, mă gândeam la viața pe care a dus-o mama, care nu s-a dedicat lui Dumnezeu, ci vieții ușoare, petrecerilor, dansurilor și cântecelor. A trăit o viață în voioșie, fără griji, mâhniri, amărăciuni, dureri și suferințe, având parte de toate bunurile din lumea asta și toate desfătărilor, toate plăcerile și voluptățile cu puțin-

ță! De ce să nu aleg și eu o astfel de viață și să nu merg pe urmele mamei? O viață de bucurie, mai ușoară și mai bună decât cea a tatălui meu? Cu astfel de gânduri m-a luat somnul.

Descoperirea adevăratei vieți

În somn am văzut stând deasupra creștetului meu un bărbat cu trup uriaș și înfricoșător la vedere, care se uita la mine cu o privire sălbatică, și cu o voce groasă și răgușită m-a întrebat: «Ia spune-mi, copila mea, ce plănuiești? Ce gânduri ascunde inima ta?»

Eu m-am speriat foarte tare și nu am avut curaj nici măcar să-l privesc. Atunci el m-a întrebat cu aceeași voce răgușită: «Haide, spune-mi, ce hotărâre ai luat? Ce viață vei urma? Pe a tatălui sau pe a mamei?» Dar când a văzut că încremenisem de spaimă și de zăpăceală nu mai puteam gândi limpede, a început să-mi repete toate câte le aveam în capul și în mintea mea.

Atunci am prins și eu puțin curaj și am început să-l rog să mă ierte și să nu fie supărat pentru gândurile pe care le aveam în minte.

Bunurile Raiului

Acela, luându-mă de mână, mi-a zis: «Haide cu mine, să vezi cu ochii tăi unde și în ce stare este tatăl tău și pe urmă o să-ți arăt unde se află mama ta, și atunci vei alege singură care viață vei dori să îmbrățișezi.»

M-a luat și m-a dus pe o câmpie nesfârșită ce semăna cu Raiul și unde erau diferite soiuri de pomi și flori, a căror frumusețe era de negrăit. Copacii erau încărcăți de roade îmbietoare.

Și cum ne plimbam și admiram acele minunate lucruri, de care ochii noștri nu se mai săturau, a apărut în fața mea tatăl meu care m-a îmbrățișat și, sărutându-mă neîncetat, îmi spunea: «Scumpul meu copil, binecuvântata mea fetiță!» Eu m-am aruncat în brațele lui, rugându-l să mă lase să rămân cu el. El mi-a spus: «Ceea ce-mi ceri, copilul meu, nu se poate petrece acum. Dar dacă vrei să urmezi exemplul și pilda mea de viață, după puțină vreme și multă nevoie vei veni și tu aici, să fim împreună cu Dumnezeu în veci, să ne bucurăm întru Împărăția Cerurilor dimpreună cu Îngerii și cu toții Sfinții veșnic.»

Chinurile iadului

De îndată însoțitorul meu m-a luat de mână și mi-a spus: «Hai de acum să te duc să vezi unde se află mama ta, și apoi să judeci singură și să hotărăști ce drum va trebui să urmezi în viața asta trecătoare a ta.»

Am luat-o pe un drum care cobora abrupt și ne-am oprit în fața unei case plină de un întuneric adânc. Înăuntru era o mare tulburare, se auzeau gemete, plânsete, suspine, ocări, hule și multe altele.

Mi-a arătat un cuptor uriaș și nesfârșit, ale cărui flăcări ajungeau foarte sus, până la cer; cuptorul clocotea și, în fierberea și clocotul acela, urcau și coborau oameni, bărbați și femei. Se auzeau asemenea tânguiri, că te cuprindeau frica și groaza numai la auzul și văzul acelor lucruri.

Cuptorul era păzit de niște ființe înspăimântătoare, a căror înfățișare numai te umplea de groază: «Ceea ce vezi, mi-a spus însoțitorul meu, sunt demonii care îi chinuiesc pe cei pedepsiți.»

Am aruncat o privire la cuptorul acela și atunci am zărit-o pe mama mea, afundată în foc până la gât, și în jurul ei se aflau nenumărați viermi și șerpi, ce o mușcau neîncetat și o făceau să țipe sfâșietor din cauza durerilor, scrâșnind din dinți și tremurând din tot trupul.

De cum m-a zărit, mama a izbucnit în plâns și, cu strigăte sfâșietoare, mi-a spus: «Copilul meu, dulcea mea fetiță, durerile sunt cumplite și de neîndurat, iar pedeapsa mea de aici nu are sfârșit. Pentru desfătarea de o clipă și deșartă a păcatului și a plăcerii înșelătoare, eu însămi mi-am pricinuit, prin plăcerea trupească, un chin nesfârșit și înfricoșător, pe care acum îl îndur și-l rabd. Pentru viața de plâns pe care am dus-o în lume, pentru o fărâmbă de bucurie aparentă și pentru plăcerea otrăvitoare mă aflu acum aici, în cuptorul de foc, departe de binele veșnic, care este Dumnezeu, și cu voia mea acum m-am sălăsluit în acest loc și ard veșnic alături de acești demoni înfricoșători.

Îndură-te de mine, copilul meu, de maica ta, fie-ți milă de mine păcătoasa, și întinde-ți mâna ta, ca să mă scoți din acest iad cumplit, unde mă mănâncă viermii și șerpii și mă ard flăcările acestui cuptor!»

Mie mi s-a făcut milă, am început să plâng și i-am întins mâna ca să o scot de acolo, dar de îndată ce am atins acel foc cumplit, am sim-

țit o așa durere, că am început într-atât să țin și să urlu, încât din cauza strigătelor și ținetelor mele mi-am trezit toate rudele din casă, cu care locuiam împreună. Îndată s-au aprins luminile, au alergat toți la mine, întrebându-mă care este cauza ținetelor și a plânsurilor mele.

După ce mi-am revenit, tremurând toată de frica și spaima pe care le-am trăit, am povestit despre acele frumoase lucruri de care am văzut că tatăl meu se desfată și de acel iad cumplit în care a fost dusă și ardea mama mea. Din acea clipă am făcut alegerea și am optat definitiv pentru drumul pe care trebuia să-l urmez, ca să ajung prin harul lui Dumnezeu și cu ajutorul Preasfintei și al tuturor Sfinților alături de Binele desăvârșit, la desfătarea veșnică întru Împărăția Cerurilor, acolo unde bucuria este izbăvită de întristare. Ca să fiu cu Îngerii lui Dumnezeu și cu toți Sfinții lângă Dumnezeu, lângă Tatăl, Fiul și Sfântul Duh și să chem îndurarea și mila Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin Cinstitul și Preasfântul Său Sânge care S-a vărsat pe Cruce, ca să miluiască și să ierte și sufletul bietei mele mame.

Așa, cinstite părinte și cuviosul meu duhovnic, am hotărât să devin monahie, fiindcă am socotit că monahismul e cea mai bună și mai sigură cale ca să pot, cu ajutorul și mijlocirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, să ajung lângă Creatorul și Făcătorul nostru Dumnezeu, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea în veci.”

Iar la sfârșit i-a spus duhovnicului: „Fă și pentru mine, păcătoasa, cuvioase părinte, o rugăciune fierbinte spre a mă învrednici Dumnezeu să am parte de mila Lui, întrucât, dacă monahul sau monahia nu este cu băgare de seamă, diavolul poate încă din viața asta să-i înșele foarte ușor.”

Xerokalýva¹ „Pinului”

La Schitul Sfânta Ana, în partea de nord și mai sus de aceasta, din vremuri străvechi a prins rădăcini și a crescut într-un loc pietros un singur pin.

¹ Colibă care nu are încorporat în alcătuirea ei și un locaș de cult; pentru detalii, vezi studiul introductiv (*n. trad.*).

Pinul acesta a crescut atât de înalt, că părinții [monahi] de demult au pardosit cu scândura lui toată dușumeaua Bisericii Adormirea Maicii Domnului a părintelui Agatanghel, fiindcă lemnul are o rășină care, fiind un bun dezinfectant, îl face mai rezistent decât oricare alt lemn.

După aproape treizeci de ani, chiar în același loc au crescut, ca prin minune, alți doi pini, ce stau până astăzi ca mărturie a ~~minunii~~ petrecute. Sunt destul de dezvoltăți și, cu toate că locul este uscat și fără apă, ei sunt mereu verzi și înfloritori.

Bătrânul-Panaret

Ce s-a întâmplat și cum a ajuns acolo acel pin a avut bunătatea și bunăvoința de a ne povesti cu toate amănuntele cuviosul și scumpul nostru frate în Hristos, părintele Ahile, de la Coliba Întâmpinarea Domnului:

În anul mântuirii 1800, în partea pietroasă și lipsită de apă, unde a prins rădăcini copacul, s-a dus și s-a sălășluit un mare nevoitor pe nume Panaret, care venea din părțile Macedoniei. Pentru că locul era descoperit și iarna îl bătea gerul, pe când vara era dogorât de soare, Dumnezeu a făcut în așa fel încât a prins rădăcină și a crescut în puțină vreme un pin uriaș, a cărui umbră era atât de bogată, încât acoperea toată partea aceea și-l proteja pe monahul Panaret de frig iarna și de căldură vara.

Această minune se aseamănă cu minunea „vrejului” Profetului Iona, de care amintește Sfânta Scriptură, cu deosebirea că aceea a ținut o zi, pe când pinul a rămas în viață mai mult de o sută de ani. Iar cei doi pini mai mici adevăresc faptul că minunea continuă.

Așadar, acolo sub pin Bătrânul-Panaret și-a zidit cu mâna lui o mică Colibă din piatră, unde s-a sălășluit, luptându-se cu demonii văzuți și nevăzuți.

Părintele Ahile, după cum mi-a povestit, nu l-a apucat în viață pe Bătrânul-Panaret, dar, după cum a auzit de la Stareții săi și de la Bătrânul-Arsenie Tsurapás¹ (mulți monahi își iau numele de la ruco-delia pe care o au, așa cum, spre exemplu, părintele Arsenie care împletea ciorapi a primit numele de „ciorăpar”, altul făcea curele

¹ Scil. Ciorăparul (n. trad.).

și centuri și îl numeau „curelar”¹, altul împletea fesuri și-l numeau „scufăr”² ș.a.m.d.). Bătrânul-Panaret făcea cruciulițe mici, simple, fără gust, din lemn, pe care câștiga câte un gros (monedă turcească) și cu acesta cumpăra orez și arpacaș (grâu măcinat), care alături de ierburi alcătuiau mâncarea sa de bază. Untdelemn folosea doar la sărbătorile împărătești și la cele ale Maicii Domnului, și atunci doar foarte puțin, „un vârf de cuțit”, cum se spune; și acest puțin untdelemn îl puneă ca să-și smerească cugetul, să arate că pune capăt pos-tirii și din respect față de sărbătoarea zilei respective.

Nu s-a atins niciodată de mâncare gătită din carne, pește, ouă, brânză, lapte ș.a.m.d. Adeseori se înfrâna chiar și de la puțina apă pe care de obicei o bea fără să se sature, gustând din ea doar atunci când simțea că într-adevăr moare de sete. Astfel s-a nevoit întreaga viață.

În jurul Colibei a construit câteva băncuțe din piatră care s-au păstrat până astăzi. Le-a făcut ca să-și obosească trupul și să aibă duhul treaz împotriva gândurilor viclene.

Părintele Arsenie spunea despre Bătrânul-Panaret că ochii săi erau roșii ca și când ar fi fost însângerați de atâta priveghere și genele îi erau arse din cauza curgerii neîncetate a lacrimilor zi și noapte asemenea unui izvor.

Cu mintea coborâtă în inimă³, cu șiragul de mătănii în mâini și cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” pe buze, zi și noapte, fără întrerupere, lacrimile îi curgeau ca un izvor.

Așa cum spune și numele său⁴, Panaret era un ascet sihastru desăvârșit, atât în făptuire, cât și în contemplație, izbutind, în felul acesta viu-lucrător, dar și istovitor și chinuitor, să ajungă de la faptă la vederea duhovnicească, prilejuită de rugăciunea minții, și de la vederea duhovnicească, născută din rugăciunea neîncetată,

¹ Ζώνη = centură, curea (n. trad.).

² Σκούφος = fes monahal (n. trad.).

³ După Sfinții Părinți, pentru ca omul să poată ajunge la rostire deplină a rugăciunii inimii – stare echivalentă cu restabilirea firii umane căzute, în afară de curățirea de toate patimile, fără excepție, este necesar ca să se restabilească totodată și unitatea dintre minte și simțire, fapt pe care literatura ascetică îl descrie ca „pogorâre a minții în inimă” (n. trad.).

⁴ Panaret înseamnă etimologic „toată (πάν) virtutea (ἀρετή)”.

la cultivarea și înfăptuirea virtuții, ale cărei trăsături aparte sunt cunoașterea de sine și smerenia desăvârșită față de ceilalți monahi și mireni.

De aceea, din mărturiile părinților, dacă vreodată vedea de sus, de pe băncuțele pe care le zidise, vreun frate urcând și venind la el să-l întâlnească, de-ndată fugea și se ascundea pe cărările întortocheate și abrupte, pe care el însuși și le făcuse printre stânci cu acest scop.

Învățăături

Dacă vreodată reușea vreun monah să-l întâlnească când se afla înăuntrul Colibei, atunci, așa cum ne-au povestit unii dintre ei, nu-l puteau privi în ochi, pentru că erau întotdeauna plini de lacrimi. De aceea își ascundea mereu fața și privea în pământ.

Cuvintele sale erau măsurate, întotdeauna puține și înțelepte. Nu ieșea în văzul lumii, ca să vorbească public, cum facem noi astăzi, ci spunea dinăuntrul Colibei sale: „Frate, ce aștepti să afli de la mine, păcătosul? Ce-ai venit să vezi? Un om respingător, care are chip de om, dar este o fiară sălbatică? Dacă ești ucenic, mulțumește-te cu ascultarea și rugăciunea și întruna să te socotești cel mai de jos, pentru ca gândurile tale să-și afle liniștea și isihia, iar inima ta seninătatea și să dobândești smerenia, fără de care nimeni nu se va mântui, după cum spune și Sfântul Ioan Scărarul: «fără de aceasta nimeni nu-L va vedea pe Domnul» («Cuvânt despre ascultare»). Iar acum, fratele meu, spune neîncetat rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!», și te vei mântui și vei pune capăt la tot cuvântul [de prisos].”

Altuia, de asemenea, îi spunea: „Dacă ești stareț și duci o viață de sihastriu, nevoiește-te ziua și noaptea, luptă să te învingi pe tine și să-ți curmi poftetele. Poartă de grijă ca binele pe care îl faci să-l vadă doar Domnul și tot răul pe care-l faci sau gândești să fie știut de oameni. Încearcă să-ți legi mintea de rugăciune și de inima ta. Lucrează neînfricat și, cu rugăciunea duhovnicului, fă meta-nii la care să ia parte mintea și inima ta. Duhovnicul tău, ca îndrumător, trebuie să fie încercat și să cunoască cele pe care le vorbește din faptă, altfel veți cădea amândoi în rătăcirea satanei, după spusa

Domnului: «Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?» (Lc. 6, 39).” Și întotdeauna dădea fiecăruia în puține cuvinte sfatul cuvenit, dar, pentru a păstra tăcerea, potrivit canonului, evita întâlnirile ascunzându-se.

Hainele pe care le purta erau curate, dar atât de vechi, că nu puteai pricepe din ce fel de stofă fuseseră făcute.

Bătrânul-Panaret răspundea celor care-l întrebau cum se simte și de ce plânge neîncetat următoarele: „Frații mei, cum să mă simt? Sunt un biet om și n-am fost în stare să împlinesc nici o virtute și nici un bine. Nu pot să-I fiu pe plac Domnului și cum ar fi cu puțință să mă miluiască pe mine, care sunt prieten al păcatului și răului, după cum spune și sfânta iconografie a Bisericii noastre, «iubitor de păcate fiind»? Așa că eu socotesc că în van și fără rodul virtuții se pierd zilele vieții mele. Iertați-mă, fraților!”

În Coliba sa avea un vas de lut (urcior) de douăzeci de ocale; cu acesta căra apa și cu această apă își acoperea toate nevoile cu multă chibzuință.

În picioare purta fie vară, fie iarnă, opinci din piele de porc. Lepădarea de sine era desăvârșită, ostenindu-se și chinându-și [trupul] printr-un post auster și prin viața pe care o ducea.

Astfel, Bătrânul-Panaret a adormit în jurul vârstei de 80 de ani, având parte de un sfârșit cuvios și fericit și, așa cum a spus părintele Arsenie părintelui Ahile că a auzit de la monahii care au fost la această Colibă înaintea sa, Bătrânul-Ahile și-a prezis cu multe zile înainte de a muri sfârșitul. Când a adormit, fața sa a strălucit și, cu multă bucurie, și-a dat duhul în mâinile Domnului slavei și Dumnezeului nostru.

Dorotei, Mitropolitul de Métres¹

La câțiva ani după moartea părintelui Panaret, în 1905, a venit la Sfânta Ana mitropolitul de Métres, care a auzit de viața sporită a Bătrânului-Panaret și de faptul că acesta a ales să stea în *xerokalýva* sa, socotind-o potrivită pentru viața de călugăr sihastu.

¹ Astăzi localitatea turcă Çatalca, aflată la 65 km distanță de Constantinopol (n. trad.).

La Coliba aceasta mitropolitul a ridicat o bisericuță în numele Sfântului Mare Mucenic Eustatie Plachida¹, dar cu evlavie față de virtutea bătrânului ascet, îl cinstea mai mult pe Sfântul Stareț Panaret.

Pe arhiereul Dorotei l-au urmat doi tineri, pe care, după perioada obișnuită de încercare, i-a tuns în monahism, pe unul numindu-l Panaret – în cinstea Bătrânului-Panaret, pentru a-l imita și a moșteni odată cu numele și virtutea acestuia –, pe celălalt, Eustatie, pentru a-l cinsti pe ocrotitorul lor – Sfântul Eustatie.

Nu cunoaștem când a adormit acest mitropolit de Métres, dar Bătrânul-Ahile, care ne-a povestit acestea, când s-a dus în 1928 la Schitul Sfânta Ana spre a se face monah, l-a prins în viață și l-a cunoscut foarte bine pe ucenicul său Panaret cel tânăr, de la care a aflat toate câte le-am consemnat despre Coliba „Pinului” și despre Starețul său, arhiereul de Métres.

Monahul Panaret cel tânăr a fost și acesta, la rândul lui, iubitor de nevoință, înfrânat și sporit în virtute, înzestrat cu multă răbdare, ascultare și smerenie, la fel ca și fratele său duhovnicesc Eustatie. Amândoi au fost lucrători adevărați ai virtuții și figuri duhovnicești proeminente, asemenea părinților aghioriți și a monahilor din primele secole ale Creștinismului.

De la acest monah, părintele Ahile a învățat că la Sihăstria Sfântului Eustatie se găsea capul Starețului Panaret, însă osemintele sale sunt la cimitirul Schitului împreună cu ale altor părinți ai Schitului.

Starețul Părintelui Ahile a spus despre Bătrânul-Panaret că nicideată nu a încercat să iscodească nimic cu privire la problemele Schitului, nu s-a amestecat în nici un conflict, nicideată nu a judecat, condamnat, acuzat, nici nu a dorit să vorbească sau să aibă o părere despre vreun frate sau să înfieze vreă faptă a vreunui om. Și aceasta, pentru că, după cum obișnuia să se spună, nu avea timp, nici vreme, nici un minut sau vreă secundă să se ocupe cu altceva sau să-l frământă alt gând în afară de rugăciunile rânduite ale miezonopticii și utreniei, ceasurilor, mijloceasurilor, obedniței, Apostolul, Sfânta Evanghelie a zilei, dumnezeiasca Liturghie, vecernia și pavecernița. Timpul care îi rămânea îl acoperea cu rugăciunea continuă și neîncetată „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,

¹ Sărbătorit la 20 septembrie (*n. trad.*).

miluiește-mă!”, „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă pe mine și întreaga lume!”, „Sfântă Ana, Sfinți Părinți aghioriti și toți Sfinții, rugați-vă pentru mine să Se miluiască Domnul de mine, cel nemulțumitor față de darurile lui Dumnezeu, de care mă desfăt în fiecare clipă și pentru care nu pot să dau nimic în schimb!”.

Bătrânul-Panaret, în cei peste șaiszeci de ani în care a trăit acolo, niciodată nu a aprins focul în vatră iarna și își silea firea în tot chipul și la orice lucru, ca să fie în acord cu ceea ce spune Sfântul Ioan Scărarul despre monah: „monahul este silirea neîncetată a firii”. De aceea, întotdeauna se înfrâna nu doar de la mâncări, ci și de la apă, pe care n-o bea niciodată pe săturate.

Părintele Ahile ne-a adevărit că după adormirea monahului Panaret cel tânăr și părăsirea acestei Colibe, a luat și a adus la Coliba sa urciorul cu care Bătrânul-Panaret își căra apa.

Ne-a spus, de asemenea, că de la părintele Arsenie „ciorăparul” a moștenit o fotografie a Bătrânului-Panaret, care era cam ștearsă și întunecată, pentru că fusese făcută cu mijloace de tehnică fotografică primare. În această fotografie, fiindcă ochii i se afundaseră atât de mult din cauza postului și a lacrimilor, chipul și întreaga lui expresie nu se deosebeau de craniul despuiat al unui om mort, unde nu se mai disting nici sprâncenele, nici părul sau barba. Din păcate, în urmă cu zece ani a pierdut această fotografie, care adevărea fără tăgadă chipul ascetic al marelui nevoitor.

Așadar, cu asemenea cuvinte ne-a descris părintele Ahile viața și fericitul sfârșit al nevoitorului isihast, pustnicului și marelui ascet – Bătrânul-Panaret – și al vestitei Colibe de nevoitori „a pinului”, care astăzi se află în posesia părintelui Pavel de la Schitul Sfântului Vasile.

Sfânta Ana Mică

Descoperirea unor sfinte moaște necunoscute

În decursul vremilor, multor părinți și frați le-a fost dat să vadă minuni și lucruri mai presus de fire în diferite locuri ale Sfântului Munte. În urmă cu treizeci și cinci de ani a adormit la Sihăstria de azi a aurarilor Tomázi Bătrânul-Ciprian de la Sfânta Ana Mică, care ne-a povestit următoarea întâmplare: „Vor fi trecut mulți ani, nu-mi amintesc bine câți, când un creștin evlavios s-a pornit din Creta ca să vină în Sfântul Munte să se închine în acest loc sfânt la Sfinții de aici și să-l vadă pe vărul său primar, Starețul Eftimie, care locuia la cea mai retrasă Colibă de sihaștri, ce nu avea biserică și se afla în partea de mai jos a Sfintei Ana.

Acest creștin a călătorit cu corabia din Creta până în Dafne, portul central al Sfântului Munte, și de acolo cu o barcă mică a ajuns spre seară în micul port natural al Sfintei Ana. Nu știa cum să ajungă la Sfânta Ana Mică și nici unde se nevoia ruda sa – Bătrânul-Eftimie. A întrebat pe un monah, care i-a arătat binevoitor drumul; desigur, locul era numai stânci și cu multe cărări făcute de țapi. Omul a apucat-o pe un drumușor și a ajuns la locul numit «Foamea»; acolo însă sunt multe stânci care te pot face ușor să rătăcești drumul.

A început să urce [cărarea] fără să știe unde duce. Timpul trecea și soarele se îndrepta spre apus. În cele din urmă, cu mult efort și cu primejdia de a cădea vlăguit, după ce a rătăcit o vreme printre stânci, a ajuns la Sihăstria Arhanghelilor (acolo unde cretanul Agapie Lándos a scris cartea *Mântuirea păcătoșilor*), care aparține de

Schitul Sfânta Ana Mică. De acolo starețul Grigorie i-a arătat cum să ajungă la vărul său, părintele Eftimie.

Bătrânul-Eftimie, starețul bătrânului Hristodul, de asemenea din Creta, l-a găzduit cum a putut mai bine pe vărul său și apoi l-a poftit să se odihnească. După ce s-a așezat ca să-și revină de pe urma prea multului efort, a început să-i povestească Bătrânului-Eftimie peripeția sa printre stânci și la un moment dat l-a întrebat:

– Ia spune-mi, vere, pe călugărul răposat pe care l-am văzut acolo printre stânci, într-o Peșteră, când îl veți îngropa? Aș vrea să văd și eu cum îi îngropați pe monahii care au trecut la cele veșnice.

Starețul Eftimie, cum a auzit de Peșteră și de monahul adormit, în ziua următoare, dis-de-dimineată, l-a luat pe vărul său și s-au dus la părintele Ciprian aurarul, care cunoștea acele locuri ca în palmă, pentru că acolo se nevoise de mic copil și în părțile acelea se ducea adesea să adune melci. Când i-au spus aceste lucruri, Părintele Ciprian a rămas uimit. Cum a auzit de Peșteră, au început să-i treacă prin minte multe gânduri. La început s-a gândit că poate de foame și oboseală cretanul și-a închipuit aceste lucruri, de aceea l-a rugat pe pelerinul din Creta să-i spună exact ce a văzut, cum și unde l-a văzut pe cel mort.

Creștinul evlavios, cu toată simplitatea ce-l caracteriza, i-a spus Bătrânului-Ciprian: «Părinte, de la Sfânta Ana am ajuns la aceste stânci, fără să știu încotro merg și ce drum să apuc ca să vin aici. Cu multă trudă și primejdie am urcat sus și m-am trezit în fața unei Peșteri. Am intrat înăuntru și am văzut un părinte cuvios dormind pe un pat de piatră. L-am dat binețe și am așteptat să-mi răspundă, dar Bătrânul care dormea nu s-a mișcat din locul său. După ce m-am convins că adormise somnul cel de veci, m-am apropiat mai mult și am văzut deasupra capului său o cruce, icoana Maicii Domnului și o candelă care ardea. Mi-am făcut cruce, m-am închinat de trei ori și m-am gândit că părintele acesta murise și, pentru că nu ați apucat să-l îngropați, o să faceți îngropăciunea în ziua următoare, adică mâine. Am simțit, de asemenea, o mireasmă ca de tămâie și am crezut că l-ați tămâiat de curând și ați plecat.»

Părintele Ciprian nu știa să fie vreo Peșteră acolo unde le spunea pelerinul, și cu toții dimpreună au plecat să le arate unde a văzut acele sfinte moaște. Au cutreierat întreaga zonă, dar Peștera

cu rămășițele pământești nu s-a aflat nicăieri. Numai după apusul soarelui au simțit o mireasmă puternică de tămâie. Starețul Ciprian a simțit această mireasmă de multe ori, așa cum ne-a adevărit el însuși, însă nimic mai mult de atât. Pelerinul evlavios a spus apoi: «Iată, pe lângă acest copac am intrat în Peșteră. Unde-i acum? Ce s-a petrecut? Ah, de-aș fi știut că sunt sfinte moaște, le-aș fi luat cu mine!» Atunci am rostit cuvântul profetic al Sfintei Scripturi: «Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi» (Ps. 67, 36) și «minunați i-a arătat Domnul pe Sfinți în pământul Său» și ne-am întors plini de bucurie duhovnicească și veselie, cu încredințarea deplină că toate stâncile și pietrele Sfântului Munte ascund un sfânt, pe care numai când vrea, și față de cine vrea, Atotbunul Dumnezeu îl descoperă, și am slăvit cu o gură pe Dumnezeu cel Unul și în Trei Ipos-tasuri, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.”

Marii dascăli ai Pustiei

Acolo, la Schitul Sfintei Ana Mici, pe la sfârșitul secolului al XV-lea, au trăit doi mari luminători și Părinți duhovnicești, Sfântul Dionisie Retorul și ucenicul său, Sfântul Mitrofan Duhovnicul.

Sfântul Dionisie a fost ieromonah, retor, dascăl și duhovnic și venea de la Mănăstirea Studion¹. Nu avem multe date despre originea sa și nici nu cunoaștem când a venit în Sfântul Munte; știm numai că a fost un părinte neptic, plin de harul lui Dumnezeu și dascăl al viețuirii în nevoință, pentru că împreună cu ucenicul său sunt probabil printre primii dintre cei care s-au sălăsluit în zona aceasta a Sfintei Ana Mici. Cunoaștem, de asemenea, că a adormit în anul 1606; ne este necunoscut locul unde a adormit. Sfântul Mitrofan, după cum am spus, a fost un duhovnic virtuos, simplu și înțelept și, pentru că în anii întunecați ai stăpânirii turcești creștinii din toată Grecia au avut multe rele de îndurat, întâi-stătătorii din zona Peninsulei Chalcidice cereau din vreme în vreme de la Protosul Sfântului Munte să le trimită câte un duhovnic și mărturisitor puternic, îmbunătățit duhovnicește și cu darul deosebirii duhurilor ca să-i ajute pe creștinii greu încercați.

¹ Din Constantinopol (*n. trad.*).

Protosul Sfântului Munte, asupra căruia se făceau adesea presiuni de către toate satele din Peninsula Chalcidică și nu știa ce să facă, a cerut părerea și sfatul Sfântului Dionisie Retorul, care se nevoia într-o Peșteră în Pustia Atonului, al cărui chip și renume de ascet erau răspândite în tot Sfântul Munte. Sfântul Dionisie, întrucât cunoștea puterea, pregătirea și discernământul duhovnicesc ale Sfântului Mitrofan, ucenicul și dimpreună nevoitorul său, a recomandat Protosului Sfântului Munte ca pe cel mai potrivit pentru această slujire pe Sfântul Mitrofan, care plin de bunăvoință a acceptat și, prin harul și puterea dumnezeiască cu care era înzestrat de Atotbunul Dumnezeu, a adus prețioase foloase și i-a ajutat mult pe creștinii din toată Peninsula Chalcidică. Locul șederii sale a fost Isvoros – astăzi Stratoni –, căruia Sfântul Mitrofan i-a dat numele de „Satul Mare”.

Pe durata acestei călătorii apostolice și misionare, „Dumnezeu a lucrat” multe semne și minuni. Una dintre ele este vedenia înfricoșătoare de care a avut parte un țăran evlavios, Dimitrie, pe care a descris-o Sfântul Mitrofan însuși într-o limba greacă puristă, la porunca și îndemnul Starețului său, Sfântul Dionisie. Aici, pentru o mai bună înțelegere, o vom reda mai liber și mai pe scurt în dialectul vorbit:

„În sătucul Isvoros, aproape de Minele de astăzi Bodosákis, la 1520 trăia evlaviosul Dimitrie, lucrător la acea mină. Dintre membrii familiei sale supraviețuiseră soția și un băiețel, care la vârsta de 12 ani a murit și acesta, asemenea celorlalți trei copii pe care-i pierduse mai înainte.

Băiețelul acesta, pentru că era singurul lor copil și, totodată, deosebit de înțelept, cumpătat și ascultător, era foarte iubit de părinți. Dar Atotbunul Dumnezeu, Care are putere asupra morții și vieții și ale Căruia judecăți sunt un abis de necuprins, a voit să-i ia sufletul înainte de vreme. Astfel, s-a îmbolnăvit foarte grav și în cincisprezece zile a murit.

Acest lucru i-a întristat atât de mult pe părinții copilului, că plângeau fără să-și afle mângâiere și, mai mult, tatăl său Dimitrie a căzut de atâta durere bolnav la pat și nu a vrut nici să mănânce, nici să bea nimic vreme de cincisprezece zile.

Dimitrie, aflându-se în starea aceasta, în cea de-a cincisprezecea zi a leșinat, părând să fi murit. Atunci femeia și soacra sa au început să plângă și să se tânguiască. S-au adunat vecinii și rudele și, în timp ce plângeau cu toții nemângâiați moartea lui Dimitrie, au început să pregătească, după obicei, coliva, giulgiurile, tămâia, lumânările și tot ce este socotit de trebuință pentru înmormântare. Pe când îl schimbau, au observat că, în timp ce extremitățile împreună cu trupul erau necrozate și reci, pieptul și inima îi erau calde încă, iar pulsul nu încetase să bată, chiar dacă era foarte rar și slab. Astfel au hotărât să nu-l îngroape până ce nu va fi necrozat întreg corpul. Au trecut multe ceasuri, se apropia miezul nopții și starea lui Dimitrie continua să fie la fel. Toți picoteau de somn și s-au retras pentru puțină vreme să se odihnească. În dimineața zilei următoare Dimitrie a oftat adânc și s-a ridicat din pat. Cei care se aflau în jurul său, îngreuiți de somn, cum au auzit oftatul s-au trezit și l-au văzut pe Dimitrie revenind la viață: s-au minunat și s-au bucurat cu toții – cel mai mult femeia și soacra sa, care l-au întrebat ce se petrecuse. Dimitrie, șezând pe pat, și-a pus mâna la frunte și privea în jos. Era frământat de ceva și cu gândurile în altă parte. Timp de trei zile nici n-a mâncat, nici n-a băut, nici n-a vorbit. Femeia sa a văzut din casă afară pe drum copii de vârstă băiețelului ei, jucându-se; și-a amintit de copilul ei și a început să plângă fără alinare cu lacrimi amare. Când a văzut-o Dimitrie, a dezlegat tăcerea: «De ce plângi și te bați în piept, femeia mea, fără să știi ce faci și ce spui? Copilul nostru n-a murit, așa cum am crezut înainte, nici nu s-a prăpădit, nici n-a putrezit în mormânt, ci trăiește și este într-un loc luminat, înalt și frumos, într-o lumină de negrăit, care nu seamănă și nu se compară cu luminile acestei lumi. Măcar de ne-am învrednici și noi să mergem în acel loc unde se află copiii noștri, să trăim acea viață fericită, în care nu există întristare, durere și suspin, ci Lumina cea veșnică și viață fără de sfârșit!» Femeia sa, de multa întristare, n-a dat nici o atenție cuvintelor soțului ei. Bătrâna ei mamă însă, de cum a auzit aceste cuvinte, l-a întrebat pe ginerele ei:

– Dimitrie, fiul meu, de unde știi că trăiește copilul tău și se află, așa cum zici tu, în viața fericită?

– Am văzut cu ochii mei în ce loc vesel și luminos se află copiii noștri!

– Spune-mi, Dimitrie, cele pe care le-ai văzut și auzit și să nu-mi ascunzi nimic!

Dimitrie le descoperă vedenia

«Pe când zăceam la pat bolnav și dormeam, am văzut dintr-o dată în fața mea un bărbat îmbrăcat în veșminte strălucitoare asemenea unui fulger, a cărui frumusețe era de negrăit. Îmbrăcămintea lui țesută din aur, în nenumărate culori, sclișea de strălucire și o lumină foarte dulce răspândeă liniște și bucurie cerească. Din clipa în care l-am văzut orice gând și cuvânt despre lucrurile acestei vieți au dispărut din mintea și amintirea mea și atenția mi-a fost atrasă cu totul de el.

În timp ce eram răpit de înfățișarea sa, mi s-a părut că m-am desprins de cele pământești și am ajuns în brațele sale. M-a luat și am zburat la ceruri împreună. În urcarea noastră mi s-a părut că am trecut șapte rânduri de ceruri. Aceste rânduri se vedeau în timp ce le străbăteam de jos în sus.

Urcând, am întâlnit lumină și ceață; când am ajuns mai sus, am văzut o lumină strălucitoare și un pământ frumos și minunat, neted și curat, cu lumini și feluriți copaci înfloriți, a căror mireasmă și frumusețe limba omenească nu le poate descrie.

După ce am străbătut acel pământ frumos, ne-am aflat în fața a două uși de fier bine zăvorâte. Ușa cea din dreapta era păzită de tineri frumoși, îmbrăcați în alb, iar cea din stânga de bărbați negri, înfricoșători la înfățișare. Cum am ajuns în fața acelor porți, Îngerul meu însoțitor mi-a spus să mă aplec și să mă închin; eu m-am aplecat și m-am închinat. Pe când eram încă aplecat la pământ, am auzit un glas de departe: 'De ce l-ai adus pe acesta aici? Nu ți-am spus să-l aduci pe el, ci pe vecinul său, Nicolae. Acesta trebuie să mai trăiască încă pe pământ.'

După aceea, însoțitorul meu m-a luat deîndată și am pornit-o spre răsărit. Am ajuns pe o câmpie înflorită și nemărginită, cu pomi foarte frumoși de diferite feluri. La umbra fiecărui pom se afla și un om. Cu toții erau de aceeași vârstă, dar fețele unora erau luminoase și frumoase și străluceau de bucurie, ale altora încruntate și puțin întunecate, iar ale altora cu totul negre și întunecate: fiecare dintre ei

avea semnele vădite ale faptelor bune sau rele pe care le săvârșiseră în viața asta și, mai mult de atât, fiecare se cunoștea cu celălalt.

Când am străbătut acea frumoasă câmpie, am privit în dreapta și în stânga; i-am văzut pe mulți pe care îi cunoscusem în viața aceasta și care muriseră de multă vreme. Am recunoscut, de asemenea, și multe femei. Am văzut acolo și o femeie desfrânată, care vădea prin înfățișarea sa ce viață a dus aici pe pământ, am văzut și mulți alți răufăcători, care în viața aceasta au fost condamnați la spânzurătoare, și alții care au făcut diferite păcate, cu semnele evidente ale faptelor lor rele, dar și ale celor bune. Am văzut că în locul acela se aflau și mulți prieteni și rude de-ale noastre.

Și pe când mergeam cu Îngerul care mă însoțea prin acea câmpie încântătoare și înflorită, în timp ce admiram frumoasele priveliști, livezile răcoritoare, pomii foarte înalți și alte lucruri minunate și mai presus de cuvânt, am văzut patru copilași în veșminte sclipitoare și foarte frumoși, care străluceau ca soarele. M-am oprit minunându-mă de acele locuri paradisiace și uitându-mă cu nesaț la acei dulci copilași. Atunci Îngerul însoțitor mi-a spus: 'Frate, cunoști acești frumoși copilași? Oare nu știi ai cui sunt?' Atunci m-am dus mai aproape, m-am uitat la ei cu atenție și am văzut că acei copilași erau ai noștri. I-am văzut pe cei trei care au murit cu câțiva ani mai înainte și pe cel din urmă, de 12 ani, între ei. I-am spus Îngerului: 'Da, domnul meu, sunt copiii mei!' Bucuria mea era de nedescris, pentru că i-am aflat pe copiii noștri în mijlocul unei asemenea desfătări, slave și străluciri. L-am rugat pe Îngerul meu însoțitor să-mi îngăduie să rămân alături de copiii mei pentru totdeauna, să le împărtășesc bucuria și să nu mă despart de ei niciodată. Dar îngerul mi-a spus că nu a venit încă vremea pentru mine și m-a luat deîndată din acel loc.

Pe când plecam din acea câmpie frumoasă cu flori bine-miroitoare, cu lumina ei cerească și cu strălucire veșnică, l-am întrebat: 'Domnul meu, acest loc frumos este Raiul lui Dumnezeu, Împărăția Cerurilor, despre care se vorbește?' Acela mi-a răspuns: 'Acest loc nu este nici Raiul, nici Împărăția lui Dumnezeu, ci este ceea ce Sfânta Scriptură numește *pământul celor blânzi și locul de odihnă* al sufletelor creștinilor drepți și ortodocși, unde Atotbunul Dumnezeu a

rânduie să se odihnească sufletele până la cea de-a Doua Venire a lui Hristos, a Domnului nostru Iisus Hristos, Dreptul Judecător, Care va veni să judece lumea. Pe când Împărăția Cerurilor și bunătățile veșnice, de care se vor bucura Dreptii, precum și chinurile și pedepsele veșnice menite păcătoșilor care nu s-au pocăit, sunt acolo unde ai văzut cele două porți închise și pecetluite: cea de aur și lumina-tă duce la Împărăția lui Dumnezeu și cea de fier și arzândă duce la iadul pregătit pentru demoni și uneltele lor, adică pentru oamenii răi și nepocăiți.' Atunci l-am întrebat pe înger: 'Acum, domnul meu, cine se află în Împărăția Cerurilor și cine în iad?' Iar el mi-a răspuns: 'Acum nimeni nu merge în Împărăția Cerurilor sau în iad, ci Dreptii se desfată de o parte din bunătățile veșnice, în locul rânduit de Dumnezeu, iar păcătoșii suferă o parte a pedepselor și, așa cum am spus, Dreptii și păcătoșii vor avea parte de primirea desăvârșită a bunătăților sau a pedepselor veșnice după a Doua Venire în slavă a Domnului, care va avea loc atunci. Sau răsplată veșnică sau pedeapsă veșnică. Însă sufletele marilor Sfinți,' a continuat să-mi spună călăuza mea, 'se află de pe acum într-un loc mult mai înalt, mai frumos și luminos decât cel de aici, acolo unde există o lumină nesfârșită și mult mai strălucitoare, ale cărei raze și luciri ajung până aici și luminează locul acesta.'

În timp ce îngerul care mă călăuzea îmi spunea acestea, am început să ne îndreptăm spre miazăzi. Am părăsit acel loc luminos și strălucitor și am ajuns într-un loc întunecat și acoperit de mucegai și putreziciune, din care ieșeau multă necurăție și mirosuri urâte. Acolo am văzut o mare mulțime de oameni cu chipuri arse de soare și întristate. Am întrebat-o pe călăuza mea ce fel de oameni erau aceia și mi-a răspuns: 'Cei de aici sunt cei care nu au crezut în Stăpânul Hristos.'

Am mers mai departe și am întâlnit un loc și mai întunecat și murdar; aici se afla o mulțime care părea asemenea unor pitici și copii foarte mici, și viermi care forfoteau într-o grămadă de excremente. Am întrebat-o pe călăuza mea ce fel de oameni sunt aceștia și mi-a spus că toți sunt ereticii și oamenii care au răspândit învățăturile rele. Acolo i-am recunoscut și pe mulți alții, pe care îi știam din viața aceasta, și care aveau fețe foarte întunecate.

Când am ieșit de acolo, am trecut prin alte asemenea locuri întunecate și necurate, pline de oameni de toate religiile, adepți ai ereziilor, atei, idololatri și popoare de diferite etnii. La întrebarea mea dacă acesta este iadul, călăuza mi-a răspuns: 'Așa cum ți-am spus și mai devreme, cele pe care le-ai văzut nu sunt nici iadul, nici Raiul, ci toate acestea sunt provizorii, până la cea de-a Doua Venire. Trebuie să știi ceva: iadul este unul, dar chinurile și pedepsele sunt multe și diferite, după cum Împărăția Cerurilor este una, dar și acolo există diferite sălașuri și desfătări pentru Drepti, potrivit cu virtuțile și jertfa adusă de fiecare în viața aceasta, după cum spune și Stăpânul Hristos în Sfânta Sa Evanghelie: *În casa Tatălui Meu multe sălașuri sunt (In. 14, 2).*' Chiar atunci când călăuza îmi spunea acestea, am auzit venind din adânc, de foarte jos, un glas îngrozitor și tunător de șarpe urlând și de fiară sălbatică, cu o necurăție și un miros de nesuportat. M-am speriat atât de mult de acest glas, încât am încercat să mă ascund în brațele călăuzei mele. Tremurând de frică, l-am întrebat: 'Ce glas este acesta, domnul meu, și de unde vin această murdărie și miros de nesuportat?' El mi-a răspuns: 'Cel care strigă și urlă este iadul atotmâncător, care-i primește în sine pe toți necredincioșii și, prin urmare, pe păcătoșii batjocoritori, care nu au crezut în Hristos și nu s-au pocăit niciodată de răul făcut în viața lor. Indiferent care dintre ei moare, este înghițit de iad, iar acesta îi varsă în locurile de pedeapsă pe care le-ai văzut, fără să se sature niciodată.'

De îndată am auzit un alt glas care venea de sus: 'De ce strigi, plângi și te întristezi? Așteaptă puțin și te vei sătura de arhieriei nevrednici, preoți, monahi și creștini nepăsători și disprețuitori ai virtuții, dar cu râvnă față de viciu.'

Și în timp ce acest glas înfricoșător mai suiera în urechile mele, m-am trezit în casa mea, mi-am văzut trupul mort, urât și înghețat și nu am vrut să intru în el, dar călăuza mea m-a pus cu forța, fără voia mea, și am simțit o durere ascuțită și cum îmi tremură toți nervii, articulațiile și oasele». Femeia lui Dimitrie și soacra lui, cum au auzit acestea, au rămas înmărmurite.

Toate acestea s-au răspândit din gură în gură nu doar în Isvoros, ci în toată Peninsula Chalcidică. Au ajuns și la urechile Sfântu-

lui Mitrofan, care s-a dus acasă la Dimitrie și de la el s-a încredințat de adevărul acestei vedenii dumnezeiești, pe care Dimitrie a istorisit-o de două sau de trei ori Sfântului întocmai, așa cum ne-a înfățișat-o și nouă Sfântul Mitrofan însuși. Vedenia aceasta a lui Dimitrie a fost adevărată și de faptul că spusele glasului dumnezeiesc adresate Îngerului său călăuzitor «nu ți-am spus să-l aduci pe el, ci pe vecinul său Nicolae», s-au împlinit. La două zile după vedenie, vecinul său Nicolae, cu toate că era sănătos, a murit și pregătirile pentru înmormântarea lui Dimitrie s-au folosit pentru îngropăciunea lui Nicolae.

Unii arhierei și preoți, din pizma diavolului, s-au pornit să defăimeze vedenia aceasta ca fiind neadevărată. Au încercat să semene necredința și îndoiala sub pretextul că glasul pe care l-a auzit Dimitrie de sus spunând iadului că se va sătura de arhierei, preoți și monahi nepăsători și trândavi față de îndatoririle și obligațiile lor nu era de la Dumnezeu, fiindcă, dacă ar fi fost adevărat, nu ar fi vorbit de preoți și monahi, ci de oameni necredincioși, fără evlavie și păcătoși!

– Oameni sărmani, în orice clasă v-ați afla, orice rang și demnitate ați purta, «de ce căutați să vă dezvinovați de păcatele pe care le faceți?» «[Popor] tare de cerbice și cu inima netăiată împrejur», «pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?» «Pentru ce vă place să vă îndreptățiți și să vă ascundeți în spatele degetului vostru?»

Acestea le-a spus Sfântul Mitrofan și a adăugat:

– Frații mei, noi clericii care ne-am pus în slujba Domnului, suntem datori să cunoaștem bine că trebuie să fim pildă și model de viațuire virtuoasă, lumină și călăuze ale oamenilor, după cum spune și Domnul nostru: «Voi sunteți lumina lumii, voi sunteți sarea pământului» (Mt. 5, 14 și 13), și fiind astfel, s-ar cuveni în asemenea împrejurări să răspândim mai multă lumină și să nu întunecăm și mai tare aceste lucruri simple și dumnezeiești pe care Dumnezeu le descoperă ca să ne îndreptăm pe noi și să îndreptăm și lumea cuprinsă de întunericul și neștiința asupra Legii dumnezeiești și a poruncilor lui Dumnezeu. În loc să fim pilda cea bună și să ne arătăm lucrători vrednici de chemarea noastră și buni iconomi, dăruind harul pe care ni l-a dat Dumnezeu, prin cuvintele și prin fapte-

le noastre bune și prin viețuirea noastră curată, noi suntem pentru credincioși piedică în calea binelui, pricină de sminteală și pildă rea prin necredința și îndoiala transmise poporului credincios și simplu, vătămând în felul acesta sufletele pentru care Hristos S-a jertfit pe Cruce și Și-a dat sufletul «ca preț de răscumpărare pentru mulți». În loc să încercăm cu orice preț să aducem folos aproapelui, noi îl vătămăm în tot chipul prin aceea că declarăm și mărturisim în fața tuturor că vedeniile care ne aduc deșteptarea, frica de Dumnezeu, pocăința și cunoașterea de sine nu sunt adevărate. Într-adevăr, pentru ce spunem că n-au fost aieveja? Oare pentru că dau pe față faptele rele ale fiecăruia dintre noi și vădesc pedepsele care ne așteaptă, sau dreapta plată și răsplată pe care le vor lua de la Dreptul Judecător cei care s-au nevoit în bine și virtute? Trebuie să știm că oricare ar fi aceștia, oameni simpli sau preoți, arhieriei, patriarhi, împărați, generali sau soldați, toți vor fi judecați la fel și în mod drept de către nepărtinitorul Judecător, Dumnezeu.

Să ne trezim, fraților, să ne venim în fire cât mai este vreme, fiindcă pentru fiecare dintre noi clopotul primejdiei bate din clipă în clipă și nu știm când va veni și sfârșitul nostru. Să încercăm să-i urmăm pe cei ce lucrează binele, virtutea, dreptatea, ca să ajungem și noi lumină de mântuire, pildă de virtute și dreptate pentru frații noștri creștini, după cum ne poruncește Domnul nostru: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» (Mt. 5,16). Ca să luăm și noi dreapta răsplătire și să trăim veșnic cu Dumnezeu în Împărăția Cerurilor. Amin.”

Ne este necunoscut, de asemenea, locul unde au adormit acești sfinți părinți Dionisie Retorul și Mitrofan și până astăzi sfintele lor moaște nu s-au aflat.

În zilele noastre (1956), preacuviosul imnograf al Bisericii celei Mari a lui Hristos, părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică împreună cu obștea sa evlavioasă, după multă trudă și nevoință, în urma arătării și descoperirii acestor Sfinți, a izbutit să se îngrijească de Peștera în care cei doi Sfinți și-au petrecut viața lor de nevoință, unde a ridicat în cinstea lor o frumoasă biserică. Biserica aceasta are drept acoperiș stânca ce acoperă Peștera și dintr-un loc picură

fără încetare agheasmă, pe care părinții o adună și o dau pelerinilor evlavioși spre sfințire. La pomenirea lor din fiecare an (9 iulie) se face priveghere de toată noaptea, la care vin mulți monahi și evlavioși pelerini creștini.

În zona în care se află Peștera mulți monahi și pelerini evlavioși, precum și autorul însuși, au simțit de-a lungul vremii o mireasmă dumnezeiască și aceasta ne face să credem că în apropierea Peșterii trebuie să se găsească sfintele moaște ale acestor binecuvântați Părinți.

Lucrarea de minuni făcătoare a Proniei dumnezeiești

La Peștera de nevoitori a Sfinților Părinți Dionisie Retorul și Mitrofan, părintele Gherasim dimpreună cu obștea s-au îngrijit în anul 1958 ca la pomenirea lor de peste an (9 iulie) să cumpere pește pentru treizeci-patruzeci de persoane.

La privegherea panegirică a acestor Sfinți Părinți, fiindcă are loc după praznicul Sfântului Atanasie Atonitul la Marea Lavră (5 iulie), au venit și au slujit doi arhierei, Constantin de Kozana și Antonie de Xanthi, care au fost însoțiți de mulți alți pelerini, laici și monahi, în număr de peste o sută de persoane.

Bucătarul, părintele Damaschin de la obștea Danieléilor, văzând venirea neașteptată și în număr mare a pelerinilor, s-a aflat într-o postură neplăcută, pentru că nu știa în ce mod să administreze situația, și l-a întrebat pe părintele Gherasim ce-ar trebui să facă.

Părintele Gherasim, plin la rândul lui de grijă și neliniște, i-a spus: „Părinte, numărul pelerinilor noștri este de peste o sută. Ce-o să ne facem acum? Ce-o să le dăm să mănânce, cum o s-o scoatem la capăt?”

Bucătarul i-a răspuns: „Părinte Gherasim, peștii sunt pentru treizeci, cel mult patruzeci de persoane. Ce-o să facem cu restul? Avem doi arhierei și o să ne facem de râs. Ce spui să facem, părinte?” Părintele Gherasim nu știa ce să spună, uitându-se la el gânditor și încurcat. Însă pentru că părintele Damaschin era un om cu o credință mare și cu încredere în Dumnezeu și în Sfinții prăznuiți, a

continuat cu toată simplitatea ce-l caracteriza astfel: „Părinte Gherasim, să avem credință în Dumnezeu, în Preasfânta noastră Maică și în Sfinții pe care îi sărbătorim și ei o să se îngrijească de toate. Noi nu mai putem face nimic. (Discuția aceasta avea loc la priveghere, iar dimineața trebuia să se așeze masa pentru toți care au stat la priveghere și pentru alte persoane care aveau să mai vină între timp.)

Astfel, părintele Damaschin l-a asigurat pe părintele Stareț Gherasim că Dumnezeu va purta de grijă în așa fel, încât nimeni să nu fie mâhnit. Și spunând aceasta, a luat de îndată candela de la icoana Sfinților prăznuiți Dionisie și Mitrofan, și a pus tot untdelemnul din ea în tava uriașă unde se preparau peștii.

Minunea Sfinților Părinți

Când s-a apropiat ceasul să împartă peștii în porții, părintele Damaschin, spunând fără oprire rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă și mă ajută în ceasul acesta!” și rugându-se Sfinților prăznuiți, a început să dea porțiile la diaconii – ospătari – care slujeau la trapeză.

A împărțit peștele în porții și acestea au depășit numărul patruzeci, cinzeci, șazeci, optzeci, o sută... și tava părea să nu se golească, astfel că au mâncat mai mult de o sută de oameni la amiază și seara și la sfârșit au rămas pești și pentru ziua următoare!

Părintele stareț Gherasim cu obștea sa, părintele Damaschin și ceilalți părinți, care știau câți pești au cumpărat pentru praznic, când au văzut că nu doar au ajuns, dar au și prisosit pentru ziua următoare, au făcut o rugăciune specială pentru a-L slăvi pe Dumnezeu și a mulțumi Sfinților pentru negrăita minune. Și aici s-a împlinit spusa evanghelică: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” și „știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele” (Mt. 6, 33 și 32) și „înainte de a le cere pe acestea vi se vor da”.

Visele îl înșală pe om

Părintele Neofit, pro-egumen al Mănăstirii Dohiariu, care se retrăsese în căutarea isihiei la Sihăstria Sfinții Arhangheli în anul 1880, într-o seară a avut un vis, în care i s-a arătat Sfântul Vasile cel Mare și l-a sfătuit să se închine degetului mare de la piciorul lui, iar acesta s-a închinat.

După ce părintele Neofit a avut acest vis, a început să se înfumureze la gândul că l-a văzut pe Sfântul Vasile și că s-a învrednicit să se închine degetului acestuia. Multă vreme i-a fost chinuită mintea cu acest vis, multe ore consacra zilnic acestui gând, care-l împiedica de la rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” și, în general, de la toate rugăciunile sale.

După multă vreme a hotărât să ceară sfatul unui duhovnic vestit pe atunci pentru virtutea și nevoința sa – părintele Grigorie –, care se retrăsese și el în căutarea liniștii la același Schit, la câțiva pași mai sus de el, la Coliba numită Adormirea Maicii Domnului.

La această nelămurire a fostului egumen Neofit, părintele duhovnic Grigorie i-a spus: „Părinte și frate, te-ai închinat unui mare diavol și nu Sfântului Vasile [cel Mare]. Te rog de aici înainte să nu mai dai nici o atenție viselor, din cauza cărora oricine poate ușor să fie înșelat, ajungând să se închine diavolului în loc să se închine lui Dumnezeu.” După acest sfat al duhovnicului, părintele fost egumen Neofit și-a aflat liniștea și n-a mai fost stânjenit de demoni.

Nu trebuie, aşadar, să dăm importanță viselor: numai duhovnicul și mărturisitorul nostru este în măsură să ne spună dacă sunt adevărate și lui trebuie să i le mărturisim de îndată, pentru a ne elibera de rătăcirea pe care o pot ascunde.

Pustnici nevăzuți

O mare zonă a Sfântului Munte Athos, care se întinde de la Sfânta Ana Mică până la Schitul „Glossias” și este plină de copaci și păduri dese, se numește „Pustia Atonului”. Acolo, din vreme în

vreme, unor foarte puțini locuitori ai acestei regiuni li se descoperă asceți cuvioși la înfățișare, costelivi și goi trupește, dar acoperiți de harul lui Dumnezeu.

Astfel, într-un periodic aghiorit, care a circulat între anii 1930-1938 cu titlul *Biblioteca aghiorită*, doctorul Spiridon sau Atanasie Kampanáos, monah și frate al Sfintei Mănăstiri a Marii Lavre, scria despre monahii nevăzuți, goi și fără sălaș că „ochiul care le cârmuiește pe toate cunoaște multe lucruri” și „ce-aș putea să spun despre cei fără sălaș, care stau în ape reci? [Numai] ochiul care le cârmuiește pe toate le cunoaște viețuirea”.

Părintele Gherasim Menághias, care a fost mai întâi chimist, apoi a ajuns monah sihastru și s-a sălășluit în Pustia Sfântului Vasile, fiind legat printr-o prietenie frățească de doctorul Lavrei Atanasie Kampanáos, atunci când a văzut publicându-se aceste lucruri în periodicul *Biblioteca aghiorită* i-a atras atenția și i-a sugerat să nu publice și să scrie lucruri neprobate, care, probabil, vor provoca suspiciuni și ironii în detrimentul vieții monahale din Sfântul Munte.

La aceste observații, doctorul și părintele Atanasie a răspuns, după obicei, cu aceste cuvinte: „Scumpul meu om și dragul meu frate, nu pot să nu scriu și să nu public spusele omului care, venind la mine [din partea pustnicilor nevăzuți], mi-a făcut cunoscut «că mă voi îmbolnăvi și voi muri».”

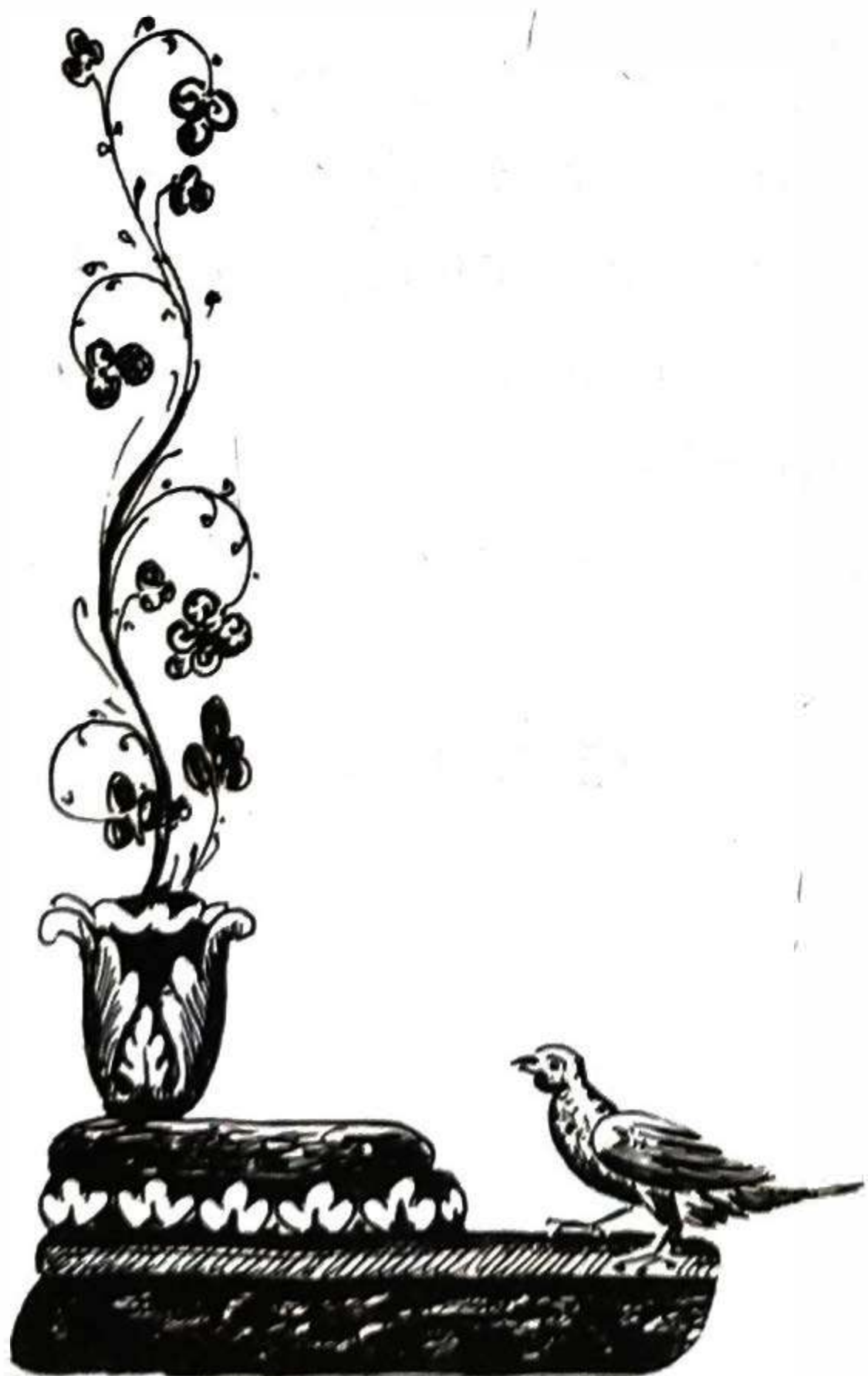
Acel om era Bătrânul-Antonie, de la [Coliba] Sfântul Petru. Acei pustnici nevăzuți i-au spus acestui om: „Să te duci să-i spui acelui doctor că nu peste multă vreme se va îmbolnăvi și va muri și de aceea trebuie să se pregătească.” Iar Bătrânul-Antonie, după ce i-a transmis doctorului cuvintele pustnicilor nevăzuți, i-a arătat și o cruce de lemn, pe care i-au dat-o acei nevoitori. Pe cruce erau încrustate literele „Macarie Ieromonahul”.

Acestea le-a scris părintele Atanasie ca răspuns chimistului Gherasim Monahul de la Schitul Sfântul Vasile și apoi, la puțină vreme, s-a îmbolnăvit și, fără a avea vreo boală grea, a adormit somnul cel de veci, după ce mai întâi a descoperit și a publicat faptul că există și trăiesc din loc în loc, în Pustia Athosului, acești sfinți asceți și monahi eremiți spre slava lui Dumnezeu și folosul sufletesc al monahilor din Sfântul Munte.

O altă arătare a pustnicilor nevăzuți

Un pelerin care urca pe drumul abrupt de la țărmul Sfintei Ana Mici s-a întâlnit cu astfel de Sfinți, după ce se rătăcise prin pădure, și, la dorința lui de a-i urma, aceia i-au spus: „Tu, frate, ești merit pentru Schitul Mănăstirii Xenofont” și i-au arătat drumul spre a se duce la părintele duhovnic Sava, care-i va spune ce are de făcut. Pelerinului, după ce s-a îndepărtat puțin de ei, i-a părut rău că i-a părăsit și că a lăsat să-i scape asemenea Sfinți. S-a întors și i-a căutat mult timp, dar nu i-a mai găsit nicăieri. Atunci s-a dus la părintele Sava și i-a povestit totul. Părintele Sava i-a spus: „Tu, fiul meu, nu ești pregătit să-i urmezi, dar probabil că te îndoiai că ar exista astăzi în Sfântul Munte asemenea Sfinți și de aceea ți i-a arătat Dumnezeu. Tu o să te închinoviezi la Schitul Mănăstirii Xenofont.” Și într-adevăr, așa s-a întâmplat, pentru că acest frate a fost tuns în monahism la Schitul Mănăstirii Xenofont.

Acest fapt mi-a fost povestit de părintele duhovnic Acachie din Kapsála, om sporit duhovnicește și iubitor de adevăr, care l-a cunoscut pe cel ce i-a întâlnit pe pustnicii nevăzuți și de la care a căutat să afle toate amănuntele despre această întâmplare.

Katunákia

Înțeleptul Bătrân-Daniil

Părintele stareț Daniil, cu numele de mirean Dimitrie Isidóru, era de origine din Smirna (Asia Mică). Imediat după ce a terminat Școala evanghelică¹ din Smirna, dintr-o râvnă nemăsurată pentru virtute și monahism, tânăr fiind încă, la vârsta de 19 ani a părăsit cele ale lumii, a fugit pe ascuns, fără să știe părinții și rudele sale, și s-a dus în Paros. În insula aceasta l-a întâlnit pe Sfântul Arsenie, care a viețuit mulți ani în Sfântul Munte, de unde a fugit din cauza nenumăratelor scandaluri [iscate pe atunci acolo]. Acum era egumen la Mănăstirea Sfântului Gheorghe, metoc al Mănăstirii *Faneroméni*² din Naxos. Dar nu a rămas multă vreme lângă Sfântul Arsenie, pentru că Sfântul l-a îndemnat pe Dimitrie să se ducă în Sfântul Munte în cel mai scurt timp, dacă voia cu adevărat să devină călugăr.

Astfel, Dimitrie Isidóru, cu rugăciunile și binecuvântarea Sfântului Arsenie, a venit în Sfântul Munte în anul mântuirii 1864. La început s-a închinoviat la Mănăstirea Sfântul Pantelimon, care primise la sânul ei mulți monahi sporiți în virtute și înțelepți, din diferite părți ale Greciei și Asiei Mici, monahi înflăcărați, cu credință mare și plini de dăruire. Dimitrie a urmat toate canoanele și rânduielile tipiconale ale sfintei vieți mănăstirești de obște și, după o perioadă aspră de încercare, a devenit monah și a primit numele de Daniil. În foarte scurt timp la Mănăstire s-au dezlănțuit războ-

¹ Una dintre cele mai vechi instituții de învățământ din spațiul grec, înființată, după unii, la 1733, după alții la 1717 (*n. trad.*).

² Închinată Maicii Domnului, numită *Faneroméni* – „cea care ni s-a arătat” (*n. trad.*).

iul și certurile, când după 1860 au început să se închinovieze aici creștini ortodocși ruși și să se facă monahi. Au venit atât de mulți ruși în această Mănăstire, încât în scurt timp i-au întrecut în număr pe monahii greci, după care au urmat evenimentele cunoscute, în urma cărora, la intervenția Patriarhiei Ecumenice, au fost alungați aproape toți monahii greci și Mănăstirea a devenit ruso-grecescă.

Unul dintre monahii alungați a fost și Bătrânul-Daniil care, fiindcă era educat, a ocupat funcția de secretar al Mănăstirii, fiind unul dintre cei mai activi monahi greci de acolo. Astfel, la Mănăstirea Sfântul Pantelimon a rămas aproape opt ani și apoi a găsit refugiu la Mănăstirea Vatoped, ai cărei frați l-au primit cu multă bucurie și la început i-au dat titlul de Stareț și responsabil de arhondaricul Mănăstirii.¹

Datorită vieții virtuoză și caracterului său conștiincios s-a dedicat într-atât slujirii pe care Sinaxa Bătrânilor vatopedini i-au încredințat-o, încât a transformat arhondaricul în Mănăstire de obște²; își făceau slujbele împreună, luau cu toții parte împreună la dumnezeiasca Liturghie și la pavecerniță, se rugau împreună. La această Mănăstire a rămas pentru aproape încă opt ani, fiind foarte iubit de toți. Dorul de liniște și râvna pentru dobândirea rugăciunii minții nu l-au lăsat, însă, să rămână pe mai departe la această Mănăstire, unde lumea era multă și zarva mare. De aceea a hotărât să se ducă în Pustia Atonului, unde ar fi putut să-și afle liniștea și pacea sufletului. Vatopedinii i-au propus să-l facă întâi-stător al Mănăstirii, dar el n-a acceptat și s-a retras în Pustie. Astfel, a ajuns în Pustia de la Katunákia și acolo unde – până astăzi – se află minunatele clădiri ale [obștii] Danieléilor a construit la început o mică Colibă cu o foarte frumoasă biserică în numele Părinților Aghioriți, la care avea foarte multă evlavie și pe a căror viață a voit s-o urmeze.

Pentru multa credință, dăruire și dragoste față de Dumnezeu, prin studiul neîncetat al Sfintei Scripturi și marea sa pricepere și nevoință ascetică, a primit harul și puterea de a urca pe cele mai

¹ La vremea respectivă Mănăstirea era idioritmică (*n. trad.*).

² În cazul Mănăstirii și Schiturilor idioritmice, lângă locașul central de cult (Katholikón-ul și Kyriakón-ul) se afla și un arhondaric pentru găzduirea pelerinilor și pentru trapeza comună în duminici și la marile sărbători de peste an (*n. trad.*).

înalte trepte ale virtuții și cunoașterii de Dumnezeu. În Pustie a fost aspru încercat de demoni văzuți și nevăzuți, de calomniile, clevetirile și ocările oamenilor slabi și cuprinși de zavistie. Dar pentru că din fire era blând, smerit, fără răutate și bun, iubea și câștiga dragostea tuturor fraților, dimpreună-nevoitorilor și părinților sihaștri, și încet-încet, asemenea unei albine neobosite, prin studiul neconținut, înfrânare și rugăciune neîncetată a ajuns un far strălucitor al deosebirii duhurilor și al virtuții.

Dragostea puternică de isihie și admirația pentru harul dăruit de Dumnezeu al preoției nu i-au îngăduit să se hirotonisească, ci rugăciunea minții și harul deosebirii duhurilor l-au făcut să ajungă călăuză și îndrumător al vieții duhovnicești pentru monahi și un sfătuitor prețios pentru mulți duhovnici mărturisitori, care îi cereau întotdeauna părerea în privința problemelor duhovnicești serioase, ce se iveau între monahi și Sfintele Mănăstiri asemenea ciupercilor chiar și în vremea aceea.

Astfel, Bătrânul-Daniel n-a gustat singur mierea vieții de sihastru, ci o oferea și celor care treceau pe la Sfânta sa Sihăstrie. Cei care au avut prilejul și cinstea de a-l cunoaște nu au putut uita, după cum ei înșiși mi-au împărtășit, chipul său dulce și vesel, care inspira respect și încredere. Prin viața sa virtuoasă a atras asemenea unui magnet și a alcătuit fagurele duhovnicesc al obștii Danieléilor, pentru că aici se afla și părintele duhovnic Daniil, psalt cu o voce remarcabilă și compozitor de muzică bisericească, care i-a urmat în virtuți și la egumenia obștii.

Părintele Daniil dimpreună cu fratele duhovnicesc Gherontie alcătuiau cel mai bun „duet” duhovnicesc, ei fiind cei mai buni psalți ai Sfântului Munte, într-atât încât, când se aflau încă la vârsta tinereții și cântau, socoteai că erau îngeri ai lui Dumnezeu, și nu oameni. Amândoi, în afară de faptul că erau psalți, erau și neîntrecuți artiști iconari. Părintele Daniil a lăsat moștenire obștii sale duhul rugăciunii și al primirii de străini, dar și al dragostei pentru toți părinții și chiar mirenii creștini. Vestea virtuții, atât a Bătrânului-Daniil, cât și a obștii sale, a trezit interesul și dorința multor creștini de a-i cunoaște și de a primi sfatul său, dar și părinții din Sfântul Munte l-au apreciat în chip deosebit.

Între nenumărații pelerini care treceau pe la această Sihăstrie de nevoitori s-a aflat și Sfântul făcător de minuni Nectarie, care până astăzi este cinstit de Biserica Maică și de întreaga lume creștină, la acea vreme Mitropolitul de Pentapole, care l-a vizitat pe când era director al Seminarului Teologic Rizáreios.

Sfântul Nectarie a fost atât de impresionat de întâlnirea cu Starețul Daniil, încât i-a dăruit multe cărți, printre care seria completă a scrierilor dumnezeiescului Ioan Gură de Aur, voind el însuși să intre în obștea sa.

Bătrânul-Daniil a scris diferite cărți folositoare:

a) *Rătăcirile lui Apostol Makrákis*, în care deconspiră amănunțit și critică întregul cuprins al învățăturii greșite a lui Makrákis, arătându-le creștinilor cum să se păzească de opiniile pline de deșertăciune, greșeli și erezii, precum și de învățătura vrednică de dispreț a acestui ereziarh.

b) *Rusificarea Mănăstirii Sfântul Pantelimon*, unde expune detaliat felul în care a fost rusificată această Mănăstire grecească.

Ca un monah luminat și instruit, a scris și alte cărți cu un conținut duhovnicesc însemnat, care până acum nu au văzut lumina tiparului, ci au rămas în manuscris.

În zilele noastre obștea vrednicului de pomenire părinte Daniil, cu părintele duhovnic Modest, starețul ei, și aleasa adunare de șase tineri ieromonahi și monahi evlavioși, continuă tradiția atât a muzicii bizantine ca ieropsalți cu voci minunate, cât și a iconografiei în manieră bizantină, dar și în foarte frumoasa tehnică a Renașterii.

Istorisiri ale Starețului Daniil

Bătrânul-Daniil spunea că la Schitul Mănăstirii Xenofont, ieromonahul Grigorie, Starețul Colibei Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, a avut un ucenic foarte simplu, bun și fără răutate, pe nume Teofilact. De sărbătoarea Bobotezei, fratele Teofilact, auzind rugăciunile și troparele pe care le cântă Biserica noastră și mai ales „Astăzi se sfințește firea apelor...”, i s-a părut oarecum ciudat și, când s-a încheiat slujba, l-a întrebat pe părintele Grigorie:

– Părinte, am auzit în troparele și rugăciunile pe care le spuneți că „Astăzi se sfințește firea apelor...” Cum se face că toate apele se sfințesc? Se sfințesc și apele mării?

Starețul i-a răspuns:

– Frate Teofilact, Atotbunul Dumnezeu, la rugăciunile oamenilor care au loc în smerenie și credință neclintită și fără de osândă, lucrează prin Harul Preasfântului Duh asupra celor însuflețite și neînsuflețite, le preface și le sfințește, ca prin aceasta să-i curețe și să-i sfințească pe robii Săi, credincioșii. Așa cum, spre exemplu, prin sfințirea apei și a untdelemnului la Botez, îl slobozește pe om, îl curățește de păcatul strămoșesc și de tot felul de alte păcate, și astfel iese din sfânta colimvitră neprihănit, curat și creștin desăvârșit. Așa cum prin prefacerea pâinii și vinului, pe care preotul le aduce ca jertfă, prin venirea Preasfântului Duh, preface pâinea în Trupul și vinul în Sângele Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, devenind Cinstitele Daruri, de care se împărtășesc credincioșii și, când sunt vrednici și curați prin pocăință și spovedanie, se sfințesc și se îndumnezeiesc. Așa cum transformă untdelemnul de la Maslu și se face mijloc de vindecare pentru cei care, cu credință, sunt unși cu el, la fel se transformă și firea apelor prin harul Sfântului Duh.

Monahul Teofilact l-a întrebat pentru a doua oară pe Starețul său:

– Părinte, și se sfințește chiar și apa mării?

– Da, frate, ascultă ce-ți spun: când Lucifer, căpetenia îngerilor, a căzut prin mândrie din ceruri și a ajuns asemenea unui fulger în cele mai de jos și de dedesubt părți ale pământului, acolo unde se află tartarul și iadul, a tras după sine a treia parte dintre îngeri, devenind și ei, asemenea căpeteniei lor, demoni. Pentru că aceia ce mai înainte fuseseră Îngeri cădeau din cer pe pământ și întrucât nu încetau să cadă și alți Îngeri, a venit la poarta cerului marele Arhanghel Mihail cu sabia sa de foc și a strigat spre ceilalți îngeri: „Să stăm bine, să stăm cu frică de Dumnezeu!” Și așa îngerii și-au venit în fire și căderea lor a încetat. Dar la porunca lui Mihail, mai-marele oștilor cerești, cei care se aflau deja în cădere s-au oprit acolo unde erau: unii în aer, și au devenit vămi ale văzduhului, alții pe pământ, unde domnesc și ispitesc lumea, iar alții în apele râurilor și ale mării, unde ispitesc, supun încercărilor și îneacă pe cei care trec pe acolo, pentru că, după cuvântul Domnului, „diavolul este ucigător de oameni dintru început” (In. 8, 44). Dar când a venit

plinirea vremii, așa cum spun Sfinții Apostoli și Sfânta Evanghelie, și Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut om, în acord cu marea și mai presus de cuvânt taină a dumnezeieștii economii a Întrupării, prin coborârea Sa din ceruri a sfințit aerul, pământul, marea, apele și toate „cele din ele” și prin sfințirea și harul Sfântului Duh a nimicit puterea și stăpânirea pe care satana le avusese, înainte de Întruparea Stăpânului Hristos, asupra oamenilor, vietăților și firii înconjurătoare. Și astfel aerul, pământul și apa s-au sfințit prin venirea Stăpânului Hristos, Dumnezeuul nostru. În ziua de Bobotează, părinte Teofilacte, când are loc [Slujba de Sfințire] a Agheasmei Mari, se face pomenirea venirii lui Hristos și a arătării Dumnezeuului creștinilor, Cel în Trei Sori și în Trei Ipostasuri, Făcătorul și Creatorul a toate. După cum astăzi, la Botezul lui Hristos în râul Iordan, Părintele ceresc a spus: „Acesta este Fiul Meu iubit întru Care am binevoit...”, adică „Acesta este copilul Meu iubit, cel Unul-născut; și așa cum împreună cu El și cu Duhul Sfânt am creat întreaga lume, la fel și acum am binevoit prin mijlocirea Sa ca lumea să fie mântuită și să se înnoiască prin Sfântul Botez”.

Apa mării este mai dulce

– Părinte Teofilact, dacă vrei să pui la încercare adevărul acestor lucruri pe care ți le-am spus, du-te jos astăzi la mare, să vezi că apa este dulce și se poate bea.

Bunul și simplul monah Teofilact, în pofida oboselii de la priveghere, de cum a auzit, a luat un vas mic și s-a dus de îndată la mare, care se află la o distanță de Schit mai mare de o oră și mai bine de mers pe jos, s-a aplecat cu smerenie și ascultare oarbă, a luat apă din mare, a băut și a constatat cu uimire că apa era dulce și se putea bea cu plăcere. A umplut vasul și s-a întors la Starețul său, i-a dat și lui să bea și au slăvit „pe Dumnezeu Cel minunat în lucrurile și întru Sfinții Săi” (Ps. 67, 36). De atunci au trecut mai mult de treizeci de ani. Părintele Grigorie s-a îmbolnăvit și a adormit, îndelungat în zile, somnul cel de veci. Ucenicul său Teofilact a continuat să ia în fiecare an de ziua Bobotezei apă din mare și de fiecare dată se repeta aceeași minune: apa era dulce și bună de băut. La trei ani după moartea Starețului său, după privegherea de Bobotează, când

părinții ieșeau din Kyriakón, îl văd pe fratele Teofilact ducându-se mai jos de Coliba unde stătea. Mirându-se, l-au întrebat: „Unde te duci, părinte Teofilact? Nu mergi acasă să te odihnești?” Părintele Teofilact le-a descoperit minunea, care până atunci le era necunoscută, cum de ziua în care se săvârșește Agheasma Mare apa mării se face dulce și se poate bea. Ceilalți părinți, întrucât cunoșteau simplitatea și lipsa de răutate a fratelui, nu au dat crezare cuvintelor lui și l-au ironizat: „Haide, bietul de tine, du-te să te odihnești și ne aduci după aceea să bem... marea!” Părintele Teofilact nu a dat nici o atenție cuvintelor lor, s-a dus la mare, a băut din ea, și-a umplut și vasul său și le-a dat și celorlalți părinți să bea. Cu neîncredere și ironie au băut, dar apa dulce până în acea clipă s-a făcut mai sărată și mai amară decât apa mării din cauza necredinței lor. Atunci fratele Teofilact le-a descoperit că vreme de mai mult de treizeci de ani a trăit împreună cu Starețul lui această minune, care, din ziua aceea și din pricina necredinței lor, a încetat!

Darul deosebirii duhurilor

Multe Mănăstiri din Sfântul Munte îl aveau ca sfătuitoare duhovnicesc pe părintele Daniil, încercat în făptuirea și înțelegerea duhovnicească a virtuții și înzestrat cu darul deosebirii duhurilor. Ca să înțelegem priceperea duhovnicească și harul pe care Preabunul Dumnezeu i-l dăruise acestui Sfânt Stareț spre înțelegerea războiului duhovnicesc al satanei și, mai ales, a războiului de-a dreapta – cu mult mai primejdios, pentru că nu e ușor de priceput –, vom consemna aici o întâmplare grăitoare.

La Sfânta Mănăstire Kostamonitu rânduiala vieții de obște era respectată în amănunt, iar părinții și frații viețuiau în acord cu tipicul și tradițiile Sfinților Părinți. Unul dintre frați, Damaschin, după câțiva ani de ucenicie, a socotit că este mai puternic decât ceilalți frați și că poate urca pe înălțimi de virtute, răbdare și stăruință superioare celorlalți frați de la Mănăstirea sa de metanie. Entuziasmul la monahii tineri și bravura cu care se avântă în dobândirea vieții înalte, virtuții și sfințeniei sunt un fenomen firesc și de aceea părinții aghioriți ne-au lăsat moștenire o apoftegmă valabilă pentru toți monahii: „Ucenicul și monahul începător, când intră

în rândul monahilor, trebuie să aibă atâta credință și evlavie cât tot Muntele Athosului, ca la sfârșitul vieții să-i rămână cât un bob de năut sau de linte.” Dar dușmanul și vrăjmașul tuturor oamenilor și, mai ales, al monahilor hărăziți să-i ia locul pe care-l avea înainte de cădere și să ajungă ca Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu, fiindcă știe că ceata luciferică de îngeri care a căzut va fi completată și înlocuită de arhieriei nepătați, preoți, monahi și monahii și de creștini întru totul neprihăniți și curați, pune în lucrare împotriva lor toate planurile satanice mai degrabă prin virtuți înșelătoare, așa-zise faceri de bine, milostenii amăgitoare, laude și lingușiri, decât prin intermediul răutăților vădite, al crimelor și al diferitelor păcate din care creștinul sau monahul se poate mai ușor ridica, pocăi și îndrepta. Întrucât prin mijlocirea virtuților mincinoase și aparente și a feluritelor rătăcirii de-a dreapta omul se poate mult mai greu izbăvi și mântui. De aceea Duhul Sfânt ne spune în *Psalmi* Profetului David: „Cădea-vor dinspre latura ta o mie și zece mii de-a dreapta ta” (Ps. 90, 7), adică prin păcate și răutăți vădite vor lupta împotriva noastră o mie de demoni de-a stânga (acesta este sensul cuvântului „latură”), în timp ce din partea de-a dreapta, unde se află virtuțile aparente și înșelătoare, pe care omul le săvârșește pe ascuns, și, ca să spun așa, prin voia sa, de acolo, spune profetul, ne vor ataca zece mii de demoni. La fel și ucenicul Damaschin de la Mănăstirea Kostamonitu a fost împins de demoni să se facă zăvorât, adică să nu iasă de pe poarta Mănăstirii, și asta fiindcă auzise cum că alți monahi nu ieșiseră din Mănăstirea lor vreme de 20, 30, 50 și chiar mai mulți ani, precum Sfântul Leontie de la Mănăstirea Dionisiu, care vreme de șaptezeci de ani cât a stat în Mănăstire nu a trecut de poarta ei. Acesta este, desigur, un fapt adevărat, însă binecuvântatul monah amintit, precum și mulți alții au trăit o asemenea virtute la sfatul și cu binecuvântarea egumenului și duhovnicului lor, și nu după propria voie. Însă bietul Damaschin a voit, cu de la sine putere și la sfatul satanei, să împlinească această virtute. Iar urmarea a fost că după câțiva ani a fost învins de mândria sa ascunsă, fiindcă aceasta este arta satanei: să-l ducă pe monah în rătăcire. Astfel, stăpânit de iubirea de sine, a crezut că a dobândit toată podoaba virtuților mari și încet-încet a început să-i disprețuiască pe ceilalți

părinți care ieșeau în curtea din fața Mănăstirii sau treceau de poarta ei, ducându-se în Karyés și oriunde îi trimitea egumenul, părinții și întâi-stătătorii Mănăstirii, pe când el se ducea numai de la biserică la trapeză și de acolo la Chilia sau ascultarea sa, pe care o făcea și pe aceasta după voia sa, numai înăuntrul Mănăstirii, pentru că nu voia să treacă dincolo de porțile ei. După o vreme a început pe față să se semețească și să se certe cu ceilalți părinți care ieșeau afară din Mănăstire, a ajuns nervos, îi înjura pe ceilalți, devenise supărător și nu mai făcea ascultare nici de egumen. Pentru că răul ajunsese de nesuportat, egumenul și părinții Mănăstirii l-au chemat pe sfetnicul lor duhovnicesc, pe luminatul părinte Daniil de la Katunákia. Bătrânul-Daniil, gata în orice clipă să ajute pe orice monah neputincios și aflat în rătăcire, a venit în grabă la solicitarea Mănăstirii, și, după aflarea celor petrecute, l-a chemat pe fratele Damaschin și cu vorbă dulce l-a întrebat cum îi merge:

– Am auzit, frate, că ai sporit mult în virtute și, mai mult, că ai primit harul de a fi zăvorât. Nu ieși niciodată pe poarta Mănăstirii și afierosești mult timp rugăciunii minții!

Monahul Damaschin i-a răspuns Bătrânului-Daniil cu o smerie prefăcută:

– Da, preacuvioase părinte, cu rugăciunile tale m-am învrednicit să am acest har și de zece ani nu am mai ieșit pe poarta Mănăstirii, și întotdeauna mă rog singur.

Părintele Daniil, foarte iscusit în ceea ce privește rătăcirile satanei și planurile sale viclene, a venit în întâmpinarea răspunsului care trăda iubirea de sine bine-tăinuită a monahului Damaschin astfel:

– Spune-mi, te rog, frate Damaschin, ceea ce faci este cu binecuvântarea egumenului și a Bătrânilor Mănăstirii?

Damaschin s-a întunecat la chip, și-a plecat capul și i-a răspuns Bătrânului-Daniil oarecum jenat:

– Toți aceștia, părinte, și egumenul și întâi-stătătorii, nu vor înaintarea și sporirea mea duhovnicească, ci luptă neîncetat împotriva tuturor izbânzilor mele duhovnicești și pun piedici vrerii mele bune.

Bătrânul-Daniil a găsit atunci prilejul să-i spună fratelui rătăcit următoarele:

– Frate Damaschin, din Sfânta Scriptură aflăm că atunci când poporul evreilor a păcătuit în fața lui Dumnezeu, Moise a mijlocit pentru ei și Dumnezeu a iertat poporul. Dar când poporul a păcătuit față de Moise și l-au întristat prin fărădelegile lui, pentru că nu avea cine să mijlocească pentru ei, a fost pedepsit și luat în robie de popoarele vecine necredincioase. Domnul nostru ne spune în Sfânta Evanghelie: „Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine; iar cine se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine” (Lc. 10, 16).

De aceea, după dumnezeiasca Sa Înălțare la ceruri, ni i-a lăsat pe Sfinții Săi ucenici și Apostoli ca să-I ducă mai departe lucrarea, să propovăduiască în numele Său pe pământ și să ne dea poruncile lui Dumnezeu și sfintele Sale rânduieli. După aceea, Sfinții Apostoli i-au lăsat pe episcopi și episcopii pe preoți și pe învățătorii poporului, față de care suntem datori, după ce vor fi probați, să facem ascultare fără a-i judeca, precum am face și cu Începătorul mântuirii neamului omenesc, Domnul și Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Așadar, după cuvintele lui Hristos, cine nu face ascultare față de stăpânii săi rânduiți de Dumnezeu, care în cazul de față sunt egumenul și sinaxa bătrânilor Mănăstirii, este ca și cum nu face ascultare față de Însuși Domnul nostru. Prin urmare, orice ar face, orice virtute ar dobândi, oricât ar spori duhovnicește acel monah și, în general, fiecare om, fără știința și acordul mai-marelui său, adică al Starețului, în fața lui Dumnezeu ajunge să întruchipeze răutatea diavolului, după cum spune și Sfânta Scriptură: „rugăciunea lui să se prefacă în păcat” (Ps. 108, 6), pentru că vine din voia sa și nu numai că Dumnezeu nu o primește, dar va îngădui ca acel om, sau monah, indiferent de rang și demnitate, să-și piardă limpezimea minții, să cadă în rătăcirea diavolului și atunci va vedea albul negru, dulcele amar și invers. Le va vedea pe toate pe dos și nu așa cum sunt în realitate. Dar se poate ca un asemenea ucenic, dacă stăruie să-și facă voia, să cadă pradă unei nenorociri și căderi duhovnicești și mai mari, după cuvintele Apostolului Pavel: „pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării” (Col. 3, 6). De aceea, frate Damaschin, a spus luminatul părinte Daniil, va trebui, dacă vrei ca virtutea ta să fie primită în ochii lui Dumnezeu,

să te duci neîntârziat să te mărturisești duhovnicului, să încetezi această nevoință, pe care o faci din voia ta, și să faci ascultare în toate de voia egumenului și a sinaxei bătrânilor de la Mănăstirea ta de metanie, fără a-i judeca. Numai așa această sporire a ta va fi o virtute adevărată și neîndoielnică și bine-primită la Dumnezeu. Și să știi că o să scapi de înfumurarea adusă ție de diavolul și de mândria închipuitei viețuiri în virtute.

Atunci părintele Damaschin, acest ucenic bine-intenționat, a alergat la egumen, i-a cerut iertare și a făgăduit că se va supune voii părinților și va face ascultare. Aceasta înseamnă progres și sporire adevărată.

Diavolul luptă împotriva ucenicului

Egumenul, la sfatul Bătrânului-Daniil, pentru a vedea dacă fratele Damaschin s-a pocăit cu adevărat, vrea să se îndrepte și să facă ascultare, i-a spus: „Frate Damaschin, dacă vrei să nu mai asculți de voia ta, ci să sporești din clipa de față în Dumnezeu, îți dau poruncă să nu mai ieși niciodată în curtea din fața Mănăstirii și să nu treci dincolo de poarta Mănăstirii sub nici un motiv.” Fratele Damaschin a primit cu bucurie porunca aceasta, mai ales că era în acord cu voia sa și cu obișnuința avute mai înainte. Din acea zi și pentru multă vreme nu a ieșit afară din Mănăstire.

Ce s-a întâmplat însă? Deși cu voia sa a izbutit să stea zece ani fără să iasă din Mănăstire, acum, când a primit porunca de a nu mai ieși afară, nu a trecut nici măcar o lună de la primirea poruncii și dușmanul ascultării, diavolul, a pornit un asemenea război împotriva fratelui, încât nu-și mai găsea nicăieri liniștea: nici în biserică, nici la rugăciune, nici la masă și nici măcar în somn. I-a trezit dorința puternică de a ieși cu orice preț afară din Mănăstire. S-a dus la egumen, a căzut la picioarele lui, l-a rugat fierbinte să-i dezlege canonul și porunca pe care i-o dăduse, ca să poată ieși și el afară în curtea din fața Mănăstirii și în grădină. Egumenul l-a chemat iarăși pe Bătrânul-Daniil la Mănăstire. Monahul Damaschin, îndată ce l-a văzut pe Bătrânul-Daniil, i-a căzut la picioare și cu lacrimi l-a rugat să mijlocească la egumen să-i dezlege canonul, fiindcă i-a spus: „Mă arunc pe geam să mă omor, nu mai pot îndura acest

război, am impresia că sunt închis, o să-mi pierd mințile, nu mai suport!” Bătrânul-Daniil a stăruit pe lângă egumen, care i-a dezlegat canonul, îngăduindu-i-se monahului Damaschin să iasă și el asemenea celorlalți părinți. Atunci, Bătrânul-Daniil, cu seninătatea sufletului întipărită pe chip, i-a spus fratelui Damaschin: „Acum vezi, frate, deosebirea dintre adevărata și falsa virtute? De aceea să nu te încrezi în tine însuși. Să-ți omori voia, când gândul îți spune să faci vreun lucru ascuns, vreo virtute sau spor mărunte și să spui și tu dimpreună cu acei binecuvântați părinți, avă Dorotei și ceilalți: «Anatema ție, gândule, ție și cunoașterii tale!» Să-ți ții mereu sub pază voia și să faci ascultare, ca să primești harul lui Dumnezeu, care îți va dăruia pacea gândurilor, seninătatea sufletului, curăția minții, rugăciunea neîncetată și smerenia desăvârșită; atunci fiecare mișcare, fiecare pas al tău vor fi lucrarea ascultării, care te va duce în fața Stăpânului Slavei lui Dumnezeu, ca să primești cununa cea scumpă a ascultării și să trăiești pururi cu Dumnezeu cel veșnic și bogat în răsplătirile pe care le dă, Stăpânul Hristos și Cel dintâi lucrător al ascultării, Iisus, Domnul și Dumnezeul nostru.”

Cu aceste cuvinte ale Bătrânului-Daniil cel de Dumnezeu luminat și prin lucrarea ascultării, fratele Damaschin a dobândit fericită liniștire a gândurilor și s-a afierosit sporirii în Dumnezeu, spre slava Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt. Amin.

Sfârșitul cuvios al eremitului

Părintele Daniil cel tânăr de la Sihăstriile din Katunákia mi-a povestit de curând că a adormit întru somnul de veci Bătrânul-Gavriil Karuliótis¹. Nu-l știam prea bine pe acest părinte, abia dacă ne cunoșteam, dar era un monah model și un ucenic desăvârșit. A viețuit mai bine de 20 de ani împreună cu Starețul său Serafim la Coliba de nevoitori Sfinții Arhangheli, mai sus de Karúlia.

Făcând ascultare față de Stareț, a învățat să vorbească puțin, să fie smerit, să spună neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, să se înfrâneze și să facă cât mai mult cu putință nevoință, astfel că nu a mâncat untdelemn nici măcar în ziua de Paști, în toată viața sa de nevoitor. Se cumine-

¹ Scil. de la Karúlia (n. trad.).

ca foarte des și lua parte, cu deplina cunoștință a nevredniciei sale, la Taina dumnezeieștii Euharistii, unde se împărtășea periodic cu Preacuratele Taine – Trupul și Sângele Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Multa nevoință și privarea organismului de hrana necesară, alături de firea sa slabă, au avut ca urmare devitaminizarea organismului și decalcifierea oaselor, din lipsă de calciu, dar poate și din îngăduința lui Dumnezeu pentru a fi încercat. Astfel, a slăbit foarte mult și frații Danieléi l-au luat la Sihăstria lor, unde au purtat de grijă să aibă toate cele necesare. Însă acesta, binecuvântatul, deși a primit plin de bunăvoință să se supună întregii rânduiei și ordini a obștii Danieléilor, a cerut să i se îngăduie să nu consume untdelemn, fiindcă în toată perioada de mai înainte petrecută alături de Starețul Serafim nu au încălcat această rânduială și nu au consumat untdelemn nici măcar de Paști. Astfel, la stăruințele sale, părinții Danieléi au cedat cât privește acest aspect al înfrânării peste măsură.

În starea aceasta a rămas la pat douăzeci și două de zile. La 3 noiembrie, de sărbătoarea mutării moaștelor Sfântului Gheorghe, după dumnezeiasca Liturghie, săvârșită de ieromonahul obștii Danieleilor, părintele Grigorie, când s-au împărtășit cu toții, părintele Daniil cel tânăr i-a spus Bătrânului-Gavriil, care era bolnav: „Părinte Gavriil, peste cinci zile o să avem sărbătoarea Arhanghelilor, care este și sărbătoarea numelui tău, și o să facem *loukoumádes*¹. În cinstea Arhanghelilor va trebui să faci și tu o abatere de la canon și să mănânci cel puțin două.” Însă părintele Gavriil, zâmbind, i-a spus părintelui Daniil: „Părinte Daniil, voi să faceți *loukoumádes* în cinstea Arhanghelilor și să mâncați, dar eu nu voi mânca cu voi, pentru că până atunci voi fi deja plecat de aici!”

Părintele Daniil nu a dat nici o atenție acestor cuvinte, socotind că glumește sau că vrea să se întoarcă la Sihăstria sa. După două zile starea sănătății părintelui Gavriil s-a înrăutățit și vizitele noastre la Chilia sa erau mult mai dese. În cea de-a treia zi, pe 6 noiembrie, Starețul Danieléilor, părintele Modest, de îndată ce s-a trezit, înainte de rânduiala utreniei, ca să-și facă canonul, s-a gândit să-l vadă mai întâi pe fratele bolnav și apoi să-și facă rugăciunea.

¹Gogoși cu miere (n. trad.).

Când s-a dus la Chilia părintelui Gavriil, l-a găsit rugându-se, dar era foarte slăbit. A mers repede la Chilia părintelui Gherontie și i-a spus că părintele Gavriil nu se simte bine.

Bătrânul-Gherontie a mers dimpreună cu monahul Nifon la Chilia celui bolnav. Acesta i-a primit ca întotdeauna zâmbind și cu bună-tate, cu toate că avea chipul unui om aflat la un pas de moarte. L-au întrebat dacă dorește ceva, dacă vrea să se împărtășească. Le-a răspuns că, dacă a început dumnezeiasca Liturghie, ar vrea să se împărtășească. Dacă însă nu a început dumnezeiasca Liturghie, să-i aducă din sfânta prescură. I-au adus de îndată Preacuratele Taine și s-a împărtășit cu multă evlavie și cu lacrimi în ochi, ca întotdeauna.

Părintele Nifon a rămas cu el ca să-l vegheze, iar Bătrânul-Gherontie s-a dus la biserică. Cum starea părintelui Gavriil se înrăutățea, părintele Nifon l-a lăsat, s-a dus în bucătărie, a luat dospeala și a pus-o în apă ca s-o frământa în ziua următoare și să facă pâinea de care vor avea nevoie, ca să o împartă la înmormântare. După ce a pus aluatul în apă, s-a întors în Chilia suferindului împreună cu părintele Daniil, cel care purta de grijă de dieta fratelui, întrucât, fiind mai priceput, i se încredințase ascultarea de infirmier și-l avea în grija sa și pe acest bolnav.

Atunci amândoi l-au văzut pe Bătrânul-Gavriil în stare de răpire – își ieșise din sine –, privea în sus, spre tavanul camerei, și spunea: „Flori, multe flori, nu-i așa? Ce frumos este în Rai! O, Raiul... ah! Oare e vrednic sufletul meu să se bucure de toate aceste frumoase bunătăți?”

Bătrânul-Nifon și părintele Daniil au rămas cu răsufierea tăiată, îl ascultau și așteptau să-și revină. Într-adevăr, după câteva clipe și-a venit în fire și strălucea de bucurie. Când părinții l-au întrebat ce erau cele pe care le spunea și le vedea, le-a răspuns: „A! Nu era nimic, părinții și frații mei, spuneam *ah* și vorbeam despre multele mele păcate. Acum sunt bine și nu vreau nimic.” Le-a spus așa, pentru că nu voia să fie nimeni acolo în ceasul când avea să moară. Așa cum mi-au spus părinții, își aștepta moartea cu multă bucurie și nerăbdare.

Atunci părintele Nifon s-a dus pentru puțină vreme în bucătărie ca să vadă de dospeală, deoarece era bucătar, iar părintele Daniil s-a dus la utrenie.

N-au trecut nici zece minute și părintele Nifon, după rânduirea treburilor în bucătărie, s-a întors din nou la suferind. L-a găsit cu mâinile încrucișate pe piept, cu mâna dreaptă deasupra mâinii stângi, cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit. Părintele Gavriil își dăduse duhul, fericitul său suflet, în mâinile Preabunului Dumnezeu și seninătatea îi era zugrăvită pe chip. Și-a dat sufletul și a zburat asemenea unei păsări la ceruri, în ajunul Soborului Sfinților Arhangheli, în anul mântuirii 1963. L-au întâmpinat în sânurile cerești Sfinții Îngeri și Cuvioșii Părinți Aghioriți, spre slava lui Dumnezeu.

Chimistul Gherasim Menághias

Pe când ne aflam împreună cu Starețul meu la Chilia din Kerasiá, înainte de anul 1942, l-am cunoscut pe vrednicul de pomenire Stareț Gherasim Menághias monahul, din Kefaloniá, care ne-a povestit întâmplarea neobișnuită, dar vrednică de atenție de mai jos.

Părinții săi înstăriți și cu poziție socială din Kefaloniá l-au trimis să studieze chimia în Germania. De tânăr era foarte evlavios și se distingea prin cucernicie, însă aceasta nu înseamnă că a fost lipsit de dorințele tinereții și de slăbiciunile epocii sale.

În camera sa, student fiind, își făcea în fiecare seară rugăciunea și citea pavecernița, așa cum fusese învățat de către părinții săi evlavioși. Apoi a început studiul diferitelor obiecte specifice științei pe care o alesese. Cu trecerea timpului a înțeles, înainte de inventarea becului electric, că încăperea îi era luminată de o lumină neobișnuită și ciudată, care la început era mai slabă, dar cu timpul devenea atât de intensă, că nu era nevoie să aprindă altă sursă de lumină. La început nu a dat importanță fenomenului, dar pe urmă a început să creadă că nu este asemenea celorlalți tineri din vremea sa. Astfel, încet-încet, a început să evite compania amicilor și pe nesimțite s-a îndepărtat de toți prietenii și cunoscuții săi.

A progresat foarte mult în știința pe care o studia, la toate examenele lua nota maximă, și a ajuns unul dintre cei mai buni chimiști

ai vremii. Când și-a luat diploma, a fost angajat imediat ca chimist și director la fabrica Benákis din Cairo (Egipt).

Lumina aceea curioasă l-a urmat și la Cairo. Acolo, stăpânit de egoism și mândrie, credea că nimeni nu mai este ca el. „Am ajuns”, ne-a spus, „într-atât de capricios, încât nu eram de acord cu nimic din ceea ce spuneau alții și am început să cultiv compania spiriților.” În cele din urmă a ajuns demonizat și a avut multe de suferit de pe urma diavolului care-l tiraniza.

De la fabrică nu-l lăsau să-și dea demisia pentru că era iubit și indispensabil. Însă duhovnicul l-a sfătuit să plece neîntârziat în Sfântul Munte. S-a dus la Mănăstirea Sfântul Pavel, unde erau și alți monahi din urbea sa, care l-au primit cu bucurie și s-au arătat gata să-l ajute. Dar pentru că boala i se agravase foarte mult, l-au trimis cu un frate al Mănăstirii la Starețul Calinic Katunakiótul, vestit pentru virtuțile și pentru harisma aparte de a scoate și a alunga demonii.

Bătrânul-Calinic, un monah încercat, smerit, simplu, cu un fel de a fi neprefăcut și fără răutate în purtări, nu s-a lăsat la început înduplecat să-l primească, sub pretextul că este foarte păcătos și nevrednic de o asemenea încercare, dar [până la urmă] l-a acceptat, datorită ascultării față de părinții Mănăstirii Sfântul Pavel. I-a dat o Chilie și vreme de șase luni a urmat rânduiala și programul de rugăciune și slujbe bisericești al celorlalți părinți.

După șase luni Bătrânul-Calinic l-a tuns monah cu numele Gherasim, în locul celui dintâi care era Spiridon, și i-a zis: „Frate, vom duce împreună o viață de nevoință. Patruzeci de zile și patruzeci de nopți ne vom ruga neîncetat, Îl vom ruga pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe Preasfânta Lui Maică, pe Cinstitul Înaintemergător și Botezător Ioan, pe Sfântul Gherasim și pe toți Sfinții să mijlocească și ei la Stăpânul Hristos, ca să-Și arate milostivirea Sa și să te izbăvească de tirania satanei.

O să te mărturisești curat și sincer la duhovnic, o să te înjosești în fața lui Dumnezeu și a oamenilor, te vei socoti pe tine însuși cel mai rău dintre oameni, îi vei considera pe toți ceilalți deasupra ta și mai ales vei crede aceasta cu toată convingerea.”

„Vreme de patruzeci de zile”, ne-a spus părintele Gherasim, „n-am pus o firimitură în gura noastră, ci doar la două zile, când

săvârșeam dumnezeiasca Liturghie, mâncam anafură și beam agheasmă. În perioada aceasta satana m-a încercat atât de mult, încât am vrut de cinci ori să fug de la Sihăstrie, dar obștea Starețului mă găsea de fiecare dată și mă aducea înapoi.

În cea de-a patruzeccea zi am simțit că m-am umflat atât de tare în burtă și aveam o așa de mare greutate, încât îmi venea să vomit, dar nu puteam. La vecernie, când Bătrânul-Calinic a cântat imnul «Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a Sfântului, Fericitului, Iisuse Hristoase, venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic ești în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viață, pentru aceasta lumea Te slăvește» cu multă cucernicie și lacrimi, pe la mijlocul imnului, unde se spune «lăudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic ești în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu...», mi-a venit din nou să vomit. Și atunci am văzut ieșind din gura mea ceva asemenea unei vulpi, lăsând în urmă multă murdărie și miros urât. Imediat am căzut jos, au venit frații, m-au ridicat și mi-am revenit un pic. Pe când vecernia era pe terminate și Bătrânul-Calinic cânta imnul «Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne...» am început să mă simt cu totul liber și ușor asemenea unei păsări. Minte mi s-a limpezit, au dispărut amețelile și durerile de cap continue și tot atunci am fost izbăvit definitiv de tirania acelui demon cumplit. Nu-mi mai era teamă să stau singur.”

După aceea, Bătrânul-Calinic a dat părintelui Gherasim porunca lămurită ca, atâta vreme cât se va afla el în viață, să nu vorbească nimănui despre această minune pe care a făcut-o Dumnezeu, slobozindu-l de demon. După ce s-a vindecat, cu binecuvântarea Bătrânului-Calinic a plecat la Schitul Sfântul Vasile, unde a rămas până în anii ocupației germane, când au apărut multe greutăți și probleme. În 1944 l-au luat frații la Sfântul Pavel și a trăit acolo o viață virtuoasă. La adânci bătrâneți și-a dat sufletul în mâinile Domnului nostru Iisus Hristos.

Bătrânul-Calinic a fost o figură aparte a Sfântului Munte prin virtuțile și harismele cu care îl înzestrăse Preabunul Dumnezeu, ca răsplată a mării sale credințe și dragoste pentru El. Lumina aseme-

nea unui stâlp de foc, a cărui strălucire, deși se afla în marea Vale a Pustiei de la Katunákia, ajungea până la înălțimile Muntelui Athos, care atingeau cerul. Persoane ilustre i-au apreciat virtutea, împărați, oameni de arme și politicieni, care în decursul timpului l-au vizitat și au plecat cuprinși de entuziasm la vederea înțelepciunii și a miresmelor virtuții pe care le răspândea neîncetat în jurul său. Ascetul rus, părintele Partenie de la Karúlia, fost general în armata țaristă, și ieromonahul, tot din Karúlia, Teodosie, fost rector al Universității din Moscova, îl vizitau adesea și îi cereau sfatul pentru a fi îndrumați în viața duhovnicească și în ce privește rugăciunea minții.

Influența sa asupra vestitului om de literă Alexandru Moraitidis a fost atât de mare, încât, atunci când regele Constantin I, încântat de minunatele sale opere literare, a dorit să-i confere o medalie, literatul Moraitidis a cerut sfatul Bătrânului-Calinic, prin intermediul ucenicului său, părintele Gherasim Menághias, dacă trebuie să primească sau nu medalia regelui și a primit-o numai după ce acesta i-a dat un răspuns pozitiv.

Bătrânul-Calinic învățase foarte bine limba rusă, ceea ce i-a ajutat foarte mult pe frații ruși, care îl vizitau cu miile. Pentru aceea și un profesor rus de teologie de la Academia Sfântul Serghie, care a vizitat Sfântul Munte în 1912-1913 și a rămas aici șase luni, când s-a întors, a publicat în periodicul *Creștinul* multe din experiențele sale din Sfântul Munte. Printre altele scria despre Starețul Calinic: „Am cunoscut un Stareț minunat, cu numele de Calinic monahul, care reunește într-un mod strălucit experiența și grija duhovnicească cu rara dragoste și afabilitate față de monahi și de toți oamenii. Împarte cu generozitate bogăția sa duhovnicească și monahilor ruși, care îi cer cuvinte de învățătură, îndrumare și mângâiere.”

Cei care i-au călcat pragul, cu toții, fără excepție, au plecat cu convingerea că au văzut un monah purtător de Duh Sfânt, pe care harul lui Dumnezeu l-a adumbrit și asupra căruia odihnește. Toți mărturiseau că era o figură cuvioasă, impunătoare și sfântă, un adevărat ascet, „locuitor al Pustiei, om ceresc și înger pământesc”.

Înșelarea demonică prin mijlocirea viselor

Puțin mai sus de Sihăstria de azi a iconarilor Danieléi trăia în urmă cu câțiva ani, la o *xerokalýva*, un stareț simplu, bun și foarte virtuos, pe nume Bătrânul-Petru.

Întrucât frații Danieléi cultivau partea de pământ mai jos de Coliba sa, aduceau apă de foarte departe, de la 4-5 kilometri, de la poalele Atonului, cu ajutorul unor ducte. În scopul acesta confecționaseră cisterne și grădini pentru nevoile marii lor obști de atunci, care număra 8-12 monahi, în afară de pelerinii pe care îi găzduiau. Astfel, satana i-a băgat Bătrânului-Petru în cap că frații Danieléi vor cu orice preț să-i ia Coliba și pământul din jur.

Frații Danieléi, iubitori de străini și primitori de frați prin tradiția lor, îl îngrijeau, în afară de alți nevoitori și sihaștri, și pe Bătrânul-Petru. Le dădeau mâncare, pesmeți și tot ce inima lor iubitoare de străini se întâmpla să aibă la dispoziție.

Pentru această bunătate a lor, satana i-a băgat Bătrânului-Petru în cap că tot ce fac Danieléii este cu scopul de a-i lua Coliba, care în afară de pietre și stânci nu avea nimic altceva de preț.

Ideea aceasta a ajuns să-l urmărească și să-l chinuie într-atât, încât de multe ori îi vedea în vis pe frații de la obștea Danieléilor, pe starețul Ștefan, pe Bătrânul-Damaschin și uneori pe bunul Gherontie cum stăteau în fața lui cu securi, cuțite și bâte, amenințându-l cu moartea.

Bătrânul-Petru, nemaiputând să îndure în somn asemenea coșmaruri, s-a hotărât să se spovedească părintelui duhovnic Gherasim, care locuia în Pustia de la Sfântul Vasile, în căutarea isihiei. Duhovnicul, de îndată ce a auzit spovedania Bătrânului-Petru, ca unul ce era foarte încercat în asemenea lucruri, pentru că avusese și el de pățimit un astfel de atac din partea demonilor, a înțeles rătăcirea pe care o lucra satana; însă fiindcă Bătrânul-Petru, ca un om bun și simplu ce era, dar totodată cu totul neștiutor de carte, nu era în stare să priceapă ce înseamnă războiul duhovnicesc dus de satana, a socotit că este bine să-i dea următorul sfat: „Părinte Petru, ascultă-mă: ceea ce vezi în vis este de la diavolul, și nu la de la frații Danieléi care te iubesc nespuse. Dacă o să-i mai vezi în vis, să nu-i iei în seamă, să te întorci pe cealaltă parte, și aceia se vor face nevăzuți.”

Sfatul duhovnicului

La două-trei zile după ce duhovnicul i-a dat acest sfat, i se arată din nou Bătrânului-Petru în vis umbrele amenințătoare ale fraților Danieléi, ca mai înainte. Atunci Bătrânul-Petru a urmat sfatul duhovnicului, s-a întors pe cealaltă parte, n-a luat în seamă închipuirile acelea și a încercat să doarmă.

Atunci a văzut cum arătările satanei care luaseră chipurile fraților Danieléi, ale părintelui Ștefan și părintelui Damaschin, ridicau când un picior, când pe celălalt și dădeau fără încetare necurate și pline de murdărie „aere...”, care, deși aveau loc în vis, făceau așa un zgomot și lăsau asemenea miasme și duhoare, că l-au trezit pe Bătrânul-Petru și l-au făcut să se ducă cu sufletul la gură, în plin miez de noapte, la Sihăstria fraților Danieléi cu șiragul de mătănii în mâini.

I-a găsit pe oameni dormind în liniște, fără să aibă nici cea mai mică idee despre cele petrecute cu Bătrânul-Petru; și, într-adevăr, acesta a înțeles că era înșelarea și vicleșugul diavolului, dar în Coliba sa, vreme de mai multe nopți și zile, a rămas duhoarea necurată pe care o lăsaseră „aerele” spurcaților demoni.

Fiți cu luare-aminte, fraților, la pilda aceasta de rătăcire sata-rică și să ne fie spre învățătură de minte, spre a nu da importanță viselor, prin care satana poate să-l ducă pe om în rătăcire și să-l facă să-și piardă bunul cel mai de preț, care este dragostea de frați!

Bătrânul-Calinic

În tot Sfântul Munte, începând cu secolele al XII-lea-al XIII-lea, s-a cultivat și înflorit rugăciunea neptică. A început în special de la Schitul *Glossia*, acolo unde astăzi se află zona numită Provata, care cuprinde Vigla, Kavsokalivia, Katunákia, Sfânta Ana Mare și Sfânta Ana Mică, Schitul Sfântul Vasile, dar și din alte părți.

La Schitul Glossia și în Vigla au învățat despre rugăciunea minții și au practicat-o Sfântul Grigorie Sinaitul, frații Ignatie și Calist Xantopulos și mulți alți părinți aghioriți. În Vigla Starețul Corneliu a și scris o *Metodă* care tratează despre vederea duhovnicească

(contemplația neptică) și nevoința practică (lucrarea poruncilor), în vederea rugăciunii numite a minții sau a inimii. La Katunákia au existat mulți părinți cu harul acestei rugăciuni, dar renumele deosebitei virtuți și al harismei deosebirii duhurilor deținute de doi dintre aceștia (mai sus pomenitul Daniil Danieléul, Bătrânul contemplativ și înțelept, și Bătrânul sihastru Calinic, care s-a nevoit mai mult de cincizeci de ani la Coliba de sihaștri Sfântul Gherasim cel Nou, din așa-numita Katunákia) au ajuns până în zilele noastre.

Bătrânul-Calinic – din relatările părinților și stareților noștri, dar și ale urmașilor lui, adică ale preacuviosului Bătrân-Hristodul și ale ucenicului său, părintele Calinic cel tânăr – a fost o mare figură ascetică, care s-a afierosit cu adevărat rugăciunii neptice, petrecând în același timp ca zăvorât.

Bătrânul-Calinic s-a născut în Atena la 1853 din părinți evlavioși și virtuoși. De tânăr a avut aplecare spre viața monastică și de sihăstrie. Astfel, după primii ani de școală (pentru vremea aceea învățase destulă carte), s-a născut în el dorința de a se îndepărta de lume și de a deveni monah. Ani întregi s-a frământat sub impulsul acestui gând, până ce într-o bună zi Constantin Thiáspris – acesta era numele său de mirean – a aflat în ce fel poate ajunge în Sfântul Munte. În cele din urmă, la vârsta de 22 de ani, a plecat din Pireu și a ajuns în Sfântul Munte cu un caic care transporta lemne. De cum a ajuns în Dafne, a aflat că în zona Sfintei Ana și a Pustiei Katunákia se află mari asceți și pustnici. S-a îndreptat de îndată spre Schitul Sfintei Ana. Acolo a auzit că la Katunákia se aflau mulți sihaștri virtuoși. S-a dus la Katunákia, unde l-a aflat pe Bătrânul-Daniil, un Stareț atotevlavios, care ridicase Coliba și bisericuța Sfântului Gherasim cel Nou de la Katunákia.

Starețul acestei Sihăstriei, părintele Daniil, la început nu a vrut să-l primească, manifestându-și îndoiala față de acest tânăr entuziast: „Copilul meu, aici viața este foarte aspră și fără nici o bucurie. Aici mâncăm o singură dată pe zi, și atunci numai hrană uscată. Doar sâmbăta și duminica și în sărbătorile mari folosim și puțin untdelemn. Pe aici nu există apă curgătoare, bem cu mare economie apă de ploaie pe care o adunăm în cisterne. Nu avem fructe și legume de nici un fel. Tu ești un tânăr răsfățat din Atena, unde se află

toate bunătățile; de aceea noi nu te putem primi aici. Dacă vrei să te faci monah, du-te la o Mănăstire cu viață de obște, unde au apă din belșug și grădini frumoase cu toate bunătățile; ești prea tânăr ca să rezisti aici.”

Cóstas, la toate aceste obiecții ale părintelui Stareț Daniil, i-a răspuns cu o rugămintă: „Preacuvioase părinte Stareț, aici nu am venit ca să aflu bunuri și confort, am cercetat îndeaproape modul de viață pe care îl duceți și, cu ajutorul lui Dumnezeu și prin rugăciunile voastre, am hotărât să rămân aici, în preajma cuvioșiei voastre. Vă rog să mă primiți și să mă supuneți la încercări și, dacă nu mă arăt răbdător la tot ce veți pune pe umerii mei, atunci să mă alungați.”

Părintele Stareț Daniil a cedat în fața stăruinței și rugăminții lui, oprindu-l în obștea sa spre a-l încerca. După aspre încercări, l-a tuns monah și i-a dat numele de Calinic. Monahul Calinic a arătat atâta râvnă în ascultare, în desăvârșita lepădare de sine și la toate slujirile, încât Starețul și obștea sa au intrat la griji, pentru că era mai înfrânat decât toți ceilalți și foarte repede a primit multe și mari harisme. Era smerit, vorbea puțin și s-a afierosit rugăciunii minții de foarte tânăr, cu toată puterea sufletului său.

În 1884, părintele Daniil, Starețul său a adormit și atunci s-a pus și mai mult în slujba vederii duhovnicești și a rugăciunii minții. Însă a rămas întotdeauna credincios rânduielilor transmise de Starețul său.

După cinci ani de la moartea Starețului, când au venit și s-au așezat în preajma sa doi ucenici, Neofit și Daniil cel tânăr, ajuns ieromonah, Bătrânul-Calinic a luat hotărârea de a deveni zăvorât. Aceasta l-a ajutat să se despovăreze de grijile și tulburările venite din partea diferiților monahi și pelerini evlavioși și s-a afierosit cu totul rugăciunii minții. Apoi s-a alăturat obștii și preacuviosul monah și Stareț Hristodul.

Bătrânul-Calinic a sporit atât de mult în virtute, încât a dobândit harisma deosebirii duhurilor și, cu ajutorul acesteia, aducea pace tuturor celor ce-l vizitau, care plecau entuziasmați de sfaturile sale înțelepte. Mai mult, se spune că primise de la Dumnezeu și harisma alungării demonilor.

Nevoitorul rus de pe Aton

După cum a istorisit vrednicul de pomenire Bătrânul-Calinic de la Katunákia stareților noștri, în anul mântuirii 1912-1913, într-o noapte a venit la el ieromonahul rus Serapion, de la Mănăstirea Sfântul Pantelimon, care de mulți ani obișnuia să-i ceară Bătrânului-Calinic sfatul și să-i asculte învățăturile despre rugăciunea minții, dar în seara aceea l-a rugat pe stareț să-i dea binecuvântarea de a pleca din Mănăstire ca să se afierosească în singurătate rugăciunii minții cu toată puterea sufletului său.

La început, Bătrânul-Calinic i-a spus ieromonahului rus că ceea ce vrea să facă, adică să se lipsească de compania și ajutorul oamenilor, este primejdios și că extremele sunt o sabie cu două tăișuri, fiindcă satana, dușmanul și potrivnicul neamului omenesc, va lupta împotriva sa și mai cumplit. De aceea, i-a sugerat să nu se îndepărteze prea mult de oameni și de frații „în Hristos” și să rămână la locul lui de metanie, în Mănăstire.

În fața insistenței și a rugăciunii fierbinți ale ieromonahului rus, Bătrânul-Calinic a cedat și i-a îngăduit să se ducă în Pustie, dar să vină să-l vadă [cât mai] des, spre a-l supraveghea, ca nu cumva să fie dus în rătăcire sau să cadă într-una din cursele vicleanului diavol, care luptă cu multă înverșunare împotriva celor care lucrează rugăciunea minții. Părintele Serapion era mânat atât de flacăra iubirii de Dumnezeu, cât și de dorința inimii sale ce simțea chemarea stăruitoare a Duhului Sfânt care neîncetat îi spunea: „Fiule, dă-Mi inima ta!”, dar și de prima poruncă a Decalogului: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău” (Lc. 10, 27). Înarmat, așadar, cu rugăciunea și binecuvântarea îndrumătorului său Starețul Calinic, a săvârșit Sfânta Liturghie în bisericuța Sfântului Gherasim, s-a împărtășit cu Preacuratele Taine și a plecat spre Pustia Atonului. Bătrânul-Calinic nu a încetat să se roage ziua și noaptea Începătorului și Desăvârșitorului a tot binele și a toată virtutea, Domnului nostru Iisus Hristos, pentru ajutorul și acoperământul dumnezeiesc al fratelui și ucenicului său, părintele Serapion, care s-a dus să dea piept cu satana în singurătate și Pustie.

După doisprezece ani

Din seara aceea trecuseră doisprezece ani întregi și părintele Serapion nu a dat [de atunci] nici un semn de viață. Dar într-o seară, după spusele Bătrânului-Calinic, după miezonoptică, a auzit bătăi în poarta Sihăstriei sale. La întrebarea: „Cine este?” a auzit vocea cunoscută, dar foarte slăbită, răspunzându-i: „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeuule, miluiește-ne pe noi!” Bătrânul a spus „Amin”, dar a repetat întrebarea: „Cine ești și ce vrei la o asemenea oră?” Atunci a auzit glasul care-i spunea: „Părinte, sunt robul lui Dumnezeu și ucenicul cuvioșiei voastre, părintele Serapion.” Părintele Calinic, înfricoșat de rătăcirea satanei, i-a spus să rostească Simbolul de credință, *Crezul*, și acela a rostit cu lacrimi în ochi *Crezul*, *Tatăl nostru* și „Unul Sfânt, Unul Domn – Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin”. Atunci Bătrânul-Calinic i-a deschis poarta, l-a îmbrățișat pe părintele Serapion, care, de atâta nemâncare și din cauza unei nevoi peste măsură, era numai oase. Cu o voce palidă și tremurând de emoție l-a întrebat: „Unde-ai fost, frate, atâția ani și de ce nu ai venit să mă vezi? Credeam că te-am pierdut. Unde-ai stat până acum? Cu ce te-ai hrănit atâta vreme?” Părintele Serapion i-a răspuns Bătrânului-Calinic: „Părinte sfinte, din clipa în care mi-ai dat binecuvântarea și rugăciunea ta, m-am dus sus pe culmile Atonului și am rămas acolo trei zile și trei nopți. Dar neputând îndura frigul nopții, am coborât la locul numit *Panaghia*; am rămas acolo pentru puțin și mai jos am găsit o Peșteră în care am stat până astăzi.” Bătrânul-Calinic l-a întrebat iarăși pe părintele Serapion: „Bine, frate, dar eu știu că în acele locuri pasc cei peste 500 de țapi ai Mănăstirii Lavra și pe acolo trec mereu cel puțin doi păstori. Cum de nu te-au văzut? Nu te-au necăjit? Nu treceau pe acolo?”

Și-a cunoscut dinainte sfârșitul

Sihastrul rus i-a răspuns: „Părinte, când am plecat, am încercat să rămân la *Panaghia*, dar fiindcă pe acolo treceau mulți pelerini și mă stânjeneau, am descoperit o Peșteră mai jos, prin fața căreia treceau în fiecare zi țapii și ciobanii de la Lavra; am acoperit gura Peșterii cu rasa și așa, sub acoperământul lui Dumnezeu, în toată această

vreme nu m-a văzut nimeni. Ieșeam din Peșteră, adunam castane, diferite ierburi, ghinde și jir și câteodată scoteam rădăcini și bulbi (de plante). Cu acestea m-am hrănit. Apă am băut de la căsuța unde se află izvorul de la *Panaghia*. Ceea ce mă umplea de mulțumire și bucurie ziua și noaptea era rugăciunea neîncetată, aceasta îmi aducea acea multă și nespusă desfătare, nici o dorință străină de rugăciune nu lăsam să se strecoare în mine, pentru că nu mi-am lăsat nici o clipă mintea să se gândească la altceva în afară de rugăciunea care mă ridica la vederi dumnezeiești și, odată ce vedeam tainele lui Dumnezeu, nu mai voiam nimic altceva. Atunci când se revarsă, părinte Stareț, acea lumină dumnezeiască în inimă, o încălzește și o luminează și simți atâta dulceață și desfătare, încât nu ia naștere și nici nu mai încap altă dorință. Dar ce spun? Am uitat de mine. Iartă-mă, părintele meu, că îți spun asemenea lucruri, tu ești dascălul meu și cunoști acestea mai bine decât mine.” Bătrânul-Calinic, de cum a auzit acestea, s-a minunat și, cuprins de emoție, i-a spus părintelui rus: „Spune-mi, părinte, și alte lucruri asemenea, pentru că Dumnezeu te-a învrednicit să vezi și să cunoști lucruri pe care mulți ar fi dorit să le vadă și nu le-au văzut!” Atunci, părintele Serapion i-a spus: „Un singur lucru mi-am dorit, părinte sfinte: dumnezeiasca Împărtășanie. Vreau să mă împărtășesc cu Trupul și Sângele Stăpânului Hristos și de aceea am venit, ca să primesc dumnezeiasca Împărtășanie și sfânta voastră rugăciune, pentru că sfârșitul mi se apropie și nu vreau să plec din lumea asta fără aceste merinde dumnezeiești și mântuitoare de suflet.”

După cele ce mi-a spus ascetul rus, am săvârșit – în aceeași zi – dumnezeiasca Liturghie și s-a împărtășit cu Preacuratele și Preasfintele Taine. Am mâncat împreună puțini posmagi și legume și a plecat iarăși în iubita lui Pustie. Aceasta a fost ultima dată când l-am văzut, deoarece, așa cum se pare, Domnul și iubitul Mire Stăpân Hristos l-a luat în Împărăția Cerurilor, spre a se bucura veșnic cu Dumnezeu dimpreună cu toți Sfinții Săi.

Sfârșit cuvios

Nu a trecut mult timp, poate doi-trei ani, de la apariția ascetului rus, și Bătrânul-Calinic a căzut foarte greu bolnav la pat.

Era luna iulie când s-a auzit vestea aceasta și părinții, cunoscuți și necunoscuți, au alergat să-l vadă pe cel bolnav și să ia binecuvântarea și rugăciunea sa. De aceeași boală suferise și răposatul lui Stareț, părintele Daniil, numai că boala aceluia a durat cincisprezece zile, în timp ce a Bătrânului-Calinic, fiindcă alcătuirea sa era foarte robustă, a ținut în jur de patruzeci de zile. Așa că într-o zi, după Schimbarea la Față a Domnului, Bătrânul-Calinic a închis pentru totdeauna ochii trupului și, avându-i cu totul deschiși pe cei ai sufletului, de vreme ce a văzut de pe pământ „lumina taborică cea nezidită” a Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a învrednicit să vadă în vecii vecilor și Slava Dumnezeirii celei mai presus de fire și în Trei Ipostasuri, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, a Unuia și Singurului Dumnezeu și Făcător a toate, la 7 august 1930.

Cu puține ceasuri înainte de a adormi pentru totdeauna, spre încredințarea vieții și fericirii veșnice și a bunătăților fără de sfârșit „pe care Dumnezeu le-a pregătit celor ce-L iubesc pe El”, fericitul Stareț Calinic i-a văzut în vedenie pe Cuvioșii atoniți așteptându-l cu lumânări în mâini. Atunci fața i s-a umplut de strălucire și bucurie și a strigat către ucenicul său: „Frate Daniil, du-te cu fratele tău în Domnul Hristodul să pregătiți biserica, pentru că au venit cuvioșii părinți aghioriți să mă ia [de aici], fiindcă în toată viața mea m-am rugat lor să-mi fie alături în ceasul de acum! Slăvit fie numele Domnului, Care a auzit glasul rugăciunii mele și i-a trimis pe Sfinții Părinți!” Și-a dat ultima suflare cu aceste cuvinte: „Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru că, deși n-am făcut nimic vrednic de pomenire în viața aceasta ca să-mi arăt recunoștința, mor creștin ortodox!”

Toți părinții aghioriți au jelit moartea acestui cuvios părinte, pentru că toți care au avut fericirea să-l cunoască au păstrat în suflet și după moartea lui vorbele și sfaturile sale nemuritoare, ca mângâiere neîncetată și sprijin duhovnicesc.

Rătăcirea adusă de urmarea voii proprii este cumplită

La Sihăstriile din Katunákia, înspre mare, locuia un Stareț virtuos împreună cu un ucenic de asemenea foarte evlavios, care la început a făcut ascultare, dar cu o mică doză de fățarnicie. Fățarnicia i-a adus o falsă smerenie și, cu toate că la început, după cum am spus, s-a supus cu adevărat voii Starețului și duhovnicului său și era blând și liniștit, cu timpul însă, pentru că nu fusese sincer, a început să-și facă într-ascuns voia.

Așa cum mi-au povestit părinții din această Pustie, nu-și aminteau numele Starețului său, dar își aminteau foarte bine că acest monah îl avea ca duhovnic pe părintele Grigorie, vestit și sporit în virtute, care se retrăsese la Sfânta Ana Mică, la Coliba Adornirea Maicii Domnului, care se află în partea cea mai înaltă a Schitului.

Monahilor ucenici și începători li se dă de către duhovnicul mărturisitor, după puterea fiecăruia, un canon de post și rugăciune pe măsură. La început se rânduiesc, de obicei, cincizeci de metanii mari și șase *comboshinia*¹. Luni, miercuri și vineri hrană uscată, adică o singură dată pe zi mâncare fără untdelemn sau grăsime. Dacă organismul rezistă, cu trecerea timpului, canonul de rugăciune și post se mărește. Se fac 100 de mătănii și *comboshinia* – 10 pe zi, și de două ori pe săptămână hrană uscată sau post negru.

Când monahul ajunge schimnic, mătăniile ajung la 300 și *comboshinia* – 15 pe zi și în chip asemănător se petrece și cu postul. Rugăciunea pe care o face fratele singur este Canonul îndeobște-rânduit, care trebuie să se facă în afara celorlalte rugăciuni consacrate, care au loc în comun cu toți frații, adică în afară de rugăciunea vecerniei, miezonopticii, utreniei, ceasurilor, dumnezeieștii Liturghii, obedniței și pavecerniței, care se săvârșesc obligatoriu de toți frații, în afara situațiilor de boală, nevoie sau slujire – ascultare pe care o rânduiește egumenul și duhovnicul.

Așadar, în afară de acestea [de mai sus], care sunt îndeobște-rânduite și pe care sfânta tradiție le urmează, tot ceea ce

¹ Κομποσχοίνι (κόμπος = nod, σχοινί = funie, ață) este șiragul împletit de mătănii, folosit la rostirea rugăciunii inimii; monahii folosesc șiraguri de 300 de noduri, prin urmare șase *comboshinia* înseamnă rostirea rugăciunii inimii de 1800 de ori (*n. trad.*).

face monahul, fără îngăduința sau binecuvântarea Starețului sau a duhovnicului său, se socotește ca *voie proprie*¹, și când se face pe ascuns se consideră, într-adevăr, un mare păcat. Acest ucenic, cu numele Spiridon, era de mulți ani la călugărie și la ascultare, iar la început urmase rânduiala părinților. Încet-încet, diavolul l-a amăgit și a început să țină pe ascuns mai multe posturi și să facă mai multe rugăciuni decât cele care îi fuseseră rânduite.

De pe urma voii sale simțea înăuntrul său o satisfacție și a început să creadă că el pune în aplicare o rânduială mai bună decât cea pe care o aveau părinții. Postea mai mult și astfel, pe nesimțite, fără să bage de seamă, a căzut în mândrie; avea o părere foarte bună despre sine, socotindu-i pe ceilalți mai jos decât el în virtute și în toate celelalte, gândind că nu-l ajungea în virtute nici măcar Starețul, iar pe duhovnicul său îl socotea, într-adevăr, îngust la minte, după cum el însuși le-a povestit părinților mai târziu, după pățania sa.

O capcană iscusită

Într-o noapte de ianuarie s-au auzit bătăi în ușa camerei sale la miezul nopții și numai două cuvinte din „Pentru rugăciunile...”. Monahul Spiridon a deschis ușa și a văzut în fața sa un Înger. De îndată ce l-a văzut, s-a tulburat într-atât, că nu știa ce să spună, și cum își freca ochii, i s-a părut că Îngerul era cam roșu.

Părelnicul înger nu i-a lăsat timp de gândire, ci a început de îndată cu laude și lingușiri: „Frate, Dumnezeu a primit rugăciunile și posturile tale asemenea tămâii și, pentru că este foarte mulțumit cu ceea ce faci din voia ta, m-a trimis să te iau cu mine ca să urcăm împreună pe culmile Atonului și El Se va pogorî dimpreună cu toți Sfinții ca să I te închini, să primești curaj și putere ca să dobândești și mai mari și mai multe virtuți. Haide, să mergem, am poruncă să te iau de îndată, pentru că nu avem prea mult timp la îndemână. Stăpânul Hristos va fi pe tron ca să I te închini și îți va da multe harisme.” Monahul Spiridon, cu mintea tulburată de închipuire și mândrie, nu s-a gândit să spună nici măcar o dată rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” sau să-și facă măcar o dată semnul crucii. Fără să bănuiască nimic rău,

¹ Scil. împlinire a voii proprii (n. trad.).

l-a urmat pe înger și au apucat-o pe drumul care duce pe culmile Atonului, de la Katunákia, în miezul iernii. Drumul era acoperit de multă zăpadă, iar monahul se afunda adesea în omăt până la brâu. Se plângea că a obosit și-i spunea părelnicului înger să se oprească un pic, dar acela îi răspundea: „Curaj, frate, nu știi că faptele bune «se dobândesc prin trudă și efort»? Încă puțin și ajungem.”

Monahul nostru când cădea, când se ridica. Cu mult chin și trudă, au ajuns după trei ceasuri sus pe culme.

Părelnicul înger, numai bucurie, îi spune monahului Spiridon: „Ia privește, avă, în direcția aceea!” Monahul, amețit de oboseală, s-a întors spre părțile de miazănoapte ale Atonului. În mijlocul unui mare disc rotund, care răspândea o lumină foarte roșie, asemenea focului, părea că stă pe tron Stăpânul Hristos în veșminte arhieresti, înconjurat de îngeri. Apoi vede venind sfinții valuri-valuri. Vede cum veneau diferite cete de Îngeri, Apostoli, Cuvioși, Ierarhi și Drepti, bărbați și femei, după cum sunt reprezentați în icoana Tuturor Sfinților.

Descoperirea rătăcirii

În fața ierarhilor părea că vine Sfântul Spiridon. Părelnicul înger i-a spus monahului Spiridon cu un aer poruncitor: „Ce stai și te uiți ca un prost cu o privire, așa, stranie? Nu-L vezi pe Stăpânul Hristos Care te așteaptă? Du-te repede să I te închini!”

Monahul Spiridon, sub stăpânirea închipuirii hrănite de mândrie, s-a înfoiat mai ceva decât un păun. A făcut câțiva pași, dar încet-încet a început să-l cuprindă îndoiala, ca și cum ceva înăuntrul său îi spunea să se oprească. Ce să fi fost oare? Glasul conștiinței sau îngerul păzitor? Dintr-odată, părintele Spiridon a observat că Sfântul Spiridon, care mergea în frunte, avea pe cap un fes mare, a cărui înălțime ajungea la un metru. Ca ocrotitor al său, avea evlavie și respect pentru Sfântul Spiridon, și pentru că, de obicei, iconarii îl înfățișează pe Sfântul Spiridon în icoane purtând un fes foarte mic, faptul că Sfântul purta un fes atât de mare și înalt i-a stârnit atenția părintelui Spiridon. Făcându-și cruce, a spus cu glas tare: „Doamne miluiește, să aibă Sfântul Spiridon un fes atât de mare, ce lucru curios!”

De îndată ce a făcut semnul crucii, toate acele arătări au dispărut și înșelăciunea satanei s-a făcut nevăzută, în timp ce el însuși se găsea pe buza prăpastiei. Un picior i se afla afundat în zăpadă și celălalt, pe care-l ridicase ca să pășească, se afla în gol. Dacă ar fi făcut numai jumătate de pas, ar fi căzut în hăul adânc de mai mult de o mie de metri. Dumnezeu însă S-a milostivit de el, fiindcă, în loc să cadă în față, s-a răsturnat pe spate și a rămas acolo fără conștiință mai mult de trei ceasuri, din cauza fricii și a spaimei pe care le încercase. Și-a revenit abia când se luminase de zi de multă vreme, iar soarele îl încălzea [cu razele sale].

Dumnezeu Își iubește făpturile

A luat-o pe drumul întoarcerii, cu dureri cumplite de picioare și în tot trupul, tremurând de frică și din cauza slăbiciunii pricinuite de postul excesiv. Chinuit cum era, a făcut douăsprezece ceasuri ca să coboare de pe vârful Atonului. Cu multă trudă a ajuns la Sihăstrie, a bătut la ușa Starețului, pe care l-a găsit rugându-se cu lacrimi în ochi și mijlocind pentru el la Dumnezeu. La întrebarea ce s-a întâmplat cu el, părintele Spiridon a căzut la picioarele Starețului și i-a povestit în amănunt pățania lui îngrozitoare și înșelăciunea lucrată de demoni.

Starețul său, un om simplu și îmbunătățit duhovnicește, a căutat să afle pricina pentru toate acestea. Când a aflat de „voile” ascunse, de rugăciunile, postul și metaniile sale, i-a dat o epitimie și un canon auster și apoi l-a trimis la duhovnicul său, părintele Grigore. Părintele Grigore, pentru că părintele Spiridon a crezut în închipuirile satanei și fără să-și întrebe Starețul și fără să-și facă, cel puțin, semnul crucii, a plecat în necunoscut, i-a dat ca epitimie să nu se împărtășească trei ani cu Preacuratele Taine, cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. De asemenea, nu i-a îngăduit să ia parte la rugăciunea comună și a rânduit pentru postirile în ascuns, după voia sa, să consume zilnic, în chip obligatoriu, mâncare cu untdelemn. Și pentru a-i zdrobi cugetul, l-a trimis la Mănăstirea chinovială Dionisiu, care era una dintre cele mai austere Mănăstiri, să spele vasele la bucătăria chinoviei și să spună rugăciunea: „Miluiește-mă, Dumnezeule, pe mine, spurcatul!”

A rămas la Mănăstirea Dionisiu sub acest canon vreme de trei ani, iar apoi s-a întors pocăit și îndreptat la starețul său, care l-a primit cu bucurie. Fratele Spiridon povestea pățania sa tuturor părinților, pe care-i ruga să nu-l uite în rugăciunile lor. Pe toată durata vieții sale, lacrimile n-au încetat să-i curgă din ochi.

Așadar, pentru ascultarea aceasta, urmând întocmai canonul Starețului și duhovnicului său, Dumnezeu l-a învrednicit să dobândească adevărata smerenie și, printr-o pocăință continuă și mărturisire sinceră, să se desăvârșească, ajungând pildă de bun ucenic și monah desăvârșit.

Dumnezeu nu primește cele săvârșite din voia proprie ca virtuți

La puțini ani după această întâmplare, la una dintre Colibele de nevoitori sihaștri din Katunákia, se nevoia un ieromonah ca ucenic al părintelui Serafim, un Stareț foarte evlavios și plin de discernământ duhovnicesc. Acest ucenic, tânăr preot pe atunci și cu multă râvnă și evlavie față de îndatoririle sale duhovnicești, mânat de diavolul urător al binelui, ținea posturi și făcea rugăciuni într-ascuns, fără acordul și aprobarea Starețului. A petrecut mulți ani în această evlavie pervertită de voia proprie, fapt care i-a adus o smerenie falsă, în timp ce în ochii celorlalți părea bun și fără de răutate. Într-o seară, pe la miezul nopții, pe când își făcea rugăciunea sa tănuită, vede coborându-se dintr-un colț al Chilie, de sub acoperiș, un înger de un roșu aprins, care semăna cu focul (satana ia chip de înger, dar ceea ce-l deosebește de un înger adevărat este faptul că se arată roșu ca focul și aduce în sufletul celui care-l vede tulburare și spaimă) și, după ce a coborât ca din cer, fără a părea că se ține de ceva, totuși ca să coboare de pe tavanul Chilie fratelui se ținea de bârnele lui pe care le au în zona respectivă casele și Colibele de demult; așadar, părelnicul înger se ținea ca să nu cadă în gol.

Ieromonahul, cum l-a văzut, s-a speriat și a început cu mâna dreaptă să facă semnul crucii în aer și să strige: „Să te certe Domnul pe tine, diavole, pleacă din Chilia mea, blestematule!” Însă părelni-

cul înger nu pleca, ci într-un mod lingușitor i-a spus: „Frate, să nu te stânjenească prezența mea, pentru că Dumnezeu m-a trimis să-ți spun că au fost primite rugăciunile și postul tău, I-ai adus multă mulțumire în acest fel și îți va da [în schimb] multe haruri.” Ieromonahul, după toate acestea, s-a lăsat înduplecat și a început să prindă curaj, dar arătarea „îngerească” s-a făcut nevăzută, fiindcă acela continua să facă semnul crucii în aer. Fără să spună nimănui nimic, dar și fără să nesocotească cele auzite, a început să se încreadă cu totul în cuvintele măgulitoare ale satanei, din cauza egoismului care-și făcuse loc în sinea sa.

N-au trecut nici măcar cincisprezece zile și, fiindcă nu a mărturisit nimănui capcana satanică, demonul a ridicat împotriva sa războiul cărnii într-un chip foarte puternic, astfel că nu și-a mai aflat liniștea nici ziua, nici noaptea, vreme de patruzeci de zile. Atunci s-a hotărât să se spovedească Starețului și duhovnicului său, părintele Simeon. Părintele Simeon, care era bun și dobândise darul deosebirii duhurilor, și-a amintit de canonul [rânduit de Părinți] pentru ascunderea acestor lucruri și i-a dat următoarea pedeapsă severă: la început i-a cerut să arate umilință în fața tuturor părinților și să accepte că este cel mai păcătos om de pe pământ. Totodată, de acum încolo nu va mai face nimic fără înștiințarea și încuviințarea din partea Starețului și a duhovnicului, nu va face nici o rugăciune în afară de cea rânduită și nici nu va liturghisi ca preot pentru o vreme îndelungată.

Astfel, după ce s-a spovedit și a cerut cu umilință iertare de la Dumnezeu și de la oameni, a început să se retragă și războiul trupesc, hrănit mai ales de iubirea de sine, hrana îmbelșugată și închipuirile gândurilor și lucrurilor murdare, și, după caz, omul ajunge victimă sau învingător, fiind încununat de Stăpânul Hristos, Dătătorul de biruință, Care ne răsplătește faptele noastre bune și pedepsește lucrările noastre rele și întunecate.

Oamenilor care stăruie în voia lor, Preabunul Dumnezeu îngăduie să li se întâmple acestea și altele asemănătoare acestora, pentru că vrea să ne mântuiască pe orice cale, ca să ne primească nepătați și curați întru Împărăția Cerurilor. Așa s-a petrecut și cu ieromonahul nostru, care a avut de suferit acestea prin îngăduința lui Dumnezeu, spre pilduirea și prevenirea noastră.

Sărinanul Efrem

Mai sus de Sihăstriile de la Katunákia, într-o Peșteră, sub o stâncă și într-un loc greu de ajuns, unde nu există nici drum și nici cărare pe care să poți merge, trăia într-o nevoie aspră, într-o adevărată lepădare de sine și în tot felul de lipsuri, monahul Efrem, cel numit „sărman”, care se trăgea dintr-unul din satele Tesalonicului.

Din relatările scumpului meu arhimandrit Andrei, fostul egumen al Mănăstirii Pavel, care se nevoia pe atunci, de puțină vreme, în Pustia Sfântului Vasile și în preajma Starețului Gherasim Menághia, monahul Efrem, fiindcă în anul acela fusese izolat din cauza marilor căderi de zăpadă, a ajuns fără pesmeți și fără nici o altă hrană pentru mai mult de o săptămână, rămânând cu totul nemâncat.

Astfel, într-o seară, când soarele stătea să apună, a deschis ușa să iasă din Peșteră. Pe neașteptate, vede în fața sa un om în haine de lume și cu un sac mare în spate.

Omul acela i-a spus: „Părinte, vreau să mă duc în Kerasiá, dar pentru că a căzut multă zăpadă și a început să se întunece, pot să-mi las sacul aici și să-l duc mâine la destinație?”

Monahul Efrem, mirat de acel străin care ajunsese cu o asemenea încărcătură acolo, unde nu exista drum, l-a întrebat: „Cum ai ajuns până aici, fratele meu? Haide înăuntru să te încălzești la bruma mea de foc. Lasă-ți aici încărcătura și, când vrei, vino s-o iei.”

Străinul, sub pretextul că se grăbește să ajungă la Sfântul Pavel, nu a dorit să intre înăuntru, ci și-a lăsat încărcătura și a plecat grăbit sau, mai degrabă, a dispărut. Părintele Efrem s-a trezit atunci ca dintr-un vis, având în fața sa numai sacul.

S-a uitat în dreapta, în stânga, dar n-a văzut vreo urmă pe zăpadă, venind sau îndepărtându-se de Peșteră. Atunci a înțeles că este vorba de ceva mai presus de fire, de o minune a Proniei dumnezeiești. A deschis sacul și l-a găsit plin de pesmeți și alte alimente, care au ținut până ce a trecut acea iarnă grea și vremea s-a schimbat.

Bătrânul-Efrem, cu lacrimi în ochi și cu bucurie duhovnicească, a dat slavă și a mulțumit Preabunului Dumnezeu și Maicii Domnului care, prin Pronia dumnezeiască, se îngrijește de fiii ei. După

aceasta, credința sa în Pronia dumnezeiască și în grija aparte arătată de Maica Domnului i-a crescut și mai mult, rămânând în Peștera aceea până la sfârșitul vieții și nevoindu-se împotriva demonului iubirii de sine, care întinde multe capcane, și a celorlalte patimi.

Când trupul i-a slăbit și s-a șubrezit cu totul, Sinaxa Bătrânilor și monahii de la Mănăstirea Sfântului Pavel, care în vremea ocupației germane îi hrăneau și îi întrețineau pe toți părinții din Pustie, de la Néa Skiti până la Sfântul Vasile, cu diferite alimente și zarzavaturi, i-au propus Bătrânului-Efrem să-l ia la Mănăstirea lor, pentru a-i purta de grijă, dar el nu a primit și i-a rugat, cu multă smerenie, să-l lase să-și încheie petrecerea sa pământească acolo.

Astfel, prin moartea sa cuvioasă, sihastrul Efrem și-a dat sufletul în mâinile Dumnezeuului celui Viu în anul 1962, pentru a se bucura în preajma Domnului în veci de veci nesfârșiți.

Karulia

Bătrânul-Partenie

Bătrânul-Partenie se trăgea dintr-o familie nobilă a țărilor ruși și, la vârsta de 18 ani, s-a făcut monah la Chilia Sfântul Nicolae Burazéri. S-a nevoit întru ascultare, smerenie și zdrobirea cugetului propriu, pe care le învață viața de chinovie, dar dorul pentru aflarea isihiei depline l-a îndemnat să plece de la Chilia sa și să se ducă la Karúlia, unde a arătat lepădare de sine și dragoste pentru toți părinții sihaștri de acolo, pe care îi vedea ca îngeri sfinți în trup ai lui Dumnezeu.

În general, îi ajuta pe toți și nu lăsa pe nimeni să intre în Chilia sa, ca să ascundă că dormea în Peșteră pe pământ și niciodată în pat. Avea o înfățișare biblică, impunea respect și era îndeajuns să-i vezi chipul ca să-ți dai seama de originea sa nobilă.

Șiragul de mătănii din mâini și rugăciunea de pe buze nu-i lipseau niciodată. Și numai când îl vedeai simțai teamă amestecată cu admirație. Tuturor le inspira respect și toți îl iubeau. Însă din cauza multei nevoințe nu a dus-o mult. L-a chemat Domnul în cămările cerești, spre a se bucura pururi dimpreună cu veșnicul Dumnezeu, cu Tatăl și cu Fiul și cu Duhul Sfânt.

Bătrânul-Zosima care înpletea coșuri

Un alt vrednic de luat în seamă și plin de virtuți a fost Bătrânul-Zosima, un mare ofițer din armata rusă, care după căderea regi-

mului țarist a vizitat Mănăstirea Sfântul Pantelimon și s-a închinat la Schitul Sfântului Andrei, așa-numitul „Serai”, și la Schitul Profetului Ilie (Schituri înălțate și locuite de monahi ruși), dar nu a rămas la nici unul dintre acestea, ci duhul lui și-a aflat odihna în locurile abrupte și stâncoase de la Karúlia.

Ca să nu ajungă o povară pentru nimeni, a învățat să împletească coșuri. Aceasta era rucodelia sa, cu care își câștiga cele necesare traiului. Avea întotdeauna rugăciunea pe buze, asemenea tuturor monahilor, și pomenirea morții pururea înaintea ochilor, mai ales după câte văzuse și trăise în anii revoluției și războiului din patria sa. Era iubit de toți și, la o vârstă înaintată, l-a luat Atotbunul Dumnezeu în Împărăția Cerurilor.

Stamate Tâlharul

Acest tâlhar a săvârșit nenumărate hoții în zona Peninsulei Chalcidice, ajungând, după cum se pare, să facă prădăciuni chiar și în Sfântul Munte.

Într-o zi s-a hotărât să prade împreună cu doi tineri una dintre Chiliile care se află la o oarece distanță mai mare de Karyés, fiind mai izolată de celelalte Chilii. Această foarte veche Chilie aparține de Mănăstirea Pantocrator și are o biserică închinată Sfântului Gheorghe *Faneroménos*¹. După cum mi-a povestit părintele Ioachim, starețul meu, și mi-au întărit și cei din obștea fraților Danieléi, care și ei au auzit această întâmplare de la Bătrânii lor, iar aceia de la străbunul lor, Bătrânul-Daniil cel dintâi, acel tâlhar, în urmă cu două sute de ani, s-a dus să jefuiască Chilia, care avea renumele uneia dintre cele mai bogate Chilii din Karyés.

Așa cum este cunoscut, în anii robiei turcești, toți munții țării noastre erau plini de hoți și bande de tâlhari. Acești tâlhari au stat la pândă și au aflat că la Chilia aceasta locuiau doi bătrânei neputincioși, care aveau mulți bani. Aceasta i-a făcut pe tâlhari să nu mai stea mult pe gânduri. La miezul nopții s-au dus la Chilie și au bătut în poartă. S-a auzit o voce întrebând cine este și ce vrea la cea-

¹ Cel ce s-a arătat (*n. trad.*).

sul acela. Tâlharii n-au răspuns, dar au continuat să bată în poartă. La un moment dat, capul lor, Stamate, a spus pe un ton poruncitor: „Deschideți poarta! Suntem străini și vrem găzduire!”

Un tânăr le-a deschis și i-a întrebat cu ce treabă au venit la Chilie. Aceia, înarmați cum erau, i-au spus că au nevoie să vorbească cu Starețul. S-au mirat însă că la Chilia aceasta au văzut un tânăr, deoarece știau că acolo nu locuiesc decât doi bătrâni bolnavi. Acesta i-a condus la casa de oaspeți, la „Arhondaric”, și le-a spus: „Așteptați aici până îl chem pe Stareț.”

Sfântul Gheorghe face minuni

Tâlharii s-au așezat să-l aștepte pe Stareț. A trecut un ceas, au trecut două, dar Starețul și nici altcineva nu părea să se arate; în toată casa domneau o liniște și o tăcere absolute. Atunci tâlharii, pierzându-și răbdarea, au încercat să se ridice ca să se apuce de prădat, așa cum hotărâseră de la început, și să ia tot ceea ce era de preț, de la bani până la candelile de argint și orice altceva ar mai fi găsit. Au încercat, așadar, să se ridice, dar nu au putut să se clintească nici la stânga, nici la dreapta, nici mâinile și nici picioarele nu puteau să și le miște. Ca și cum ar fi fost legați în cătușe, nu puteau să se urnească din loc.

Atunci tâlharii înarmați au început să strige și să ceară ajutor de la Bătrânii neputincioși și bolnavi. Din cauza strigătelor, Bătrânii au sărit speriați din somn, au alergat într-acolo unde se auzeau strigătele și, când colo, ce să vadă?! Tâlharii, deși păreau liberi, nu puteau să facă nici o mișcare. Bătrânii i-au întrebat: „Cine sunteți? Ce căutați aici? De ce ați venit, cum ați intrat în casa noastră? Cine v-a deschis poarta și v-a lăsat înăuntru?”

La început tâlharii țipau, amenințau: „O să vă junghiem ca pe niște capre, ne-ați făcut vrăji ca să nu ne putem mișca, dezlegați-ne, dacă vreți să vă fie bine! De ce ne-ați legat? Noi suntem oameni buni, n-am venit să vă facem rău.”

În sfârșit, când au înțeles că erau mai neputincioși decât acei bătrânei și nu aveau nici o putere, au început să plângă și să-i roage să-i dezlege.

Părinții, pe un ton calm și liniștit, i-au întrebat: „Cum ați ajuns, fraților, în casa noastră? Cine v-a dat drumul și ce vreți de la noi?”

Tâlharii le-au vorbit cu lacrimi despre răul ce căzuse asupra lor: „Părinților, un tânăr ne-a deschis poarta, ne-a spus să ne așezăm aici și să așteptăm până veți veni voi.”

Stareții, înțelegând că a avut loc o minune, au alergat la biserică, au luat icoana Sfântului Mare Mucenic Gheorghe și le-au arătat-o tâlharilor. Atunci aceia, văzând icoana, au spus înfricoșați într-un glas: „Da, el este cel ce ne-a deschis!” și de îndată pocăindu-se, au sărit de la locurile lor, au căzut la pământ și s-au închinat icoanei Sfântului Gheorghe, strigând cu bucurie: „El e cel ce ni s-a arătat și care acum ne-a eliberat din legăturile noastre nevăzute!” S-au pocăit pentru faptele lor, au făcut multe daruri acestei Chilii, printre care și o icoană a Sfântului Gheorghe, care de atunci a luat numele de Sfântul Gheorghe *Faneroménos* – adică „cel ce s-a arătat”.

Acest tâlhar, după marea minune petrecută cu el și, așa cum ne-a adevărit și obștea Danieléilor, pocăindu-se, a părăsit îndeletnicirea de tâlhar și s-a dus la Karúlia. Acolo a zidit o mică Colibă cu o bisericuță închinată Sfântului Gheorghe și s-a făcut monah cu numele de Stamate. Se spune că el ar fi primul care s-a sălășluit la Karúlia. Și-a aflat în Pustia aceasta liniștea și pacea sufletului și și-a petrecut restul vieții sale într-o pocăință sinceră și frângere a inimii, mărturisindu-și zilnic păcatele. A sporit atât de mult în viața duhovnicească, încât monahul lavriot, apoi Mitropolit de Korytsa¹ și profesor universitar la Universitatea din Atena, Evloghie Kuriilas, așa cum a scris Starețului Daniil Katunakiótul, a găsit în actele Mănăstirii Lavra că „Bătrânul Stamate, fost tâlhar, a avut parte de un sfârșit cuvios la Karúlia și a fost un monah sfânt”!

Bătrânul-Filaret

Din istorisirile părintelui Daniil de la obștea Danieléilor, Bătrânul-Filaret a fost unul din mai-marii Mănăstirii Stavronichita. Dar a plecat de aici, pentru că pe vremea aceea era o Mănăstire idioritmică și viața părinților acestei obști nu era cea la care se gândea părințele Filaret. A plecat ca să afle mai multă isihie și pace sufletească,

¹ Astăzi localitatea albaneză Korçë (n. trad.).

ca să atingă liniștirea deplină a minții și să se dedice acelui lucru pe care-l dorea sufletul său: rugăciunea minții. Așadar, a plecat în Pustie, la Karúlia, și a rămas la o Colibă izolată.

Avea o educație deosebită, pentru că a intrat în Mănăstire la maturitate, alegând conștient monahismul și renunțând la viața conjugală, care are parte de multe griji și neliniști și de multe ori îndepărtează de Dumnezeu.

Era înfrânat, liniștit și vorbea puțin; se ruga neîncetat și studia neobosit Sfânta Scriptură, scrierile Sfinților Părinți, învățăturile și dumnezeieștile înțelesuri ale vieții Domnului nostru Iisus Hristos. Zi și noapte cugeta la mărimea iubirii lui Dumnezeu și a Tatălui față de omul apostat și nerecunoscător, care de dragul lui L-a jertfit pe Fiul Unul-Născut, Cel ce a primit de bunăvoie, în dumnezeiasca iconomie a Întrupării Sale, să Se aducă jertfă, pentru a mântui neamul omenesc din robia păcatului. A adus în fața lui într-un chip viu pogorârea desăvârșită, smerenia fără margini, patimile înfricoșătoare, ocările și groaznicele suferințe, pe care Fiul cel Unul-Născut și Cuvântul lui Dumnezeu le-a îndurat ca om desăvârșit, și iubirea pe care a arătat-o, o arată și o va arăta omului nerecunoscător, răufăcător și ucigaș. Se minuna de măreția, slava, bucuria și pacea minții pe care le-a insuflat Domnul nostru Iisus Hristos în inima omului, după Învierea Lui slăvită cea de-a treia zi, când S-a arătat ucenicilor și Sfinților Săi Apostoli și le-a spus: „Pace vouă, pacea Mea o dau vouă” (*In. 14, 27*) și „Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute” (*In. 20, 23*). Așa a pregătit sălașul Paracletului, începător de taine, curățitor și sfințitor, al Sfântului Duh și al Dumnezeului tuturor, după cum El Însuși a spus: „Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl, în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu” (*In. 14, 26*).

Meditând și gândindu-se ziua și noaptea la acestea, Filaret socotea că omul este sălașul ideal al Preabunului, în Trei sori și Trei Ipostasuri, Dumnezeu, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, după cum El Însuși spune în Sfânta Scriptură: „Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el” (*In. 14, 23*).

Cu inima înaripată de aceste cugetări duhovnicești și de alte-le asemănătoare lor și cu flacăra aprinsă a iubirii dumnezeiești, se afierosea cu tot sufletul rugăciunii minții și în inimă i se revărsa dragostea pentru toți frații, toți oamenii și întreaga lume, văzută și nevăzută. Mănat de aceste simțăminte, dornic de a-i ajuta și sluji pe dimpreună-nevoitorii săi concret, cu fapta, planta pe niște porțiuni aride amenajate de el însuși¹ cartofi, care, din cauza lipsei apei, se făceau mici și piperniciți, dar foarte buni la gust. Îi dădea pe toți nevoitorilor din jur, zicând că în anul acela Dumnezeu i-a binecuvântat și s-au făcut mulți și, drept urmare, nu putea să-i mănânce el singur pe toți, în timp ce pentru sine nu păstra nici măcar unul. Voia ca de pe urma trudei sale să se înfrupte toți, ca să aibă și el parte de răsplată, urmându-l pe Apostolul Pavel, care spunea: „Voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau cu mine... căci ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi... mai fericit este a da decât a lua” (F.A. 20, 34-35). La fel făcea și cu legumele, cu ridichea, cu lăptuca, le împărțea pe toate câte se făceau părinților, pe când el mânca cele mai aspre ierburi, pe care le fierbea, le amesteca cu tărâțe și alcătuiau mâncarea desăvârșită pentru el. Ca să se pedepsească, nu purta niciodată papuci sau alt fel de încălțări, ci în locurile acelea prăpăstioase și greu de străbătut ale Sfântului Munte mergea cu picioarele goale, fără nici o încălțăminte. Iar picioarele sale, lovite de atâtea ori de pietre și din cauza căldurii dogorătoare pe timpul verii în acele locuri, se înăspriseră și ajunseseră asemenea unei carapace de broască țestoasă.

Astfel, trecea pe la toți pustnicii, le împărțea legume, cartofi și pesmeții pe care îi primea de la Mănăstirile din apropiere și spunea: „Părinți și frați, mâncați din binecuvântarea și darurile pe care ni le-a adus Dumnezeu în acest an!” Adeseori, pentru ca ceilalți să creadă că nu e cu mințile întregi, spunea multe și diferite lucruri fără sens. Și le spunea cu atâta firesc, încât mulți îl socoteau nebun sau neghiob. Dar el se bucura și simțea o mare încântare că numeroși frați îl credeau într-adevăr cu mințile rătăcite. Prin urmare, mulți își băteau joc de el, îl disprețuiau sau chiar îl insultau. Alții încercau,

¹ Suprafețe înclinate, improprii pentru agricultură, amenajate artificial în vederea cultivării diferitelor plante și legume (*n. trad.*).

de asemenea, să vadă cu ce scop face toate acestea. Astfel, într-o zi, Starețul Danieléilor, monahul Gherontie, unul dintre monahii cei mai încercați și sporiți duhovnicește, bun iconar și psalt desăvârșit, i-a spus Bătrânului-Filaret cu multă seriozitate: „Frate Filaret, iartă-mă, dar ești prefăcut și mincinos, umbli desculț și faci pe sfântul cu noi. Vrei ca în felul acesta să-i impresionezi pe oameni, ca să te laude și să creadă că ai fi, care va să zică, om sfânt. Iar tu te încrezi în laudele lor, te lași cuprins de înfumurare și te umpli de mândrie și vanitate. Bietul de tine, nu știi că vei fi pedepsit pentru că faci acestea și îi smintești pe frați?”

Acestea i-a spus Bătrânul-Gherontie, de față cu monahul Daniil cel tânăr, care mi-a zis, dându-mi toate asigurările, că l-a văzut pe Bătrânul-Filaret cum s-a pocăit chiar în clipa aceea și și-a cerut iertare. Și pentru că a început să creadă că l-a smintit pe Bătrânul-Gherontie, după aceea, ori de câte ori se ducea la Sihăstria Danieléilor, purta niște papuci vechi și foarte mari, pe care-i avea întotdeauna în desaga sa și, când se apropia de casa lor, îi punea în picioare, ca să nu-i smintească pe frați.

Mâncarea lui obișnuită era fructul de nopal¹, care se află din belșug în zona Karúlia, fiindcă se pare că au fost plantate acum foarte mulți ani și s-au înmulțit într-atât, încât au înțesat stâncile. Lua fructele, proaspete sau uscate, le zdrobea așa cum erau, cu țepi...! Le amesteca cu tărâțe și le mânca, uneori crude, alteori coapte.

Avea multă evlavie la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și, când îi pomenea numele, lacrimile îi curgeau din ochi ca dintr-un izvor. Când auzea cântări bisericești, mai ales „Cuvine-se cu adevărat...”, plângea și inima i se umplea de bucurie și veselie.

Într-o zi, părintele Daniil i-a spus Bătrânului-Filaret: „Părinte Filaret, de multă vreme te urmăresc și văd că atunci când psalmodiem, în loc să te bucuri, ca noi toți, tu plângi. De ce? Ce anume te face să plângi?” Acesta, ezitând, i-a spus: „Când îi ascult pe frați psalmodiind, mintea mea se mută de la pământ la cer și mi se pare că-i aud cântând pe Îngerii lui Dumnezeu. Atât de mult se veselește sufletul meu, încât, de bucurie, ochii mi se umplu de lacrimi. Alteori, simțindu-mi păcătoșenia, plâng, neputând cânta și eu împreună

¹ Un soi de cactus, al cărui rod comestibil se mai numește și „pară cu țepi” (*n. trad.*).

nă cu îngerii aceștia pământești ai lui Dumnezeu. Și atunci, lacrimile curg și mai bogat, fiindcă mă gândesc că dacă nu pot să cânt alături de acești frați aici pe pământ, atunci cum mă voi învrednici să-L slăvesc și să cânt numele Domnului Dumnezeului nostru, împreună cu Cetele cerești de Îngeri, eu, nevrednicul și păcătosul? Și de pe urma tuturor acestor gânduri ale mele, frate, ochii mei varsă totodată lacrimi de bucurie și de întristare și încep în sinea mea să slăvesc preacinstul, preasfântul și de mare cuviință nume al Domnului Dumnezeului nostru.”

Spre apusul vieții sale

După ce a depășit vârsta de 80 de ani și după o asceză aspră, Bătrânul-Filaret a slăbit trupește, dar în sufletul său cugetul și râvna pentru viața duhovnicească se întăreau și creșteau, așa cum spune Apostolul Pavel: „Căci știm că, dacă acest cort, locuința noastră pământească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână, în ceruri” (II Cor. 5, 1) și „duhul este osârduior, dar trupul este neputincios” (Mt. 26, 41).

Simțind și Bătrânul-Filaret că vremea plecării sale s-a apropiat, l-a rugat pe Starețul obștii Danieléilor, monahul Gherontie, să-i dea binecuvântarea și să le îngăduie monahilor Gherontie și Acachie să vină la Coliba sa din Pustie și să-i cânte, spre slava lui Dumnezeu, câteva imne bisericești.

Bătrânul-Gherontie, întrucât cunoștea starea duhovnicească a părintelui Filaret, le-a dat binecuvântarea acestor psalți cu voci deosebite, care, fiindcă-l iubeau și aveau evlavie față de Bătrânul-Filaret, s-au dus cu bucurie la Coliba Starețului Filaret de la Karúlia și i-au cântat cu simțire duhovnicească „Preasfântă Stăpână...”, „Ajutorului omenesc nu mă încredința...”, „Pe Părinții din Athos...” și alte frumoase cântări atonite, primind în schimb rugăciunea și binecuvântarea sa.

De bucurie, lacrimile curgeau din ochii Bătrânului-Filaret ca două izvoare. Îl slăvea pe Dumnezeu cu glas tare, îi mulțumea Preasfintei Maici a lui Hristos și Născătoarei de Dumnezeu Maria și, îngenunchind, a înălțat o rugăciune fierbinte Stăpânului Hristos: „Păzește, Dumnezeul meu, obștea fraților Danieléi – acești îngerași

ai Pustiei. Și să-i acoperi, mă rog Ție, Hristoase al meu, pe toți călugării care din dragoste pentru Tine, din iubire dumnezeiască, au lăsat lumea și cele ale ei, au urât bunătățile mincinoase ale pământului și caută să se desfete de acele bunătăți făgăduite ale vieții veșnice, despre care, prin gura Apostolului Tău Pavel, ne-ai spus că «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El» (II Cor. 1, 9). Pe acești călugări care au venit aici, în acest loc sfânt – în Sfântul Munte, dar și pe toți cei care au cerut adăpost la limanul acesta care se numește «Grădina Maicii Domnului», prin puterea și harul Tău, acoperă-i în fața rătăcirilor satanei. Dăruiește trezvie minții, curăție și neîntinare inimii și mântuire sufletului lor și între-gii lumi. Îți mulțumesc, Dumnezeul meu!”

Învățăături

După ce și-a încheiat rugăciunea sa fierbinte, a început să învețe despre vederile dumnezeiești și despre chezășiile virtuții. Adică ne-a spus în ce chip și mod putem să începem rugăciunea minții, în ce fel putem evita rătăcirile diavolului, care seamănă cu măiestrie zăzania iubirii de sine și a mândriei în mintea și inima celor care vor să se nevoiască, să sporească în această virtute dumnezeiască și să intre în lupta duhovnicească, unde vor avea de înfruntat față către față pe diavolul. Vor întâlni, ne-a spus, multe greutăți, dar nu trebuie să-și piardă curajul, ci să stăruie cu smerenie și să spună neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”

„Dar, a continuat, copiii mei, luați aminte la cele ce vă voi spune: să roștiți rugăciunea aceasta întreagă, și nu așa cum obișnuiesc să o spună unii, pe jumătate, de dragul conciziei, chipurile, să spună numai jumătate din ea. Aceasta, după Sfinții Părinți, este o rătăcire de neîngăduit, pentru că atunci când omitem «Fiul lui Dumnezeu», anulăm înțelesul teologic al acestei rugăciuni, care este în același timp simplă, dar plină de teologie, însumând întreaga Taină a Iconomieii Întrupării Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, după cum spune și Sfântul Nicodim Aghioritul. Și trebuie să știți că din acest punct începe rătăcirea diavolului pentru cei care se nevoiesc să dobândească rugăciunea dumnezeiască și cerească, care se cuvine să fie una cu

respirația noastră. Iar când ne deprindem să o spunem corect de la început, mintea noastră se va curăța de orice pată lumească. Atunci mintea va intra în inima noastră, care la început va simți constrângere, durere, îngreunarea respirației și întristare. Dacă însă vom stăruia în rostirea întreagă și nu pe jumătate a rugăciunii, patimile și neputințele umane, care își află neîncetat sălaș în inima noastră, se vor retrage. Dacă, în cele din urmă, inima se va curăți, se va aprinde lampa luminii dumnezeiești, adică vor începe luminările cerești și se va ridica acolo tronul lui Dumnezeu. După ce se petrec toate acestea și altele multe pe care voi înșivă le veți afla prin făptuire, vor veni descoperirile și izbânzile tainice ale vieții duhovnicești, pe care, dacă Atotbunul Dumnezeu vă va învrednici, le veți vedea voi înșivă, sub povățuirea harului Preasfântului Duh. Atunci veți înainta fără teamă, sporind și crescând în adevărata viață duhovnicească, și vi se vor descoperi tainele lui Dumnezeu, care ni se revelează și pot fi cugetate cu mintea, dar nu și exprimate în grai omenesc.”

Profeție

Bătrânul a spus acestea și multe altele, pe care n-am fost în stare să le reținem, pentru că erau revelații și înțelesuri foarte înalte pe care nu le înțelegeam prea bine, ci mai mult ne minunam, zicându-ne în sinea noastră: ce comoară duhovnicească se ascunde în acest „vas de lut”! Așa cum a spus și Apostolul Pavel: „Și avem comoara aceasta – a Sfântului Duh – în vase de lut” (II Cor. 4, 7). La un moment dat ne-a spus: „Iar acum, copiii mei, vă rog să cântați *imnul național* al Athosului și *imnul Preasfintei noastre: Cuvine-se cu adevărat.*” Când i-am cântat și acest imn, ne-a îmbrățișat, ne-a dat sărutarea „în Hristos” și ne-a spus profetic: „Frații mei și îngerașii Preasfintei, n-am să vă mai văd niciodată cu ochii mei trupești, pentru că m-a chemat Domnul, cu mijlocirile Preasfintei și ale Părinților Aghioriți, să mă ia în sălașurile cerești.”

Și, după toate acestea, ne-a condus până la ușa de afară a Colibei sale de nevoință, iar în ziua următoare, când ne-am dus să-l vedem și să luăm de la el rugăciunea și binecuvântarea, plecase pentru totdeauna dintre cele pământești. L-am găsit pe patul său de lemn, cu mâinile încrucișate și cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit firesc,

dar sufletul său zburase la cele cerești. A adormit somnul Fericiților cu acest sfârșit cuvios, după cum „a dorit și poftit sufletul său după curțile Domnului”.

După moartea sa am descoperit că sub patul de lemn Bătrânul-Filaret avea un trunchi mare cioturos, pe care își îngăduia odihna puțină a trupului său. Patul era întotdeauna așternut și singura dată când s-a întins în el a fost în ceasul morții. Aceasta înseamnă „a dormi pe jos”¹ și „chinuire a trupului”².

Încercarea de la vremea bătrâneților

Cu puțini ani înainte de a pleca din această lume, un om rău-făcător a furat de la Bătrânul-Filaret tot ceea ce avea mai de preț în Coliba sa, adică toate cărțile Sfinților Părinți pe care le avea în posesia sa și le citea. Organele de poliție l-au arestat pe hoț cu cărțile în Tesalonic.

Ca să se justifice în fața poliției, hoțul a spus că a cumpărat cărțile de la Bătrânul-Filaret, care locuiește la Karúlia. Poliția l-a acuzat pe părintele Filaret, autosesizându-se, de comerț ilicit cu antichități, de vânzare de cărți socotite patrimoniu cu o valoare inestimabilă. Au venit citațiile și Bătrânul-Filaret a fost nevoit să se prezinte la tribunal ca acuzat. Frații Danieléi au aflat de acest trist eveniment și s-au îngrijit ca el să se îmbrace cu haine mai decente, să-și schimbe hainele zdrențuroase și cârpite, dar foarte curate pe care le purta. În sfârșit, unul dintre frații obștii l-a însoțit până la tribunalul din Salonic. S-a prezentat acolo, la tribunal, fără avocat.

Infractorul își asigurase serviciile unui avocat foarte bun, care, în urma unui rechizitoriu redutabil, i-a convins pe judecători de pledoaria sa. Din nefericire, de multe ori justiția umană este dusă în eroare și nu mai distinge binele de rău pentru a fi capabilă de o judecată dreaptă, motiv pentru care avem nenumărate judecăți nedrepte și erori de justiție.

Un avocat evlavios, care urmărea cazul și a înțeles jocul viclean al impostorului și retorica neîntemeiată a avocatului acuzării care

¹ *Χαμαικοιτία*, nevoință amintită adesea în literatura ascetică de Sfinți, precum Efrem Sirul sau Ioan Damaschin (*Despre cele opt duhuri ale răutății*, PG 95, 84A) (n. trad.).

² Cf. I Cor. 9, 27 (n. trad.).

denatura adevărul cu bună știință, a preluat apărarea Bătrânului-Filaret, fără recompensă, și a pledat în favoarea sfântului și precuviosului Stareț, care era atât de simplu și binevoitor, încât, atunci când l-a auzit pe avocatul acesta pledând și apărându-l, spunea cu admirație: „De unde le știe, binecuvântatul, pe toate acestea? Numai cineva care are harul Duhului Sfânt poate să vorbească atât de frumos și să înfățișeze lucrurile întocmai așa cum s-au petrecut!”

Atunci când președintele tribunalului l-a chemat pe Bătrânul-Filaret să depună jurământul, acesta s-a ridicat de pe banca acuzaților, s-a apropiat de Sfânta Evanghelie, și-a făcut de trei ori semnul crucii și a sărutat-o cu evlavie.

Atunci președintele i-a spus pe un ton sever că trebuie să pună mâna pe Evanghelie și să jure. La întrebarea Bătrânului-Filaret ce carte este aceea, președintele i-a spus că este Evanghelia pe care creștinii credincioși pun mâna și jură să dea cheazășie pentru adevărul celor susținute.

Bătrânul-Filaret i-a spus domnului președinte: „Dacă aceasta, așa cum spuneți, este Sfânta Evanghelie, atunci vă rog să deschideți la capitolul al V-lea, versetul 34 din Evanghelia după Matei, și veți vedea că acolo spune chiar așa: «Eu însă vă spun: Să nu te juri nici-cum: nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu; nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, fiindcă este cetate a Marelui Împărat; nici pe capul tău să nu te juri, fiindcă tu nu poți să faci un singur fir de păr, alb sau negru» (Mt. 5, 34-36).” Președintele i-a spus aprodului să deschidă Evanghelia, dar când au deschis-o au constatat că acea pagină cu pericopa respectivă din învățătura Domnului referitoare la jurământ lipsea, și atunci, cu curaj, Bătrânul-Filaret i-a spus președintelui: „Domnule președinte, încercăm prin harul lui Dumnezeu să păzim cele pe care le-a rânduit Evanghelia Stăpânului Hristos, ca niște creștini adevărați. Și de vreme ce Hristos Însuși ne spune să nu ne jurăm, cum să încălcăm noi porunca lui Dumnezeu, spre a păzi «legile omenești» (Mt. 15, 9), poruncile voastre ceânduiesc să se jure oamenii care socotesc că sunt creștini adevărați, cu toate că încalcă și nesocotesc această poruncă a Sa? Îmi pare rău, domnule președinte, că vă numiți creștini, dar nu păziți poruncile lui Hristos.”

Președintele și judecătorii s-au simțit insultați de cuvintele usturătoare ale adevărului pe care le-a rostit Bătrânul-Filaret și pentru refuzul jurământului l-au condamnat la 9 luni de închisoare.

Starețul a primit cu bucurie decizia de condamnare și era gata să se ducă la închisoare, dar auditoriul din tribunal, revoltat de decizia aceasta nedreaptă a tribunalului, care nu a vrut să-l pedepsească pe hoț, ci l-a condamnat pe nedrept pe preacuviosul Stareț, a făcut de îndată chetă, a plătit cauțiunea și Bătrânul, nedreptățit de justiția umană, dar biruitor, triumfător și apărător al adevărului, s-a întors la Coliba lui de nevoință, la Karúlia.

Când a ajuns la Karúlia, povestește părintele Daniil, l-am întrebat: „Cum ai petrecut, părinte, la Tesalonic? Cum ți s-a părut lumea? Ce s-a întâmplat la tribunal?”

Însă Bătrânul-Filaret, cu o față veselă și cu zâmbetul pe buze, i-a spus: „Frații mei, toată lumea aleargă și se nevoiește pentru mântuirea sa, în afară de mine păcătosul.” N-a spus nimic altceva și s-a închis în sine.

Virtuțile sale

Vom aminti, ca o completare, o minune referitoare la Bătrânul-Filaret, nevoitorul și pustnicul de la Chiliile de sihaștri de la Karúlia, o minune pe care dumnezeiasca Pronie a împlinit-o pentru a-l face pe lucrătorul virtuții să se îndepărteze de orice gând și grijă față de lucrurile materiale, care sunt întotdeauna obstacol în fața sporirii și intrării noastre în viața duhovnicească și, mai mult, alcătuiesc cea mai mare piedică în încercarea de a dobândi neîncetata și continua rugăciune a minții.

Pentru ca Atotbunul Dumnezeu să elibereze inima Bătrânului-Filaret de orice grijă de prisos și să fie pentru noi o lecție, potrivit căreia ar trebui să avem credință și nădejde în Dumnezeu, dragoste și respect față de aproapele nostru, s-a întâmplat următorul fapt:

În anul 1935, Bătrânul-Filaret avea neapărată nevoie de două sute de drahme. Lucrul acesta pusese stăpânire pe gândurile și inima lui. Într-o zi părintele imnograf Gherasim de la Sfânta Ana Mică l-a văzut trecând foarte abătut pe la Coliba Cinstului Înaintemergător și l-a întrebat ce-l apasă.

Bătrânul-Filaret i-a făcut cunoscută părintelui Gherasim problema care-l frământa și părintele Gherasim i-a dat două sute de drahme spunându-i: „Cuvioase părinte Filaret, ia banii ăștia de care ai trebuință și nu e nevoie să mi-i dai înapoi, dar, dacă poți, fă o rugăciune la Preabunul Dumnezeu să ne miluiască.”

Bătrânul-Filaret a luat banii și, după ce i-a mulțumit părintelui Gherasim, s-a dus să înapoieze cele două sute de drahme, ca să-și achite datoria.

În ziua următoare Bătrânul-Filaret se îndrepta spre Schitul Sfânta Ana. Pe drum, după obiceiul monahilor, spunea neîntrerupt rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine și lumea Ta!” Așa cum mergea, vede pe jos patru hârtii una lângă alta. Le-a luat în mână, le-a cercetat și s-a mirat, pentru că nu păreau asemenea celorlalte hârtii.

S-a întors la Sihăstria părintelui Gherasim de la Sfânta Ana Mică, i-a arătat hârtiile pe care le-a găsit și l-a întrebat cu simplitatea ce-l caracteriza: „Ce hârtii sunt acestea, părinte Gherasime? Le-am găsit un pic mai jos, în timp ce mergeam la Sfânta Ana. Erau jos, răsfirate pe drum!”

Părintele Gherasim i-a spus: „Acestea sunt patru hârtii de câte cincizeci de drahme pe care Dumnezeu ți le-a trimis pentru nevoile tale.” Într-adevăr, așa cum mi-a spus părintele Gherasim, erau patru bancnote noi-nouțe și nefolosite de câte cincizeci de drahme. „Aș vrea, cuvioase părinte, a adăugat părintele Gherasim, să-mi împărtășești ce spuneai și la ce te gândeai când mergeai spre Sfânta Ana.” Părintele Filaret i-a spus: „Ce altceva, părinte Gherasim, să fi spus decât rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase...», însă din când în când gândul îmi fugea la cele două sute de drahme pe care mi le-ai dat și mă gândeam cum să ți le dau înapoi. Și, pe când mă gândeam la aceasta, am văzut la pământ aceste hârtii. Ia-le, te rog, să se elibereze mintea mea de gândul acesta și datoria aceasta!”

Părintele Gherasim s-a minunat de lucrările dumnezeieștii Pro-nii, L-a slăvit pe Preabunul Dumnezeu și l-a rugat pe Starețul Filaret să păstreze banii trimiși lui de Dumnezeu și să se roage Domnului pentru mântuirea sufletului său.

Sfântul Vasile

Sihăstriile vechiului Schit

Acest Schit, după cum vom vedea mai departe în cartea de față, a fost întemeiat de anahoreți de la foarte vechiul Schit Sfântul Vasile, care erau originari din Cezareea, patria Sfântului. În ultima vreme, când am locuit la Chiliile din Kerasiá, am cunoscut la Sihăstriile de la Karúlia, Katunákia și Sfântul Vasile, părinți cu duh asce-tic, înfrânați, smeriți, sporiți în nevoință, cu o desăvârșită lepădare de sine și afierosiți studiului Sfintei Scripturi și al scrierilor Sfinților Părinți, a căror principală grijă în viață era cum să-și curețe grădina inimii de gândurile viclene și păcătoase. Iar când, cu ajutorul lui Dumnezeu, reușeau să se desprindă de neputințele omenești, atunci mulți dintre ei înaintau crescând și sporind duhovnicește în rugăciunea minții, ajungând pe culmile virtuții mai înalte și la luminare dumnezeiască.

„Sărmanul” Efrem – Efrem „Sirul”

În decursul călătoriei noastre duhovnicești în partea de sus a zonei Katunákia, am cunoscut [părinți] sihaștri și eremiți virtuoși, asemenea monahului Efrem, „sărmanul de el”. Acest binecuvântat monah, originar din Tesalia, s-a călugărit la maturitate, dar avea o conștiință creștină sporită și cu dreaptă socotință, pentru că toate milosteniile și ajutoarele pe care le primea de la Mănăstirile pe unde trecea, pesmet, orez, zahăr sau diferite soiuri de zarzavaturi, le ducea

ca alimente altor eremiți bolnavi sau în vârstă și invalizi. Îi ajuta pe toți fără deosebire, cu o dragoste frățească creștină adevărată.

Acest monah obișnuia să-și plângă de milă și, când îl întrebau: „Ce faci, părinte Efrem? Cum merge sporul duhovnicesc? Înaintăm sau batem pasul pe loc la probele călugăriei?”, acesta răspundea mereu la fel: „Ce să fac, sărmanul de mine? Numai păcate fac, părinților.” Și fiindcă întotdeauna dădea același răspuns, Starețul meu, care-l iubea asemenea oricăruia dintre frații nevoitori, ca să-l încerce dacă spunea aceasta dintr-o smerenie adevărată sau dintr-o simplă obișnuință, într-o zi, la o adunare de sărbătoare, după dumnezeiasca Liturghie, când erau de față toți părinții, în jur de treizeci de monahi și preoți, la arhondaric, pentru tratația obișnuită¹, l-a strigat în fața tuturor pe părintele Efrem, care stătea stingher la intrarea în încăpere: „Haide și tu, sărmanul de tine, înăuntru. De ce stai la ușă?” Binecuvântatul a intrat înăuntru, dar de rușine se făcuse roșu cu totul.

Într-o altă zi, părintele Efrem a venit la Chilia noastră în Kerasiá, unde ne vizita periodic, fiindcă ne iubea și adeseori se sfătuia cu Starețul în privința unor chestiuni duhovnicești dificile. Atunci Starețul meu l-a întrebat pe părintele Efrem:

– Frate, cum ți s-a părut ieri că te-am strigat în fața tuturor „sărmanul de tine”?

– Ce să-ți spun, cinstite Stareț Ioachim... Am simțit atâta rușine și ofensă, încât mi-am mușcat limba ca să nu mă port și să-ți răspund urât. Dacă nu te-aș fi iubit și respectat, cu siguranță că te-aș fi ocărât.

Iar Starețul Ioachim i-a răspuns:

– Vezi, frate, cât de ușor se poate cineva ocări și umili pe sine și cât de greu și de neiertat este să te ocărăscă și să te insulte altcineva? De aceea, dragul meu părinte Efrem, trebuie să fim gata și să ne bucurăm când ne umilesc și ne ocărăsc alții, pentru că atunci avem parte de răsplată, când îndurăm cuvintele jignitoare ale celorlalți, fiind îndeajuns numai ca acestea să nu corespundă realității și să nu

¹ După terminarea dumnezeieștii Liturghii, în special în duminici și sărbători, înainte de a merge la trapeză, se oferă tuturor celor prezenți în arhondaricul Mănăstirii, Schitului, Colibei sau Chiliei respective o tratație care conține cafea, ceai, rachiu sau lichior, biscuiți și dulciuri (*n. trad.*).

fie adevărate. Atunci, dacă le îndurăm de dragul lui Hristos, vom avea răsplată veșnică de la Stăpânul Hristos, Dătătorul de răsplată, așa cum ne spune El Însuși în *Fericiri*: „Fericiti veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea” (Mt. 5, 11).

Părintele Efrem a plecat de la Chilia noastră foarte recunoscător pentru pilda care-l învață pe monah să ajungă la smerenie, temeiul tuturor virtuților. Și de atunci i-a rămas numele „sărmanul de el”, și acela se simțea bucuros în sinea lui să audă acest lucru de la toți monahii.

Așa îl deosebeam pe părintele Efrem „sărmanul de el”, de un altul la fel de iubit frate monah al nostru Efrem, starețul lui Iosif Frankiskou, de la Sfântul Vasile, pe care, fiindcă era uscat și slab la trup din cauza multei nevoițe, dar puternic sufletește și cu mult duh, îl numiserăm Efrem „Sirul”. Erau amândoi la fel de buni și virtuți, veneau regulat la Chilia noastră și îi aprovizionam cu diferite legume și fructe.

Monahi buni și sporiți în virtute la Sihăstria Sfântului Vasile au fost și Bătrânul-Heruvim, Bătrânul-Iosif și Bătrânul-Vartolomeu, care era și preot, dimpreună cu obștea lor. Toți aceștia se luptau pentru mântuirea sufletului și, cu harul lui Dumnezeu, au ajuns pilde vii de virtute și sporire duhovnicească, cu însemnate izbânzi în lupta pentru câștigarea rugăciunii minții; și au lăsat, cei mai mulți dintre ei, urmași care se mai afierosesc cu totul cultivării rugăciunii ce pogoară mintea în inimă, prin rostirea neîncetată a ei, prin nevoița în smerenia cea de Dumnezeu dăruită, în ascultare și în tot felul de virtute.

Bătrânul-Natanail

Din istorisirile aceluiași preacuvios și drag mie Stareț Damaschin, la o *xerokalýva* din Pustia Sfântului Vasile se nevoia în asceză Bătrânul-Natanail, care avea doi monahi ucenici. Unul se numea Antonie, iar celălalt Atanasie.

Acești ucenici, pentru că în zona în care se afla Coliba lor nu se putea cultiva nimic, nici măcar o mică grădină, nu puteau să-și câș-

tige cele necesare traiului. Nu aveau nici o rucodelie și, prin urmare, în cea mai mare parte a timpului erau plecați să muncească spre a supraviețui și spre a aduna cele necesare pentru Starețul lor. Îi stăpâna o oarecare nepăsare și dispreț față de Starețul lor, încât o dată au trecut mai mult de șase luni până să se reîntoarcă la Coliba lor. În acea perioadă Starețul Natanail s-a îmbolnăvit și, fiindcă nu era nimeni care să-i poarte de grijă, a venit un monah necunoscut, care l-a slujit cu toată râvna pe bolnavul Stareț.

Bătrânul-Natanail, înzestrat cu harisma răbdării, smereniei și a rugăciunii neîncetate, îl privea pe necunoscutul monah ca pe un Înger al Domnului.

După o vreme, când și-au amintit ucenicii să se întoarcă la Coliba cea săracă și au bătut la ușă și au intrat înăuntru, au văzut un monah străin care pleca. Atunci Bătrânul-Nathanail le-a spus: „Ar fi fost mai bine, fraților, dacă n-ați fi venit, pentru că ați ajuns pricina pentru care a plecat Îngerul Domnului, pe care El îl trimisese ca să-mi slujească.”

De îndată ce a spus aceste cuvinte, Bătrânul-Natanail și-a dat fericitul suflet, fără îndoială în mâinile Îngerului Domnului, care l-a slujit, și ale Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Bătrânul-Isaia

Bătrânul-Isaia, care a rămas puțini ani la Schitul Sfântul Vasile și apoi a cumpărat Chilia Cinstul Înainte-Mergător din Kerasiá, era cultivat, pentru că fusese student, vreme de doi ani, la Facultatea de Medicină. Pe vremea aceea (acum 60 de ani) în Sfântul Munte nu se aflau mulți monahi cu școală, așa cum, prin harul lui Dumnezeu, sunt acum, adică absolvenți ai Facultăților de teologie, litere, istorie, stomatologie, fizică, matematică, chimie, oameni de știință, și de aceea în acea epocă cel care urmase chiar și pentru puțină vreme cursuri la Universitate era socotit foarte instruit.

Părintele Isaia, un mare nevoitor, înfrânat și îmbunătățit în virtute s-a afierosit rugăciunii minții cu multă râvnă și prin lepădarea de sine, dar fără fericita ascultare față de vreun Stareț. Însă o

condiție necesară și esențială pentru dobândirea acestei virtuți a rugăciunii minții este ascultarea de un stareț și lepădarea de voia proprie, fiindcă fără acestea și fără spovedania sinceră este foarte dificil să sporești în această virtute duhovnicească.

Astfel, după multă vreme, a început să scrie o carte, în care trata diferite teme duhovnicești, dar se pare că amesteca, cum se va vedea în continuare din relatarea noastră, lucruri zelotiste, extremiste și fanatice – așa cum mi s-a spus – cu râvna față de adevărata virtute.

Din clipa în care s-a apucat de scrierea acestei cărți a început să aibă diferite coșmaruri și vedenii, mai întâi în somn, apoi și treaz fiind: i se părea că vede când pe „Hristos”, când pe „Preasfânta”, iar alteori pe diferiți „Sfinți”, lucruri care în loc să-l bucure și să-i dea liniște, îl răscoleau – mai ales noaptea –, când nu-și mai găsea liniștea să se roage. Dacă aceste lucruri ar fi fost adevărate, ar fi trebuit să-i aducă desfătare, mulțumire și pace sufletească. Însă bietul de el era cu totul răvășit.

Rătăcire ascunsă a fanatismului

Această stare, în loc să se îmbunătățească, cu trecerea timpului, se înrăutățea. Atunci s-a hotărât să meargă să ceară sfatului Starețului neptic și plin de discernământ duhovnicesc Daniil al Danieleilor, care se retrăsese la Katunákia.

Părintele Stareț Daniil l-a primit cu multă dragoste pe părintele Isaia și, după ce a aflat cele ce se petreceau cu el, ca un duhovnic încercat, a cerut să-i dea cartea pe care o scrisese ca s-o cerceteze. Părintele Isaia cu multă satisfacție, bucurie și fără ezitare i-a dat preacuviosului Stareț manuscrisul cărții.

Acesta, după ce a cercetat cu atenție textul, l-a chemat după o lună la Sihăstria sa pe părintele Isaia și, cu multă bunătate, dragoste duhovnicească și smerenie i-a spus: „Dragul meu părinte, am cercetat cu luare-aminte și am parcurs toate temele pe care le tratezi atât de amănunțit în această scriere. Am găsit că este o lucrare minunată din toate punctele de vedere, scrisă cu multă artă și știință. Dar te rog fierbinte, mai întâi pentru liniștea, seninătatea și folosul tău și apoi pentru pacea și mântuirea sufletească a celorlalți, care se vor

întâmpla să o citească, să faci un foc bun în cuptor și s-o arunci în el ca să ardă și să dispară de pe fața pământului. Dacă vrei să mă asculți, numai așa te vei putea slobozi de închipuirile satanei care te bântuie, de coșmaruri și vedenii mincinoase, cu care demonii vor să te înșele, prin mijlocirea chipurilor lui Hristos, ale Preasfintei și Sfinților, ca să-ți ducă în rătăcire mintea și să te facă robul lor.”

Acestea vrednicul de pomenire Stareț Daniil i le-a spus într-un chip blând, ca să nu-l mâhnească pe fratele care, însuflețit de-o râvnă peste măsură, a ajuns la opinii extremiste, ce i-au îngăduit satanei să-i tulbure mintea și să-l ducă într-o rătăcire pierzătoare de suflet și nimicitoare.

Părintele Isaia a primit cu multă smerenie părerea înțeleptului Stareț și a ars cartea în cuptor. Din clipa în care a fost arsă cauza, adică vătămătoarea carte, au încetat dintr-odată și vedeniile rătăcitoare și înșelătoare ale demonului. Și așa s-a eliberat acest frate de ispitele și tulburările acestea. Și, de vreme ce și-a aflat seninătatea sufletească și pacea gândurilor, s-a arătat recunoscător Starețului Daniil.

Bătrânul-Heruvim

Preacuviosul meu Stareț Andrei, fost egumen la Mănăstirea Sfântul Pavel, mi-a povestit despre viața Bătrânului-Heruvim din Pustia Sfântului Vasile, care s-a nevoit din anii tinereții cu multă înfrânare, post și în tot felul de privațiuni. Se silea pe sine spre toată virtutea pentru Împărăția Cerurilor și, cu toate că se afla pe pământ, mintea și cugetul se găseau întotdeauna la cele cerești.

Foarte adesea, în conversațiile sale cu ceilalți părinți și frați sihaștri sau cu cei care au avut ocazia să-l viziteze, nu se auzea din gura sa decât rugăciune, nu vorbea decât despre rânduieli liturgice și lucrări făcătoare de minuni ale Sfinților Îngeri, minuni ale Preasfintei, mijlociri și ajutorări din partea multor Sfinți, despre mântuirea neamului omenesc și despre prezența lucrătoare a Proniei dumnezeiești asupra monahilor din Sfântul Munte și din întreaga lume. Cu toate că acesta nu ieșea niciodată din Pustie, prorocea și avea preștiința multor lucruri, prezicând ce avea să se petreacă în lume și tâlcuind vedeniile dumnezeiești.

La bătrânețile sale, când nu putea să meargă nici până la Chiliile din Kerasiá, într-o iarnă foarte grea a rămas fără alimente și pentru mai multe zile nu a avut ce să mănânce.

Fostul egumen Andrei, care cunoștea situația, cu toată iarna, mânat de simțământul iubirii de frați, tânăr pe-atunci (1938), s-a dus la Sfântul Pavel, Mănăstirea sa de metanie, a umplut un sac cu diferite alimente, le-a dus la Schitul Sfântul Vasile și i le-a dat Bătrânului-Heruvim.

Bătrânul-Heruvim a luat sacul cu alimente și a mulțumit din suflet Celui Preaînalt, Care întotdeauna poartă de grijă în Pronia Sa de cele de trebuință. I-a mulțumit și părintelui Andrei, spunându-i: „Frate și părinte Andrei, îți mulțumesc din străfundul sufletului meu pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o aducându-mi merinde și mă rog Domnului nostru Iisus Hristos să trimită atâția sfinți Îngeri să-ți ia sufletul și să ți-l ducă în Împărăția Cerurilor, câți pași ai făcut ca să-mi aduci aceste merinde.”

Astfel, când cu un frate, când cu altul, Pronia dumnezeiască se îngrijește ca lucrătorilor virtuții să nu le lipsească bunurile necesare pentru întreținerea lor, în acord cu porunca din Sfânta Evanghelie, unde Domnul nostru spune: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Mt. 6, 33).

În felul acesta dumnezeiesc al Proniei nici Bătrânul-Heruvim nu a fost lipsit de bunurile necesare, până ce și-a dat sfântul său suflet.

Aceasta să ne fie nouă tuturor și lumii întregi spre învățătură, ca să înțelegem cum Pronia dumnezeiască se îngrijește de toți oamenii și de mântuirea sufletului nostru, și nu soarta sau destinul, în care credeau idololatrii și în care până astăzi mulți oameni nefericiți mai cred.

Starețul Barnaba cel Bătrân

Unul dintre cei mai mari Stareți ai rugăciunii minții, dascăl atât al vederii duhovnicești, cât și al lucrării acestei rugăciuni, care s-a mutat mai înainte la viața de veci, a fost Starețul Barnaba cel Bătrân, care se trăgea din Aivali sau, după alții, din Bogaziá (Asia Mică).

Acest fericit Stareț s-a arătat în vremurile acestea mai de pe urmă asemenea unei dulci licăriri care a luminat în acești ani de beznă și a palpăit pentru o clipă, iar apoi s-a stins și a dispărut.

Așadar, acest binecuvântat [părinte] a trăit acum șaptezeci de ani și a fost egumen, călăuză neamăgită și îndrumător al virtuții practice și contemplative la Schitul Sfântul Vasile.

Citim în *Istoria Lausiacă*, în *Everghetinos* și în *Pateric* despre viețile acelor fericiți avă din Egipt, din Tebaida, din Tavenne și din alte părți și ne minunăm de viețuirea acelor părinți vrednici de pomenire și de virtuțile care le împodobeau sufletul. Ne minunăm de dragostea și unitatea de cuget care exista între ei, de respectul și prețuirea pe care le nutreau unul pentru celălalt, de sărăcia de bunăvoie și lipsirea desăvârșită de cele necesare traiului. Asceza și întrecerea dintre ei în privința înfrânării, tăcerii, rugăciunii și privegherii mergeau până acolo încât nu credem că există om care să nu râvnească la acea fericită și îngerească viață a părinților din Pustia și din Schiturile Muntelui Nitria și din alte părți. Cercetăm izbânzile, strădania și luptele monahilor de atunci prezentate în diferite scrieri ale lor și se naște în noi întrebarea: există oare, în aceste zile crunte în care trăim, părinți sporiți în virtute, cu o viețuire asemenea acelor părinți și asceți de demult?

Așadar, după cum acei vrednici de pomenire părinți au cultivat pomul virtuții, ce a adus monahismului și întregii lumi pilde de lupte [duhovnicești], de bunătăți, fapte și trăiri ale unei vieți curate, la fel și acest fericit Stareț Barnaba, prin pilda luminoasă a vieții sale, prin dragostea față de toți și prin tot șirul de virtuți, i-a făcut pe părinții nevoitori dimpreună cu el la Schitul Sfântul Vasile să-l imite în luptele sale duhovnicești și în încercările vieții monahale ale acelor vremuri.

La întrebarea de mai înainte ne răspunde și fericitul stareț Barnaba, cu fapta, prin viața sa virtuoasă și prin pilda pe care ne-a lăsat-o.

Dacă ar cunoaște cineva dintre părinții de astăzi virtutea și viața duhovnicească a părinților de la Schitul Sfântul Vasile de pe Aton, pe care monahul Barnaba, aflat deja la vârsta bătrâneții, îi conducea ca egumen acum șaptezeci de ani, ar vedea o imagine fidelă și

neschimbată a vieții și viețuirii ascetice pe care o trăiau monahii din Pustia Tebaidei și a Iordanului, și ar descoperi o copie autentică a acelor fericiți. Dar putem spune cu certitudine că în multe privințe starețul Barnaba îi depășea. Și nu exagerăm, pentru că cel care are mulți aliați în luptă poate învinge ușor. Pe când cel care luptă de unul singur, fără nici un sprijin sau ajutor omenesc, opunându-se unor dușmani mulți la număr și bine înarmați, și reușind să-i biruie, mult mai vrednic se face de laude, onoruri și cununi, după socotința noastră, decât cel care are de partea sa o întreagă oaste.

Așadar, pe drept acei Părinți ai monahismului de demult, din primele veacuri, au spus că „cel mai bun dintre noi este acel părinte care se arată încercat și nepătat acolo unde virtutea lipsește”.

Și au spus Părinții aceasta fiindcă au prevăzut că în vremurile de pe urmă va răsări și se va ridica o mulțime de ispite. Nu pentru că vremurile sunt de vină – căci vremurile nu se schimbă, ci rămân întotdeauna aceleași, după cum le-a creat Dumnezeu –, ci pentru că ne-a slăbit credința, iar râvna noastră pentru virtute și pentru urmarea binelui aproape că s-a stins. Și, ca urmare a acestora, vin nepăsarea și lenea, din care se nasc îndoiala și necredința. Cert este că rămânem surprinși și ne îndoim când citim în Sfânta Scriptură și în scrierile Părinților despre măreția vieții duhovnicești și izbânzile viețuirii virtuozitate ale acelor nevoitori de demult. Și ca pildă de înfrânare să ne amintim cum niște pelerini evlavioși au dus la Schitul Tebaidei struguri și i-au lăsat la ușa Kyriakón-ului (biserica centrală a Schitului), dar nimeni dintre părinți n-a gustat din ei, astfel încât strugurii s-au întors neatinși la cel care îi adusese. Iar Sfântul Macarie, prezbiterul¹ acestui Schit, s-a minunat chiar de acest lucru, de întrecerea dintre părinți în ce privește înfrânarea.

La fel, când Stareții ieșeau de la sinaxa duhovnicească a vecerniei și a dumnezeieștii Liturghii, cel mai în vârstă dintre toți și întâi-stătătorul Schitului puneă degetul la gură și le spunea celorlalți părinți: „Să fugim, fraților, să fugim!” Iar la întrebarea monahilor: „Unde să fugim, avă? De ce anume să fugim, avă?”, acesta puneă iar degetul la buze și striga: „De aceasta să fugim, fraților!”, arătându-le că trebuie să evite discuțiile dintre ei și în tăcere să mear-

¹ Cel mai în vârstă dintre toți părinții Schitului (*n. trad.*).

gă fiecare la Chilia lui, pentru că, după cuvântul Scripturii, „cel ce vorbește mult nu va putea fugi de păcat, dar cel zgârcit la vorbă va ajunge să fie înțelept” (*Pild.* 19).

Să facem acum o comparație cu starea duhovnicească și viețuirea virtuoasă de la Schitul Sfântul Vasile, unde în urmă cu șaptezeci de ani acest minunat părinte Barnaba, după chipul părinților Tebaidei, ca prezbiter al Schitului, a hotărât să se facă această rânduială de rugăciune: La sinaxele de obște ale tuturor sărbătorilor și privegherilor, atunci când la Kyriakón-ul Schitului se adunau toți monahii spre a se ruga împreună, părintele Barnaba spunea: „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi!” și la cuvântul „Amin” se așezau cu toții în strane, purtând rasă și camilafcă, cu șiragul de mătăanii în mâini, cu luminile stinse și cu lumina candelor mică și palidă, pentru ca biserica să nu fie foarte luminată, și spuneau cu toții în smerie și cu glas scăzut rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”. Aceasta continua întreaga noapte și în zori prezbiterul Barnaba spunea din nou „Pentru rugăciunile...” și, odată cu „Amin”, ieșeau toți din Kyriakón, iar părintele Barnaba își ducea degetul la gură și, fără a spune ceva, înțelegeau cu toții că trebuie să se ducă fiecare la Chilia sa în tăcere, pentru a se odihni un pic, iar după rugăciunea individuală – canonul – fiecare să se apuce de rucodelia sa.

La vremea convenită, prezbiterul Barnaba trecea pe la Coliba fiecărui nevoitor, supraveghindu-i pe frați, dacă respectă tipicul și rânduiala neschimbate, așa cum le-au transmis Părinții, și, după sfaturile și îndrumările duhovnicești potrivite fiecăruia, îi mângâia, încuraja și întărea pe frați ca să înainteze în luptele duhovnicești.

Se îngrijea cu precădere de frații care se afieroseau de bunăvoie și cu binecuvântarea egumenului cultivării rugăciunii minții, cercetându-i cu toată atenția, ca nu cumva vreunul dintre ei să cadă în plasele satanei, urmând calea rătăcirii.

Rânduiala de nevoință a părintelui Barnaba era următoarea: în toate zilele săptămânii să se mănânce o dată pe zi mâncare uscată¹, iar sâmbăta, duminica și la praznicele împărătești, ale Maicii Dom-

¹ Mâncare negătită și fără untdelemn sau altă grăsime (*n. trad.*).

nului și în cinstea tuturor Sfinților, pentru care în *Ceaslov* se dă dezlegare la vin și untdelemn, să se mănânce de două ori pe zi, săvârșindu-se totodată și dumnezeiasca Liturghie.

La Colibele părinților nu trebuia să existe nimic de prisos și fără de folos, în afară de cele neapărat necesare: acoperămintele de pat, hainele, o sticlă cu untdelemn și una cu oțet, un sac de posmagi și vasele de trebuință.

Pentru că părintele Barnaba era foarte riguros în respectarea acestui canon de nevoință, s-a întâmplat o dată ceva pe cât de plin de umor, pe atât de serios: trecând pe la frați să-i cerceteze și intrând într-una dintre Colibe, a văzut trei sticle și atunci cu asprime l-a întrebat pe fratele: „Frate, o sticlă pentru untdelemn, cealaltă pentru oțet. A treia la ce folosește?”

Fratele nu a avut nimic de spus pentru a se dezvinovăți și a rămas fără grai. Atunci părintele Barnaba a luat cea de-a treia sticlă și a spart-o de stânci. Astfel, prin gestul acesta mustrător, părintele Barnaba i-a amintit fratelui acea întâmplare petrecută la Schitul din Tebaida Egiptului: „Dacă vrei supă, du-te la Alexandria”, cu alte cuvinte îi spunea că: „Dacă vrei sticle, butoaie și bună-petrecere, du-te altundeva, la o Mănăstire de obște unde au magazii și nu sta aici ca să desființezi Canonul și rânduiala Pustiei.”

Vestea acestui eremit virtuos s-a răspândit în tot Sfântul Munte și frații alergau să se așeze sub ascultarea și îndrumarea lui pe calea virtuții și a rugăciunii minții.

Prezbiterul Barnaba îi supunea unei încercări duhovnicești pe frații care voiau să rămână alături de el. Iată un astfel de exemplu:

Pe un monah de la Mănăstirea Sfântul Pavel, care s-a dus cu dorința de a deveni ucenic al Starețului, Bătrânul-Barnaba l-a întrebat cum îl vedeau ceilalți frați de la Mănăstirea sa. Acela i-a răspuns Starețului că toți părinții Mănăstirii Sfântului Pavel îl socoteau virtuos, evlavios și sfânt!

Înfumurarea monahului

Bătrânul-Barnaba a oftat adânc și i-a spus fratelui: „Frate, nu stai deloc bine. Suferi de o cumplită rătăcire diavolească și ești într-ascuns cuprins de înfumurare – mândrie. Dacă vrei să te

îndrepti și să scapi de rătăcirea asta, ascultă-mă cu atenție: Cât mâncai și cât beai la Mănăstirea ta?” Monahul i-a răspuns: „Părinte Stareț, la Mănăstire m-am înfrânat mult și de aceea frații mă luau drept sfânt.”

Atunci Bătrânul-Barnaba i-a spus monahului Natanail: „Te vei duce la Mănăstirea ta, o să stai la masa de obște și o să mănânci toată porția de mâncare și o să bei toată partea ta de vin – aceasta este ascultarea ta – și când o să isprăvești de mâncat și băut, o să ceri să mănânci și să bei și o a doua și o a treia porție.”

Monahul Natanail a primit cu bucurie sfatul și, după ce a cerut binecuvântarea și rugăciunea Bătrânului Stareț Barnaba, s-a dus la Mănăstirea sa, la Sfântul Pavel, și a făcut după porunca ce i-a fost dată tot ce i s-a spus.

Dar, pentru că nu era obișnuit să mănânce și să bea mult și repede, multa mâncare și băutură i-au provocat o așa amețeală, încât, de îndată ce a ieșit de la masa de obște a Mănăstirii la aerul de afară, a căzut leșinat sub privirea tuturor fraților Mănăstirii. Văzând părinții starea în care a ajuns și aflând cât a mâncat și cât a băut, au crezut că a fost demonizat și s-au întristat atât de mult, încât au început să facă toți împreună rugăciuni ca Dumnezeu să Se milositivească de el.

După aceea, fratele Natanail, rușinându-se foarte tare, s-a întors la Starețul Barnaba și i-a povestit toată întâmplarea de la Sfântul Pavel.

Atunci înțeleptul și sporitul în virtute Stareț Barnaba cu bucurie i-a spus monahului Natanail: „Acum, frate, ești bine” și, după ce l-a tămăduit în felul acesta sufletește, l-a pus să stea la cea din urmă Colibă a Schitului.

Monahul Natanail se retrăsese acolo sub supravegherea, ocrotirea și îndrumarea duhovnicească a prezbiterului, care, pentru a-i da o ocupație și a se nevoi cu trupul, l-a pus să cultive o mică grădină, unde răsădise ceapă, usturoi și alte zarzavaturi.

Când ceapa și usturoiul au început să crească cumva și monahul Natanail să se bucure [de ele], atunci s-a dus Bătrânul-Barnaba și, ca și cum ar fi avut de gând să le plivească, s-a apucat să le smulgă și să le arunce din grădină. După ce a smuls și ultima plantă, l-a

întrebat pe părintele Natanail, îngrijitorul lor: „Cum ți se pare, frate? Te-ai întristat pentru pierderea cepei și a usturoiului? Sau ai cârtit și m-ai judecat că le-am smuls? Cum te simți, frate?”

Monahul Natanail i-a răspuns Starețului: „Precuvioase părinte Stareț, nici nu m-am întristat, nici nu m-am tulburat și nici nu te-am judecat, dar mi-am spus în sinea mea că, dacă Starețul găsește că așa este cuvenit, cu siguranță că a făcut mai bine decât aș fi făcut eu. Așa te-a luminat Dumnezeu să faci, să fie binecuvântat!”

Răsplata pentru ascultare

Monahul Natanail, pentru lepădarea de sine și ascultarea față de Starețul Barnaba prin lucrarea poruncilor lui, a ajuns la o asemenea culme a virtuții, încât de multe ori era răpit cu mintea la cele cerești. În urma acestor stări Dumnezeu l-a învrednicit să-I cunoască tainele. Căci la una din privegherile părinților Schitului la Coliba Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, aflată mai jos de Kyriakón, în clipa în care se citeau cei șase psalmi ai utreniei, părintele Natanail a fost „răpit cu mintea” și a rămas nemișcat în strană, fiind în această stare până la cântarea a noua, când părinții intonau „Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii...”, moment în care și-a revenit în sine, a făcut semnul crucii și a spus: „Slavă Ție, Doamne, că ai venit la mine!” Aceasta este răsplata adevăratei ascultări, pe care Dumnezeu o încununază cu harisme și daruri duhovnicești.

Aici ar trebui să amintim că părintele Barnaba în cea mai mare parte a timpului nu avea o casă a sa proprie, și pentru multă vreme a locuit la o Colibă la Katunákia, acolo unde viețuia cunoscutul părinte sihastru Gherasim, care a stat trei ani nevoindu-se și căutându-și liniștea pe culmea așa-numitului Aton Mic (Muntele Carmel), iar Bătrânul-Barnaba era ucenic al lui.

Se spune despre părintele Barnaba că a avut un ucenic pe nume Ioasaf și odată, când urma să înceapă Postul Mare, întâmplându-se să le rămână la Colibă un sac de făină, i-a spus ucenicului său Ioasaf: „Ia sacul acesta de făină și du-te jos la stânci să-l arunci, pentru că acum începe Postul Mare și nu mai avem nevoie de el.”

Ucenicul s-a supus poruncii Starețului, a luat sacul cu făină, s-a dus la stânci, l-a tăiat cu un cuțit și a împrăștiat făina pe stânci.

Mulți au socotit această faptă ca necugetată și au spus că ar fi trebuit să dea făina la alți monahi săraci, de vreme ce el și obștea nu aveau să o mănânce.

Alți părinți au spus cu discernământ: „Noi nu putem judeca și cântări faptele și lucrările unor bărbați atât de mari și sporiți în virtute, pentru că numai ei, care au ajuns pe culmile virtuții și sfințeniei, precum acest eremit și ascet Barnaba cel Bătrân, sunt în măsură să înțeleagă rațiunea și sensul acestei virtuți. Căci în *Everghetinos* citim despre acel Stareț care împletea coșuri și saci de nuiele și apoi le arunca în râu, ca să li se piardă urma.”

E cu putință să fi făcut această faptă, precum și altele asemenea, cu un anume scop, fiindcă se răspândise vestea că este un părinte neptic, care a ajuns la vederea duhovnicească și, fiind un lucrător al rugăciunii minții, săvârșea în aparență fapte ciudate și înverșunate, spre a fi judecat ca necugetat, lipsit de virtute și sfințenie și a se împrăștia acest zvon.

Însă cel care va cerceta lucrarea sub formă de scrisoare, pe care o vom reproduce în continuare, va constata și se va convinge că acest binecuvântat eremit, datorită cugetului său smerit, evita cu orice preț lauda de la oameni și căuta numai slava de la Dumnezeu, Cel care cunoaște faptele bune, după spusa evanghelică: „să nu știe stânga ta ce face dreapta ta” (*Mt. 6, 3*).

Fericitul său sfârșit

Acest binecuvântat eremit, la sfârșitul vieții, a dorit să se închine la Locurile Sfinte. Acolo s-a închinat și la Mănăstirea cu viață de obște a Sfântului Sava cel Sfințit. A rămas aici pentru destulă vreme și, fiindcă viețuirea lui era pe cât cu putință de ascetică, întru multă înfrânare și rigoare în ce privește viața duhovnicească, a început să vorbească [fraților] despre rugăciunea minții. Unii, mai slabi la cuget, l-au socotit a se afla în rătăcire, l-au defăimat în fața patriarhului și acela, binecuvântatul, fără cercetare, a dat poruncă să-l închidă în turnul Mănăstirii ca pe un rătăcit.

Patriarhul, după ce l-a închis în turn, le-a interzis monahilor să comunice cu el, pentru a nu fi vătămați și duși în rătăcire de învățătura sa greșită. (Și câte nu face ignoranța în viața duhovnicească!)

S-a întâmplat atunci să treacă pe la Ierusalim în pelerinaj un duhovnic aghiorit, părintele Mina, pe care patriarhul l-a întrebat dacă îl cunoaște pe Barnaba și dacă are mulți ucenici în Sfântul Munte. Când a fost înștiințat de părintele Mina că Bătrânul-Barnaba are foarte mulți ucenici în Sfântul Munte, s-a întristat foarte tare și i-a spus duhovnicului să aducă la cunoștința tuturor părinților aghioriți că trebuie să se îndepărteze de învățătura lui Barnaba și să nu-i asculte sfaturile, pentru că este un rătăcit.

Fericitul Barnaba a aflat de la frații Mănăstirii despre actele și poruncile pe care le dădea patriarhul în detrimentul său și l-a rugat pe un frate, pe cel care îi aducea mâncarea, să-i transmită patriarhului că-l roagă fierbinte să aibă bunăvoința de a merge până la el, pentru că are ceva foarte important să-i comunice și este foarte urgent să discute cu el în particular.

Patriarhul, mai mult din curiozitate, s-a lăsat înduplecat și s-a dus în turnul Mănăstirii de la Sfântul Sava, să-l vadă și să-l asculte pe Bătrânul-Barnaba. Nimeni nu știe ce i-a spus sau descoperit fericitul Stareț patriarhului. Însă este cunoscut tuturor că, după discuția avută cu patriarhul, s-a petrecut o așa schimbare și transformare, încât a ieșit rușinat din turn și a strigat cu toată puterea, ca să audă toți: „Lăsați-l liber pe acest om, pentru că este sfânt și ales al lui Dumnezeu! Vas de cinste. Pentru rugăciunile și mijlocirile acestor oameni sfinți lumea aceasta păcătoasă mai stă în picioare și n-a fost nimicită!”

Când părinții l-au scos pe Bătrânul-Barnaba din turn, a cerut să rămână și a rămas până la sfârșitul vieții sale la Mănăstirea Sfântului Sava, unde a avut parte de un sfârșit cuvios.

Toate acestea ne-au fost aduse la cunoștință de un părinte îmbunătățit duhovnicește, care ne-a asigurat el însuși că întru mărturia vieții virtuozității a fericitului Barnaba osemintele sale răspândeau o mireasmă negrăită, spre slava lui Dumnezeu, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.

În afară de acest cuvios aghiorit Barnaba de la Schitul Sfântul Vasile, la Mănăstirea Sfântului Sava a existat încă un monah virtuos cu numele Barnaba, care în 1905 și-a aflat sfârșitul în Coliba sa de piatră, zidită în pripă, când aceasta s-a dărâmat în urma unui seism.

Kerasiá

După Schitul Sfântul Vasile ajungem la Chiliile și Sihăstriile de la Kerasiá. Aici se află, la distanță una de alta, nouă Chilii, fiecare cu suprafața ei de pământ, și încă trei Chilii de sihaștri. În întreg Sfântul Munte au existat și există monahi sporiți duhovnicește și cu o desăvârșită lepădare de sine.

Hagigheorghe

În urmă cu mai bine de o sută de ani la Chilia Sfântul Dimitrie din Kerasiá a trăit în nevoință un stareț vestit pentru virtutea sa, cu numele „Hagigheorghe”, al cărui nume de mirean era Gavriil.

Încă de tânăr „Hagigheorghe”, ca ucenic, dădea semne că avea să devină sporit în virtute. Într-o iarnă, pe o vreme foarte rea, Starețul său, părintele Neofit, se întorcea dintr-o călătorie și urca de la Sfânta Ana la Kerasiá, ca să se ducă la Kavsokalývia, acolo unde locuia pe atunci. Înainte de a ajunge la coama muntelui, unde este Crucea, părintele Neofit, din cauza zăpezilor, a obosit și nu mai avea putere să facă un pas. Ucenicul începător Gavriil „Hagigheorghe” la Coliba Sfântul Gheorghe își făcea singur rugăciunea, așa-numitul „canon”, și după tradiție, când Starețul este în călătorie, toți ucenicii săi se roagă pentru el. În timp ce se ruga, a auzit glasul Starețului zicându-i: „Fiii mei, salvați-mă! Mor!” Zăpada depășise un metru înălțime. Ucenicul Gavriil a alergat de îndată la un frate de-al său duhovnicesc și i-a spus de glasul pe care-l auzise. Acesta însă l-a mustrat: „Du-te, rătăcitule, care-ai auzit glasul Starețului, să-ți

faci canonul!” Gavriil a făcut ascultare față de fratele, un monah mai vechi decât el, și s-a întors în Chilie să-și continue canonul, dar glasul Starețului s-a auzit din nou, mai puternic și mai poruncitor: „Copiii mei, mă aflu la Cruce, pe coama muntelui, mai înainte de Kerasiá, și sunt în primejdie. Ajutați-mă!”

Atunci Gavriil s-a dus din nou la fratele său duhovnicesc mai mare și i-a spus că l-a auzit iarăși pe Stareț zicându-i unde se află și că este în pericol. Acela l-a certat din nou pe Gavriil: „Dar încetează odată, ești atât de rătăcit! Este cu puțință să se audă glasul Starețului de atât de departe?” În momentul acela Gavriil n-a avut încotro și i-a spus: „Părintele meu, fă-ți cruce, fii cu luare-amie și vei auzi și tu glasul.” Într-adevăr, când a început să dea crezare cuvintelor ucenicului Gavriil, a auzit și el glasul Starețului care le cerea ajutorul. Și-au făcut de îndată sandale împletite din crengi, ca să nu se afunde în zăpada care depășea un metru înălțime, și au pornit la drum. Au trecut de Kerasiá, de unde au luat niște oameni cu ei și s-au îndreptat spre locul indicat de glasul Starețului lor, care îi chema disperat în ajutor. Când au ajuns la Crucea care se află după Kerasiá, acolo unde drumul începe să coboare spre Schitul Sfânta Ana, la mică distanță de Cruce, l-au găsit pe Stareț în zăpadă, pe jumătate leșinat. Își pierduse toate forțele în încercarea de a urca prin zăpadă drumul foarte abrupt.

L-au luat cu toții împreună, l-au dus la Kerasiá, unde i s-a dat primul ajutor, și așa Starețul lor, părintele Neofit, a fost salvat de la moarte sigură prin rugăciunea lui Gavriil, un monah abia începător.

Gavriil a ajuns monah la Coliba Sfântul Gheorghe din Kavso-kalývia, nu la cea a Ioasaféilor, ci la altă Colibă, aflată mai sus – cum urcăm de la mare, în dreapta. Acolo a primit numele de Gheorghe și când, după ani, s-a dus la Ierusalim ca pelerin al Locurilor Sfinte, a luat numele de „Hagiu”, și așa a ajuns „Hagigheorghe”.

Părintele Neofit, Starețul lui „Hagigheorghe”, l-a lăsat pe acesta în locul său la conducerea Colibei, pentru că el a plecat și s-a așezat în Karyés, la Chilia Sfântul Nicolae, care aparține de Mănăstirea Simonopetra. „Hagigheorghe” a rămas câțiva ani la această Colibă, dar fiindcă devenise neîncăpătoare pentru obștea foarte mare care se adunase în jurul său datorită renumelui virtuții sale, a plecat și s-a sălășluit la Chilia Sfântul Dimitrie și Sfântul Mina din Kerasiá.

La Chilia aceasta se adunaseră mai mult de douăzeci de monahi care trăiau în strâmtorări și multe lipsuri, în lepădare de sine și ascultare necondiționată, din dragoste pentru Domnul. Untdelemn sau mâncare de fruct nu consumau nici măcar de Paște. Mâncau ceva măsline uscate, dar și acestea numai de sărbătorile Împărătești, ale Maicii Domnului și ale Sfinților, în care Biserica îngăduie întreruperea postului. De Paște, în loc de ouă roșii vopseau cartofi roșii.

Când vreunul dintre frați răcea sau avea probleme de sănătate, îl puneau în cuptor, cât încă era cald, după coacerea pâinii, și se făcea bine. Dacă un altul se îmbolnăvea mai grav, îl duceau în biserică, fără să fi mâncat ceva, în fața icoanei Preasfintei, a Sfântului Dimitrie sau a Sfântului Mina. Toată obștea făcea rugăciune pentru el și priveghere și în douăzeci și patru de ore cel bolnav fie se făcea bine și se ridica singur, fie Domnul îi lua sufletul în locașurile cerești.

Toți frații se afieroseau cu totul în ascultare față de Stareț și aveau o credință desăvârșită în Pronia lui Dumnezeu și în mijlocirea Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria.

Odată, se spune, în obște se afla un frate mai slab la cuget și, fiindcă nu putea suporta lipsa totală a untdelemnului, se ducea pe ascuns în biserică, sorbea cu un pai untdelemn din candelă și astfel acestea se stingeau înainte de vreme. Pentru că paraclisierul se ducea mereu la Stareț și îi cerea untdelemn pentru candelă, „Hagigheorghe” l-a întrebat din ce pricină se termină untdelemnul atât de repede și de ce sunt de cele mai multe ori stinse. Paraclisierul i-a răspuns: „Părinte stareț, poate îl beau șoarecii.” Aceasta i-a dat ideea de a-l urmări și a-l prinde pe răufăcător, pe care l-au și pedepsit drastic. Vinovatul însă pare să fi avut și complici, pentru că, atunci când a devenit cunoscut faptul că fratele cutare a fost pedepsit, toți ceilalți i-au cerut în scris Starețului „Hagigheorghe” să le îngăduie să pună în mâncare untdelemn cel puțin o dată pe săptămână.

Între frații obștii s-a născut întrebarea cine va semna cel dintâi cererea, fiindcă exista riscul ca cel care va semna să fie dat afară și alungat din obște. Atunci unul dintre monahi, care a fost mai întâi secretar al principelui Ungrovlahiei Cuza, s-a gândit și a făcut un

raport în formă de cerc și au semnat cu toții de jur împrejur și așa nu se mai știa nici cine este primul, nici cine este ultimul.

Când „Hagigheorghe” a primit raportul acesta, l-a cercetat cu curiozitate pentru multă vreme și, pentru că nu a găsit pe nimeni pe care să-l pedepsească, a fost constrâns să dea înapoi. A hotărât să se mănânce untdelemn în fiecare sâmbătă și duminică, dar nimic mai mult.

„Hagigheorghe” era de origine *karamanlis*¹ din Cezarea Capadociei. Întrucât în obștea sa avea monahi de origine străină, ruși ș.a.m.d., l-au acuzat de propagandă în favoarea străinilor. Astfel, a fost constrâns să plece din Kerasiá și să se ducă în zona Mănăstirii Grigoriu. A zidit mai sus de biserică un lăcaș foarte frumos în numele Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan, cu o Sihăstrie destul de încăpătoare pentru obștea sa, în care intraseră, pentru renumele deosebit al vieții și viețuirii virtuozose ale lui „Hagigheorghe”, mulți monahi, cu precădere ruși. Aceștia au făcut și o casă aproape de mare – arsana – pentru a-și putea aduce mai ușor alimentele [sus] pe munte, unde zidiseră Sihăstria Sfântul Ștefan.

Părinții de la Mănăstirea Grigoriu, când au văzut activitatea atât de intensă a lui „Hagigheorghe”, fiindcă s-au temut ca nu cumva să se adune prea mulți străini (era în vremea în care se semnala în Sfântul Munte venirea masivă a nenumărați ruși, dar și a altor neamuri, ortodoxe sau nu) în obștea sa, l-au alungat pe „Hagigheorghe” dimpreună cu obștea sa din hotarele Mănăstirii și au distrus din temelii toate construcțiile pe care le-a ridicat cu bani rusești, astfel că azi n-a mai rămas nici o urmă din ele.

Așa a plecat de acolo „Hagigheorghe”. Obștea sa s-a risipit la cinci Chilii diferite din Karyés: la Sfântul Nicolae, unde, din motive de siguranță, au dus și vechea și făcătoarea de minuni icoană a Sfântului Mina, care se păstrează până astăzi la Mănăstirea Simonopetra, la delegația acesteia din Karyés. Alți ucenici ai lui „Hagigheorghe” au luat Chilia *Liastri*, alții pe cea numită *Hatzúdas*, alții s-au dus la Schitul Sfântul Pantelimon al Mănăstirii Cutlumuș și, în cele din urmă, el însuși s-a dus la Constantinopol în zona Sfântul Ștefan, unde, cu ajutor rusesc, a zidit o mare Mănăstire, în care a trăit până la sfârșitul vieții.

¹ Locuitor din zona Karamania (*n. trad.*).

În Constantinopol a fost vizitat de unul dintre urmașii săi care au rămas în Kerasiá, Bătrânul-Simeon, căruia i-a dat ca ajutor financiar 500 de lire de aur, pentru a renova Chilia ruınată închinată Sfinților Dimitrie și Mina. Toate cele menționate despre „Hagigheorge” le cunoaștem din tradiția orală a urmașilor lui, de la Bătrânul-Vicențiu și de la urmașii acestuia, Bătrânul-Nestor, Maxim și Vicențiu al II-lea, pe care i-am apucat și pe care i-am avut mulți ani ca vecini în Kerasiá.

Stareților Nestor și Maxim, care după moartea lui Simeon și a Bătrânului-Vicențiu s-au mutat la Schitul Sfânta Ana, le-a urmat la Chilia Sfântul Dimitrie și Sfântul Mina, întemeiată de „Hagigheorge”, ieromonahul și duhovnicul mărturisitor Hrisostom, de origine din Arta, de asemenea aspru, care venea de la Cathisma Sfinților Arhangheli, ce aparține de Marea Lavră.

Profetia demonizatei

Părintele Hrisostom ne-a povestit că în urmă cu mulți ani s-a dus ca duhovnic în insula Kefaloniá și a vizitat Mănăstirea de maici Sfântul Gherasim cel Nou. Când a ajuns acolo era amiază și, la intrarea în Mănăstire, a găsit o femeie. Duhovnicul a întrebat-o pe femeia care se afla la intrare: „Nu se află nimeni altcineva pe aici?” Ea i-a răspuns: „Nu, aici sunt numai eu! Toți ceilalți au plecat în Sfântul Munte.”

Duhovnicul, surprins la auzul acestora, a întrebat-o din nou pe femeie: „Și ce au de gând să facă acolo?” Femeia, cu multă îndrăzneală și necuviință, i-a răspuns: „Acolo, în scurtă vreme, vor face din fiecare Mănăstire Mitropolie, din fiecare Chilie Sinod și din fiecare Colibă Patriarhie!”

Pe când femeia îi spunea aceste lucruri părintelui Hrisostom, s-a arătat venind în grabă, din fundul curții spre poarta Mănăstirii, o maică. Maica aceasta a întrerupt discuția și i-a spus părintelui duhovnic că femeia aceea este stăpânită de un demon cumplit, deci să nu dea importanță vorbelor ei.

În realitate, cele spuse părintelui Hrisostom de acea demonizată, din îngăduința lui Dumnezeu, s-au arătat a fi adevărate, pentru că nu după multă vreme, în anii 1924-1925, s-a ivit problema

calendarului, care a zguduit în adevăratul sens al cuvântului Sfântul Munte din cauza așa-numiților monahi zelotiști.

Ucenicul evlavios

Părintele Hrisostom a avut în obștea sa doi frați, nepoți de-ai săi, care au ajuns monahi la Chilia Sfântul Dimitrie. Unul a primit numele Mihail și a ajuns preot, iar cel de-al doilea, Gavriil. Gavriil, care a fost și secretar al partidului comunist, după ce s-a făcut monah a fost foarte evlavios, smerit, cumpătat la vorbă și cu gândul îndreptat mereu spre moarte.

Părintele Hrisostom, pentru a avea mereu viu gândul morții, și-a pregătit singur mormântul. În locul său însă trecea foarte des pe la mormânt tânărul lui nepot, monahul Gavriil. Intra, smulgea ierburile uscate și, după ce-și făcea rugăciunea (canonul), mătănii-le și *comboshinia*, se așeza în el ca și cum ar fi fost mort. Dar pentru că locul este foarte umed și dieta lor foarte simplă, tânărul și bunul ucenic nu a întârziat să fie lovit de pleurită, care s-a agravat și a ajuns tuberculoză.

După puțin timp, el a fost primul îngropat în mormântul acela, la o vârstă fragedă – nu avea decât 25 de ani –, și nu părintele Hrisostom, cel căruia îi fusese menit. Însă unchiul și Starețul de atunci, din cauza asprimii și a lipsei de discernământ, și-a sfârșit viața în lume, și nu în Sfântul Munte. Pe când tânărul și bunul ucenic a câștigat în puțini ani Raiul și fericirea cea veșnică, pentru că s-a învrednicit să se numere, spre slava lui Dumnezeu, între rândurile cuvioșilor aghioriți.

Trei monahi virtuoși din Hios

În aceeași zonă Kerasia au venit de la Mănăstirea Psarón¹ trei monahi virtuoși, de origine din Hios: Bătrânul-Ieroteu, părintele Atanasie și diaconul Simeon – tustrei foarte înfrânați și iubitori de nevoință.

¹ Scil. „a Pescarilor” (n. trad.).

Au cumpărat o mică Chilie pe care o aveau Ioasaféii și au construit o casă nouă, pentru a avea oarecum mai mult loc, fiindcă mai târziu s-a adăugat obștii lor încă un frate – părintele Cosma –, și acesta din Hios. Acești părinți, simpli și iubitori de liniște, nu au gustat în toată viața lor untdelemn și au menținut viața lor monahală virtuoasă pe care, conform unei străvechi tradiții, o avuseseră la Mănăstirea Psaron. Trăiau în smerenie, ascultare desăvârșită și statornicie în viața lor duhovnicească, cu spovedanie zilnică și împărtășanie regulată. În paralel lucrau din greu la îngrijirea și lărgirea Chilie, care în scurt timp a devenit îndeajuns de mare și însemnată, cu mulți pomi fructiferi, măslini și vii.

După câțiva ani, când părinții se duseseră la priveghere la o Chilie învecinată, casa lor a luat foc de la horn și până dimineața când s-au întors toate erau cenușă. Nu a rămas nimic în picioare.

Părinții au luat-o de la capăt și au zidit din temelii o casă mult mai mare. După mulți ani și alți părinți, și ei tot din Hios, s-au adăugat obștii lor: părintele Iacov, Bătrânul-Cosma și părintele Ioachim, care au dus mai departe tradiția bătrânilor lor.

Profeția Bătrânului-Ioachim

Bătrânul-Ioachim înaintase atât de mult în viața duhovnicească, încât s-a învrednicit să primească de la Dumnezeu harisma profeției. Cu puțin înainte de a muri, cu harul lui Dumnezeu, a prezis pentru frații ruși care se aflau în Sfântul Munte că unii plănuiesc să-l asasineze pe țar. Frații ruși au înștiințat la timp familia țarului, care a luat măsurile necesare, și astfel tentativa petrecută după moartea Starețului Ieroteu a eșuat.

După moartea Starețului Ieroteu a venit în obște un tânăr din Smirna, care, după ce a fost supus la încercările obișnuite și a fost tuns monah, primind numele de Ieroteu cel tânăr, a ajuns preot și duhovnic mărturisitor. În zilele sale a fost zidită din temelii noua biserică, cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, inaugurată în 1934.

Treburile hotărâte în secret au urmări fatale

Mulți oameni, invocând spusa evanghelică „dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri” (Mt. 18, 19) și interpretând-o după bunul plac și neîntemeiat, își urzesc propria lor nimicire.

Același lucru s-a petrecut în urmă cu destui ani și în Kerasiá cu doi tineri monahi, Dimitrie de la Chilia lui Hagigheorghe Sfântul Dimitrie și Auxentie de la Chilia Sfântul Nicolae. Acești doi monahi nutreau o dragoste frățească între ei și și-au jurat prietenie veșnică. La început s-au învoit cu rugăciunea, postul, privegherea și împlinirea oricărei fapte bune, dar fără a întreba pe nimeni. În felul acesta cei doi prieteni care, după cum se va vedea din cele ce au urmat, nu aveau Stareți și duhovnici buni, care să-i supravegheze și să se îngrijească de ei, au voit să ajungă mai buni decât trebuie și mai virtuoși decât ceilalți, impulsionați însă de o evlavie neautentică și de lucrarea diavolească. Așadar, prin rugăciuni în ascuns și printr-o pretinsă înfrânare, satana i-a dus cu timpul acolo unde voia: înțelegând în chip greșit cu vântul iubire au început să fie de acord în toate poftele lor, îngăduite și neîngăduite, căzând astfel la nivelul celor „ce se fac întru ascuns”, despre care Apostolul Pavel spune că „rușine este a le și grăi” (Ef. 5, 12).

Satana cel preaiscusit a reușit să-i aducă mereu unul în apropierea celuilalt și neconținut unul se ducea la Chilia celuilalt, cu toate că aceasta nu este îngăduit monahilor tineri, în acord cu făgăduința monahală care nu încuviințează... un anume fel de prietenie..., interzicându-le să se întâlnească și să petreacă unul în compania celuilalt într-ascuns. Dar nici o lucrare, chiar dacă este bună, atunci când are loc fără acordul și cunoștința Starețului sau a duhovnicului, nu este primită de Preabunul Dumnezeu, așa cum spune și apoftegma moștenită de la Sfinții Părinți: „binele nu este bine decât atunci când se face în chip bun.”

În cele din urmă au ajuns la o așa împietrire sufletească și neputință trupească, încât au hotărât să fie întotdeauna împreună și să nu-i despartă nici măcar moartea. S-au îmbrăcat, așadar, în rasele

lor cele bune și noi, și-au luat shimele¹, pentru că amândoi erau shimonahi, și-au pus camilafcele și s-au dus în apropierea mării, acolo unde adeseori se duceau și făceau baie într-ascuns împreună. Au luat o pătură mițoasă, s-au înfășurat în ea, s-au cusut și încet-încet, așa cum erau îmbrățișați, s-au aruncat în mare. Astfel demonul, care le-a arătat felul acesta de a pleca îmbrățișați în viața cealaltă, în „Rai”, a reușit să-i trimită în iadul cel veșnic, ca să ardă pururi împreună cu el.

Adevăratul naufragiu veșnic

După un timp, în urma unei furtuni puternice, marea a aruncat afară pe plaja Golfului Pagasitic, în apropierea orașului Volos, o boccea cu două trupuri, pe care le-au aflat pescarii din zonă.

Au deschis acea legătură mare, ciudată și macabră și au avut parte de o priveliște cumplită! Acei călugări nefericiți, de spaima și groaza înecului, și-au scos unul altuia ochii și erau unul cu mâinile în părul celuilalt, dar le-a fost cu neputință să evite înecul din cauza felului în care diavolul a reușit să-i facă să se coasă singuri înăuntru și să se dea în mâinile lui.

Acestea sunt roadele nimicitoare ale gândurilor ascunse, săvârșite la adăpostul întunericului, nedescoperite la timp, ce se aseamănă găurilor mici dintr-o corabie, pe care meșterul nu le vede să le acopere câtă vreme nu sunt îndeajuns de mari. Încet-încet se înmulțesc și într-o dimineață frumoasă corabia sufletului se scufundă „cu

¹ Σχῆμα sau ἀνάλαβος sau ἡμιφόριον (scil. semi-haină), ca semn distinctiv al răstignirii călugărului pentru lume și a lumii pentru călugăr, este veșmântul care acoperă partea din față a corpului, gâtul și umerii, până la genunchi, dar nu și părțile laterale, pe el fiind brodată o cruce mare (de aceea se mai numește și πολυσταύριον), alături de inițialele frazelor: „Iisus Hristos biruiește (ΙΣ ΧC ΝΙ ΚΑ); biruința cinstitei [Cruci] – îngrozirea demonilor (ΤΤ ΔΦ); vărsarea de lacrimi e mai grăitoare decât cuvintele [retorilor] (ΡΡ ΔΡ); Hristos le dăruiește creștinilor har (ΧΧ ΧΧ); Dumnezeu a sfințit Lemnul Crucii (ΘΗ ΣΕ); căzut-a Luceafărul, aflat-am Raiul (ΕΕ ΕΕ); Lumina lui Hristos luminează tuturor (ΦΧ ΦΙΙ); puterea monahului (ΔΜ); Locul Căpățânii s-a făcut Rai (ΤΚ ΙΙΓ)”. Inițial, după cum atestă mărturiile patristice ale avei Doroteu (PG 88, 1633B), ale Sfântului Vasile cel Mare (PG 31, 1309A) sau Evagrie Ponticul (PG 40, 1221A), era un veșmânt cotidian, purtat de toți călugării, dar din secolul al V-lea, probabil odată cu impunerea distincției dintre shima mică și cea mare, a devenit specific shimonahului care, în mod obligatoriu, îl poartă peste reverendă, sub centură și rasă, doar în ziua în care se împărtășește (n. trad.).

tot echipajul și încărcătura sa”, cu tot ceea ce are, bun sau rău. Pe când, dacă găurile vor fi descoperite la timp, meșterul-duhovnic, cu ajutorul și cu harul lui Dumnezeu și mulțumită priceperii sale, le va închide și va vindeca rănilor inimii, pentru că, după cuvântul Sfintei Scripturi, „Cele ce se fac întru ascuns de ei, rușine este a le și grăi” (Ef. 5, 13), iar lumina nu-l lasă niciodată pe om să rătăcească și să se piardă în beznele gândurilor viclene ale satanei, ajungând să se nimicească cu totul. Să fim cu băgare de seamă, așadar, noi, cei dornici să ajungem neîntârziat și fără eforturi zadarnice în Împărăția Cerurilor pe calea ascultării! La fel și avea Dositei, de care se amintește în cartea avei Dorotei, numai în cinci ani de ascultare desăvârșită și în neosândire, prin tăierea voii proprii a câștigat Împărăția Cerurilor, pe care alții nici în șaiszeci sau șaptezeci de ani de viață ascetică nu au putut să o moștenească, pentru că și-au făcut voia și au murit atașați de poftetele lor.

Adevăratul ucenic

În aceeași zonă, la Chiliile din Kerasiá, mai concret la Chilia Cinstitului Botezător și Înaintemergător Ioan, la aproape treizeci de ani de la groaznica întâmplare mai înainte pomenită, a trăit ucenicul Pantelimon, un monah smerit și evlavios, după numele de mirean Teofil Teofilópulos¹, care se trăgea din Longániko (Sparta). Acest om simplu și virtuos, după ce a studiat cu atenție viața avei Dositei, care a trăit în secolul al V-lea la Mănăstirea avei Serid în Răsărit, înfățișată de avea Dorotei în cartea sa, a vrut să-i calce pe urme.

Modul de viață al avei Dositei l-a impresionat atât de mult pe părintele Pantelimon, încât s-a hotărât din tot sufletul său să-l urmeze. Într-adevăr a luat ca model întreaga viață a avei Dositei, care oarecând nu a voit să mănânce ouă – de care avea nevoie din cauza bolii sale –, deși el însuși fusese cel care le ceruse, ca să-și omoare în felul acesta voia. La fel și părintele Pantelimon a voit ca fiecare lucru să se facă întocmai după porunca Starețului, și nu după voia sa. Se lepădase desăvârșit de sine, nici măcar apă nu bea fără binecuvân-

¹ Este vorba de fratele după trup al autorului (n. îngrijitorului ed.).

tarea Starețului și nu putea să doarmă seara dacă nu-și descoperea duhovnicului său – gândurile și Starețului său – războiul duhovnicesc al zilei.

Potrivit unei tradiții foarte vechi a Părinților și Bătrânilor, Starețul nostru, monahul Ioachim, a rânduit ca în fiecare seară, în mod obligatoriu, să ne spovedim, între o jumătate de oră și o oră, despre cum ne-am petrecut ziua, schimbând gânduri și păreri și primind sfaturi pe măsură pentru noaptea și ziua următoare. Acest lucru este cerut de viața de călugărie și de vegherea de care sunt responsabili conducătorii duhovnicești – egumenii și Sinaxa Bătrânilor –, „ca unii care vor da socoteală” pentru mântuirea sufletului fiilor lor duhovnicești. Urmând această tradiție care a devenit conștiință, și părintele Pantelimon își făcea neîncetat canonul de rugăciune al zilei – mătănii și *comboshinia* – și neconținut rostea cu mintea și buzele rugăciunile: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, „Preasfântă Născătoare, mântuiește-mă!”, „Botezătorule al lui Hristos, roagă-te pentru mine, păcătosul!”, „Sfinților Părinți, rugați-vă pentru întreaga lume și pentru mine, păcătosul!”. Cu îngăduința Starețului și a duhovnicului, în afară de muncile zilnice grele și aspre de la Chilie, de rugăciunile și îndatoririle sale duhovnicești, făcea anumite rugăciuni pentru părinți și rudele după trup și după duh, și pentru întreaga lume.

Era atât de riguros și de atent cu viața sa, în general, cu îndatoririle sale cotidiene de rugăciune individuală, slujbe și Liturghii, încât, în 1931, pentru că urma să-l trimită Starețul la doctor în localitatea Ierisós, ca să-i vindece mâna dreaptă, pe care de mic copil o avea luxată și i-a fost pusă la loc strâmb de un vraci de la țară, și pentru că vreme de cincisprezece zile, până ce avea să se vindece cu totul, nu putea să facă metanii și *comboshinia*, s-a îngrijit să facă mai înainte cu o săptămână atâtea mătănii și rugăciuni, cât să acopere lipsa rugăciunii pentru perioada necesară vindecării. A ajuns să facă pe zi cinci sute până la o mie de mătănii și cincizeci până la șaizeci de *comboshinia*.

Pentru a da un exemplu de înfrânare și de hotărâre neclătinată, vom relata una din multele întâmplări pe care le-am trăit personal.

Era vară și era vremea smochinelor. La Chilia noastră aveam destui smochini în fața casei și la vale în grădini, care se aflau la o

distanță de aproximativ o sută de metri față de casă. În smochinii din fața casei smochinele începuseră să se umfle, dar nu se copseseră. În ziua următoare m-am dus împreună cu fratele meu Pantelimon în vale, în grădină, ca să săpăm. Am început lucrul și, când ne-am așezat un pic ca să ne odihnim la umbra smochinilor, am văzut destule smochine coapte și am vrut să iau câteva ca să mâncăm.

Fratele Pantelimon mi-a spus:

– Hei! Ce faci, frate, acolo?

Fără să bănuiesc că făceam ceva necuvenit, i-am răspuns simplu:

– Frate, văd că în locul ăsta smochinele s-au copt și, de vreme ce nu avem nimic la micul dejun, o să tai câteva ca să mâncăm.

Acela însă mi-a răspuns cu blândețe:

– Ai luat binecuvântare de la părintele Stareț?

– N-am știut, frate, că smochinele s-au copt aici, ca să iau binecuvântarea în avans de la părintele Stareț. Și nu cred să aibă ceva împotriva. Hai să tăiem să mâncăm și apoi o să-i spunem și părintelui Stareț!

– Frumos gând, frate, să mănânci întâi pe-ascuns și apoi să ceri iertare! Aceasta este și se numește faptă premeditată și se pedepsește. Ar trebui mai întâi să ceri permisiunea pentru ceea ce faci, ca să fie cu binecuvântarea lui Dumnezeu, spre folosul tău sufletesc și trupesc.

Cu această măsură își rânduia întotdeauna viața, fără să greșească vreodată, fiindcă responsabilitatea pentru faptă îi aparținea Starețului, căruia îi aducea la cunoștință tot ce avea de gând să facă, și așa avea întotdeauna conștiința liniștită, curată și împăcată, pentru că își făcea datoria.

Și-a prevăzut și prezis moartea

Părintele Pantelimon și-a prevăzut moartea cu cincisprezece zile înainte și i-a spus Starețului, ca să-l pregătească și să nu-l întristeze, pentru că acesta îl iubea foarte mult. Și starețul cunoștea că vremea plecării sale venise, dar îi dădea curaj: „O să te faci bine, îi spunea, o să vină fratele tău și o să vă întoarceți la casa părintească, pentru a schimba clima. Nu ai nimic” ș.a.m.d..

La 15 martie 1935, de Duminica Închinării la Sfânta Cruce, la Chilia Sfântul Nicolae din vecinătate se făcea priveghere și avea loc

tunderea în monahism a unui nou frate, [pe nume] Hristofor. De la Schiturile vecine, Sfânta Ana și Kavsokalývia, veniseră prieteni nevoitori, pentru a lua și ei parte la priveghere. Cu puțin înainte de venirea zorilor, bolnavul, părintele Pantelimon, l-a chemat pe Stareț și i-a spus: „Spuneți-i preotului să grăbească dumnezeiasca Liturghie, ca să mă împărtășesc cu Preacuratele Taine, cu Trupul și Sângele Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, deoarece mă grăbesc, trebuie să plec din lumea aceasta. Trimițeti-i o telegramă și fratelui meu ca să vină.”

Pe mine, din cauza bolii fratelui meu – tuberculoză –, în urma înțelegerii dintre medic și duhovnic, mă trimiseseră la niște rude duhovnicești de-ale noastre din Karyés.

După înștiințarea preotului slujitor, când a venit momentul să se împărtășească, l-au urmat ca să-l sprijine pe fratele meu Pantelimon în ultimele sale clipe mulți prieteni asceți și frați dragi, între aceștia fiind Bătrânul-Zaharia iconarul, Bătrânul-Pantelimon de la Sfânta Ana și alți părinți și frați de la Kavsokalývia și Kerasiá.

După dumnezeiasca Împărtășire, fratelui meu Pantelimon, din cauza epuizării pricinuite de boală, capul i se aplecase atât de tare, încât bărbia îi atinge pieptul și nu era în stare să vadă ce se întâmplă în fața sa, privind numai în jos. La un moment dat l-a chemat pe Stareț căruia i-a șoptit: „Părinte Stareț, roagă-te pentru mine și dă-mi binecuvântarea ta, pentru că plec din viața aceasta.” Starețul, la auzul acestor cuvinte, de atâta întristare și supărare a căzut jos, leșinând. Ceilalți părinți, care se aflau acolo, l-au scos din Chilia celui bolnav și, când și-a revenit, s-a dus iarăși în apropierea muribundului.

Fratele Pantelimon, care de-abia se auzea, i-a spus, oarecum cu mai multă tărie, pentru a doua oară: „Părinte Stareț, roagă-te pentru mine și să nu-ți pară rău ca să mă faci să întârzii, pentru că a venit Cinstitul Înaintemergător să mă ia.” Starețul cu lacrimi în ochi și durere în inimă i-a spus: „Să ai rugăciunea mea și a tuturor Sfinților Părinți”; și la acest cuvânt fratele Pantelimon și-a dat duhul în mâinile ocrotitorului Chiliei noastre – Cinstitul Înaintemergător și Botezător Ioan. A adormit într-un somn cel de veci la vârsta de 23 de ani, în Duminica Închinării Cinstitei Cruci, în [anul] 1935. Împlinise exact cinci ani de viață călugărească, atât cât a făcut și modelul

său, avă Dositei, de care amintește avă Dorotei, pe care, așa cum am mai spus, l-a imitat întru toate.

Vrem să credem că Preabunul Dumnezeu l-a numărat pe acest lucrător al ascultării în ceata Cuvioșilor Părinți aghioriți, pe a căror viață a urmat-o întru toate, făcându-se el însuși pildă de tăcere, smerenie adâncă și a toată virtutea. De acest lucru ne convinge și întâmplarea care a urmat morții fratelui Pantelimon. După rânduiala în vigoare, atunci când monahul își dă sufletul, după ce îl schimbă de haine și-l îmbracă cu toate veșmintele, cu *shima*, cu șirul de mătănii în mâini, cu sandalele în picioare și cu camilafca pe cap, îl înfășoară în rasa pe care o cos, făcând pe deasupra cruci din fâșii de stofă albă sau roșie. Apoi îl duc în biserică și îi așază pe piept o icoană, a lui Hristos sau a Preasfintei.

Un preacuvios Stareț, de la o Chilie vecină, a Tuturor Sfinților, dragul nostru Bătrân-Grigore, s-a oferit să-l ajute pe Stareț la cusutul rasei celui mort. Când a terminat de cusut, a văzut că fesul monahal de pe cap se strâmbase un pic din cauza coaserii și i-a spus Starețului nostru: „Părinte Ioachim, să desfacem cusătura și să îndreptăm fesul, pentru că se vede urât!”

Starețul nostru i-a spus: „Preacuvioase părinte Grigore, fă cum crezi că e de cuviință.” De îndată ce Bătrânul-Grigore a descusut și a desfăcut rasa, s-a arătat chipul fratelui Pantelimon, care din slab și tras cum era înainte, era acum rotund și strălucea asemenea lunii pline. Starețul i-a acoperit iarăși chipul și a dat slavă lui Dumnezeu, Care a dat acest semn ca adevărire a ascultării și smereniei desăvârșite ale fratelui mutat la cele veșnice.

Acestea sunt roadele pe care le culege adevăratul ucenic de la Stăpânul Hristos, Judecătorul și Dătătorul de răsplăți îmbelșugate, spre slava lui Dumnezeu-Tatăl și a Duhului Sfânt. Amin.

Mireasmă cerească

În toată zona aceea, de la Néa Skiti și până la Marea Lavră, mulți părinți și evlavioși pelerini creștini au simțit cum în aer se ridică o mireasmă cerească și o aromă de tămâie.

De la Schitul Sfânta Treime și așa-numitele Kavsokalývia¹, urcam cu fratele meu, monahul Pantelimon, la Chiliile de la Kerasiá.

În locul numit „Haíri”, la o cotitură de drum am simțit o foarte puternică mireasmă cerească. Am rămas pentru puțină vreme ținut-iți. Timp de zece minute nu am reușit să facem un pas. Sufla o adiere lină și mireasma părea ca și cum ar coborî de pe Aton. Dar cum să înțeleagă cineva de unde anume venea acea mireasmă cerească? Ne-am făcut cruce și am pornit la drum, și după puțină vreme acea mireasmă a dispărut.

Am trecut de multe ori prin acel loc, dar nu am [mai] simțit niciodată nimic. Credem că acel loc binecuvântat din Sfântul Munte, de la mare și până pe culmile Atonului, este plin de sfinte moaște ale cuvioșilor părinți care au adormit somnul cel fericit și dătător de viață, după o nevoință aspră, în Colibe și Peșteri, ale căror urme și ruine se mai păstrează și astăzi în nenumărate locuri, la anumite Schituri care au decăzut și nu mai funcționează astăzi ca Schituri, precum vechiul Schit al Sfântului Vasile, ce se afla între Kavsokalývia și locul numit *Krýa nerá*². Acest Schit, fiindcă acolo frigul era greu de suportat, s-a mutat în partea de sud-vest a Muntelui Carmel, dar a decăzut ca Schit, iar astăzi se mai păstrează doar câteva Colibe. În multe locuri din Sfântul Munte există astăzi asemenea ruine de Sihăstrie și Colibe de sihaștri.

Părintele sihastru Matei

La Chilia de sihaștri Cinstita Cruce mulți monahi buni și sporiți în virtute au ajuns de-a lungul vremilor, după îndelungă nevoință, la măsuri de viață duhovnicească deosebită și au cultivat, alături de întinderile dimprejurul acelei Chilii, și grădinile duhovnicești ale sufletelor lor cu ajutorul ascultării și al rugăciunii minții.

Între cei pe care Stareții noștri precum și noi i-am apucat și cunoscut au fost Bătrânul-Pahomie Protul și monahul Matei, dimpreună cu ucenicii lor Luca și Abimeleh, cel care a plecat din Sfântul

¹ Scil. „Colibele arse” (n. trad.).

² Scil. „Apele reci” (n. trad.).

Munte în lume la 1895 spre a predica Sfânta Evanghelie și spre a-i lumina pe creștinii ortodocși credincioși ai patriei noastre.

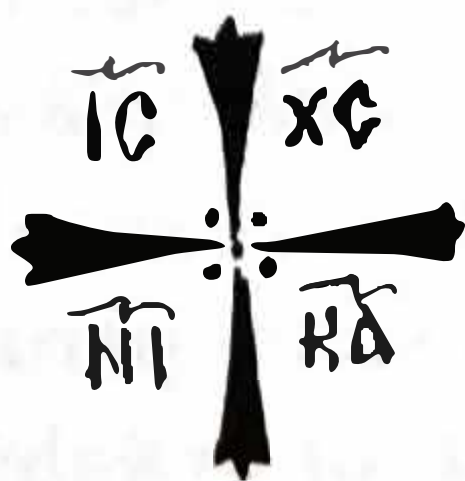
Dintre toți aceștia s-a distins monahul Matei, care sporise în înfrânare și rugăciunea minții. Părintele Matei orbise încă de la o vârstă tânără, pentru că un monah vraci i-a pus ventuze pe gât, lucru care i-a vătămat neîndoielnic nervul optic printr-o hemoragie [internă], și de atunci a rămas cu totul orb.

Cu toate acestea, în loc să se lase cuprins de mânie împotriva monahului care făcuse această greșală, el îi mulțumea, slăvea numele Atotbunului Dumnezeu și se ruga pentru mântuirea acelui frate.

Sporise atât de mult în rugăciunea minții, încât de multe ori era răpit cu mintea și în șoaptă, zi și noapte, rostea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine și lumea Ta!” Aceasta era respirația sa: rugăciunea neîncetată.

Într-o zi părintele Luca, fratele său duhovnicesc de la obștea lor, a intrat pe nesimțite, pentru o anume treabă, în Chilia monahului Matei, și, de îndată ce acela a înțeles că a intrat cineva în Chilie, a încetat rugăciunea pe care o spunea cu glas încet, prefăcându-se că psalmodiază.

Părintele-Ieroteu de la Kerasiá spunea despre părintele Matei că odată s-au dus niște pelerini mireni la Chilia care se află mai sus de drumul ce duce la Schitul Kavsokalývia. Acolo au dorit să bea puțină apă rece. Când s-au apropiat de Chilie, l-au auzit pe părintele Matei spunând rugăciunea. Au așteptat multe ceasuri ca să-și termine rugăciunea, dar, pentru că nu înceta, au fost nevoiți să bată la ușă și rugăciunea a încetat să se [mai] audă. Cum ceilalți lipseau, părintele Matei, fiind orb, nu a putut să le deschidă ușa. Mirenii s-au mirat și, când s-au îndepărtat puțin de casă, au început să audă din nou cum spunea rugăciunea cu glas tare.

Kavsokalývia

Nu trebuie să judecăm după aparențe

Fericitul meu întru adormire duhovnic de la Schitul Kavso-kalývia, părintele Nicodim, mi-a povestit următoarea întâmplare, luată din manuscrisele aghiorite: „Un creștin credincios, vreme de cincisprezece ani s-a dus la duhovnic, mărturisindu-și neputințele sale omenești. Într-o zi însă, după cum obișnuia, s-a dus la duhovnic și l-a aflat făcând desfrânare cu o femeie. A ieșit în grabă afară și și-a spus în sine: „Ah! Ce-am pățit, vai de mine, de atâția ani mă spovedesc la el și acum ce-o să fac? O să ajung în iad, pentru că nici unul dintre păcatele pentru care mi-a dat iertare, de vreme ce este un om păcătos, nu a fost iertat.” Plângea și se lovea omul pentru răul ce-l aflase, fără să știe ce e de făcut. Pe drum i s-a făcut sete și, dintr-odată, în timp ce mergea, i-a apărut în față o mică albie în care curgea o apă curată și limpede ca cristalul. S-a aplecat și a băut. A băut pe săturate, dar inima nu-l lăsa să plece, ci voia să mai bea din acea apă. Într-o clipă s-a gândit în sinea sa și și-a spus: „Dacă aici în albie apa este atât de curată și plăcută la gust, închipuie-ți cum este la izvorul ei.” La gândul acesta, s-a apucat să caute izvorul apei. Când a ajuns acolo, ce-a văzut? Vede cum apa ieșea din gura unui stârv de câine murdar! Atunci a suspinat și a spus: „Vai, bietul de mine, m-am murdărit, nefericitul, bând din apa aceasta împruțită, se pare că sunt foarte păcătos și necurat de mi se întâmplă astfel de lucruri!”

În mâhnirea sa, i s-a arătat Îngerul Domnului și i-a spus: „De ce, omul meu, te întristezi și suferi pentru lucrurile care ți se întâmplă? Când ai băut apă din izvor în vale, nu te-ai bucurat pentru că

era foarte curată și nu te mai săturai să bei? Iar acum, când ai văzut de unde iese, spui că te-ai murdărit? Ai văzut că iese din gura unui câine și spui că te-ai întinat? Dragul meu, să nu-ți pară rău de câinele mort și necurat, fiindcă apa, pe care ai băut-o tu și o bea o lume întreagă, care iese dintr-o gură necurată de câine, nu este a lui, a câinelui, ci e darul lui Dumnezeu.

La fel și cu duhovnicul la care te spovedeai: iertarea pe care ți-o dădea nu era a lui, ci era darul lui Dumnezeu. El o dă, Duhul Sfânt o dăruiește celui care își mărturisește sincer și curat păcatele și neputințele sale.

Cu diferența că darurile și harismele lui Dumnezeu se dau oamenilor, prin mijlocirea preoției, de către cei care au fost hirotonisiți canonic, care au îngăduința de a mărturisi și ierta păcatele, așa cum a spus Însuși Stăpânul Hristos Sfinților Săi Apostoli și Ucenici: «Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute» (*In. 20, 22-24*).

Astfel, Sfinții Apostoli au dat această putere episcopilor și urmașilor lor, iar aceia preoților și duhovnicilor hirotonisiți canonic. Prin urmare, pentru faptul că săvârșesc Sfintele Taine ale lui Dumnezeu, preoții sunt mai înalți ca demnitate și decât regele, și decât cel mai înalt dregător al poporului; pentru că și acesta, oricare ar fi rangul său în lume, va primi iertarea păcatelor de la preot și duhovnic, deoarece nu există altă cale. Aceasta este Sfânta Tradiție a Sfintei noastre Biserici.

Iar acum, i-a mai spus Îngerul, du-te și fă o metanie în fața duhovnicului și cere-i iertare pentru că l-ai văzut greșind și roagă-l să te ierte pentru că l-ai judecat. Cât privește păcatul pe care l-a săvârșit, Dumnezeu îl va cerceta și numai El Însuși îl va judeca, fiindcă tu l-ai văzut păcătuind, însă nu poți să știi dacă și în ce fel acesta a făcut pocăință. Așa, tu ai asupra ta păcatul osândirii apropiatului, dar el, dacă se va pocăi, va secera roadele pocăinței sale."

După cele povestite, duhovnicul meu, părintele Nicodim, și-a continuat cuvântul și, cu multă dragoste, mi-a spus: „De aceea, frate Haralamb (discuția a avut loc în 1934, pe când încă nu eram monah și purtam numele meu de mirean), nu avem dreptul să cercetăm viața celorlalți oameni, după cum spune și Apostolul Pavel: «Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia?» (*Rm. 15, 4*). Cu atât mai mult nu avem

dreptul să-i judecăm pe clerici, pe cei hirotonisiți, pe duhovnici și în general pe toți cei ce poartă rasă, pe care Dumnezeu îi încearcă cu multă asprime, iar diavolul luptă împotriva lor cu multă viclenie și iscusință, după cum spune Dumnezeu Însuși: «Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura» (Mt. 7, 1-2).

Noi suntem datori să iertăm păcatele celorlalți și să ne pocăim. Suntem datori să ne judecăm și să ne pedepsim doar pe noi înșine. Dacă vrem să ne mântuim, să-i iertăm pe ceilalți, după cum spune Sfânta Evanghelie: «Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Dumnezeu greșelile voastre»."

Vedenia dumnezeiască a Sfântului Acachie

Sfântul Acachie, după cum istorisește ucenicul său, părintele Iona, l-a văzut pe Cuviosul Maxim Kavsoalyvitul în timpul slujbei cum tămâia în Kyriakón. Purta veșmânt arhieresc și tămâia biserica și pe părinți, urmat de alți patruzeci de cuvioși cu camilafcele lor. Când Sfântul Acachie i-a văzut, l-a întrebat pe Cuviosul Maxim: „Cine sunt cei care vin în urmă tămâind?” Și i s-a răspuns că sunt cuvioșii din zona Kavsokalýviei care s-au mântuit prin mijlocirea Sfântului Maxim.

Cel care a pictat Kyriakón-ului acestui Schit a zugrăvit în nartexul bisericii, spre adevărarea acestei descoperiri a Sfântului Acachie, în ordinea aceasta, pe Sfinții: Atanasie, ctitorul Marii Lavre, Petru Atonitul, Cuviosul Nil, Maxim cel Înaripat¹, Cuviosul Nifon și alții, îngenuncheați alături de Cuviosul Acachie cel Nou, în fața tronului Preasfintei Treimi, rugându-se pentru toți părinții și frații care își vor încheia viața într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu în locul acesta binecuvântat, în „Grădina Maicii Domnului”.

Bătrânul-Teofilact cel Nebun în Hristos

La Sihăstria Sfântului Nifon a viețuit mulți ani în nevoință părintele Teofilact, care a fost tuns monah la Coliba Bunăvestirea Mai-

¹ Sfântul Maxim (†1365) este asemănat de unul dintre biografii săi unui „vultur înaripat”, de aici și supranumele cu care îl menționează autorul prezentei lucrări (*n. trad.*).

cii Domnului, așa cum ne-a povestit Bătrânul-Mihail de la aceeași Colibă a Buneinvestiri cu două zile înainte de moartea lui neașteptată petrecută la începutul lui iunie 1979, vreme în care începusem redactarea cărții de față la spitalul *Alexandra* din Atena. Bătrânul-Teofil se prefăcea a fi nebun și surd, ca să nu-l tulbure ceilalți monahi. În 1924, într-o zi de sâmbătă, s-a împărtășit cu Preacuratele Taine și, după dumnezeiasca Liturghie, când au plecat ceilalți părinți, de la care și-a cerut iertare de la fiecare în parte, și-a pus mâinile pe piept în semnul crucii și bucuros și-a dat sufletul în mâinile Stăpânului Hristos. După trei zile, când părinții au trecut pe la el, l-au aflat în poziția aceasta, în Peștera Sfântului Nifon, cu zâmbetul pe buze.

Părinții Ieroteu și Timotei

La Coliba Adormirea Maicii Domnului se află Peștera Sfântului Acachie, unde a trăit și s-a nevoit acest mare dascăl al virtuții. Prin rugăciunea și mijlocirile acestui lucrător neobosit, care prin desăvârșita sa smerenie a ajuns de la înfăptuire la vederea duhovnicească și de la vederea duhovnicească la împlinirea virtuții, fiindcă, după cuvântul apostolic, „mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului” (*Iac.* 5, 16), urmașii săi, duhovnicul Iona, ucenicul său – ieromonahul Pelagiu și Acachie cel Tânăr, nevoindu-se până la 1880 într-o ascultare desăvârșită, în lepădare de sine și smerenie, au reușit să ducă mai departe tradiția sfântă a vieții ascetice a acestui cuvios și a Sfinților Părinți. După aceștia, Ionas al II-lea dimpreună cu Stareții Dionisie și Acachie au dus mai departe predaniile vieții duhovnicești a înaintașilor lor până în 1910, an în care cei doi frați Kakúnis din Kastóron (Laconia) au pornit din Linn (New York) și au venit direct în Sfântul Munte pentru a se face monahi.

Cei doi frați au vizitat și s-au închinat la Sfintele Mănăstiri și Schituri. Cel mai mic a rămas la Coliba Adormirea Maicii Domnului, acolo unde se află Peștera Sfântului Acachie, și a fost tuns monah de Starețul Dionisie, luând numele de Ieroteu. Fratele mai mare s-a închinoviat la Sihăstria Preasfintei „Adormirea Maicii Domnului”, de jos, de la Sfânta Ana Mică, în obștea părintelui duhovnic Ștefan și a părintelui Teodosie, unde a fost tuns monah cu numele de Teodor.

Monahul Teodor, fiindcă sporea de la o zi la alta în ascultare și în viața duhovnicească, s-a făcut primitor al harului Sfântului Duh și, pentru cugetul său smerit, Starețul său, părintele Ștefan, după binecuvântarea necesară primită de la Schitul Sfânta Ana și de la Mănăstirea Marea Lavră, chiriarhul zonei l-a hirotonisit ierodiacon.

A rămas în această sfântă diaconie cu evlavie până la adormirea Starețului, părintele Ștefan. Apoi a fost chemat să slujească în rândul monahilor de la Mănăstirea chinovială Grigoriu. Acolo s-a făcut pildă de ascultare, slujindu-le tuturor cu smerenie și răbdare. A fost hirotonisit prezbiter sub îndrumarea povățuitorului duhovnicesc și egumenului acestei Mănăstiri, arhimandritul Atanasie – un monah virtuos și cu frică de Dumnezeu în toate.

La această Mănăstire se aflau alți cinci prezbiteri: Gheorghe, fost egumen al acestei Mănăstiri, părintele Ștefan, părintele Constantin, părintele Dimitrie și părintele Dionisie – unul mai bun decât celălalt. Cu toate acestea, toți l-au ales ca succesor pe prezbiterul Teodor – cel mai răbdător dintre toți –, și astfel, în urma votului canonic, acesta a fost numit egumen al Mănăstirii Grigoriu.

Fratele acestuia, Panaghiótis Kakúnis, ulterior Ieroteu, după cum am spus, a fost tuns monah la Kavsokalývia, la Peștera Sfântului Acachie, unde a urmat Stareților Dionisie și Acachie.

Vedenia înfricoșătoare dintr-un teatru american

Cei doi frați, pe când lucrau în Linn (America), aveau în cercul lor de cunoștințe un prieten din copilărie din Dimitána, Dimitrie. Acești trei tineri evlavioși s-au dus în America să muncească pentru a acoperi niște datorii financiare de familie, iar apoi să se întoarcă în patria lor, pentru a duce o viață mai puțin lipsită de griji. Numai că „unele sunt voile oamenilor și altele sunt cele pe care le rânduiește Dumnezeu”, după cuvântul Sfintei Scripturi.

Într-o zi, tineri fiind și ei, după munca lor zilnică au dorit să se ducă să se distreze și au hotărât să meargă la un vestit teatru. Acest teatru era o clădire mare, pătrată, aflată în afara orașului, la mare. Acolo zi și noapte, fără întrerupere, se jucau diferite piese de teatru. Într-o anume perioadă, vreme de mai bine de patru ore, avea loc un

spectacol care reprezenta iadul, cu demonii și chinurile de acolo, iar lumea mergea să vadă toate aceste lucruri ciudate.

În timp ce acești buni prieteni se îndreptau spre acea clădire, au văzut de departe, în partea de sus a construcției, unde se găsea și inscripția luminoasă, rotindu-se deasupra teatrului demoni cu totul negri, cu coarne și cozi uriașe, cu picioare păroase de capră și cu fețe de bivoli, care dansau în aer și țineau de mână o fată cu totul goală și un bărbat în zdrențe și beat. Din ochii lor ieșeau flăcări și la fiecare înconjur al clădirii aruncau într-o groapă când o fată, când un băiat și focurile lor erau luate de alți și alți tineri și tinere.

Vedenia aceasta îngrozitoare, în care chipurile oamenilor se schimbau neîncetat unele cu altele, i-a ținut pironiți mai mult de trei ore, neputând de frica și spaima care i-au cuprins să facă nici un pas.

Atunci, s-au trezit ca din letargie și și-au spus unul celuilalt: „Măi, fraților, aceasta e casa demonilor și noi mergem acolo să ne distrăm? Ia uitați-vă cum demonii îi prăvălesc pe oameni și distrug viețile tinerilor, băieți și fete!” Acest fapt a fost hotărâtor pentru plecarea lor din America. S-au pus de acord să meargă în Sfântul Munte, să se facă monahi și să-și mântuiască sufletele și, prin voia lui Dumnezeu, să trăiască acolo ca adevărați creștini, liberi de orice înrâurire din partea demonilor stricători de suflet.

Și gândul a devenit pe dată hotărâre: „zis și făcut”¹; „lucrul neîntârziat aduce desfătare”² și-au zis și au căzut de acord să plece la drum în cel mai scurt timp. Cei doi frați, fiii bătrânului lor tată Kakúnis din Kastório (Laconia), au părăsit de îndată America și, după ce și-au lămurit datoriile față de rude prin corespondență, s-au dus direct în Sfântul Munte și, așa cum am spus, unul (monahul Ieroteu de mai târziu) a rămas la Schitul Sfânta Treime de la Kavsokalývia și celălalt (monahul Teodor) a ajuns egumen la Mănăstirea Grigoriu.

După doi ani, monahul Ieroteu, după ce a gustat nectarul isihiei și al virtuții, s-a gândit că ar trebui să-i amintească prietenului său de promisiunea făcută în America și să-l cheme să vină și el, să guste bunătățile și harismele duhovnicești ale vieții monahale, de care se împărtășea el însuși cu o desfătare și o bucurie de nespus.

¹ „ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον”.

² „τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει”.

Într-adevăr, după puțină vreme a părăsit America și prietenul său și a venit în obștea Starețului Dionisie, la Coliba Adormirea Maicii Domnului de la Peștera Sfântului Acachie. După ce a fost supus la încercări vreme de trei ani, a ajuns și Dimitrie monah și a primit numele de Timotei. Monahul Timotei a arătat multă răbdare în fața încercărilor vieții călugărești, înfrânare fără margini, ascultare desăvârșită și lepădare de sine până la moarte. Mânca atâta cât să-și țină zilele, și aproape că nu gusta untdelemn.

După câțiva ani, Starețul lor Dionisie a plecat dintre cele pământești și trecătoare, pentru a se muta la sălașurile veșnice, dumnezeiești și cerești ale Împărăției Cerurilor și, după tradiția aghiorită, a ajuns Stareț părintele Ieroteu.

Ieroteu și Timotei, așa cum au fost în lume, erau un suflet în două trupuri și în viața călugărească. Cădeau de acord în privința tuturor problemelor duhovnicești și, așa cum pentru mulți ani în America s-au distins prin dragostea și întrajutorarea lor creștină, la fel s-au distins și în viața călugărească. Părintele Timotei, mai în vârstă cu câțiva ani față de părintele Ieroteu, și-a tăiat voia și a făcut ascultare față de Ieroteu, care devenise acum Starețul său. Amândoi acești ultimi urmași la Sihăstria Sfântului Acachie, cu toate că aveau puțină știință de carte, au ajuns în scurtă vreme purtători ai înțelepciunii adunate de tradiția monahală. Au arătat dragoste și iubire de frați față de toți cei ce s-au nevoit împreună cu ei și au lăsat urme adânci de viață duhovnicească, ajungând pilde luminoase pentru monahii care le-au succedat, lăsându-le multe povețe duhovnicești. Dar și ei înșiși au câștigat dragostea și prețuirea împreună-nevoitorilor și ale tuturor monahilor aghioriți care au avut cinstea să-i cunoască și să trăiască în preajma lor.

Lumea are nevoie de învățătura voastră

Cei doi frați, după douăzeci de ani de ședere în „Republica monahală” a Sfântului Munte, pentru că tatăl lor după trup, bătrânul Kakúnis, se apropia de sfârșitul vieții și, ca ultimă dorință, a cerut să-i vadă pe cei doi băieți ai săi, cu binecuvântarea Bătrânilor, s-au dus în satul lor, Kastri Kastoriu, unde rudele le așteptau venirea cu multă bucurie.

Preotul satului îi aștepta și el pe cei doi monahi aghioriți cu o și mai mare nerăbdare, ca să-i limpezească multele nelămuriri pe care le avea despre nenumăratele și complexe probleme ale credinței noastre creștine. Și aproape în toată această perioadă, după cum ne-au povestit frații înșiși, nu i-a lăsat deloc, ci-i întreba mereu ca să afle cele pe care nu le cunoștea și care-l preocupau în calitate de preot paroh al satului și păstor al sufletelor creștinilor.

Atât părintele, cât și primarul și întâi-stătătorii satului au fost atât de entuziasmați de răspunsurile acestor cu adevărat virtuoși monahi, încât i-au rugat fierbinte să rămână acolo și, prin pilda lor bună și învățătura cuvenită, să-i ajute pe frații creștini care au atâta nevoie de exemplu bun și de predica lor dumnezeiască.

Monahii, la stăruința consătenilor, au răspuns cu multă smerie și înțelepciune: „Ascultați-ne, dragi frați creștini: noi am venit aici cu îngăduința Bătrânilor noștri cu un scop anume și cu porunca de a ne întoarce cât mai repede cu putință la locul nostru de metanie. Dacă nu vom face ascultare și vom încălca porunca aceasta pentru a vă împlini dorința și a-i ajuta, așa cum spuneți, pe frații creștini, atunci și noi, să fiți convinși, o să pierdem această bunătate pe care o vedeți și s-ar putea să ajungem mai răi decât cei pe care-i socotiți răi și neascultători; de aceea, așa cum spune cuvântul Sfintei Scripturi: «Fiecare, fraților, în starea în care a fost chemat, în aceea să rămână» (*I Cor. 7, 24*).”

În ajunul plecării lor, cu hotărârea luată de a nu rămâne, pe când se aflau la masă toți împreună, părintelui satului, care le tot amintea de datoria preasfântă pe care o aveau de a rămâne acolo și de a-i ajuta pe creștini, în timp ce spunea acestea încercând într-un fel anume să-i determine pe monahi să rămână fără voia lor, dintr-odată i s-a oprit un dumatic în gât și a fost cât pe ce să se prăpădească, nemaiputând respira.

Pe când cerea disperat ajutor gesticulând și toți cei aflați de față au alergat să-l ajute, monahii s-au dat de-o parte și, cu ajutorul șirului de mătănii, s-au rugat zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută-l pe robul Tău!” și după puțină vreme preotul ca prin minune și-a revenit, scăpând de pericolul sufocării.

Când și-a revenit, părintele s-a ridicat și, făcând o metanie în fața monahilor, le-a spus: „Iertați-mă, părinților, că am stăruit să

rămâneți aici. Faceți cum vă va lumina Dumnezeu și împliniți voia Sa sfântă.”

Și așa, în pace și dragoste, monahii au plecat în ziua următoare din satul lor și s-au întors la locul lor de metanie.

Nu rămâi [aici] să ajuți lumea?

O întâmplare asemănătoare acesteia este și următoarea: În urmă cu patruzeci și cinci de ani unul dintre cei doi frați pomeniți, Starețul Ieroteu de la Peștera Sfântului Acachie de la Kavsokalývia, s-a dus la Tesalonic cu sfinte moaște, pentru a face o colectă în vederea restaurării și ajutorării Schitului.

În Tesalonic și-a petrecut noaptea în casa unui preot duhovnic și prieten al său, cu care a discutat despre diferite probleme bisericesti și despre creștinii ortodocși, dând răspunsuri și sfaturi foarte înțelepte și folositoare preotului și creștinilor de față, care le primeau ca și cum ar fi venit din gura Domnului Hristos. Vreme de cincisprezece zile cât Starețul Ieroteu a stat acolo, preotul și creștinii au încercat în tot felul să-l convingă să rămână alături de ei, pentru a-i sfătui și a-i îndruma în viața după Dumnezeu prin învățătura sa creștină luminată. „Dumnezeu, îi spuneau, nu va îngădui ca viața ta duhovnicească să fie vătămată, ci pentru binele pe care îl vei face creștinilor te va răsplăti veșnic în Împărăția Cerurilor.” Starețul Ieroteu, răspunzându-i preotului, care insista mai mult decât ceilalți să nu plece și-i spunea că nu va avea de suferit nici o pagubă de pe urma șederii sale în lume, i-a pus următoarea întrebare: „Ia spune-mi, părinte, când trebuie să slujești Sfânta Liturghie te pregătești înainte în vreun fel?”

Cum trebuie să se pregătească preotul

Părintele i-a răspuns: „Desigur, părinte Ieroteu, mă înfrânez cât pot de la mâncărurile gătite și de la cele cu untdelemn. Pentru o săptămână nu dorm în aceeași cameră cu preoteasa și încerc, în vederea Liturghiei și a Tainei pe care o voi săvârși, să nu fiu cuprins de mânie și ură față nimeni, nici față de preoteasă sau de copii și mai ales să nu clevetesc sau să judec pe nimeni, silindu-mă cu toată puterea sufletului meu să am inima și conștiința nepătate printr-o spovedanie continuă.”

Starețul Ieroteu i-a spus: „Toate câte mi-ai spus, părinte, sunt bune și frumoase și fiecare creștin și, cu atât mai mult, fiecare preot se cuvine să le păzească cu strășnicie. Dar o să te întreb ceva și vreau să-mi răspunzi sincer și cu frică de Dumnezeu: ieșind din Chilia ta, până să ajungi la biserică și să săvârșești Taina sau îndatoririle tale duhovnicești, ești cu gândul, cugetul și, în general, cu toate simțurile tale același, așa cum ai pornit, sau ajungi schimbat în biserică?”

Preotul i-a răspuns: „Ai dreptate, părinte Ierotee, până să ajung în biserică mintea mi se umple într-atât de diferite gânduri și idei vătămătoare, încât aproape că nu reușesc niciodată să spun o rugăciune cu mintea curată în fața lui Dumnezeu.”

„Ei, așadar, de acestea și mai rele decât acestea voi avea parte și eu, a spus Starețul Ieroteu, dacă voi asculta de sfatul vostru și voi rămâne în lume. Iar urmarea va fi că, în loc să câștig folos, o să-mi aduc vătămare, cu primejdia să ajung pricină de mare vătămare și pentru voi. De aceea, cunoscându-mi neputințele și firea, vă cer iertare și îngăduința să mă întorc acolo unde este voia lui Dumnezeu să-mi sfârșesc viața. Căci alții sunt cei pe care Dumnezeu i-a hărăzit și cărora le dă putere și har ca să poată, prin viața lor virtuoasă și pilda duhovnicească, să le aducă folos fraților creștini.”

Astfel, în pace și cu dragoste frățească și-a luat rămas bun de la preot și de la creștini și s-a întors la locul său de metanie, la Kavso-kalývia, unde a avut parte de un sfârșit cuvios, dându-și duhul și zburând la ceruri într-o nădejde de viață de veci și a fericitei odihne întru Împărăția Cerurilor.

Diferența dintre înfățișarea unui preot ortodox și a unuia catolic

Vrednicul de pomenire Stareț Ieroteu mi-a povestit că, pe vremea când lucra ca mirean la o fabrică în America, pentru că era prin firea sa un om bun, câștigase simpatia proprietarului fabricii, cu care a intrat în relații de prietenie. Acela era creștin, dar aparținea de Biserica Romano-Catolică.

Într-o zi a venit la fabrică preotul catolic, a cărui înfățișare, pentru că era fără barbă și era în vârstă, îl făcea să semene mai degrabă

cu o bătrână. Nu inspira nici un respect oamenilor și nu le făcea nici o impresie aparte celor care-l vedeau, așa cum se cade și se cuvine unui preot.

Ortodoxul seamăna cu un Înger

Într-o altă zi l-a vizitat pe părintele Ieroteu la fabrică – Pana-ghiótis era numele său de mirean pe atunci – preotul duhovnic la care se spovedea, care totodată era și prietenul său. Preotul acesta, precum era firesc, avea înfățișarea exterioară specifică unui preot ortodox, cu barbă, rasă, camilafcă – așa cum sunt toți preoții noștri.

Părintele Ieroteu, de îndată ce l-a văzut pe preot, prietenul său, intrând în fabrică, l-a chemat imediat pe proprietarul fabricii pentru a-i face cunoștință și a vedea cum arată un preot ortodox.

Proprietarul american al fabricii, de îndată ce l-a zărit pe preot, a fost profund impresionat și pentru multă vreme l-a privit cu admirație. Când preotul a plecat de la fabrică, i-a spus lui Pana-ghiótis: „Dar acesta seamănă, fiul meu, mai mult cu un înger decât cu un om. Așa sunt toți preoții voștri?” Părintele Ieroteu i-a răspuns: „Da, bineînțeles, dragă domnule. Așa și chiar mai luminați când săvârșesc Tainele Sfintei noastre Biserici Ortodoxe. Mai ales la Taina Împărtășaniei, la dumnezeiasca Liturghie, nu poți să-i privești în față, dar nici nu te sature de priveliștea lor, datorită strălucirii și dumnezeieștii lumini pe care o răspândesc.”

Atunci americanul i-a spus: „Frate, crede-mă, te asigur că mi s-a părut că-L văd pe Însuși Stăpânul Hristos. De aceea credința voastră trebuie să fie cea adevărată, pentru că preoții voștri par mai frumoși, mai luminoși, în timp ce ai noștri nu seamănă cu niște preoți. Mărturisesc că preotul vostru mi-a făcut o impresie extraordinară fiindcă înfățișarea exterioară și, în general, felul cum arată îți provoacă frică și totodată admirație, îți inspiră respect, dragoste și te fac să-l recunoști ca pe un odor al Bisericii și un adevărat mijlocitor între Dumnezeu și oameni, pentru mântuirea lor.”

Sfintele moaște au harul lui Dumnezeu

Preacuviosul meu părinte Andrei, fost egumen al Mănăstirii Sfântul Pavel, mi-a povestit că, atunci când s-a retras în Pustia de la Schitul Sfântul Vasile pentru mai multă isihie și reculegere și a aflat că Starețul Ieroteu era grav bolnav, s-a dus la Mănăstirea Sfântul Pavel, a luat o parte din sfintele moaște și „Sfintele Daruri” și le-a dus la Kavsokalývia.

Când a ajuns acolo, Starețul Ieroteu, din cauza gravității bolii sale, nu putea să-și deschidă ochii și avea dureri cumplite în tot trupul.

De îndată ce s-a închinat la sfintele moaște, iar părintele Andrei a făcut asupra sa semnul crucii cu Cinstitele Daruri, și-a deschis numaidecât ochii, a cerut să mănânce, durerile cumplite au încetat și și-a revenit pe deplin. S-a ridicat din pat, a început să-L slăvească pe Dumnezeu și să-i mulțumească fierbinte prietenului său, părintele Andrei, care a avut bunătatea, luminat fiind de Domnul, să aducă harul și darul sfintelor moaște.

Diferiți părinți

La Schitul de la Kavsokalývia au trăit mulți duhovnici și mărturisitori înțelepțiți, precum duhovnicul Nicodim, de la Coliba Izvorul Tămăduirii, care era de origine din Smirna. Starețul acestui duhovnic, părintele Arsenie, originar din Insula Mytiléne, un monah modest și smerit, care vorbea puțin, a fost unul dintre marii sculptori în lemn ai vremii. Arta și lucrările sale au fost și vor fi admirate secole la rând în Sfântul Munte, Grecia și America. Până astăzi sunt păstrate aceste lucrări însemnate și admirabile, dintre care una reprezintă „Răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos”, alta, „Învierea din morți”, și o a treia, „A Doua Venire a Domnului”. Aceste lucrări au avut nevoie pentru a fi finalizate de mai mult de cincisprezece ani fiecare în parte și au fost socotite de specialiști lucrări de migală și de o calitate artistică genială.

La același Schit a lăsat urmele de neșters ale unei epoci de strălucire duhovnicească și de viețuire virtuoasă părintele duhovnic

Ioasaf, de la casa de iconari a fraților Ioasaféi. Această obște împreună cu primul lor Stareț, monahul Ioasaf din Capadocia, s-a nevoit la început în Kerasiá, la Chilia Intrarea în Biserică a Maicii Domnului. Când obștea a devenit mai mare, întâmpinând greutăți și din cauza terenului, s-a mutat la Schitul de la Kavsokalývia, care este aproape de mare, făcând mai lesne transportul rucodeliilor, al icoanelor și al [celorlalte] bunuri. Acolo frații au construit o clădire cu două etaje și cu o biserică minunată închinată Sfântului Gheorghe. Toate acestea, după cum mi-au spus, casa și biserica, au costat atunci, în 1880, două mii de lire de aur, pe care, după mărturiile lor, le-au plătit într-un an cu ajutorul pictării de icoane, la care lucrau unsprezece din cei doisprezece monahi ce alcătuiau pe atunci mica obște a Ioasaféilor. Aceasta dă mărturie despre strădania și desăvârșita lepădare de sine ale acestei obști.

La această Colibă a Ioasaféilor a rămas de multe ori și Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea, când, alungat fiind de pe tron în două rânduri, s-a retras în Sfântul Munte: în urma intervențiilor sale a fost construită clopotnița Kyriakón-ului acestui Schit. Patriarhului Ioachim al III-lea îi plăcea să colinde în zona dintre Mănăstirea Marii Lavre și Schitul de la Kavsokalývia, pentru că, așa cum spunea, prețuia foarte mult compania părinților de acolo.

Dar și eroul neamului Grigorie al V-lea, la rândul lui, pe durata celor zece ani cât a rămas în Sfântul Munte, cea mai mare parte din timp și-a petrecut-o la Mănăstirea Ivir, la Sihăstria Profetul Ilie, la Mylopótamos, la Marea Lavră și la Kavsokalývia, la Coliba de nevoitori a Ioasaféilor. Adesea mergea și se închina la Peștera și Sihăstria Sfântului Acachie cel Nou. Evloghie Kurilas, frate al Mănăstirii Lavra, care a ajuns profesor la Universitatea Kapodistria și a murit ca Mitropolit de Korytsa¹, a scris valoroasa carte *Ascecele*. De asemenea, doctorul Spiridon Kampanáos, și acesta frate al Marii Lavre, Atanasie de la Mănăstirea Pantocrator, care a fost și director la Atoniada și alții vizitau adesea aceste locuri, care de la începuturi și până astăzi s-au distins drept cele mai pline de isihie și duhovnicie din Sfântul Munte. În locurile acestea s-au nevoit și alți duhovnici și mărturisitori vrednici de amintit, precum părinte-

¹ Astăzi localitatea albaneză Korçë (n. trad.).

le Pavel de la Coliba Adormirea Sfintei Ana, părintele Pantelimon de la Sfântul Gheorghe și mulți alții pe care n-am avut cinstea de a-i cunoaște în perioada de zece ani cât am trăit acolo.

Un sfânt pustnic necunoscut

Starețul de la Coliba Sfântului Acachie cel Nou, monahul Iero-teu, ne-a povestit că în zona dintre Mănăstirea Marii Lavre și Schitul Kavsokalývia s-a nevoit un pustnic cunoscut cu numele Panaret, care într-o zi, după rugăciunea și canonul rânduite, s-a gândit să facă în fața Peșterii sale o mică grădină, spre nevoirea trupului și ca să aibă o ocupație, dar și puțină mângâiere de pe urma zarzavaturilor pe care le-ar fi cultivat.

După multe zile de nevoință și trudă în locurile acelea pietroase, după ce a săpat o suprafață destul de mare, a dat peste o placă de marmură care îl împiedica să avanseze. Era spre seară și, pentru că Starețul obosise din cauza lucrului, s-a gândit să se oprească acolo cu săpatul. Dar curiozitatea de a afla ce placă este aceea și ce ascundea sub ea nu-i dădea pace. A luat, așadar, o rangă și când cu ajutorul ei a ridicat un pic într-un colț placa, a ieșit o mireasmă de negrait. Întreg locul s-a umplut de o mireasmă cerească.

Soarele apusese de multă vreme și începuse să se întunece. Atunci pustnicul, uitând de oboseală, s-a apucat să ridice placa cu totul. Când, în cele din urmă, a reușit, ce să vadă înăuntru? Placa ascundea un întreg mormânt, în care se afla un trup de om îmbrăcat în veșminte sfinte, care părea că doarme. Cine știe de câți ani fusese îngropat acolo! Și totuși părea ca și cum ar fi murit și ar fi fost îngropat cu o zi înainte.

În locul acela numai Starețul Panaret se afla nevoindu-se de mulți ani și nu se întâmplase să cunoască nimeni dintre cei aflați în împrejurimile acelea (unul se nevoia acolo de cincizeci, iar altul de șaizeci de ani) ceva despre viața, nevoința sau moartea vreunui mare ascet sau eremit din trecut, așa cum părea să fie acest binecuvântat Sfânt.

Pustnicul, de bucurie pentru descoperirea sa și datorită miresmei răspândite de acele sfinte moaște, a rămas pentru multă vreme nemișcat, cuprins de uimire. Când și-a revenit din această pri-

mă emoție, a început să se roage cu lacrimi și să spună: „Sfinte al lui Dumnezeu, îți mulțumesc că mi te-ai descoperit mie, nevrednicul și păcătosul. O rog pe sfințenia ta să-mi spui cine ești și câți ani au trecut de când ți-ai încheiat sfânta ta luptă, de atunci de când ai lăsat locul acesta pustiu și te-ai mutat la sfânta fericire. De vreme ce Dumnezeu a binevoit să te aflui și m-am învrednicit să-ți văd chipul, spune-mi, te rog, care este numele tău?”

Pentru o clipă s-a gândit că ar trebui să se ducă la Mănăstirea Lavrei, să-i înștiințeze pe părinți de cele petrecute, ca să vină să ia aceste sfinte moaște cu slavă și cinste, după cum se cuvine unui mare Sfânt.

Starețul Panaret, rugându-se, a rămas cu acest gând multe ore. Se apropiau zorile. Din cauza efortului și a nesomnului, simțindu-se obosit peste măsură, l-a luat un somn ușor. Îl vede atunci pe acest Sfânt arătându-i-se și spunându-i supărat și pe un ton muștrător:

– Ia spune-mi, părinte, ce ai de gând să faci?

Starețul a răspuns cu multă frică:

– Sfinte al lui Dumnezeu, m-am gândit să înștiințez, când Dumnezeu va face să vină zorile, Mănăstirea Marea Lavră, ca să vină să te ia, pentru a nu rămâne aici în Pustie lipsit de cinste!

Sfântul, ale cărui veșminte străluceau asemenea soarelui, i-a spus pe un ton foarte aspru:

– Ia spune-mi, părinte, împreună ne-am nevoit și am pățimit de vrei să rânduiești acestea pentru mine și moaștele mele? De ce vrei să mă ia acum din locul ăsta sfânt în care, prin puterea și harul lui Dumnezeu, am petrecut nevoindu-mă mai mult de cincizeci de ani, ducând o viață aspră și în lipsuri? Nu ai nici un drept să tulburi fericiți liniște, de care, prin darul lui Dumnezeu, trupul meu se bucură aici, până în ziua aceea mare și slăvită, a celei de-a Doua Veniri în slavă a lui Hristos, când sufletul își va primi împreună cu trupul plata de la Stăpânul Hristos și Dumnezeul nostru, dreptul dătător de răsplată și Judecător. Iar acum te rog să pui iarăși placa la loc, așa cum ai găsit-o. Și până în ziua în care Domnul te va lua din viața aceasta, nu o să descoperi nimănui cele văzute și auzite! Ai grijă, dacă nu vei asculta, o să ai de suferit un mare rău din partea Domnului.

Cu acestea s-a trezit Bătrânul-Panaret speriat, rugându-l pe sfântul acela necunoscut și fără nume să-l ierte, pentru că va face

după cum voiește. A acoperit de îndată mormântul și, când a ajuns foarte bătrân, a părăsit acel loc și s-a dus la Schitul de la Kavsokalývia, unde a trăit mulți ani.

Bătrânul-Panaret care a văzut cu ochii săi și a trăit acestea, când și-a cunoscut de mai înainte moartea, în ultimele zile ale vieții, i-a chemat pe părinții de la Schit, cărora le-a făcut cunoscută această întâmplare, fără însă a le descoperi locul. Astfel, a rămas și va rămâne pentru totdeauna necunoscut oamenilor acel binecuvântat și plin de har monah și sfânt ascet.

Înfricoșătorul tribunal de judecată din ceasul morții

La Coliba Izvorul Tămăduirii a trăit în asceză din 1910 un mare artist sculptor în lemn din Mytilene, Starețul Arsenie, dimpreună cu ucenicii săi, părintele duhovnic Nicodim și monahul Gherman.

Monahul Gherman a primit două din cele mai bune lucrări de sculptură ale Starețului său, dintre care una reprezenta „Răstignirea Domnului”, iar cealaltă „A Doua Venire și Judecata Sa Viitoare”.

Părintele Gherman a dus aceste opere de o mare valoare în America spre a le vinde, dar fiindcă, așa cum ni s-a adus la cunoștință, cerea sume mari de bani pentru fiecare în parte, nu a putut să le vândă și le-a expus într-un mare centru expozițional, unde cei care voiau să le vadă plăteau un bilet special.

Din sumele încasate, păstra o parte pentru întreținerea sa și trimitea restul Starețului său, pentru că era un ucenic foarte evlavios și cu frică de Dumnezeu.

Trecuseră mai mult de patruzeci de ani de când plecase; și când părintele Gherman s-a întors la Kavsokalývia, la locul său de meta-nie, Starețul său și părintele duhovnic Nicodim se mutaseră la sălășurile cele veșnice, întru Împărăția Cerurilor. A găsit în viață numai pe cel mai tânăr membru al acestei obști, pe nepotul părintelui Nicodim, Epifanie Ieromonahul.

Părintele Epifanie l-a primit cu o nesfârșită bucurie pe părintele Gherman, întors din America, pe care l-a slujit cu dăruire până la adânci bătrâneți.

Bătrânul-Gherman, la o vârstă înaintată, când s-a apropiat vremea plecării sale din această viață trecătoare, i-a spus părintelui Epifanie: „Frate, cred că a venit vremea să plec pentru totdeauna din viața asta. De aceea, dacă vrei, cheamă-i pe părinții Schitului să facă o rugăciune fierbinte înaintea Domnului pentru bietul meu suflet, iar Domnul să te miluiască pe tine și pe toți frații.”

Spunând aceste cuvinte părintelui Epifanie, în prezența și a altor părinți de la Schit, a început un Tribunal de judecată înfricoșător în care părintele Gherman răspundea monosilabic: cu un „da” sau cu un „nu”. Din când în când spunea: „Nu! Nu am făcut asta. Spuneți minciuni! Pentru acel lucru am făcut acest bine, am făcut acea [faptă de] pocăință.” Și iar spunea: „Nu! Am făcut acest lucru, dar am dat milostenie.” Iar alteori zicea: „Nu! Asta nu am făcut.” Aceasta a durat destulă vreme și în această stare și-a dat duhul în anul 1955.

Diavolul se arată ca lumină

Monahul Antonie de la Kavsokalývia spunea că ucenicul său – unul dintre călugării săi – făcea pe ascuns cinci sute de mătănii în fiecare seară. În scurtă vreme, într-un miez adânc de noapte a văzut în Chilie arătându-i-se o lumină. La început mică, apoi încet-încet a început să se întetească și să devină, asemenea focului, de neîmblânzit.

Ucenicul s-a speriat de această arătare ciudată și a alergat numaidecât să-i spună Starețului. I-a dat un canon foarte aspru pentru voia făcută în ascuns, lucru ce i-a dat satanei dreptul de a se arăta ca lumină, pentru a-l înșela și pentru a-i provoca mai târziu un foarte mare rău minții sale.

Astfel, acea lumină neîmblânzită nu s-a mai arătat în Chilia ucenicului, de vreme ce și el a încetat să-și mai facă voia în ascuns.

De frica pe care a trăit-o, ucenicul acela nici apă nu mai bea dacă nu lua mai înainte binecuvântare de la Starețul său, și așa a sporit și a înaintat în viața duhovnicească și, în general, în virtutea ascultării, care dă naștere adevăratei smerenii.

Și când creștinul dobândește adevărata smerenie, atunci tot binele [făcut] și toate virtuțile [sale] sunt bine-primate la Dumne-

zeu, după cuvântul Sfintei Scripturi care spune: „Spre unii ca aceștia Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul Meu!”

Acela care își face voia, oricât ar părea de bun, nu are nici o legătură cu smerenia, și prin urmare orice va face fără smerenie este păcat și efort în van.

Duhovnicul aflat legat

În 1903, când Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea se retrăsese ca exilat în Sfântul Munte, s-a întâmplat ceva care a produs mare tulburare și i-a impresionat pe toți părinții și frații de la Schit.

La aceste Schituri, numite idioritmice, precum Kavsokalývia, Sfânta Ana, Néa Skiti și altele câteva, în vechime nu era îngăduit monahilor să aibă animale de povară – cai, catări ș.a. – și din acest motiv mergeau mireni din satele apropiate cu animalele lor de povară și munciau ca angajați permanenți, pentru mulți ani, în întreg Sfântul Munte.

Un asemenea tăietor și cărăuș de lemne mirean a lucrat pentru mulți ani la Schitul Kavsokalývia. Tăia și transporta lemne și-i ajuta pe părinți, cu plată, desigur, pentru că era cap de familie.

Banii pe care îi câștiga cu trudă și sudoare, ca să nu-i aibă asupra lui, fie îi lăsa la casa pentru muncitori unde locuia, fie, pentru o mai mare siguranță, îi lăsa spre păstrare la unul dintre nenumărații duhovnici ai Schitului, în care avea încredere.

Din vreme în vreme, acest tăietor de lemne se ducea în sat, la familia sa, și lua o parte din banii lăsați la duhovnic. Pentru că se ducea de multe ori în satul său și pentru că avea încredere în duhovnic, mireanul nu-și nota câți bani lua și câți rămâneau; iar odată, când a avut nevoie să se ducă la familia sa și i-a cerut duhovnicului să-i dea bani, acela i-a zis că îi luase pe toți și nu mai era nimic de luat.

Cu îndoiala abătută asupra lui și în urma certei avute cu muncitorul, duhovnicul s-a îmbolnăvit și după câteva zile a murit. După trei ani, când a avut loc exhumarea și mutarea rămășițelor, duhovnicul a fost găsit legat și neputrezit.

Faptul acesta i-a întristat pe părinți, care i-au cerut Patriarhului Ioachim al III-lea să se roage și el pentru duhovnicul găsit legat. Patriarhul, după ce a făcut o rugăciune deasupra trupului celui mort, le-a spus părinților să așeze trupul neputrezit al duhovnicului într-un loc de trecere centrală al Schitului, pentru ca părinții și toți cei aflați în trecere pe acolo să spună o rugăciune pentru odihna sufletului duhovnicului.

Într-adevăr, monahii au așezat trupul celui mort lângă drum și toți cei care treceau pe acolo spuneau o rugăciune cuvenită.

Puțin mai sus, în apropierea trupului mort, patriarhul a pus pe un monah de-al său să urmărească, printre ramuri, și să audă ce spun la vederea trupului duhovnicului mort cei care treceau.

Nedreptatea nu se iartă

După puțin a trecut prin acel loc și tăietorul și căraușul de lemne, care de îndată ce a văzut trupul neputrezit, ajungând în apropiere, i-a spus celui mort: „Vezi, duhovnicule, în ce stare ești? Uite cum ai ajuns, pentru că mi-ai luat banii și lirele pe care ți le-am lăsat spre păstrare. Acum să le plătești în iad. Așa-ți trebuie, ce să-ți fac!”

Monahul a transmis cele auzite patriarhului, care l-a chemat de îndată pe tăietorul de lemne și, după ce a aflat cauza, l-a întrebat care era suma de bani. Muncitorul a spus suma, părinții i-au înapoiat muncitorului banii, iar el, la rândul său, s-a întristat pentru duhovnic, a plâns și l-a iertat din toată inima.

Patriarhul Ioachim a citit cu multă străpungere de inimă rugăciunea de iertare la trupul mort care, după rugăciunea patriarhului, care a plâns la rândul lui, a putrezit imediat și s-a făcut praf și pulbere în fața tuturor.

Părinții L-au slăvit pe Dumnezeu iubitorul de oameni și s-au rugat toți cu lacrimi și au cerut să odihnească sufletul duhovnicului, mulțumind Domnului, Care în chipul acesta preaînțelept ne dă învățăminte nouă tuturor și cu multă dragoste părintească voiește și Se îngrijește de mântuirea sufletească a oamenilor.

Sfântul Nil

Vigla

În drumul nostru mai departe spre răsărit, după Schitul Kavso-kalývia, spre Marea Lavră, aflăm o vale mare pietroasă, în josul și în dreapta căreia se formează un golfuleț care până astăzi poartă numele de „Karavostási”¹. A primit numele acesta din tradiție, pentru că în acest loc s-a oprit corabia cu care mergea Sfântul Petru Atonitul la Constantinopol, și nu și-a mai continuat drumul până ce Sfântul n-a coborât de pe ea. De acolo spre partea stângă începe drumul greu și abrupt, care până astăzi se numește „drumul întristării”, iar spre dreapta duce sus la Sihăstriile Sfântului Nil (secolul al XVI-lea). Aceste Sihăstirii și-au primit numele de la Sfântul Nil Izvorătorul de Mir, care s-a nevoit în post, privegheri și neîncetate rugăciuni în acele locuri prefăcute, prin harul lui Dumnezeu, din deprimante și pline de stânci sălbatice în binecuvântate și pline de har limanuri ale mântuirii și locuri de sfințire ale sufletului. Și așa, prin pilda aceluia, prin lepădare și jertfă de sine s-au sălășluit și până în ziua de astăzi locuiesc părinți pnevmatofori, care se nevoiesc aspru pentru izbăvirea sufletului și ziua și noaptea se roagă Domnului pentru pacea și mântuirea creștinătății ortodoxe și luminarea întregii lumi.

De la Sfântul Nil, după aproape o oră de mers pe jos, ajungem în zona Sfântului Petru. Numele acestei zone vine de la primul eremit și sihastru, Sfântul Petru Atonitul, care a trăit în secolul al VII-lea, și, după ce a avut de înfruntat multe ispitiri și încercări

¹ *Ad litteram* „loc pentru staționarea corăbiilor”.

cumplite, precum arată viața sa din *Sinaxarul* lui Victor Matthéu din 12 iunie, a adormit într-un fericit somn al cuvioșilor la anul 681.

În aceste locuri, unde se află și Sihăstria Sfântului Petru, s-au sălășluit și s-au nevoit mulți monahi aprinși de dorul ceresc și dumnezeiesc, dornici să ajungă la rugăciunea neîncetată a minții, care se poate dobândi mai ușor în isihie, cu ajutorul seninătății gândurilor și a sufletului.

Mult mai sus de Sihăstriile Sfântului Nil se afla odată Sihăstria Sfântului Artemie. Și mult mai sus de Sfântul Artemie se afla vechiul Schit al Sfântului Vasile, ale cărui ruine se păstrează până astăzi.

Acest Schit al Sfântului Vasile a fost întemeiat inițial de monahi veniți în acel loc din Cezareea Capadociei, care au adus cu ei sfântul cap al Sfântului Vasile cel Mare, aflat astăzi, după tradiția [încă] vie, la Sfânta Mănăstire a Marii Lavre, al cărei istoric amintește de o altă origine.

Însă pentru că în partea în care se afla Schitul frigul era foarte greu de suportat, monahii de la Schitul acesta s-au mutat în partea de sud-vest a Muntelui Carmel, unde au întemeiat un Schit tot cu numele Sfântului Vasile; din acesta se mai păstrează câteva Colibe de nevoitori, sub formă de Sihăstrie, care mai sunt locuite și azi. Și la Schitul acesta au trăit de-a lungul vremilor mari nevoitori și monahi virtuoși.

Mai sus de Vechiul Schit întâlnim drumul bătut care duce de la Kerasiá la Marea Lavră, aproape la mijlocul zonei dintre *Krýa Nerá* și *Vathýlaka*.

O minune a Sfântului Ioan Cucuzel

Sfântul Ioan Cucuzel, după cum menționează viața sa din *Marele Sinaxar* al lui Victor Matthéu (1 octombrie), a plecat pe ascuns de la palatele împăratului bizantin Comninós (secolul al XII-lea) și s-a dus la Sfânta Mănăstire a Marii Lavre. Pentru că împăratul îl căuta, la Mănăstire a mărturisit că în viața mireană a fost păstor de oi și așa egumenul Marii Lavre i-a dat ca ascultare să pască țapii Mănăstirii în pădure. Ioan a primit cu bucurie ascultarea aceasta și din acea zi a rămas în pădure, unde Lavra avea câteva case menite păzitorilor de animale, numite „tragiáríka”¹.

¹ τράγος = țap (n. trad.).

Într-o zi, aflându-se cu turma la pășunat în zona aceasta foarte bogată în pășuni, în timp ce animalele pășteau, și-a amintit de imnele bisericesti atât de frumoase, pe care le cânta în biserică și la palatul împăratului, și a început să cânte. Glasul lui era atât de dulce și melodios, încât toți țapii, oprindu-se din pășunat, s-au adunat în jurul lui și vreme de câteva ceasuri au stat drepti, în două picioare, ascultând cu atenție, ca și cum ar fi fost niște vietăți cuvântătoare, frumoasa melodie ce ieșea din gura lui Cucuzel!

Niște pustnici, văzând de departe, de la Colibele lor de nevoie, această priveliște extraordinară, s-au dus în grabă în ziua următoare și i-au povestit întâmplarea egumenului Marii Lavre. Și așa, în felul acesta minunat, s-a descoperit adevărata măiestrie a lui Cucuzel.

Atunci egumenul, după ce l-a făcut călugăr, l-a oprit la Mănăstire să cânte cu glasul său îngeresc ca protopsalt.

Pustia de la „Ghianakópula”

La întretăierea cărărilor dinspre Haíri și Kavsokalývia, înaintând mai spre răsărit, puțin mai jos întâlnim drumul care trece prin partea dreaptă a coamei colinei, ajungând la Sihăstria cu numele „Ghianakópula”. Acolo și-au încheiat viața lor în chip ascetic trei frați din familia Delavéris, care proveneau din insula Kýthira.

Cei trei frați au fost cei dintâi proprietari de fabrici și fabricanți de plăci de mozaic din Pireu. S-au făcut monahi și au luat numele de Hrisant, ieromonahul Hristofor și Sofronie. Toți trei au trăit în înfrânare și virtute.

Urmașul și continuatorul vieții lor ascetice, în înfrânare, post și asceză, într-o continuă și neîntreruptă rugăciune, a fost părintele duhovnic Gavriil, simplu, bun și deosebit, originar din Valtesiníco (Gortýni), pe care Dumnezeu, fiindcă ajunsese pe culmile sfințeniei, l-a învrednicit de multe arătări minunate. A adormit la vârsta de peste 100 de ani, dintre care aproximativ 85 i-a trăit în această Pustie aridă și fără de apă.

Părintele Gavriil a avut de îndurat războiul crud al satanei, vrăjmașul întregului neam omenesc. A săvârșit jertfa cea fără de sânge până la adânci bătrâneți, din două în două zile, iar, când avea prescuri și ajutor, slujea Sfânta Liturghie în fiecare zi.

Când urma să slujească, cu o noapte înainte nu dormea, iar după dumnezeiasca Liturghie nu se odihnea niciodată. Iar când ucenicii – fiii săi [duhovnicești] călugări – îi spuneau să se odihnească, le răspundea: „Nu se cuvine să dormim după dumnezeiasca Liturghie și după dumnezeiasca Împărtășanie, pentru că am primit în noi pe Hristos – Preacuratele Taine –, Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Hristos, și dușmanul nostru, al tuturor, diavolul, nu trebuie să ne afle dormind, ca să ne ispitească și să ne păteze trupul sau sufletul cu gânduri necurate și pofte vătămătoare de care harul lui Dumnezeu, venit odată în noi cu dumnezeiasca Împărtășanie, fuge.”

Și ca să dea el însuși celorlalți exemplul cel bun, nu dormea nici înainte și nici după dumnezeiasca Liturghie, ci se odihnea puțin stând într-un scaun. De asemenea, era foarte înfrânat la mâncare: nu mânca decât o dată pe zi puțin pesmet cu măsline și ceapă sau vreo lăptucă, atunci când i le aducea cineva. În mâncare puneă foarte puțin untdelemn, numai sâmbăta și duminica. În rest, nu folosea niciodată untdelemn. Și, pe lângă acestea, spunea că începutul și temeiul tuturor virtuților sunt postul și smerenia. Dacă din acestea două una lipsește, omul nu poate dobândi nici o virtute adevărată și cum trebuie, ci toate virtuțile sale vor fi aparente și false.

Ca exemple de bunătate și simplitate ale acestui binecuvântat părinte duhovnic Gavriil vom aminti câteva vorbe de duh elocvente, relatate de un ucenic al său, părintele Sofronie, din America, căruia i-au și fost adresate, care a intrat în monahism la o vârstă înaintată și pe care am avut cinstea de a-l cunoaște.

Părintele Sofronie, după ce a fost supus la încercări timp de trei ani, a rămas în obștea părintelui duhovnic Gavriil. Pe când era în America auzise și studiasse teoriile diferitor cercetători care susțineau că luna este locuită de oameni superiori și mai puternici decât noi. Părintele Sofronie susținea această idee până acolo încât era gata să se certe [cu oricine] pentru ea. Părintele stareț [Gavriil] încerca cu ajutorul sfaturilor și al mărturiilor din Sfânta Scriptură să-l convingă că luna și stelele sunt corpuri în forme cristalizate și nu au nici aer, nici apă și, prin urmare, acolo unde nu există aceste elemente e firesc să nu existe nici viață. Și că Dumnezeu le-a creat pe toate acestea ca podoabe ale bolții cerești, spre slujirea oamenilor, vietăților, fiarelor, plantelor, copacilor, pământului, mării și „tutu-

ror celor din acestea”, după cum spune Dumnezeu Însuși în Vechiul Testament: „Și a zis Dumnezeu: «Să fie luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte (...); și să slujească drept luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pământul.» Și a fost așa” (*Fac.* 1, 14-16); „Și a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare pentru cârmuirea zilei și luminătorul cel mai mic pentru cârmuirea nopții, și stelele; Așa s-au făcut cerul și pământul și toată podoaba lor” (*Fac.* 2, 1). „Părinte Sofronie, a spus starețul, cei care nu cred în Sfânta Scriptură și caută să deslușească [asemenea taine] se vor pierde căutând. Așa spune și la *Psal-tire* Profetul David: „și au pierit în iscodirea lor” (*Ps.* 63, 7)¹.

În pofida celor pe care i le spunea duhovnicul său, părintele stareț Sofronie nu se lăsa convins, ci stăruia în ideea pe care i-o sădiseră americanii, cum că toate stelele cerului sunt locuite de oameni superiori nouă.

Cuvintele acelui stareț purtător de duh au o mare însemnătate, chiar dacă sunt socotite de înțelepții vremurilor noastre idei învechite și gânduri ruginite, pentru că la cincizeci de ani după acea discuție și controversă, din studiul făcut de astronauții americani și ruși cu ajutorul navetelor spațiale, s-a demonstrat adevărul vorbelor duhovnicului lipsit de răutate Gavriil, anume că pe lună nu există oameni.

Peștera Sfântului Atanasie Atonitul

După Ghianakópula, luând-o spre răsărit și urcând pe drumul accidentat și pietros, ajungem la Peștera Sfântului Atanasie, ctitorul Mănăstirii Marii Lavre.

Sfântul Atanasie se ducea la Peștera aceasta de câte ori simțea nevoia să culeagă mierea vieții de sihastriu și să se afierosească, lipsit de griji și de problemele Mănăstirii sale cu viață de obște, rugăciunii minții și de multe ori primea luminarea de la Domnul pentru

¹ Autorul reproduce varianta din *Septuaginta*, transformând dativul singular („ἐξεργευνήσαι”) în nominativ plural („ἐξεργευνήσαις”). În traducerea sinodală românească a Sfintei Scripturi versetul acesta este tradus astfel: „Iscodit-au fărădelegi și au pierit când le iscodeau” (*Ps.* 63, 6); am optat aici pentru varianta de traducere liberă, pe baza textului din *Septuaginta*, pentru a respecta sensul la care trimite contextul paragrafului de față (*n. trad.*).

situațiile dificile pe care le avea de înfruntat în viața de obște aspră, pe care o ducea alături de un mare număr de călugări la Mănăstirea chinovială a Lavrei.

Dar și după Sfântul Atanasie, din vreme în vreme, mulți stareți și întâi-stătători de Mănăstire, alegând liniștea desăvârșită față de viața de obște din Mănăstiri, se retrăgeau spre sfârșitul vieții la această Peșteră, care era inima vieții de sihăstrie.

Duhovnicul Hariton

În această Peșteră s-a nevoit și părintele Hariton cel purtător de duh, cunoscut și vestit pentru virtutea și smerenia sa, duhovnicul care a scris *Călătoria la ceruri*, o carte plină de tropare cu înțeleșuri duhovnicești, care conține sfaturi și porunci date de Dumnezeu, folositoare pentru monahi, dar și pentru toți creștinii.

Cităm aici din textul unor tropare, creații ale părintelui duhovnic Hariton:

Glasul I, podobia „Ceea ce ești bucuria cetelor cerești”

*Iubește privegherea și postul, lacrimile și
rugăciunile, cântarea și studiul Scripturii;
fii în cuget smerit și liniștit, îndepărtează-te de mândrie,
ca să nu te biruie invidia și neînfrânarea cea nimicitoare de suflet a
patimilor.*

*Să faci toată ascultarea față de întâi-stătătorul tău,
să ai dragoste față de el și față de toți frații la fel,
cu iubire curată, călugăre, fără a nesocoti
poruncile lui, ca să primești de la Dumnezeu
cununa muceniei.*

*Nu uita defel de cântare, ceasuri și de mijloceasuri,
de cel dintâi și de cel de-al treilea,
de al șaselea și de-al nouălea, de obișnuita obedniță,
de vecernie, pavecerniță și utrenie,
ziua și noaptea să ai în inima ta
gândul la Dumnezeu.*

*Când auzi toaca aleargă asemenea unui cerb
la biserica Domnului și roagă-te și cântă;
poartă de grijă să nu ieși din biserică
înainte de apolis, și ziua și noaptea adu-ți aminte
de înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos.*

*Pururea silește-te pe tine, frate, spre mântuire, vinerea,
miercurea și luna de-asemenea mănâncă pâine uscată
o dată pe zi, și apa s-o bei pentru Dumnezeu cu măsură,
din suflet mulțumind, ca să ai parte de dumnezeiasca desfătare.*

*Mărturisește-ți gândurile viclene,
de toate relele fugi, iubește metania,
alungă degrabă amintirea înșelătoare a desfrânării;
și păzindu-le pe toate acestea, monahule,
te vei sălășlui în Rai.*

*Nu te îngriji de nici un lucru vreodată, și nici de mâncăruri,
nici de haine, în afară de cele de trebuință și necesare
supraviețuirii trupești; ci poartă în al tău suflet
numai grija desfătărilor de Rai.*

*Făcătorul tuturor, Hristos Domnul, pentru mântuirea
oamenilor S-a pogorât dintru înălțimile cerești aici pe pământ,
și făcându-Se om, ne-a arătat nouă celor de pe pământ calea cea mai bună
de a ajunge la mântuire.*

În afară de acestea, a copiat și a adunat o mare colecție de manuscrise ale *Patericului mare* și multe alte [scrieri]. A transpus în versuri cele 12 Mineie, la care a completat stihirile de la vecernie și alte tropare pentru Sfinții ale căror slujbe praznicale erau incomplete și pentru Sfinți care nu aveau deloc o rânduială de slujbă. Acestea toate se află în manuscrise, needitate încă, la biblioteca Schitului de la Kavsokalývia.

Acest dascăl, care provenea din Trikala, le-a povestit ucenicilor părintelui Cosma – fratele după trup al diaconului Damian și monahul Atanasie – motivul pentru care a plecat din cele ale lumii și s-a făcut monah în Sfântul Munte.

„Tatăl meu, spunea, a fost preot și a avut o lucrare foarte grea în anii stăpânirii turcești, mai ales după Revoluția de la 1821. Mă lua cu el, pe când aveam 10-12 ani, ca să-l ajut la săvârșirea dumnezeieștii Liturghii în satele aflate departe de casa noastră. Treceam noaptea cu teamă și frică printr-un cimitir al unui sat locuit de mulți turci.

Trecând într-o seară prin cimitirul acestui sat turcesc, am văzut cum pe fiecare mormânt ședea câte un câine. Dintre acești câini, unul avea sub el un covor frumos, altul stătea pe o pernă, altul, pe zdrențe și altul direct pe pământ și în noroi și toți tremurau de frig.

Eu stăteam și priveam, în timp ce tatăl meu, crezând că îl urmez, se îndepărtase îndeajuns, fără să bage de seamă că eu rămăsesem în urmă. Imediat ce și-a dat seama că nu eram lângă el, s-a întors și m-a găsit uitându-mă la morminte.

La întrebarea de ce am rămas acolo, i-am povestit aceste lucruri ciudate și neobișnuite care se petreceau pe mormintele turcilor.

Tatăl meu, care nu vedea nimic din cele observate de mine, mi-a spus că, atunci când omul moare, trupul este îngropat în pământ, dar sufletul se duce la Dreptul Judecător spre a da socoteală de faptele săvârșite în viață, cu trupul, aici pe pământ. Și după faptă fiecare își va primi și plata. «De aceea, câinii pe care îi vezi dormind pe morminte sunt sufletele turcilor necredincioși, care, fiind asemenea câinilor credincioși stăpânilor lor, au luat chip de câine, pentru că nu au crezut în singura religie adevărată și de netăgăduit a creștinilor, ci rămân credincioși unei religii născocite în care au fost deprinși. Și, pentru că unii dintre ei e cu putință să fi făcut în viața lor fapte bune și de folos obștesc, Dumnezeu, pentru că este drept, până la cea de-a Doua Venire, când va avea loc judecata finală și răsplătirea tuturor oamenilor, le dă sufletelor lor de pe acum o oarecare desfătare, de aceea vezi că unii câini sunt pe covoare, alții pe o pânză simplă, iar alții pe pământul gol.»

La auzul cuvintelor tatălui meu, s-a născut în mine ideea despre cum și în ce fel îmi voi mântui sufletul. Astfel, după primii ani de școală, când am ajuns un tânăr de vreo 20 de ani, am plecat pe ascuns de la părinți și m-am dus pe stâncile de la Meteore. De acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-am dus la Muntele pe care a pășit Dumnezeu, Sinai, unde am ajuns monah de shimă mică și am primit numele de Paisie. Dar pentru că acolo era multă tulburare

și sufletul meu nu și-a aflat odihna, îndată ce am auzit de binecuvântatul Sfânt Munte, am luat hotărârea să vin aici. La început am intrat în obștea Chiliilor de la Sfântul Nil, [unde] am rămas câțiva ani, m-au făcut shimonah și mi-au dat numele de Hariton. Am ajuns de asemenea și preot duhovnic.

Viața de Chile era destul de grea, pentru că era multă muncă fizică și pentru că preoția și îndatoririle de duhovnic necesitau o grijă aparte și o mai mare osteneală duhovnicească. Viața era, de asemenea, deosebit de aspră și severă, hrana simplă și o singură dată pe zi. Rezistența mea trupească, foarte slabă și limitată, dar și dorința de mai multă isihie, m-au constrâns, cu îngăduința și binecuvântarea Starețului meu, să mă mut la Sihăstria Sfântului Vasile.

Acolo am rămas câțiva ani și am fost foarte mulțumit, dar Bătrânii de la Marea Lavră m-au silit să vin aici, la Peștera Sfântului Atanasie în Vigla, fiindcă acest loc de retragere și pelerinaj avea nevoie de un duhovnic, de vreme ce părintele de mai înainte și duhovnicul meu, chir Nichiforos, a trecut la Domnul.

Aici la Peșteră diavolul, atotvicleanul vrăjmaș al neamului omenesc, a ridicat împotriva mea un război cumplit.” „După cum vedeți și voi, copiii mei, spunea el, nu încetează să ne ispitească în fiecare zi, și acum ne aruncă stânci în fața Peșterii ca să ne omoare, dar pentru că nu are putere asupra noastră, lipsindu-i îngăduința de la Dumnezeu, nu poate să ne vatăme.

De aceea, copiii mei, să nu vă temeți de diavolul, pentru că nu poate să vă ispitească dincolo de osârdia și puterea pe care le-ați primit de la Dumnezeu, așa cum spune și Apostolul Pavel: «Dar credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda» (*I Cor. 10, 13*). Întrucât cu toții avem nevoie de răbdare, Domnul nostru a spus: «cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui» (*Mt. 10, 22*).” Astfel, prin sfaturi și îndemnuri îi sprijinea în virtute nu doar pe ucenicii săi, ci și pe toți cei care treceau pe la el. Și în toți anii câți a rămas la Peșteră n-a consumat untdelemn sau mâncare gătită, până ce Domnul i-a luat sufletul curat în Împărăția Cerurilor, la o vârstă destul de înaintată.

Părintelui duhovnic Hariton i-a urmat ucenicul său, părintele Cosma, duhovnic și acesta, care se distingea prin simplitatea, cură-

ția și nevinovăția sufletului. Un monah fără vicleșug, integru și positor, smerit și ascultător.

O lucrare de minuni făcătoare

La puțină vreme după moartea părintelui Hariton, un frate din obștea sa, Atanasie, a suferit o intoxicație. Părintele Cosma, fiindcă s-a simțit neputincios, s-a dus la mormântul Starețului său adormit și cu lacrimi în ochi a făcut trei mătănii și a spus: „Părinte Stareț, Atanasie s-a îmbolnăvit și moare, spune-mi, ce să fac?” Atunci, pe neașteptate, locul s-a umplut de lumină; era noapte și locul străluccea! Deîndată se arată în fața lui chipul părintelui duhovnic și Stareț Hariton și îl întreabă: „Ce vrei? Ce s-a întâmplat de plânger și strigi? Dă-i o garoafă să mănânce și se va face bine, nu are nimic.” Părintele Cosma a alergat, a luat două garoafe, le-a dat celui bolnav, care a mâncat numai una, și s-a făcut numaidecât bine; au trecut toate durerile ce-l chinuiau, făcându-l să se zvârcolească cu adevărat.

Părintele Cosma și-a amintit atunci că Starețul său era mort de multă vreme; cum, așadar, i s-a arătat și a stat de vorbă cu el? A alergat fără întârziere la mormânt și a început, de emoție și bucurie, să strige și să mulțumească Starețului. A rămas acolo rugându-se toată noaptea și slăvind-L pe Dumnezeu, Care este „minunat întru Sfinții Săi” (Ps. 67, 36).

După moartea părintelui Hariton, părintele Cosma, care era, de asemenea, îmbunătățit în virtute și purtător de Duh Sfânt, dimpreună cu diaconul Damian, fratele său (originari din insula Tinos) și cu monahul Atanasie, un călugăr foarte bun, virtuos și iubitor de isihie, căruia, pentru că era de origine din Stézova – Dáfni (Kalávryta), părinții îi spuneau „Stézova”, nu au putut rămâne la Peșteră, dorind cu toții un loc mai liniștit; pentru că la Peșteră venea multă lume de la Lavra, fiindcă se afla în apropiere, iar aceasta tulbura obștea neînchipuit de mult. De aceea s-au dus la Schitul de la Kavsokalývia, unde au ridicat o biserică închinată „Imnului acatist”. Acolo au aflat liniștea dorită, fiindcă la Schitul de la Kavsokalývia se aflau mulți duhovnici, la care frații mergeau fără să-l mai necăjească pe părintele Cosma.

După moartea părintelui Cosma și a fratelui său, diaconul Damian, ultimul lor succesor, părintele Atanasie, pe care m-am învred-

nicit să-l cunosc, era foarte nevoitor, cu o înfățișare biblică, smerit, cumpătat la vorbă și distingându-se prin râvna sa pentru gândul neîncetat la moarte și rugăciunea inimii; era foarte drag tuturor dimpreună-nevoitorilor săi, care doreau să se afle în compania sa chiar și pentru puțin și, fiindcă era din același sat cu Starețul meu, monahul Ioachim, venea adesea la Chilia noastră, în Kerasiá, iar noi mergeam la Coliba sa de la Kavsokalývia și nu ne mai săturam să-i ascultăm sfaturile duhovnicești.

Părintele Atanasie, cu puțin înainte de trecerea la Domnul, a dăruit toate manuscrisele și cărțile părintelui duhovnic Hariton bibliotecii Kyriakón-ului Schitului, unde se află și astăzi.

La Peștera Sfântului Atanasie locuiește până astăzi un frate de la Marea Lavră, ca slujitor *prosmonar*¹ care poartă de grijă ca în fața icoanei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și a Sfântului Atanasie candela să rămână mereu aprinsă, și adesea în preafrumoasa bisericuță se săvârșesc dumnezeiasca Liturghie și rugăciuni pentru întreaga lume.

Pustia Viglei

Continuându-ne drumul de la Peștera Sfântului Atanasie spre răsărit, în direcția Marii Lavre, după ce vom fi urcat mai mult de 300 de trepte, vom ajunge în zona vestitului loc numit Vigla.

Locul acesta este o câmpie destul de mare, cu o suprafață denivelată și cu o întindere cât vezi cu ochii. De departe se vede Schitul românesc [Prodromu] și dincolo, pe fâșia de pământ dinspre mare, se zărește o Colibă. Cu cât înaintezi găsești scobituri și văi în care se află ascunsă și câte o Colibă de sihaștri, cu o biserică mică, smerită – [în jur] de vreo zece la număr. De departe, toate aceste Colibe, cu excepția uneia dintre ele – a Sfântului Fanurie –, care se găsește pe un delușor, pe sprânceana [țărmlui], aproape de mare, nu se pot zări cu ochiul liber. Pentru ca cineva să le vadă trebuie să coboare în firidele lor.

La Coliba Sfântului Fanurie până acum câțiva ani viețuise părintele Avacum, care neputând să rămână singur, din cauza bătrâneții,

¹ Amintit de Canonul al doilea al celui de-al IV-lea Sinod Ecumenic, *prosmonarul* este preotul care săvârșește paraclisele și dumnezeiasca Liturghie în zilele de rând (*n. trad.*).

a intrat în obștea de la Marea Lavră, dar în ultimele sale zile a cerut să fie dus la Sihăstria sa, unde, de altfel, și-a dat duhul în mâinile Stăpânului și Mântuitorului nostru Hristos.

Colibele din Vigla nu au apă curgătoare, ci se folosesc de cisterne care sunt umplute cu apă de ploaie. De asemenea, au construit în jurul Colibelor, în direcția de înclinare a solului, mici șanțulețe ca să adune apa de ploaie, cu care udă puținele flori sau zarzavaturi pe care le cultivă în afara Sihăstriilor, în grădini.

Părintele duhovnic Iacob și Starețul Gavriil Coșarul

Sihăstriile acestor doi Stareți se învecinează și, datorită înclinării solului, când plouă, apa trece pe același șanțuleț, mai întâi pe la Coliba Starețului Gavriil și, după o stavilă din țărână, curge mai departe spre Coliba de nevoință a părintelui duhovnic Iacob.

Părintele Gavriil era din Evia. Când l-am cunoscut noi, în 1933, trecuse de 70 de ani și ar fi trebuit să fi avut în Sfântul Munte mai mult de cincizeci de ani.

Era evlavios și serios, chibzuit și cumpănit la vorbă, cu șiragul de mătănii în mâini și cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” în inimă și pe buze. Cuvântul său măsurat era alcătuit numai din îndrumare și sfat duhovnicesc în vederea binelui și a virtuții.

Eram un copil, tânăr monah, de-abia îmbrăcasem rasa; și când l-am văzut prima dată a trezit în mine admirație și totodată teamă. Chipul său era aspru și grav, și, cu toate că era numai bunătate, credeai că ai de-a face cu un bărbat necioplit și crud; dar când vorbea era delicat și plăcut și se făcea deîndată iubit. Nu se mânia ușor, dar cu calm și cu zâmbetul pe buze putea să te apuce cu mâinile sale de fier și să te zdrobească. Din acest motiv, în toată zona aceea, pustnicii îl respectau, îl iubeau și se temeau de el, pentru că nu accepta să fie contrazis.

Părintele Iacob era un epirot¹ adevărat, înalt și bine-legat, un ieromonah sincer și fără vicleșug. Întotdeauna voia să dea sfaturi și

¹ Scil. din Epir (*n. trad.*).

să fie de ajutor aproapelui în orice chip. De aceea, își lua desaga pe umeri și cu oricine se întâlnea pe drum, fie monah, fie laic, intra de îndată în vorbă cu el și primul lui cuvânt era: „Frate, ești spovedit? Ești gata? Ai luat ultimele merinde pentru călătorie și biletul pentru Paradis? Adică, te-ai împărtășit cu Preacuratele Taine – Trupul și Sângele Stăpânului Hristos? De când nu te-ai mai împărtășit și de ce?” Și dacă primea un răspuns negativ, atunci continua: „Nu cumva, frate, nu te-ai spovedit? Și de ce?” De îndată scotea epitrahilul pe care-l avea în desaga sa și îi spunea celui cu care vorbea: „Haide, sunt duhovnic, spune-mi neputințele tale omenești, să-ți citesc rugăciunea de dezlegare și să te duci să te împărtășești, dacă vrei să te faci bine și să te vindeci de neputințele și de bolile tale sufletești și trupești; haide să te eliberezi și să scapi de patimile tale, ca să trăiești veșnic dimpreună cu Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeuul a toate. Haide, pentru că nimeni nu știe când va muri; moartea vine asemenea unui hoț; de multe ori ne află noaptea, iar altă dată pe drumul pe care pășim. Haide, așadar, să nu ne afle moartea nepregătiți. Mântuirea se află la îndemâna noastră și de noi depinde dacă vom ajunge în iad; dacă te iubești pe tine, fii pregătit, precum ne poruncește Stăpânul Hristos, spunându-ne: «De aceea și voi fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni» (Mt. 24, 44).”

În felul acesta prin îndreptarea și sprijinul celor neputincioși a ajutat multă lume, făcându-i pe oameni să-și schimbe conduita și să ajungă mai aproape de Stăpânul și Mântuitorul Hristos.

Diavolul îi ispitește pe cei buni și fără de răutate

Însă odată, din lucrarea și pizma diavolului, acești doi buni vecini și lucrători ai poruncilor lui Hristos s-au smintit din cauza următorului fapt:

Într-o vară a fost o mare secetă. În locurile acelea aride și fără de apă din Pustie bielele plante ale micii grădini a sihaștrilor s-au uscat și cereau cu disperare puțină ploaie spre a se răcori. În acea vară cei doi vecini au refăcut și au deschis din nou acele șanțuri în pământ, ca să fie curate și pregătite, dacă Dumnezeu Se va milostivi să trimită ploaie, pentru apa binevenită ce avea să se ducă direct la plantele lor de grădină, și se rugau Domnului pentru o ploaie bună, binecuvântată.

N-a întârziat Domnul milei și al iubirii de oameni să asculte rugăciunea acestor robi ai Săi cu frică de El și a început încet-încet o ploaie mărunță, care s-a întetit într-atât, încât a stricat șanțurile și cea mai mare parte din apă s-a dus în grădina Starețului Gavriil, pe când în grădina părintelui Iacob nu a ajuns deloc.

Părintele Iacob și-a luat atunci sapa și s-a dus să dreagă șanțul. Cum a ajuns aproape de Coliba vecinului său, părintele Gavriil, a văzut că șanțul său se stricase și că toată apa se ducea în grădina vecinului. Atunci și el, binecuvântatul, a îndreptat în așa fel șanțurile ca toată apa să curgă spre grădina sa.

Bătrânul-Gavriil, când a văzut că apa nu se ducea în grădina sa, deși ploaia încă mai cădea, a ieșit în drum și când a văzut șanțurile schimbate și apa ducându-se în grădina părintelui duhovnic Iacob, s-a dus la Coliba vecinului, a bătut, dar fără să-l găsească acolo pe duhovnic. Între timp ploaia, după ce a răcorit îndeajuns locul și întreaga zonă, se oprise deja.

Bătrânul-Gavriil nu s-a atins de șanțuri, le-a lăsat așa cum le schimbase părintele Iacob. În ziua următoare a așteptat să treacă părintele Iacob, care se întorcea dintr-o vizită pe care o făcuse la Mănăstirea Marii Lavre. Când l-a văzut pe duhovnic apropiindu-se, s-a dus spre el, i-a făcut metanie și i-a sărutat mâna ca să-i dea binecuvântarea sa.

Părintele Iacob a ridicat mâna să-l binecuvânteze și atunci a început să-l dojenească, pentru că i-a stricat șanțul și apa s-a dus toată în grădina lui. După un schimb tăios de vorbe, Bătrânul-Gavriil nu a putut să se stăpânească, l-a apucat pe duhovnic și, după ce i-a dat câteva... l-a pus la pământ, snopindu-l în bătaie. Atunci, ca și când nu ar fi fost de-ajuns, a început să-l dojenească și să-l acuze pe duhovnic cu un calm și o seninătate absolute, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Îi spunea: „Măi, părinte, ce ți-am făcut să m-aduci în starea asta pentru bietele și neînsemnatele tale zarzavaturi, să mă faci să te bat? Doar știi cât te iubesc!” În același timp, l-a ridicat de la pământ și i-a spus poruncitor: „Acum, părinte, scoate-ți epitrahilul din desagă și citește-mi deîndată rugăciunea de dezlegare, fiindcă eu te-am iertat pentru starea în care m-ai adus și altă dată să nu mai faci ceea ce ai făcut!”

Bietul duhovnic, după ce-a încasat-o, vrând-nevrând, s-a supus Starețului, care era cu mult mai în vârstă decât el, și i-a citit rugăciunea de iertare, dar în sinea sa era supărat, pentru că, deși fără vină, el a fost cel care mâncase bătaie.

Mai târziu, întâmplarea a ajuns la cunoștința Mănăstirii Lavra, și chiriarhul locului, fiind cea mai înaltă autoritate duhovnicească, l-a chemat pe Starețul Gavriil ca să-i atragă atenția. La întrebarea de ce l-a lovit pe duhovnic, el a spus că nu știe nimic [de acest lucru]. Atunci epitropii și întâi-stătătorii Mănăstirii i-au spus: „Jură-te că n-ai făcut-o!” Iar Bătrânul-Gavriil le-a răspuns: „Preacuvioșilor părinți, eu și vecinul meu, părintele duhovnic, am făcut ce-am făcut, ne-am iertat și acum suntem cu dragoste unul față de celălalt ca la început.”

Întâi-stătătorii Marii Lavre, care apreciau sinceritatea și caracterul integru al Starețului Gavriil, l-au iertat și i-au dat drept canon să facă rugăciuni aparte pentru părintele duhovnic Iacob, ca să-l ierte Dumnezeu, întrucât, au spus ei, nu este îndeajuns să te ierte numai duhovnicul, ci va trebui să te ierte și Dumnezeu.

Așa s-a încheiat acest episod, într-un har al neținerii de minte a răului și a inocenței copilărești, ce-i caracteriza pe amândoi vecinii duhovnici, care au trăit în dragoste până la sfârșitul vieții lor, rugându-se unul pentru celălalt, spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletului lor. Căci pentru ei [aceasta] era Împărăția Cerurilor, precum spune și Domnul nostru Iisus Hristos: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția Cerurilor” (Mt. 18, 3).

O lecție folositoare pentru ucenicii [începători]

Bătrânul-Gavriil Coșarul a avut ca ucenic un ieromonah duhovnic foarte evlavios și plin de virtute, părintele Varlaam.

La Coliba care avea biserița cu hramul Sfinților Varlaam și Ioasaf în Vigla, ieromonahul Varlaam și Starețul său Gavriil trăiau în ascultare de mai bine de 50 de ani. Săvârșeau aproape în fiecare zi dumnezeiasca Liturghie și se rugau pentru întreaga lume.

Amândoi Bătrânii erau iubiți de toți părinții aghioriți, dar erau totodată și cunoscuți pentru rucodelia lor. Fiind aproape singurii în

meșteșugul lor, prin confecționarea de coșuri, felinare și lampioane pentru biserici, toți îi știau cu numele de coșari și fânărari. Astfel, cei doi monahi, Starețul și ucenicul, au trăit în pace și armonie mai mult de 50 de ani „lăudând, binecuvântând și slăvind ziua și noaptea pe Domnul”.

Însă diavolul, ispititorul și dușmanul binelui, nu doarme, nu mănâncă, nu bea, nu se odihnește, pentru că este un duh imaterial, necurat și atotviclean, ci caută, iscodește, întinde capcane și pândește unde, cum și când va afla „punctul nevralgic”¹ al fiecăruia dintre noi și, dacă ne află slăbiciunea, fie de-a dreapta, prin așa-numitele virtuți săvârșite prin voia noastră – fără smerenie –, fie de-a stânga, prin vicii, care sunt păcatele vădite, atunci se amestecă [în treburile noastre] până reușește să ne doboare din virtute și bunătate și să ne îndepărteze de pe calea Domnului, care este ascultarea, născătoarea smereniei, și sărăcia de bunăvoie, născătoarea dragostei adevărate și aducătoarea curăției și castității sufletești și trupești.

Astfel, părintele duhovnic Varlaam a fost ispitit să meargă la Ierusalim, să se închine la Locurile Sfinte.

Și-a mărturisit dorința în fața Starețului Gavriil, care s-a împotrivit, spunându-i: „Părinte Varlaam, Ierusalimul și Locurile Sfinte sunt pentru tine și pentru mine biserica noastră cu sfântul ei altar și sfânta masă este preasfântul Mormânt. De ce vrei tu acum, om bătrân, la 75 de ani, să te duci să te chinui, de vreme ce pentru tine și pentru mine, care am 80 de ani, «Grădina Maicii Domnului», Sfântul Munte este locul de rugăciune și reculegere și de ce, dacă până în momentul de față nu ai ieșit niciodată în lume, vrei să te duci acum la bătrâneți?” Cu pilde ca acestea și cu altele la fel Starețul Gavriil își arăta dezacordul. Însă părintele Varlaam nu avea liniște și stăruia. Și tot cerându-i acordul, a reușit să smulgă binecuvântarea Starețului, împotriva voii lui, și să se ducă la Locurile Sfinte.

La Ierusalim, părintele Varlaam s-a închinat la Biserica Învierii, la Sfântul Mormânt, înfricoșătoarei [căi a] Golgotei, locul unde s-a aflat cinstita Cruce, și în toate locurile sfințite pe unde au călcat pașii Domnului.

Apoi, pentru a se închina la locurile sfinte din Ghetsimani, Galileea, la Mormântul lui Lazăr, în Betania, la Mănăstirea Hozeva, la

¹ *Ad litteram*, „călcâiul lui Ahile”.

Lavra Sfântului Sava cel Sfințit, la [Muntele] *Sarantarió*¹, și pe Muntele Tabor, la Betleem, Samaria, Cana, Capernaum, Marea Moartă și râul Iordan, Ierihon și la toate sfintele și sfințitele locuri de închinăciune ale Creștinătății i-au dat drept călăuză o arăboaică creștină foarte evlavioasă, care știa foarte bine toate locurile de închinăciune și drumurile ce duc la ele.

Pentru aceste locuri de închinăciune, fiindcă erau foarte departe unul de altul, iar părintele Varlaam era în vârstă, a fost nevoie de un animal de povară și de aceea au luat un măgăruș.

Părintele Varlaam era pe măgăruș, iar arăboaica mergea în față, ca să arate drumul. Dar pentru că în locurile acelea este foarte cald, după puțină vreme arăboaica și-a scos singura haină ce o avea pe ea, a pus-o sub braț și a continuat să meargă goală, în veșmântul lui Adam. Din când în când se uita înapoi să vadă dacă bătrânul era bine și dacă animalul o urma și adesea întreba: „Cum îți este, bunicle? Ești bine? Ai nevoie de ceva?”

Astfel părintele duhovnic Varlaam, pe toată durata călătoriei sale a avut-o [lângă el] și a văzut-o pe arăboaică în ambele... chipuri.

Faptul acesta n-a făcut vreo impresie deosebită Bătrânului-Varlaam, nici n-a gândit nimic rău, păcătos sau smintitor despre arăboaică.

Astfel a trecut pe la toate locurile sfinte de închinăciune, având nevoie de mai mult de 15 zile, pentru că pe atunci nu existau, precum astăzi, mijloace de transport, autobuze și mașini; singurul mod cu care puteai să te deplasezi erau măgărușii.

Rodul voii proprii

Când călătoria s-a încheiat, părintele Varlaam s-a întors la Starețul său, părintele Gavriil. Foarte mulțumit și vesel i-a povestit Starețului cele pe care le-a văzut și la care s-a învrednicit să se închine.

Întâmplarea cu arăboaica, pentru că nu i-a lăsat nici o impresie aparte, a uitat-o. Când însă s-a mai liniștit și a început să-și facă canonul de rugăciune cu șirul de mătării și să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” i-a apărut în față amintirea și chipul arăboaicei goale, așa cum o văzu-

¹ Munte din apropierea Ierihonului, pe care astăzi se află înălțată o Mănăstire, unde Mântuitorul S-a retras după Botezul Său și a postit patruzeci de zile, iar apoi a fost ispitit de diavolul (cf. Mc. 1, 13) (n. trad.).

se el fără să vrea pe toată durata pelerinajului; imaginea arăboaipei goale venea în fața lui în timpul rugăciunii ca o pedeapsă pentru că își făcuse propria voie.

Aceasta a început să-l întristeze și să-l necăjească, drept care i-a mărturisit Starețului său necazul, pentru că nu mai putea avea o rugăciune curată și îndrăzneală în fața lui Dumnezeu după cum avusese înainte. Au chemat și un alt duhovnic, au făcut rugăciuni fierbinți ca să se izbăvească de apariția aceasta tulburătoare, dar, din îngăduința lui Dumnezeu și pentru smerirea cugetului părintelui Varlaam, care-și făcuse voia sa, ca pedeapsă, i s-a îngăduit sata-nei să-l ispitească în felul acesta până la sfârșitul vieții sale!

Să învățăm și noi din întâmplarea cumplită a acestui Stareț și duhovnic care, așa cum spunea el însuși, nu simțea nici o pornire păcătoasă, dar de îndată ce-i apărea în față această arătare, socotea rugăciunea sa necurată, pentru că numai când făcea rugăciune i se arăta. Și, în cele din urmă, a plecat din viața aceasta, învinuindu-se că rugăciunea sa nu era curată și că Dumnezeu nu i-o primea!

Acesta este rodul pe care-l adunăm când ne facem voia noastră, precum părintele Varlaam!

Arătarea minunată a Preasfintei în Vigla

În această preafrumoasă zonă a Viglei, cu o deschidere în toate direcțiile, care se bucură de priveliștea nemărginitelor ape albastre ale Mării Egee, în secolul al XIV-lea a venit și a urmat pentru mulți ani calea isihiei părintele atot-neptic și dascălul Grigorie Sinaitul, care a învățat și a format mulți ucenici în [tainele] vederii duhovni-cești neptice și ale rugăciunii inimii.

Printre ucenicii săi, ca steaua cea mai mare a strălucit simplul și bunul Marcu, cel care în locul acesta s-a învrednicit să aibă o vedenie minunată și mai presus de fire: în partea cea mai înaltă și mai pitorească din Vigla a văzut într-o imagine vie ultimul mărim, pe care-l cântăm la sfârșitul canonului de la Paraclisul Mare al Preasfintei:

„Turn învelit în aur și cetate cu douăsprezece ziduri,
Tron ce picuri raze de soare, scaun al Împăratului,

Minune mai presus de înțelegere, în ce chip [minunat]
hrănești cu lapte pe Stăpânul?”¹

Adică a văzut un turn acoperit și zidit cu aur, în care se afla un tron atotscânteietor și strălucitor aidoma soarelui. Pe tron, asemenea unei împărătese a cerului și pământului, stătea Stăpâna și Doamna noastră, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și pururi Fecioara Maria, ținând în brațele sale pe Fiul și Dumnezeul ei, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

De jur-împrejurul acestui turn, asemenea unor fortificații, se aflau douăsprezece tronuri din aur, pe care stăteau cei doisprezece Sfinți Apostoli ai Domnului, care împreună cu cetele îngerești și cu părinții aghioriți cântau, binecuvântau și slăveau pe Domnul și Dumnezeul slavei, cinstind totodată cu imne și mărimuri pe Preasfânta Maică a Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, Născătoarea de Dumnezeu Maria. Iar în jurul lor se afla o mulțime de monahi și creștini care slăveau și ei pe Dumnezeu și pe Maica lui Hristos, minunându-se de slava și harul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, și o fericeau „pe cea pururi fericită și preanevinovată și maica Dumnezeului nostru”.

Și în timp ce se petreceau acestea în partea de răsărit, Sfântul Marcu s-a întors spre apus și a văzut în depărtare și la o distanță mare de Preasfânta o ȋigancă, care făcea diferite glume și giumbușlucuri, mișcări de scenă și multe alte urâciuni și reprezentații nerușinate, odată cu dezbrăcarea de haine. Se adunaseră acolo câțiva oameni care se holbau, își pierdeau vremea și se distrau cu maimuțările și scenele necuvenite pe care le făcea ȋiganca.

Atunci Sfântul Maxim a observat cu groază că puțin câte puțin unii dintre creștini, ba chiar și dintre monahi, care mai întâi fusese-ră lângă Preasfânta și-L slăviseră pe Dumnezeu, lăsau în urmă ceata de cântăreți de la turnul acela de aur și, învinși de iscodirea satanică, se îndreptau spre locul unde se afla ȋiganca și mergeau mai aproape de ea, pentru că se lăsau vrăjiți de priveliște; și așa încet-încet și pe furiș plecau cu toții de la acea adunare dumnezeiască și de la slava

¹ Acest tropar nu este prezent în rânduiala Paraclisului Mare al Maicii Domnului din traducerea românească a *Ceaslovului* (n. trad.).

plină de lumină a Preasfintei la țigancă. O vedenie cumplită și înfricoșătoare, dar adevărată și profetică.

Preasfânta a rămas singură cu Îngerii, Sfinții și puținii monahi buni și creștini credincioși, cu care lăuda și preamărea neîncetat pe Domnul Slavei. Preasfânta, foarte întristată, se uita la cei care plecau și alegeau să se uite la urâciuni și să asculte nerușinatele cântece ale țigăncii desfrânate, în loc să-L slăvească pe Domnul.

Sfântul Marcu, pe cât s-a bucurat la început de vedenia minunată a Preasfintei strălucind mai mult decât soarele și de Sfinții Apostoli și Cetele cerești de Îngeri și Sfinți, care se rugau și slăveau pe Dumnezeu, tot atât și chiar mai mult s-a întristat și a fost cuprins de frică și groază când i-a văzut pe acei oameni fără de minte, unii chiar călugări, părăsind-o pe Împărăteasa Îngerilor și alegând-o pe murdara, necurata și întru toate spurcata femeie desfrânată; preferând cântecele necuviincioase și rele în locul imnelor și slăvirii neîncetate a lui Dumnezeu și mergând alături de uneltele satanei!

Concluzie

Oare nu și astăzi, iubiții mei, facem și noi la fel, precum acei necugetați? Nu ne părăsim Biserica Mamă? Nu ne îndepărtăm de Sfintele Taine ale lui Dumnezeu? Nu lăsăm sfintele imne și slăvoslavii ale lui Dumnezeu și alergăm la teatre și cinematografe să avem parte de lucruri obraznice și urâte și de lepădarea hainelor și să auzim cântece desfrânate și creații urâte și perverse? Oare nu și noi astăzi îi părăsim pe duhovnici și Mărturisitori, preoții și dascălii Bisericii noastre, și alergăm la diferiți „medium”, la ghicitori și vrăjitoare care lucrează cu satana? Nu alergăm la diferite ghicitoare în cafea și cărți, nu ne facem părtași vrăjilor, descântececelor și deochiurilor pe care le fac țigăncile? Nu alergăm ca niște oameni fără de minte și necugetați la acestea ca să aflăm dacă se însoară sau va decădea sau va scăpăta copilul nostru?

Vedeți că această stare, în care trăiește astăzi generația noastră stricată, a văzut-o încă de acum 600 de ani ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul, Marcu cel simplu, în Vigla Sfântului Munte și s-a îngrozit! Decăderea noastră este într-adevăr îngrozitoare!

Părintele duhovnic Daniil

Părintele duhovnic de la Coliba de sihaștri Sfântul Petru era atât de sporit în viața după Dumnezeu și în viețuirea după virtute, încât Domnul l-a învrednicit în fiecare sâmbătă să se împărtășească și să dea Preacuratele Taine, Trupul și Sângele Stăpânului Hristos, Sfinților care se sălășluiesc în acele locuri și care, din vreme în vreme, după cum mărturisesc mulți părinți preacuvioși și vrednici de încredere, se arată oriunde cunosc, prin duhul profeției, că arătarea lor va rânduî și călăuzi pe acela sau aceia care-i vor vedea, la viața virtuoasă și la râvna dumnezeiască a rugăciunii minții și a viețuirii neprihănite.

Acești Sfinți, zece la număr, se preumblă prin părțile cele mai pustii ale Atonului și sunt nevăzuți. În urmă cu mulți ani s-au arătat duhovnicului lor, părintele Daniil, și l-au rugat să-i împărtășească și să le dea „Sfintele [Taine menite] Sfinților” lui Dumnezeu, dar nu trebuie, i-au spus, să afle nimeni de acest lucru. Au rânduît că aveau să vină în fiecare sâmbătă și în ziua aceea va trebui să nu primească pe nimeni la el, și, dacă se va întâmpla să vină cineva, să poarte de grijă să-l alunge la timp.

Aceasta s-a petrecut vreme de mulți ani și părintele duhovnic Daniil a făcut astfel încât să nu se afle nimeni la el când veneau acești Sfinți nevoitori, ascunzând acest lucru, din porunca Sfinților sihaștri, și de părintele duhovnic Antonie, ucenicul său.

Într-o sâmbătă însă, din pizma vrăjmașului sau dintr-o simplă coincidență, la vremea la care aveau să sosească sihaștrii, a trecut pe la duhovnic un prieten din copilărie care venea de departe, pe care, pentru că nu a apucat să scape de el, l-a ascuns în biserică.

Sfinții s-au dus la duhovnic și străinul din ascunzătoarea sa îi vedea pe cei care se împărtășeau pe fereastră de la proscomidiar. După ce au primit la sfârșit Sfânta Împărtășanie, Sfinții i-au mulțumit duhovnicului, i-au cerut iertare și i-au spus că, întrucât nu a respectat înțelegerea pe care o făcuseră, nu avea să-i mai vadă. Și într-adevăr, de atunci nu i-a mai văzut niciodată, dar unii părinți spun că după aceea s-au dus la părintele duhovnic Grigorie, care locuia la Sfânta Ana Mică, și s-au împărtășit la el, cât timp acesta a fost în viață. Pe urmă, nimeni nu știe ce s-a întâmplat cu ei.

Părintele duhovnic Antonie

Acest ieromonah și luminat duhovnic a fost pentru mulți ani la Sihăstria Sfântului Petru ucenicul părintelui Daniil și, ca urmare a ascultării, lepădării de sine și smereniei, a primit harisma alungării demonilor.

Datorită răspândirii faimei sale, s-a dus [la el] un demonizat, pe care l-a vindecat și l-a izbăvit de sub puterea demonilor.

Cel bolnav, din recunoștință, i-a cerut să rămână cu el ca ucenic, pentru a urma viața de pustnic. Duhovnicul nu a vrut să-l păstreze pe lângă el și l-a sfătuit să se ducă la o mănăstire de obște, ca să aibă parte de tihnă. Dar, după multe rugăminți, a acceptat să rămână lângă el și, pentru a-l ajuta să dobândească smerenie, i-a rânduit drept canon ca, de fiecare dată când vor merge undeva sau se vor întâlni cu cineva, ucenicul să meargă în față și să facă o metanie în fața celui pe care-l vor întâlni, spunându-i: „Iartă-mă, frate, pentru că am un demon!”

Cel vindecat a păzit pentru multă vreme această poruncă a Starețului și duhovnicului său tămăduitor, rostind aceste cuvinte umilitoare despre sine, după cum fusese învățat.

Într-o zi însă, ucenicul, căruia, după cum se pare, îi venea greu să împlinească porunca părintelui duhovnic Antonie, așa cum mergeau pe drum, el în față și duhovnicul în spate, la primul ce s-a întâmplat să-l întâlnească, ucenicul i-a făcut metanie și, sub înrâurirea diavolului, i-a spus: „Binecuvântează, ava, iartă-mă pentru că am un demon, dar cel ce vine după mine are șapte”, adică a spus că duhovnicul care l-a pus să facă acest lucru are șapte demoni. De atunci duhovnicul nu l-a mai lăsat pe ucenic să meargă în față.

Icoana nefăcută de mână a Preasfintei

Cu îngăduința Mănăstirii chiriarhe a Marii Lavre, în zona Viglei a fost înălțat Schitul Cinstitul Înainte Mergător și Botezător Ioan, unde cu ani în urmă se aflau 80-100 de monahi români, dar astăzi nu mai sunt decât zece. Părinții urmează cu smerenie și evlavie tipicul și rânduiala Mănăstirilor și Schiturilor din Sfântul Munte.

În biserica centrală a Schitului se află de mulți ani o icoană foarte frumoasă și impunătoare a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea.

Zugravul acestei icoane, Gheorgákis Nikoláu, a trudit și s-a străduit mult ca să picteze icoana așa cum voia Dicheul – egumenul – Schitului, Nifon ieromonahul, care a comandat-o de la Iași (1857-1870). Dar pentru că iconarul nu reușea să o ducă la capăt, a închis-o într-un dulap pentru multă vreme. După un timp, a scos icoana din dulap și a încercat s-o isprăvească, pentru a o da ctitorului Schitului, care i-o comandase.

Urmând principiile tehnicii sale, la început a făcut veșmintele și chipul, dând două mâini, dar când a încercat să dea și a treia mână, a văzut chipurile Preasfintei și al lui Hristos deformate și alterate. Iconarul s-a întristat atunci mult, deoarece credea că și-a uitat arta și nu va putea finaliza icoana. Dar pentru că se înnoptase, a lăsat încheierea ei pentru a doua zi, când avea să înceapă probabil cu o stare de spirit mai bună.

În ziua următoare, după cum ne-a mărturisit el însuși, a făcut trei mătânii și s-a dus cu evlavie să se apuce de treabă și, o, minune! A aflat chipurile Maicii Domnului și al lui Hristos desăvârșite în mod suprafiresc, cu o strălucire nemaipomenită și o frumusețe negrăită.

Într-adevăr, în 1933, când m-am învrednicit să mă închin ei împreună cu fratele meu, Pantelimon monahul, mi-au făcut o asemenea impresie frumusețea și privirea impunătoare, splendoarea și măreția acestei dumnezeiești icoane a Maicii Domnului, că nu te puteai sătura să stai și s-o admiri ore întregi.

La acest Schit a trăit în virtute și nevoință ieropsaltul cu o voce neobișnuită și muzicianul Nectarie Vlahul, precum și mulți alți părinți și frați.

Mănăstirea Vatoped

Dragostea Maicii Domnului

La Mănăstirea de obște Vatoped, în urmă cu multe sute de ani, când pirații prădau coastele Mării Mediterane și Mănăstirile Sfântului Munte, într-o noapte au coborât pe uscat și s-au ascuns în tufișurile din apropierea Mănăstirii Vatoped, cu scopul ca dimineața, când se vor fi deschis porțile Mănăstirii, să năvălească înăuntru, să-i junghie pe monahi, să răpească tezaurele sau să săvârșească orice alt rău de care ar fi fost capabili.

Înainte de răsăritul soarelui, când slujba s-a terminat, monahii s-au dus, după rânduială, la Chiliile lor, spre a-și continua canonul de rugăciune și a se odihni.

Egumenul a rămas în biserică să-și facă acolo canonul de rugăciune. Dintr-odată, din icoana Preasfintei s-a auzit un glas care i-a spus: „Să nu deschideți astăzi porțile Mănăstirii, ci să vă urcați pe metereze să-i alungați pe pirați!”

Egumenul și-a îndreptat atunci privirea spre locul de unde venea glasul și a văzut cum chipul Preasfintei și al dumnezeiescului Prunc Iisus Hristos din icoană prinseseră viață. Pruncul și-a întins mâna și încerca să acopere gura Maicii Sale, a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, spunându-i: „Nu, Maica Mea, să nu le spui nimic, ci lasă-i să fie pedepsiți în chip cuvenit”, însă Preasfânta, încercând să oprească mâna lui Hristos și ferindu-și capul spre dreapta și ținându-l departe de mâna Lui, a rostit din nou aceleași cuvinte: „Să nu deschideți astăzi porțile Mănăstirii...” ș.a.m.d..

Atunci egumenul i-a adunat pe toți monahii și le-a spus cele petrecute. Frații au alergat în biserică și au văzut transformarea sfintei icoane, care-și schimbase cu totul forma inițială. Cu toții au fost cuprinși de uimire și I-au mulțumit Domnului și Prea-sfintei Sale Maici pentru grija deosebită și dragostea arătată, spre ocrotirea monahilor și a sfintelor așezăminte în fața distrugerii barbare.

S-au suit cu toții pe ziduri și s-au împotrivit atacului piraților, care au plecat neputincioși.

De atunci, această icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului a primit numele de „Mângâietoarea” și se află într-un paraclis, în partea centrală a Katholikón-ului Mănăstirii, cu prefacerile cuvenite: chipul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea exprimă dragoste alinătoare, privirea arată îndurare, blândețe și milostivire, iar pe buze i se vede un zâmbet cuminte și mângâietor. În schimb, expresia de pe chipul Pruncului dumnezeiesc este amenințătoare, trăsăturile feței Sale trădează mânie, privirea este aspră, vădind indignarea Sa.

Mănăstirea a dat Sfinți

După cum toate Mănăstirile din Sfântul Munte au dat o mulțime de sfinți și bărbați înțelepți, la fel și Mănăstirea Vatoped, în afara de ctitorii ei și Sfântul Evdókimos, care este prăznuit la 8 octombrie, a dat, în decursul veacurilor, mulți monahi cuvioși și înțelepți și a oferit găzduire împăraților cucernici și evlavioși, ca Ioan Cantacuzinul, care a fost tuns monah aici și a primit numele de Ioasaf, și împărații sârbi Simeon și Sava care, până să-și zidească propria lor Mănăstire, au fost primiți și li s-a oferit sprijin din partea părinților vatopedini, dar și multor altora precum:

1. Cuviosul Ghenadie, *dohiarul*¹ Mănăstirii, care a găsit, în urma unei neobișnuite minuni a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, toate butoaiele goale pline cu atâta untdelemn, încât dădea pe dinafară nu doar din butoaie, ci și din clădire.

¹ Scil. pivnicer (n. trad.).

2. Cuviosul Neofit *prosmonarul*¹, care a auzit glasul Născătoarei de Dumnezeu spunându-i că va mai trăi încă un an, apoi se va duce la Domnul.

3. Preasfântul egumen al Mănăstirii, care a auzit glasul Maicii Domnului spunându-i să nu deschidă porțile Mănăstirii ca să nu intre barbarii, ci să se urce pe ziduri și să lupte împotriva dușmanilor și piraților năvălitori.

4. Preasfântul Diákonos *vimatarul*², care cu ocazia unei alte năvăliri a barbarilor a apucat să ascundă într-o fântână icoana Născătoarei de Dumnezeu și cinstita Cruce în Sfântul Altar și, după șaptezeci de ani, când s-a întors din robie, a găsit icoana aceea stând în picioare în fântână, cu o lumânare aprinsă, iar sfânta Cruce tot în picioare. După această minune negrăită a trăit o viață îngerească pe pământ și s-a mutat la Domnul la adânci bătrâneți, cu chipul strălucind de lumină.

5. În această Mănăstire au trăit și au strălucit cu o viață virtuoasă și o viețuire nepătată Eftimie, egumenul Mănăstirii, care, împreună cu alți doisprezece monahi, i-a muștrat față către față pe latino-cugeătorii lui Mihail Paleologul și Ioan Bekkos, care l-au înecat pe Eftimie aruncându-l în mare legat în lanțuri și i-au spânzurat pe monahi în locul numit Furkovúni³, aflat pe dealul din spatele Mănăstirii.

6. În această Mănăstire s-a nevoit Cuviosul Nicodim Starețul, care a fost dascălul Sfântului Grigorie Palama întru filosofia creștină și rugăciunea minții.

7. Cuviosul Agapie, care a fost luat prizonier de agareni⁴ și a mărturisit pentru dragostea lui Hristos.

¹ Preotul care săvârșește paraclisele și dumnezeiasca Liturghie în zilele de rând (*n. trad.*).

² Paraclisierul însărcinat cu îngrijirea Sfântului Altar, care poartă asupra sa și cheile de la raclele sfintelor moaște (*n. trad.*).

³ *Scil.* „Muntele mâniei” (*n. trad.*).

⁴ *Scil.* musulmani (*n. trad.*).

Sfântul Maxim Grecul

O sfântă mlădiță a acestei Mănăstiri a fost și Maxim Trivólis, așa-numitul „Grec”, înțeleptul și marele dascăl al Rusiei și al poporului slav. În această Mănăstire a fost hrănit duhovnicește, a învățat virtutea și a primit harismele Duhului Sfânt.

Faima înțelepciunii și virtuții lui Maxim a ajuns până în Rusia. Și ducele de atunci, Vasile Ivanovici, l-a chemat oficial în Rusia, unde a întemeiat o Școală Teologică, care a dat naștere unei mari mișcări și renașteri duhovnicești. Sfântul Maxim Grecul a murit la 1556, la Lavra Sfântului Serghei, și pomenirea sa se prăznuiește de către [biserica] rusă la 21 ianuarie spre slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletească a fraților ruși.

Schitul Sfântului Andrei

Trei zile în iad

Părintele Ioan, împreună-nevoitorul Starețului Damaschin la Schitul Sfântul Vasile, ucenicul Starețului Iosif, mi-a povestit următorul fapt care s-a petrecut acum șaptezeci de ani la Schitul rusesc al Sfântului Andrei, numit „Serai”:

Un frate rus de la Schitul acesta s-a îmbolnăvit foarte grav și era chinuit de dureri cumplite. În timp ce se ruga lui Dumnezeu să-l vindece, vede deasupra patului un Înger care îi spune: „Părinte, ce alegi? Vrei să rămâi bolnav la pat, în starea în care ești, cu aceste dureri, trei ani sau preferi să stai trei zile în iad și să te faci bine?”

Părintele i-a răspuns: „De vreme ce e numai pentru trei zile, aleg iadul.”

Dintr-odată s-a aflat într-un loc „de o durere nespusă și chinuri negrăite”, cu pedepse cumplite, și după puțină vreme îl vede din nou pe Înger, care îl întreabă: „Cum te simți, părinte? Ești bine aici?” Și monahul i-a răspuns: „Mă întreb cum îmi este, după ce în loc de trei zile, cât mi-ai spus că o să rămân în iad, am petrecut aici deja trei sute de ani în chinuri cumplite și de nesuportat?” Îngerul i-a spus: „Frate, nici măcar jumătate de oră n-a trecut încă și spui c-au trecut trei sute de ani?” Închipuiți-vă! Trei sute de ani

n-au fost decât jumătate de oră. Câte secole vor fi durat cele trei zile?

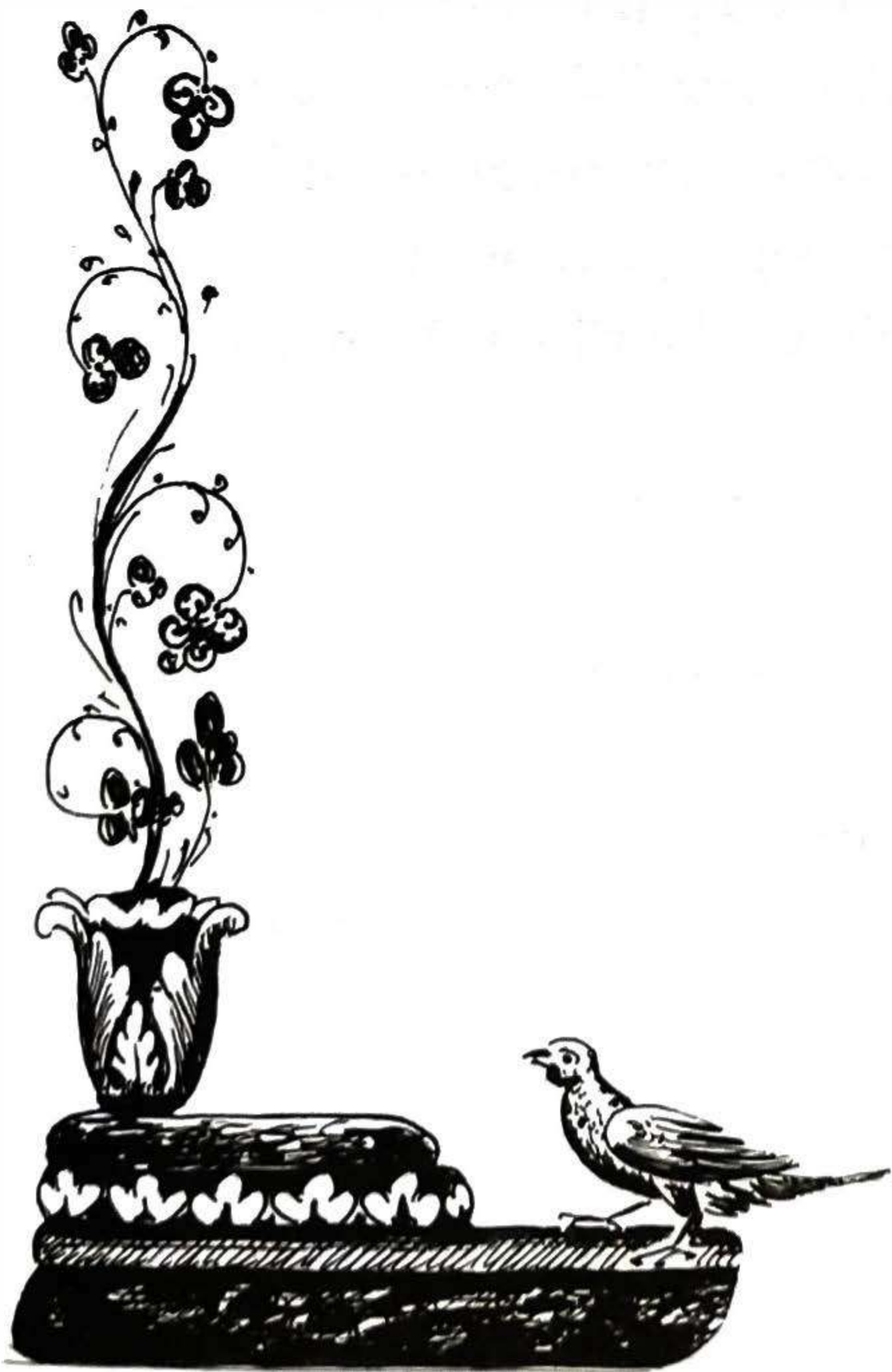
Și monahul i-a zis Îngerului: „Repede, te rog, să mă duci în patul durerilor. Mai bine să mă chinui acolo trei ani, decât aici, în iadul cel îngrozitor, vreme de trei ceasuri.”

Atunci Îngerul i-a împlinit monahului dorința și l-a readus în patul său, unde a rămas bolnav vreme de trei ani.

Întrucât unii oameni pot să aibă îndoieli față de această întâmplare, am socotit de cuviință să adăugăm o epistolă a dumnezeiescului Chiril, Patriarhul Alexandriei, pe care a tradus-o dascălul Agapie Criteanul într-o limbă mai simplă, după cum urmează: „Sfântul Chiril al Alexandriei istorisește într-o epistolă, pe care o scrie Sfântului Augustin, că trei oameni au înviat din morți, pentru rațiuni pe care le cunoaște numai Dumnezeu, Cel ce pe toate le lucrează spre a noastră mântuire. Unul dintre ei, pe care l-am găsit și la care m-am dus, plângea fără să-și afle mângâiere și, la întrebarea mea, nu mi-a dat nici un răspuns, ci continua să plângă. În cele din urmă, după ce s-a săturat de insistența mea, pentru că l-am jurat în numele Domnului să-mi spună un cuvânt spre folosul celor de față, mi-a răspuns așa: Dacă ai ști pedepsele din iad, ți-ai dori să fie cu puțință să nu ai parte de ele câtuși de puțin. Dar cum crezi că sunt pedepsele pregătite celor care păcătuiesc? Îți spun eu că sunt mai mari decât toate pedepsele din lumea de aici. Și cu greu suspin a spus: Dacă toate necazurile, durerile și chinurile de care poate avea parte cineva în lumea asta le compari și le pui alături de cele mai mici și mai neînsemnate din iad, acestea de aici ți se vor părea plăceri și desfătări. Crede-mă, nu există nimeni care să vrea să încerce mărimea acelor chinuri și să nu prefere să sufere aici până la sfârșitul lumii, fără nici o mângâiere, cu toate încercările și durerile pe care le-au avut de îndurat oamenii de la Adam până astăzi, în loc să se ducă o singură zi acolo în iad. Aceasta este pricina lacrimilor mele, pentru că am greșit în fața lui Dumnezeu, Care este într-atât de drept, încât nici demonilor nu poate să le facă nici cea mai neînsemnată nedreptate. Să nu ți se pară vrednic de admirat plânsul meu, ci mai degrabă spăimântează-te și minunează-te de faptul că oamenii, deși cunosc că vor avea parte de asemenea

chinuri, nu fac nimic în privința aceasta, nici nu se îngrijesc să-și spele păcatele. Să mai știi și aceasta, că în clipa în care sufletul se despărțea de nefericitul meu trup, am încercat atâta durere și suferință, încât este cu neputință să înțelegi sau să crezi, până nu vei trece tu însuși prin toate acestea.”

Iar noi, care scriem toate acestea, nu suntem mișcați pe cât ar trebui [de aceste cuvinte], pentru că trăim departe de Dumnezeu și inima ni s-a împietrit, dar, frații mei, acestea sunt fapte adevărate și există multe altele asemenea, consemnate în manuscrise și codici vechi din timpuri de demult pe care am putea să le menționăm aici. Preabunul Dumnezeu ne arată astfel de semne ca să ne trezească din somnul greu al păcatului și să ajungem la pocăință și la trezirea conștiinței, pentru a ne mântui de chinurile iadului veșnic neprețuitul și unicul nostru suflet cu care ne naștem, spre a trăi pururea cu Dumnezeu.

Mănăstirea Ivir

Preasfânta mătura

În anii revoltei împotriva jugului turcesc de la 1821 multe Mănăstiri din Sfântul Munte au avut de suferit, rămânând pentru mulți ani fără călugări. Atunci și Mănăstirea Ivir a supraviețuit cu foarte puțini călugări, trei până la cinci, paznici ai Mănăstirii, între care se afla și Sinesie muzicianul, delegat al Mănăstirii la Sfânta Comunitate din Karyés.

Într-o zi preotul de rând care săvârșea paraclisele zilnice și Liturghiile la Icoana Preasfintei numită „Portărița” și care se numește *prosmonar*, de îndată ce a încheiat dumnezeiasca Liturghie, vede în fața sa o femeie maiestuoasă și îmbrăcată în negru, având în mâinile sale o mătură cu care mătura Mănăstirea. Preotul a rămas înmărmurit.

A întrebat-o așadar:

– Ce faci acolo? Tu o să mături Mănăstirea?

Iar ea i-a răspuns:

– Bineînțeles, trebuie să o curăț, era și vremea. Nu a mai fost curățită de atâția ani!

Într-adevăr, nu a trecut multă vreme și sultanul a dat un firman (decret imperial), în acord cu care armata turcă ce invadase în adevăratul sens al cuvântului Mănăstirile și Sfintele Așezăminte ale Sfântului Munte era obligată să se retragă.

Așadar, de atunci s-a îndătinat săvârșirea privegherii la biserica Protatonului și la toate Sfintele Mănăstirii de duminica *Antipasha*, când se prăznuiește „atingerea” de către Apostolul Toma [a

coastei Mântuitorului], pentru că mătura Preasfintei nu înseamnă [nimic altceva] decât mijlocirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, care a alungat armata turcă din „Grădina” sa în anul 1828 și Mănăstirile au fost scutite de nenumăratele și grelele biruri și cheltuieli de întreținere a armatei turcești.

Grija [cu totul] aparte a Preasfintei

Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, ca Ocrotitoarea și Apărătoarea¹ Muntelui cu nume sfânt Athos, arată o prevedere și o grijă aparte față de monahii care locuiesc și își încheie viața aici. Și până în ziua de astăzi nu încetează să se adeverească cuvintele pe care le-a spus Sfântului Petru – primul ascet și pustnic [aghiorit] –, anume că ea este „aliatul de neînvins, care va călăuzi la cele ce se cuvin împlinite și care va lămuri cele ce nu se cuvin săvârșite, tutore, dătătoare neîntârziată de atâta vindecare și hrană, câtă e de trebuință trupului, spre a-l înzdrăveni și întări și spre a nu-i îngădui îndepărtarea de bine; mă voi ruga Fiului și Dumnezeului meu pentru iertarea desăvârșită a păcatelor săvârșite de cei care și-au petrecut și și-au încheiat viața aici bine și frumos”.

Adică pentru monahii care-și vor duce la împlinire, pe cât le este cu putință, îndatoririle lor duhovnicești, ea va purta de grijă de cele necesare pentru trup și suflet. Și dacă, asemenea unor oameni neputincioși, au vreo lipsă, aceasta va mijloci la Fiul și Dumnezeul ei, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru mântuirea lor sufletească și iertarea păcatelor și greșelilor lor, pe care se va întâmpla să le aibă.

Ca pildă și adevărire a grijii [cu totul] aparte a Doamnei și Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioara Maria față de [monahii] aghioriți, ni se înfățișează următoarele: a) trupurile celor care își încheie în Sfântul Munte viața își păstrează flexibilitatea încă multe zile după adormirea lor. Adică mâinile și picioarele se îndoaie, ochii și gura se deschid și celelalte membre nu rămân înțepenite așa cum se întâmplă cu toți cei care mor pretutindeni, în afară de Sfântul Munte și b) cu mulți ani în urmă, creștinii i-au afie-

¹ Ἐφορος – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

rosit o candelă de argint aurit care este atârnată în fața ușilor împărătești ale bisericii principale a Mănăstirii.

Această candelă, a cărei greutate depășește trei kilograme, din vreme în vreme, de prăznuirea Adormirii Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, la privegherea praznicală și la marile sărbători împărătești, face de la sine diferite mișcări, nepricinuite [de nimic], suprafirești și inexplicabile.

Au observat atât monahii, cât și mulți pelerini creștini evlavioși, precum și cel care scrie, că după fiecare mișcare a acestei candelă urma un eveniment aducător de bucurie sau dezastruos, precum catastrofa ocupației germane, pentru care candela s-a mișcat vreme de zece zile. Prin acest semn, Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea ne lasă să înțelegem că supraveghează cu un interes aparte asupra moștenirii ei, care este Sfântul Munte, de vreme ce s-au aflat și se află monahi înfrânați și virtuoși, care își silesc firea și se îngrijesc de mântuirea sufletului lor, dar care se și roagă pentru mântuirea întregii lumi.

Preasfânta face minuni și asupra pelerinilor

În perioada 1-15 august din acest an [la momentul scrierii cărții] am făcut o vizită de pelerinaj la Mănăstirea Ivir. Acolo evlaviosul pelerin Stérghie Kiskinis, din Stághira (Peninsula Chalcidică), mi-a povestit următorul fapt:

„În urmă cu șapte ani mă aflam la o priveghere de toată noaptea aici la Mănăstire și, rugându-mă în fața icoanei Preasfintei, care se numește «Portărița», m-am așezat o clipă în strană, în fața icoanei. Atunci, de oboseală, m-a cuprins un somn ușor, încât nu știam dacă dorm sau dacă sunt treaz.

Aflându-mă în starea aceasta, o văd în față pe femeia mea, Hrysánthi, care a murit acum mai mult de 15 ani, spunându-mi: «Stérghie, ridică-te și pleacă numaidecât, pentru că Anghel, copilul nostru, a suferit un accident.»

Atunci eu i-am spus: «Cum să plec, Hrysánthi, de aici?» Ea mi-a răspuns: «Hai să mergem. Ne așteaptă un cal afară, în fața bisericii Preasfintei.» Am urmat-o și am încălecat pe cal. Ea s-a așezat în șa,

a luat frâiele și conducea, iar eu stăteam pe crupa calului. Așa am ajuns la casa soacrei mele, în Tesalonic.

Am găsit-o în bucătărie pe mama ei, și soția mea a întrebat-o unde l-au dus pe Anghel. Ea a răspuns că nu știe. Am plecat de acolo și ne-am dus la casa tatălui meu, Dimitrie Kiskini. Soția mea a întrebat-o pe soacra ei: «Mamă, Anghel este acasă?» Ea i-a răspuns că nu. Atunci ne-am întors din nou la Mănăstire, unde m-am trezit foarte tulburat din cauza acestei vedenii atât de răscolitoare.

M-am dus de îndată la părintele duhovnic Maxim și, după ce i-am spus cele pe care le-am văzut în vedenie, l-am întrebat ce-ar trebui să fac. El mi-a zis să fac după cum mă va lumina Dumnezeu.

Se luminase de ziuă, dumnezeiasca Liturghie de-abia începuse. Am ieșit tulburat din Mănăstire, nu aveam stare. Am văzut [atunci] la țarm un caic și am alergat spre mare. Era închiriat pentru a pleca în localitatea Ierisos; l-am luat, din Ierisos am găsit un taxi și pe la amiezi eram în Tesalonic. M-am dus acasă la soacra mea (str. Platon 27) și am întrebat-o unde și în ce stare se află Anghel.

Soacra mea a rămas surprinsă, fiindcă mă știa în Sfântul Munte și m-a întrebat: «Dar de unde-ai aflat? Când te-ai întors? Cine te-a înștiințat? Anghel a avut un accident de mașină acum, în dimineața asta.» I-am răspuns că am aflat de la fiica ei Hrysánthi și am întrebat-o unde era copilul. Ea nu știa detalii. Mi-a spus doar că se află grav rănit la spitalul orășenesc.

Am alergat neîntârziat la spital și mi-am găsit copilul în ghips, și așa a rămas șase luni, iar apoi un an întreg a purtat o atelă de metal, pentru că avusese o fractură la coloana vertebrală.

Eu am socotit că acest al treilea copil al meu a scăpat de o moarte sigură numai printr-o minune a Maicii Domnului «Portărița», la care mă rugam cu prilejul acelei privegheri de toată noaptea. De aceea m-am întors la Mănăstirea Ivir, i-am rugat pe părinți să săvârșească patruzeci de Liturghii și i-am mulțumit Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, prin mijlocirea și intervenția căreia copilul meu a fost salvat. Și cel mai important este că după un asemenea accident nu i-a rămas nici cea mai mică sechelă cât privește sănătatea lui. Astfel că din recunoștință față de Maica Domnului, Doamna și Stăpâna lumii, Preasfânta, marea noastră Maică, la

aflarea scrierii, părinte Andrei, a unei cărți despre Sfântul Munte și minunile Maicii Domnului, vă rog fierbinte să amintiți și această minune vie pe care a făcut-o cu copilul meu și cu mine «Portărița», spre slava lui Dumnezeu și folosul sufletesc al creștinilor.”

Cei zece Sfinți de la Chilia Sfânta Treime

Între Sfânta Mănăstire Ivir și Milopótamos, puțin mai sus de pădure, în urmă cu mulți ani se afla o Chilie foarte prosperă, cu o biserică închinată Sfintei Treimi, care se găsea în hotarele Mănăstirii Ivir.

Starețul și cei nouă monahi alcătuiau obștea acestei Chilii, care era asemenea unei mici Mănăstiri chinoviale, precum sunt așa-numitele Chilii, cu biserici și suprafețe de teren, unde se află grădini de măslini, vii, pomi fructiferi și diferite plante.

Frații aceștia trăiau în multă pace și dragoste, asemenea unui suflet în mai multe trupuri, și din ceea ce a urmat se vede că ei se rugau lui Dumnezeu – Preasfintei Treimi – să-i învrednicească să moară împreună. Să aibă un „sfârșit bun, în pace, neînfruntat”, moartea să-i afle pregătiți și spovediți, cu ultima merinde a creștinului care este dumnezeiasca Împărtășire cu Trupul și Sângele Mântuitorului nostru și să le ia Îngerul păzitor sufletul în vremea unei pocăințe sincere.

Și se pare că Dumnezeu, „Care ascultă rugăciunile și face voia celor ce se tem de El”, a ascultat și rugăciunea acelor părinți. Vecinii Chiliei, fiindcă nu mai văzuseră de multe zile nici o mișcare a acestor monahi, au început să se neliniștească și să-i caute.

S-au dus la Chilie, au bătut în ușă, au spus, după rânduială, „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule, miluiește-ne pe noi!”, și au așteptat să audă dinăuntru „Amin” și să li se deschidă ușa, dar nimic: „nici glas, nici răspuns”, după cum se spune¹. Atunci trei dintre ei și-au făcut cruce și au intrat în casă. Ușa era deschisă. Au vorbit, au strigat, dar nimeni nu le-a răspuns.

¹ Cf. III Reg. 18, 26 (n. trad.).

Au așteptat puțin și apoi au simțit o mireasmă care venea din biserică. Atunci s-au îndreptat spre aceasta și ce-au văzut! În mijlocul bisericii, de jur împrejurul egumenului – Starețul Chiliei– se aflau trupurile în poziția în care facem metanie după pavecerniță și cerem iertare unul de la altul și toți de la Stareț și egumen, care ne binecuvântează, după ce mai întâi el cere primul iertare: „Părinți și frați, binecuvântați, iertați-mă și Dumnezeu să vă ierte, să vă binecuvânteze și «să-Și arate fața Sa spre voi»!”

Vor fi avut mai mult de cincisprezece zile în această poziție, în care i-au aflat vecinii lor, și cu toate acestea nu erau rigizi, așa cum de obicei se întâmplă cu toți cei morți, nu se transformaseră. Dimpotrivă, răspândeau o mireasmă de negrăit.

I-au îngropat, după rânduiala Bisericii, așa cum i-au aflat, cu toate veșmintele monahale, camilafcele și șiragul de mătănii în mâini. Astfel, dotați cu toate armele și atotpregătiți, au plecat spre cealaltă viață, viața veșnică.

De atunci acea Chilie a rămas nelocuită, de vreme ce și-a împlinit menirea sa și a trimis la Preabunul Dumnezeu zece Sfinți, care să mijlocească la Sfânta Treime pentru mântuirea monahismului și a întregii lumi. Astăzi, din această Chilie nu se mai păstrează decât ruine.

Au pus otravă în băutura psaltului

Cândva, de prăznuirea anuală a Preasfintei (15 august), au chemat să cânte la Mănăstire ca protopsalt al corului din dreapta pe muzicianul și monahul român Nectarie¹, numit și Vlahul.

Și aici, ca și la biserica Protatonului, unii [dintre monahi] mânați de pizmă au ajuns până acolo, încât s-au făcut unelte ale diavolului și, pentru a-l împiedica pe psaltul acesta cu o voce rară să cânte ca protopsalt al corului din dreapta, i-au pus otravă în pahar.

Acest binecuvântat muzician, înarmat cu o credință mare și adâncă în Dumnezeu și în Maica Domnului, de îndată ce a simțit

¹Nectarie Shimonahul (1804-1899), originar din Huși, și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în Sfântul Munte (în 1842 se afla deja acolo), fiind autorul unei opere muzicale remarcabile, care cuprinde compoziții atât în limba română, cât și în limba greacă (*n. trad.*).

primele dureri, a alergat la icoana Preasfintei numită „Portărița”, a luat candela, a băut întreg conținutul ei și cu multă amărăciune [în suflet] a spus: „Preasfântă [Fecioară], izbăvește-mă! M-au otrăvit!”

Ajutorarea grabnică, sprijinul neîntârziat și doctorul celor care o cheamă, Stăpâna și Doamna de Dumnezeu Născătoarea, de îndată ce Nectarie a băut întreg conținutul candelii, i-a adus pe dată și vindecarea. Monahul Nectarie s-a făcut imediat bine și a cântat cu multă râvnă toată privegherea.

Așadar, pentru a-i face de rușine pe cei care-au îndrăznit să comită această nelegiuire, Nectarie a cântat cu străpungere de inimă, slăvindu-L pe Cel Preaînalt și mulțumindu-i Maicii Domnului și Preasfintei noastre [Fecioare] și, după cum el însuși a mărturisit, niciodată nu a avut atât de mare râvnă și limpezime a vocii, ca în seara aceea, în care a simțit o bucurie și veselie de negrăit.

Așadar, s-a petrecut tocmai contrarul a ceea ce urmărea satana să facă prin mijlocirea monahilor răi și pizmuitori, care, pentru a-și sătura patima invidiei, s-au gândit să meargă până la crimă.

Psalții noștri trebuie să poarte de grijă

Așadar, dacă satana reușește și izbutește asemenea lucruri în acel loc sacru numit Sfântul Munte, imaginați-vă de câte succese are parte între psalții care se află în lume și împlinesc această sfântă misiune.

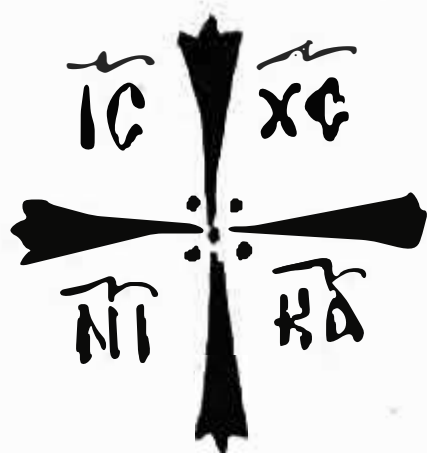
Unii dintre aceștia, din fericire puțini la număr – să mă ierte iubii psalți, pentru că nu vreau să acuz pe nimeni prin cele pe care le scriu, ci sunt obligat să mă refer la unele fapte, pe care le-am constatat în timpul șederii mele în lume ca fiind neortodoxe și neadecvate misiunii sfinte și slujirii psalților în biserică –, unii, așa cum spuneam, fiindcă sunt înzestrați cu voci frumoase și cu o [deosebită] rezistență a plămânilor și laringelui, merg în strănă și, în loc să cânte, după cum spun sfintele Canoane ale Bisericii noastre, „cu bună-cuviință și cu o voce smerită” (canon al Sinodului Quinisext), pentru a putea reda înțelesurile celor cântate, și în loc să cânte odată cu gura și laringele și mintea și inima lor, așa cum spune sfântul imnograf: „îndulcească-se lui vorba mea”, din nefericire „cântă cu limba melodiile, dar cu mintea se află la cele necuvenite”.

Prin urmare nu înțeleg locul pe care-l ocupă sfânta strană ca pe un spațiu al rugăciunii, transformând modul de a cânta psaltic, în pofida titlurilor pompoase de așa-ziși „arhon-protopsalt”¹, într-o cântare de lume sau în cântece de dragoste² sau în cantate specifice arhipelagului Eptanisiotic³, vătămând astfel singura moștenire pe care o avem în acest domeniu și alterând prin adaptările lor autentica muzică eclesiastică bizantină.

Nu pot înțelege că deprinderea cântării este pentru descoperirea adevăratei plăceri duhovnicești, așa cum spune dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „învață să cânți și vei vedea care este dulceața cântării; căci cei care psalmodiază se umplu de Duhul Sfânt, la fel cum cei care cântă ode satanice se umplu de duhul cel necurat” (*Omilia a XIX-a la Epistola către Efeseni*).

Numai când psalții noștri cântă astfel se fac mijlocitorii celor prezenți în biserică în fața lui Dumnezeu, pentru că, după cum spun Sfinții Părinți, „când psaltul își îndepărtează șirul gândurilor sale de imnele cântate, atunci încetează să mai comunice duhovnicește cu Dumnezeu și să mai fie solul poporului în fața Lui”.

Împlinindu-și slujirea în acest fel, au convingerea că nu se mai află nimeni ca ei care poate interpreta imnele dumnezeiești. Iar printr-un prelungit tremolo și prin vocalizele nepotrivite și inoportune se arată asemenea celor aflați în stare de transă, și nu ca niște oameni treji duhovnicește și smeriți.

¹ Ἀρχων Πρωτοψάλτης - titlu onorific acordat de Patriarhia Ecumenică diferitelor personalități din rândurile psaltilor care s-au distins în spațiul muzicii eclesiastice sub aspect interpretativ, compozițional sau educațional (*n. trad.*).

² Ἀμάνεζ – cântec de lume, de obicei erotic, în care se repetă frecvent, ca refren, cuvântul „aman” (*n. trad.*).

³ Zonă geografică insulară pe coasta de vest a Greciei continentale (*n. trad.*).

Mănăstirăa Dionisiu

Sfânta Mănăstire Dionisiu, în afară de ctitorul ei, Sfântul Dionisie, [înzestrat] cu ascultare desăvârșită, smerenie adâncă și răbdare fără margini, a dat încă alți unsprezece Sfinți și mulți părinți și frați care s-au afierosit rugăciunii neîncetate a minții, primind de la Preabunul Dumnezeu harisme duhovnicești pe măsură.

Sfântul Nifon

Vom aminti ca pildă de urmat spre folos sufletesc câteva momente din viața Sfântului Nifon, care, după ce a ajuns Patriarh al Constantinopolului și a păstorit Biserica lui Hristos pentru mulți ani, s-a retras și s-a întors la locul lui de pocăință, la Mănăstirea Dionisiu, ca simplu monah începător, pentru că, lipsind mulți ani de la Mănăstire, nimeni dintre cei vechi nu-l mai cunoștea.

Egumenul i-a dat ascultarea de „vurdunăr”¹, adică l-a pus să care cu măgarii lemne de pe munte, și din cauză acestei diaconii locuia în afara Mănăstirii, în staul.

Monahii de la Mănăstire vedeau în fiecare noapte cum din staul ieșea o pară de foc care ajungea până la cer. Aceasta s-a petrecut multă vreme și părinții care au observat acest fenomen mai presus de fire l-au făcut cunoscut egumenului Mănăstirii. Acesta a cerut în rugăciune de la Dumnezeu să-i arate rostul acestui semn. Dumnezeu i-a descoperit că acela pe care l-au pus în staul să care lemne din

¹ În limba latină *burdonarius* (n. trad.).

pădure este Patriarhul Ecumenic Nifon, care mai înainte a fost frate al acestei Mănăstiri.

Egumenul, în noaptea în care Dumnezeu i-a descoperit acest fapt nemaipomenit, i-a adunat pe preoți și pe diaconi îmbrăcați în veșmintele lor, dimpreună cu frații Mănăstirii, și cu lumânări și tămâie s-au dus cu toții la staul. L-au găsit pe patriarh în staul rugându-se lui Dumnezeu cu mâinile ridicate, și din acestea ieșeau flăcări care, asemenea unor lumânări, ajungeau până la cer.

Egumenul și întreg cinul preoțesc au căzut în genunchi și i-au spus Sfântului Nifon: „[Cinstite] Patriarh, destul cu umilința. Vino la Mănăstirea ta și ia toiagul pătoresc ce-ți aparține, ca să păstorești și să ne conduci pe noi pe toți la pășunile harismelor dumnezeiești.”

Mănăstirea păstrează asemenea unor daruri dumnezeiești moaștele sfințite ale părintelui nostru purtător de Dumnezeu Nifon, care răspândesc aromă dumnezeiască și mireasmă cerească.

Cuviosul Leontie Zăvorâtul

Sfântul Leontie, din relatările părinților, a trăit mai mult de șaptezeci de ani în ascultare, ca zăvorât, la Mănăstirea Sfântului Dionisie. Nu știa unde sunt porțile Mănăstirii, întrucât nu ieșise niciodată, nici măcar din curiozitate, până în curte, ci, afierosindu-se ascultării și slujirii sale, din Chile se ducea direct la biserică și de la biserică, unde era și diaconia sa, mergea la masa de obște și de acolo iarăși la Chile spre a-și continua râvnita rugăciune neîncetată a inimii.

Nu știa ce înseamnă gâlceava sau refuzul ascultării pe care egumenul și întâi-stătătorii Mănăstirii o rânduiau pentru el, ci era întotdeauna plin de râvnă în toate. A învățat cele două cuvinte, cele mai importante ale limbii călugărești: „Binecuvântează” și „Să fie binecuvântat”; într-aceste cuvinte este cuprinsă întreaga viață de mănăstire. Acela care, pentru un motiv sau altul, ridică obiecții, găsește scuze sau pretexte, nu vrea să tragă decât foloase personale de pe urma mântuirii sale și nu se află în hotarele ascultării. Atunci când își alege singur diaconia pe care o va împlini și cui va sluji, nu are nici o legătură cu adevărata viață de călugărie, pe când binecuvân-

tatul Leontie a aflat, prin lepădarea de sine și ascultare, calea mântuirii și a sfințirii.

Și-a cunoscut dinainte moartea prevestind-o și a lăsat ca pildă pentru urmași viața sa. Rămășițele lui, pe drumul spre cimitir, au izvorât mir sfânt și o mireasmă de negrăit: de aceea se numește „Izvorător de Mir”.

Acești doi părinți ne-au arătat prin viața lor adevărata cale de urmat pentru cei care caută mântuirea. Pilda acestor cuvioși și de Dumnezeu purtători părinți au urmat-o și o urmează până în ziua de azi mulți monahi și părinți de la toate Mănăstirile Sfântului Munte. Astfel și Mănăstirea aceasta a dat mulți alți Sfinți și monahi nevoitori, precum părintele Isaachie, părintele Lazăr și mulți alții, pe care Domnul și Dumnezeuul a toate îi știe.

Bătrânul-Ignatie

La douăzeci de ani după ce am venit în „Grădina Maicii Domnului”, în anul mântuirii 1953, a lăsat pentru totdeauna lumea asta deșartă și asemenea unei păsări a zburat la cele cerești sufletul întreit-fericit al monahului Ignatie, frate al Mănăstirii de obște Dionisiu.

Numai Dumnezeu cunoaște virtutea și sporirea duhovnicească a fiecărui om. Se întâmplă ca de multe ori să ne arătăm altfel decât suntem [cu adevărat]. Adică manierele, titlurile, rangurile, comportamentul exterior ireproșabil, bunătatea aparentă sau chiar și milosteniile, toate acestea îl pot înșela pe om, încât cel păcătos ajunge să fie socotit ca drept, în timp ce cel virtuos și bun să fie socotit rău, așa cum vom vedea din exemplul următor.

Dar semnele de după moarte sunt roadele pomului bun, răsplata virtuții sau pedeapsa răului, săvârșite de cineva în vremea acestei vieți trecătoare.

Adormirea sa

La fel și în cazul Bătrânului-Ignatie, semnele pe care Preabunul Dumnezeu a binevoit să le arate după moartea sa ne adevăresc sfin-

țenia vieții virtuozose pe care a dus-o acest binecuvântat monah, care a primit ca răsplată pentru ascultarea și nenumăratele sale osteneli duhovnicești harismele Duhului Sfânt.

Așadar, a văzut dinainte și și-a prezis moartea și pentru neîncetata și neîntrerupta rugăciune fericită și de viață dătătoare „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, care s-a alipit și a devenit una cu respirația sa, osemintele și capul său au primit harul, la mutarea lor, să răspândească o aromă și o mireasmă duhovnicească negrăite, încât toți monahii Mănăstirii de obște au dat slavă lui Dumnezeu, Cel care și în cazul acestui monah a adeverit sfintele cuvinte ale Sfântului Ioan Scărarul care spune: „acolo unde va veni Dumnezeu Cel mai presus de fire, se vor petrece, așa-dar, lucruri mai presus de fire.”

Acest binecuvântat monah nu face parte din ceata acelor mari ave de demult, ci se numără printre monahii și părinții contemporani, pentru că, prin harul lui Dumnezeu, a trecut la cele veșnice în iunie 1953, iar Dumnezeu l-a așezat în ceata cuvioșilor părinți aghioriți, spre a-L slăvi dimpreună cu Îngerii și cu toți Sfinții pe Preabunul Dumnezeu, pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, pe Care L-a iubit și Căruia I s-a închinat din tinerețile sale.

Viața duhovnicească

Preacuviosul și dragul meu monah dionisiat Bătrânul-Lazăr, care a adormit în urmă cu puțini ani într-un somn de veci și care acum se află în fericita ceată a părinților aghioriți, în apropierea Împăratului și Dumnezeului nostru Cel fără de moarte și veșnic, mi-a povestit odată că într-un chip foarte smerit l-a întrebat pe părintele Ignatie, un binecuvântat Stareț, cu puțin înainte ca Domnul să-l ia în lăcașurile cerești și dumnezeiești, despre începuturile vieții duhovnicești.

Starețul Ignatie era foarte chibzuit, serios și cumpătat la vorbă, pe când Bătrânul-Lazăr, asemenea unui cerb însetat, căuta să afle [cât mai multe], și de aceea, într-o bună zi l-a întrebat: „Părinte Ignatie, aș vrea să te rog să-mi spui cum și în ce fel poate omul în general și, cu precădere, monahul, să aibă parte de viață duhovnicească? Și de unde ar trebui să înceapă?”

Învățătură plină de folos

„Părintele meu, mă întrebi despre lucruri pe care eu însumi n-am reușit să le trăiesc și, întrucât nu le-am pus în faptă, cum aş putea să vorbesc [despre ele] și să-i învăț și pe alții?”

Binecuvântatul spunea acest lucru dintr-o prea mare smerenie și pe temeiul cunoașterii de sine, deoarece, așa cum vom vedea în continuare, el însuși se nevoise și sporise îndeajuns de mult în smerenie, dascălul cel mai bun al virtuții.

„Dar, părinte Stareț, a stăruit părintele Lazăr, după atâția ani de viață ascetică sunt convins că Dumnezeu îți va fi descoperit neîndoielnic chipul în care omul, și cu precădere monahul, poate intra pe drumul virtuții, al stăpânirii de sine și al îngrădirii gândurilor sale.”

Bătrânul-Ignatie i-a răspuns: „Părinte Lazăr, eu, după cum v-am spus, nu știu [prea multe] din propria mea cercare, dar, așa cum am auzit de la lucrătorii virtuții, ceea ce poate deschide ușa vieții virtuozitate – iar eu le împărtășesc părerea – trebuie să fie lepădarea de sine, după cum spune și Domnul nostru Iisus Hristos: «Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie» (Mc. 8, 34) și «cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții» (In. 8, 12). Adică cel ce e în stare să se lepede de sine, poate în chip ușor să-și «ia crucea»; iar, atunci când învață să-și «ia crucea», aceasta arată că poate să urmeze și să calce pe urmele pașilor Stăpânului Hristos.

Așadar, părinte Lazăr, acela ce va reuși, chiar și la o măsură foarte mică, să încerce să calce pe urmele pașilor vieții pe care ni i-a propovăduit și ni i-a arătat Domnul, acela, după socotința mea, a dobândit smerenia Domnului și nu are nevoie de altă învățătură. Și, desigur, va fi dobândit [totodată] răbdarea – prima harismă dumnezeiască.

Răbdarea aduce lucrătorului ei un al doilea dar dumnezeiesc, care este discernământul [duhovnicesc]. Iar discernământul aduce puterea deosebirii gândurilor, puterea stăpânirii de sine și a ținerii în frâu a minții. Dar, iartă-mă, părinte, că eu cel plin de patimi și păcătos fac pe dascălul în fața ta.

Cuvioșenia ta este de mulți ani în cinul monahal, și cele pe care nu am ajuns să le înțeleg le cunoaște neîndoielnic mai bine decât

mine, și prin făptuirea lor va fi pătruns sensul vieții duhovnicești, și va putea mai bine să-i învețe și să-i conducă și pe alți frați, asemenea unei bune călăuze, la lucrarea virtuții și a fericitei rugăciuni, care îndrumă și așază mintea în inimă. Iar când mintea coboară în inimă și rostește neîncetat rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoa-se, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!», atunci încep să se împrăștie norii și beznele păcatului și ale patimilor și să se reverse lumina dumnezeiască a Domnului, care va curăți și va lumina întreg sălașul inimii, unde va locui harul Duhului Sfânt.

Astfel, cu puterea harului și a darului Sfântului Duh, omul va putea convorbi cu Dumnezeu față către față și el însuși [va dialoga] cu Dumnezeul nostru Cel în Trei Ipostasuri și Trei Sori, fie că este monah, fie că este un simplu creștin, indiferent de calitatea sau rangul pe care l-ar avea.

Căci, așa cum prea bine știi, frate, Biserica noastră cinstește și sărbătorește zilnic Sfinți care vin din toate păturile sociale: săraci, precum este cel mai mare Sfânt al Bisericii noastre, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului Ioan, bogați, precum sunt patriarhii Avraam, Isaac, Iacov și Iov, diferiți împărați, generali, ostași, nobili, sfetnici și dregători ai Bisericii, de la paraclisieri și psalți, până la arhierei și patriarhi.

Toți aceștia, Profeți, Apostoli și mulțimea Mucenicilor, a Cuvioșilor și a altor cete aparținând Bisericii triumfătoare a Ierusalimului de Sus, a continuat Bătrânul-Ignatie, au urmat credincioși calea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, după cum și fericitul Apostol cu multă îndrăzneală spunea: «Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui» (*II Tim. 4, 7*).

Prin urmare, în acord cu spusele Apostolului Pavel, au fost încununăți și răsplătiți toți Sfinții, pe care întreaga lume creștină îi cheamă în ajutor și se închină sfintelor și cinstitelor moaște și icoanelor lor, ca slujitori ai Domnului.

Dar noi toți trebuie să cunoaștem că, de nu ne vom lepăda de noi înșine, adică de nu ne vom supune și nu ne vom omorî voia,

dacă nu ne vom ridica crucea, adică să îndurăm cu bucurie și mulțumire chinurile, ispitele și smintelile acestei lumi, nu vom putea urma «Mielului» și nici să-L câștigăm pe Hristos, după cum au făcut și fericitul Pavel și toți Sfinții, care spuneau: «pentru Acesta m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc» (*Fil. 3, 8*).

Adică, toate cele care ne aduc desfătare, dezmiardare și satisfacție, dacă nu le urâm și nu le socotim ca pe niște gunoaie, nu vom putea râvni niciodată la bunurile cele veșnice ale lumii și vieții de dincolo, ale veșnicei Împărății a Cerurilor, la bunătățile despre care dumnezeiescul Pavel, care a fost răpit până la cel de-al treilea cer, a spus: «Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El» (*I Cor. 2, 9*).

Așadar, dacă nu facem și noi așa, nu-L putem urma pe Hristos, acolo unde S-a dus El, adică pe Cruce. Iar dacă nu-L vom urma pe Cruce, nu ne vom învrednici să vedem Învierea, Calea Vieții care este Însuși Stăpânul Hristos.

Dar, a continuat Bătrânul-Ignatie să-i spună părintelui Lazăr, chiar dacă vom dobândi toate aceste virtuți duhovnicești și vom urca pe Cruce, dacă nu vom avea adevărata smerenie și cunoștință să putem spune și să credem că «suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram dator să facem» (*Lc. 17, 10*), nu vom avea parte de nici un folos.

Căci, dacă nu vom gândi așa, nu vom putea intra în țara adevăratei virtuți. Dar nici de adevărata rugăciune a inimii nu ne vom putea bucura, dacă mai întâi nu vom intra în locul de sălășluire a binelui desăvârșit, dacă nu vom ajunge pe culmea virtuților și nu vom dobândi și noi acea virtute care se numește iubirea și care este Dumnezeu Însuși Cel mai înainte de veci. Căci nu există virtute adevărată în afara iubirii. Și nimeni fără aceasta nu se va învrednici să-L vadă pe Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, singura Iubire adevărată. Amin.”

Mănăstirea Pantocrator

Părintele Cosma

În urmă cu aproape unsprezece ani (1970) a plecat din viața aceasta trecătoare părintele Cosma, originar din Tracia, ale cărui rude locuiesc în satul „Kalli” (Ghianiță).

Părintele Cosma care venea de la Mănăstirea Stavronichita, acum mulți ani, în 1925, adică în anul următor schimbării calendarului, pentru că nu a căzut de acord cu frații de la această Mănăstire, s-a retras și s-a închinoviat la Mănăstirea Pantocrator.

Aici, datorită prea multei sale râvne, dar și pentru mai multă isihie, a cerut de la Sinaxa Bătrânilor acestei Mănăstiri și i s-a încredințat cultivarea unei mari proprietăți a Mănăstirii Pantocrator, „Ampelikiá”, ce se află aproape de locul lui de metanie, Mănăstirea Stavronichita.

Pe terenul acestei proprietăți se află ruinele fostei Mănăstiri a lui *Fakianós*¹, care a fost încorporată Mănăstirii Pantocrator, după apariția impunătoare a acestui ansamblu arhitectonic, și din care până astăzi nu se mai păstrează decât mica biserică a Întâmpinării Domnului.

Această proprietate, pentru mulți ani părăsită, după multă trudă și muncă titanică, părintele Cosma a transformat-o dintr-o livadă sălbatică și necultivată, așa cum rămăsese nenumărați ani la rând, într-o vie roditoare, într-o grădină și livadă cu mulți pomi fructiferi, încât, după cum ne-au spus părinții Mănăstirii Pantocra-

¹Una din nenumăratele Mănăstiri care a ființat în Sfântul Munte până în secolul al XIV-lea, când a fost încorporată Mănăstirii Pantocrator (*n. trad.*).

tor, a ajuns să le fie foarte folositoare, ajutându-i mult în anii ocupației hitleriste.

Părintele Cosma era simplu și cu puțină știință de carte; bun și cumpătat la vorbă și, ca să lupte împotriva marelui război al cărnii, se trezea noaptea, aprindea felinarul, pe care-l pune în fața livezii necultivate, și săpa zi și noapte, până ispita și înverșunarea războiului crud și nevăzut se retrăgeau cu totul. În felul acesta, al luptei îndelungate, a sădit 250.000 de m² de vii și grădini, cu ajutorul cărora, vreme de patruzeci de ani, a susținut Mănăstirea, oferind monahilor nu numai struguri și vin, într-o cantitate care depășea 20 de tone anual, ci, mai ales în anii ocupației germane, și cartofi, fasole și diferite alte legume și fructe, care nu au lipsit niciodată în acea perioadă.

Însă, în ciuda muncii grele cu brațele, așa cum se vede din sfârșitul fericit al vieții sale, părintele Cosma nu și-a neglijat îndatoririle duhovnicești și canonul de rugăciune. Era o pildă vie care-i învăța pe toți oamenii că, atunci când există bunăvoință, omul poate, cu puterea și ajutorul lui Dumnezeu, să ajungă la săvârșirea și împlinirea tuturor îndatoririlor lui, trupești și duhovnicești, după cuvântul Sfintei Scripturi [care spune] „și pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați”; adică să facă și ceea ce este necesar pentru întreținerea trupească, dar să se și afierosească și să sporească în rugăciunea neîncetată a minții și a inimii: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, precum a făcut fratele Cosma, care a ajuns pe culmi de virtute și sfințenie.

Părintele Cosma a fost atras de entuziasmul religios al așa-numiților „zelotiști”, dar, pentru că era din firea sa blând, liniștit și smerit, a încercat să evite scandalurile și disputele. De aceea se ducea la Mănăstire regulat și, pentru a nu da fraților prilej de discuții [pe seama sa], se închina și se împărtășea, ferindu-se de întâlnirile cu ei. Astfel, a trăit o viață monahală foarte liniștită.

La vârsta de 70 de ani continua să lucreze livezile de la Ampelikia din greu. Părinții Mănăstirii Pantocrator au o rânduială tipiconală, potrivit căreia toți cei care au diferite ascultări în afara Mănăstirii, în zilele sfinte ce urmează Sâmbetei lui Lazăr, trebuie să se adune la Mănăstire și să cânte dimpreună acel tropar frumos de la

Vecernia Floriilor: „Astăzi harul Duhului Sfânt ne-a adunat împreună și ridicându-ne cu toții crucea să spunem: Binecuvântat e cel ce vine întru numele Domnului, osana întru cei de Sus!” Dacă au văzut că părintele Cosma lipsește, l-au trimis de la Mănăstire pe fraatele Spiridon să vadă ce se petrece.

Părintele Spiridon l-a aflat pe părintele Cosma ușor bolnav; astfel, a rămas cu el să-i slujească. Nu după multe zile, cu toată boala lui, s-a apucat din nou de muncă, fără să cadă la pat.

Și-a cunoscut dinainte moartea

După ce a trecut Săptămâna Mare, părintele Cosma i-a spus fratelui Spiridon să iasă pentru puțin din Chilia sa și chiar în clipa aceea a căzut la podea, pe pătura pe care întotdeauna dormea. Părintele Spiridon a auzit de afară un ușor hu-hu-hu și când a intrat în Chilie l-a găsit pe părintele Cosma fără suflare.

Părintele Spiridon a alergat să înștiințeze Sinaxa Bătrânilor Mănăstirii, și cu toții au luat trupul neînsuflețit și l-au dus la biserica de la Ampelikiá, unde, cu imne și tămâieri, i-au făcut, după rânduală, slujba înmormântării.

Pe toată durata slujbei înmormântării, părintele Spiridon a văzut cum stătea lângă trupul neînsuflețit un monah cu camilafcă, care semăna surprinzător de mult cu părintele Cosma. Când au coborât rămășițele pământești în mormânt și preotul a spus „Deschide-te, pământule, și primește-l pe fratele Cosma monahul...”, părintele Spiridon a fost martorul unei minuni nemaipomenite. A văzut cum a coborât și monahul, care stătuse mai înainte lângă rămășițele pământești, și, așezându-se peste trupul mort, a luat chipul părintelui Cosma.

Același frate, care, după cum se vede, era sporit în virtute, ne-a adevărit că vreme de patruzeci de zile după înmormântarea părintelui Cosma, l-a văzut pe acesta, care în toată vremea vieții sale se arătase a fi neștiutor de carte, cântând laolaltă cu ceilalți părinți ai Mănăstirii Pantocrator în stranele bisericii, mai ales atunci când se cânta „Ceea ce ești mai cinstită...”, dar și alte imne (Laudele, Doxologia Mare).

Părintele Cosma a adormit întru somnul de veci la 13 aprilie în anul 1970 și a fost îngropat, după propria dorință, acolo unde s-a

nevoit trupește și sufletește vreme de mai bine de patruzeci de ani, lângă Biserica Întâmpinării Domnului din Ampelikiá.

Profeția

Părintele Cosma, din cele auzite de noi, a avut multe virtuți și haruri, pe care, pe cât putea, le ascundea. Era înfrânat și foarte positor, cu toate că lucra [cu trupul] din greu. Dormea puțin și nicio dată în pat, ci întotdeauna pe podea, având așa-numita [virtute] a „dormirii pe jos”. Chilia îi era simplă și neîngrijită; la fel și propria persoană. Era milostiv și cunoscut pentru sărăcia sa. Dacă se întâmpla vreodată ca vreun trecător să-i dea bani, ca să nu-l jignească și nici să nu pară că din virtute nu primește să-i ia, îi accepta, dar îi dădea imediat primului întâlnit și nu păstra pentru sine nimic.

Când îl vedeai, nu îți crea impresia că are ceva deosebit și, pentru că nu vorbea și părea neînvățat, îl puteai lua drept unul dintre monahii obișnuiți ai Sfântului Munte. Dar se pare că, pe lângă truda istovitoare și multe altele, dobândise harisma rugăciunii neîncetate.

Aceasta s-a adevărit printr-un fapt petrecut cu puțină vreme înainte de adormirea sa: se afla cu mai mulți monahi, care vorbeau despre starea generală și tendințele belicoase prezente în diferite state europene, fiind de părere că, dacă se va impune un anumit regim, consecințele, care se vor răsfărânge asupra lumii întregi, ce va avea, probabil, de suferit cumplit, vor fi, fără îndoială, generale și imediate, atât în Grecia, cât și în Sfântul Munte. Părinții vorbeau și-și dădeau cu părerea despre această situație întunecată, cu toată naivitatea lor.

Părintele Cosma, la auzul acestora, le-a spus că un așa-zis frate duhovnicesc de-al său, sporit în virtute, a zis că a văzut venind spre Sfântul Munte din zona localității Ierissós, care se află în afara Sfântului Munte, în partea de nord-est, o mare mulțime de oameni cu diferite arme, securi, cazmale, sape și alte lucruri de acest fel și se îndrepta spre Sfântul Munte mânată de o stare deloc pașnică.

Atunci acel monah a văzut o femeie impunătoare și măreață, îmbrăcată în negru și semănând cu o împărăteasă, cu diademă [pe cap] și cu un copil mic în brațe. A văzut-o pe acea femeie cum și-a

întins mâna sa dreaptă și le-a spus poruncitor: „Opriți-vă! Încă n-a venit ceasul!” și mulțimea a făcut cale întoarsă.

Părintele Cosma a spus aceste lucruri ca și cum le-ar fi văzut altcineva, dar probabil el însuși le văzuse petrecându-se, când germanii au invadat Grecia în 1941. Atunci s-a ridicat mult popor, cu idei și sentimente necuvioase și anarhiste, având intenția de a cuce-ri și a distruge atât Sfântul Munte, cât și pe monahii din el.

Acea femeie slăvită, cu pruncul în brațe, nu era altcineva decât Preasfânta Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, Doamna acestui Loc Sfânt al nostru, care, ca Apărătoare¹ și Ocrotitoare a Sfântului Munte, a împiedicat înaintarea acelor oameni rău-voitori, care veneau să le facă rău monahilor.

Atunci, părintele Cosma le-a spus celorlalți monahi, care vorbeau despre starea generală: „Aveți credință, fraților, în Dumnezeu și în Preasfânta, pentru că nu ne va lăsa să pățim nimic rău. Și după cum atunci Preasfânta i-a împiedicat pe oamenii răi, tot așa și acum să nădăjduim că ne va păzi, pentru vremea de față, chiar dacă mai târziu răul poate izbucni sub alt chip.”

Acesta era părintele Cosma care, după cum mărturisesc părinții Mănăstirii Pantocrator și toți cei care l-au cunoscut, era un monah bun și milostiv, care și-a dat duhul în pace, în chip cuvios, în mâinile Singurului Dumnezeu, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, și trăiește alături de Părinții aghioriți.

¹Εφορος – intendent, purtător de grijă (n. trad.).

Mănăstirea Dohiariu

Vocea frumoasă împiedica mântuirea sufletului

În urmă cu mulți ani (1860), la Mănăstirea Dohiariu viețuia ca monah un foarte vestit psalt, cu o voce aleasă, pe nume Sinesie, [originar] din satul Sfânta Paraschiva (Peninsula Chalcidică).

Acest monah avea o evlavie deosebită la Sfânta Paraschiva și întotdeauna, în afara canonului său rânduit de rugăciune – mătăniile și rostirea rugăciunii „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, pe care era nevoit să le facă –, săvârșea în mod obligatoriu și un canon de rugăciune la Sfânta Paraschiva. În rugăciunea aceasta cerea Sfintei să-l ajute să-și izbăvească sufletul și, dacă, om fiind, are asupra sa ceva care stă piedică în calea mântuirii, să îndepărteze acel lucru de la el în orice fel știe ea.

A continuat să spună acea rugăciune mulți ani și, într-o dimineață, după slujba praznicală și dumnezeiasca Liturghie întru pomenirea Cuvioasei Mucenițe Paraschiva (26 iulie), a simțit o mică durere în gât și apoi, încet-încet, vocea i-a răgușit.

De atunci a făcut multe încercări să-și dreagă vocea, dar n-a reușit să afle nici vindecare, nici îmbunătățire, ci, din contra, cu cât vremea trecea, răgușeala se accentua. Pentru că era un muzician deosebit și un psalt vestit, s-a întristat atât el însuși, cât și frații Mănăstirii și toți părinții din Sfântul Munte care-l cunoșteau.

Au făcut cu toții rugăciune la Dumnezeu pentru vindecarea fratelui Sinesie, astfel că, după ceva vreme, i s-a arătat în vis egumenului Mănăstirii Sfânta Paraschiva care i-a spus: „De ce supărați

pe Domnul cu rugăciunile voastre de fiecare zi pentru fratele Sinesie? Și de ce vă plângeți, de vreme ce el însuși mă roagă de mulți ani să îndepărtiez de la el ceea ce este piedică în calea mântuirii sufletului său?”

O lecție folositoare psaltilor

Egumenul l-a chemat pe fratele Sinesie și l-a întrebat pentru ce lucru anume se ruga el Sfintei Paraschiva. Părintele Sinesie i-a spus că i s-a rugat Sfintei să îndepărteze de la el tot ce i-ar fi putut împiedica mântuirea sufletului, adăugând că, atunci când cânta, cu glasul său armonios, simțea o satisfacție aparte și desfătare, încât mintea uita de sine și se îndepărta de sensul cuvintelor dumnezeiești, și în loc să-L slăvească cu aceste imne pe Cel Preaînalt, după cum spune psalmul lui David, „Plăcute să-I fie Lui cuvintele mele” (Ps. 103, 35), cu vocea lui plăcută și melodioasă își aducea sieși plăcere, pătrunzându-i în suflet și minte un soi de mândrie ascunsă; și astfel demonul mândriei îl făcea să piardă legătura cu cele cântate și unirea minții cu Dumnezeu, și așa rugăciunea sa se transforma în păcat, după cum spune, de asemenea, Duhul Sfânt: „iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat” (Ps. 108, 6).

Aceasta să fie o lecție pentru noi și pentru frații psalți, spre a nu-și pierde plata lor de la Dumnezeu, ci cântarea lor să fie o adevărată rugăciune, și nu vorbe de laudă și înfumurare în fața oamenilor. Pentru că psaltul, atunci când urcă în sfânta strană pentru a cânta, face o lucrare sacră și îi reprezintă în fața lui Dumnezeu pe oameni, în numele cărora dă răspunsurile la ecfonisele preotului.

Părintele Sinesie, din ziua în care și-a pierdut vocea și până în ziua când, cu harul lui Dumnezeu, a adormit într-un somn cel de veci, nu a mai cântat vreodată, ci dimpreună cu ceilalți frați ai Mănăstirii Îl slăvea zi și noapte pe Dumnezeu, spunând rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine și întreagă lumea Ta!”

Așa a plecat din viața aceasta bucurându-se și veselindu-se într-o rugăciune aceasta dumnezeiască a minții, ce unește mintea cu inima și sufletul cu trupul și îl aduce în fața lui Dumnezeu ca pe o tămâie duhovnicească pe întreg omul credincios, ca să poată spu-

ne cu toată cunoștința: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta” (Ps. 140, 2) și cântând, să se afierosească cu trupul și sufletul Domnului și Dumnezeuului nostru.

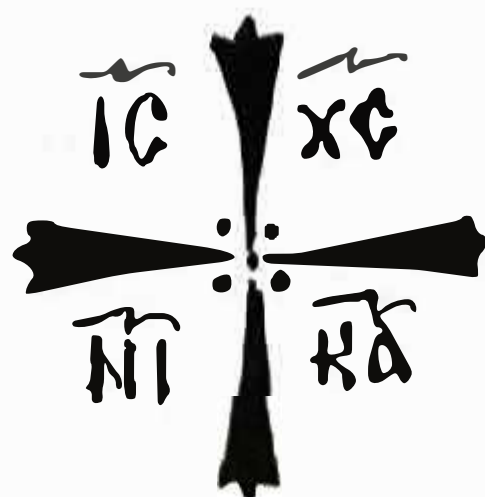
Numai așa rugăciunea și psalmodia se înalță asemenea unei tămâi bine-mirositoare la tronul slavei, făcându-se jertfă adevărată și fără de vicleșug, pe care Dumnezeu o primește, cum a primit și jertfa acelui simplu, bun și drept Abel.

Psalmodia nu este o meserie pentru câștigarea pâinii

Este nevoie de multă atenție, deoarece cântarea psaltică nu este o meserie, de pe urma căreia plătiți fiind, să ne întreținem copiii, ci este o misiune sfântă, un rang bisericesc și treaptă a clerului inferior.

Ca clerici și oameni ai bisericii, care purtăm cinstita rasă, trebuie să avem o gândire aleasă și cultivată. Se cuvine să ne cunoaștem pe noi înșine mai mult decât pe ceilalți oameni și, eliberați de patimi și, cu precădere, de iubirea de sine, de pizma cea nimicitoare și de mândrie, să dobândim fericita smerenie, pentru a putea spune și noi dimpreună cu fericitul Pavel, Apostolul neamurilor: „în cinste, să ne dăm unii altora întâietate” (Rm. 12, 10). Căci, după cum spun și Sfinții Părinți în scrierile lor sfinte, psaltul reprezintă poporul, dă răspunsurile la ectenii, la rugăciunile și cererile preotului și răspunde în numele pleromei purtătoare a numelui lui Hristos care se află în biserică, în clipa atot-sfântă și la toate rugăciunile, pe care le face preotul care este mijlocitor între Dumnezeu și oameni, iar preotul dimpreună cu psaltul mijlocesc și cer mântuirea sufletului și bunăstarea trupească [a oamenilor] de la Preabunul Dumnezeu.

De aceea, vai de preotul și de psaltul care nu poartă de grijă de misiunea lor sfântă, după spusa profetului: „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă” (Ierem. 48, 10)!

Mănăstirea Sfântul Pavel

Sfintele moaște nu îi primesc pe cei de alte credințe

Pe vremea când *prosmonar* și *vimatar* era părintele Andrei, care, asemenea oricărui *vimatar*, avea în grijă sub cheie sfintele moaște, a făcut următoarea constatare:

De câte ori scotea sfintele moaște spre a se închina la ele credincioșii, așeza întotdeauna racla cu moaștele Sfântului Dionisie din Olimp în partea dreaptă a mesei, în margine și apoi lângă ea rânduia în șir celelalte sfinte moaște.

Într-o zi părintele Teoclit Dionisiatul, care se afla la Sihăstria cu numele „Zarkádi¹” a Mănăstirii Sfântul Pavel, s-a dus cu un număr mare de pelerini la Mănăstirea Sfântul Pavel ca să se închine la sfintele moaște și să le vorbească despre acestea.

În ziua următoare închinării la sfintele moaște, părintele Andrei, *vimatarul* și preotul de rând, a observat, după cum el însuși mi-a mărturisit, că moaștele Sfântului Dionisie, precum și celelalte moaște, au încetat să mai răspândească bună mireasmă, rămânând fără nici un miros, asemenea tuturor osemintelor părinților adormiți.

Acest lucru a lăsat o impresie puternică asupra preotului de rând, care se mira neputând înțelege de ce moaștele Sfântului Dionisie, care până ieri răspândeau un miros [mai frumos și] mai puternic decât al celorlalte moaște, s-au oprit brusc să-și mai răspândească aroma. A observat că același lucru s-a petrecut și în a doua, și în a treia zi.

¹ Scil. „Căprioara”.

După cea de-a treia zi au început din nou, puțin câte puțin, să răspândească acea aromă și mireasmă cerească pe care o avuseseră dintru început.

Și, fără îndoială, fenomenul ar fi rămas inexplicabil și ar fi trecut neobservat, dacă în cea de-a patra zi nu ar fi venit din nou părintele Teoclit Dionisiatul cu alți pelerini, pe care i-a adus ca să se închine la sfintele moaște. Când a luat sfârșit închinarea la sfintele moaște, părintele Teoclit i-a spus părintelui Andrei: „Părinte, în urmă cu trei zile, dacă vă amintiți, am fost aici cu un grup de pelerini, cărora le-am fost călăuză, și în acel grup era și ambasadorul israelian care s-a închinat și el la sfintele moaște împreună cu ceilalți. Atunci, mi-a spus părintele Andrei, ni s-a limpezit nelămurirea: de ce s-a pierdut pentru trei zile mireasma frumoasă a sfintelor moaște și mai ales a moaștelor Sfântului Dionisie, care răspândeau o aromă atât de intensă. Atunci i-am spus părintelui Teoclit despre faptul petrecut și, la rândul său, s-a minunat și el de mărturia pe care o dau sfintele moaște, ce nu primesc să li se închine necredincioșii și cei fără evlavie, care le sărută nu din credință și pietate, ci doar „ca să fie văzuți de oameni”.

Dar nici credincioșilor care nu li se închină cu evlavie, credință și respectul cuvenit, nu le descoperă harul și mireasma pe care le au de la Dumnezeu, și nu primesc închinarea lor. De aceea, mulți dintre ei, care se duc cu o credință șubredă și vor să se convingă dacă sfintele moaște au mireasma lor bine-plăcută, se plâng și spun că nu simt nici o mireasmă, după ce s-au închinat cu îndoială, deoarece în aceste cazuri o importanță deosebită are credința. Căci fără credință, orice bine ar face omul se socotește ca păcat, după spusa dumnezeiescului Pavel: „Și tot ce nu este din credință este păcat” (*Rm.* 14, 23).

Buna mireasmă a sfintelor moaște

Adesea cu ocazia sărbătorii Bobotezei, toate sfintele moaște aflate acolo dimpreună cu „Sfintele Daruri” (aurul, tămâia și smirna pe care le-au adus cei trei magi ai perșilor Stăpânului Hristos și le-a dăruit acestei Mănăstiri doamna Máro, soția sultanului Murat al

Il-ea, împreună cu un fragment destul de mare din [lemnul] cinstitei Cruci și alte lucruri) răspândesc o mireasmă atât de puternică, încât se umple toată biserica de aroma lor cerească și dumnezeiască.

În momentul în care psalții cântă luminânda „Cercetatu-ne-a Mântuitorul, harul, adevărul în apele Iordanului și cei din întuneric și din umbră am aflat adevărul, pentru că într-adevăr a venit și s-a arătat lumina cea neapropiată”, preoții scot în rânduială sfintele moaște din sfântul altar, ca frații și cei de față să li se închine. După cum ne-a spus părintele Andrei, în 1965 psalții cântau această luminândă, lărgind și rărind ritmul în mod special, ca și mireasma sfințelor moaște să dureze mai mult.

Acest lucru se petrece până astăzi, spre adevărea și mângâierea duhovnicească a monahilor, care se bucură foarte mult și se veselesc cu precădere în zilele acestea sfinte ale Crăciunului și Bobotezei.

Bătrânul-Antim

Pe la această sfântă școală a virtuții, rugăciunii, ascultării, smereniei, curăției și sărăciei de bunăvoie, fostul stareț [al Mănăstirii Sfântul Pavel], părintele Andrei, mi-a spus că în decursul veacurilor au trecut suflete care s-au nevoit [foarte] aspru, într-o adevărată lepădare de sine și, după Apostolul Pavel, „s-au făcut părtași făgăduințelor” fericirii veșnice.

Unul dintre acești nevoitori a fost și Bătrânul-Antim care, din ascultare desăvârșită și sporirea în rugăciunea minții, s-a învrednicit să primească de la Domnul cel Atotputernic darul deosebirii duhurilor și al prezicerii, cu care putea discerne și cunoaște de departe, fără să audă ce cugetă fratele, gândurile și intențiile sale.

De acest lucru s-a încredințat părintele Andrei în ultimele zile ale vieții Bătrânului-Antim. Căci, când s-a îmbolnăvit pentru scurtă vreme și părinții l-au mutat din Chilia sa la infirmeria Mănăstirii, părintele Andrei s-a dus să-l viziteze și să-l împărtășească cu Preacuratele Taine – Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

Părintele Andrei spunea în sinea sa Acatistul Bunevestiri a Maicii Domnului – toate cele 24 de condace și icoase. La Acatis-

tu [acesta], de fiecare dată când se intonează [refrenul] „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” și „Aliluia!”, ne facem de obicei semnul Crucii și repetăm și noi, cei ce ascultăm Acatistul, „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” și „Aliluia!”.

Când părintele Andrei, așadar, spunea în sinea sa „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” și „Aliluia!”, Bătrânul-Antim, fără să audă, bineînțeles, ce spunea părintele Andrei, repeta și el murmurând, „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” și „Aliluia!”, făcând semnul Crucii chiar la momentul cu pricina.

Părintele Andrei, când a înțeles lucrarea harului lui Dumnezeu prin care Bătrânul-Antim lua parte [și el] la săvârșirea Acatistului Preasfintei, s-a minunat și, după ce l-a împărtășit cu Sfintele Taine, în prezența fratelui infirmier al Mănăstirii, monahul Gavriil, fața Bătrânului-Antim a strălucit și și-a dat fericitul suflet [în mâinile] lui Dumnezeu cu bucuria vieții veșnice zugrăvită pe chipul său.

Bătrânul-Avramie

Binecuvântatul părinte Andrei a luat pentru multă vreme ca ucenic lecții despre asceză, ascultare și tăierea vocii proprii de la nevoitorii și părinții din Pustia Sfântul Vasile unde, după cum am zis, a ucenicit în apropierea preacuviosului părinte Stareț Gherasim Menághia chimistul. În afară de părintele Gherasim, a cunoscut și alți părinți duhovnici, precum Starețul Heruvim, Starețul Iosif, părintele Bartolomeu și alți mulți sihaștri și asceți.

Părintele Andrei asigura legătura dintre Starețul Gherasim Menághia și doctorul Marii Lavre, monahul Atanasie Kampanáos și ducea de la unul la altul corespondența și diferitele articole publicate în periodicul „Biblioteca aghiorită”.

În vremea aceea la Mănăstirea Sfântul Pavel s-a îmbolnăvit greu unul dintre marii nevoitori și neînduplecat lucrător al ascultării, monahul Avramie.

Părintele Andrei, în drumul lui la Lavra, l-a rugat pe părintele Atanasie să facă efortul de a trece pe la Mănăstirea lor, pentru a-l vedea pe acest bolnav.

Doctorul s-a dus bucuros de la Marea Lavră la Mănăstirea Sfântul Pavel, care pe uscat se află la o distanță de șase ore [de mers pe jos].

După ce l-a cercetat pe bolnav, a constatat că se află în ultimul ceas al vieții sale și că, dacă va fi mutat, la cea mai mică mișcare inima sa nu va rezista și va muri imediat.

Când doctorul și fratele infirmier al Mănăstirii au ieșit afară din Chilia Bătrânului-Avramie, bolnavul, în ciuda interdicției riguroase a doctorului de a nu se mișca, s-a ridicat, s-a dus la baie, s-a spălat și s-a pieptănat, cu o pace și un calm absolute.

Când părintele Andrei a încercat să-l împiedice să se ridice, fiindcă rămăsese cu el în Chile, acesta i-a spus: „Nu-ți fie teamă, părinte Andrei, încă nu mi-a venit ceasul, orice-ar spune doctorul. Te rog numai să te duci să-mi aduci dumnezeiasca Împărtășanie, ca să mă împărtășesc cu Trupul și Sângele lui Hristos, și doar după aceea mă va lua la El, la ceasul convenit.”

În răstimpul în care părintele Andrei se dusesese să aducă dumnezeiasca Împărtășanie, doctorul și infirmierul s-au întors să vadă dacă bolnavul a murit, dar l-au găsit în picioare pieptănându-se. În fața acestei minuni, doctorula rămas mut și cu gura deschisă, pentru că, în acord cu știința pe care el o practica, starea bolnavului era cu totul fără de speranță.

Când s-a întors părintele Andrei cu Preacuratele Taine, Bătrânul-Avramie își făcuse rugăciunea în picioare și după ce a spus „Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaș mă primește...”, s-a împărtășit foarte calm cu Sfintele Taine, după care s-a așezat din nou.

Doctorul l-a întrebat pe Bătrânul-Avramie: „Părinte, văd cu bucurie că ești foarte liniștit și vesel. Spune-ne, te rog, cum te simți și care este pricina acestei bucurii?”

Atunci părintele Avraam i-a spus doctorului: „Părinte Atanasie, cu harul lui Dumnezeu sunt la Mănăstirea aceasta de patruzeci și cinci de ani și nu-mi amintesc să fi învinuit sau să fi judecat vreun părinte, frate sau creștin, dar nici pe vreun alt om, după porunca Domnului nostru Iisus Hristos care spune: «nu judecați ca să nu fiți judecați». La fel și eu cred că Hristos nu mă va judeca și nu mă

va osândi pentru multele și marile mele păcate, ci voi avea parte de mila Sa. Părinți și frați, iertați-mă!”

Doctorul i-a adresat o a doua întrebare părintelui Avramie: „Cum poate monahul, dar și oricare om să ajungă să împlinească acest lucru?”

Părintele-Avramie a spus zâmbind: „Dragă doctore, ca să reușească cineva acest lucru și să nu judece pe nimeni e nevoie de două lucruri esențiale: primul este să se învingă pe sine, să lepede voia sa, care aduce iubirea de sine și mândrie satanică, pentru a dobândi smerenia. Cel de-al doilea este să renunțe desăvârșit la ură și să-și umple inima de o dragoste sinceră și lipsită de viclenie. Dragoste față de Dumnezeu și de întreaga creație în general, față de oameni, animale, plante și tot ceea ce trădează viață.

În felul acesta socotesc că omul nu poate judeca și învinui pe nimeni, pentru că nu-și vede decât scăderile, neputințele și păcatele, și orice mișcare a celorlalți o vede și o socotește drept virtute adevărată. Așa m-am obișnuit și eu să-i văd pe ceilalți oameni.

Știința mea de carte, doctore, nu este deosebită. Însă am auzit de la părinți că «trebuie să iertăm tot răul pe care-l vedem și-l auzim la ceilalți; și trebuie să facem binele despre care vorbesc și pe care-l făptuiesc». Și nu trebuie să ne îngăduim sau să încuviințăm a face vreun rău oamenilor sau animalelor. Nici măcar cu gândul să nu săvârșim rău celui alt, pentru că atunci dragostea, care este Dumnezeu, pleacă și în locul ei vine și-și face cuib în inima noastră ură, care este diavolul.”

Imediat ce părintele Avramie a terminat de rostit aceste cuvinte a spus: „Doamne, Iisuse Hristoase, primește-mi duhul!” și îndată și-a dat sufletul și fața sa a strălucit ca soarele. Doctorul s-a minunat și cu lacrimi în ochi a spus: „Într-adevăr, adevărații monahi și adevărații creștini mor atunci când vor și așa cum vor, și nu atunci când hotărăște știința [medicală].”

Astfel, am dat cu toții slavă Preabunului Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să vedem asemenea lucruri și să fim părtași învățaturii monahului Avramie de la Mănăstirea Sfântul Pavel.

Ora morții

În 1953, când a avut loc marele cutremur în [arhipelagul] Heptanisa¹, aproape toți care se aflau la Mănăstirea Sfântul Pavel erau din Heptanisa, ca și părintele Andrei care era originar din insula Kefaloniá.

Părintele Andrei s-a întors atunci în locurile natale și l-a găsit în viață doar pe bătrânul său tată, la o vârstă înaintată – aproape de o sută de ani. L-a luat, cu acordul lui, la Mănăstirea sa, unde, după un an de încercare, în acord cu rânduiala [monahală], l-a făcut călugăr.

Astfel, i-au schimbat numele din Grigorie în Simeon monahul și a devenit frate al Mănăstirii Sfântul Pavel. La scurtă vreme, fraatele Simeon s-a îmbolnăvit și după vreo două-trei zile părinții, pentru a avea mai bine grijă de el, fiindcă era foarte bătrân, l-au dus la infirmeria Mănăstirii.

Acolo se ducea adesea și fiul său, părintele Andrei, care-i dădea curaj și încredere. Văzând că starea i se înrăutățea și se apropia de ceasul morții, l-a întrebat: „Părinte Simeon, ce-ai înțeles din cei o sută de ani pe care i-ai trăit? Ți amintești de ceva bun din viața ta? Cum te simți acum, când se apropie ceasul plecării din viața asta?”

Tatăl său, monahul Simeon, cu fața veselă, a spus: „Dragul meu fiu, părinte Andrei, din toată viața pe care am trăit-o în lume nu-mi amintesc de nimic bun. Singurul bine care m-a bucurat nespus și mi-a adus multă mulțumire a fost faptul că Dumnezeu m-a învrednicit să ajung monah la vârsta de 100 de ani, după viața jalnică și plină de întristări pe care am trăit-o. Iar acum, copilul meu, când am înțeles că a venit ceasul plecării definitive din lumea asta, simt în sinea mea o mare bucurie și o flacără ce-mi încălzește măruntaiele. O mare lumină-mi luminează mintea și mă silește să spun neîncetat rugăciunea pe care m-ai învățat tu s-o rostesc: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!», și vreau să plec cât mai repede din viața aceasta, pentru că mi se pare că mă voi duce la un praznic foarte mare. Bucuria mea e de negrăit. Nu pot s-o descriu în cuvinte. Cum să-ți înfățișez [ceea ce trăiesc]? Mă simt ca și cum m-aș duce la nunta unui împărat mare și bogat.”

¹ Zona insulară din partea de vest a Greciei (*n. trad.*).

Cu aceste cuvinte și cu bucuria care tresălta în inima sa, după ce s-a împărtășit cu Preacuratele Taine, și-a dat duhul, având zugrăvit pe chip dumnezeiescul har.

Cu fratele Mănăstirii Sfântul Pavel Simeon s-a împlinit ceea ce s-a spus de către Profetul David: „Când voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu?” (Ps. 41, 3).

Toți Sfinții au așteptat ceea ce noi socotim îngrozitor și înfricoșător, adică moartea, cu bucurie, pentru a-i elibera de viața asta înșelătoare și a se muta în cealaltă, care este veșnică, spre a trăi pururi alături de Dumnezeu.

Dumnezeu le dăruiește pocăința celor care o voiesc

Așa cum mi-au povestit părinții, la Mănăstire a trăit un monah cu numele Grigorie, care și pe vremea când trăia în lume era foarte dificil, irascibil și capricios în toate. Și „bună ziua” dacă i-ai fi spus, te-ar fi ocărât. Era foarte supărător, plictisitor și pretențios, purtându-se despotic cu toți părinții și vorbindu-le întotdeauna pe un ton prefăcut.

Părinții, desigur, ca să aibă plată de la Dumnezeu, erau răbdători cu el și își spuneau între ei: „Așa cum Preabunul Dumnezeu Se arată îngăduitor față de neajunsurile și păcatele noastre, tot la fel și noi să ne arătăm răbdători față de capriciile fratelui nostru, încât să ne purtăm și cu acest bolnav în duhul credinței.”

Dar el, prin lucrarea satanei, abuza de răbdarea părinților, socotind-o slăbiciune. Astfel se arăta din ce în ce mai necuviincios și arogant.

Însă Părintele nostru Ceresc, Care cunoaște și rabdă îndărătnicia, răutatea și păcatele oamenilor și „nu voiește moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu și să vină la cunoștința adevărului”, a rânduit în chip atotînțelept mântuirea și îndreptarea acestui biet bătrân Grigorie, care într-o bună zi a înțeles că din cauza gâlcevei continue nu avea nici un prieten. Căci toți evitau să se afle în compania sa și să discute cu el, fiindcă de câte ori încercau să comunice cu el ajungeau la conflict.

Atunci Bătrânul-Grigorie a început să se gândească serios la faptul acesta și lacrimile au prins să-i curgă din ochi ca dintr-un izvor. O atât de mare schimbare i-a dăruit Dumnezeu, încât s-a îmbolnăvit de necaz și a căzut la pat greu bolnav, gata să moară.

Până atunci nu voia nici să se împărtășească; iar la biserică se ducea cu greu.

Părinții s-au gândit să-l ducă la infirmeria Mănăstirii, ca fratele infirmier să-i poarte de grijă alături de alți bătrâni aflați acolo.

De cum au auzit bătrânii cei bolnavi că avea să vină acolo și Bătrânul-Grigorie, toți într-un glas au spus: „Părinților, dacă vreți să-l aduceți aici pe Grigorie, trebuie mai întâi să plecăm noi toți de aici și apoi să-l aduceți.” Iată cât de mult îi știau de frică!

Părinții Mănăstirii, ca să nu se scandalizeze bătrânii, care în ultimele zile ale vieții lor au nevoie ceva mai multă liniște, i-au pregătit o Chilie în fața spitalului și l-au dus pe Grigorie acolo, care, după această întâmplare, prin care a fost atât de mult umilit din cauza disprețului celorlalți, a fost cuprins de o stare de pocăință sinceră și, cu inima și cugetul frânte, i-a rugat pe egumen și pe părinți să-l ierte pentru purtarea sa urâtă și atitudinea de mai înainte. A cerut de asemenea cu lacrimi în ochi să se spovedească și să se împărtășească cu Preacuratele Taine.

Astfel, după o spovedanie curată, în pocăință sinceră, cu cugetul cu adevărat înfrânt, Dumnezeu l-a învrednicit să primească dumnezeiasca Împărtășanie, Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, și înfruptându-se din această ultimă merinde și-a dat sufletul și a reușit, prin mila lui Dumnezeu, să plece din această viață cu un sfârșit cuvios, și, în nădejdea mântuirii sufletului, să intre în Împărăția Cerurilor.

Puterea dezlegării afurisirii

Preacuviosul și dragul meu duhovnic părintele Andrei a avut bunăvoința duhovnicească de a-mi povesti următoarea minune vrednică de luat în seamă, petrecută la această Mănăstire.

În vremea egumeniei arhimandritului Serafim, a adormit aici, la bătrâneți adânci, într-o mulțime de zile, fratele Eugen monahul.

Bătrânul-Eugen a fost, cu mai bine de patruzeci de ani înainte de a ajunge părintele Serafim egumen, econom la diferitele metocuri ale acestei Mănăstiri din afara Sfântului Munte. Și pentru că a slujit Mănăstirea cu credință și dăruire, era foarte iubit de către toți frații, și mai tineri și mai în vârstă, cărora le povestea diferite situații dificile pe care le-a întâlnit în viața sa.

Așadar, spunea că la vremea tinereții lui, când comitatele bulgare erau la apogeul acțiunilor lor în detrimentul populației grecești din [provinciile grecești] Macedonia și Tracia, Bătrânul-Eugen avea ascultarea de pădurar al Mănăstirii și împreună cu Bătrânul-Partenie (o altă figură duhovnicească a acestei Mănăstiri) locuia la Cei Patruzeci de Mucenici, un mic paraclis cu o căsuță, care se află în pădurea ce aparține Mănăstirii.

Din 1850 până în 1920, în toată Macedonia și Tracia, comitatele bulgare au adus mari pagube fraților noștri greci, locuitori ai acestor provincii, încercând să le bulgarizeze.

În încercarea lor, au urmărit, prin folosirea unei propagande adecvate, să trezească fanatismul în rândurile monahilor slavofoni aflați în Sfântul Munte.

În scopul acesta s-au folosit de mulți monahi, printre care și de un întâi-stătător al Marii Lavre, pe nume Hrisostom.

La aflarea acestui fapt, a sosit un trimis din partea grecilor, pentru că acest Hrisostom, fost egumen al Marii Lavre, avea să joace un rol important, fiind omul de legătură, fără ca Mănăstirea să cunoască acest lucru, între monahii bulgarofoni și șefii comitagiiilor. Acesta i-a întins o capcană și mai sus de Mănăstirea Ivir l-a ucis, împușcându-l, în timp ce se îndrepta spre Karyés.

Omul respectiv, după ce a săvârșit crima, s-a dus în pădurea Mănăstirii Sfântul Pavel, la biserica celor Patruzeci de Mucenici, după cum avea ordin de la căpitani și patrioții greci, care duceau lupta împotriva comitagiilor bulgari.

Și-a încredințat secretul Bătrânului-Partenie și monahului Eugen, cu care a rămas și în care avea încredere, socotindu-i buni patrioți și capabili să păstreze secretă această misiune a ofițerului mirean. Într-adevăr, pentru multă vreme, până să înceteze furia, tumultul și zgomotul, pe care monahii lavrioți și Sfânta Comunitate

le făceau în vederea descoperirii criminalului – pentru că Hrisostom Lavriotul era pe atunci și delegatul Marii Lavre la Sfânta Comunitate – și până să se ivească prilejul potrivit ca trimisul să plece, a stat ascuns în pădure, în apropierea acestor frați, ca muncitor.

Lavrioții au pus în mișcare autoritățile locale și Patriarhia Ecumenică l-a afurisit printr-o decizie sinodală pe criminalul care știa totul despre uciderea lui Hrisostom; dar și aceia care știau și nu făceau cunoscută această crimă au fost supuși epitimiei și afurisirii Marii Biserici Maici a lui Hristos, care i-a legat cu pedepsele grele și nesfârșite ale iadului veșnic.

Frații Mănăstirii Sfântului Pavel, Bătrânul-Partenie și monahul Eugen, respectând secretul patrioților greci și misiunea sacră a războiului, pe care ei îl duceau în luptele pline de victime din Macedonia și Tracia împotriva dușmanilor comitagii bulgari, au păstrat taina și n-au vădit-o nimănui.

Însă, când Bătrânul-Partenie s-a apropiat de sfârșitul vieții sale, a mărturisit această taină duhovnicului și, când a adormit somnul cel de veci, Serafim, Categumenul Mănăstirii, care a aflat taina, a trimis o cerere din partea Mănăstirii, prin care ruga Patriarhia Ecumenică și cerea Marii Biserici Maici a lui Hristos să emită un act prin care să dezlege orice legare sau afurisire a monahului Partenie, care decedase. Însă Categumenul Serafim nu știa că această taină era știută și de monahul Eugen și astfel în actul Patriarhiei [Ecumenice] a fost trecut numai numele Bătrânului-Partenie.

După mulți ani de la moartea Bătrânului-Partenie, s-a îmbolnăvit și Bătrânul-Eugen, care, la o vârstă destul de înaintată, a fost dus la infirmeria Mănăstirii. Acolo slujea părintele Andrei, pe atunci proaspăt călugăr. Părintelui Andrei i-a fost atât de drag acest Sta-reț, Bătrânul-Eugen, încât, când a adormit pentru totdeauna somnul celor fericiți, a plâns moartea lui ca și când ar fi fost moartea propriului său tată.

După moartea Bătrânului-Eugen, părintele Andrei, la porunca Categumenului, a făcut patruzeci de Liturghii cu parastas, într-o odihna sufletului său. Când s-au încheiat cele patruzeci de Liturghii, îl vede aievea în visul său pe Bătrânul-Eugen, care i-a spus: „N-am putut, copilul meu, să mărturisesc.”

Aceasta, fiindcă s-a repetat de multe ori și fiindcă părintele Andrei o simțea ca pe o realitate vie, fiind profund mișcat, a fost adusă la cunoștința egumenului. Acela, înțelegând sensul vedeniei, l-a chemat pe secretarul Mănăstirii și i-a scris Patriarhului Ecumenic, de la care a cerut eliberarea unui act de dezlegare (este o hotărâre sinodală a Bisericii Maici) spre iertarea păcatelor Bătrânului-Eugen.

Patriarhia Ecumenică a trimis această hotărâre sinodală și, când Categumenul a primit-o, i-a chemat pe frații Mănăstirii, au făcut o priveghere de toată noaptea și la dumnezeiasca Liturghie, după Sfânta Evanghelie, a citit sfântul document și toți frații Mănăstirii s-au rugat Domnului pentru iertarea și odihna sufletului fratelui Eugen.

La următoarea priveghere, după citirea acestei dezlegări, părintele Andrei împreună cu alți părinți de-ai Mănăstirii Sfântului Pavel l-au văzut din nou într-o vedenie foarte vie pe Bătrânul-Eugen cântând dimpreună cu părinții în corul din partea dreaptă a bisericii și strălucind de lumină dumnezeiască. Atunci părintele Andrei, după cum el însuși mi-a mărturisit, a alergat să-l îmbrățișeze, dar [acela] s-a făcut nevăzut. Astfel prin harul „Dezlegării” din partea Bisericii Maici, care are puterea de a lega și dezlega păcatele fiilor ei credincioși, i s-a dat iertare de păcate, dar și dezlegarea pedepselor pe care ea însăși i le impusese.

Pădurarul

La această binecuvântată Mănăstire a lucrat pentru mulți ani Iorgos Kuziamánis care, pentru că era muncitor mirean, locuia în afara Mănăstirii și, fără ca părinții să știe ceva, se ducea pe ascuns de acolo de unde ședea la vânătoare în duminici și sărbători.

Într-o zi de sărbătoare, Kuziamánis a plecat, ca întotdeauna, la vânătoare. Când a ajuns într-un anume loc din pădure, sus înspre „aghiasotira”, au început pe neașteptate să cadă în jurul său, ca stropii de ploaie, pietre de diferite dimensiuni, când mari, când mici, alteori în față, alteori în spatele său.

Iorgos s-a speriat, a lăsat deîndată arma, a apucat șirul de mătânii și, începând să spună cu înfocare și fără oprire rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, pe

care o învățase de la părinți, s-a întors la Mănăstire. Pe toată această distanță, din pădure până la Mănăstire, pietrele n-au încetat să cadă asupra sa, dar nici una nu l-a lovit.

Aceasta i-a fost spre învățătură de minte și de atunci nu s-a mai dus în zi de sărbătoare la vânătoare, ci, așa cum au adevărit părinții acestei Mănăstiri, se ducea la biserică și asculta sfintele rânduieli și rugăciunile părinților.

Preasfânta se îngrijește de monahi ca o mamă

La Mănăstirea de obște Sfântul Pavel a viețuit în urmă cu treizeci de ani un Stareț foarte simplu și bun, Bătrânul-Toma, un lucrător al ascultării plin de râvnă și neobosit, care avea ascultarea de a-l ajuta pe brutarul Mănăstirii la frământarea aluatului.

Într-o zi s-a întâmplat să lipsească pentru două zile brutarul Mănăstirii, Bătrânul-Grigore, care era în această ascultare de multă vreme și cunoștea foarte bine rânduiala, ajutând la cele de trebuință cu mult zel și evlavie.

L-a lăsat ca înlocuitor la aceste treburi pe Bătrânul-Toma care, pentru că nu frământase aluatul în viața lui, a fost luat prin surprindere, aflându-se într-o mare încurcătură, întrucât trebuia să frământe, să coacă și să dea pâine timp de două zile părinților Mănăstirii, care pe atunci erau peste de șaizeci la număr, și pelerinilor care veneau câte zece-douăzeci pe zi.

Aflat într-o asemenea încurcătură și situație neplăcută, Bătrânul-Toma a început cu lacrimi să se roage fierbinte la Preasfânta Maică a Domnului nostru Iisus Hristos, Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea și la Sfântul Pavel, să-l lumineze, pentru că se simțea într-adevăr descumpănit și nu știa de unde să înceapă.

În cele din urmă, ia dospeala pentru aluat și, când să pună făina și apa, vede lângă el o femeie maiestuoasă, îmbrăcată în negru. Femeia aceea a luat dospeala, a amestecat-o, a pus făină în vas și în două ceasuri dospeala era gata. A modelat pâinile, le-a dat la cup-tor și în două ore a terminat de copt, și Bătrânul-Toma a dat monahilor pâine, a cărei dulceață și aromă monahii n-au putut să le uite nici până astăzi.

Bătrânul-Toma, ca vrăjit, n-a înțeles nimic, cum și în ce fel s-au petrecut toate acestea. Ceea ce a înțeles a fost că acea femeie în negru nu era alta decât Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea. Frații Mănăstirii, mirându-se, i-au spus: „Bătrâne-Toma, [neîndoielnic,] ai pus în pâine o [oarece] doctorie de este așa de dulce și savuroasă și s-a făcut atât de repede și așa de frumoasă!”

La aceasta a contribuit și Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, care se îngrijește asemenea unei mame de copiii ei, monahii din Sfântul Munte, spre a nu rămâne flămânzi din cauza lipsei de alimente și pâine, așa cum am văzut și noi înșine în anii ocupației germane (1940-1944).

Minune cutremurătoare

Părinții de la Noul Schit mi-au povestit următoarea minune care s-a petrecut la Mănăstirea Sfântul Pavel.

Pe vremea egumeniei arhimandritului Serafim, în jurul anilor 1935-1936, când de Sfintele Paști toți părinții și frații Mănăstirii – șaizeci la număr – au ieșit după tradiție în curte ca să facă Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, atunci, după „Hristos a înviat!”, Categumenul Serafim i-a spus unuia dintre cei mai buni, simpli și credincioși Bătrâni, Toma, frate al Mănăstirii și un râvnitor lucrător al ascultării: „Părinte Toma, du-te, te rog, jos la osuar să spui osemintelor părinților de acolo «Hristos a înviat!»”.

Bătrânul-Toma, binevoitor, fără să se gândească deloc unde a fost trimis să meargă, a spus: „Să fie binecuvântat, părinte Stareț”. A plecat imediat și s-a dus la oseminte și le-a spus cu glas puternic: „Egumenul m-a trimis să vă spun «Hristos a înviat!», părinți și frați”. Numaidecât toate osemintele au trosnit, au dăntuit și au săltat, iar un cap de mort s-a ridicat la un metru înălțime, a răspuns la salutul Starețului: „Adevărat a înviat Domnul!” și de îndată s-a făcut din nou o tăcere de mormânt.

Bătrânul-Toma s-a întors și, la întrebarea egumenului, i-a povestit toate câte le văzuse și auzise. Părinții s-au cutremurat când au auzit și cu toții, într-un glas, L-au slăvit pe Dumnezeu pentru credința noastră care este vie, adevărată și sfântă!

Noul Schit¹

Minunea Preasfintei

Despre grija deosebită a Stăpânei și Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoarea, părinții de la Noul Schit mi-au povestit următorul fapt:

În 1942, când ocupația germană a adus asupra patriei noastre o mare tragedie, foamea, lipsa bunurilor materiale și, în special, lipsa de alimente care secera, în adevăratul sens al cuvântului, pe frații greci, monahii din Sfântul Munte, prin grija și ocrotirea arătate de Preasfânta noastră și Maică a întregii lumi, nu au simțit lipsa bunurilor precum frații care se aflau în lume și mureau zilnic de foame, pe care îi adunau cu carul de pe drum și-i îngropau în gropi comune!

Așadar, la doi ani după lupta din Albania cu italienii, când germanii ne-au cucerit țara și ni s-a tăiat orice cale de a ne procura alimente, părinții de la Schitul Nou mi-au spus: „Nu aveam făină decât ca să mai coacem de două ori și nu știam ce aveam să facem după ce se va termina.” „În obștea noastră, în afară de părintele Teofylact și de vrednicul de pomenire Bătrân-Galaction, a spus părintele Ioachim Spețieris, se mai afla încă o persoană și am ajuns la o stare cumplită de întristare.”

Starețul nostru Ioachim, om al lui Dumnezeu, cu o credință foarte mare și cu un suflet brav, înzestrat cu duhul răbdării, credinței și dragostei față de toată lumea, ne încuraja și ne spunea: „Nu vă întristați, copiii mei, Dumnezeu nu ne va lăsa! Noi o avem aju-

¹ Scil. Néa Skiti (n. trad.).

tătoare pe Maica lui Dumnezeu, care se va îngriji de noi, după cum a făgăduit. Dar dacă Dumnezeu îngăduie să fim lipsiți de bunurile materiale și să răbdăm de foame, nu o să avem de suferit un rău prea mare, fiindcă, dacă suportăm în răbdare și fără murmur orice rău, aceasta ne va face bine și va fi folositor pentru mântuirea sufletului nostru. Ca monahi, trebuie să dăm dovadă de curaj, să nu ne pierdem nădejdea în Dumnezeu și în Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, iar prin pilda noastră să dăm curaj și celorlalți care suferă mai mult decât noi.”

Cu multă cumpătare și măsură la făină și paste făinoase, am ajuns din aprilie în august, când au început paraclisele către Preasfânta, între 1 și 15 august¹.

Pâine nu mai aveam deloc, vecinul nostru părintele Arsenie Mantzarólas, morarul Schitului, în afară de faptul că nu avea pâine, datora la unul și la altul cuptoare întregi de pâine (într-un cuptor încăpeau 15-20 de pâini), fiindcă luase bani în avans pentru acestea, fără să poată să-i dea înapoi.

„Acesta venea pe la casa noastră destul de rar, aproape niciodată”, ne-a mărturisit obștea părintelui Ioachim Spețiéris, „pentru că Starețul nostru îl sfătuia să pună capăt călătoriilor pe care le făcea adesea în lume, din cauza vârstei lui încă necoapte și a pericolelor ce-l pândesc pe monahul care colindă prin lume.”

Preasfânta a adus grâu

Era în douăsprezece ale lunii august, orele șase după amiază după calendarul bizantin (în acord cu care în toate anotimpurile anului apusul soarelui indică ora douăsprezece), când am auzit pe cineva bătând în poartă. Părintele Iacob a alergat să deschidă. L-a văzut pe părintele Arsenie Mantzarólas, i-a deschis și, la întrebarea „Cu ce ocazie la ora aceasta, părinte Arsenie, ce s-a întâmplat?

¹ După tradiția liturgică de limbă greacă actuală, în perioada posturilor Schimbării la Față (1-5 august) și al Adormirii Maicii Domnului (7-14 august) – în afară de zilele de sâmbătă, precum și în ajunurile Vovideniei și Adormirii Maicii Domnului –, se săvârșesc alternativ, unite fiind cu vecernia, Paraclisul Mic și Paraclisul Mare în cinstea Maicii Domnului (*n. trad.*).

Cuvioșenia ta nu trecea pe aici nici în vremurile bune, și acum vii în miezul zilei, ce se petrece?”, acela, aproape plângând, i-a răspuns: „Încetează, părinte Iacob, și vino afară pe verandă să vezi minunile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea și grija pe care ne-o poartă Preasfânta nouă, monahilor.”

Într-adevăr, am ieșit amândoi afară și am văzut catargele unui vas. „Iată, părinte Iacob, Preasfânta ne-a adus grâu!” Eu l-am întrebat: „Cum ai aflat acest lucru, părinte Arsenie? Ai coborât la țărm? Te-ai dus jos și ai văzut?” Acela mi-a răspuns: „Părinte, eu nu m-am dus la țărm, dar pentru că, după cum știi, nu am pâine deloc și le datorez atât de multă pâine părinților, încât mi-e rușine să dau ochii cu ei, am hotărât ca mâine în zori să plec de aici, pe furiș, și să mă duc pe jos în locul meu natal, în Sparta.

Așadar, cu acest gând, m-am întins pe divan să mă odihnesc, nemâncat și foarte întristat. Cum am adormit sau [poate] eram pe jumătate adormit, o văd pe mama mea, care-mi spune:

– Ce-ai, copilul meu, de ești așa de întristat?

– Ce altceva ai vrea să am, mamă? Nu am pâine deloc, mamă, mi-e foame.

– Și de asta vrei să pleci din Sfântul Munte?

– Da, de asta.

– Și unde ai de gând să te duci, copilul meu? Nefericitul meu copil... Oare nu sunt eu Cărmuitoarea Sfântului Munte? De atâtea veacuri îl ocrotesc, am grijă de el, îl păzesc – întregul Munte și pe toți părinții care se află aici. Nu le-am purtat eu de grijă ca unor copii dragi? Și cum ar fi cu puțință să-mi încalc făgăduința? Iată, v-am adus jos [la țărm] un caic cu grâu. Ridică-te, du-te și-l ia.

– Maica mea, cum o să iau grâul dacă nu am bani?

– Știu acest lucru, copilul meu, dar aici [mai] jos se află părintele stareț Simeon cu obștea sa. Nu are nici el grâu și este întristat, numai că el nădăjduiește în mine. Du-te la ei și o să-ți dea bani. Și să le spui să coboare și ei și toți părinții ca să ia grâu.

Acestea mi-a spus și a plecat, părinte Iacob. Haide, așadar să mergem împreună jos la țărm să luăm grâu. Iată caicul. După cum vezi, aceea nu era mama mea, ci neîndoielnic Preasfânta noastră, marea noastră Maică.”

Părintele Iacob a alergat în grabă la Starețul nostru și i-a spus: „Dă-i, părinte Stareț, lui Pantelimon bani și saci, și noi dimpreună cu părintele Arsenie ne ducem la țărm să apucăm să luăm puțin grâu, înainte să plece caicul.” Când am coborât la mare, i-am găsit pe căpitani la Kalamiá, acolo unde astăzi se află arsanaua părintelui Varlaam. Marinarii pe care i-am aflat acolo ne-au spus: „Părinți, nu avem grâu de vânzare. Pe noi ne-au obligat germanii să ducem din Kavala diferite arme și armament în Kolindró și ne-au permis să luăm cu noi câte trei sute de ocale de grâu pentru fiecare familie. Numai atât avem, dar pentru că nici voi nu aveți deloc, o să vă dăm câte treizeci de ocale de persoană, ca să puteți să o scoateți la capăt.” L-au întrebat pe părintele Arsenie: „Câți monahi sunteți?” Părintele Arsenie i-a spus: „Eu sunt singur.” „Bine, au spus, o să ieși treizeci de ocale.” Părintele Arsenie i-a zis: „Vă mulțumesc!” „Voi, părinte Iacob, câți sunteți?” Acesta i-a răspuns: „Noi suntem cinci, pentru că l-am avut și pe Bătrânul-Vartolomeu.” „Atunci voi veți lua, au spus căpitanii, o sută cincizeci de ocale.” Și am răspuns: „Slavă lui Dumnezeu! Vă mulțumim!”

Atunci toți au plecat, iar eu am rămas acolo. Ceilalți au plecat cu barca la caic, au cântărit grâul și l-au adus pe țărm.

Ofițerii germani nu le-au spus nimic. Când s-au întors, oamenii care aveau caicul au spus: „Părinților, germanilor le este teamă și nu vor să plecăm acum, cât încă este zi, ci vor să plecăm la miezul nopții. De aceea, nu am putea, cu ocazia asta, să ne închinăm la sfintele moaște pe care le aveți aici la Schit?” Părintele Iacob le-a răspuns: „Cu plăcere, sigur că puteți. Haideți sus. Dicheul, care atunci era părintele Anatolie și locuia la Coliba Sfântul Spiridon, este de-al nostru și vă va lăsa să vă închinați. Haideți, să mergem!” I-a luat și am urcat cu toții împreună.

Când am ajuns la locul de închinăciune, căpitanul a spus: „Părinților, n-ați putea să ne dați puțină cafea, o oca-două, și să vă dăm grâu în schimb?” Le-am spus: „Foarte bine, o să vă dăm. Pentru atât de puțin nu e nici o problemă.” Atunci căpitanul a spus: „Bine, dar la ce preț o să ne-o dați?” Noi le-am răspuns: „Acum, ultima dată, fraților, am cumpărat cafeaua la prețul de 50 de drahme ocaua, iar grâul la preț este de 10 drahme. Voi o să ne dați cinci ocale de grâu

pentru fiecare oca de cafea.” Căpitanul a spus atunci: „Nu, părinților, aceasta nu e drept. O să vă dăm pentru fiecare oca de cafea douăzeci de ocale de grâu. Așa e piața, acesta-i prețul acum.”

Părintele Iacob le-a spus: „Nu, fraților, asta-i înșelătorie și Stăpânul Hristos nu vrea acest lucru. Nu este un lucru corect.” Și aceia stăruiau, ca să dea atât cât socoteau ei că e drept, precum s-a și întâmplat, și toți au fost mulțumiți. Atunci eu am spus: „Părinte Iacob, de ce zăbovim? Să ne întoarcem repede, pentru că am întârziat și Starețul nostru o să se neliniștească și o să creadă că am pățit ceva.”

Atunci șeful de echipaj a întrebat: „Aveți și alt Stareț?” I-am zis: „Da, avem și este un om sfânt.” Apoi acesta a spus: „Părinți, tot grâul pe care-l avem pe caicul nostru va rămâne aici pentru toți frații voștri.”

Ne-am dus la Kyriakón-ul Schitului, marinarii s-au închinat la sfintele moaște, și noi am înălțat o doxologie și mulțumindu-i, am făcut Paraclisul [Maicii Domnului] și Priveghere de toată noaptea. I-am arătat recunoștința noastră ocrotitoarei Sfântului Munte, Stăpânei și Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoarea; și am rugat-o cu credință și lacrimi fierbinți să înceteze războiul și lumea să-și afle pacea. Astfel, marinarii împreună cu germanii, după cum ne-au încredințat, au plecat foarte emoționați și mulțumiți.

Bătrânul-Teofilact

Ucenicul părintelui Ioachim, monahul Teofilact, după moartea Starețului său, a văzut lucruri mai presus de fire, care trezesc frica și spaima dumnezeiască.

Într-o zi, când își făcea canonul (de rugăciune), după rânduiala primită de la Starețul său, a văzut o cruce luminoasă, a cărei strălucire ajungea de pe pământ până la cer, luminând asemenea soarelui. A auzit și un glas care i-a spus: „Vai și amar de egumenii, stareții și capii bisericilor care nu se îngrijesc de ucenicii lor, de preoți și mai ales de tineri ca să-i conducă la virtute pe calea lui Dumnezeu! Mare este pedeapsa și osânda pe care le-o va da Dreptul Judecător!”

Bătrânul-Teofilact a văzut altă dată cum pe pragul ușii Kyriakón-ului se află o Cruce și, intrând în biserică, preoții călcau pe ea.

Aceasta, după luminarea de care a avut parte, se referă la preoții, monahii și creștinii care intră în biserica lui Dumnezeu să se roage, în timp ce sunt plini de ură și răutate. Asta înseamnă că disprețuiesc Patimile Domnului nostru Iisus Hristos și Crucea Sa, de pe care Stăpânul Hristos a predicat dragostea, și nu ura!

Același a văzut într-o vedenie un lac mare, în care oamenii cădeau și erau înghițiți înăuntru. Se auzea neîncetat un glas de deasupra care spunea: „Dumnezeul meu, miluiește lumea Ta!” Acest glas, după insuflarea [dumnezeiască] de care a avut parte, era al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu care se roagă pentru întreaga lume!

Altădată, de asemenea, la Schit se iscaseră vrajba și dezbinarea între monahi pentru un apeduct, și toți părinții au făcut o litanie, ca Dumnezeu să-i lumineze ce să facă. Atunci Bătrânul-Teofilact a auzit un glas ce spunea: „Bieții de voi, nu vedeți râurile de foc care vin asupra Schitului? De ce vă învrăjbiți între voi? Trebuie să știți că pentru a face o lucrare bineplăcută lui Dumnezeu se cade să aveți iubire și smerenie!”

Frații Chiriléi

La Noul Schit vom afla casa de artiști iconari a Chiriléilor, a cărei tradiție de viață duhovnicească este de peste 110 ani.

La această Colibă, unde se cinstește și se prăznuiește Adormirea Maicii Domnului, a existat mai înainte o obște de cinci-șase frați și părinți duhovnicești, precum Bătrânul-Ignatie, părintele Chiril, Bătrânul-Atanasie, Bătrânul-Lazăr, Ignatie cel tânăr, Daniil, Alexie, Gherasim, Bătrânul-Macarie și mulți alți părinți și frați care s-au mutat din viața aceasta.

Această Colibă a dat Bisericii diaconi, preoți și chiar arhiepiscopi, ultimul dintre ei fiind Chiril de Tesalia și Fanariofársala, dar și astăzi există preoți slujitori ai Bisericii lui Hristos, precum ieromonahul Atanasie, care de șaisprezece ani slujește în cadrul Sfintei Mitropolii din Serres, și a făcut parte din obștea Chiriléilor.

Această casă a Chiriléilor primitoare de străini prin tradiție, asemenea lui Avraam, continuă până astăzi pictarea de icoane prin părintele Macarie, un artist de neîntrecut, și prin ucenicul plin de

râvnă și ajutorul acestuia, monahul Ignatie. Acești doi frați sunt stâlpii de susținere ai acestui Sfânt Schit și duc mai departe viața virtuoasă pe care au primit-o [moștenire] de la Stareții lor.

Bătrânul-Averchie

În anul 1880 a venit de la Mănăstirea din Naxos monahul Stareț Averchie, care a trăit în nevoință și înfrânare, a arătat multă răbdare în fața ispitelor și stăruință în războiul împotriva cămii și a diavolului. A locuit în Peștera Noului Schit și, pentru că avea ca însoțitoare sfânta simplitate și credința fierbinte în Dumnezeu, a ajuns pe culmile virtuții și ale smereniei. În decursul anilor, a făcut semne care vădesc că avea mare îndrăzneală în fața lui Dumnezeu.

Ca răsplată a credinței sale fierbinți și a multor osteneli, a primit de la Dumnezeu multe haruri, precum cele ale clarviziunii, previziunii și profeției. Prin aceste harisme vedea și prevestea fapte mai presus de fire:

La o priveghere a părinților la Kyriakón-ul Schitului, a intrat în altar în timpul dumnezeieștii Liturghii. Preotul slujitor l-a întrebat: „Ce cauți aici, părinte Averchie?” El însă nu a răspuns nimic, s-a apropiat de Sfânta Masă, unde l-a văzut pe Stăpânul Hristos făcându-i semn cu mâna să se apropie. Și când s-a apropiat, i-a arătat că numele său este scris în „Cartea Vieții” și i-a spus că trebuie să privegheze și să se roage mai mult.

Când Bătrânul-Averchie l-a văzut pe Neofit, un proaspăt călugăr, pentru prima dată, i-a spus că avea să ajungă preot în scurtă vreme. Într-adevăr, după câțiva ani a fost hirotonisit diacon, în ziua următoare preot și la vârsta canonică a fost făcut duhovnic.

Din Sihăstria sa, unde se ruga permanent și fără încetare, a văzut intrând în Mănăstirea Sfântul Pavel o mulțime de demoni prin turnul Mănăstirii și ajungând până la casa de oaspeți, numită „Arhondaric”. La douăzeci de zile după această arătare Mănăstirea a luat foc dinspre partea cu turnul și focul s-a întins până acolo unde au ajuns demonii. Toată partea aceea a ars. Mai mult, prin harul clarviziunii pe care îl avea, când părinții se duceau să se împărtășească cu Preacuratele Taine, cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos,

putea discerne în ce stare duhovnicească se afla fiecare și, potrivit cu ceea ce vedea, uneori se întrista, alteori se bucura. Desigur, de multe ori îi vedea cu duhul pe părinții adunați și îmbrăcați de sărbătoare în Kyriakón-ul Sfintei Ana și în Kyriakón-ul Noului Schit, iar pe preoți strălucind în odăjdiile lor; și pe toți aceștia acoperindu-i un nor de lumină și slava de negrăit a Domnului. Îi vedea și pe ceilalți călugări care nu veneau la Kyriakón-ul Schitului, ci se adunau grupuri-grupuri, separându-se de ceilalți părinți. Pe aceștia-i vedea cățărându-se pe stânci, asemenea caprelor fără păstor, plecând de la Kyriakón în jos spre mare și în cele din urmă ducându-se în lume, în diferite alte direcții.

În afară de acestea, când a văzut pentru prima dată fotografia familiei regale elene atârnată în Kyriakón, deși rege era Constantin, Bătrânul-Averchie le-a arătat părinților de la Schit fotografia, spunându-le că Alexandru va ajunge rege. A prorocit că regele Constantin va fi exilat și, cu toate că ar fi trebuit să-i succedă la tron copiii săi mai mari (Gheorghe sau Pavel), Bătrânul-Averchie l-a arătat pe Alexandru succesor. Așa a și fost: după câțiva ani Alexandru a fost numit rege al Greciei.

În sfârșit, după ce a adormit somnul cel de veci în 1934, s-a arătat în vedenie arhimandritului sporit duhovnicește Ioachim Spețieris, care a locuit și el la Noul Schit, ca aflându-se într-o grădină cu mulți copaci, nenumărate fructe și nesfârșite feluri de flori.

Părintele Ioachim l-a întrebat pe Bătrânul-Averchie: „A cui este, părinte, această grădină?” Și Bătrânul-Averchie a răspuns: „După cum vezi, este a mea. Mi-a dăruit-o Stăpânul Hristos, Dumnezeu și Tatăl ceresc.”

Bătrânul-Daniil

Un alt [monah] de la Noul Schit sporit în virtutea și creșterea după Dumnezeu a fost și Bătrânul-Daniil, care s-a nevoit în turnul cel mare al bisericiței Sfânta Ana. Era de prin părțile Kozanei. La început a fost simplu muncitor, plin de râvnă să-i ajute pe toți. Mai târziu s-a făcut monah la Coliba Sfântul Grigorie Palama.

Într-o zi caldă de iulie l-au trimis să pună în ordine osemintele părinților adormiți din cimitirul Schitului. Din cauza căldurii și de prea multă osteneală s-a așezat să se odihnească și, adresându-se cu evlavie și respect, le-a spus osemintelor: „Sfinților Părinți, de ce nu faceți și voi o rugăciune și cerere de mijlocire la Dumnezeu pentru noi, păcătoșii, să ne mântuim, bieții de noi, și să aflăm milă în fața Preabunului Dumnezeu?” După aceste cuvinte, a auzit în chip mai presus de fire și minunat un glas care venea din oseminte: „Firește că facem rugăciune, mijlocire și neîncetat cerem de la Dumnezeu să vă mântuiți, dar cum este cu puțință, frate, să vă mântuiți, dacă voi nu vreți să împliniți cele cuvenite, adică lipsa de răutate, smerenia și dragostea? Nu știți din Sfânta Scriptură că Dumnezeu este iubire și urăște și înfierează pe omul care se iubește pe sine și ține minte răul? Fără dragoste nimeni nu se mântuiește!”

Bătrânul-Pantelimon dimpreună cu Simeon, Starețul său, amândoi monahi, urmând idei rătăcite, s-au separat cu totul de adunarea obștească duminicală și de toți părinții de la Schit. Au ajuns până acolo, încât imitau pe un altul, pe părintele Ghedeon, care era și el în rătăcire și izolat de ceilalți, fără nici o legătură cu părinții și cu biserica; aceștia trei făceau Liturghia acasă la ei și se împărtășeau singuri cu Sfintele Taine. Bătrânul-Daniil, primind de la Domnul darul clarviziunii, vedea cum casa și biserica aceloră erau pline de demoni care dănțuiau de jur-împrejur și nu doreau să plece cu nici un chip.

De asemenea, altădată, din propriile mărturisiri, pe când se afierosea cu ardoare rugăciunii și trezviei, demonii înconjurau turnul în care locuia și cu mare furie țipau, îl necăjeau pe Bătrânul-Daniil și-i spuneau să se întoarcă în lume, unde fusese la început.

Arhimandritul Ioachim Spețieris

Arhimandritul Ioachim Spețieris, după numele de mirean Ioan Spețieris, din Keffalinia, copil de preot, a venit să se închinovieze la acest Schit, la Coliba Sfinții Doctori fără de Arginți, care aparținea pe vremea aceea Bătrânului-Hristofor și ucenicului său, monahul Sinesie.

Starețul Hristofor a fost cel care a transformat Mănăstirea Cutlumuș din Mănăstire idioritmică, cum era la început, în una de obște. Alături de acești Stareți sporiți în virtute a venit și s-a închinoviat Ioan care, după ce a fost supus la aspre încercări cu măsură și stăruință, părinții l-au tuns monah, numindu-l Ioachim.

Monahul Ioachim, după destui ani de ascultare față de Stareții săi, întrucât își lăsase studiile neterminate, cu îngăduința și binecuvântarea duhovnicului său, a revenit în lume, unde și-a terminat studiile teologice și în alte științe, și s-a întors la ascultare cu o râvnă și smerenie și mai mari.

După moartea Stareților săi, l-a luat ca ucenic pe părintele Teofilact, un monah simplu și bun, care mi-a povestit din viața Starețului său următoarele:

La una din dumnezeieștile Liturghii pe care le săvârșea la Mănăstirea Sfântului Pavel cu episcopul Ieroteu de Militupóleos, care atunci se afla retras în Sfântul Munte, în timpul sfințirii și prefacerii cinstitelor Daruri, părintele Ioachim a văzut o lumină asemenea unui far, care venea din cupola bisericii și adumbrea cinstitele Daruri – harul Sfântului Duh. Părintele Ioachim a povestit acest fapt mai presus de fire ucenicului său, părintele Teofilact, cu porunca de a nu spune nimănui nimic atâta vreme cât se va afla în viață.

După o anumită vreme, Gherman, Episcopul de Volos, l-a chemat pe Ioachim Spețiéris în eparhia sa ca duhovnic și mărturisitor. Acolo o doamnă evlavioasă, Andromaca, l-a văzut pe părintele Ioachim, în timp ce ieșea la vohodul mare de la dumnezeiasca Liturghie cu cinstitele Daruri, ridicându-se în aer, fără să atingă pământul decât când a ajuns pe solea bisericii.

Ucenicul său, părintele Teofilact, ne-a spus că de fiecare dată când slujea Starețul său, chipul i se schimba. Acest lucru ne-a fost adevărat și de alți monahi contemporani lui, care ne-au mărturisit că, atunci când slujea, chipul său devenea mai strălucit și luminos.

Arhimandritul Ioachim avea mare evlavie la Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, pe care o numea, din spusele altora, „Preasfânta mea” și de câte ori rostea acest nume din ochii săi curgeau lacrimi ca din două izvoare.

După cum mărturisește ucenicul său, care este încă în viață, părintele Ioachim a fost foarte înfrânat și cumpătat la mâncare. O

cafea și puțină miere îi puteau fi suficiente pentru o întreagă zi. După pavecerniță nu bea nici măcar apă. I-a impus acest lucru și ucenicului său Teofilact, căruia îi spunea: „Ca să ai parte de răsplata veșnică trebuie să faci multe și grele nevoințe, pentru că faptele bune se dobândesc cu efort, suferință și trudă.” Iar el însuși, pentru a da exemplul cel bun, a dus o viață foarte aspră, în multe osteneli, lipsuri și neajunsuri. Nu uita niciodată de canonul său de rugăciune care se afla neîncetat pe buzele sale. Era vesel și comunicativ. În biserică și la Chilia sa niciodată nu făcea foc, oricât de frig ar fi fost, spunând: „Părinte Teofilact, cum au rezistat părinții stiliți? Nu le era și lor frig? Iar nouă în casă și cu haine pe noi ne este frig!”

Unii frați, întovărășindu-se cu satana, fiindcă îl pizmuiau pe părintele Ioachim, îi aruncau vorbe de ocară și-l vorbeau de rău. Îl numeau „Cardinalul” și „Inovatorul”, pentru că era îngrijit și umbla „îmbrăcat cuviincios”. Alții însă se duceau la el și-i spuneau că unul sau altul îl vorbește de rău, dar el le răspundea: „Vă rog, prieteni și frați, nu-i defăimați și vorbiți de rău pe binefăcătorii mei!” Și în felul acesta delicat și politicos se împăca cu toți și-i făcea pe toți să nutrească dragoste unii față de alții și să nu-și adreseze injurii.

Minunile de pe urma rugăciunii sale

În Halkida a fost pentru mulți ani predicator. Acolo Dumnezeu a săvârșit multe semne și minuni la rugăciunile părintelui Ioachim. A fost, de asemenea, ucenic al Sfântului Nectarie de Pentapole, la Seminarul Teologic Rizareios. După ce Sfântul Nectarie a trecut la cele veșnice (1922), părintele Ioachim se ducea și se ruga adesea la mormântul său și simțea cum ieșea din trupul Sfântului o mireasmă de negrăit, asemenea unei tămâi alese.

A fost predicator și în Atena și slujea periodic la metocul Sfântului Mormânt. Acolo o femeie evlavioasă i-a cerut părintelui Ioachim să se roage pentru ea, ca Dumnezeu să-i dea un copil. După douăzeci de zile de rugăciune fierbinte, părintele Ioachim i-a spus că nu va face copii, pentru că nu va putea să-i crească și să-i educe creștinește și vor ajunge sufletele lor, și al mamei și al copilului, în iad.

Aflându-se la același metoc, l-a vizitat o altă femeie și i s-a plâns că nu poate face copii. Părintele Ioachim, după o rugăciune aprin-

să, a luat moaștele Sfinților Doctori fără de Arginți, le-a apropiat de pieptul femeii și a făcut o rugăciune. Dumnezeu a binecuvântat-o și acea femeie evlavioasă a dobândit copii.

La aceeași biserică a Sfinților Doctori fără de Arginți din Atena, părintele Ioachim a întâlnit o fată foarte tristă, dezamăgită și fără speranță, care i-a spus: „Părinte, am avut un eșec în viață și nu mai pot să trăiesc. Nu mai am nici o speranță și vreau să mă sinucid. Pentru mine nu mai există nimic.” Părintele Ioachim, fără să știe nimic altceva despre fată, a luat-o de mână, a dus-o în fața icoanei lui Hristos și cu străpungere de inimă și multă credință s-au rugat împreună, spunându-i fetei să se așeze în genunchi în fața icoanei lui Iisus. După această rugăciune aprinsă, primind părintele Ioachim luminare de la Dumnezeu, i-a spus fetei: „Du-te, copila mea, la mama băiatului pe care-l iubești și spune-i cu multă smerenie: «Vreau cu toată puterea sufletului meu să ajungi să fii mama mea, iar eu, fiica ta».” Fata l-a ascultat pe Stareț și, când s-a dus și i-a spus aceste cuvinte mamei băiatului, aceea de îndată a îmbrățișat-o, a sărutat-o și i-a zis: „Socotesc, copila mea, că este bucuria și cinstea mea să te am fiică și mireasă a copilului meu.” După doi ani, această fată a venit la părintele Ioachim, i-a prezentat pe soțul și copilul lor și cu multă bucurie l-a slăvit pe Dumnezeu și i-a mulțumit părintelui Ioachim.

Părintele Ioachim a fost înfrânat în toată viața sa și de-a lungul anilor pe care i-a trăit în lume Preabunul Dumnezeu a făcut multe semne și minuni pentru rugăciunile sale, dar și pentru credința celor care-i cereau ajutorul. Și când, la bătrânețile sale, s-a întors la locul său de metanie, și-a sfârșit viața în chip cuvios și bineplăcut lui Dumnezeu la Noul Schit, îmbelșugat de zile. Părintele Ioachim a scris diferite comentarii și cărți sfinte, precum *Sihastra Fotini* și multe alte îndrumare folositoare de suflet.

Episcopul de Evia

După cum mi-au povestit părinții de la acest Schit, în Evia se afla cândva un episcop [pe nume] Teofan. În eparhia sa trăia un sărac, care avea în posesie un mic cazan, moștenire de familie, care

se numea „bangráti”¹ și care se pare că avea o valoare arheologică deosebită. Un vecin bogat de-al său l-a văzut, i-a plăcut și a voit neapărat să-l cumpere. Dar nu a reușit să-l cumpere, nici cu binele, nici cu lingușeli, pentru că acest om nevoiaș putea să nu fi știut valoarea arheologică a vasului, dar, pentru că era moștenire de familie, nu-l vindea cu nici un chip. Atunci bogatul, cu forța, a pus stăpânire pe odorul moștenit al săracului.

După ceva vreme bogatul a murit, încă tânăr fiind. Rudele sale, după tradiția bisericească, la trei ani au făcut mutarea osemintelor, dar trupul celui bogat a fost găsit nedescompus. Au avut loc o a doua și o a treia mutare a osemintelor, la câte trei ani, dar din nou, trupul celui mort a fost găsit tumefiat și neputrezit. Atunci rudele l-au chemat pe episcop să îngenuncheze la mormânt și să citească rugăciunea de de dezlegare la trupul celui mort. Dar rezultatul a fost același.

Ca urmare a acestui fapt, Preasfințitul Teofan le-a sfătuit pe rude să așeze trupul tumefiat într-un loc public, și toți locuitorii satului, în trecerea lor pe acolo, unul câte unul să-i dea iertare celui mort, și așa poate Atotbunul Dumnezeu va ierta sufletul său și trupul se va descompune.

În paralel, arhierul a lăsat pe cineva de încredere să stea în apropiere ca să observe ce-i spun celui decedat consătenii săi când trec prin fața lui. Toți treceau prin fața trupului rămas întreg, spuneau o rugăciune ca Dumnezeu să-l ierte și plecau. La rândul său, s-a dus și săracul căruia bogatul i-a luat cu forța „căzănelul” său prețios. Cum s-a apropiat de trupul mortului, l-a scuiat; și omul episcopului l-a auzit spunând: „Așa-ți trebuie! Să rămâi acolo neputrezit cu tot cu «bangráti» pe care mi l-ai răpit. Să rămâi veșnic obrintit, dacă așa ți-a plăcut să fii și să-mi iei ceea ce am primit moștenire de la mama care m-a născut.”

Omul de pază a adus la cunoștința Preasfințitului Teofan cele auzite. Acesta, la rândul său, l-a chemat la sine pe acel om sărac și l-a întrebat ce înseamnă cele pe care le-a proferat în fața trupului neputrezit. După ce a aflat ce s-a întâmplat, le-a chemat deîndată pe rudele celui decedat, și la întrebarea dacă la casa mortului care fusese afurisit se afla vreun „căzănel” vechi și de valoare, a aflat că acela

¹ *μπαγράτσι* este un vas de mici dimensiuni, în care se pune agheasma și este folosit de preot la sfințiri, în special de Bobotează (*n. trad.*).

făcea parte într-adevăr din obiectele care alcătuiau averea sa. Episcopul le-a explicat că acel obiect aparține săracului cutare și trebuie să-i fie restituit proprietarului său în cel mai scurt timp, pentru că numai așa îl va ierta Dumnezeu pe cel ce săvârșise nedreptatea. Rudele s-au supus poruncii episcopului, care a luat „căzănelul”, l-a așezat cu tact în brațele bogatului și i-a spus proprietarului de drept să se apropie de trupul celui decedat, să ia vasul „bangrăți” și să ierte din inimă trupul mort pentru fapta nedreaptă săvârșită față de el.

După aceste lucruri petrecute sub ochii tuturor consătenilor săi, trupul până atunci neputrezit, care era de mulți ani în acea stare, s-a descompus și s-a făcut cenușă. Cu toții s-au minunat și au dat slavă într-un glas Preabunului și Dreptului Judecător Dumnezeu.

După această minune Preasfințitul Teofan s-a lepădat de toate bunurile lumești și pământești, a plecat din Insula Evia și a venit în Sfântul Munte. După ce a trecut pe la multe Mănăstiri și locuri sfinte de închinăciune, s-a închinoviat în cele din urmă ca un simplu frate la Starețul Chiril, un părinte aspru și neștiutor de carte, de la Coliba Izvorul Tămăduirii de la Noul Schit.

A rămas în ascultare la acesta vreme de aproximativ doi ani. În cel de-al doilea an, în Postul Mare, a venit la țărmul acestui Schit un caic din Evia cu brânzeturi, ouă și alte alimente. Părinții de la Schit au coborât la mare să ia fiecare diferite lucruri și alimente de trebuință pentru Sfintele Paști. Atunci și Starețul Chiril l-a trimis pe ucenicul său, Episcopul Teofan, acum novice, să ia și el niște alimente pentru Starețul său. Când s-a apropiat de caic, comerciantul și căpitanul vasului a spus cu toți părinții de față:

– Nu cumva tu ești Preasfințitul Teofan, care ai plecat de la noi și despre care de doi ani [încoace] nu mai știm nimic?

Și spunând aceasta a căzut la pământ și i s-a închinat.

Acela a tăgăduit și i-a spus:

– Ce spui, omule? Faci o greșală, nu sunt eu cel care crezi tu.

Și s-a întors imediat la Schit. Pentru că toți au aflat că el este Episcopul de Evia Teofan, a fost nevoit să plece de la Starețul său, care, admirându-i smerenia, i-a căzut la picioare și i-a cerut iertare pentru felul aspru în care s-a purtat cu el.

Preasfințitul Teofan s-a dus la o Sihăstrie de la Noul Schit rămasă pustie, unde a trăit ca un călugăr simplu în multă smerenie și

dragoste față de toți părinții, și la adânci bătrâneți și-a dat fericitul suflet în mâinile Stăpânului Hristos și Mântuitorului nostru Dumnezeu, intrând în ceata fericită a Sfinților Părinți.

În afară de Episcopul Teofan, mulți alți arhierei și-au afierosit restul vieții la acest Schit, și-au dat obștescul sfârșit în Domnul și au intrat în ceata părinților aghioriți, în locașurile veșnice ale Raiului.

Ieromonahul Gavriil

Ieromonahul Gavriil a fost tuns monah la Coliba Sfântul Spiridon. Apoi, după mulți ani de ascultare față de Stareții săi, a ajuns diacon, preot și duhovnic. La chemarea episcopului de Corint și cu binecuvântarea Starețului său s-a dus în Corint, unde a rămas mulți ani. Prin spovedanie, îndrumare duhovnicească, dar și prin pilda vieții sale duhovnicești, i-a ajutat pe creștini să afle calea lui Dumnezeu, calea viețuirii după Dumnezeu și a virtuții desăvârșite.

Prin pilda postului, înfrânării, rugăciunii și smereniei sale a arătat cum poate cineva să ajungă la culmea virtuților, la dragostea fără de care omul nu poate să se numească și să fie creștin și nu se va învrednici niciodată să vadă fața lui Dumnezeu. De aceea vrednicul de pomenire părinte și stareț Gavriil spunea:

Omul, chiar dacă se va împărtăși în fiecare zi cu Preacuratele Taine, cu Trupul și Sângele Stăpânului Hristos, chiar dacă își va împărți toată averea, chiar dacă se va nevoi în post și mătăanii și va ajunge numai piele și oase, un adevărat schelet, dacă nu va dobândi dragostea față de Dumnezeu și oameni și față de toată zidirea, nu a făcut nimic și nu va avea niciodată parte de milostenia și milostivirile lui Dumnezeu, precum ne învață și acel mare Apostol al neamurilor, Pavel, care a alcătuit un imn de laudă pentru această virtute numită iubirea, într-o epistolă către corinteni: „De aş grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aş avea darul prorociei și tainele toate le-aş cunoaște și orice știință, și de aş avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aş împărți toată avuția mea și de aş da trupul meu ca să fie ars,

iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește” (*I Cor.* 13, 1-3). Întreg capitolul este un imn al virtuții iubirii.

Părintele duhovnic Gavriil a trăit 28 de ani de viață duhovnicească în Corint în toată înfrânarea și a zidit acolo un preafrumos, măreț și împodobit locaș în cinstea Sfântului Nicolae.

Când a venit plinirea vremii și a sosit timpul plecării sale de aici, și-a prezis moartea și, cu două zile înainte de a pleca definitiv din această lume, așa cum mi-a spus ucenicul său, duhovnicul ieromonahul Spiridon, i-a chemat pe părinții și frații de la Schit, de la care a luat și cărora le-a dat iertarea sa, a binecuvântat Schitul și a cerut lui Dumnezeu cu o credință fierbinte, în rugăciune și lacrimi, ca El să-Și dăruiască binecuvântarea obștii sale și întregului Schit și să-i învrednicească pe toți frații să dobândească virtutea dragostei. Astfel, după acestea, cu pacea și strălucirea virtuții și a bunătății pe chip și plin de zile, și-a dat fericitul suflet în mâinile Stăpânului Hristos și a zburat asemenea unei păsări la dumnezeieștile lăcașuri cerești în anul mântuirii 1967.

Preabunul Dumnezeu a răsplătit ostenele și virtutea părintelui Gavriil, dându-i o obște care duce mai departe predaniile părinților, Îl slăvește pe Dumnezeu, cinstește schitul și întreaga Grădină a Maicii Domnului – în persoana Starețului și duhovnicului Spiridon și a preacuvioasei sale obști.

Îngerul păzitor

Când părintele duhovnic Gavriil s-a întors din lume la acest Schit, în anul 1965, se îmbolnăvise foarte grav și era pe moarte monahul Chiril Kumiótis de la Coliba Izvorul Tămăduirii și, fiindcă se apropia ceasul plecării sale [dintre noi], a chemat un duhovnic să-l spovedească.

Duhovnicul său, părintele Efrem, a încercat să-l ajute pe suferind să se spovedească, însă bolnavul spunea că pe umărul său stâng era lipit un răboj pe care scria ceva, dar nu putea să spună ce scria acolo.

S-a dus și un alt duhovnic, părintele Haralamb, de la Colibele de sihaștri din jur, dar și lui i-a fost cu neputință să-l ajute pe fratele Chiril care stătea să-și dea sufletul.

Atunci fratele după trup al părintelui Neofit, duhovnic și el, l-a chemat pe părintele duhovnic și Stareț Gavriil Lefteriótis, care s-a dus cu toată dragostea sa frățească la cel bolnav și, ca un duhovnic încercat, când i-a spus de răboj, i-a cerut monahului Chiril să-i spună concret ce vede. Bolnavul i-a spus că de-a dreapta sa vede doi Îngeri în alb și de-a stânga erau pregătiți nenumărați demoni să-i ia sufletul, unul dintre ei, cu coada sa, jucându-se cu șiragul de mătării al starețului Iosif isihastul, care era și el acolo.

Părintele duhovnic Gavriil i-a rugat pe toți frații de față să iasă afară din Chilia celui bolnav și i-a cerut pentru a doua oară monahului Chiril să-i spună cele ascunse ale inimii sale. După ce suferindul i-a mărturisit totul, l-a întrebat dacă răbojul mai era lipit pe umărul său. I-a răspuns că încă mai era acolo. Atunci duhovnicul l-a pus pe monahul Chiril să-l întrebe pe Îngerul păzitor ce scria pe acel răboj. Monahul Chiril s-a întors spre Îngerul păzitor și i-a vorbit într-o limbă din care duhovnicul nu a înțeles o iotă. Și îngerul i-a răspuns în aceeași limbă. Atunci părintele Gavriil a pus epitrahilul peste bolnav și l-a întrebat ce i-a spus Îngerul că scrie pe răboj. Iar monahul Chiril i-a mărturisit două păcate de care nu-și amintise la început.

De îndată ce duhovnicul a auzit acestea, i-a citit rugăciunea de dezlegare. Când a terminat, a luat epitrahilul și bolnavul i-a spus duhovnicului că răbojul s-a lipit de epitrahil și păcatele sale scrise pe el s-au șters. La cuvântul acesta și-a dat duhul și a adormit întru somnul de veci al celor fericiți.

Experiența și discernământul duhovnicului l-au ajutat pe fratele Chiril să se spovedească și să se curețe de neputințele sale omenești, avându-l ca ajutor și talmaci pe Îngerul păzitor al sufletului.

Bătrânul-Iosif

Unul dintre nevoitorii în lupta pentru viețuirea cea după Dumnezeu a fost și Bătrânul-Iosif care, pentru că și-a petrecut ultimii ani la Sihăstriile Noului Schit, a primit numele de *Spileótis*¹. Noi l-am cunoscut foarte bine pe acest Stareț la Schitul Sfântul Vasile căzut

¹ Scil. cel ce s-a nevoit în peșteră (n. trad.).

în ruină. A locuit acolo la una dintre multele Sihăstrie dimpreună cu obștea sa: Bătrânul-Arsenie, monahul Efrem, monahul Ioan Vlahos și fratele său după trup Atanasie. Îl cercetam adesea și obișnuia să ne spună întotdeauna cuvinte din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament și s-a ostenit mult în vederea dobândirii rugăciunii minții. Părintele Efrem venea aproape în fiecare zi și discuta cu Starețul meu despre rugăciunea minții și despre izbânzile duhovnicești. După aceea, părintele Efrem a devenit preot, a plecat în lume, a întemeiat o Mănăstire de maici în Volos și de acolo s-a dus în America. Iosif, starețul său, dimpreună cu restul obștii la care s-au adăugat și Efrem cel tânăr, astăzi egumenul Mănăstirii Filoteu, și ieromonahul Haralamb, care astăzi se află la Chilia „Burazéri”, ce aparține de Mănăstirea Hilandar, s-a dus la Katunákia și de acolo la Sihăstriile și Peșterile de la Noul Schit, unde s-a afierosit cu și mai multă ardoare rugăciunii minții și și-a dat obștescul sfârșit în Domnul, luptând lupta cea bună a vieții duhovnicești și a viețuirii în virtute.

Să ne rugăm ca asemenea nevoitori să nu lipsească, fiindcă este păcat să se lepede cineva de lumea întreagă și în ultimii săi ani, din nepăsare sau neatenție duhovnicească, să-și piardă toate ostenele și să se afle în primejdia de a-și pierde sufletul din cauza slavei deșarte. Și spun aceasta, deoarece fericitul întru adormire Stareț Iosif ne spunea adeseori: „Frații mei, este mai bine ca oamenii să ne ocărască și să ne vorbească de rău, decât să ne preamărească și să ne laude. Călugărul nu pățește nimic de pe urma ocărilor și a vorbirii de rău, ci mai degrabă se curăță și capătă folos duhovnicesc, pe când, din cauza slăvirii și a laudelor, poate ajunge să creadă că este cineva și atunci se află în rătăcire și toate ostenele sale se risipesc, după cum spunea și Sfântul Varsanufie: «din clipa în care omul se va încrede în sine și se va mări, iese din cetate», adică din clipa în care va socoti că este cineva, neîntârziat iese din hotarele virtuții și intră în cele ale rătăcirii și răutății.” Îmi amintesc aceste cuvinte ale sale ca și cum ar fi fost ieri, pentru că mi-a făcut o impresie deosebită felul în care tâlcuia cum trebuie să fugim de slava deșartă și să dobândim smerenia – temeiul tuturor virtuților. Dumnezeu să odihnească sufletul fericitului [întru adormire] Stareț Iosif!

La Noul Schit vom afla și alți lucrători ai rugăciunii minții, ascultării și a tot ceea ce înseamnă viață duhovnicească, precum și iconari, care prin lucrul mâinilor lor cultivă și grădina inimii, curățind-o de zăzaniile cele vătămătoare: pizma, invidia, iubirea de slavă, egoismul și toate patimile care ziua și noaptea se războiesc cu omul, și cu atât mai mult cu monahul. Pentru noi toți părinții sunt [nevoitori] sânguincioși și sfinți.

Bătrânul-Ștefan

La Noul Schit al Mănăstirii Sfântul Pavel a venit un tânăr evlavios din Insula Hios și s-a închinoviat la Coliba Sfântul Gherasim. După ce a fost supus îndeajuns la încercări de către Bătrânii acestei Colibe, a ajuns monah și a primit numele de Ștefan.

În ascultare necondiționată și smerenie fără margini, Ștefan a petrecut nu mai puțin de șaptezeci și cinci de ani în viața călugărească și s-a învrednicit prin lepădarea de sine și multă osteneală să primească darul rugăciunii.

Nici ziua, nici noaptea nu lipseau din gura, din mintea și din inima sa rugăciunile „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, izbăvește-mă!”, „Botezătorule al lui Hristos, roagă-te pentru mine și ajută-mi!”, „Toți Sfinții și părinții aghioriți, rugați-vă pentru mine, păcătosul!”.

Până la sfârșitul vieții sale a continuat [să facă] aceste rugăciuni, după cum mi-a adevărit preacuviosul monah Sava, și el după origine din Insula Hios, care, în cele din urmă, l-a luat la Coliba sa Sfântul Ioan Teologul pe Bătrânul-Ștefan și l-a îngrijit până la sfârșitul vieții lui.

Bătrânul-Ștefan a trecut în viața sa prin multe și felurite ispite, venite din partea demonilor văzuți și nevăzuți, pe care le-a îndurat cu multă răbdare. Dar Domnul, Care voiește să curețe și să purifice aurul de elementele străine pentru a străluci cu adevărat, a îngăduit ca la o vârstă înaintată să se îmbolnăvească și să fie atins de blestemata boală a cancerului la vezică.

Să îndurăm durerile

Din cauza acestei boli Bătrânul-Ştefan a îndurat multe şi cumplite dureri, dar rugăciunea neîncetată de slăvire şi celelalte rugăciuni pe care neînterupt le făcea îi dădeau curajul şi puterea de a înăbuşi durerea şi de a-I mulţumi lui Dumnezeu ziua şi noaptea, fără ca vreodată să crâcnească sau să se revolte, de pe urma pătimirilor provocate de boală, împotriva lui Dumnezeu sau a oamenilor şi să spună acele cuvinte necugetate pe care mulţi oameni, din nefericire, le spun, pentru că nu au învăţat să se roage, nici nu s-au antrenat ca să poată fi în stare să îndure suferinţa, la cea mai mică încercare, boală sau accident care li s-ar întâmpla, răzvrătindu-se, ocărându-i pe oameni şi cârtind împotriva lui Dumnezeu: „Dar, la urma urmei pe mine m-a găsit Dumnezeu să mă pedepsească şi să-mi facă una ca asta... ş.a.m.d.” Vorbe neînţelepte şi hulitoare care sunt spuse împotriva milostivirii şi îndelung-răbdării Tatălui nostru Ceresc şi a Preaînaltului Dumnezeu.

Dimpotrivă, acest binecuvântat Bătrân-Ştefan, înarmat cu răbdarea lui Iov, spunea: „Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu, că mi-ai dat această boală, aceste dureri şi chinuri, mai ales acum, la bătrâneţi, ca să se cureţe necuratul meu trup de păcate, nelegiuiri şi ticăloşii. Îţi mulţumesc că ai voit prin aceste cumplite dureri să-mi cureţi minţea şi gândurile şi să-mi luminezi cugetul.

Te rog, Dumnezeul meu, Care mi-ai dat această boală, Hristoase, Mântuitorul meu, dă-mi răbdare ca să îndur până la sfârşit aceste dureri. Tu, Cel pe Care păcatele mele Te-au urcat pe Cruce şi din marea Ta dragoste pentru noi ai îndurat cele mai înfricoşate pătimiri ale morţii pe Cruce şi Ţi-ai vărsat preasfânt Sângele Tău pentru a curăţi păcatele întregii lumii şi ale mele. Dă-mi, rogu-Te, puterea de a duce şi eu mai departe această neînsemnată cruce pe care iubirea Ta mi-a dăruit-o. Să se facă, o, Hristoase al meu, rana medicament şi durerea să vindece şi să curăţe rănilor sufletului meu şi să mă învredniceşti ca, fie prin această rană şi în chipul acesta, fie aşa cum Tu ştii şi cunoşti prin iconomia Ta cea atotînţeleaptă, să mă fac părtaş mântuirii sufletului meu.”

După dumnezeiasca Împărtășanie a murit în pace

Cu aceste gânduri, rugăciuni și rugi fierbinți primea putere și cu o răbdare nesfârșită își afla ușurarea durerilor.

Starea aceasta nu a durat o zi, o săptămână, o lună sau un an, ci mulți ani, și fratele Sava a suportat și el multe, rămânând treaz ziua și noaptea, întorcându-l [când pe o parte, când pe alta] și îngrijindu-se de nevoile sale trupesti.

În cele din urmă, la 13 septembrie, în ajunul Înălțării Cinstitei Cruci, după ce părintele Ștefan și-a văzut dinainte moartea, prezicând-o, a cerut să se facă dumnezeiasca Liturghie pentru el. S-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos și cu această ultimă hrană [sfântă] și permis duhovnicesc de trecere și-a dat duhul și a adormit în pace într-un somn cel veșnic și fericit, în anul mântuirii 1970.

Această pildă vie a vieții Starețului Ștefan să ne fie spre învățătură, spre a pricepe cu toții și a înțelege în ce fel ne putem ușura, îndura durerile și vindeca duhovnicește sufletul nostru, fără a ne revolta împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor. Ci, așa cum a făcut și fericitul într-un pomenire frate, Bătrânul-Ștefan de la Noul Schit, la fel să facem și noi, ca să petrecem pe cât cu putință mai lipsită de durere această viață înșelătoare și să ne învrednicim neînfrunțați de fericitul sfârșit de care a avut parte și acest cuvios Stareț.

Mănăstirëa Grigoriu

La această binecuvântată Mănăstire a Cuviosului Grigorie s-au nevoit și se nevoiesc mulți părinți pentru mântuirea sufletului lor, într-o adevărată lepădare de sine și ascultare necondiționată față de mai-marii lor, care prin viața pe care au dus-o au cunoscut calea cea dreaptă.

La această Mănăstire i-am cunoscut pe: a) egumenul ei, arhimandritul Atanasie, un om cu adevărat sfânt, smerit, simplu, fără de răutate, bun și împodobit cu multe virtuți. Acesta, alături de nenumăratele sale harisme, avea și darul prorocirii și al deosebirii duhurilor; b) părintele Ștefan, Starețul din Kerkyra, lucrător al ascultării și răbdării. Monah smerit, bun și inocent, cu o fire sinceră, care a trăit și acesta în jur de șaptezeci de ani în ascultare la această Mănăstire, fără s-o părăsească nici măcar o singură dată fie și pentru a merge numai și până în Dafnes. Respecta foarte riguros programul îndatoririlor sale ca preot de rând și era gata oricând să împlinească orice slujire i-ar fi încredințat mai-marii lui. Șiragul de mătănii din mâini și rugăciunea de pe buze nu i-au lipsit niciodată.

De multe ori la praznicele acestei Mănăstiri care au loc în mod oficial de trei ori pe an (1. la 6 decembrie, de Sfântul Nicolae, 2. în a doua duminică [a Evangheliei după] Matei, după duminica Tuturor Sfinților, când este sărbătorit ctitorul Mănăstirii Grigoriu și 3. la 29 octombrie, de pomenirea cuvioasei mucenițe și fecioare Anastasia Romana) am avut cinstea de fi de față și de a cânta mulți ani la rând. Întotdeauna m-am învrednicit să-i cercetez pe acești binecuvântați sfinți părinți și să primesc multe pilde duhovnicești, precum

și rugăciunea lor. Cu ocazia uneia dintre aceste vizite, împreună cu ajutoarele și ucenicii mei, părintele Ștefan ne-a spus: „Părinți și frați, toate virtuțile sunt bune și sfinte, dar ascultarea, mai ales pentru călugăr, trebuie să fie prima și ultima. Căci fără ascultare nu se poate dobândi temeiul și temelia virtuților care este smerenia; iar fără smerenie nu există mântuire. Smerenia te va învăța, călugăre, să-ți umilești sinele și să-l socotești asemenea unui gunoi, cum de fapt și este pentru noi toți. Dacă oameni precum patriarhul Avraam sau Profetul David vorbeau despre ei înșiși că «sunt pulbere și cenușă» și «sunt vierme și nu om, ocară oamenilor și defăimarea poporului», noi, care suntem «gunoiul lumii» (I Cor. 4, 13), ce-ar trebui să spunem? Fericita smerenie, frații mei, [este cea care] ne va înfățișa înaintea tronului lui Dumnezeu.” Acestea și altele asemenea ne spunea de fiecare dată, când îl vedeam, acest monah de Dumnezeu luminat, părintele Ștefan.

c) De asemenea, la aceeași Mănăstire, pildă de răbdare și ascultare necondiționată era și părintele Dimitrie. Părintele Dimitrie, fiindcă avea hernia mărită, nu putea să pășească din cauza volumului și a greutateii. Cu toate acestea niciodată nu s-a plâns, nici nu a spus că este bolnav, încât să stea să se odihnească, ci era riguros cu programul său în calitate de preot de rând, deși se aflau alți patru preoți care ar fi putut să-l suplinească la îndatoririle sale, care durau multe ore și erau istovitoare. Părintele Dimitrie a încetat să-și împlinească îndatorirea de preot slujitor cu o săptămână înainte de a muri.

Astfel de atleți și nevoitori duhovnicești au existat și mai există încă și astăzi în toate sfintele așezăminte ale Sfântului Munte.

Acestea să ne fie pilde strălucite, învățăminte sfinte și exemple de viață și viețuire virtuoasă nouă tuturor, urmașii acelor fericiți bărbați.

Roadele ascultării sunt cele care îl conduc pe om la viața veșnică, în timp ce roadele neascultării îl nimicesc pe om și îl trimit la moartea veșnică, după cum s-a văzut din paginile de mai înainte.

Cei care se află în ascultare nu se îneacă

La Sfânta Mănăstire Grigoriu, pe vremea părintelui egumen Simeon din Peloponez, după cum mi-au povestit cuvioșii Bătrâni ai Mănăstirii, s-a întâmplat odată ca egumenul să lipsească și în locul său l-a lăsat ca locțiitor pe părintele Haralamb, care, dintr-un motiv independent de voința sa, renunțase la preoție.

Fiind iarnă, marea era foarte agitată și zbuciumată. Părinții aveau nevoie de alimente și urmau să se ducă la metocul Mănăstirii, numit „Balaban”, aflat în satul cu numele azi de Néos Marmarás (aflat pe brațul Sithonia).

Părintele Haralamb a dat poruncă să se ducă trei monahi împreună cu monahul Auxentie, căpetenia lor. Acești monahi, văzând că vremea e agitată, au ezitat la început, dar în fața stăruinței locțiitorului și drept ascultare, au spus: „Ne vom duce, chiar de ne vom îneca.”

Deși vremea se înrăutățea, s-au urcat în caicul Mănăstirii și, sub oblăduirea ascultării, au spus: „Nu există nici o piedică.”

Până ce vântul avea să umfle pânzele și barca să intre pe linia de plutire, au început să vâslească. Însă cu marea nu e de glumit, nu poate fi înfruntată cu acte de bravură și nici nu știe ce înseamnă ascultarea. Cum au ieșit puțin în larg, nu știu dacă se îndepărtaseră de arsana vreo două mile, un val mare a trimis caicul pentru totdeauna pe fundul mării.

Distanța fiind mică, se vedea de la Mănăstire cum caicul se scufundă. Părinții aflați în el s-au înecat. Ca prin minune, a scăpat un mirean, care era totodată și căpitan [de vas] și care, fiindcă s-a îmbolnăvit și avea febră mare, a coborât din caic chiar înainte de a porni la drum, lângă arsana.

Părintele Haralamb împreună cu părinții Mănăstirii au făcut Paraclisul Maicii Domnului și al Sfântului Nicolae, dar era târziu, pentru că nu mai era nici o nădejde de mântuire pentru caic și pasagerii săi.

Cu plânsete și muștrări de conștiință, părintele Haralamb, locțiitorul egumenului, s-a dus la Chilia sa și a făcut o rugăciune fierbinte pentru frații înecați. De prea multă oboseală, cu puțin înainte

de miezul nopții, l-a furat somnul și atunci a auzit pe cineva bătându-i în ușă. A întrebat „cine este și ce vrea la o asemenea oră” și a primit răspunsul: „Eu sunt, Auxentie.” Părintele Haralamb, surprins de răspuns, a zis: „Cum ești tu, Auxentie? Noi am văzut caicul care s-a scufundat în mare și am înțeles că toți s-au înecat. Tu cum ai scăpat?” Glasul de afară i-a răspuns: „Oare de ce crezi că cei care fac ascultare se îneacă?”

Părintele Haralamb a alergat de îndată să deschidă ușa ca să între fratele, dar în fața Chilie sale, când a deschis ușa, nu era nimeni. A alergat pe culoar, dar nu se vedea nimeni nicăieri. Atunci a înțeles că era glasul de protest din partea monahilor, care, în stăruința lor de a merge cu orice preț, au avut de suferit pierderea aceasta și s-au înecat, cu singura deosebire că cei care s-au înecat, pentru ascultarea lor, nu au ajuns în iad, ci lipsa de discernământ duhovnicesc a celui care i-a trimis a fost cauza înecului lor.

Din clipa aceea și de-a lungul întregii sale vieți părintele Haralamb a plâns fără să-și afle mângâiere pentru înecul nedrept al fraților, în timp ce ei au primit cununa neveștejită a ascultării și trăiesc veșnic întru Împărăția Cerurilor. Părintele Haralamb și-a încheiat cuvios viața la Mănăstire, într-o pocăință sinceră, spovedindu-se Domnului și cerând iertare de la părinții Mănăstirii.

Preasfânta dimpreună cu Sfânta Anastasia îi răsplătește cu bani pe monahi

La Mănăstirea Grigoriu, după cum mi-a povestit preacuviosul Bătrân-Efrem, vechi înainte-stătător al Mănăstirii și frate al ei, unul dintre frații evlavioși, al cărui nume, din smerenie, nu mi l-a descoperit, la o priveghere în cinstea praznicului cuvioasei mucenițe și fecioare Anastasia Romana, în momentul când psalții cântau „Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii...” a văzut-o pe Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, întocmai cum este în icoană, ca o împărăteasă plină de slavă, cu cununa sa cu totul de aur și urmată de o femeie înveșmântată în negru, care semăna cu Sfânta Anastasia, precum este zugrăvită în icoana ei. Doamna noastră de Dumnezeu

Născătoarea se preumbla prin fața stranelor și, ca răsplată materială pentru faptul că toți cântau în sinea lor dimpreună cu psalții „Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii...”, le dădea bani frumos-mirositori. Monahii, înclinându-se cu multă cuviință, luau banii și îi sărutau Preasfintei mâna cu adâncă cucernicie, în timp ce Sfânta Anastasia tămâia, răspândind [în văzduh] o aromă cerească.

Fratele a fost martorul acestei vedenii pentru multă vreme și, întrucât socotea că și ceilalți părinți aveau parte de această descoperire, într-o discuție, cu toată naivitatea ce-l caracteriza, le-a spus fraților: „De ce oare Preasfânta nu i-a dat astăzi bani diaconului Pahomie, deși în alte dăți îi dădea, așa cum le-a dat celorlalți?”

Ceilalți frați n-au priceput despre ce vorbește și l-au întrebat la ce bani se referă. Fratele a înțeles că ceilalți nu vedeau nimic din toate acestea și n-a mai continuat. Însă din acea zi nu a mai avut parte de [minunata] vedenie.

Mai târziu, după multă rugăciune și cereri stăruitoare, a înțeles din insuflare dumnezeiască cum că Preasfânta și toți Sfinții se bucură când toți monahii și creștinii se roagă împreună și iau parte la cele care se citesc și se cântă în biserici spre slava lui Dumnezeu.

Sfântul Nicolae se îngrijește de Mănăstirea sa

Stareții Hrisant și Mihail, frați ai Mănăstirii Grigoriu, în anii ocupației germane 1941-1942, cerneau și alegeau în magazie puținul grâu care le mai rămăsese pentru măcinat, când a trecut un bătrân, care semăna cu un preot mirean, le-a dat binețe fraților și i-a întrebat: „Ce faceți acolo, fraților? Acesta este grâul vostru? Nu mai aveți altul?” Părinții i-au spus că este ultimul și că din cauza ocupației germane nu se găsește de cumpărat. (Trebuie să menționăm faptul că această Mănăstire, ca să o scoată la capăt pentru un an de zile, avea nevoie de 8.000-10.000 ocale de grâu, și la vremea aceea nu se găsea de cumpărat nici măcar o oca.)

Părelnicul Bătrân a cerut să i se dea câteva boabe de grâu. Când i le-au dat și le-a luat în mâna sa, le-a binecuvântat și apoi le-a aruncat peste celălalt grâu. După ce a binecuvântat și cele patru puncte cardinale și Mănăstirea, a ieșit din magazie.

Unul dintre frați l-a întrebat: „De unde ești, părinte?” Căci l-au luat drept un preot de lume, care venise aici în pelerinaj.

Acela le-a răspuns că vine de departe, din Mirele Lichiei. Părinții, cu admirație și interes, au spus: „A! Ești din același loc cu ocrotitorul Mănăstirii noastre, Sfântul Nicolae! Stai să-ți dăm puțină pâine și ceva de mâncare de la Mănăstirea noastră.” Și în timp ce unul dintre monahi s-a dus în grabă să aducă pâine și măslina, Bătrânul s-a făcut că iese din Mănăstire și a dispărut. Au alergat toți părinții, bănuind că ar fi ba aici, ba dincolo, dar nu l-au văzut ducându-se nicăieri. Atunci au înțeles că era însuși Sfântul Nicolae și acel puțin grâu, care nu depășea 150 de ocale, le-a fost îndeajuns în acel an, până a ieșit noua recoltă, adică din luna decembrie, când a avut loc minunea, și până în lunile iunie-iulie ale anului următor au trăit din acest puțin grâu pe care l-a binecuvântat Sfântul Nicolae.

La Mănăstirea Grigoriu Sfântul Nicolae a făcut minuni asemănătoare de multe ori. Așa cum povestesc părinții, adeseori, la praznic, le ducea pește pe care în chip minunat marea îl arunca afară odată cu valurile, lăsându-l pe țărm, la arsana.

Mănăstirea Pantelimon

Cumplita înșelare a unui duhovnic sporit în virtute

Între anii 1870-1872 la o *Cathisma*¹ a Mănăstirii Sfântul Pantelimon se retrăsese un Părinte, cu renume de duhovnic încercat, Nichifor pe numele său, cunoscut pentru virtutea sa. Acest duhovnic Nichifor făcea parte din obștea greacă a acestei Mănăstiri, care, după intervenția Patriarhiei Ecumenice, în pofida dezacordului manifestat de Sfânta Comunitate a Muntelui Athos, din cauza înmulțirii fraților ruși, în 1875 a fost rusificată și de atunci poartă numele de Mănăstirea greco-rusească a Sfântului Pantelimon.

Părintele duhovnic, pe lângă îndatoririle sale duhovnicești, se afierosea rugăciunii minții și, după mărturia Starețului Daniil al Danieléilor, era un om deosebit de sporit în virtute și în viața duhovnicească.

Dar, după cum s-a dovedit mai târziu, acest neobosit lucrător al virtuții a fost atins de o rătăcire gravă și înfricoșătoare, pe care, probabil, fie nici el însuși nu a înțeles-o, sau a luat-o drept virtute și nu s-a spovedit, nici nu a cerut sfatul unui duhovnic priceput în asemenea situații. Cât privește problemele duhovnicești este nevoie de atenție sporită și de discernământ, fiindcă, așa cum se întâmplă cu doctorii neexperimentați și incapabili, la fel se întâmplă și cu duhovnicii care, dintr-un lucru socotit de mică importanță, pot cădea în rătăcire și să se piardă, cum s-a pierdut și părintele duhovnic Nichifor.

¹ *Cathisma* este un spațiu de locuit, aflat în afara Mănăstirii, potrivit pentru căutarea isihiei, unde se retrag monahii aflați la o vârstă înaintată și încercați duhovnicește.

– Dar ce s-a întâmplat cu acest duhovnic de s-a pierdut?

– După cum mi-au povestit frații iconari Danieléi, obștea vrednicului de pomenire stareț Daniil Daniilidis, care astăzi viețuiesc la Katunákia, și așa cum aceștia au auzit de la Starețul și „bătrânul” lor Daniil, acest duhovnic Nichifor, la care veneau foarte mulți monahi pentru spovedanie, s-a împrietenit cu un șarpe mare, care aproape în fiecare zi venea din pădure, vizitându-l și suindu-se în brațele sale. Șarpele urca în poala sa și monahul îl mângâia pe cap, hrănindu-l, desigur, cu diferite bunătăți. Prietenia lor a ținut vreme îndelungată. Numai că șarpele se ducea la duhovnic când nimeni altcineva nu se afla la Sihăstria sa. Stătea puțin, mânca tot ce i se dădea și pleca înapoi în pădure.

Fericitul întru adormire Stareț Daniil era secretarul Mănăstirii (rusești a) Sfântului Pantelimon și sfetnic special (locțiitor de egumen) al arhimandritului Gherasim, care a fost până în 1875 egumen, ultimul egumen grec, deoarece după aceea frații ruși s-au înmulțit foarte mult și au ales în mod necanonic pe arhimandritul Macarie ca primul egumen rus al Mănăstirii.

Așadar, fiind un monah grec cultivat, Bătrânul-Daniil nu era sfetnicul duhovnicesc doar al egumenului, ci al întregii obști grecești de la această Mănăstire a Sfântului Pantelimon. Ca îndrumător al vieții duhovnicești, îi sfătuia pe toți frații, mai ales pe începătorii proaspăt-veniți și pe monahii novice, cărora le făcea cateheză duhovnicească.

Bătrânul-Daniil îl vizita în mod regulat pe duhovnicul Nichifor și schimbau păreri despre diferite probleme duhovnicești. Însă nu s-a întâmplat niciodată să vadă el însuși șarpele și nici duhovnicul Nichifor nu i-a vorbit despre acest neobișnuit vizitator și prieten tainic, care venea la Cathisma sa de mulți ani. Nu este exclus ca odată cu acest vizitator să-i fi trecut prin cap faptul că pentru virtutea sa Dumnezeu i-a dăruit harul de a supune fiarele.

Însă într-o zi, fratele Gherasim, unul dintre numeroșii călugări – fiii săi duhovnicești –, s-a dus să-l vadă pe duhovnicul Nichifor și l-a aflat foarte neliniștit, umblând agitat încoace și încolo prin Sihăstria sa. Atunci, cu smerenie și cu multă dragoste, fratele Gherasim l-a întrebat pe duhovnic: „Părinte duhovnic, ce ai? Ce ți s-a întâmplat de ești așa de necăjit și neliniștit?”

Duhovnicul s-a prefăcut că nu se întâmplă nimic deosebit. I-a spus că aștepta să vină cineva, dar acela n-a venit. Cineva care venea zilnic, iar acum de cincisprezece zile nu s-a arătat și se întreabă doar dacă nu cumva i s-a întâmplat ceva.

Între timp, soarele apusese și se lăsa noaptea. Monahul Gherasim se pregătea să facă metanie în fața duhovnicului, să-i ceară iertare și să se întoarcă la Mănăstire. Înainte de a închide poarta Cathismei, a auzit de afară, din pădure, un zgomot de târătoare. S-a uitat cu atenție și a băgat de seamă cum ramurile se dau în lături și atunci a văzut cum venea spre Cathisma duhovnicului un șarpe atât de mare, că semăna cu un balaur.

Satana în chip de șarpe

Monahul, îngrozit de această priveliște, i-a spus duhovnicului că spre casa sa se îndreaptă un balaur înfricoșător.

Duhovnicul s-a bucurat la auzul acestor cuvinte și i-a spus fratelui Gherasim: „Nu te neliniști, părinte Gherasim, acesta este unul dintre călugării și fiii mei duhovnicești. Nu-ți fie teamă și o să vezi cum o să-l cert pentru că a întârziat să vină la Starețul său.”

Monahul Gherasim s-a speriat atât de tare, că i se tăiase răsuflarea și rămăsese fără grai. Atunci a văzut cum șarpele s-a apropiat de duhovnic. Și-a pus capul în poala lui, a scos o limbă ca de foc și a început să-i lingă mâna.

Duhovnicul Nichifor a lovit în semn de mângâiere capul prietenului său (șarpelui) cu mâna și i-a spus cu o prefăcută mânie: „Unde-ai fost, ștregarule? De ce ai întârziat să vii? Iar eu am fost atât de neliniștit, ca nu cumva să ți se întâmple ceva...” Atunci monahul Gherasim a văzut cum șarpele s-a ridicat în sus, în fața duhovnicului, și a scos un șuierat prelungit: hu, u, u... La acest șuierat duhovnicul a căzut deîndată jos nemișcat și și-a dat duhul.

Cum a văzut aceasta, fratele Gherasim s-a dus la Mănăstirea sa și a povestit întâmplarea egumenului, Bătrânilor și Starețului Daniil. Bătrânii Mănăstirii au alergat neîntârziat dimpreună cu egumenul și l-au aflat pe bietul duhovnic mort, cu trăsăturile feței schimonosite, evident din cauza spaimei încercate de pe urma neașteptatei transformări a prietenului în dușman de moarte!

„Prietenul” care era, desigur, „șarpele cel vechi” și dușmanul de neîmpăcat al omului – diavolul – se făcuse nevăzut.

Părinții s-au întristat mult din cauza neașteptatei tragedii de care a avut parte duhovnicul pe care toți îl iubeau, îl prețuiau și-l socoteau un pustnic și ascet sfânt. L-au luat la Mănăstire, au făcut cele rânduite și l-au îngropat în cimitirul de obște, alături de ceilalți părinți. Însă existau discuții și se îndoiau de mântuirea sufletului său.

Legat de această întâmplare, Bătrânul-Daniil le spunea călugărilor săi: „Frații și copiii mei duhovnicești, aveți grijă și feriți-vă de prietenia cu șarpele, care este necurat și în care nu trebuie să aveți încredere niciodată; căci pe toate animalele, chiar și pe fiarele înfricoșătoare, precum leii, urșii, tigrii *ș.a.m.d.*, când sunt mici, le poți lua în brațe, să te joci și să te bucuri de ele, dar șarpele, oricât de mic ar fi, numai la vederea lui, omul este cuprins de frică și spaimă, fiindcă el este dușmanul omului. Dușmănia și ura dintre șarpe și om a fost pusă ca semn de Însuși Dumnezeu, și de aceea rămâne pentru totdeauna dușmanul omului și niciodată prieten, după cum Însuși Dumnezeu îi spune șarpelui în Sfânta Scriptură: «Blestemat să fii între toate animalele... dușmănie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepea călcâiul» (*Fac. 3, 14-15*).

Adică, omul, oriunde te va afla, îți va zdrobi capul, iar tu vei încerca mereu să-i înțepi călcâiul; de aceea până astăzi și pentru totdeauna, atunci când șarpele întâlnește omul, încearcă să fugă deîndată, deoarece simte că este dușmanul său; iar dacă nu reușește să fugă, atunci încearcă să-l înțepe, pentru a-și vărsa otrava ucigătoare. Dar și omul când întâlnește șarpele în fața ochilor se îngrozește, fiindcă simte că-i este dușman, și încearcă să-l ucidă.

Prin urmare, copiii mei, a continuat Bătrânul-Daniil, șarpele întruchipează pe dușmanul binelui și este instrumentul satanei. De aceea, nu se supune decât îmblânzitorilor de șerpi, vrăjitorilor și magilor, care-l fac să asculte prin diferite mijloace satanice. Așadar, departe de șerpi și de prietenia cu ei, pentru că omul va ieși întotdeauna păgubit de pe urma acestei prietenii!”

Cuviosul Serapion rusul

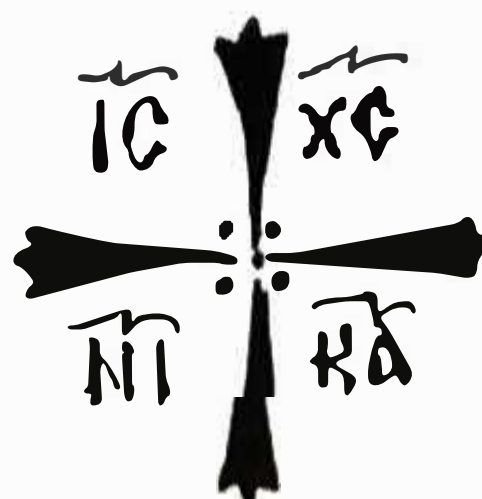
Pe firmamentul noetic al Sfinților Bisericii noastre și în ceata Cuvioșilor Părinți aghioriți s-a adăugat în ultimii ani o altă mare stea, fratele de origine rusă al Mănăstirii Sfântul Pantelimon, monahul Serapion, care pentru mai multă isihie și pentru a se consacra mai mult științei și cultivării rugăciunii minții, a hotărât să se retragă din viața plină de tulburare de la Mănăstirea sa de metanie.

După ce mai întâi s-a antrenat în lepădarea de sine, ascultare și smerenie, slujindu-le cu osârdie Bătrânilor și fraților Mănăstirii, și după ce și-a adunat aceste merinde de trebuință, cu binecuvântarea Categumenului, a plecat în Pustia de la Katunákia și Karúlia.

Acolo a fost ajutat de isihastăii din Pustie, sporind în rugăciunea minții și a inimii și, după multe și grele nevoințe, lipsuri și privațiuni, s-a împotrivit ispitelor nepăsării și puținătății de credință. Cu credință aprinsă, cu dragoste adevărată față de toți părinții și cu multă smerenie le-a cerut să se roage pentru mânuirea sufletului său.

După o boală neînsemnată și-a cunoscut dinainte vremea plecării, fiind pregătit pentru venirea aceluia binecuvântat ceas, după cum obișnuia să spună de multe ori cu bucurie. Astfel, cu harul lui Dumnezeu, după ce a cerut iertare de la toți părinții, a adormit întru somnul cel fericit al cuvioșilor în anul 1974.

Prin viața sa virtuoaasă și sfântă, Cuviosul Serapion a arătat încă o dată că Domnul nostru „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același” (Evr. 13, 8). Și că din pietrele fără simțire ale oamenilor contemporani, ale credincioșilor creștini, ale monahilor și clericilor, Dumnezeu poate și în vremurile acestea mai de pe urmă să arate robi vrednici ai Săi, lucrători ai virtuții, care pot câștiga dumnezeiescul Său har sfințitor.

Epilog

Scrisoare către un monah de la Mănăstirea Sfântul Sava, înaintat în zile, care a fost dus în rătăcirea de-a dreapta¹

Către preacuviosul Calistrat, cu bucuria în Domnul,

Cu multă bucurie duhovnicească și veselie am primit cuvioașa ta scrisoare și, luând aminte în amănunt și cu grijă la cele scrise în ea, „m-am rușinat peste măsură cu duhul”, știind smerenia ta desăvârșită, de care sunt adânc mișcat, că ai hotărât să aduci în fața nevredniciei mele întreaga ta viață și, în general, faptele de virtute și nevoințele tale, cu teama ca nu cumva să te fi străduit în van, și n-ai pregetat, dându-mi toate lămuririle necesare, cu o credință de nezduncinat, să îmi ceri părerea mea smerită despre toate acestea.

Laud, preacinstite părinte Stareț, multa ta pricepere și modestia ta vădită, pentru că ai ascultat neclintit de poruncile și îndrumările statornice ale Sfinților Părinți ai Bisericii, care spun: „Întru nimic să nu te încrezi în propriul cuget, ci în toate să ascuți de cuvintele Bătrânilor și bine este să fii încredințat de cele pe care aceia le-au încercat, fiindcă este cu neputință ca unul care și-a rânduit viața după judecățile și părerile celor care au trăit înaintea lui să cadă în rătăcirile demonilor.”

Te-ai silit să-mi faci cunoscute gândurile tale, cerându-mi să le probez adevărul. Cu toate că eu nu cred că a fost drept să mă cerce-

¹ Respectând [intenția] autorului scrisorii, păstrăm stilul limbii [folosite] în textul [de față] cu [toate] tipurile gramaticale mixte care pot fi distinse.

tezi pe mine, nevrednicul, cel care sunt departe de cunoștința atât teoretică, cât și practică.

Dar întrucât credința celui care întreabă, fiind pusă în lucrare de harul dumnezeiesc, poate transmite chiar și prin cei nevrednici cele folositoare și mântuitoare, atunci și eu, făcând ascultare de dragostea ta și de întrebările tale iubitoare de Dumnezeu, mă grăbesc să dau răspuns sufletului tău iubitor de Dumnezeu, prin cele rânduite de Sfinții Părinții, care ne-au lăsat ca o bogăție de neînstrăinat aceste învățături formulate limpede și amănunțit, pe temeiul cărora sunt vădite semnele întemeiate și neamăgitoare ale celor care se nevoiesc în virtutea cea după Dumnezeu, dar totodată și ale celor care sunt înșelați și amăgiți de vrăjmașul nostru al tuturor, diavolul.

Totuși, înainte de a mă apleca asupra acestora, o voi ruga pe cuvioșenia voastră scumpă mie să acorde atenția cuvenită la toate cele ce vor fi lămurite mai departe în această scrisoare a mea și care nu sunt rodul cugetului meu smerit, ci izvorăsc din [scrierile] Sfinților și de Dumnezeu purtătorilor Părinți ai Bisericii noastre, de la cei care au dobândit cunoașterea în urma îndelungatei experiențe și a încercării în ispitele care vin de-a dreapta și de-a stânga, în vremurile noastre, și care au fost puse în mișcare de harul dumnezeiesc. Și, de asemenea, de la alții, care au fost înșelați de uneltirile de-a dreapta ale fățarnicului și preavicleanului satana, ce vor aduce o mângâiere deloc neînsemnată „cunoștinței voastre albite [de ani]”, care, nădăjduiesc, mă va răsplăti cu rugăciunile și binecuvântările sale.

Prin urmare, încercând să răspund la toate întrebările [cuvioșeniei] voastre, încep în felul următor:

Mai întâi laud râvna ta dumnezeiască, pentru că de la începutul retragerii din lume ai arătat această cuvenită tăgăduire și lepădare de sine și ai ales nevoința aspră și petrecerea în Pustie, urmând Cuvioasei Maria (Egipteanca); și dacă părinții duhovnicești nu te-ar fi împiedicat, te-ai fi dus cu orice preț în Pustia de nestrăbătut și plină de primejdii.

În al doilea rând, cât privește râvna de care am amintit, ești de lăudat, dar te-ai arătat și mai de lăudat, pentru că ai făcut ascultare de sfatul părinților duhovnicești și nu ai urmat voii proprii pe calea

cea primejdioasă, cum s-a întâmplat cu mulți, care, înainte de a se supune părinților duhovnicești încercați și cu experiență, au voit s-o urmeze pe Cuvioasa Maria și, necunoscând capcanele întortocheate ale perfidului și atotvicleanului satana, au căzut în diferite rătăcirii și au ajuns victime vrednice de plâns și pradă demonilor.

Sfinții Părinți ne-au învățat să evităm aceste situații mai rar întâlnite. De asemenea, ai făcut bine supunându-te Mănăstirii Sfântului Sava și ocolind prietenia reprobabilă cu ieromonahul Policarp, care te-a învățat să urmezi viața idioritmică, să nu faci ascultare față de Mănăstirea Sfântului Sava și [să eviți] tovărășia fraților, și, prin urmare, ai făcut bine, respingând desăvârșit prin luptele și nevoințele pe care le-ai dus la Koraki, lucrarea satanei, care cu lumina (aceea amăgitoare) a încercat să te înșele.

În privința tuturor acestora ești vrednic de laudă și pe toate le datorezi harului și iubirii de oameni a Preabunului Dumnezeu, care te-a păzit neatins în fața atacurilor viclene ale vrăjmașului începător al răului ce luptă împotriva celor care își caută liniștea în singurătate, mai ales astăzi, în situația actuală, când, din nefericire, s-au pierdut și nu mai există, din cauza păcatelor noastre, călăuze neabătute, și de aceea „un mare pericol îi pândește pe cei care vor să-și afle isihia lăsându-se călăuziți de voia lor și căutând viața idioritmică”, care nu sunt sub îndrumarea nimănui. Pe când, în acel secol de aur, în care au strălucit vestiții Părinți din Palestina, Sfinți ca Eftimie, Sava, Teodosie, Gherasim, Gheorghe Hozevitul și mulți alții asemenea, nu se afla asupra celor care urmăreau isihia un asemenea pericol, pentru că unii ca aceștia, în nevoile lor duhovnicești, alergau și-i cercetau pe acei înalți Sfinți Părinți, care descoperindu-le gândurile, în general, le spuneau și-i învățau care cugetări trebuie primite și care alungate, și în felul acesta, călăuziți și îndrumați, au fugit de rătăcirii și au dat roade minunate prin harul lui Dumnezeu.

Și pentru că lucrurile stau astfel, hai acum să vorbim și despre lucrările dumnezeiești, despre care mi-ai scris confidențial și detaliat, care îi smintesc pe frații în Hristos când le văd și le simt. Căci însuși harul Sfântului Duh, așa cum spui, te cercetează pe față de zece ani și în fiecare zi sporește, în tot locul și vremea, fie dormind, fie lucrând, fie aflându-te la sinaxa de obște a dumnezeieștii Litur-

ghii, unde săltările inimii și ale trupului nu încetează și de multe ori, așa cum îmi scrii, ești răpit cu mintea și îți ieși din sine, când psaltul [care cântă] are o voce deosebită. Și când te afli răpit cu mintea, simți în inimă tremur și înfiorare și totodată, din cauza tremurului peste măsură al inimii, se tulbură întreg trupul și capul. La vederea acestui lucru, care se petrece cu precădere când urmează să te împărtășești cu Preacuratele Taine (Trupul și Sângele Domnului), frații se smintesc foarte tare, neștiind, binecuvântații, că acestea își au originea (așa cum spui) în lucrarea Duhului Sfânt, potrivit cuvântului: „S-a tulburat duhul Domnului, atunci când l-a înviat pe Lazăr”¹. Și, după cum îmi scrii, ai adevărarea dată de părinții neptici că toate lucrările sunt în afara greșelii și în acord cu locurile citate din acele scrieri, și de aceea ai simțit nevoia să adaugi multe mărturii ale Sfinților Părinți, precum Sfântul Grigorie Sinaitul, avă Isaac Sirul, Calist Xantopoulos, Maxim Mărturisitorul, dar și din Sfânta Evanghelie și de la Apostolul Pavel.

În scopul acesta compari mărturiile Părinților cu lucrările manifestate și deduci că ele sunt în acord unele cu altele și aproape [fără îndoială] mișcate de Însuși Duhul Sfânt. Ca argument al acestei concluzii, aduci o mărturie din Sfântul Grigorie Sinaitul privitoare la cum se va putea ști dacă o lucrare este dumnezeiască, despre care la pagina 909 din *Filocalie* sunt scrise: „Pentru cei care o caută cu adevărat, acestea sunt dovezele de început (...): se arată celor care nu se îndoiesc de ea, unora ca o lumină ce răsare, altora ca o înveselire amestecată cu cutremur, altora, de asemenea, ca bucurie, altora ca un amestec de bucurie și teamă. Sufletul se bucură de cercetarea și mila lui Dumnezeu, dar îi este teamă și se cutremură în fața Proniei Sale, ca unul ce este răspunzător pentru multe păcate.”

Adaugi și capitolul al XV-lea al lui avă Isaac, unde se spune: „roadele încep cu lacrimile [...], căci s-a apropiat, în chip tainic, de pruncul duhovnicesc [*scil.* ascetul începător], un chip dumnezeiesc potrivit cu lumina veacului ce va să vie...”² și într-o notă adaugi:

¹ Cf. *In.* 11, 33 (*n. trad.*).

² Aici avem o parafrază a textului Sfântului Isaac; citatul original este următorul: „roadele acestuia [*scil.* omului lăuntric] încep cu lacrimile (...). Căci s-a apropiat nașterea pruncului duhovnicesc, fiindcă harul, maica noastră a tuturor, nu va întârzia să zămislească tainic în suflet un chip potrivit cu lumina veacului ce va să vie” (*Cuvântul* XV, 1-2).

„rodul sufletului care varsă lacrimi este o simțire a stării sufletelor noastre în veacul viitor”.

Mă opresc aici cu citarea și a altor fragmente și mărturii, asemănătoare acestora [de mai sus], aparținând Sfinților Părinți, prezente în epistola pe care mi-ai trimis-o, pentru că toate acestea vorbesc într-adevăr despre lucrările Sfântului Duh și arată care sunt semnele harului și ale rătăcirii.

Îmi exprim umila mea părere, desigur, nu ca să te învăț, ci spre mărturisirea și întărirea adevărului pe care, de asemenea, îl susțin aceiași Sfinți Părinți. Căci mă voi strădui, pentru multa ta dragoste, să înfățișez cele de mai jos și să-ți prezint smerita mea opinie, întemeindu-mă întotdeauna pe mărturiile și argumentele Părinților neptici și luminați, care au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu.

De aceea, ca un Stareț modest și cu mintea limpede ce ești, te rog să iei aminte la cele pe care le scriu și, după ce le vei cerceta cu atenție, vei alege ceea ce este bun, pentru că în slăbiciunea mea, întemeindu-mă întotdeauna pe rugăciunile Sfinților Părinți și pe rugile tale, am socotit de cuviință să-ți scriu acestea.

Cunoști, preacuvioase părinte Stareț, că vrăjmașul care duce o luptă cumplită împotriva virtuții și a viețuirii după chipul lui Dumnezeu este diavolul, începătorul răului, care, din pizmă față de harismele dumnezeiești și mai presus de fire ale Sfântului Duh, pe care Preadulcele Iisus le dăruiește din belșug celor care I le cer, încearcă blestematul în tot felul, prin diferite amăgiri, fie de-a stânga, fie de-a dreapta, să-i înșele pe cei care se nevoiesc și cu atât mai mult pe cei care caută trezvia, isihia și viața contemplativă.

Cercetându-le pe acestea în mod repetat, Sfinții și marii Părinți ai Bisericii, cu precădere cei care se numesc neptici și pe care cuvioșenia ta îi aduce ca martori, ne recomandă să fim atenți la rugăciunea minții, de care se ocupă și pe seama căreia pun diferite fapte minunate și mai presus de fire, pe care „șarpele – începătorul răului” – le deformează, încercând să-i înșele pe mulți dintre cei care se nevoiesc.

Pentru aceasta vă scriu, amintind care sunt însemnele rătăcirii diavolești și care sunt semnele harului lui Dumnezeu și așa, din încercare, să evităm capcanele ascunse ale diavolului. Dar, pentru că aceste urzeli ale celui viclean sunt nenumărate și cu greutate poa-

te cineva să le priceapă și să se apere de ele, cei care au încercat, din voia proprie, fără o călăuză sigură, să pășească în hotarele acestei iubiri de înțelepciune mai presus de trup, în afară de foarte puțini, au fost amăgiți și, în loc să ajungă isihasți, au ajuns *fantaști* (și-au umplut mintea cu închipuiri demonice), devenind pradă și unealta demonilor.

Și pentru că problema rugăciunii minții și a inimii privește viața contemplativă, toți cei care au încercat să ajungă la vederea duhovnicească înainte de a ajunge la făptuire au sfârșit într-o rătăcire grozavă, pentru că „făptuirea este cea care duce la contemplație”.

Cât privește partea practică, care este necesar să preceadă contemplației, cel care dorește să dobândească lucrările Duhului Sfânt este dator să o îmbrățișeze pe aceasta, adică partea practică, cu o dăruire fără limite și [abia] după împlinirea ei va putea să evite pericolul și capcanele de gând¹ ale vrăjmașului; dar, dacă nu va avea un îndrumător, îl va paște mereu primejdia de a cădea în rătăcire.

Semnele făptuirii

Care sunt mijloacele părții practice, ce trebuie să premeargă și pe care ni le recomandă Sfinții Părinți? Primul și cel mai important mijloc este lepădarea de lume și de lucrurile ei. Al doilea, supunerea desăvârșită față de un părinte duhovnicesc sporit. Al treilea, tăierea voii și cugetului propriu în ce privește toate lucrurile. Al patrulea, răbdarea în ispitele pe care demonul le aduce, fie prin mijlocirea oamenilor, fie a bolilor, fie a învinuirilor și a defăimării, fie pe alte căi. Al cincilea, respectarea fermă a prescripțiilor și îndatoririlor; adică participarea la sfintele rânduieli ale tuturor rugăciunilor de obște, săvârșirea conștiincioasă a canonului, a numărului de mătănii și *comboshinia* și a tuturor privegherilor. Al șaselea, credința și afierosirea desăvârșită față de părintele duhovnicesc, care și-a asumat povățuirea și îndrumarea, dar și inițierea ta în viața duhovnicească. Și al șaptelea, mărturisirea sinceră a cugetărilor, intențiilor și gândurilor ascunse.

Atunci când acestea toate sunt împlinite, aduc „sărăcia cu duhul”, adică fericita smerenie, ascultarea, pocăința, lacrimile, feri-

¹ Scil. noetice, în care se poate cădea cu mintea (n. trad.).

cita întristare, multa blândețe, pe care *Fericirile* rostite de Domnul le pun în lucrare și le împlinesc în mod ierarhic și în ordine.

Prin urmare, [acestea vor naște] setea de dreptate și dorința neîndestulată pentru nevoință și dobândirea tuturor virtuților. Când acestea sunt puse în lucrare vine să se adauge curăția inimii, după cuvântul evanghelic: „Feriți-vă cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Mt. 5, 8).

Semnele vederii duhovnicești

Când omul va ajunge la curăția inimii, încetează partea practică și începe cea teoretică. Atunci prin mijlocirea rugăciunii minții se arată acele semne și lucrări ale Sfântului Duh în privința cărora toți Sfinții Părinți sunt de acord, care pentru unii apar „ca o lumină ce răsare, pentru alții ca o înveselire amestecată cu cutremur, pentru alții, de asemenea, ca bucurie, pentru alții ca un amestec de bucurie și teamă ș.a.m.d..”

Dar omul, ca să ajungă la starea de desăvârșire, trebuie să urmeze, după opinia Sfinților Părinți, trei [etape]: „prima se numește harul luminător, a doua [harul] curățitor și a treia [harul] desăvârșitor al părții contemplative.”

Și harul luminător și curățitor îi luminează pe cei inițiați și începători și îi întărește întru frica de Dumnezeu, în ascultare și întristare, în simplitate și tăcere, în blândețe și râvna pentru rostirea rugăciunii „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”, și în alte fapte plăcute și iubite lui Dumnezeu.

Harul curățitor îndepărtează patimile respingătoare ale sufletului și trupului, prefăce mânia și dorința de a face răul. Izgonește mândria și netrebnica semeție. Curăță inima și o face potrivită pentru locuirea lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt în ea, potrivit spusei: „vom veni la ea și vom face locaș la ea” și „mântuirea este cu neputință fără îndumnezeire”. Și, într-un cuvânt, acest nevoitor se face împlinitorul prea-întocmai al poruncilor lui Dumnezeu și al așezămintelor evanghelice.

Iar harul desăvârșitor al părții contemplative restaurează omul, făcându-l om ceresc și Înger pământesc. Adică îl înalță pe cea mai înaltă treaptă și-l învrednicește să se facă părtaș harismelor mai pre-

sus de fire ale Duhului Sfânt. Îl face sfânt, nepătimitor, clarvăzător, proroc și prieten adevărat al lui Dumnezeu. La o astfel de stare au ajuns Sfinții Părinți și Dascăli [ai lumii], având puterea de a face semne și minuni.

Prin ceea ce scriu nu intenționez să-ți dau lecții sau sugestii, departe de mine acest gând, sau să-ți arăt cât de învățat sunt, ci [vreau să] ne îndreptăm atenția asupra căii nerătăcite urmate de Sfinții Părinți, prin care ni se descoperă care sunt semnele adevărate și care cele înșelătoare și potrivnice. Și că trebuie ca cel care se nevoiește să discearnă semnele harului de cele ale rătăcirii.

Astfel aduc în fața iubirii tale și acelea pe care eu, nevrednicul, le-am înțeles pe temeiul învățăturii Sfinților Părinți despre semnele nerătăcite ale viețuirii statornice în Dumnezeu și ale lucrării dumnezeiești și despre cele ce urmează în vremea rostirii rugăciunii.

Unele semne și forme de manifestare ale rătăcirii

Cu toate că Sfinții Părinți prin această învățătură ne oferă garanții, totuși nu încetează să ne atragă atenția ca în vremea rugăciunii „Doamne, Iisuse...” să nu luăm în seamă nici una dintre manifestările obișnuite, nici lumina, nici focul, nici chipul lui Hristos sau al vreunui Înger, și toții părinții neptici sunt de acord și ne spun să ne ținem mintea noastră departe de orice culoare („*voũς ἄχϣοος*”), formă și închipuire, în acord cu spusa „stai netrupește și vei învăța”¹ și cu apoftegma Sfântului Nil: „fericită este mintea care în vremea rugăciunii a ajuns la îndepărtarea oricărei forme din ea”.

Cu toate acestea, Sfinții Părinți spun că lucrarea și harul dumnezeiesc vin la cei care nu sunt cuprinși de îndoială în vremea rugăciunii „ca o lumină ce răsare, la alții ca o înveselire amestecată cu cutremur, la alții ca un amestec de bucurie și teamă”. Cunoscând acestea din propria cercare, vicleanul demon se arată ca înger de lumină celor care sunt curățiți de patimi și care au hotărât din voia proprie să se preocupe cu această înaltă și dumnezeiască lucrare a rugăciunii și le strecoară chipuri și lucrări în acord, într-o anumită măsură, cu contemplațiile înalte de care au avut parte Sfinții Părinți,

¹ Într-o traducere mai analitică: „nu înceta să spui rugăciunea cu mintea golită de orice reprezentare materială și vei ajunge la cunoaștere” (*n. trad.*).

spunându-le: „Iată [acestea sunt] semnele harului în acord cu temerile înfățișate de Sfinții Părinți. Iată fericita întristare. Iată bucuria și veselia laolaltă. Iată rugăciunea neîncetată. Iată lucrarea îndumnezeitoare!” Și cei ce se încred în acestea, pe care Dumnezeu le arată unora pentru multa lor râvnă și le socotesc ca adevărate, pentru că nu au îndrumător încercat și sporit „cad în rătăcire”, adică își însușesc o idee greșită, ajungând să fie înșelați de vicleanul diavol, și cu impresia că au înaintat în virtutea rugăciunii minții, în loc să sporească și să fie pe placul lui Dumnezeu, se află pe calea contrară și în tabăra vrăjmașului.

Este adevărat și neîndoielnic că Sfinții Părinți susțin că în vremea rugăciunii inimii, înainte de a avea loc asupra celui care se nevoiește în chip cuvenit lucrarea duhovnicească, apar, după Calist Xantopoulos, Patriarhul Constantinopolului: „niște pulsații asemenea unor zvâcniri pe sub piele și se iscă o căldură din rinichi, învăluindu-i; și deși acestea par o amăgire, nu sunt amăgire, ci lucruri proprii firii, care se nasc de pe urma acestei nevoițe. Iar dacă cineva ar socoti că sunt roade ale harului, și nu sunt proprii firii, ar fi o adevărată amăgire. Iar pe acestea, oricare ar fi ele, cel ce se nevoiește trebuie să nu le dorească, ci să le respingă...”; „așadar, uneori, cel care trece prin această stare se întâmplă, din cauza mării călduri care se iscă în trup, să transpire mult și atunci se pune în mișcare din inimă sfânta lucrare, încât începe să strige repetat «Iisuse al meu..., Iisuse al meu...»” și următoarele ... „și înăuntrul inimii se petrec alte taine pe care nu pot să le redau în scris, căci mintea vede întregul proces și, uimită de mișcările dumnezeieștii lucrări și de tainele pe care le pricepe, înalță din adâncul inimii doxologii. Căci omul este cuprins în întregime de insuflarea dumnezeiască de pe urma acelei mișcări dumnezeiești, [ajungând] în afara a tot ceea ce este material și sensibil... Apoi mintea este răpită de vederi dumnezeiești, înțelegând taine cutremurătoare, pe care îmi este cu neputință să le descriu în amănunt... Și cu cât omul se curăță de atacurile celor care îi stau împotrivă, cu atât vede mai multe dintre acestea, după cum îi va dăruia Preasfântul Duh.”

Din toate cele de mai sus reiese că înainte (de venirea) lucrării dumnezeiești au loc aceste manifestări firești, de tremur și înfier-

bântare a inimii, la care (adevăratul) lucrător al acestei înalte lucrări nu trebuie să ia deloc aminte, nici să le considere roade ale harului dumnezeiesc, pentru că, în pofida voii sale, va cădea în amăgire.

Nu am intenția, cinstitul meu părinte, să te fac acum să crezi că ai căzut în vreo amăgire, pentru că foarte probabil te afli deja la treapta desăvârșirii, și cele ce se petrec cu tine aparțin harului dumnezeiesc, de vreme ce harismele pe care Dumnezeu le dă nu le retrage în chip arbitrar; numai că, întrucât te văd cerând cu convingere și credință neștirbită de la nevrednicia mea să-ți arăt în ce fel poți evita smintirea fraților, care, când văd aceste lucrări asupra ta și mișcările inimii și ale întregului tău trup, se smintesc, neștiind, așa cum îmi scrii, că acestea sunt semne ale lucrării dumnezeiești, nu am întârziat, pentru dragostea ta, să-ți trimit această scrisoare și să-ți arăt, cu toată sinceritatea mea, pe ce cale și în ce chip vei putea evita smintirea lor și dacă aceste lucrări sunt amăgitoare sau nu.

Însă te rog cu căldură, frate, să nu te smintești dacă nu o să fiu într-o oarecare măsură de acord cu ceea ce gândești tu, pentru că toate observațiile mele frățești și în Hristos vor fi luate din textele Părinților neptici ai Bisericii noastre, care au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu, precum și din exemplele lor; și am convingerea că vei ajunge la împlinirea cererilor tale, de vreme ce ești un avă înțelept și cumpătat, și, totodată, numele Domnului Iisus va fi slăvit, iar diavolul cel atotviclean și uneltitor, care ațâță, desființează și pervertește totul pentru a ne înșela, va fi înfierat.

Desființarea semnelor rătăcirii

Toate mișcările și imboldurile în lanț ale trupului tău, despre care mi-ai scris, care se petrec cu tine în intimitatea ta și apoi continuă în fața obștii, mă grăbesc cu [toată] tristețea mea să te înștiințez că nu sunt de la Dumnezeu, nici lucrări ale harului dumnezeiesc nu sunt, ci vin din pizma satanei, care a dușmănit virtuțile și nevoințele tale și mai înainte de toate și-a semănat în tine aceste mișcări, prin care a convins buna ta inimă cum că toate aceste lucrări sunt asemenea celor pe care le afirmă dumnezeieștii Părinți despre adevăratele lucrări „la cei la care au fost văzute ca o lumină ce răsare și ca o veselire înfricoșată”.

Spre dovedirea adevărului, iată următoarele mele argumente pe care le înșir nepărtinitor:

Dovedirea amăgirii

Mai întâi, vedem că dumnezeieștii Părinți, scriind despre lucrările dumnezeiești și manifestările proprii trupului și sufletului, nu ne vorbesc despre săltări și tulburări ale trupului și, dacă ne vorbesc de apariția lor, după mărturia Sfântului Calist Xanthopoulos, [aceasta se întâmplă cu scopul] de a ne feri de ele, iar dacă le socotim ca fiind ale harului, aceasta este cu adevărat rătăcire.

În al doilea rând, vedem că nici unul dintre Părinții de Dumnezeu purtători care au scris despre aceste lucrări și s-au învrednicit de asemenea stări și trăiri, având parte de descoperiri dumnezeiești și mai presus de fire, nu arată astfel de mișcări și spasme ciudate ale trupului în fața celorlalți frați, deși majoritatea acestor Sfinți s-au aflat în mijlocul fraților, unii ca patriarhi și arhierei, alții ca egumeni și alții alături de mulțimea de frați cu care conviețuiau.

Martor al celor pe care le afirm eu este Sfântul Simeon Noul Teolog, care, ca să spun așa, este farul iubirii de înțelepciune neptice și care, deși a scris despre natura rugăciunii, alcătuind fie stihuri, fie capitole parenetice, ne îndeamnă [arătându-ne] cum trebuie să aflăm harul Sfântului Duh și, cu toate că s-a bucurat din belșug de asemenea lucrări înălțătoare, niciodată nu s-a arătat cu trupul tulburat sau prins într-o astfel de mișcare în fața fiilor săi duhovnicești sau a altor persoane.

De asemenea, Sfinții Grigorie Palama, Grigorie Sinaitul și Calist Patriarhul Constantinopolului, în vremea retragerii lor spre aflarea isihiei, s-au învrednicit să vadă multe teofanii și au scris despre înfăptuire și contemplația duhovnicească. Cu toate acestea, nu vorbesc despre asemenea lucruri, iar unii dintre ei, la Chilia unde se retrăseseră, nu numai că nu au vrut să fie vădiți, ba chiar rânduiau penitențe și pedepse pentru cei care-i vedeau, ca să nu facă cunoscute înainte de moartea lor cele văzute sau auzite.

În al treilea rând, să luăm ca un fapt cert, preacuviosul meu părinte, că această lucrare, care se petrece cu tine, despre care tu ne asiguri că se află în afara oricărei îndoieli, este de la Dumnezeu.

Dacă, aşadar, este fără cusur şi autentică, atunci s-ar cuveni să o urmeze şi ceilalţi, mai ales fraţii tăi în Hristos. Şi, te întreb, unde se va ajunge dacă aceştia, care sunt şaizeci la număr, imitându-te – mă gândesc eu –, vor dobândi şi ei această lucrare şi vor începe să se tulbure cu trupurile în timpul slujbelor şi al Sfintei Liturghii?

Răspunsul vine de la sine „nemaivând nevoie de nici o lămurire în plus”.

Harisma rugăciunii mai presus de rătăcire

În al patrulea rând, harul şi lucrarea Duhului Sfânt, când îl vor cerceta pe om, îi vor aduce trezvie, pace, netulburare a sufletului şi trupului şi vrednicie în toate. În timp ce tot ce se arată contrar acestora [nu e de la Duhul Sfânt].

Apoi, în vremea acelei lucrări dumnezeieşti, celelalte mişcări încetează, după Sfinţii Părinţi, precum şi simţurile trupului şi, în timp ce mintea este răpită de înălţări şi contemplaţii dumnezeieşti, trupul rămâne liniştit şi nemişcat, împlinindu-se ceea ce a spus Apostolul Pavel: „fie în trup, nu ştiu; fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie” (II Cor. 12, 2).

Căci trupurile multor Sfinţi, care au fost văzute, în vremea rugăciunii, de oameni sporiţi în virtute, păreau ca moarte şi nemişcate şi, odată cu încetarea acelei lucrări, toate îşi veneau în firea lor.

Şi la nici unul dintre ei nu au fost observate asemenea mişcări şi lucrări, care desigur dau naştere smintelilor şi nu aduc folos.

Şi, în al cincilea rând, harul dumnezeiesc care se sălăşluieşte în inima celui purtător de Dumnezeu foarte rar îşi arată lucrarea şi descoperirile sale dumnezeieşti. Şi dacă Dumnezeu îi va mângâia, atât de des cât va rândui El, pe prietenii Săi, slugile Sale se vor învrednici de această vedere nu înconjugate de oameni, ci în intimitatea lor, în chilie sau în Pustie.

Descoperirea rătăcirii fratelui

Din cele înfăţişate mai sus reiese clar, preacinstite părinte, că în privinţa aceasta ai fost oarecum înşelat şi te rog să respingi cu totul aceste manifestări şi mişcări. Şi, pentru că ţi s-au întâmplat vreme

de zece ani, în care ai socotit că vin din partea harului, din acest motiv vrăjmașul sufletelor îți va aduce la început războiul necredinței față de cele pe care ți le scriu, dar cuvioșenia ta, asemenea unui soldat preaîncercat al lui Hristos, ca să-l birui pe acest blestemat dușman, care schimonosește lucrurile, să alergi la Domnul nostru Iisus Hristos și să-I spui: „Doamne, pentru că am fost înșelat de vrăjmaș și am încuviințat tulburarea trupului meu, pe care acesta a sădit-o înăuntrul meu și am socotit că vine de la harul Tău, slobozește-mă cât mai curând, fiindcă știi, Preabunule, că mă aflu la sfârșitul vieții mele și nu doresc să ajung de batjocura vrăjmașului.”

Dacă, dragul meu, vei alerga la Mântuitorul nostru Iisus și la Pururi Fecioara Maria, Maica Sa, să fii sigur că în scurtă vreme vei primi izbăvire. Numai de tine depinde să fii în stare să eviți cutremurul trupului, atunci când apare, și să spui: „Eu nu îngădui astfel de mișcări și manifestări, vicleanule demon, pentru că vin de la tine” și, când în felul acesta îți vei arăta disprețul față de aceste porniri, atunci tu însuși vei înțelege cum stau lucrurile.

Să știi însă că la început vei întâmpina o oarecare împotrivire, pentru că obișnuința îndelungată, la care se adaugă și pizma demonului, nu te vor lăsa să îndepărtezi ușor aceste stări și trăiri; dar dacă vor persista și cuvioșenia ta le va disprețui cu curaj, să știi că vei primi de la Dumnezeu cununa muceniei, pentru că te vei lupta și vei da piept cu născocitorul răutății și cu diavolul, șarpele cel preaviclean.

Dar am nădejdea și încredințarea că-l vei birui pe vrăjmaș și te vei lepăda cu totul de prejudecățile despre care am vorbit, și cred acest lucru, pentru că am văzut multa modestie și sfânta ta simplitate. Am cunoscut și am înțeles foarte bine dragostea pe care o ai față de Dumnezeu și aproapele. Simplitatea și lipsa ta de viclenie față de toți frații sunt vădite și din aceea că te înfrânezi de la judecarea [aproapelui]. Acestea toate sunt podoabe și virtuți ale sufletului tău.

Nu sunt surprins și nici nu te judec, iubite [frate], pentru că „lipsa de greșală și de cădere” sunt numai ale lui Dumnezeu; noi am văzut și alți nenumărați bărbați sfinți care, după judecățile lui Dumnezeu cele de nepătruns, au căzut în astfel de rătăcirii, dar Iubi-

torul de oameni Iisus nu i-a lăsat în acea înșelare, ci în chip minunat, „așa cum știe și socotește numai El”, i-a izbăvit din capcanele satanei.

Nu a fost, preacinstitul meu părinte, chiar și preasfântul și preaîncercatul Părinte, Sfântul Chiril Fileótis, unul dintre cei care la sfârșitul petrecerii sale pământești a căzut în acea înfricoșătoare rătăcire? Numai că Preabunul Dumnezeu nu l-a lăsat până la sfârșit, ci l-a izbăvit printr-o minune.

Nu au căzut din cauza neștiinței în erezii vătămătoare avă Gherasim, și marele Ioanichie și Sfântul Augustin, iar Dumnezeu, din iconomia Sa, a rânduit să se izbăvească din rătăcirea lor și astăzi Biserica noastră îi slăvește ca Sfinți, veselindu-se de ei?

Și așa cum aceia pentru virtuțile lor minunate nu au fost părăsiți de Preabunul Dumnezeu, tot așa și vrednicia ta albită [de ani] va avea parte de cununile biruinței.

Și, pentru încredințarea și fortificarea cugetului tău, am socotit că este bine să adaug aici și o întâmplare, petrecută în vremea noastră, care, prin înfățișarea adevărului și prin compararea cu situația de mai sus, o va întări nu puțin pe cuvioșenia ta.

Un exemplu asemănător de amăgire satanică

Un monah, pe nume Alipie, în urmă cu câțiva ani, trăia la una din cele mai bune Mănăstiri cu viață de obște din Sfântul Munte și, în nevoința pentru mântuirea sufletului său, s-a afierosit cu râvnă rugăciunii minții.

Astfel, într-o noapte, pe când se afla la una din viile Mănăstirii sale, în apropiere, și își spunea rugăciunea, fiind atent la cuvinte, a simțit un cutremur în trupul său și totodată frică în inimă. La început s-a speriat, însă apoi și-a spus în sinea lui: „Eu sunt dator să spun rugăciunea cu râvnă, iar diavolul nu-mi va putea face nimic.” Și a continuat să spună rugăciunea și odată cu rugăciunea a continuat și tremurul trupului său.

Lucrarea aceasta a ajuns cunoscută tuturor părinților Mănăstirii și a provocat o mare sminteală, pentru că nu era numai el cuprins de tremur, ci, într-un chip ciudat și de neînțeles, începeau să tremure și cei care se aflau în preajma acestui frate.

Cu alte cuvinte, când acest frate, care suferea atacul, se afla în biserică, în timpul slujbelor și al dumnezeieștii Liturghii, și când spunea rugăciunea [minții], părinții din apropierea lui erau și ei cuprinși de tremur și stranele lor, aflate unele lângă altele, se zguduiau și începeau să salte.

De asemenea, când acest frate se ruga în chilia sa, toate chiliile învecinate ale celorlalți frați se zguduiau și jucau, ca și cum ar fi erupt Vezuviul, lucru foarte ciudat și nemaiîntâlnit, dar mai presus de orice îndoială.

Văzând egumenul și mai-marii Mănăstirii această stare dureroasă și nemaiuzită, au fost nevoiți să-l izoleze pe acest frate într-un mic paraclis, dându-i în fiecare zi 150 de grame de pâine, și au rânduit ca preoții Mănăstirii să-i citească acestui frate, cu rândul, rugăciuni și exorcisme, dar totul a fost în zadar, pentru că lucrarea satanică, în loc să se retragă, creștea din ce în ce mai mult.

În cele din urmă, nu știu cum, au socotit că este bine și au căzut de acord să-l aducă pe acest frate la mine, nevrednicul, pentru a-mi spune părerea sau pentru a-i sfătui ce ar trebui să facă.

Când împreună cu un alt frate l-au adus la mine, după ce ne-am dat binețe cu foarte multă dragoste părintească și afecțiune, l-am luat deoparte pe suferindul Alipie monahul, care după ce l-am cercetat amănunțit și mi s-a spovedit, mărturisindu-mi tot ce a făcut în viața sa, și după ce i-am cerut să-mi spună ce credea el însuși despre suferința și manifestările sale, mi-a răspuns astfel: „Cât privește manifestările și tulburarea trupului, indiferent dacă vin de la harul lui Dumnezeu sau se nasc din pizma celui ce urăște binele, eu socotesc, a zis, că sunt dator să nu încetez să spun până la suflarea mea cea de pe urmă rugăciunea și, chiar de-ar fi să crape diavolul, eu spun rugăciunea, chem numele lui Hristos, fiind cu neputință să las deoparte numele acesta mântuitor.”

Răspunzându-i, i-am spus: „În privința aceasta, cu toate că ești fericit și te arăți asemenea mărturisitorilor, nu mai puțin ar trebui să cercetăm mai în amănunt dacă nu cumva «alergăm în van» și, în credința noastră că suntem alături de Dumnezeu, noi ne aflăm, de fapt, în tabăra opusă, în același loc cu satana”. De aceea, i-am zis: Îngăduie-mi să-ți spun că în trei privințe greșești rău de tot:

Cauzele rătăcirii satanice

„În primul rând, pentru înfăptuirea rugăciunii «Doamne, Iisuse...», este neapărată nevoie ca mai întâi să premeargă partea practică [scil. făptuirea], iar referitor la aceasta, așa cum ai văzut, șchio-pătezi mult, după cum ai lipsuri și în ceea ce privește ascultarea. Ai îmbrățișat mânia și cearta ca pe o mare harismă și voia proprie și cugetul tău le ții ca pe un talisman dumnezeiesc.

În al doilea rând, în împlinirea rugăciunii, ai impresia că diavolul te pizmuiește și de aceea face să se manifeste asupra ta această virtute smintitoare, fiindcă săvârșești o mare virtute.

În al treilea rând, când spui rugăciunea și nu arăți dispreț față de această lucrare satanică, socotești că îplinești voia preasfântă a lui Dumnezeu – «ceea ce este după dumnezeiasca voie» –, însă mânii bunătatea Sa, rătăcind de la adevăr.

Și, de altfel, ai încercat de la sine, fără o călăuză sporită, să săvârșești o lucrare mai presus de fire.”

Și când, pe temeiul acesta, i-am adus multe dovezi scripturistice despre rătăcirea de față, atunci, prin harul lui Dumnezeu, și-a venit în fire, a înțeles înșelarea în care se afla și a cerut îndreptarea acestor manifestări; l-am sfătuit ce trebuie să facă, dacă vrea să se elibereze cu totul de această lucrare satanică.

Cum se poate monahul izbăvi de amăgire

Mai întâi, să nu înceteze să facă ascultare desăvârșită față de cele pe care egumenul le poruncește, să nu se îngrijească de treburi-le altora și să nu-și judece frații.

Și în al doilea rând, atunci când spune rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă!” să nu ia deloc în seamă tulburarea trupului și să nu-și lase mintea cotropită de această lucrare satanică, pe care o poate socoti bună și folositoare, cât timp se află sub puterea ei.

Astfel, mintea și cugetul să fie libere de tot ceea ce poate veni dinafară și, când se va manifesta starea, cu care până atunci s-a obișnuit, să o nesocotească și să-L roage pe Domnul nostru Iisus Hristos să alunge această însoțire vicleană a satanei.

Fratele, primind aceste smerite îndemnuri și sfaturi ale mele cu o credință neabătută și întorcându-se la Mănăstirea sa, în câteva zile, cu ocrotirea și ajutorul dumnezeiesc ale Iubitorului de oameni Dumnezeu, s-a vindecat și a ajuns să fie iubit și prețuit de toată obștea în Hristos, pentru întoarcerea sa bună și mai ales pentru îndreptarea și ascultarea desăvârșită pe care le arăta cu râvnă față de toți.

Un exemplu al ascultării după Dumnezeu

Ca o mărturie a întoarcerii cu adevărat la Dumnezeu și a buneii credințe, voi consemna aici o ascultare minunată pe care a înfăptuit-o cu bărbăție, în admirația tuturor fraților.

Un monah, dintre cei mai de seamă din Mănăstire, pe nume Evdokim, de origine din Insula Tinos, după judecățile pe care numai Dumnezeu le cunoaște, a fost demonizat, ajungând într-o stare vrednică de plâns în ochii tuturor. Zbiera ca un sălbatic, ocăra, de multe ori rupea legăturile și lanțurile în care era ținut și cel mai trist era că se murdărea cu necurățiile pântecelui său.

Pentru că nimeni dintre frați nu putea să-l îngrijească, egumenul a dat poruncă fostului bolnav, părintelui Alipie, să-l ia pe fratele acesta în grija sa.

Fratele Alipie a primit această ascultare cu multă bucurie, ca pe o poruncă a lui Dumnezeu, și vreme de trei ani, fără cârtire, l-a îngrijit pe cel demonizat și cu toată bunăvoința a îndurat bărbătește ocările și necuviințele lui.

Cu o ascultare fără margini și răbdare nesfârșită l-a făcut pe acest frate demonizat să-l respecte și să-l iubească. În timp ce cu ceilalți frați acest bolnav se purta foarte sălbatic, neobrăzat și fără rușine, față de fratele Alipie era cuviincios, cuminte și ascultător.

Prezența lui Alipie era pentru el asemenea unei stavile și unui mijloc de îmblânzire ale nebuniei sale. În afară de grija arătată de părintele Alipie față de curățenia și hrana sănătoasă și atentă a sa, îi citea cu glas tare și întreaga rânduială a vecerniei și pavecerniței.

Astfel că, după trei ani, Dumnezeu a binevoit să se pună capăt acestei încercări pentru părintele Alipie, fiindcă Domnul l-a mutat pe fratele Evdokim la cealaltă viață: cu o săptămână înainte de

moartea sa, s-a arătat întru toate liniștit și senin sufletește și astfel și-a dat duhul.

Alipie și-a cunoscut dinainte moartea

Binecuvântatului Alipie, după moartea lui Evdokim, i s-a încredințat ascultarea de ajutor de infirmier, împlinindu-și desăvârșit slujirea prin sârguința și grija arătate fraților.

La puțină vreme s-a îmbolnăvit de tuberculoză și după trei ani s-a dus și el la Domnul, mutându-se în dumnezeieștile și cereștile [Sale] locașuri.

Minunat este faptul că și-a cunoscut dinainte ceasul morții, pentru că într-o zi de sâmbătă, după ce s-a împărtășit alături de toți frații cu Preacuratele Taine și părea cu totul sănătos, i-a spus unuia dintre frații săi de încredere: „Eu, frate, astăzi, spre seară voi pleca de aici” și așa, la vremea în care frații s-au adunat să facă rugăciunea vecerniei, acesta și-a dat duhul.

Și să nu trec cu vederea faptul cel mai important, care a dovedit întoarcerea sa desăvârșită, smerenia fără margini, dar și ascultarea necondiționată, din momentul în care m-a cunoscut pe mine, umilul, și a înțeles cele pe care Dumnezeu m-a făcut să le pricep prin rugăciunile sale privitor la mântuirea lui: îmi scria întotdeauna gândurile lui și cele pe care eu i le trimiteam ca răspuns le puneam în aplicare și în faptă, la fel cum și eu, pentru dragostea lui, m-am dus de două ori la Mănăstirea sa și m-am bucurat nemăsurat pentru schimbarea lui desăvârșită și sfântă.

Faptul istoric pe care vi l-am amintit, cinstite părinte Calinic, nu lasă loc pentru comentarii deosebite, nici pentru alte lămuriri și explicații, deoarece vădește prin el însuși ceea ce este corect și drept și care sunt mărturiile în fața amăgirii și care sunt semnele viețuirii adevărate.

Cu nădejdea că îndrumările, observațiile și sugestiile mele prietenești luate din textele Sfinților Părinți vor fi auzite și că voi avea parte de un răspuns la ele, care să-mi aducă mângâiere, mă închin cu multă dragoste dumnezeiască, întru totul al vostru frate în Hristos.

*Aprilie 1911
Sfântul Munte*

Cuprins

Termenii vocabularului monahal atonit. 5

Patericul Sfântului Munte

Documente istorice 17

Prolog la cea de-a II-a ediție 23

Introducere. 27

 Istorisiri din tradiția vie a vieții eremitice 27

 Venirea în Sfântul Munte 30

 Ce a oferit Sfântul Munte Ortodoxiei 37

 Sfinți aghioriți. 38

 Contribuția Sfântului Munte 41

 Renumiți dascăli aghioriți plini de înțelepciune 43

 Monahi aghioriți și dascăli erudiți 52

Karéea 55

 Capitala Sfântului Munte 55

 Baldachinul cuvioșilor mucenici 57

 Locașul Protatonului 58

 Icoana făcătoare de minuni *Axion estin*. 59

 Întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan tămâia. 60

 Conacul *Typikarió* și Chilia *Paterița* 61

 Erezia *onomateiștilor-onomatolatri*. 64

 Pustia Kapsálei 65

 Sfântul Gherasim cel Nou. 68

 Sfântul Teonás, Arhiepiscopul Tesalonicului. 69

 Sfântul Nicodim Aghioritul 69

Sfântul Grigorie Palama	71
Monahul Ioasaf, starețul Ioasafeilor	71
Patriarhul Ioachim	86
Părintele Daniil	87
Părintele Iosif	88
Monahii Kykleftés	89
Minunea de netăgăduit a Preasfintei	91
Iconarul nepăsător	91
Marea Lavră	96
Sfântul Munte este moștenirea Preasfintei	98
Preasfânta tămâie	99
Preasfânta slujea la trapeză	102
Agheasma Sfântului Atanasie	103
<i>Pentapole</i> -le dimprejurul Marii Lavre	104
Rătăcirea Bătrânului-Haralamb	105
Bătrânul-Hermolae	108
Sfântul Ioan Cucuzel	112
Sfânta Ana	113
Părintele Haralamb cel cu aducerea aminte de moarte	114
Zece Sfinți neștiuți și cu nume necunoscute nouă	116
Un trup întreg de ascet sub zid de lut	118
Din tâlhar, sfânt cu harismă profetică	119
Omul virtuos din Muntenegru	121
Diavolului îi este frică de <i>comboshini</i>	121
Cei care îndură ispitele sunt socotiți asemenea mucenicilor	122
Răspunsul înfricoșător din ceasul morții	124
Monahul Ștefan „Americanul”	125
Au fugit de slava oamenilor	126
Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea	127
Bătrânul-Artemie și Peștera	129
Sfinți de la Schitul Sfânta Ana	131
O pildă de ucenic curat și adevărat	132
Bunurile ascultării	134
Roadele neascultării sunt cumplite	135

Osteneala în scop duhovnicesc este răsplătită.	139
Ostenelile ucenicului.	140
Glasul din troiță.	141
Troița Sfintei Ana.	141
Stareța Olimpia.	143
Xerokalyva „Pinului”	148
Dorotei, Mitropolitul de Métres.	152
Sfânta Ana Mică.	155
Descoperirea unor sfinte moaște necunoscute.	155
Marii dascăli ai Pustiei.	157
Lucrarea de minuni făcătoare a Proniei dumnezeiești.	166
Minunea Sfinților Părinți.	167
Visele îl înșală pe om.	168
Pustnici nevăzuți.	168
Katunákia.	171
Înțeleptul Bătrân-Daniil.	171
Sfârșitul cuvios al eremitului.	182
Chimistul Gherasim Menághias.	185
Înșelarea demonică prin mijlocirea viselor.	189
Bătrânul-Calinic.	190
Nevoitorul rus de pe Aton.	193
Rătăcirea adusă de urmarea voii proprii este cumplită.	197
Dumnezeu nu primește cele săvârșite din voia proprie ca virtuți. .	201
Sărmanul Efrem.	203
Karulia.	205
Bătrânul-Partenie.	205
Bătrânul-Zosima care împletea coșuri.	205
Stamate Tâlharul.	206
Bătrânul-Filaret.	208
Sfântul Vasile.	219
Sihăstriile vechiului Schit.	219
„Sărmanul” Efrem – Efrem „Sirul”.	219
Bătrânul-Natanail.	221
Bătrânul-Isaia.	222

Bătrânul-Heruvim	224
Starețul Barnaba cel Bătrân.	225
Kerasiá	234
Hagigheorghe.	234
Profeția demonizatei	238
Ucenicul evlavios.	239
Trei monahi virtuoși din Hios	239
Profeția Bătrânului-Ioachim.	240
Treburile hotărâte în secret au urmări fatale	241
Adevăratul ucenic	243
Mireasmă cerească.	247
Părintele sihastru Matei	248
Kavsokalývia	250
Nu trebuie să judecăm după aparențe	250
Vedenia dumnezeiască a Sfântului Acachie.	252
Bătrânul-Teofilact cel Nebun în Hristos	252
Părinții Ieroteu și Timotei.	253
Diferența dintre înfățișarea unui preot ortodox și a unuia catolic	259
Sfintele moaște au harul lui Dumnezeu	261
Diferiți părinți.	261
Un sfânt pustnic necunoscut	263
Înfricoșătorul tribunal de judecată din ceasul morții.	265
Diavolul se arată ca lumină	266
Duhovnicul aflat legat.	267
Nedreptatea nu se iartă.	268
Sfântul Nil	269
Vigla.	269
O minune a Sfântului Ioan Cucuzel	270
Pustia de la „Ghianakópula”	271
Peștera Sfântului Atanasie Atonitul	273
Duhovnicul Hariton	274
Pustia Viglei	279
Părintele duhovnic Iacob și Starețul Gavriil Coșarul	280
O lecție folositoare pentru ucenicii [începători]	283

Arătarea minunată a Preasfintei în Vigla	286
Părintele duhovnic Daniil	289
Părintele duhovnic Antonie	290
Icoana nefăcută de mână a Preasfintei	290
Mănăstirea Vatoped	292
Dragostea Maicii Domnului	292
Mănăstirea a dat Sfinți	293
Sfântul Maxim Grecul	295
Schitul Sfântului Andrei	295
Mănăstirea Ivir	298
Preasfânta mătura	298
Grija [cu totul] aparte a Preasfintei	299
Preasfânta face minuni și asupra pelerinilor	300
Cei zece Sfinți de la Chilia Sfânta Treime	302
Au pus otravă în băutura psaltului	303
Mănăstirea Dionisiu	306
Sfântul Nifon	306
Cuviosul Leontie Zăvorâtul	307
Bătrânul-Ignatie	308
Mănăstirea Pantocrator	313
Părintele Cosma	313
Mănăstirea Dohiariu	318
Vocea frumoasă împiedica mântuirea sufletului	318
Mănăstirea Sfântul Pavel	321
Sfintele moaște nu îi primesc pe cei de alte credințe	321
Buna mireasmă a sfintelor moaște	322
Bătrânul-Antim	323
Bătrânul-Avramie	324
Ora morții	327
Dumnezeu le dăruiește pocăința celor care o voiesc	328
Puterea dezlegării afurisirii	329
Pădurarul	332
Preasfânta se îngrijește de monahi ca o mamă	333
Minune cutremurătoare	334

Noul Schit.	335
Minunea Preasfintei.	335
Preasfânta a adus grâu	336
Bătrânul-Teofilact.	339
Frații Chiriléi.	340
Bătrânul-Averchie	341
Bătrânul-Daniil.	342
Arhimandritul Ioachim Spețieris.	343
Episcopul de Evia.	346
Ieromonahul Gavriil	349
Bătrânul-Iosif	351
Bătrânul-Ștefan.	353
Mănăstirea Grigoriu	356
Cei care se află în ascultare nu se îneacă	358
Preasfânta dimpreună cu Sfânta Anastasia îi răsplătește cu bani pe monahi.	359
Sfântul Nicolae se îngrijește de Mănăstirea sa	360
Mănăstirea Pantelimon.	362
Cumplita înșelare a unui duhovnic sporit în virtute	362
Cuviosul Serapion rusul	366
Epilog	367
Scrisoare către un monah de la Mănăstirea Sfântul Sava, înaintat în zile, care a fost dus în rătăcirea de-a dreapta	367
Cuprins.	385

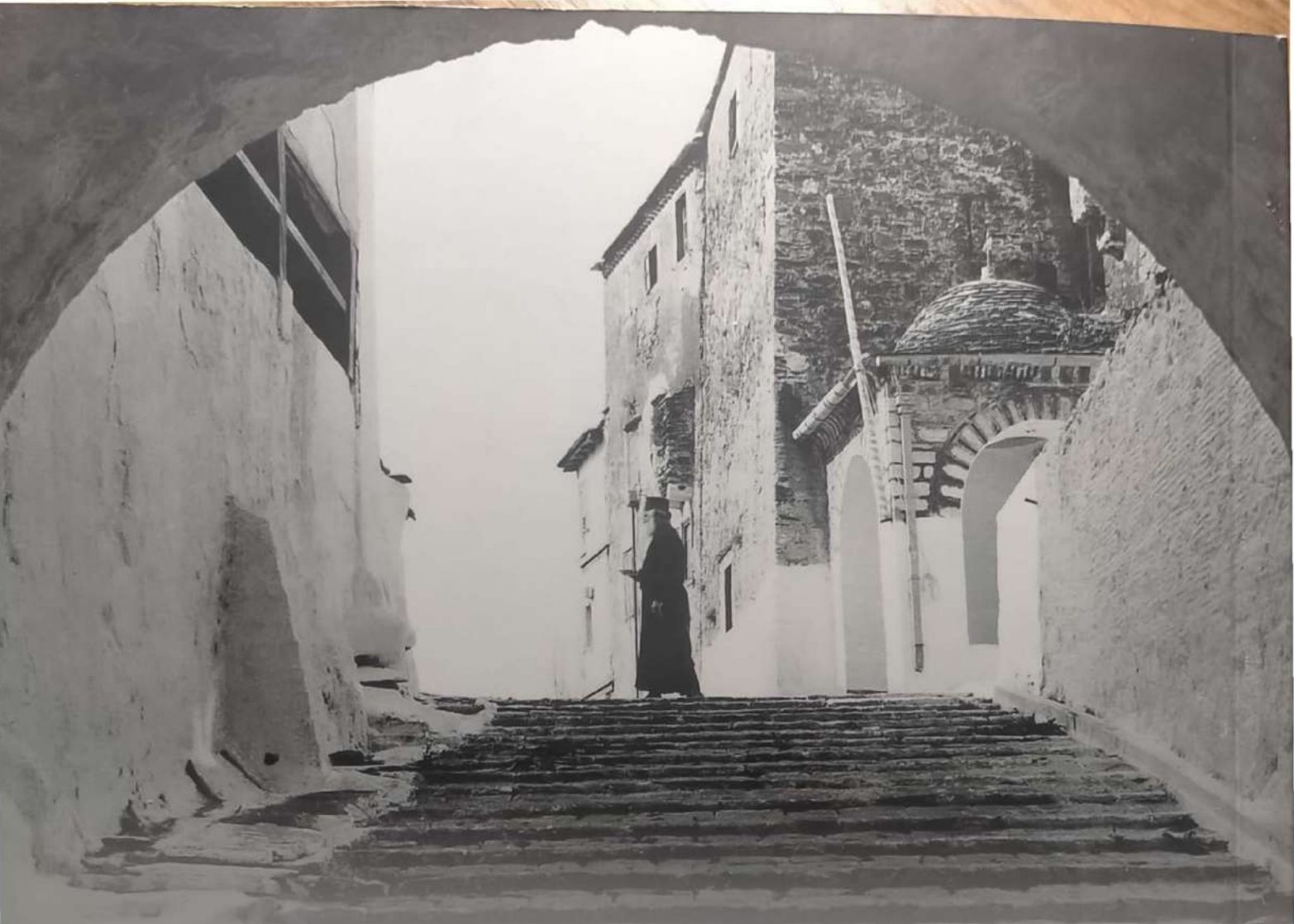

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Citim în *Istoria Lausiacă*, în *Everghetinos* și în *Patericul Egiptean* despre viețile acelor fericiți ava din Egipt, din Tebaida, din Tavenne și din alte părți și ne minunăm de viețuirea acelor părinți vrednici de pomenire și de virtuțile care le împodobeau sufletul. Ne minunăm de dragostea și unitatea de cuget care existau între ei, de respectul și prețuirea pe care le nutreau unul pentru celălalt, de sărăcia de bunăvoie și lipsirea desăvârșită de cele necesare traiului. Cercetăm izbânzile, strădania și luptele monahilor de atunci prezentate în diferite scrieri ale lor și se naște în noi întrebarea: există oare, în aceste zile crunte în care trăim, părinți sporiți în virtute, cu o viețuire asemenea acelor părinți și asceți de demult?

Da, neîndoielnic, există, și acest volum este răspunsul cel mai grăitor la această întrebare. Asceza, nevoița, retragerea în pustie rămân până astăzi vii și nenumărați sunt cei care la chemarea Duhului nu pregetă „să-și dea inima”, să-și aducă viața și toată ființa lor lui Dumnezeu ca jertfă.

Acești îngeri pământești și oameni cerești au trăit în Sfântul Athos, în Muntele cu nume sfânt – Grădina Preasfintei –, o viață „în Hristos” ferită de ochii oamenilor. S-au adus și se aduc ca jertfă pe ei înșiși nu doar pentru câștigarea vreunui folos personal, ci ca prin rugăciunea lor zilnică să aducă cereri și rugăciuni întotdeauna pentru aproapele, pentru toată lumea, pentru pacea întregii lumi și pentru mântuirea sufletească a tuturor oamenilor.